תנ״ך · דרשות ודרושים · ליקוטי חבר בן חיים

ליקוטי חבר בן חיים ח

רבי חזקי' פייבל פלויט

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

ליקוטי חבר בן חיים ח

רבי חזקי' פייבל פלויט

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/ליקוטי-חבר-בן-חיים-ח/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 4
ליקוטי חבר בן חיים מס' קידושין 147
בסוגי' דסבלונות קידושין נ' ע"א וע"ב 267
בענין מקדש אשה ובתה פ' האיש מקדש 275
בענין מקדש בקדשי פ' האיש מקדש 282
בענין מקדש באי"ה פ' האיש מקדש 294
בענין שאר דיני תנאי פ' האומר 308
בענין שלטון ופועל פ' האומר 313
סוגי' דע"א נאמן באיסורין מה"ק לש"ש תרכ"ב 326
בענין מדליקין מנר לנר לחנוכה תרמ"ה 399
דרוש והספד על הגאון יואל רעכניץ 431

הקדמה

בע"ה הקדמה לחלק שמיני מספרי ליקוטי חבר בן חיים:

קורא נעים:

אחרי שזכני נותן התורה ית"ש להוציא לאור עולם חידושי חתם סופר על מס' נדה נתתי אל לבי ללקט מחיבוריי הגהות חתם סופר על ארבעה חלקי שו"ע וצרפתי לה הגהות על יו"ד ואה"ע וחו"מ הנדפסים בס' ליקוטי חבר ההגהות על שו"ע או"ח שהי' ע"ע טמונים ת"י וכבר מסרתי לגאון מפורסם זי"ע נכד מורי לפני שנים העתק מהם שיוציאים לאור ובעו"ה נטרפה עליו השעה והתחיל ולא גמר על כן עתה באתי וסדרתים בחלק השמיני הזה ביחד וזה הוא החלק הראשון מחלק הלזה חתם סופר הגהות על ארבע חלקי שו"ע והחלק השני יקרא דברי חבר חידושי המחבר על מס' קידושין ובסופו ליקוטי חבר מילי דהספידא ודרוש לחינוך ס"ת ואלף תודות לאהובי תושב עירי הרבני השלם במו"מ מו"ה שמואל לייכטער ני' חתן הגאון המנוח מו"ה מנחם מאנדל שהיה אב"ד בקהל רעטע שיגע יגיעות הרבה בהעתקת חידושי מס' קידושין ואלף תודות לידידי הרב המופלג מו"ה מרדכי לייכטער שנספח אלי פה מרחץ וויהנא ויגע וטרח הרבה בהעתקת הגהות חתם סופר על שו"ע או"ח ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלימה מאת גומל לאיש חסד כמפעלו ועל טוב יזכר שם תלמידי הב' המופלג כ"ת ה' פינחס הלוי שטערן שהעתיק מכתבי ליקוטי חבר. - ואל יפלא בעיני הקורא האגרת הנדפסת כאן בענין המרגל הדפסתי' יען הוא עבירה שהחרובה בית מקדשינו ונעשו בעו"ה בדורינו כהיתר למען ידעון שדין וה' הטוב יחיש טוב וירחם עמו ויקבץ נדחי' במהרה בימינו אמן סלה:

פה מרחץ וויהלא בירח תמוז תרמ"ו. חבר בן חיים ר"ת חזקי' בן רבקה. זאת לדעת כי בכל מקום שנזכר בספרי זה שם נכרי או גוי או עכו"ם או אומות העולם רק על העובד כוכבים ומזלות הוא סובב לא על האומות אשר אנחנו שוכנים בתוכם המאמינים בבורא שמים וארץ עליהם אמר הכ' דרשו את שלם העיר כי בשלמה לכם שלם:

מיט בעקלעמטען הערצען שיקקע איך מיך אן דעם לעבליכטן פארשטאנד דען בעשייד אין יענזייטיגער פראגע צוקאמתען צו לאססען וויא טיעף דאס יודענטהום געזונקען וועלן דיך אין אונזערן געמיינדען זאלכע פראגען אויפוועך פען דאס אורטהויל איינמס פערליימדער אונד דעססען קאראַ קטעריזירונג פינדעט זיך דייט ליך אין תהלים קאפיטל י"ב דער אללמעבטיגע ווירד אויסר אטטען אללע הייכלערישע ליפפען דיא צונגע דיא גראס שפריכט וועלכע דענקען אונזערע צונגע לאססען ויר שטארקען לויף אונזער ליפפען געהערען אונזער וועך איסט אונס הערר, אויס דיעזעם זאטצע ענטנימתט

דער תלמוד דאס יעדער פערליימדער איין כופר בעיקר איסט, עבען זא תהלים נ"ג בעציעהונגסווייזע דעס פערליימדערס דואג האדומי טיקקע בריהטעט דיינע צינלע וויא איין געשליפענעס ראזירמעסער דוא טרוג טהעטער דוא לועבסט דיא באזהייט ניכט דאס גוטע דיא ליעגע ניכט רעכטשאפענהייט צו שפרעכען, דוא ליעבסט טעדטליכעט ווארטע לוסטיגע צונגע אויך:

דער אללמעכטיגע ווירד דיך אויף עוויג ניעדערריייסען אויסשארען אונד ווענווערפען אויס דיינעם צעלט אונד דיך ענטוואורצעלן אויס דעם לאנדע דעס לעבענס, פאן דיעזען לעטצטען ווערז שליעסט דיא משנה אין פרק חלק דאס דיעזער פערלוומדער זיינער זעליגען צוקונפט פערלוסטיג איסט פערנער האלען אונזערע ווייזען אויס קאפיטל י"ב דאס דיא פערליימדונג איין גרעסערעס פערבר עכען איסט אלס געטצענדיענסט שמנדטהטט אונד מארדטהאט, דער געטצענדיענער פירכטעט דאך זיינען געטצען, דער פערליימדער הינ:

געגען זאגט מי אדון לנו ווער איסט אונזער הערר דער שאנדטהעטער זינדיגט בלאס געגען דען אללמעכ:

טוגען דער פערליימדער שאדעט דער מענשליכען געזעללשאפט נעבען זיינען אטהאאיסמוס, דער מערדער איסט וואהל געפהרליך זאבאלד דערזעלבע אבער בעקאננט איסט ווירד ער אונשעדליך, דער פערליומדער הינגעגען שאדעט מיט זיינער פעדער זיינע מיטבירגער אין דער ווייטעסטען ענטפערנונג. מיטהין דא ווער אין אונזערע תוה"ק דען אויפטראג האבען ולא תשום דמים בביתך, דאס ווער אין אונזערעם הויזע ניכטס געפהרליכעס דולדען. אינדעם דער פערליימדער אבער דאס געפהרליכסטע וועזען איסט וועלכעס אויף ערדען בעשטעהט איסט עם פפליכט, דאס ווער איין דעראר געפהרליכעס וועזען מאראליש לאהם לעגען אונד דיעזעס הער דורך דאס דעמזעלבען אים געמיינדע פערבאנד, מיט איינשטיממונג דער מייאריטהעט דער געמיינדגלי דער אין איינער געגעראלפערזאמתלונג דער דיעזע ציילען פארצולעגען זינד, דיא אויפנאהמע ענטצאגען ווירד מיטבעגריפפען ניכט לקרות בתורה דירפען צו זיין וואס אבער דאס אווסווייזען אויס דעם ביהכ"נ בע טריפט, דא זעלבעס איין עפפענטליכער זאמתמעלפלאטץ איסט קאנן נור מיטטעלסט דער לעבלוכען שטאדט הויפטמאנשאפט געשעהען. והעושה שלם במרומי' ישפות שלומו לנו ולכל בני ישראל אמן מיט ליעבע אונד אכטונג: הגהות חתם סופר זצוקל"ה על שו"ע או"ח:

במג"א ס' א' סק"ד הן בקין נ"ב פי' שוות ולתפלת חושבי' שעות זמניות וק"ל:

סקי"א דחלילה לצדיקים נ"ב ועיי' ש"ך יו"ד סי' ר"ט סקכ"ח ומש"כ שם על הגליון:
במג"א סי' ג' סקי"ב אבל לא בפני גוי נ"ב אפשר דצ"ל אפי' לא בפני גוי וא"ש הראי' דמייתי' מע"ז מ"ז עיי"ש ונראה אבל לא בפני ע"ז ממש משום פוער עצמו לפעור ואפי' אין עבודתה בכך אסור וצ"ע:
במג"א סי' ד' סק"א חייב מיתה נ"ב כבר צווחו קדמאי על זה ועיין מהר"ם מלונזאני בספר שתי ידות ודרך חיים שהכחיש זה:
במג"א סי' ח' סק"ד ועיין סי' י' סעי' ו' נ"ב סעי' י"א כצ"ל: שם סקי"א כמ"ש ביו"ד סי' א' נ"ב אע"ג דהתם בא להוציא מחזקת איסור אמ"ה כמש"כ מג"א לקמן סי' תל"ז עיי"ש מ"מ התם הוי רוב מצוין מומחים ורוב בני אדם בודקים בתיהם כדין ורוב עדיף מחזקת איסור ואפ"ה אמרי' דאותו עדיפות שיש להרוב על החזקה לא מועיל לכתחילה היכא דאיכא לברורי וה"ה נמי הכה בציצית דליכא רק חזקה ולא רוב צריך לברר משא"כ בטריפות דהוי רובא כשרין וק"ל:
שם סקי"ד דאין לברך נ"ב דיש לברך כצ"ל:
במג"א סי' ט' סק"ד בצמר גפן
ופשתן נ"ב וצמר כצ"ל:
שם סק"ח עיי' סי' י' ס"ד נ"ב ויש לחלק דהכא אין עיקר הבגד ראוי לציצית אלא על ידי הכנפות והו"ל כנפות עיקר ולא בטלו לגבי בגד: סי' י"א מחבר סעי' ב' להרא"ש כשר נ"ב עיי' ד"מ:
שם טו"ז סק"ב דתני' בספרי נ"ב נ"ל כוונת תשובת הרמב' שבב"י דה"ק הרמב' לפי הסיפרי בודאי שצריכים חוט כפול ששה דהרי אין גז"ש למחצה וכיון דסתם ש"ס פ' בתרא דעירובין לא קאמר כגון שכפל ששה דכולי האי ודאי לא טרח איניש ומדלא שני הכי ש"מ דקים להו דרבנן פליגי אר"ש דסיפרי ולא ילפי' גז"ש ורק שזורים נהגו עלמא משום נוי ולא מגז"ש כלל וצדקו דברי הרמב' לפענ"ד:
שם מג"א סקי"ב נ"ב וצ"ע מר"פ ראשית הגז ועיי"ש בתוס' יו"ט משנה ב' וכה"ג הקשה תוס' ע"ז מ"ו ד"ה כל ותירוצם לא שייך הכא וצ"ע: שם סקי"ג סוף כלאים נ"ב וי"ל דס"ל לבע"ה כהרמב' פ"א מהלכות ציצית ה"ז דכתב ויהי' אחד משמונה חוטין תכלת וז' חוטים לבן וכ"כ ב"י בשמו דחוט א' עושה חצי לבן וחצי תכלת נמצא שאינו מכנים התכלת כי אם לנקב א' ואין בו אלא תכיפה א' ואי לאו שקושר קשר עליון ליכא כלאים ואולי ס"ל להרמב' כהעיטור והי' קשה לי קושי' מג"א ומזה הוכיח שיטתו דליכא. אלא חצי תכלת ולא כהראב"ד שם עיי"ש וק"ל:

סי' י"ב מחבר סעי' א' שמא נפסק נ"ב שמעתי מקשי' נימא כל דפריש מרובא פריש ונ"ל דהרי אין אנו דנין על הנתקין שאינן לפנינו אלא על החוטין התלוין והם קבועים וכמע"מ דמי:

סי' י"ג מג"א סק"ח ומשמע בשבת פ"ב נ"ב פ"א ע"ב: סי' י"ד סק"י דבסי' תל"ז נ"ב עיין תשובותי באו"ח סי' ב':

סי' ט"ז בראשו במג"א וכ' מ"מ בשם מהרי"ל נ"ב בשאל' יעב"ץ ח"א סי' כ' פליג ע"ז ממש"כ הרשב"א בעירובין י' ד"ה ואצבעים ומסתיע נמי ממש"כ חכ"צ סי' נ"ט עיי"ש:

סי' י"ח מג"א סק"א למה מקרי נ"ב בסמ"ע סי' ה' סק"ז כתב דבלילה כעין יממא מיקרי יום לענין משפט א"כ מכ"ש לענין ציצית דלא כתיב יום רק בראי' תלי' מילתא וראיתם אותו וקשה א"כ לא הוי מעשה ז"ג:

סי' י"ט מג"א סק"ב פטור אף למ"ד נ"ב אף כשלבשו אפי' למ"ד וק"ל כצ"ל: סי' כ' במג"א סק"א אמרי' בע"ז נ"ב ר"ל דרב הו"ל למנקט חוט ציצית לבן וגם תכלת לצבוע כי היכא דנקט תרי גוונא חתיכות אבל לשמואל שם בע"ז דנקט ג"כ תכלת לדידי' לק"מ אע"ג דהוא בעי לטוי' לשמה מ"מ איהו לא נקט תרי גוונא חתיכות ולא הו"ל למנקט נמי תרי גוונא ציצית ודי במה שנקט תכלת ודו"ק כנ"ל לפרש דברי מג"א סק"א:

סי' כ"א מג"א סק"ב הי' לו מזוזה נ"ב עיין במרדכי סוף ה' מזוזה הובא בב"י יו"ד סי' רפ"ב בחדר דאם איש עם אשתו ישינים שם פוטר ממזוזה והביאו ורמ"א בהגה' ש"ע שם סעיף ב' עיי"ש וצדקו דברי האר"י זצ"ל וק"ל, ולפ"ז משמע קצת כמ"ש הר"י יעב"ץ בסידור שלו שיש לשמש מטתו מלובש בטלית קטן ויש לדחות דבל"ה נמי לא הי' ערום דעונה גופא: מצוה הוא והא לא מצי קאי כשהי' שוכב באותו חדר בלא עונה ומזוזה לא הי' שם וע"כ הי' שוכב בט"ק ודו"ק סי' כ"ה מחבר סעי' א' שמעלין בקודש נ"ב הייינו שיוציא הטלית תחילה מהכיס כדי לעלות בקודש אבל שניהם מונחים חוץ לכיס אז מקודש קודם ע"כ למ"ד לילה לאו זמן תפילין וגם שבת וי"ט וא"כ הוי' ציצית תדיר ותדיר ומקודש קיי"ל איזה שירצה יקדים והכא דמצות ציצית שקול נגד כה"ת יקדים ציצית וע"ז נתכוין נמוקי שבב"י אך אי מה"ת לילה זמן תפילין ולמ"ד ציצית אף המיוחד ליום פטור בלילה א"כ לא הוי' ציצית תדיר טפי ותפילין ע"כ מקודש הוי ע"כ כששניהם חוץ לכיס אין ראי' להקדים ציצית עיי' דג"מ ובמחילת כבודו לא עיין היטיב ועיי' לקמן מג"א קל"ז סק"ב ומש"כ שם על הגליון ועמ"ש בכ"מ פ"ט מתו"מ בשם הר"מ קורקוס ומובא בתויו"ט משנה ב' פ"י מזבחי': שם מג"א סק"ב שהוי מצוה לא משהינן נ"ב עי' תשובות ח"צ סי' ק"ו ועיי' מ"ל פ"א מה' מגילה:

סי' כ"ז מג"א סק"ו נ"ב ומכל מקום ומהאי טעמא נסגר. סי' כ"ח מג"א סק"ד ומי הגיד להם נ"ב עיי"ש תוס' ד"ה מדבק:
סי' ל"ב מחבר סעיף ז' וקלפי' שלנו ל"ב עיין תשובותי שם מג"א סקי"ג סימן ק"ל בב"י נ"ב הבי' וזובא לנפשי' דמשם מייתי' ראיי' מטהרות ושכלנו טהורין גבי חלון של אליורין ש"מ שאין חילוק בין מידי דאכילה לשאר מילי ובתשובותי ישבתי זה:
שם מג"א סקכ"ז מותר לקולפה ניב עיין תשובותי:
שם מחבר סעיף כ"ה נ"ב הכלל בזה ג' דינים כאן דהאותיות שבהפרדם נראים כב' אותיות כגן ש' נראת כאות ע' עם אות י' וכדומה פסול ולא מהנו תיקון משום דהוי' שלא כסדרן משא"כ י' שעל גבי א' נהי דפסולי' מ"מ יכול לתקן ולא מיקרי שלא כסדרן אבל בשאר אותיות אם תינוק יכול לקרות לא בעי תיקון וכשר כדלעיל סעיף ט"ז או כדלקמן סעי' כ"ז ולא זולת וכמ"ש והאריך טו"ז סק"ט ומג"א סק"ב:
שם עיין תשובותי:
שם מג"א סקל"ט נ"ב עיין היטיב תשובתי שם טו"ז סקכ"ה בדעבד אמאי אמר כצ"ל ותיבת למה לא נמחקה:
שם והו"ל לשני' דבדיעבד כצ"ל ותיבת לסייע נמחקה:
שם טו"ז סקכ"ו רק שפרשה השלישי נ"ב והייני פ' שמע בתפילין דר"ת ובפ' ויהי' אם שמוע יניח בסוף ט' אותיות ויתחיל שמע בראש שיטה בתפילין של ר"ת כנ"ל:
סי' ל"ו מג"א סק"ג כדעת רש"י נ"ב ע' כל זה היטיב בתשובתי:
סי' ל"ט מג"א סק"א באה"ע סי' קנ"א כצ"ל:
שם בן י"ח שנה נ"ב צ"ל כ' שנה כמ"ש סימן קנ"א במג"א סעיף כ"ה כצ"ל וטעמא דרוב אנשים המתאחדים להביא ב' שערות יולדו להם סימני סריס לכ' שנה כמש"כ בב"ש באה"ע סימן קנ"ה סקי"ט עיי"ש:
שם סק"ד נ"ב הב"י תמה בטעם הדבר ועיי' בתוי"ט משנה ד' פ"ז דנדה דתמה על כותים אי גירי אמת הן איך עשאים כנכרים לטהר נידות ואהלות שלהם ונלפע"ד שיש כח בכלל ישראל להוציא המורדים מכלל האומה ויחזרו לגוים גמורים אף להקל וזכר לדבר ראה ויתר גוים שהתיר להם ז' מצות אע"ג דלאו ראי' גמורה הוא מ"מ כנ"ל והם נמנו וגמרו להוציאם מברית ישראל לגמרי ובגיטין פי' רש"י שהמסור פרק עול תורה י"ל כיון שמוסר לתוא מכמר הרי מסר חבירו גם להעבירו על דת משה וישראל ואי לא דפרק עול תורה כולה לא עביד הכי ומצינו בעזרא יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה משמע שהוציאם מכלל ישראל וכנ"ל:

סי' מ"א מג"א סק"א הן כ"ה זקוקים נ"ב עיי"ש שהיא כ"ה ליטרא פפונד שקל פראג והוא עפ"י הירושלמי מובא ברא"ש פג"ה סי' ל"ג דכל לוג יש בו משקל ל"ב מאות זוזים שהוא מאתים דינר ובדינר קצ"ב פרוטות שהוא חצי ווינר משקל פרוטה חצי שעורה כסף פנין וכל צ"ו שעורות הוא משקל רביע לאטה שקורין קווינטל ועפ"ז הם דבריו כאן דו"ק ותשכח. ועיין מש"כ ב"י ביו"ד ר"ס ר"א דקורטוב משקלו דינר אחר והוא א' משמיני שבשמיני' הלוג נמצא שבלוג רק ס"ד דינרן לכ"ד קבין ליכא רק אלף וכ"ד דינרן וכל דינר צ"ו שעורות דהייני קווינט א' נמצא אלף וכ"ד קווינט עולה שמונה ליטרא פפונד משקל הנ"ל והוא רק פחות משליש משקל הנ"ל וצ"ע:

סי' מ"ח מג"א סק"ד ומאחרי' לפני' נ"ב ולפענ"ד נ"ל טעם כמ"ש חכמינו ז"ל כאשר יניד הקנה במים אפי' כל הרוחות שבעולם אין מזיזין אותו ממקומו וק"ל:

סי' נ"א מג"א סק"ט תמהתי נ"ב עיין תשובתי:

סי' נ"ג מחבר סעי' ד' עיין בישו"ש פ"ק דחולין מסי' מ"ט ואילך ומט"מ סי' ס' ועיין שיורי כנה"ג דכתב כשזינתה בתו מן הנשואין פסול לש"ץ ועיי' לקמן סי' קכ"ח בכהן דכתב שאין נוהגין ליפסול כהן משום בתו ואולי יש לחלק בין כהן לש"ץ ועיין בתשובתי:

שם מג"א סק"ח שכל המדות הללו אלא בתענית צבור כצ"ל:

שם סקי"ג דעת רמ"א נ"ב עיין הסכמת מ"ל פ"ב מהלכות אישות סוף ה' כ"א ודלא כמש"כ באה"ט כאן בשם שירי כה"ג דליתא וכן הסכים בספר בני אהובה פ"ב מאישות הכ"א עיי"ש במסקנת דבריו ומבואר היטיב בתשובתי: שם סק"כ נ"ב עיין תשובתי:

שם בא"ד הרשב"ם נ"ב צ"ל הרשד"ם ב"ח או"ח סי' ל"ו עיי"ש היטיב: שם סקכ"א כופין את הרוב נ"ב עיין ש"ע יו"ד ססי' רמ"ה:

שם סקכ"ו הצנועין מושכין נ"ב צריך להתיישב דביומא ל"ט ע"א כ' התוס' ישינים שמאותו כזית לא הי' מושכין ידיהם מפני שיש מ"ע באכילה וכ"מ מפרשי' שם עיין חולין קל"ג ובתוס' שם ד"ה משקל עיי"ש ועיין דרישה וב"ח ביו"ד סימן ס"א בזה:

שם סקל"ג ביו"ד ס"א נמחק והוגה פ"ה:

ובסופו שם בא"ד להרביץ תורה נ"ב ולפ"ז מש"כ הרמ"א ביו"ד ססי' רמ"ה אהחזוק עצמו בשררה קאי דבני' קודמין אבל לא אהרבצת דתורה כאשר ביארתי בתשוב' שלי ובתשובת ר' שאול שבסוף ס' תשובות רמ"א דפוס אמסטרדם נעלם ממנו חילוק זה בין רביצת תורה ושארי מנוים עיי"ש ובתשובת גנת ורדים הלכה י' סימן ד' וח' פליג בהא ויש לעיין שם ובתשובותי חזרתי ועשיתי סמך לרמ"א ביו"ד:

מחבר סעיף כ"ה שם בהג"ה נ"ב עיין תשובותי:

סימן נ"ה מחבר סעיף י' נ"ב עיין תשובותי. שם סעיף י"ו אין מצטרפין נרשם ס"ק י"ג נמחק וצ"ל בסעיף י"ח:

שם מג"א סקי"א ובספר תניא פסק דהוי כלפניו נ"ב עיי"ש דמייתי ראי' משבת ט' ע"א אסקופה משמשת ב' רשויות ואין ראי' זו מכרעת לפנע"ד ועיין מסכת שבת קכ"ד ע"א וק"ל ועיין עירובין ח' ע"ב הכל מודים בין לחיים שאסור ועיין לקמן סי' שמ"ה סעי' ד' וק"ל עוד כ' במג"א וכן משמע בגמרא הייני פסחים כ"ה ע"ב דוקא שערי ירושלים ומשום מצורעים לא נתקדש תוכם ונ"ל דהנה הרמב' פסק באוכלי פסחים תוך הפתח כלחוץ היינו טעמא מדאצטריך לקדש תוך של העזרה והרי שערי ירושלים שלא קודשו משום מצורעים לא קידשו ממילא ש"מ סתמן כלחוץ ולפענ"ד ראי' ברורה מדיוקא דמתנית' דנדרים נ"ו ע"ב ואין לומר דהולכין בתר לישנא דאינשא דא"כ לא הוי הש"ס מקשה התם:

שם סקי"ג נ"ב שייך לסיעף יח':

מחבר סעיף כ"ב נ"ב אם הקהל מוחין ביחידים לקבץ להם מנין משום חורבן בהכ"נ עיי' תשובות ריב"ש ססרנ"ג וסי' של"א באריכות]:

סי' נ"ו מחבר ס"א בעניות הקדיש נ"ב עיי' מש"כ מג"א רסל"ד בענין קדיש דרבנן:

שם מג"א סק"ב וצ"ע דא"כ נ"ב לפנע"ד שיכול להפסיק בשתיקה ומשום דאידי ואידי אסיקא מילתא הוא והכא מצי איירי בהמשך הטעם שלא יעשה הפסק יאתנח בין רבא למברך וק"ל:

שם סק"ד ללמד קיו נ"ב י"ל כוונת האר"י כך דאי הוי גרסי' קום כי דבר ד' אליך א"כ הוי מ"ע מדברי קבלה א"כ יושב לדבר מצוה כגון בתחנון או בברכת יוצר אור ג"כ צריך לעמוד כי העמידה לקדיש הוי כמצות עשה של דברי קבלה אבל השתא דגירסא נכונה הוא ויקום מעל כסאו וליכא רק ק"ו א"כ דיו כי התם שישב לדבר הרשות אבל יושב לדבר מצוה לא:

סי' נ"ח מג"א סק"א די ג' ע"א בתוספ' נ"ב סיי' דג"מ ולפענ"ד אין הכרח די"ל מאן דגני בבית אפל כששמע אישה מספרת עם בעלה ידע דעלה ע"ה ויחשוב משם שיעור שעה ורביע וידוע שאז נץ החמה וכן מהא דד"ה ע"ה לאו ראי' דאה"נ דקדים טפי משתי מורות ובכלל מאתים מנה:

שם סק"ו דבגמ' משמע נ"ב רשום בש"ס ברכות ג' ע"ב עיי"ש ולפענ"ד המעיין שם יראה מוכרח כהרמב"ן דקאמר קדמו עיני אשמורות שית דלילה ותרתי דיממא עיי"ש וקשה תלתא דיממא דבני מלכים בג' שעות עומדים כמבואר מדברי ר"י אע"כ צ"ל דמע"ה עד הנץ החמה כיון דאיכא אינשא דגני א"כ בני מלכים כולם ישינים אז והיינו ב' שעות על

היום כדעת הרמב"ם דמייתו מג"א בסי' פ"ט סק"ב אמנם שעה אחת אחר הנץ החמה הם שוכבים על עריסותם ונעורים וע"כ כשאמר דהע"ה קדמו עיני אשמורת לא קחשיב אלא ב' שעות דבני מלכים ישינים ועיניו קדמו להם וגם לצאת ידי חובת ק"ש דלילה לא יצא אלא עד אותן ב' שעות שהוא זמן קימה עכ"פ לבני מלכים שאינם קמים עד אז וזה ברור לפענ"ד:

שם מחבר סעיף ו' שעה ד' ולא קראה נ"ב לשון זה צ"ע בטור וב"י דמשמע דלמאי דקיי"ל לקמן ריש סימן פ"ט דתפלה זמנה עד חצות בדיעבד ה"ה לברכות האלו וק"ו היא דהא תפילה קיי"ל בודאי כר"י דזמנה עד די שעות ואפ"ה מתפלל עד חצות מכ"ש ברכות שהם מספיק' של רא"ש אם דומי' לתפילה או לא לכ"ש שיהא מותר:

לאמרם עד חצות אלא שהפסיד שכר ברכות בזמנה כנלפענ"ד:

סימן נ"ט סעיף ג' בהג"ה כסברא ראשונה נ"ב והמנהג להמתין על השליח ציבור ובלא"ה נמי בכל הפסוקים למתין בגון מי כמוך באלים בה' ימלוך מטעם שכ' לעיל במג"א סמ"ט מיהו גם באת שם האל ממתין ולא שמעתי טעם לזה ונ"ל מפני שכתב הטור לקמן סימן ס"א להפסיק בין ממליכים לאת שם דלא לתחזי שם ח"ו וי"ל דהכא איכא קפידה טובה מפני המינים העובדים למת לכן עושים הפסקה בין ממליכים לאת שם:

שם סעיף ד' ועיין לקמן סימן ס"א נ"ב דקיי"ל שעונין אמן:

סימן ס"א מג"א סק"ט ואישתמיטתא נ"ב והתלונה גם על ר"י שבב"י וגם הרבב"י לא דחה אלא מהירושלמי ולא מש"ס דילן ואולי הנוהגים היתר ס"ל בשיטות הסוברים דוקא מילי מילי ותנא לה אסור ובהכי מיירי בהאי דסוכה דהוי אומרים ב' פעמים ליה האסור אבל אמר פסוק, אינו אלא מגינה דמחזי כמשתף דבצבור לא שייך הכי ומש"ה כופלים שמע ישראל. ועוד נ"ל דס"ל כשיטת הרא"ש דפסק כרמ"א ביו"ד סימן קמ"א סוף סעיף ד' דברבים ליכא חשר' ופסק כן מג"א לקמן סימן רמ"ד סק"ח אם כן ה"נ בציבור ליכא חשדא דשתי רשויות והש"ס דסוכה אזלה לאידך לישנא דש"ס דע"ז מ"ג ע"ב ופסקי הרי"ף והרמב"ם וכן הרב המחבר שם בש"ע יו"ד סימן הנ"ל כן עיי"ש וק"ל מ"מ היכי דלא נהג לא ינהג עוד כן כמ"ש ש"ך יו"ד שם ס"ק כ"ב דלכ"ע מכועיר הדבר לרבים והכא נמי ויש קצת עיו' מהאי דתודס שהנהיג בני רומי ורבים הוי ואפ"ה חשו לחשדה דמחזי כקדשים בחוץ וי"ל היינו דשלח ליה אלמלא תודס אתה ר"ל דסבר' ליה בעלמא ברבים ליכא חשד' שהרי דרש מה ראו חמו"ע וכתבו תוס' משום דאנדרטא הוי משמע דס"ל לתודס כוון דהוי לרבים דכל ישראל השתחוו לא הי' שייך חשד' והי' להם להשתחות אי לאו משום קו"ח דצפרדע וקידוש השם חמור אפי' בכה"ג ועיי' פרק קמא דמגילה דאמר

רשב"י שנתחייבו כליה על שהשתחוו ולא למדו ק"ו זה ואולי רשב"י מחמיר בק"ו טפי שהרי ס"ל עונשין מן הדין:

סימן ס"ז מג"א בסוף הסימן ונ"ל דכ"ש נ"ב ואני חוכך בזה מפני שלא נזכר בה יום צאתנו מארץ מצרים כי אם קריעת ים סוף והתורה הקפידה למען תזכור את יום צאתך אלא שחכמינו ז"ל הוסיפו גם קריעת ים סוף ומש"ה עדיף אמת ויציב מפרשת ציצית אבל שירת היום לחוד ל"מ ועוד נ"ל אם לא נתכוון לצאת ידי חובתו בקריא' שירת הים הרי לא יצא יד"ח דקיי"ל מצות צ"כ:

סימן ס"ח מג"א שוה לכל נ"ב ואלו ידע זה הרשד"ם חלק או"ח סימן ס"ד לא הי' כותב מ"ש עיי"ש עיי' תשובותי:

סימן ס"ט מג"א סק"ד בשם רדב"ז נ"ב עיי"ש תשובותי ועיי' תוס' יו"ט פרק ד' דמגילה משנה ג':

סימן ע"א מג"א סק"א כיון שבשעת נ"ב צריך לי עיון מה שייך בברכת הנהנין שעת חובה ואולי אברכת ברוך שאמר וישתבח קאי או מקדש שמך ברבים להנהוגים בו אבל שארי ברכות נראה דיש לאמרם. סימן ע"ה מג"א סק"ה הדברים דחויים נ"ב המעיין בספר בא"ש בפנים יראה כי סוף דברים נכוני' והמה בשם הגאון מוה' יחזקל קאצענעללעלבאגען והוא הוסיף ראי' מנדרים מ"ח ע"ב גבי שתורו ראש וכן העלה מהר"י יעב"ץ ח"א סי"ט וחלק ב' סימן ז' ח' לאסור וכ' האי דנזיר כ"ח ע"ב מיירי בחצירה וביתה ולא ברשות הרבים והאי דיוצאה אשה בחוטי שער היינו שלא במקום שער כגון בפדחתו באחריהם דהוי כשאר תכשיטין אבל פאה נכרי' לא עדיף מקלתה דאסור פ' המדיר עיי"ש:

שם סק"ח ונ"ל נ"ב והגאון במחצית השקל הסכים לספר אלי' רבה להתיר ודהכי עדיף טפי עיי"ש:

סימן ע"ז מג"א סק"ח ואין לו תקנה נ"ב טעות סופר הוא וצ"ל ואין צריך תקנה וכן הוא ברדב"ז חלק ב' סימן שט"ו עיי"ש "ש היטיב:

סימן פ"ב מג"א סק"ב בטהרות פרק ג' נ"ב משנה א' עיי"ש מ"מ צריך עיון דשאני התם משנקרש בטלה לה טומאה ראשונה לגמרי דאפי' אם חזר אח"כ ונמס אם הוא כביצה מכונת טהור משו"ה דין הוא שיועיל הקרשה משא"כ בצואה נקרשת דאם תמוס תחזור לקדמיתה אפשר שגם עתה באסור עומדות וצ"ע וכן מסיק הש"ס מנחות נ"ה ע"א הואיל ויכול לשלקן ולהחזירן כמות שהן:

סימן פ"ג מחבר סעיף ה' נ"ב נ"ל דכל זה כשהצואה נופלת לתוך הספסל ממש ובהא מחמיר מג"א אבל אותן שלנו שמשימין גרוף תחתיו והצואה נופל לתוכו נמצא שהספסל

לא הוזמן לביה"כ מעולם ונהי דכל זמן שהכלי תחתיו אסור אעפ"י שכתב הרב ב"י סיפ"ז שמצא כתוב באוהל מועד בשם הרי"ץ גיאו"ת דגרף בתוך כלי אחר מותר לקרות ק"ש וטעמו דמסתבר הוא ע"כ לשונו מ"מ נ"ל דוק' בכלי שאינו כליין אבל הכה הוי:
כליין ואסור כל זמן שהכלי בתוכו אבל אם הסיר משם אותו הכלי או כסה הספסל בכלי אחר שאינו כלין נ"ל דאז מותר וכדומה לי שכן נוהגין ואריך:
סימן פ"ה מג"א סק"ג נ"ב ונ"ל דה"ה במקום גלולים עיי' לעיל סימן נ"ה במג"א סקט"ו ונ"ל דמשום הכי הנהיגו אבותינו את בניהם מבלי לספר בלה"ק ונשכח מאתנו לגמרי בעו"ה משום שגלו לבבל שהיתה מלאה גלולים: שם באוזד דנפיש זהומ' עיין תשובותי מדין מקוה שהוחמה ויש בה הבלא וזהומה חת"ס או"ח סימן ח"י. סימן פ"ח בהג"ה סעיף א' עיין רמב"ן פרשת ויצא על פסוק דרך נשים לי דראיתה ודבורה ועפר רגלה מסוכן באומ"ה והי' מרחקין אותה עיי"ש א"כ דינה הוא שלא תלך לבה"כ ולא תתפלל משום הקריביהו נא לפחתיך כדלקמן סי' רע"ב ובמג"א שם סק"י עיי"ש וק"ל. שם מג"א סק"א לענין תרומה נ"ב עיי"ש מ"ש הוא ז"ל באו"ח לקמן סימן תר"ו סק"ח:
שם מג"א סק"ג הואיל והותר נ"ב עיי"ש ז' ע"ב ואין הנדון דומה לראי' דהתם כניסה אחת היא בשתי ידיו אלא שיש בו ב' איסורים והואיל והותר לאחת היינו לצרעתו הותר נמי לקריו וכן גבי ביאה דוקא בביאה אחת עושה ב' איסורים והואיל והיתר איסור אשת אח הותרה נמי אחות אשה אבל לומר הואיל והותר ליכנוס לביה"כ הותר נמי להתפלל לא שמענו והנה שס בתוס' בד"ה ואמר עולא יש ללמוד מדבריהם דהואיל והותר ביאה במקצת הי' ראוי להתיר ביאת כולו וכן מבואר לקמן סימן קס"ח סעיף ה' הואיל והותר לבצוע על פת של גוי הותר לכל הסעודה ובמרדכי יליף לי' מש"ס יבמות הנ"ל והיינו דומיה למה שכתבו תוס' הנ"ל הואיל והותר מקצתו הותר כולו אבל מ"מ אינו אלא איסור אחד איסור ביאה למקדש או איסור אכילה אבל להתיר מכניסה לביה"כ להתפלל לא שמענו. סימן פ"ט מג"א סק"ב נ"ב הי לך כללא דהאי חישבנא אם תחשוב י"ב שעות מעמוד השחר עד צאת הככבים ובהם מ' מילין לכ"ע יגיע לכל מיל ח"י מינוטין אך הרמב"ם מחשב י"ב שעות מהנץ עד השקיע לבד ואי' ס"ל מעמוד השחר עד הנץ ה' מילין וכן משקיע עד צה"כ נמצא לא יהי' מנץ עד שקיעה רק ל' מילין ובהם י"ב שעות יהי' כ"ד מינוטין לכל מיל וזה כמ"ש תוס' יו"ט בשמו פרק ג' דפסחים חבל האמת הוא דס"ל לרמב"ם כמ"ד מעמוד השחר עד הנץ החמה ד' מילין וכן משקיע עד צאת הככבים ונשארו מהנץ עד השקיע ל"ב מילין ובהם י"ב שעות עולה לכל מיל כ"ב מינוטען וחצי והוא העיקר וכן פסק חק יעקב סימן תנ"ט ומש"כ הרמב"ם לענין תפילה מעמה"ש עד

הנץ החמה הוא שעה וחומש י"ל עפ"י משכ"כ תוס' פסחים צ"ד ע"א ד"ה ריו"ד דאע"ג דמתחלת השקיעה הוי ד' מילין מ"מ ג' רביעי מיל האחרונים שכבר נכנסה החמה בתוך עובי הרקיע נקרא בין השמשות ועיין גם בלשון התוס' פי' ב"מ עיי"ש וא"כ ה"ה בעמוד השחר תלתי רבעי מיל הראשונים מתחילת יצאת החמה אין ראוים לתפילה ככל ותלתי רביעי מיל הם קרובים לי"ח מינוטין כשתסור זה מד' מלין נשאר שוה חומש בקירב גם הרמב' פ' ג' דפסחים ס"ל לומר דהתם בש"ס יהב ריש לקיש לקמ' אמוראי שיעור חמו"ץ כמיגדל נינוה לטבריה שהוא מיל והנה מגדל נינוה וטברי' עיי' ר"ן ואפשר לשער בהם והשת' אי ס"ד שהשיער ההוא ההוא מיל קטן וכ"ב וחצי מינוטין א"כ עולא ורבא דפסחים צ"ד פליגי אדריש לקיש דלדידהוא הוי מיל כ"ד מינוטן וכל כי האי הו"ל לש"ס למימר ופליג אדריש לקיש אלא ע"כ מנינוה לטברי' נמי הוי כ"ד מינוטען וריש לקיש קא קרא ליה מיל דאיהו תנא נמי בקדמ' וחשיכ' כהני רבנן דפ' מי שהי' טמא והשת' נהי דלענין מיל לא קיי"ל כותיה מ"מ בשיעור חומץ לא פליג דהוי כממגדול נינו' דהיינו כ"ד מינוטן דהיינו ב' חומש שעה עיי' היטב ודו"ק אמנם עתה מצאתי בספר קדמון הנקרא כפתור ופרח דמייתי ליה בעל תוס' יו"ט ריש פ"ז דשביעית עיי"ש היטב וב"י או"ח סוף סימן י' ובספר הנ"ל פ' י"א דף ס"ה ע"ב בד"ה נשוב לירושלים וכו' כתב מירושלים עד עזאזל כשלשה שעות עכ"ל והנה הרב ז"ל ראה וידע ומדד בדקדוק גדול והוא ק"פ מינוטן ובהם עשרה מילן לר' יודא ור' יוסי ביומא ס"ז ע"ב א"כ ע"כ אין המיל יותר מי"ח מינוטן ודלא כרמב"ם והנסיון והחוש לא יתכחשו ואולי נומר צבי ארץ כתב בה כן צ"ל ג"כ במ"ש שם סימן ע"ב עולה רחב ארץ ישראל רק וגם כן ארץ צבי כתיב בה: שם בא"ד נ"ב כה"ג וכיוצא בו פ"ד ע"ב שם ולחנם השיג האלי' רבה עיי"ש: סימן צ' מג"א סק"ל הוי כמכרו לו נ"ב ולא שייך לא תחנם מיהו לא הוי מצי למימר דהוי פסיק רישא דלא ניח' ליה לפוטרו מעבודה רק לצרפו למנין דזה איני דפסיק רישא הוי כמכוון גמור רק דע"י דלא ניח' ליה הו"ל כמו מלאכה שאצ"ל שזה לא שייך בשאר איסורים ואמנם לפי מה שכתב בחידושי במסכת' שבת דעת רש"י שם ע"ה ע"א לחלק דפסיק רישא דלא איכפת ליה הוא דהוה כמתכוון ורק מלאכה שאינה:

צריך לגופה הוא אבל אי לא ניח' הוי כמו איני מתכוין ומותר לר"ש אפי' בשאר איסורים היכ' דליכא חיוב מיתה עיין חד"ר ריש פ' הנחנקין א"כ שפיר הוי מצי הר"ן למימר משום פסיק רישא דל"נ שרי:

סימן צ"א מג"א סק"ג מדת חסידות נ"ב עיי"ש מה שמשיג על זה ספר שמלה חדשה במסכת' שבת קי"ח ע"ב עיי"ש:

סימן צ"ד בטו"ז בציור מזרח עולם נ"ב עיי' תשובתי חת"ס או"ח סי' י"ט: סימן צ"ט מחבר סעיף ב' אבל רוכב נ"ב עיי' מג"א וטו"ז ופר"ח וחמד משה ולפענ"ד צ"ע נמי מאי טעמא הישמיט הרמב"ם פ"א מהלכות ביאת מקדש הך דין האיטאלקי הא הרמב"ם מייתי כל הדינים וע"כ נראה דעל ב' תירוצי הש"ס קשה על התירוץ ראשון קשה אי ס"ד האיטלקי משכר טפי א"כ מאי טעמא אמר דלמדנו ממנו שרביעית יין האטלקי משכר הא אפי' יין דעלמ' נמי והוי ליה למימר משכר טפי ועל תירץ ב' קשה אי ס"ד יין האטלקי שוה לשאר יין רק רוכב שאני דגרע כמ"ש בחמד משה א"כ מאי טעמא אמר ר"ג כלום שתינו רביעת יין האטילקי ואמאי נקט איטלקי מה לי הוא או אחר ע"כ נראה לפענ"ד עפ"י הקדמה שאני אומר מסברה דמה דקיי"ל בכריתות דבהפסיק בה ולא שתאה בבת אחת דאיני משכר כמ"ש מג"א סק"א הייני לענין רביעית אבל אם כבר שתה רביעית מצומצם בב"א שוב מצרפין מה ששתה עוד להיות נדון ביותר מרביעית עיי' לקמן סימן קכ"ח סעיף ל"ח אבל רם לא שתה בבת אחת כלל אז אפי' שתה כמה חצי רביעית אין מצרפין לדונו כיותר מרביעית ועיי' כ"מ פ"א מביאת מקדש הלכה ה' שחלק כה"ג לענין מזוג עיי"ש והשת' נ"ל דר"ג דדקדק לומר האיטלקי י"ל ע"ב אופנים או משום דמשכר טפי רצה להורות לתלמידים דמשום כן מצריך יותר ממיל ולפי"ז יהי' דוחק בלשון הבריית' שאמרו למדנו ממנו שרביעית יין האיטלקי משכר דהוי ליה למימר דמשכר טפי או דנימה שר"ג שתה עוד יין אחר ובו לא הי' מסופק שבודאי לא הי' רביעית אך בכוס האיטלקי הי' מסופק אם הי' בו רביעית והוא שתה בב"א ונמצא מצטרפין האחרים להיות נדון כשותה יותר מרביעית ולא סגי' ליה במיל ויפה אמרו שלמדנו ממנו שרביעית יין האיטלקי משכר עכ"פ אי לאו הכי לא היו מצטרפין האחרים ליותר מרביעית אבל אינו משכר טפי אפשר דגרע נמי מדהוצריך הוא ללמוד זה ממנו והשת' כשהקשה המקשן מהך ברייתי' הוי מצי לשנויי' דר"ג יותר מרביעית שתה אלא דא"כ הי' קשה הא דרך טרדותו ע"כ להשמר מזה נכנס בדרך דוחק לומר איטלקי משכר טפי ולא שתה יותר מרביעית והוה ס"ל דלענין זה לא חמר שהי' דרך טרדותו כיון דעכ"פ לא שתה יותר מרביעית ושוב כשהקשה דא"כ יהי' ביותר מרביעית נמי שדרך טרדותו הוצרך לומר רכב כיושב בביתו דמי שממתין עד שיפיג יינו כל אחד לפי שעורו ומסיק דהשת' תו לא צריך לחלק בין יין האיטאלקי לשארי יינות אלא ר"ג יותר מרביעית שתה ורכב ואינו מטרודו מש"ה הישמיטו הרי"ף והרמב' חומרא דאיטלקי גם הא דרוכב דמי למי שיושב בביתו הן להקל שאינו מטרידו ביותר מרביעית וכן להחמיר שאינו מועיל בהיליך מול בשתה רביעית ומדוקדוק בלשון ר"ג שאמר עד שיפוג יינו ולא אמר שום שיעור משמע כל אחד ישער בנפשו ואתי שפיר

פסק הרא"ש והרמב' מיהו בעל הל"ג והטור והש"ע צריכים לדחוק ולומר אבל רוכב ודאי שדרך מפיגו היין ולא רצה לומר אינו טורדתו כמהלך וממילה שמפיג באורך הזמן כמ"ש המג"א: סימן ק"ב מג"א סע"ק א' רק בקו השוה נ"ב כמ"ש תוס' עירבון נ"ו ע"ב קמיה וכ' כך שמעתי וק"ל:

שם טו"ז ס"ק ה' רגילין להתפלל בלחש נ"ב צ"ע דא"כ בריש פ' אין עומדין דירשינ' לא אדוני לא אדון אתה בדבר הזה אין שכינה ורה"ק שירה עליך שאינך יודע שאשה קשת רוח אנכי עיי"ש הוה ליה למימר בקיצר אינך אדון בדבר הזה שאין אתה יודע הדין דתפילה הוא בלחש עוד י"ל דקאמר התם אכ"ד הכי קאמרי ליה וכי אין רוח הקודש שורה עליך וקשה מה חידש לשנא בתר' ומאי רמז יש בקרא שאמרה כן בלשון תימא טפי מלשון החלט אין רוח הקודש שורה עליך, ע"כ נראה דגם עלי ידע דתפילה בלחש עיי' של"ה במס' ר"ה בהג"ה אלא שחנה עמדה להתפלל בתוך ד' אמותיו שישב עלי כמ"ש הרב ב"י דכתיב עלי יושב והוא עשתה כן מפני שזה סגולה נפלאה להתפלל בצד צדיק מ"מ לא נכון לעמוד בתוך ד' אמותיו של יושב כמ"ש ב"י בשם מהר"י אבוהב כמ"ש להטריח הכה"ג שיהי' צריך לעמוד אם ישאר יושב יהי' נראה ככופר וע"כ חשב' עלי לשכורה והוא השיבה לו כהוגן וכי אין רוח הקודש שורה עליך תמיד והרי אתה תמיד כקורא ק"ש ומתפלל ודלא כמו שנדחק להרב ב"י שעלי היה עומד ולא הרהר תורה בבה"מ חלילה לו אלא כמ"ש שזאת היתה תשובת חנה אליו כיון שאתה בעל רוה"ק אינך צריך לעמוד מפני המתפללים ולא היה לך לדון אותו לחוב כי ע"י זה מותר להתפלל בתוך ד': אמות ישבתיך ועיי' מ"ש בהגהות הטור החדשים בשם מהרל"ח איך אמרה הנצבת עמך הלא הוא היה יושב לפענ"ד שידע שהתפללה אלא שחשבה לשכורה מטעם הנ"ל ומש"ה אע"פ שהיה יושב מ"מ אחר שהתחילה להתפלל עמד ומש"ה ללישנ' קמא הוחלט שאין רוח הקודש שורה עליו דאל"כ לא היה לו לעמוד. שאני מבזה אותך להטריחך לעמוד אלא היה לך לדון אותי לזכות שאני מחזיקך בשריית שכינה ורוה"ק:

שם מחבר סעיף ב' בצד המתפלל נ"ב עיי' טו"ז סק"ד ודברי' צריכין עיין גדול שהרי כתב בשוחר טוב אותו היום מנהו כה"ג כמ"ש הרב ב"י בסימן זה והוא שפט ישראל מ' שנה נמצא שהיה אז בן מ' שנה שהרי כל שנותי' שמונים שנה והש"ס דחולין קאי ביום מיתתו:

סימן ק"ז טו"ז ס"ק א' נ"ב עיי' ב"י שהאריך ונדחק מהבין שיטת הר"י ורב האי ועיי' גם בב"ח ולפענ"ד דלהר"י ר"י קאי אספק התפלל א"כ יש לפרש ביכול ולחדש בו דבר כדעת הרא"ש שנתחדש אצלו דבר כמ"ש הרמ"א בהג"ה סעיף ב' משא"כ לרב האי דר"י קאי

איכול לחדש בו דבר א"כ ע"כ סגי בשיכול לחדש וכו' ולא שיתחדש אצלו דבר דאל"כ איך יאמר ר"י על זה ולואי שיתפלל כל היום וכי יושב ומצפה מתי תעבור צרה על שונאי ישראל ויצטרך לשפוך שיח וק"ל:

שם מג"א סק"ב שאומר ומוספים נ"ב צריך עיי' א"כ איך אנו מתפללין מוסף כלל ואומרי' תמידין כסדרן והו' ליה כשני תמידין שהרי כבר התפלל שחרית אלא ע"כ שבשביל זה שאמר כמתפלל שיזכה להעלות ומוספין אין בו חשש והיותר נראה מטעם שכתבו תוס' ריש פרק תפלת השחר בד"ה אל בעי' להו עיי"ש:

סימן ק"ח מג"א ס"ק וצ"ע כיון נ"ב ולפענ"ד משם מוכח כהרמ"א דהרי תירוץ של הרב האי ור"מ הוא פשוט מאוד ומאי טעמא הניחו הש"ס בקושי' אלא ע"כ ס"ל לש"ס דא"כ מ"ש הבדיל בשניהם דנקט תיפק ליה דאפי' במחשבה בעלמ' נמי לא יצא אלא ע"כ ברייתא מיירי שנתכוין בראשונה לשם חובה ושנייה לשם תשלומין ואפ"ה לא יצא ידי חובתו והוי ס"ד משום הבדלה מחזירין אותו ופריך שפיר והניח בקושי' מ"מ ס"ל להרי"ף ורב האי דאע"פ דחישב בראשונה לשם חובה כיון שהבדיל בשניה אתי דבור ומבטל מחשבתו אבל לעולם מוכח דבמחשבה בעלמא לא יצא ידי חובתו וכהרמ"א:

שם ס"ק ו' מקרי תפילה הסמוכה נ"ב ומזה למד בספר אליה רב' אם לא התפלל ערבית יכול להתפלל אחר מוסף לתשלומי ערבית:

שם מג"א ס"ק י"א חלק ב' סימן קצ"ב כצ"ל:

שם מיקרי אונס נ"ב ועיי' מג"א סימן שי"ח ס"ק ג' ועיי' מתני' ב' פרק ג' מסכת תרומות פליגי תנא קמא ור"י:

שם אבל הטו"ז נ"ב ולפענ"ד ראיית האגודה נכונה דלאיזה צורך תקו כן הלל הא מן התורה נמי כן הוא ועיי' היטיב בקצות חושן ריש סימן נ"ה ומש"כ אני בחדושי ריש כתובות ובסוגי' דאונס בגיטין:

שם בחושן משפט נ"ב ר"ז:

סימן ק"י מג"א ס"ק י"ב נ"ב באליה רב' כתב כשהוא במלון יכול לאמרה בבוקר עם ברכת השחר במלון:

שם ס"ק י"ג אשר יצר נ"ב ומורי ז"ל נהג שברך על הריח ומסתימת הפוסקי' האלו משמ' דמה שמריח בשמים הוי' הפסק בין סמיכת הברכות:

סימן קי"ד מחבר סעי' ט' צז פעמים נ"ב עיי' תשובותי:

סימן קכ"ה מג"א סיף ס"ק ב' ובתוס' סנהדרין נ"ב עיי"ש ל"ז ע"ב בד"ה מכנף ובילקוט האזינו אית' שמשה רבינו ע"ה אמר די לי להיות אחד משבעה ממלאכי השרת שהם

מזכירין השם אחר ג' תיבות וז' פעמים ג' עולה כ"א ויש לדקדק מה שאמר דוקא ז' פעמים אלא התוס' בסנהדרין שם כתבו דבכל יום משבחים בכנף אחד משש כנפים ובשבת משבחין ישראל ע"כ ז' פעמים ג' וק"ל:

סימן קכ"ז מחבר סעיף ב' עיי' תשובותי:

שם בטו"ז ס"ק ד' יאמר[וכאן]

שני כתובים נ"ב וכעין ש"כ רצ"ל שיעשה פסיק בן פסוק לפסוק:

סימן קכ"ח מג"א סוף ס"ק א' נ"ב דבריו צ"ע וכבר אמד עליה שער המלך פרק י"ט מהלכ' שבת ובתשוב' הארכתי בזה והעיקר נ"ל דהמעיי' בד"מ יבין הדבר לאשורו בלי שום דוחק ופקפוק והוא דס"ל דאי איכ' בלאו הכי כהנים העולים לדוכן הישראל העולה עמהם הוי לי' הידור מצוה ברוב עם הדרת מלך וכל שיש הידור מצוה ליכ' בל תוסיף כמ"ש הרמב"ם פ"ו מהלכ' סוכה ולולב הלכה ז' ועיי"ש בכ"מ וה"ה הכא ליכא משום עשה דכה תברכו וזה נראה לי אמת:

שם ס"ק ג' שנית מברך נ"ב עיי' תשובותי:

שם מחבר סעי' ג' נ"ב דין זה הוא מהגהת מימינו ומתוס' דראש השנה פרק ג' ותמה בפרי מגדים מנ"ל דלא אי לא בעי פרוש' אינו נכנס לבית הכנס' משא"כ בכור דע"כ יקריבנו עיי"ש ולדידי נמי ק' בלא"ה יום מאן דכר שמיה הלא בקרא לא נזכר שום זמן רק רחמני' תלי' בעבודת בהמ"ק דכתיב וירד מעשות החטאת כדאיתא ריש פרק ב' דמגילה ובגבולין תפילה שהיא:

במקום עבודה וכיש ב' עבודות ביום אחד כגון שחרית ומוסף וה"ה ב' תפילות תרויהו דאוריית' אבל במנחה בטלו חכמינו ז"ל משום שכרות כמביא ריש פרק בתר' דתענית וא"כ אי נשאו כפיהן בשחרית שוב במוסף אפי' באותו צבור אם אמרו עלה לדוכן עובר בעשה אך באות' תפילה גופה כגון בשחרית אי מזדמן ליה צבורה אחרית' אע"ג דאי בעי עולה ומברך אבל אי לא בעי אין עובר ובה' מיירי התוס' וסתם יום שאין בו אלא תפילה אחת אז אינו עובר אפי' בצבור' אחרינ' דהרי במקדש לא אשכחן דכותיה שיהי' עולה פעמים לתמיד של שחר וה"נ בתפילה אינו עובר עכ"פ אבל בשתי תפלות פשוט שחייב לעלות כנ"ל לפענ"ד עיי' תשובותי:

מג"א ס"ק י"ג לעלות ביחד נ"ב אבל אם שונא את הצבור או בהיפך אז סכנה לעלות זהר פרשת נשא ומביאו הטו"ז לקמן סימן זה ומג"א ס"ק י"ח: שם סעיף מ"א בהג"ה בת שהמירה נ"ב וכתב בשירי כנה"ג שאין נוהגין כן לפסול כהן בשביל זה ומה שכתב שהמירה לע"ז רצ"ל שהלכה ונתדבקה באומ' אחרת שאנחנו תולים בזה חזקה זינת'

עמהם כי מסתמא מחמת תאוה המיר' ולולי אביה היה משמרה כראוי בילדות' לא באת' לידי מדה זו וע"כ אביה היא מחללת ולזה נתכוון מג"א סוף ס"ק ס"ב וכל זה במומר בזמנינו שהולך לאומה אחרת ומתדבק בה אבל בת כהן העובדת ע"ז ואינה מתדבקת לאומה מן האומות כמו שהיו עובדי' ע"ז כשהיו יושבים על אדמתם בעו"ה לזאת אין כאן חזקת שזינת' כי מי מישראל ישמע לה לזנות עמה ע"כ בת כהן שעבדה ע"ז בזמן סנהדרין נא היתה בשריפ' ולא חללה אביה ובזה יובנו דברי מג"א בכאן:

שם מג"א ס"ק נ"ט וצ"ע דהא אמרי' נ"ב לא ראה בפנים בתשוב' דהמעשה היה שרצה שתשאר אשתו עמו עד שיעבור האונס וישבע עתה שעתיד הוא לדור הנאה ולגרשה אחר עבור המקר' והור' הגאון ז"ל דע"כ לא התירו אלא בעומד בצד המזבח התירו לו עבודה אחת לעבוד וא"חכ יגרשנה מיד אבל זה שרוצה שתשאר עמו אין שום הוי אמינא אפי' מחמת אונס נפשות דהוי ליה בכלל גלוי עריות עיי"ש באריכות ולא ק"מ קושי' מג"א ועיי' היטיב תשובותי: [חת"ם סיפר חלק י']:

סימן קל"א בהג"ה סעיף ב' וס"ת בתוכו נ"ב כתב בעשרה מאמרות פרק כ"ז מחלק אי ממאמר חיקור הדין שהיודע לכוון כל צרכו בכח מחשבתו משוי ליה מקום ס"ח ולא כל הרוצה לטול את השם יטול עכ"ל אמנם בשירי כה"ג בסימן זה כתב דלאו דוק' ס"ת אף מקום ספרים וכתב שעל זה נהג שנפל על אפיו היכ' דגרס עיי"ש:

שם מג"א ס"ק י' סוף הדיבור נ"ב ובאלי' רבה העלה לאמר' בחנוכה וכ"נ עיקר:

סימן קל"ב מג"א ס"ק ב' עכ"ל וראיתי נ"ב ומבואר בלבוש ומנהגים דתפילה קדישים דוקא הם ליארצייט והיינו ב' בחול ערבית ושחרית וג' בשבת ערבית מוסף מנחה ואי איכא בשחרית שיר השירים אי רות שייך לו ג"כ ומה שכתב במג"א של פרקים הוסיף בכנסת יחזקאל גם של ברכי נפשי ומ"מ אין בכלל זה שיר של יום ולא שום מזמור קדיש דאל"כ משכחת ליה ג' בחול וד' בשבת שהרי מזמור של יום הוא מדינ' לאמר' בכל יום ומסתמ' אומרים קדיש אחריו כמ"ש מג"א בסימן זה ס"ק ד' ומאי טעמא כתב ב' בחול אלא ע"כ שאין זה תפילה קדיש ובתשובת כנסת יחזקאל דשיר הכבוד קדיש שייך ליארצייט וצ"ל דמשום הכי לא חש לג' בחול וד' בשבת משום שלא נהגו לומר שיר הכבוד בכל מקומו' מ"מ לא ידעתי מנ"ל הא וכן מצאתי כתוב בגליון שתמה עליו בזה מ"מ אין אחר המנהג כלום:

שם בא"ד לכן קונין קדיש נ"ב נראה לי ראיה מילקוט ישעיה כ"ט יעקב פדה אברהם ועיי' מ"ש תוס' מסכת סנהדרין ט' ע"ב ד"ה שפדאו עיי"ש ובמחילת כבודו מבעל כנסת יחזקאל שנעלם ממנו:

בא"ד שיכול לומר במוצאי שבת נ"ב משום שאינו יכול לומר כנ"ל להגיה וקאי אבן ז' ושבת כיון שאינו יכול לומר בלילה שאסור לילך לביהכ"נ במוצאי שבת לכן יש לו כל הקדישים משא"כ בחול כנ"ל והיותר נראה דגרסא שלפנינו עיקר וקאי איארצייוט שיש לו זמן להתפלל במוצאי שבת כמ"ש בלבוש סימן זה דלא אמרינ' בזה עבר זמנו בטל קרבנו עיי"ש:

שם באותו סימן נ"ב עיי' ביו"ד ס"ס שע"ו ובש"ך שם מס"ק י"ט ואילך מדיני תושב ואורח ועקרו מתשוב' מהרי"ל סימן ל"ז עיי"ש בד"מ ועיינתי בתשובת מהרי"ל שם וכתב משו' שבני התושבי' יכולי' למכור הבהכ"נ ואפי' של כרכים ומבלי רשות האורחים להראבי"ה שבמרדכי פרק ב' דמגלה משום כן גם כל זכיות של בהכ"נ של התושבי' וא"כ למאי דקיי"ל דלא כראבי"ה כדלקמן סימן קנ"ג סעיף ז' ובמג"א שם סקי"א א"כ היכ' דליכ' מנהג עדיין צריך להתישב בדין זה:

שם בטו"ז סק"ב שם של בזיון נ"ב אמנם בירושלמי סוף פרק ד' דיומ' הלכ' ה' אית' שאין מכניסין ריח רע בעזרה:

סימן קל"ה מג"א בריש הסימן פרק ד' דמגילה נ"ב עיי' פירש רש"י שם ומזה לא תירץ מג"א כלום:

שם סק"ז וכבוד התורה נ"ב עיי' תשובותי. חלק או"ח סי' כ"ה:

שם סעיף י"ד מחבר בני אדם נ"ב עיי' פר"ח:

סימן קל"ז מג"א ס"ק ב' תלתי גברי נינהו נ"ב פירוש משום הכי אמרי' ראשון או אמצעי ג"כ משובח אבל בלי טעם בודאי אמרי' אפי' בחמש גברי מעלין בקודש ולא מורידין ובפרשת האזינו קורין ג' ששה ששה פסוקים והרביעי שהוא אמצעו משובח קירא י' פסוקים ושוב החמישי ז' והששי ח' היינו מעלין בקודש נגד הראשונים שקרא ששה פסוקים אבל האמצעי המשובח הוא קרא י' פסוקים ועיי' מ"ש בתשו' זכרון יוסף סימן ט"ז בזה ועיו"ש ומ"ש הוא נכון בעהי"ת ועיי' לעיל סימן כ"ה ומש"כ שם על הגליון: סימן ק"מ מג"א ס"ק ב' אפי' לא שהה כנ"ל:

שם ס"ק ד' שלא יגרם ברכה לבטלה נ"ב פיר' לדעתם דצריך לחזור ולברך בלא התחיל א"כ לא הו"ל לגרום ברכה שאינה צריכ' אבל אם התחיל כבר פסיק א' בשל חנוכה דאז לכ"ע אין צריך לחזור ולברך אז בודאי וחזור ויקרא בר"ח ובהכי מיירי ש"ע ומג"א לקמן ס"ס תרפ"ד ודלא כד"מ שם וק"ל:

סי' קמ"א מחבר סעי' ב' עם ש"ץ נ"ב וכן משמע במשנה פ"ג דביכורים מקרין אותו ולא תנן קורין לפניו כמו פ"ק דיומא אע"כ הוא עצמו קורא וכבפ"ב דר"ה מתקוע והראשון

מקריא וכמ"ש תוי"ט כנלפע"ד ראי': שם מחבר סעי' ז' נ"ב ובמ"ג פ"ז דזבחים משמע דימין עדיף מדרך קצרה והראיות מהר' איסרל צע"ק וק"ל:
סי' קמ"ז מג"א סק"ה ממראות הצובאות ניב עיי' חו"י סי' קס"א קס"ב ומ"ש שם דמשו"ה קבל מרע"ה כומז בנדבת המשכן מפני שנשתנה ע"י היתוך משא"כ מראות הצובאות וצ"ע דגם הם הודחו אבל הרמב"ן סוף ויקהל כ' כי הם בטלו ברוב משא"כ המראות שלא נתערב עמהם דבר בעשיית הכיור ע"ש ומשו"ה לא רצה משה לקבל כ"א ע"פ הדיבור:
סי' ק"נ בגליון עיי' בח"מ נ"ב ועמ"ש סמ"ע רסי' קס"ג:
שם סעי' ג' בהג"ה הגהו' מיימונו נ"ב צ"ע דמבואר שם דהי' גני משופע ומעיקור הדין לא הי' צריך תיקן כצל ולחומרא בעלמא אמר ר"ת להגביה קרן א' מבה"כ אבל היכא שהעלי' גבוה מבה"כ אינו מועיל הגבהות קרן א' ע"ש ודע דלפע"ד יש כאן ג' שיטות לר"ח כופין להשפיל ביתו הואיל ונבנה באי' ולא יועיל מה שמגביה הבה"כ אח"כ ולהרא"ש בעי' דוקא שיגביה בה"כ כדכתי' לרומם בית אלקינו ולא מועיל מה שמשפיל הבית שאינו עושה מעשה בגוף בהכ"נ ולרש"י זה וזה לא יתכן והוי מעוות שאינו יוכל לתקן דאי דעבד בשעת בנין עבד נקט לי' בעונש שסופו להחרב אלא כי צריך שלא יבנה לכתחלה גבוה מבה"כ ואי עבר אינו מועיל בתיקינו להנצל מעונש הנ"ל דו"ק יתשכח:
שם מג"א סק"ד נ"ב בחלונות נ"ב ושיטת ר"י בתוס' ב"ב ד' ע"א ד"ה אמר לי' ע"ש שמשם הוציא האגודה דינו וכ' בכה"ג בהגהת' טוח"מ סי' קנ"ד סקע"ח דאם בלא"ה אורה של בה"כ רב אזי סגי בהרחק כשארי בתים ע"ש: שם מחבר ססעי' ד' נ"ב ומיהו בח' אמות סגי עמ"ש דגול מרבבה: שם סעי' ה' בהגה באמצע בה"כ עיי' תשובותי סי' אלף צ"ד:
שם מג"א סק"ה יקוב הדין נ"ב ועיין תשובותי סי' אלף קי"ד ובמ"ש מג"א לקמן ססי' קנ"ד ובמ"ש רמ"א בח"מ סי' קי"א סעי' א' וע"ש סי' קס"ב סעיף ז' בהגה ועיי' משאות בנימין סי' ד' ומדכ' מג"א וחומרת בה"כ וכו' משמע דבלא"ה הי' אסור לינתוץ דבר מבה"כ אפי' כדי לתקן הפתח במק"א וכל דברי מג"א מבוארים היטב בתשובותי סי' אלף רע"ג ע"ש:
סי' קנ"א מג"א סקט"ו תוס' נ"ב עיי' תשובותי סי' אלף ע"ח:
שם סק"ז נמחק ונ"ב בפסקי' שבסוף ס' מהריו סי' נ"א:
סי' קנ"ב מג"א ססי' נ"ב אבל בתשובות מהר"ם בר ברוך סי' מ"ה אוסר:
עו"ש נ"ב אבל להסיר ספסלי' תלושים מבה"כ שפיר דמי אבל פשיטא שאסור לשבור את הספסלי' אע"פ שהם תלושי' כדמוכח במכות כ"ב ע"א:
סי' קנ"ג מחבר סעי' ב' שמניחים בו נ"ב עיי' תשובותי סי' תתמ"ח: שם מג"א סק"ב וצ"ע נ"ב ובמתני' נמי קשי' שלא הזכיר החילוק שבין חומשי לספרים וכן תמה בטורי אבן שם

ולפענ"ד דג' חילוקים יש א' ענין אמירת הפסוקי' דבר נביאים קדושים טפי כמ"ש הר"ן בר"ה אמנם מ"מ לענין קדושת הספר אין שום חילוק דאותו קדושה שמתקדש הגויל ע"י דברי נביאים מתקדש נמי ע"י כתובים דמ"ש ומש"ה כ' הר"ן ב"פ בני העיר:

דמטפחת נביאי' וכתובי' א' הוא אמנם חמשים שגם הגויל קדיש טפי שהרי ראוי' להשלימו לתורה שלימה ומכ"ש ס"ת שלם רק חסר בו אות א' שאפשר לתקן ומשו"ה אוסר בברייתא לכרוך במטפחת חמשים וכ"ז לענין מטפחות אמנם למכור ולקנות דא ודא א' הוא דאין שום חילוק בין העוסק בתורת מרע"ה או בספר נביאי' וכתובי' ואפי' רק במפרשי הש"ס משו"ה לא חילק במתני' ר"פ בני העיר כלל בענין מכירה בין חומשי לספרי' ומ"מ בס"ת שלם שיש בו קדושה לקרות בציבור ועוד מ"ע של ועתה כתבו לכם בודאי מתעלה בקריאתו מחומשי' וספרי' לס"ת שלם וזה ברור ומיושבים כל הקו' וחילק כזה צריכי' לומר ג"כ במכירת בה"כ הייני מכירת הבית כשאין בו ביטול תפלה אבל בלי ספק שמותר למכור מטפחת לצורך תפילה בי' לקדש ש"ש ומשו"ה כשאין בה"כ אחר אסור למכור כמ"ש הרמב"ם מביאו המג"א ססק"נ ודו"ק בכ"ז:

שם סק"ה אכחושי מצוה נ"ב וביזוי:

בא"ד לשנות המעות נ"ב מבה"כ שנמכר אבל במעות שגבו עתה פשיטא דליכא קדושה ולא שייך אכחושי מצוה כצ"ל בכוונתן:

שם סק"ח בי"ד סי' רנ"ט נ"ב צ"ע עיי' חמד משה:

שם סק"ט וכן נ"ל מוכח נ"ב צ"ע בתוס' גיטין שם וב"ב י"ג ע"א סוד"ה שנאמר ונ"ל דמוכח דס"ל משום אשה דליכא אלא שבת דדברי קבלה לא מוכרי' משא"כ איש דאיכא נמי פרי' ורבי' דאי' הו"ל שבת מצוה רבה ועב"ש סי' א' משמע דלא עדיף שבת דאשה ממ"ע דלערב אל תנח ידך דברי קבלה ע"ש ומ"ש א"ר מש"ס דכתובת להשיא יתומה קודם משום בושת דידה נ"ל להקדים ולא לדחות ועוד נ"ל לענין מצות צדקה קודם להסר בושת שלה מלסויע להיתום לקיים מ"ע משא"כ למכור ס"ת בעי' שיקוים דוקא מצוה רבה משום מעלין בקודש ופשוט ודע דכ"ז כשאינו מוצא ללמוד תורה ולישא באופן אחר אבל זולת זה אע"ג דעדיין מצוה הוא מ"מ קיל משארי מ"ע כמ"ש תוס' בשם שאלתות פ' אמור פ"ק דע"ז י"ג ע"א אבל כשא"א בע"א מודה שאלתות כמוכח ממ"ש בשמו ספ"ק דב"ק ודו"ק היטב בכ"ז:

שם סקי"ב ואם אינם נ"ב דין זה צ"ע סתר עצמו ממ"ש סקי"ז ועיי' מ"ש בפנים במבי"ט ואינו ענין לכאן כלל התם כבר הניחו אותו בה"כ ועשו אותו בית דירה כמה שנים שלא

כדין ועכשיו מותר למוכרו אבל אחר שכבר נעשה מעשה ע"ש ועיי' תשובותי סי' אלף ק"א:

שם סקכ"ב נ"ב מבואר כאן בב"י דעכ"פ לכ"ע אין רואה סי' ברכה ומיושב קו' מג"א וכ"כ א"ר ס"ק כ"ב ועוד נ"ל ע"כ לפ' אלא בשיש לו ס"ת וכיוצא בו אבל אין לו כיוצא בו מזה לא מיירי הש"ס והפוסקי' ואפי' רק בכה"ג אינו נמכר בזט"ה במא"ה אם אין להם כיוצא וא"כ האי דב"ב מיירי בהכי וכיון דכל ימי חייו לא יכול למוכרו אינו נכלל בסתם נכסיו להיות ניתן לאחר במתנת ש"מ ובהכי מיירי נמי בש"ע יו"ד ססי' ר"ע ולק"מ קו' מג"א סקכ"ג וזה ברור לפע"ד מיהו בלא"ה משמע שם בב"ב שהי' לרשב"ם גי' אחרת וכ"כ חמד משה:

שם סקכ"ז ליחיד נמי אסור נ"ב אפי' להתפלל נמי אסור משום זלזל כ"ה בתוס':

באו"ד דהא דמנשה נ"ב וע"ש בש"כ ססקי"א:

שם מחבר סעי' י"ח נ"ב שנשללו ע"פ ציוה המלך יצאו לחולין ק"ו מכלי מקדש דכתי' ובאו בה פריצים וחללוה כ"כ הרמב"ם בתשו' פאר הדור סי' קל"א ועיי' זה במס' ע"ז נ"ב ע"ב ע"ש:

שם מג"א סקמ"א ובמדינתינו נ"ב עיי' תשובותי סי תר"ע בסופו מזה וסי' ק"ע באריכות וסי' ת"ש ותש"ג בעניני ח"ק קוברי מתים הרבה דברים שצ"ט: שם סקמ"ד גבי נסגר ונ"ב סמפון בב"מ דף כ':

שם סקמ"ו ונתן לה הרבה נ"ב כמו במחיר בבכורו' נ"ז ע"א ולקמן סקמ"ז שנתן י' טלאים והלוקח יברור א' תחת הכלב אזי למ"ד אין ברירה כולן אסורי' אבל אם המוכר מברר ואומר א' מי' טלאים שיש לי אתן לך באתנן אז כשמברר אח"כ א' אין אתנן חל למפרע כמ"ש תוס' בע"ז מ"ג ע"א ד"ה כגון וכו' ואפשר ה"ה במחיר אם אמר א' מי' שאברר מטלאי' שלי יהי' מחיר כלבך לא נאסר משום מחיר ואולי י"ל מחיר שאני שהכלב עדיין בעולם אם לא חל קודם שנתברר יחול עתה כשמברר ויהי' מחירו של כלב שהוא בעולם משא"כ אתנן כיון שלא חל קודם שנתברר שוב אינו חל שכבר עברו הנאת הבעולה אז יצא לדינא:

סי' קנ"ג מחבר סעי' ה' בכלי חרס נ"ב ואם א"א סגי בכלי עץ אבל מ"ש בכנסת יחזקאל דכלי עץ עדיף מכלי חרס דמדייתי לא נ"ל:

שם מג"א סקמ"ז וצ"ע בישו"ש נ"ב וכן הקשה לח"מ ס"פ ו' דבכורו' ע"ש וכפע"ד דש"ס הוי ס"ד דכל א' מהגדיים שוה כמו הכלב ולכן הקשה למ"ד יש ברירה דוקא ומשני שאין

שום א' שוה כמו הכלב אבל רמב"ם איירי שאין בהם אלא גדי אז השוה כמו הכלב א"כ כ"ע מודים דאמרי' הדמים מודיעי' שזה הוא נגד:
הכלב כיון שאין שום א' שוה כמו הוא ממש חוץ מזה הגדי וסברא נכונה היא זו ואסור גם לבה"כ ועיי' תוס' בכורו' נ"ו ע"ב ד"ה לבדור וכו' שוב מצאתי זה ביש"ש דב"ק ומ"ש בס' גט פשוט סי' קכ"ב סק"ח ד"ה א"כ תימא וכו' ע"ש:
שם סהס"ר נ"ב עיי' ספי"ז מסנהדרין:
שם מג"א סקמ"ט דבריהם צ"ע נ"ב ולפע"ד ליישב כך דבריהם וס"ל דלר"מ דל"א חוש לאיבה היינו טעמא משום דפ"ל בשארי מינוים אין הראשון חוזר לשררה כלל וא"כ בכה"ג נהי דהראשון חוזר לעבודתו מ"מ לא יהי' שום איבה אם גם השני משמש עמו דהרי בשאר מינויים אין להראשון כלום א"כ די לו שחוזר לעבודתו אך ר' יוסי ס"ל שכל המנויים דינא הכי שהראשון חוזר לעבדתו א"כ חיישי' לאיבה ומשו"ה הוצרך לפסוק הלכה כר"י וק"ל ועיי' בזה לדינא בתשובותי תשמ"ז:
סי' קנד מג"א סק"ז נמחק והוגה הארץ:
שם סק"ט ואסור לשורפן נ"כ והעלה בכנסת יחזקאל דאין לאבדו ביד אפי' היכא דאיכא למיחש שיבואו לידי בזיון ע"י רשעים, וכ' ומי דחק לן עלמא וקוברן בעומק ג' טפחים ואם א"א בבה"ק יקברם במק"א ודלא כבעל שבות יעקב שם וכן עיקר:
שם בהגה סעי' ו' ופרוכת נ"ב ובקהלות קטנות שפורסין אותו לפעמים תחת ס"ת בשעת הקריאה בקיבוץ חוץ לבה"כ אזי מותר לעשות מכסה לשולחן ואסור לעשות ממנו כפרת כן הוריתי למעשה ועיי' היטב בתשובת מהר"מ פ"ק ובתשו' ב"ח סי' י"ז:
שם בהגה סעי' ט לב ב"ד נ"ב במל"מ פ"ד מה"ל שקלים ה"ל י"ב קו' עי"ז הלא לא שייך לב ב"ד מתנה בנדבת יחיד ולק"מ הכא לישנא בעלמא קאמר דוודאי התתנדבי' הראשונ' התנו כן בפירוש ושוב המתנדב סתם ע"ד המנהג הוא מתנדב ופשוט:
שם מחבר סעי' י' בראשי חתנים נ"ב ק"ל אפי' הם של גדיל אסורי' בלא"ה דגזרו על עטרות חתנים וצ"ל כמ"ש סי' תק"ס סק"ו ע"ש:
שם מחבר סעי' י"א אסור להדליקן נ"ב עיי' תשובותי סי' אלף רע"ד: שם בהגה מומר נ"ב עיי' תשובותי סי' אלף רפ"ג:
שם מג"א סקי"ז דאפי' נעבד נ"ב עיי' תוס' מגילה ו' ע"א ד"ה טרטראות: שם סקי"ח דאם נתן נ"ב פליג אפסקא מהרי"ו וקי"ל:
בא"ד בסה"ד נ"ב ומשמע כלל דדינא צדקה לעניים מקבלי' ממומר ולא קרבן וההיפך בנכרים דנודרי' נדרים ונדבות אבל צדקה לא משום ביבוש קצירה אבל נר וס"ת וצורכי

בה"כ מקבלי' בין ממומר בין מנכרי ומ"ש תוס' ב"ב ח' ע"א סוד"ה יתיב וכו' דמייתי מינ' רי"ו ראי' י"ל לאו דוקא דה"ה דהוי שרגא כקרבן אלא לאפקא דלא הוי כצדקה לעניים אבן בר"מא כאן וביו"ד סי' רנ"ד משמע שרגא וכדומה הוי כקרבן אבל צדקה בודאי מקבלי' מהם:

שם סק"כ אפי להדליק ממנו נ"ב אין זה קו' דלהדליק ממנו איכא הכחשה וביזוי מצוה משא"כ לקרות לאורו הא קול ומראה וריח אין בהם מעילה אלא מדרבנן ואפשר בבה"נ אפי' לכתחלה שרי עמ"ש תוס' שבת כ"א ע"א ד"ה שמחת וכו' וכן בפסחי' ר"ו ע"א ד"ה ואילו וכו':

שם סקכ"ג ואין להקדש נ"ב כמ"ש רשב"ם ותוס' ב"ב ע"ט ע"א והר"ב ו"תוי במעילה פ"ג מ"ו ומה שהק' תוי"ט עכ"פ יש שליח להקדש י"ל כיון שחב לאחרינא לא אבל צ"ע לא יהי' כח הדיוט חמור מהקדש כקדושין כ"ט ע"א ובש"ס אין הכרח כלל דאין יד כמ"ש בחי' רמב"ן שם דנהי דנקני להקדש אבל אין בו מעלה ועוד צל"ע מי לא מצי איירי בחצר שאינו משתמר לדעת הקדש ולא מיירי התם אלא מדין גידולי הקדש ולא מדין חצר וכן מבואר ממשנה ד' פ"ה דשקלי' ועיי' ח"מ:

סי' רס"ח עיי' תשובותי אלף שמ"ז:

שם בא"ד ברבה פ' אחרי נ"ב בפסוק איש איש:

שם בסס' ואח"כ חזר השני נ"ב ליתא כן בצ"ץ אלא שהגבאים חזרו ולא האמנו להשני אבל הוא לא יוכל לחזור בו וכן מבואר מהראי' דמייתי מערוכי' והוא מ"ב פ"ח ע"ש ומיהו בלא"ה נמי נהגי חסידי עסטרייך ליתן כל מה שהפריזו כמ"ש מג"א לקמן סי' ש"ו סקט"ו בשם יש"ש פ"ה דביצה ע"ש:

סי' קנ"ו סק"ב עיי' בתשובות הר"א ששון נ"ב דכל שאינו כמציל מידם אסור לקבל השבועה כשעבר ונשתתף ועיי' ש"ע ח"מ סס' קע"ו ולענין עובדי השיליש עיי' שער אפרים במעיל צדקה ועיי' פמ"ג בסי' זה והעיקר דב"נ נהרג על עבודת השיתוף:

שם בא"ד פסק היפך מזה נ"ב ע"ש שהנימוקי יוסף בשם רמב"ן והתוס' לד"א נתכוונו וכן הוא להדיא בש"מ בשם ריטב"א דכ"כ בשם רמב"ן ובמח"כ הסמ"ע שם סקי"ח לא כיון יפה ברמב"ן ע"ש:

שם אסור למנות ישראל נ"ב עיי' תשובותי סי' אלף קפ"ה:

שם הא דמותר לשנות נ"ב פ' הבא על יבמתו ס"ה ע"ב:

שם מותר לומר נ"ב נ"ל דוקא פ"א להודיע שהוא בעל מחלוקת שלו כמו נתן לדוד שהודיע מחלקותו של אדוניה אבל אח"כ אסור לומר שאר הדברים ואפי' על בעל מחלוק'

דאלת"ה קשה אש"ס דמ"ק י"ו ע"א דאמרי' שלוחי דבי דינא דאמר דהאי דמתפקר לית בי' משום לישנא בישא ויליף לי' חדכתי' העיני האנשים ההם תנקר ע"ש ופסק כן בש"ע ח"מ סי' י"א סעי' א' יע"ש ואם איתא דלמא שאני דתן ואבירם שהי' בעלי מחלוקת אע"כ כנ"ל וק"ל כעת מצאתי קו' זו בס' ככר לאדן דף ק"כ ע"ב:

שם קל"ה מלה"ר נ"ב וצ"ע מס"פ הקורא עומד:

סי' קנ"ח מג"א ססק"ג תוי"ט רפ"ב נ"ב שם העלה דפחות מביצה קבלת טומאתו דרבנן היא ונ"ל דמשו"ה נסתפק ברוקח ודלא כב"י:

שם מג"א סק"ז ועיי' ב"כ נ"ב דף פ' ובתוס' שם נ"ב מנחות:

באו"ד שקרשו נ"ב ולענ"ד חמאה לכ"ע לא הוי משקה אפי' כשנימוחו אח"כ מיד שהקריש מהקום שהוא חלב בטל לי' שם חלב מני' וקרא ותפתח נוד החלב ותשקהו דמ' מיני' דחלב הוי משקה מיירי כבריי' אבל מאחר שהופרשו זה מזה בטל' לי' שם משקה מני' ובלא"ה נמי העליתי בתשובה כל שהוקרשו החמאה וחזרו ונימוחו ע"ד לתתו לתוך אוכל הו"ל משקה הבא לאוכל וכאוכל דמי כיון שתחלת עשייתן הוא לתת אותו לאוכל ודלא כט"ז לקמן סק"ט ע"ש ומג"א סק"י ושם ביארתי באריכות, ועיי' פ"ו דמכשירין מ"ה דוקא מי חלב מכשר בזרעים ולא החמאה ועיי' חולין קי"ד ע"א: שם סק"ו רי"ט ח"ב נ"ב ח"א סי' ע"ו:

שם סקי"ב בד"ה כל שטבולו נ"ב ובד"ה אסורי כתבו דס"ד וכו' משום דלמסקנא ס"ל דבעי כוונה כמ"ש מהאי דברכות אלא דעדיפא משני דאסחי לדעתי' ועוד דלמאן דס"ל דפחות מכביצה לא בעי נטילה א"כ לא קאי הש"ס התם אאכילת מצה דסגי רק בכזית כמ"ש ב"י בשם רוקח דלא כמ"ש תוס': שם ד"ה צריך וכו' וא"כ בלאה"נ ולק"מ קוש' תוס' ד"ה אסורי ולא צריכי לתי' תוס' שם יהדרי לכללן דבעי כוונה וכן למ"ד טיבולו במשקה בעי כוונה נמי לק"מ קו' תוס' וממילא סמכי' אש"ס דברכות מ"ג דבעי' כוונה וק"ל:

שם סקי"ח דעכ"פ יש בו נ"ב וכ"כ להדי' רדב"ז ח"א סי' ט"ו:

סי' קנ"ט מנ"א סק"ג וזו דעת הרמב"ם נ"ב כרשב"א ודעת הטור כהרי"ו וק"ל:

באו"ד ובכלי עץ נ"ב וביש לו מעמידין של ברזל כגון חבושי' ומעגלי' אז דינו ככלי מתכות כמ"ש הרמב"ם ספ"ד מכלים כרבנן דר' נחמי' שבת ס' ע"א ע"ש ושעורו כעין מלאכתו:

שם סק"ד הי' לו דדים נ"ב עיי' לקמן סקי"ט:

באו"ד חצי עגולה לא נ"ב והעיקר בזה דבכיור לא הי' הדד גבוה מהכיור וכ"כ בא"ר אבל שפופרת לעולם פסול וכ"מ ברמב"ם פ"א מכלים הל' א' וכן הסילונוס ע"ש ואין

איסור ליטול משום ברזא אם יוצא המים ע"י שפופרת או צינור רק מברזא שיוצאין המים מחביות עצמו:
שם סק"כד וסי' קס"ד ה"גה קס"ו:
סי' ק"ס מג"א סק"ב דמשקה[איפסול]נסגר
ונ"ב דמקשה אי פסול:
שם סק"ז דבד"ה נסגר ונ"ב פה:
שם סקמ"ז ועיי' בנדה נ"ב י"ז ע"א:
סי' קס"א מג"א סק"ו תוס' מנחות דף כ"ז נ"ב ע"ח ע"ב ודף כ"ז ע"ב ד"ה ושמעינן ע"ש:
סי' קס"ב מג"א סק"ה שאין יכול נ"ב היינו כשנפסק הקילוח אבל בקילוח א' ועדיין כח גברא קיימת מצטרף דלא גרע משפיכת ט' קבין לקמן סי' תר"ו סק"ט וק"ל ועט"ז ססק"ה
סי' קס"ה ססי' נ"ב ועיי' מג"א סי' שאח"ז סק"ב מ"ש מהרש"ל בזה:
שם מג"א סק"ה מיהו הט"ז וכו' דלא אמרי' כן נ"ב עיי' לקמן סי' תס"ז ס"ק י"ב:
סי' קס"ו מג"א סק"א סי' קע"ד נ"ב סק"ו:
שם סק"ב רל"ה סעי' ב' נ"ב סק"ו:
שם סק"ג נ"ב עיי' ח"צ סי' קכח שהק' ג"כ קו' מג"א בהוספת נופך ומסיים ונלאו כל חכמי לב לישבו ועמ"ש באורי מה"ר א"וו ולפע"ד דהא בזבחים לי"ב רע"ב איתא רבעי סמיכה לפני ה' בפנים חמש וא"כ צ"ע מאי משני השם כריברז"י דמרחיק צפון מה בכך אכתי לעייל ידי' כי היכי דלקיים לפני ה' וע"כ צ"ל דהאי לפני לא הוי מצוה בפ"ע אבל הכל בכלל תיכף לסמיכה שחיטה ובין שתהי' בפנים אלא שמשהי כ"ב אמות בין סמיכה לשחיטה ובין שתהי' תיכף אלא שאינו בפנים ממש לא מקיים תיכף לסמיכה שחיטה עד שיהי' שניהם תכופין ובפנים וכ"מ מ"ל רש"י ל"ב רע"ב וע"ש בתוס' סמ"א והשתא א"ש הכל דבס"ד הוא סייעתא לעולא דמדלא עייל ידיה לפני' ומקיים תרווייהו:
תיכף ולפני ה' ש"מ ביאה במקצת שמי' ביאה וא"א להכניס בפני' ונהי דמ"מ תיכף הוי דהאי משהי דמפיק לברא וסמוך לא מיקרי שיהה לענין שארי תכיפות מ"מ אין אני קורא בה תיכף לסמיכה שחיטה ודלא הוי לפני ה' לזה מדוקדק בלשון הברייי' אין אני קורא בה ר"ל נהי דתיכף הוי מ"מ אין אני קורא בה וכו' משום דלא הוי לפני ה' והוי סייעתא לעולא ודחי הש"ס דלמא לא שמי' ביאה ובריי' אתי' כריבר"י דמרחיק צפון וא"נ מכניס ידו אכתי לא מקיים תיכף משום דמרחיק כ"ב אמות אע"ג דמקיים לפני ה' משהי כ"ב אמות וכיון דהכנסת היד לדרבנן מיהת אסור לכ"ע כמ"ש הרמב"ם ומכין אותו מרדות לכ"ע עדיף טפי להביא קרבן לחוץ מלהכניס ידו לפני' דבין כך ובין כך לא מקיים תיכף

לסמיכה שחיטה ודברי תוס' ברורין בעה"ית ובס' מראה כהן הקשה הא עכ"פ הי' צריך כדי השטת ידו לפני' ונמצא חסר לי' כ"ב אמה בציר השטת יד הסומך ולפע"ד ג"ז לק"מ דאלא"ה צריך להבין דנהי משער ניקנר עד מזרחו של מזבח הוא כ"ב אמות הא אכתי צריך להוליך הבהמה לצפון המזבח ולשחטה שם עכצ"ל דאמרי' שם בזבחי' ל"ב ע"ב הנשחט לפני ה' ואין השוחט לפני ה' ועומד השוחט במזרח המזבח ומושיט ידו לצפון לצואר הבהמה ושוחט ומש"ה אם הסומך מושט ידו לפני' וסומך עדיין צריכי' להוליך הבהמה כ"ב אמות דהיינו משם עד מזרחו של מזבח ועוד כדי השטת יד השוחט לצפון וא"ש ודוק בכ"ז סי' קס"ז מג"א רהי"ס מש""ג פ"ה וכו' נ"ב ד"ף שס"ב אות א' וע"ש טעם לחלק דבבשר מהני מקום שמכריזין: שם סק"ב עכ"ל וצ"ע דא"כ למה קאמר נ"ב נ"ל דכ"מ ס"ל כמ"ש מג"א בסוף דבריו בשם מהרי"ט דאין עושין ס"ס בידים ע"כ ס"ל דיצרוף לזה סברא קבא קבא לביתי צריך נהי דהאי סברא לחוד לא מהני דהרי אפי' בביצה א' חיישי' מ"מ מועיל ס' א' שעושים ס"ס בידים ולק"מ:

ע"ש מחבר ס' ג' חטים שבאו נ"ב מ"מ למצת מצוה לא יקח מהם כמ"ש לעיל: שם ט"ז סק"ג דהא בשבת נ"ב ז"א אלא בשבת כיון דהוי צורך לח"מ לא גרע מגביל לתורא משא"כ בחול הוי הפסק:

מחבר ס"ד חציר לבהמה נ"ב ויש בו ארבעי' אותיות נגד מ' תיבות שבד' פסוקי' אלו ומשו"ה צ"ל המוציא בה' כנ"ל:

שם מג"א סקי"ח ס' חסידי' נ"ב סי' תק"א וכן והשקיתה העדה ואח"כ ובעירם וכן לענין דירה אדם קודם כמוכח מבנו לכם עשים לטפכם והדר גדרות ועיי' פרשי' פ' מטות:

שם מחבר סעי' י"א ישיבה דידן נ"ב ולרבינו חננאל שבראש כן הוא מעיקר הדין ומה שהק' הרא"ש דא"כ מאי מספקא להו לתלמידי דרב י"ל אדרבא הייני דמספקא להו אי הסיבה היינו על המיטות כבכולה תלמודא או הכנה לאכול בעלמא והוכיח הש"ס מרומי' דברי' דקביעת מקום בדוך פלן הוי קביעת וממילא דהסיבה דמתני' היינו הכנה לאכול על שולחן א' ולק"מ אר"ח אבל אי קשי' קו' תוס' ד"ה הסיבו וכו' דע"כ המקשן לא אסיק אדעתי' תי' תוס' דהרי לר"ח כן הוא קושטא דמלתא וצ"ע:

שם מג"א סקל"ב בסוה"ד נ"ב ברכות מ"ו ע"א ע"ש ור' אבוהו ידע הך דר' יוחנן דבעל הבית בוצע ואורח מברך כדמסיק בסוף וא"כ מה עלה על דעתו בתחילה שנתן לר' זירא לבצוע אע"כ משום שרצה לחלק כבוד לר"ז ומ"מ כשלא רצה ר"ז לקבל חזר הוא ובצע וק"ל:

סי' קס"ח מג"א סק"א בפרוסת גדולות נ"ב לשון זה צ"ע הא כ' תוס' פתיתין הם גדולים ופרוסה קטנה וכ"כ דגול מרבבה אבל מ"מ כוונתו מבוארת דאי ס"ד דנקיה שהוא גדולה עדיף מקיבור שלמה קטנה א"כ הכי הו"ל לאבל פתיתין נקאם ושלמין קיבור ד"ה מברך על פתיתין ופוטר שלמה דהוי מודה מעין הפלוגתא טפי מהשתא דפליגו בפתיתין ומודה בפרוסה אע"כ דלא אשכחן שום הודאה בנקיים דאפי' ב' מעלות לעולם שלם עדיף: שם סק"ב שלא נזכר בגמ' נ"ב עיי' באבן עוזר סמך יפה מש"ס ותי' על קו' מסי' רצ"ח:

שם סק"ד נ"ב עיי' תשובותי סי' תתל"ז:

שם סק"ז דכוסמין נ"ב עמ"ש בס' פני יהושע פסחי' ל"ו ע"ב בתוס' ד"ה אוציא וכו' ע"ש וק"ל:

שם סקי"ג ועיי' פ"ח דעירובין נ"ב פ"ב ע"ב במתני' ועיי' פרש"י שם וע"ש כ"ט ע"א:

שם סקט"ו סי' ר"ח סעי' ב' ג' כצ"ל:

שם סקט"ז סי' קצ"ו נ"ב תע"א סק"ה:

באו"ד בסי' קפ"ח נ"ב וע"ש סק"ט:

שם סקכ"ח פרימזלך מלחם נ"ב ואבן העוזר העלה דעל מצה קנעדל שנילוש בביצים וחלב אין כאן בית מיחש כלל ומברך במ"מ ואפי' נילוש במים יפרר הקנעדל שיהי' פחות מכזית וכן נוהגים:

שם מחבר סעי' י"ג שיברך על לחם אחר נ"ב והוא מה שקורין פמכטיש שבלילתן עבה ומתבשלין בקדרה ונראים כגלוסקאות:

שם קס"ט מג"א סק"א בבן חורין בפרך נ"ב צע"ג ב"מ ע"ג ע"ב רב סעורם וכו' עי"ש וי"ל דעכ"פ אסור לשעבד בחנם כלל אלא גרע מממונו שלא מדעתו שאסור להשתמש בו אלא שאם השכיר עצמו לשמש אז מותר אפי' בפרך והתם גבי רב סעורם הכי קאמר גבי עבד עברי אסור עבודת פרך ש"מ שאינו נמכר לכך מעיקרא ואפ"ה אם אינו נוהג כשורה מותר וע"כ לא משום שהוא עבד אלא משום שאינו נוהג כשורה א"כ ה"ה לבן חורין גמור נמי קאמר וק"ל מיה' בב"ק כ"ח ע"א לא משמע קצת כן דהוי ס"ד למימר וקצותה כפה משום דלא עביד אינש דינא לנפשי' וק' הא הוי לאפרושי מאיסורא דפן יוסיף להכותו ולאפרושא מאיסורא עביד דינא לנפשי' כמבואר לעיל שם גבי הי' מסרהב בו ע"ש וע"כ צ"ל דהוי ס"ד דמיירי בשאין בעלה עושה מעשה עמך ולא עבר המכה על לאו דמכה חברו ומ"מ ממונו בעי לשלומא אי הוי אזלי לב"ד ש"מ אפי' אינו עושה מעשה עמך מ"מ לא אפטרי' רחמנא ודוחק לחלק בין מכה למיעבד בי' עבידתא ואולי בב"ק הומז"ל ולטעמך עיי' היטב בכ"ז:

סי' קע"א מג"א סק"א שיאסרו בהנאה נ"ב ועיי' ע"ז י"א ברש"י אסור לגרום טריפות: באו"":

ד בסוה"ד נ"ב ובא"ר כ' מדאמר ש"ס שם קסבר כל אדם וכו' משמע אנן לא ס"ל הכי וכן משמע קצת ס"פ מקום שנהגו ופ"ק דביצה גבי מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלב דמשמע ליכא איסור וכן עמא דבר:

סי' קע"ג מג"א רהס""י לא קיל הכי נ"ב וכ"כ ט"ז שם סקכ"ט:

סי' קע"ד מג"א סק"ט כמ"ש תוס' דכשבירך נ"ב עיי' תשובותי סי' תרנ"א: סי' קפ"ב מג"א סק"ו דומי' דפגימת המזבח צ"ע פגימת המזבח מטעם חסרון הוא והרי נתמלא חסרונו אבל הכא לא מטעם חסרון הכוס הוא שהרי אפי' כוס, מלא על כל גדותיו אם נתמלא מכלי שטעם הימנו פסול וכן אם שפך ממנו בידו ולא טעם בפיו נמי אין פסול נמצא עיקר פסולו מטעם הטעימא ואיך יתוקן זה ע"י שנותן לתוכן מעט יין ומ"מ כבר הזכיר כן בירושלמי אך למלאות במים דבר שאינו ראוי לברך עליו לבדו בהמ"ז והוי אינו מינו לא דמי למזבח כלל מיהו בזמניהם שהי' יין צריך למזוג במים והוי במינו אבל ביין שלנו שהמים פוגם נהי שעדיין ראוי לברך עליו מ"מ מנ"ל שמתקן הוא ע"כ לא נ"ל:

סי' קפ"ג מג"א סק"ו נ"ב עמ"ש בזה בחי' למס' שבת צ"ג ע"א:

שם סק"ז פי' בסוכה נ"ב עיי' ירושלמי פ"ק דשקלי' ובסוכה:

סי' קפ"ט מג"א סק"א הט"ז ביו"ד נ"ב סי' רל"ב סקי"ד וע"ש:

באו"":

ד סנהדרי' דף ע"ב נ"ב ולפע"ד דתרומתו אין תרומה כי היכא דליתא בתרומת המשכן כמ"ש מג"א לעיל סי' קנ"ד סקי"ח ועיי' ר"ש ור"מ ורע"ב רמס' תרומות דילפי' מהתם לתרומת גירן ועיי' זבחי' מ"ה ע"ב מייתי רשי' קרא אחרינא ממעט גוי מתרומה ככר ישבו היטב בס' טה"ק ומ"מ האמת כמו שכתבתי ולק"מ קו' האבן עוזר בכאן מרפ"ק דקדושי' וק"ל ועיי' לשון רש"י גיטין כ"ג ע"ב ד"ה שתרומה וכו' מאיש איש וכו' עי"ש וק"ל, ועיי' סנהדרין מ"ז ע"א אכל חלב וכו' ק"ל עיי' תשובותי סי' תתר"כ: באו"ד שנתברכו אבותינו נ"ב אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל כן הנוסחא בשו"ת מהרש"ל סי' ס"ד:

סי' ק"צ מג"א סק"ד ויש רוצין נ"ב עט"ז רסי' רי"י ועמ"ש לקמן סי' רע"ב ססי' ק"ו:

סי' קצ"א מג"א סק"א לאכול עם חבירו נ"ב יל"ד במתני' ר"פ ג' שאכלו אכל דמאי מזמני' עליו משמע ששנים האחרים הם המברכים על זה שאכל דמאי וכן בדין דאיך יתכן שאוכל דמאי באיסור יברך וא"כ ק' מאי פסקא דלמא א"נ הוי מפקרי נכסיי' כל הני תלתא מ"מ הא הני תרי נזהרים מלאכול דמאי בעני' ולא הוי מצי למיכל עם האי גברא

דומי' דהנזהרי' מפת בגם נמצא דאינהו לא הוי מצי לברך והשתא נמי איך יברכו וי"ל דאי הוי מפקרי נכסיי' אסור להחמיר על עצמי מלאכול דמאי כיון דב"ש ס"ל אין מאכילי' ענייי' דמאי אסור לעשות כדברי ב"ש כידוע השתא נמי כיון דלא אפקרי נכסיי' כדאפקרו דמי ומברכי' חד מהני תרי ובזה מיושב היטב קו' תוס' שם מ"ז ע"א ד"ה ואמר רב הונא תנא ב"ש אומרי' אין מאכילי' ענייי' דמאי והקשו תוס' ר"ה טעמא דב"ש אתא לאשמועי' והא"ש כצ"ל ודו"ק: סי' ר"א מג"א סק"ד הי' לוי קודם נ"ב ע"ש בפי' הירושלמי שבגליון ש"ס פי' אחר ובפני' שם עוד פי' אחר:

סי' ר"ב מג"א סקל"א קליפי מראנ"ץ נ"ב ובא"ר סי' ר"ג סק"ב העלה לברך שהכל וכן נראה:

סי' ר"ד מג"א סקי"ד עמ"ש סי' קס"ב ס"ב נ"ב ר"ל שם הסכים להסוברים לומר נהי' בקמץ וכן הוא הסכמת שאילת יעב"ץ חי"א סי' קי"א וכ"כ בסידור שלו וכן שמעתי מאמ"ו הגאון זצ"ל:

סי' ר"ח סעי' ח' הגה נ"ב ולענין טטרק"י וטירקישען וויין עיי' תשובותי סי' תתצ"ט:

שם מחבר סעי' י"ז שאם אכל דייסא נ"ב עיי' אבן עוזר דפליג וכן דעת באר הגולה וכנלע"ד:

סי' ר"י ט"ז סק"א נ"ל דין שרף ני"ב עמג"א סי' ק""צ סק"י וסי' רע"ב ססק"ו עיי' לקמן:

סי' ריא מג"א ססי' היו לפניו יין נ"ב עיי' זבחים צ' ע"ב ותוס' ד"ה חטאת וכו' וכבר הרגיש בזה בתשו' פ"מ ח"ג סי' לח עמ"ש:

סי' ריו מ"א סק"ג בהעגול והר"אש פ"ח דברכות נ"ב פ"ו דברכות סי' ל"ה:

שם באו"ד אמרינן כל כמה נ"ב נעלמו ממנו דברי הר"ן בע"ז מ"ט ע"ב גבי דבש למאי נחוש לי' ע"ש וכבר הזכירם בשכ"הג בסי' זה אות ט' ע"ש בר"ן שמ"ו ע"ב ועיי' חק יעקב סי' תפ"ז סק"ז, והריני כמוסיף על הדברים בעהי"ת דמ"ש הרא"ש ראיתו צריך ראי' הרי ראיתי מבואר בש"ס עפ"י פי' הר"ן הנ"ל וגילו לנו חכז"ל דלאו דוקא אפרוח אלא כל דבר המשתנה קודם העיפוש וההעדר להההוי' ואמנם בכ"ז בעי' תרתי לטיבותא שישתנה לדבר המותר כגון אפרוח או דבש אבל דם הנעכר ונעשה חלב אע"ג דמסתמא נתעפש תחילה מ"מ חדוש הוא שאינו משתנה לדבר המותר ועיי' כריתות ה' ע"א לחם לא איתא בעינא לא אמר לחם לא אשתור א"כ אפ' נמי לשתרי עיי' ע"ז מ"ו ע"ב ותוס' ריש ס"א ע"א אע"כ כיון דליכא עיפוש לא יועיל שינו אלא שנתערב מים ואי לאו דכתי' לחם לא הי' חייב על כזית לחם אלא לפי שיעור החיטים שבו וכן הדין בנודר מן החיטים אינו חייב על כזית פת מצומצם משום שיעור מים שבו וה"נ אי לא הוי כתי' לחם, ועדיין צ"ע

לדינא במיים שבלחם עיי' לשון רש"י פסחים ל"ג ע"ב סוד"ה טמא מת שסחט ויש לחלק וק"ל ובלא"ה לא נאמר בש"ס כריתות ה' ע"א אלא ע"ד צריכתא וס"ד אבל לא לאמת חלילה ששינוי כזה יתיר איסורי ועיי' חולין ק"כ המחה חלב וכו' התם לאו משום שינוי אלא אכילה כתי' ואין שתיה בכלל אכילה אלא בתרוש ויצהר אבל כל משקין היוצא אי חוזרין לתוך המאכל ואוכל שפיר חייב אע"ג דנשתנה כמ"ש תוס' בבכורות ו' ע"ב סוד"ה רוטב וכו' ונפלאתי על דברי הגאון מקור חיים סי' תמ"ז בזה ע"ש וכבר קדמו פ"י בפסק חדש:

סי' רי"ט מג"א סק"ג אלא בדברי' הנוהגו' נ"ב כ"כ מהר"יק סוף שרש קס"ה ליישב ק' על רש"י ע"ש ע"כ מודה הוא דאם יש נפקותא בזה"ז שפיר הוי בכלל האי פסקא דלא תקשי מרש"י מנחות נ"ב ע"א ע"ש וע"כ התם לא הוי הלכתא למשיחא דנ"מ אי חיישי' לפשיעותא בכה"ג וק"ל וא"כ ה"נ נ"מ לענין ברכת הנס וליתא להכתי':

סי' רי"ט מחבר די צריכי' להודות נ"ב עיי' תשובתי סי' אלף קע"ט: סי' רכ"ג מג"א סס"קה על ספרי' נ"ב עיי' תשובתי תנ"ח מ"ט אין מברכין על כתיבת ס"ת וע"ע תשובתי סי' תשמ"ט אם מברך הטוב על מתנת ס"ת ולברך על חינוך בהכ"נ עיי' תשובתי סי' אלף תר"מ:

סי' רכ"ד מ"א סק"ז רבנן משמע דוקא נ"ב ולפענ"ד דבמלכי או"ה דשייך שאם יזכה יבחין לא הוי צריך לשינוי משום דפשיטא שדוחה מצוה דרבנן דזה מקרי כבוד שמים ומעיקרא לא הוי קשי' אלא מלקראת מלכי ישראל שהוא רק כבוד הבריות ומצי כבוד מלכים שאני וזה נראה ברור בדעת הראשוני' דלא ס"ל לחלק בין מלכי ישראל לאו"ה וק"ל עיי' לקמן סי' זה: סי' רכ"ה מחבר סעי' א' אמר שהחינו נ"ב בתשו' חו"י סי' ע' כ' לברך שהחינו ביום שנעשה בן שבעי' ונראה לברך בלא שם ומלכות ועי' תשובתי סי' רצ"א הרבה דינים:

סעי' ג' מחבר עד שעת אכילה נ"ב עיי' רמב"ם פי"א מהל' ביכורי ה"ל ה' מבואר דאפי' בפדיון הבן מברך תחלה על הפדיון ואח"כ שהחינו ומכ"ש בפירות דברכת הפרי תדיר טפי ומ"מ אין אנו נוהגין כן ע"פ מורינו הגאון זצ"ל צל"ע:

סי' רכ"ו נ"ב כ' בא"ר בשם צ"ל דה"ה באדר ומכ"ש אייר ועמ"ש ב"י ביו"ד סי' ר"א גבי מפצי ביומי תשרי מדלא אמר בחדש תשרי אלא ביומי תשרי משמע ה"ה אלול ע"ש וה"ה הכי וממורי זצ"ל קבלתי כ"ז שנמשך ימי חדש ניסן דתקופה לר"ח אייר כגון אם חל תקופת ניסן כ' ניסן אז יש זמן לברך עד כ' אייר:

סי' ר"מ מג"א סקי"ח אע"ג דתלמוד נ"ב עיי' תשובתי סי' אלף רפ"ז: סי' רמ"ב מג"א סק"א וראי' ממשנה נ"ב ואין הנידון דומה לראי' דהתם לא דרש לאסור אלא שאין השאר עלי' חובה ומ"מ אם תרצה תביא גם השאר ומסתמא כן עשו אחר שהוזלו הקינים משא"כ אם עבר השבת בלא דגים אינו יכול לתקנן ועוד התם הוא להציל העני מאסור כרת אבל הכי העני שאין ידו משגת פטור הוא מ"מ נכון לתקן ולשבר מלטעות השער אבל ללמוד: מזה למק"א צ"ע, ועיי' בפי' המשנה לרמב"ם ספ"ד דגיטן ובתו"י שם ועמג"א לקמן רס"י תרנ"ו:

שם סק"ד לעשות מהם לחמין ובעש"ק משמוציאים אותם מן התנור מניחי' מיד על השולחן ט"ז יו"ד ס"סי' קע"ח:

באו"ד וצ"ע דאדרבא נ"ב בטור שם משום שחייב אדם לטהר עצמו ברגל ובמרדכי רמ"ס ר"ה הטעם משום שבלא"ה עושה לחמי' לציו"ט ע"ש נ"ל דתרוויי' צריכי' דאי משום דחייב לטהר עצמו וגופו מ"מ אינו מוכרח שיאכל חולין בטהרה שטהור שאוכל מאכלי' טמאי' לא נטמא גופו ועיי' בסוגי' די"ח דברי' אך משום שעושי' הלחמי' ביו"ט בעצמם וגופם טהור בלא"ה משום שצריך עצמו לטהר ברגל א"כ ממילא הלחמי' טהורי' ובזה מיושב מה שקשה משבת שבין ר"ה ליה"כ דאע"ג שגם בשבת עושה לחם בביתו מ"מ אין בני ביתו טהורים שאינו מחויב לטהר בשבת יא"ש הכל, ומיהו צ"ע דהא בר"ה אינו חייב לטהר כ"א בג' רגלי':

סי' רמ"ג מחבר סעי' א' אבל שדה מותר נ"ב ובזמנינו אין שום שדה באריסות כ"א בשכיר יום וצ"ע להשכיר אם נקרא שם ישראל עליו ומכ"ש דאסור ע"י מכירה של הערמה בע"ש וחוזר וליקח ממנו אחר שבת דלא התירו אלא בבהמה בתלוש ובהפסד מרובה ודיעבד אבל לכתחילה בשדה מחוברת לא עיי' תשובתי סי' אלף קל"ב בסופו:

סי' רמ"ד מג"א סק"ו וצ"ל דבשביעית נ"ב בנב"י סי' י"ב כ' הטעם משום דהוי דרבנן וצ"ע אמירה לנכרי נמי דרבנן הוא והוי שבות שלא ע"י מעשה משא"כ בשביעית שהוא חשד שע"י מעשה עצמו אבל האמת כי אינו דומה דשם גם האורח יחשוב בנפשו כיון שעשה בפרהסי' מסתמא יודעי' בני עירו דיש לו בית השלחי' שזה מפורסם לבני העיר כמ"ש תיו"ט שם משא"כ הכא יחשדהו האורח שפיר שהרי בני עירו גוים וק"ל ובגליון משניות בתוס' חדשים כ' עוד ישוב דלא כנב"י ע"ש:

שם סק"ח הרחוב אין נקרא נ"ב עיי' תשובתי אלף קפ"ח:

סי' רמ"ה מג"א סק"א לעכו"ם חלק בו נ"ב עי"ד סי' ס"א ובשך סקי"ד ודוקא שותף אבל שוכר ישכור לא בעי:

סי' רמ"ו מחבר סעי' ו' יפקירנה בינו נ"ב עיי' תשובתי סי' תתצ"ט: שם מג"א סק"ט וב"ח מתיר נ"ב עיי' תשו' סי' תתכ"ה:
שם סק"ה הגה וכל צדדי היתרים נ"ב ועיי' רדב"ז ח"ב סי ג' וכ' שם ד' אופני היתר ושהאחרון הגרוע שבכולם הוא היתר ההפקר אפי' בפני ג' ושיהי' לבבו שלם בהפקרו עכ"פ:
סי' רמ"ח מג"א סק"ז שמדברי התוס' נ"ב שבת קע"ב ד"ה גמירי וכו': שם סק"י דאסור ליכנס נ"ב בחי' העלתי דלכמה פוסקי' צ"ל דלא שייך גזירת שט אלא במעברא שעובר לרוחב הנהר אבל הנוסע בספינה למרחק לא גזרו משום שט אלא משום תחומין ע"ש:
סי' רנ"א מג"א סק"א בעובדא דבני בישון נ"ב צ"ע דלמא קודם מנחה וכן הק' בנה"ח וגם סתר עצמו עם מ"ש סק"ז וכן הק' א"ר ועתשוב':
שם מג"א סק"ה עסי' נ"ב תקל"א סק"ח:
באו"ד ועסי' תס"ח ס"ה נ"ב וע"ש סקי "ג:
סי' רנ"ב מחבר מותר להתחיל נ"ב עיי' באר היטב נידון בשול יי"ש ועיי' תשובותי סי' אלף ק"ז:
שם מג"א סק"ה מקום קנהו נמחק ונ"ב אמש:
שם סק"כ ליכא חייב חטאת נ"ב בס' אבן עוזר לקמן סי' שכ"ח דוחה כל ראיותיו והעלה שיש בו חיוב חטאת וצ"ע לדינא וכן כשיש דחק סמוך לפסח רגיל אני לצוות שימכרו להנכרי בעל הרחיים את החטי' וכל הכלי' ואומרי' לו כשמניח אותם לשומרם מחמץ אז אפשר שיחזרו ויקחו ממנו הקמח אחר שבת עיי' לקמן סי' ש"ז סעי' ג' והישראל יושב ומשמר ועש"ך יו"ד סי' ק"כ וק"ל, ומה שקשה על ראיו' מג"א מתוס' כבר תי' פה בתוס' שבת ע"ש דהכי קאמר דהי' לי' לרבה לומר דבמלאכה דאתי ממילא כעין רחיים מודה ב"ה לב"ש דאיכא למטעי טפי ולמגזר ע"ש אטו שבת שיאמרו שאין בו אע"כ דאה"נ אין בו חטאת ע"ש, ויותר נראה מ"ש בגליון ש"ע קטן בשערי תשובה והוא קרוב לדברי מחצית השקל ופותקי' מים לגינה נמי מילוי מים כל היום אין בו חיוב חטאת דוקא משקה מים לזרעי' ממש עיי' לשון רש"י מ"ק ב' ע"ב אבל למלאות ניגרי הגן מים ליכא לא חורש ולא זורע וכדברי מג"א מוכח בירושלמי לפמ"ש רשב"א בחי' דמשמעותי' כרבה משום גזרה דלמא אתי למיעבד בשבת ומסיים התם בירושלמי דלב"ש פותקין מים וכו' אבל לא יתן חטים וכו' משום השמעת קול א"כ ש"מ בחטי' לתוך רחיים ליכא למגזר משום דבשבת עצמו נמי ליכא איסר דאורייי' וצ"ל שאני פת בתנור דכך הי' במשכן דכל בשול ואפי' נעשה ממילא אבל טחינה במשכן הי' ברחיי' של יד וכן מצודה הי' צד ממש

לא ע"י פרישת מצודה לכן כל שיעשה ממילא פטור וכן כתב קרבן נתנאל, וא"כ אזדא לי' ראי' של אבן עוזר סי' שכ"ח מזורה ורוח מסייעו דהתם הכי הוי במשכן דכל זורה הוי ע"י רוח משא"כ רחיים של מים שטחנו בשל יד ומ"ש מצד צבי:

לק"מ כיון דהצבי רץ מפני הכלב שרודהו האדם העומד לפניו וגודר דכבר הוא הצד בידים כצבי בבית ואדם יושב על הפתח דחייב משום צד: סי' רנ"ג מג"א סק"ה משמע דבשבת נ"ב מ"ש דגול מרבבה דהיינו תחלת סמיכה אבל להחזיר מה ששהה מע"ש מותר ממ"ש מג"א סק"ז לא משמע כן וראיתו מש"ס אינו מוכרחת דהא בריי' דב' כירות מיירי מששהה ומחזיר כדתני' נוטלי' ומחזירי' וע"כ התם משום דמידלי שליט בי' אוירא, גם דברי מג"א סק"ז צ"ע ועיי' מלחמות ד' בתחלת דבריו כ"כ:

שם סקט"ו דמשום הפשט יד נ"ב שאינו ממילא כעין קוגל שלנו כמ"ש ש"ך סקי"ו שם:

סי' רנ"ד הג"ה סעי' ה' שיקרום פניו למעלה נ"ב דברי אבן עוזר בכאן תמוהי' נעלמו ממנו דברי ש"ס מנחות ר"פ ב' לחם דהדפוס הי' מחובר בתנור ונוסק עמו, גם דקדוקו מדקאמר בפ"פ בנוסחאות סמ"ק ותרומת וגם סמ"ג שבב"י לא מצאתי תיבה זו כלל גם כל דבריו בזה אינו אלא המצאה של חדוד והאמת דבפלאדין שנתמלא ונחלקו ב' הלחמי' עליון מתחתון הו"ל כב' ככרות נפרדי' וצריך לשער התחתון בפניו התחתוני' ועליון בפניו העליון כי פניו התחתונים אינם נאפות מחום האש אלא מחום המילוי שבתוכו ואפי' עוגה סתמא יש בתוכו שקדי' או שומשמי' ומפסיק בין עליון לתחתון כמ"ש לקמן סי' ת"ס וכ"כ חמד משה כאן ומ"מ בנאפה בדפוס יש לעיי' כי מ"ש מג"א סקי"ז מיירי שהקדרה עומד על האש ממש אבל בנאפה בתנור גרוף יש לעיי':

סי' רנ"ט מג"א סק"ה דהא אין נ"ב כן פרש"י מ"ט ע"א ד"ה נוטל כיסוי וכו' ע"ש ועמ"ש ס"פ במה טומנין נ"א ע"א בסופו ועיי' מ"ש בסמוך אי"ה: שם סק"ט כמ"ש סס"א נ"ב פי' דהר"ן מפרש כהרז"ה דהך כיסה אינינו כיסוי של קדרה אלא שמכסה גלופקרא למעלה לצורך שמירת חום בשבת ומשו"ה דומה ממש לגיזי צמר דלעיל סס"א אבל רש"י ס"פ במה טומנין מפרש לי' בכיסוי קדרה שמכסה פה הקדרה והוא חשוב כמו הכלי עצמו והכלי נעשה בסיס לו כמו אבן שע"פ חביות שיעשה החביות בסים לו הואיל ועשוי לכסות פה החביות וכמו שרמז מג"א חלוק זה בדבריו לעיל סק"ו לחלק בין גיזי צמר לסי' ש' ס"ד ובמגיני שלמה ס"פ במה טומנין ר"ל דאבן שע"פ חביות מיירי שלא נעשה תשמיש לחביות כלל ע"ש וצ"ע בשבת קכ"ה ע"ב מבואר דמיירי שנעשה תשמיש לחבית ומ"ש נ"ל עיקור ולק"מ קו' ש"ג ס"פ במה טומני' אות ד' ע"ש וק"ל:

סי' רס"א מחבר סעי' א' ברביעי מיל[אחר]שקה"ח נמחק אחר ונ"ב קודם סוף, מג"א דין שהי' והטמנה בקיצור ואם לא נצטנן לגמרי נ"ב אבל לא קר עמג"א ססי' רנ"ג:

סי' רס"ג סעי' א' בעגול עשירי' נ"ב והא דלקמן סי' תקצ"א סעי' ז' ומייתי ראי' מלקמן רסי' רפ"ב אבל צל"ע משס פ' ע"פ ק"ד ע"א ומש"ס ר"פ התכלת ל"ט ע"א וצ"ע לחלק, שוב מצאתי קו' זו בס' שחבר של"ה על מרדכי ונדחק מאד ליישב אהא דפ' התכלת אבל מהבדלה לא תי' כלום ע"ש: שם סקי"ב דלא חלקו חכמי' נ"ב והמעיין בפני' יראה שהוא עצמה הרגישה בזה וכתבה דהרי בנר חנוכה מברכין עובר לעשייתן א"כ הרי חזינן דלענין ברכת הדלקה פליגו רבנן ולא דמי לטבילה וכו' דלא פליגו ועמ"ש בחי' לש"ס שבת כ"ד ע"ב:

שם סקל"ג לא ידעתי מה נ"ב המעיי' בפני' בהגהת הלבוש יראה שהרגש בכל הדברי' וסברתו נכונה דהרשב"א יליף מתחומין שהוא בעצמו יכול לילך ע"י בורגנין וה"ה בע"ש שהרי יכול להתיר נדרו במה שקדם לקבל שבת משא"כ במ"ש קודם שבירך בהמ"ז לא יכול לומר המבדיל דמפסיד רצה שבבה"מ וא"כ אין שום מציאות שיבשל לעצמו באמצע סעודה שלישית וממילא אסור לו ליהנות ממלאכת חבירו ודברי הט"ז כבר דחאום בס' חמד משה ודבריו נכונים ע"ש, ומ"מ אין אנו מוחי' בהדלקת נר ע"י ישראל שאמר המבדיל אבל לא לאפות ולבשל בשביל זה דשייך ירבה בשבילו וגם בלאה"נ יש להחמיר במלאכה גמורה קודם הבדלה כמ"ש מג"א לקמן ססי' רצ"ט ע"ש: סי' רס"ה מג"א סק"י שיעשה כן בשבת נ"ב ובא"ר כ' עוד בשם הכל בו דבשנותן המים בנר עצמו ליכא למגזר שיעשה כן בשבת ר"ל דהוי דומי' דעורות לעבדן עם חשיכה כמ"ש תוס' ס"פ כירה גלל כן נ"ל למעשה דעכ"פ מותר כה"ג ע"י גוי בע"ש שישפוך הגוי המים אל הקנה דהרי א"נ יעשה כן ע"י גוי בשבת יש בזה שבות דשבות ובשגם דכיבוי עצמו מלאכה שא"צ לגופה הוא ע"כ נ"ל דבע"ש יש להתיר בודאי ע"י גוי:

סי' רס"ו מג"א סק"י דהתם איירי בשוכח נ"ב ובחי' רמב"ן ר"פ מי שהחשיך אוסר בהדי' אפי' שוכ ע"ש וא"כ קשי' ההיא דמס' ע"ז ובס' קרבן נתנאל ר"פ מי שהחשיך כ' דהרמב"ם הי' מפרש הך דמס' ע"ז:

המוציא מציאה כיס בשבת ע"ש אך הרמב"ן פליג להדי' אהרמב"ם בהא ע"ש: סי' רס"ט מג"א סק"א הגה"מ בשם מהר"ם נ"ב עיי' תוס' ישנים יומא פ"ב ע"א סברתם הפוכה ולקמן:

סי' תע"א סק"ז וכן סי' תרי"ו סק"ב כ' כדעת מהר"ם ולקמן סי' תר"מ סק"ג כ' בהיפוך וצ"ע:

סי' רע"א מחבר סעי' ב' נשים נ"ב עיינתי בפני' באגודה דמייתי מג"א סק"ב ולא פליג אהר"י אלא דהר"י מיירי דנשים אין מוציאות אנשים וכ"כ באגודה בעצמו פ"ג דשבועות והאגודה מיירי דנשים מוצאות נשים דס"ל דערבות של עצמן נתערבו הנשים וכן נראה שהרי הוזכרי בפ' נצבים גרים ועבדי' חוטבי עצים ושואבי מים ודברי פמ"ג מסע"ג צ"ע, ותמהני אם אנשים מוציאי' נשים כמ"ש דגול מרבבה בסי' זה וכל זה תלי' בפלוגת' רש"י ותוס' נדה י"ג ע"ב ויבמות מ"ז ע"ב:

שם מג"א סק"א ד"ה וד"ע נ"ב עיי' פרשי' שבועת י"ג ע"א ותוס' שם ד"ה לא קראו וכו' משמע דלרש"י קדוש יה"כ דאוריי' כמו שבת וטעמא נ"ל דשבת ויה"כ דאין ליחיד בהם שום קום ועשה רק שבות מאכילה ומלאכה אינו ניכר שהוא לשם מצוה אם אינו זוכריהו בכניסתו וכעין זה מטעם זה תקנו בתענית לקבל תענית מבערב דאל"ה ליכא אלא שב' וא"ת דזה דוקא שבת ויה"כ אבל יו"ט דאיכא לכל יחיד מ"ע חגיגה ראי' ושמחה אפי' בח"ל בזה"ז כיון דאיכא קום ועשה לכל יחיד אינו צריך זכירה והזמנה ככל מ"ע דעלמא ולפ"ז למה דקי"ל מצות צריכו' כונה צריך לכוון בתפלת יה"כ בין בחול בין בשבת לצאת י"ח זכירה ובשבתות דעלמא לא יכוון לצאת בתפלה כדי שיצא ידי חובת קדוש דאורייתא מן המובחר במקום סעודה על הכוס וכתיקון חז"ל כנל"ע:

שם מג"א סק"ב לכן תקדש האשה לעצמה נ"ב עמ"ש דגול מרבבה פ"ה מענין ערבות כבר קדמו פ"מ ס"ס נ"ג באשל אברהם והעלה דאפ"ה מוציא' י"ח ע"ש וכבר כתבתי לעיל בצ"ע שם:

מחבר סעי' ח' בין במזיד נ"ב עיי' תשובתי סי' תתר"א:

סי' רע"ב ססק"ו מג"א ועסי' רע"א סי"ג נ"ב וכדלעיל סי' ק"צ סק"ד ודלא כט"ז רסי' ר"י דס"ל דלא בעי' רביעי' דליתא:

סי' רע"ג בהגה סעי' ג' שיהא בדעתו לאכול וכו' נמחק הס"ק ו' ולקמן באותו סעי' ד"ה שלא לאכול שם נ"ב כאן צ"ל ס"ק:

סי' רע"ו סעי' ב' בהגה דהא רוב הפוסקים חולקים ואפשר דלא פליגי אלא בשבת דאיכא עשה ול"ת דרבנן עכ"פ משא"כ ביה"כ דליכא אלא ל"ת כמבואר ס"פ אלו קשרי' בפרש"י אפשר דכ"ע מודי' דאתי מצוה ודחי שבות מק"ו דמצות תוספת עגמת נפש דחי שבות דקניבת ירק והוא שבות שע"י מעשה ישראל מכ"ש אמירה לנכרי דקיל טפי כמוכח בעירובין ס"ח ע"א ומזה יש ללמוד זכות על הנוהגין להדליק נר ע"י גוי בשעת נעילה ומ"מ בחל בשבת צריך למחות לפ"ז ועיי' רמב"ן פ' אמור גבי שבתון זכרון תרועה יש להבין דשבתון דגבי ר"ה הוא למילף מני' עשה לכל המועדים ובסוכת דכתי' ביום ראשון

שבתון וביום השמיני שבתון אתי למעוטי חה"מ מעשה דשבות ולפ"ז ראשון ושביעי דפסח אתי למעוטי חה"מ מלאו ע"ש ודברי' אלו נעלמו מהגאון מעיין חכמה דף ע"ב ע"א חרוז המתחיל פרות תפרח ע"ש:

סי' רע"ט מג"א סק"ה לשלהבת נ"ב צ"ע דהשמן הוה:

איסור מחמת עצמו משום המסתפק חייב משום מכבה שוב מצאתי בהגה' מג"א א' שבסוף ס' מקור חיים ועיי' בחידושינו בזה:

סי' רפ"א מג"א ר"ס יש מקומות נ"ב וכ"כ בסידור של"ה בסידור מהריעב"ץ ובתשובתי ח"ב סי' ק"כ:

סי' רפ"ב מג"א סק"א ומשמע נ"ב עיי' תשובתי אלף רכ"ב:

שם מג"א רסקי"ו ואל יאמר נ"ב ובס' אבן העוזר פסק דאמר קדיש אחר השביעי ואח"כ יפטיר וכן נוהגין בט"ב שאומרים קדיש בין קריאה למפטיר בשחרית וכך נ"ל להורות:

שם מג"א דיה החתן שהי' וכו' הוא אחרון לו וכו' נ"ב ואפי' ביום המילה עצמו כ"כ לבוש מטעם שסופו לעלות לתורה ביום שתלך היולדת לבה"כ אח"כ יום מ"ם ע"ש וכ"כ בשערי אפרים ע"ב:

סי' רפ"ו סעי' א' בהגה קודם נ"ב נ"ל אפי' לא נתכוון אלא לשחרית יצא משום מוסף מצות דרבנן א"צ כוונה עמ"ש מג"א ס"ס קס"ג ועיי' מ"ש מג"א וא"ר לעיל סי' רס"ח ס"ק ז' ח' ט' וכצ"ל:

שם מג"א סס"ק א' משמע דלא גרע וכו' נ"ב עי' תשובתי סי' תתצ"א: סי' רצ"ח מג"א סק"ד ד"ה אמרינן וכו' ה"ל להפוסקי' לכתוב דין זה נ"ב ולא דמי לסעי' א' דהתם אינו רוצה לברך כלל אין צריך לחזור אחריו אבל אם מברך צריך לעשות מן המובחר על אבוקה כנלע"ד דלא כאלי' רבה: סי' ש"א באר הגולה סק"י טור בספר נמחק נ"ב בסי"ש:

שם מג"א סקכ"ז דאיכא זילותא דשבת כמ"ש סי' תקכ"ב נ"ב בנב"י סי' י"א פליג ע"ז בדברים נכונים:

סי' ש"ג מג"א סקכ"ב לצמר[עמ"ש בסי' ש"מ] נ"ב שם העלה כהתוס' דהוי מלאכה שאצל"ג ע"ש סק"ג וגם מ"ש סי' תצ"ח סקכ"ב וכ"ג נמי היינו בצמר דצריך אח"כ לדבר הנתלש אבל בשער וצפורן דאינו צריך לא שייך תולדה דקוצר ודעוקר דבר מגידולו ועתה בעו"ה נתקלקלו בנות ישראל ונושאי' מסרק על ראשם בשבת, ואינם שומעי' וכיון דליכא אלא איסור דרבנן מוטב שיהי' שוגגי' וכמ"ש הריב"ש בעצמו סי' שצ"ד סוף ד"ה ואחר שנתבארנו וכו' ע"ש אמנם מ"ש שעורות תחשים היו נגזזים ולא היו צריכות לשערות שלהם צלע"ג מנ"ל שגזזו עורות התחשי' הנה רש"י פי' במתני' דמ' מלאכות המוחק את

העור שבמשכן היו מגרדים שער התחשי' להחליק עורן גם זה איני יודע מנ"ל שהסירו שער מהתחשי' דלמא מעורות אילים אחר שגזזו צמרן גרדום והחליקן ומ"מ גם לרש"י עכ"פ לא היתה גזיזה בתחשי' אלא ממחק ודברי ריב"ש צלע"ג שוב מצאתי שכבר תמה ע"ז בסדרי טהרה סי' קצ"ח ספ"ק ל"ט ע"ש:

סי' ש"ד מג"א סקי"ב אלם כוון נ"ב עיי' תשובותי סי' תשצ"א ד"ה וכיון שזכינו לדין ע"ש וצ"ע:

סי' ש"ו מחבר רסע"י א' ממצא חפציך נ"ב להפקיר בשבת או לקנות מן ההפקר בשבת מבואר בתשובותי סי' אלף רפ"ד:

שם מג"א רס"ק ט"ו לפסוק לצדקה נ"ב עיי' ט"ז סק"ב וז"ל בעל כפתור ופרח פרק ס"ז אבל הפוסק מעות לצדקה אפי' אומר סלע זו לעניים לא יצא מרשותו ואינו נאסר בה כהקדש אלא שמותר להשתמש בה ולהחליפה ואין עליו אלא לקיים נדרו וכו' עכ"ל ע"ש ונכן הוא:

ע"ש בד"ה וא"כ צ"ע נ"ב אבל לרב הדורש אין ספק משום דהוה דורן לחכם וכבוד התורה ותפארת וחבוב המצוה הנזכר כב"י סי' תקכ"ז בשם המרדכי הנ"ל דלצורך מצוה שרי ליתן מתנה דוקא משכן אסור דמחזי טפי כמו"מ אבל מתנה שרי טפי ורוב פעמי' כבר יחדו הכלים מע"ש מה שרוצי' לשלוח מחר לחכם ומכיון שהפריש כבר יצא מרשות בעליו משום דכתי' בפיך זו צדקה וא"כ מה שנותן אח"כ בשבת אינו אלא לפרסומא מלתא וכמ"ש ט"ז סק"ב בס"ת לבהכ"נ, אך מה שרגילים לשלוח, גרגרי קאפע שהוא מוקצה לא חזי לשום מידי בודאי צ"ע אם לא שמונח עליו צוקר כבר מע"ש באופן שא"א לנערו ממנו ומטלטל הכלי עם הקאפע אגב הצוקר וכבר פרסמתי כן ברבים והשומע ישמע:

ע"ש סעי' י"א בהגה בכתב שלהם נ"ב וצ"ע ב"ש סי' קכ"ו ססק"א ע"ש ולקמן מג"א סי' ש"מ ססק"י:

סי' ש"ז מחבר סעי' ט"ז מושב לצים נ"ב עמ"ש מג"א סי' רכ"ד סק"ג בשם ספר האשכל ע"ש:

שם מג"א סק"כ (משמע דאסור לומר לפותחה וכ"כ[בס' זכרונות] ועמ"ש וכו' נ"ב עיי' לקמן ססי' ש"מ במג"א לכן אם אפשר להתיר החותם בלי שבירת אותיות ומבלי שיקרע הנייר פשיטא דמותר לומר לנכרי ואם א"א יכול נמי לומר לנכרי לקרוע הנייר סביב החותם שלא ישבר האותיות ועמ"ש א"ר סי' זה ג"כ להתיר ודלא כפר"ח בי"ד סי' קי"ח ע"ש שמחמיר ועמ"ש ג"כ מג"א לקמן סי' תקי"ט סק"ד להתיר באופן שכתבתי, שוב

מצאתי בס' דגול מרבבה סי' זה דמייתי בשם חכם צבי ססי' ל"ט להתיר וכן נוטה דעת מ"ל ע"ש ומהריעב"ץ ח"ב סס"ב ק"מ מתיר אפי' שבירת האותיות ע"ש:
סי' ש"ח מחבר סעי' ד' וכתבי קודש נ"ב עיי' בא"ע ססי' קל"ו מענין טלטול גט בשבת ולעיל בסי' זה במג"א סקכ"ד:
ע"ש במג"א סקכ"ב וא"כ גם חלונות אסור נ"ב עט"ז סי' שי"ג:
ע"ש סקנ"א ומשמע מזה נ"ב ומש"ה טוב להניח חתיכת פת בקערה ולקלוף עלי' קלפת הביצים בשבת או קליפי האגוז:
ע"ש הג"ה סי' נ"א וכבר פשט המנהג לאסור נ"ב וכבר פשט המנהג להתיר עיי' שו"ת פנים מאירות ח"ב ושיעב"ץ ח"א דף ע"ב ע"ב וח"ב סי' ס"ג ובתשו' שבסוף ספר משנת דר"ע, ומיהו כלי שעות של חול אוסרים אפי' ליגע בו שא"א שלא יורד החול מחלק העליון לתחתון:
שם מג"א סקע"ט לכל וכו' ובתוס' פ' מפנים וכו' נ"ב עיי' פרש"י סוכה מ"ב ע"א והג"ה אשרי שם נראה דס"ל דלמד"א נשים אינ' סומכות רשות הו"ל לולב לגבי נשים דבר שמלאכתו לאיסור ולא הוי שרי לנשים אע"ג דחזי לאנשים וא"כ ע"כ מתני' כמ"ד נשים סומכת רשות דמשו"ה שרי להו לטלטל משום דחזי לאנשים עיי' שאר המלך פ"ז מה"ל לולב בסופו והשתא אי ס"ד דמברכין וציונו על מ"ע שהזג"ג א"כ מה חידושו שמחזרת במים עיי' וק"ל זה נ"ל כוונת הג"ה שם:
ש"י ט"ז סק"א סי' שי"ת ס"ב פסק נ"ב עמג"א שם סק"ד דלק"מ ופשוט: ע"ש מג"א סק"ח סגי ברובא נ"ב עיי' בכורות כ"ג ע"א אפר פרה שנתערב וכו' דבמשא מטמא וטלטל מוקצה כמשא דמי ומשו"ה הוצרך מג"א לאתוי' עלה מטעם זה דעיקר איסורו מדבריהם אמנם במל"מ פ"א ממשכב ומושב ה"ל י"ד ד"ה עוד נראה וכו' מבואר דרמב"ם ס"ל אפר באפר מקרי יבש ביבש אבל למאי דקי"ל דהוה לח בלח בלאה"נ אינו מטמא במשא, וטעמא נלפע"ד דס"ל דש"ס דבכורות ס"ל בלח אין בילה ומשו"ה מדמה ש"ס לח ליבש אבל אנן קיי"ל בלח יש בילה עיי' ר"ה י"ג ע"ב ותוס' ד"ה חוץ וכו' וקיי"ל קמח בקמח מקרי לח בלח א"כ לא הוה צריך מג"א לזה, ועיי' בכורות כ"ב ע"א ד"ה הנך וכו' ולענ"ד לאו דוקא טומאה אלא כל מידי דלאו אכילה והנאה לא שייך שיעור ס' וטעם כעיקר עיי' וק"ל שוב מצאתי זה כ' בס' בינה לעתים פ"ב מה"ל יו"ט ה"ל י"ח ע"ש וצ"ע בתוס' בכורות כ"ג ע"א סד"ה נבלה וכו' דמים ומלח לענין תחומין ע"ש:
שי"א מחבר סעי' ב' ע"י תינוק נ"ב נ"ל טעמו דרמב"ן דנעשה מת מטה לתינוק והמוציא חי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו כדאיתא במתני' פ' המצניע צ"ג ע"ב

ע"ש ובזה ניחא נמי דר' אביגדור דלקמן סעי' ד' מייתי ראי' משיורי כוסות ולא מייתי בפשיטות דמה לי ככר ותנוק על המת או מלבושיו אע"כ שאני מניח על גב שנעשה המת מטה לתינוק או לאוכלי' וכלים אבל במלבושיו נהפך הוא שהרי מלבושיו טפלים למת והוה כשיורי שבתוך הכוס שהכוס משמש לשיוריו ולפ"ז י"ל קו' השל"ה שבמג"א סקי"ו ז"ל שדהע"ה הוצרכו לטלטלו מרשות לרשות ולא הותר אלא באופן שכ' הרמב"ן להניח עליו תנוק שיהי' המת מטה לתנוק ופטור אף על המטה שהוא המת ומה שאמרו בשבת ל' ע"ב שהשיבו סנהדרי' אביך הנח עליו ככר או תנוק אשגירת לשנא הוא וככר כדי נקט רק תינוק כדי להוציא מרשות לרשות וזה לא שייך ע"י מלבושיו וק"ל, והא דלא התירו מת שעל המטה כ"א ע"י טלטל מן הצד ולא לטלטל להדי' ע"י המטה משום דלא דמי לתנוק דהתם נעשה מת מטה לתנוק משא"כ הכי הוה מת במטה שחייב אף על המטה ולא דמי נמי לשיורי כוסות שאינם יוצאי' בניקל אלא ע"י הדחה ושטפה וכן מלבושיו של מת משא"כ על גבי המטה אינו בטל לגבי המטה שיכולים לנערו מן המטה כנלע"ד:

שי"ד מג"א סקי"א לצורך מצוה נ"ב ולפתוח פותחת ע"י אומן שלאסער פשיטא דשרי ואין כאן בית מיחש שהרי אינו שובר ולא עושה מעשה כלל רק פותח במפתח שלו:

סי' שט"ו מג"א סק"ה חוץ נ"ב עיי' תשובתי סי' תשמ"ח:

סי' שי"ח מג"א סק"ב בד"ה אם הי' וצ"ע דאין הנדון נ"ב עיי' תוס' שבת דמיישב היטב שטת הרמ"ה ורי"ו ע"ש ולפ"ז אינהו ס"ל כשיטת ר"ש פ"ב דבכורי' ולשטה נו מיושב קו' תוס' ביבמות פ"ב ע"א ד"ה משום וכו' ומיהו קשה וכו' ע"ש די"ל התם אין הכהן בעליו טמא משא"כ בחטאת מיירי שבעליו טמא ע"ש בתוס' שבת ורמב"ם דל"ל כהר"ש דבכורי' מפרש דברי רבה ביבמות כפרש"י שם ולא מיירי מטומאת הגוף וא"כ לא שייך לומר דר' אשי קאי אטומאת הגוף כיון שלא הוזכר מזה שם ע"כ שפיר קאמר דר"א בדותא אמנם הי בדבר' פוסקים מיושבים לפי דברי תוס' שבת הנ"ל ובהוספת נופך משל הנ"ל מ"מ דברי הרמ"א אינם מיושבי' שהחליט להקל נגד הרמב"ם ורשי' ותוס' ע"כ נ"ל להוסיף עוד דהכי כ"ע מודי' דהוה ודאי בשארי איסורי' איכא למימר נהי דהעיקר דלמי שאין לו מתירים יתבטל, מ"מ כיון דלמי שיל"מ אסור משום עד שתאכלהו באסור אכול בהיתר משו"ה אסורי' נמי משום לא פליג למי שאין לו מתירי' וכדתנן בבכורי' אסורי' אף לזרים וכדפי' הרע"ב שם אך הכא מכיון שנאמר שמעיקר הדין הותר למבשל בעצמו שאין לו מתירי' איך נאמר שאסור לכל העולם הלא לא נאסור להם אלא משום קנסא דהמבשל וכיון שהותר לו איך נאסר לשארי אינשי אלא שכיון שבטל לזה בטל לכ"ע והדין דין אמת לע"ד, ובתוס' יומא מ"ז ע"ב סוף ד"ה והדר וכו' דמנחה קידם קמיצה לא

בטל בחולין משום לתא דבטל דיל"מ בקמיצה וצ"ל עד שתאכלנו בב' איסורי לזר ובלא קמיצה אכלהו אחר קמיצה ובאיסור א' וכמ"ש בתשו' צמח צדק ססי' ס"ט בביצת טרפה שנולדה בי"ט ע"ש ואע"ג דקודם קמיצה ליכא לאו דזרות מ"מ איסור איכא עיי' רמב"ם: שם באותו ס"ק ובחבורו פ"ב מבכורי' ומיהו הרא"ש נמחק א' וצ"ל הר"ש: שם סק"ג וה"ה בשוכח נ"ב עמג"א לקמן סי' תקכ"ז סק"ו:

שם מג"א ססק"ח ועיי' ש"ך ס"ב ובביצה נ"ב עיי' שער המלך ספ"ה מה"ל יו"ט:

שם מחבר סעי' ג' כגון ליתן ביצה נ"ב ובש"ס ל"ת אם גלגל חייב חטאת ע"ש אע"ג דיכול לגומע חי' ומינה לכל הנאכלים כמות שהן חי' אם בשל חייב חטאת ומבשלי' מים חייב וכ"כ בס' חיי אדם ריש כלל:

כ' בפשיטות ומ"ש רמב"ם פ"ט הל' ג' דבר שאינו צריך בישל כלל פטור ע"ש היינו כמו שמן שכ' ה"ה שם אך מצאתי ברדב"ז חלק ראשון מח"ב סי' רי"ג כ' דמבשל דבר שנאכל כמות שהוא חי פטור דהוה כמו מאכל בן דרוסאי וצ"ע לע"ד ועט"ז י"ד קי"ג סקי"ד ע"ש: ע"ש מג"א סקי"א ד"ה כ' הרמב"ם בחצי בשולו לדעת הראב"ד נ"ב לשון זה צע"ג והמעיי' בפני' ברמב"ם וכ"מ בשם רמ"ך יראה כי יש כאן ט"ס: ע"ש סס"ק זה ויש לחלק נ"ב וכבר ישבו בלח"מ ומיהו מלשון רש"י שבת ע"ד ע"ב ד"ה דשדי סיכתא וכו' ובד"ה דמרפי רפי וכו' משמע שאין בשול אלא ע"י משקין וע"ש:

ע"ש סקכ"ו ע"ג כירה וכו, אבל מבושל וכו' ע"ג נ"ב צמחק תיבת כירה והמוסגר נמחק ונ"ב מצוין על כירה קדרה דעדיף מכירה ת"ש וע"ש כצ"ל: ע"ש סקכ"ח אפי' אין היס"ב וכמ"ש ערוך בערך סלד דשולטת בירושלמי כמו סולדת וכ"כ תשו' בית יעקב סי' כ' דלא כש"ך י"ד סי' ק"ה מיהו נ"ל מירושלמי דלענין שבת עשו הרחקה לכ"ר אפי' אין יד סולדת כ"ז שהוא חם וגם לכלי שני כ"ז שהיס"ב וכדמייתי ראי' מההיא פינכא דארוזא וכל זה לענין שבת אבל לענין או"ה לא מיירי דהתם הכל תלוי' ביס"ב בין כ"ר בין כ"ש, ומזה לא מיירי מג"א וא"כ מ"מ לדינא דברי ש"ך נכונים שוב מצאתי בחי' רמב"ן סוף אס' ע"ז שפי' בהדי' יד שולטת דירושלמי כהש"ך דלא כערוך הנ"ל ודלא כקי"א כאן:

ע"ש מחבר סי' י' אסור נ"ב לשפוך רותחין על קאפע כתוש עיי' תשובותי סי' אלף קס"ח:

ע"ש מג"א סקמ"ה בי"ד נ"ב עיי' ש"ך סי' ק"ה סק"ח ואמנם מנחת יעקב סוף כלל ס"א מוכח דלכ"ע אינו מבשל לענין בב"ח מר"פ כ"ה סוף סוף כלי שני הוא ע"ש ולכאורה ה"ה לענין שבת, ונ"ל לענין שבת מקרי שפיר בשול דהיינו כצלי בלי רוטב וחייב אבל בב"ח פטור דהוא טגון ולא בשול וכמ"ש הר"ן ס"פ כ"ה וראי' מש"ס סנהדר' ד' ע"ב ובתוס' ובתוס' ד"ה דרך וכו' וק"ל ועש"ך רס"י צ"ב:

סי' שי"ט מג"א סק"ה שמתבץ ומשמרו נמחק הויו וצ"ל ומשמר:
ע"ש מחבר סי' י"ד שאם נ"ב ועיי' מג"א סי' תק"י לענין סמעטני מן החלב:
סי' שכ"א מג"א סקי"ז בד"ה ומ"כ שגאון נ"ב ובס' א"ר סו' ש"ח סק"ע הסכים לפסק הגאון הלז וכ' בס' דגול מרבבה דעכ"פ באוזא פטומה שיש בה שומן דאין תקנה בצלי מותר אפי' ע"י ישראל אם א"א ע"י גוי וכ"נ דאין להחמיר כלל בזה ונוהגי' להורות להערים ליטול ידיו ע"ג הבשר: סי' שכ"ג מג"א סקי"ד בד"ה אסור לבטל נ"ב צ"ע בתוס' פסחי' מ"ו ע"א ד"ה עד שתאפה ובר"ן שם ואולי כיון דאי עבר ובטלו מבוטל אמרי' הואיל וצ"ע ועיי' תשובותי סי' תשכ"ג, שוב מצאתי שנתעורר בזה שעה"מ פ"ב מה"ל יו"ט ה"ל ו' ד"מ ובהתווכחי וכו' ע"ש, ולפע"ד ליישב התם בפסחי' כיון שקודם ביטל נמי מותר לכהן קטן ואחר בטול נמי אינו מותר אלא לכהן גדול זה לא מקרי תקון:
סי' שכ"ד בהג"ה סי' ט' תרנגולי' ואוזי' נ"ב עמ"ש מג"א סי' ש"ה סקי"ב:
סי' שכ"ה מג"א סק"ט מותר בהנאה עכ"ל נ"ב ועיי' לקמן סי' תק"א סקי"ב ותק"ז סק"ב:
סי' שכ"ו מחבר סי' א' אבל בחמי טברי' נ"ב ובמקום שאין דרך לרחוץ בחמי טברי' אלא לרפואה אסור בשבת עכ"ל מג"א סי' שכ"ח סקמ"ט ע"ש: סי' שכ"ח מחבר סי' א' מי שיש לו מיחש נ"ב ונכפה עט"ז י"ד ססי' פ"ד: ע"ש בט"ז סק"א אמרי' שם רבא אסור נ"ב ר' אשי במקום רבא:
ע"ש ט"ז ס"ק זה אלא שהוא מסייע נ"ב וכ"כ בשטה מקובצת בביצה שם אמנם ש"ך בנקה"כ סי' קצ"ח חילק באופן אחר וצ"ע לדינא ע"ש ומג"א לקמן סקי"ו משמע ס"ל כתי' הט"ז ע"ש ותי' ש"ם משמע כנקה"כ:
סי' ש"ל תחבר רסי' ב' עכו"ם נ"ב עיי' תשובותי סי' אלף שס"ב:
שם מג"א סק"ג ועססי' שכ' נמחק שכ' ונ"ב צ"ל סי' ש"ב סי"א:
סי' של"ג מג"א סק"ה עסי' תקס"ח ס"ב נ"ב ע"ש מג"א סק"ה וא"כ צ"ע הא עכ"פ רב ת"ח הוי ועוד אמאי לא אמר שירו' ותשבחו' כמ"ש מג"א לקמן סי' תר"ע סק"ד אע"כ משו"ה פרש"י נישואי בת ת"ח לע"ה הי' דגרע טפי אבל סתם סעודה הוה שפיר סעודת מצוה ע"י אורח ת"ח עכ"פ:
סי' של"ו מג"א סק"ז ס'[הזכרונות]שם וביאר דעכ"פ משום חודש איכא דמרפיק ארעא ולא נ"ל כיון דאחר שיבשו המי רגלים או היין שוב לא הוה ריפוי ארעא ובשעה שהמשקה טופח קשה לזרעי' ואינו מצמיח א"כ ליכא משום חורש:
סי' של"ט מחבר סי' ד' בהגה ולכן אסור נ"ב ועיי' לעיל סי' ש"ו מג"א סקכ"ד:

שם סק"ח ובמגילה נ"ב דף ה' ע"א וכ"כ ח"צ סי' קי"ד ע"ט ובתשו' פרח מ"א ח"ב סי' פ"א ובסדרי טהרה סי' קפ"ט סקי"ב ע"ש ועיי' תשובותי סי' תתקב"צ:

ע"ש סק"י הק' הישי"ש נ"ב עיי' תשובותי סי' אל צי"ב:

סי' ש"מ מג"א וכ' הט"ז בי"ד נ"ב עיי' היטב תשו' ח"צ סי' פ"ב וצ"ע למעשה, ועמ"ש ט"ז לעיל רסי' שכ"ח עיי' בסדרי טהרה סי' קצ"ח סוף סקל"ט דהעלה כמג"א להתיר ע"י גוי דהעיקר דגזיז' ציפורן ושער אם אינו צריך להם הוי מלאכה שאצל"ג כמ"ש מג"א לקמן ססק"ג ולקמן סי' תקכ"ו סקי"א ודלא כריב"ש סי' של"ד עיי' שדבריו נכוני', עמ"ש בגליון לעיל ססי' ש"ג שבתי וראיתי כי נהי דאם איני צריך לשערו וציפורן אינו חייב משום גוזז אבל חייב משום ממחק אם צריך ליפות המקום כמו נטילת צפורן או שערה לבנה מתיך השחורה ודבר זה מבואר בלשון רש"י שבת ע"ג ע"א ד"ה הגווזם וד"ה הצד וכו' וד"ה הממחקו וכו' ולפ"ז מ"ש תוס' במכות כ' ע"ב בד"ה במלקט וכו' כ"כ דמיירי התם בהתרו בו משום גוזז אבל אי התרו ששום ממחק אה"נ חייב לכ"ע ולפ"ז גוזז הצפורן לייפות המקום חייב משים ממחק וכן משום חציצה ה"ל ממחק:

שם ט"ז כשנוטף שעוה נ"ב עיי' שו"ת מעיל צדקה סי' כ"ה:

ע"ש מחבר ססי' ב' חייב נ"ב היינו ע"מ לכתוב ב' אותיו' עיי' לשון רש"י ע"ה, ע"ב אבל בלא"ה אין כאן חיוב חטאת:

ע"ש מג"א סק"י בד"ה משמע וכו' בגד מיקרי נ"ב צ"ע שם ועיי' היטב בפר"ח להלכות גיטין סי' קכ"ה סקמ"ג ע"ש:

ע"ש באותו ד"ה בכל כתב נ"ב ועיי' ב"ש בא"ע רסי' קכ"ו ולקמן סי' תקמ"ה במג"א סק"ג:

שם מג"א סק"י בהדי' דהוה דאירייי' ע"ש ב"ש ריש הסי' ומ"ש דפליג על רמב"ם נראה דתלי' פלוגתתם בפי' רשי' ופי' המשנה לרמב"ם דמייתי ה"ה פי"א מה"ל שבת ה"ל י"ז ע"ש היטב ותבין כי א"א להאריך פה על הגליון ועיי' היטב לעיל סי' של"ד סקי"ו:

סי' שמ"ג ט"ז סק"א אפי' איסור דרבנן נ"ב כן משמע בתוס' ר"ה ל"ג ע"א אבל בלשון ש"ס חגיגה ו' ע"א משמע כהרמ"א:

שם ט"ז סק"ב מ"מ טוב לו נ"ב ונ"ל דיני ממונות שאני דהרי בב"מ ע' ע"א אמרי' ליזל בתר שבקי' אע"ג דלא מוזהר על לא תשיך:

ע"ש מג"א סק"ב עכ"ל וכמדומה נ"ב וכשיש חור מבית לבית כגון ביבין הקמורי' לכ"ע דאוריי' עיו' שבות יעקב ח"א סי' פ"ה ועיי' סוף ס' חזון נחום וכבר כ"כ מג"א לעיל סי' שי"א ססקי"ד ע"ש ועיי' תשובותי סי' תרמ"א וכ"כ א"ר וחמד משה:

באוס"ק כמ"ש הב"י סי' שס"ט נ"ב וע"ש רפי"ד מטומאת מת ופ"ג מה"ג אבל ומהרי"ט סי' צ"ו:
באוס"ק הרמב"ם פי"ב נ"ב ועיי' בסו"ד משרים במשלי י"ט בפסוק יסר בני וגם ע"ש ועיי' תי"ט פ"ז ממס' תרומות משנה ג':
בסס"ק הנ"ל כדאיתא משנה ה' פ"ז דאהלות נ"ב ויש לחלק דשם ישבה על המשבר משא"כ מעוברת דעלמא עוברים ירך אמו הוא וחלוק זה מבואר ספ"ק דערוכי' ע"ש ושוב מצאתי באבני מלואים סי' פ"ב סק"א בסופו דמייתי נמי מיבמות ע"ח דעובר היינו רבותי דאמו ולא הוא חציצה לענין טבילה וה"ה לענין טומאה אלא דצל"ע בין לטעמא דידי' בין לדידי' א"כ ממ"נ אי הוא ואימי' חד גופא ואיננו כהן מוזהרי' עוד לטמאות וא"א לתפוס החבל בב' ראשון:
ע"ש סק"ג בד"ה כ' רי"ו וכו' וכ' עוד רי"ו וכו' וכ"כ הג"א בר"ה וכ"כ התוס' נ"ב עיי' ר"ן נדרי' ל"ו ע"א ד"ה אר"ז שה לבית וכו' משמע דאכילת פסח דאוריי' אלא מן התורה איני צריך להמנות עליו א"כ אין דברי תוס' מוכרחים וכן משמע לפי' הגי' במכילתא דמייתי כ"מ פ"ה מק"פ הו' וכן מוכח מדברי הרי קורקס שם ה"ל ז' ותוס':
ע"ש מג"א סק"ד עבח"י סי' שמ"ט מתיק סעי' ג':
סי' שמ"ד מג"א רס"ק א' ואע"ג דרוב ימים נ"ב שמעתי מקשים לרמב"ם שבטור י"ד סי' קפ"ג דאשה מיום שנולדה מונה ז' ימי נדה וי"א ימי זיבה על ימי נדה והיכי משכחת פתח בטועה דניזל בתר רוב ימי זיבה ולא שייך קביע כיון שאינו ניכר במקומו ולא דמי לשבת ולענ"ד לק"מ דימי זבה היינו ימים שמסולקת בדמי' והכתוב קורא לו בלא עת נדתה ואיך נאמר אם תראה דם נאמר ניזל בתר רוב ימי' שהיא מסולקת בדמי' ויהי' לה דין זבה דאדרבא נימא דם זו הוא מהימי' שעלולה לראות שהם ימי נדה וכיון שעכ"פ ימי זבה רובא הו"ל ספק וטועה וזה ברור לפע"ד ועיי' נדה נ"ז ע"ב ר"פ הרואה כתם אם רוב ימי' טמאי' ע"ש:
סי' שמ"ז ט"ז ססק"ז ומשמע במרדכי שיש היתר להביא ע"י תינוק נ"ב עיי' מ"ש ע"ז בתשובותי סי' תרנ"ז ועיי' פמ"ג כאן:
סי' שמ"ט ט"ז סק"א וע"כ קראתי תגר וכו' והולכי' דרך רחוב נ"ב וכן מבואר ברש"י בשבת קכ"ז ע"א ד"ה ועומר דבמקום מצוה בטול בהמ"ד מותר פחות:
מד"א בכרמלית והתם בהס"ד דרבי בעצמו עומר לא הי' ע"י שנים זה עוקר וזה מניח ואפ"ה מותר במקום מצוה ועיי' אבן עוזר בסי' זה:

סי' שנ"ו מחבר רס"א אמת המים נ"ב עיי' תשובתי סי' אלף רל"ח: סי' שס"ב מחבר סי' ר' שיש בהם דיורן נ"ב עיי' תשובו' סי' תת"א: סי' שס"ג מחבר סי' כ"ו בהגה' וי"א דניהגי' האידנא וכו' בצורת הפתח נ"ב ועיי' תשובתי סי' כ' מדין שראנקען[ואם אינם נכרים בתוך המבוי עיי' תשובותי סי'] באותו הגה' שנקנים נ"ב דילמא ואם אינם נכרים וכו': שם מג"א סק"ל וצ"ל דהכא מיירי במקום שאין הספינות נ"ב דבריו תמיהי' בזה עמ"ש בשיע"בץ ח"א סי' ז':

ע"ש במג"א סקל"א שעשה אמימר שפסק ונ"ב לסורא:

ע"ש באותו ס"ק בזה ודע דאם וכו' נ"ב עיי' אבן עיזר דפליג ועיי' תוס' שבת איך יש לנהוג לדינא דבקיץ שרי ובשעת קרישה אסיר מטעם ה"ה:

ע"ש ט"ז סק"ב בתו"ש ופרכי' מ"ש מפגה וכו' המוקצה[דאסור לטלו בשבת אם אין מוקצה מגולה] כ"ז נסגר ונ"ב דמותר לטלה אם מוקצה מגולה: סי' שס"ה מחבר סעי' א' יתר על עשרה נמחק ה"ה וצ"ל עשר וכן בסי' ב' נפרץ מצדו[של"א]נסגר כלפי ראשו מחודש שאמרנו שיעורו וכו' בעשרה ג"כ נמחק ה"ה וצ"ל עשר ונ"ב כאשר הגהתי כצ"ל ואלעיל סעי' א' קאי דלא בעי גדידי אבל בעי' שלא יבקעו בו רבים וכן מובן בלבוש, ואין לו שום הבנה לחלק בין ב' הסעיפי' ומה גבול יש בין כלפי ראשה לשלא כלפי ראשה וגם לא נמצא דין זה לא בש"ס ולא בב"י והאמת יורה דרכו והוא שטת רא"ש וטור ודלא כרי"ף ורמב"ם ודברי ט"ז תמוהי' מאוד ולא דק כלל במח"כ ג"ז שנרש' בש"ע ס"ב הרי"ף ט"ס הוא כי רי"ף ס"ל כהרמב"ם דלא בעי כלל שום תנאי גם ברי"ף שבדפוס דף פ"ט ע"ב צריך למחוק תיבת ואוקמנא עד בני ר"ה כי מבואר בר' יהונתן שם צ' ע"א ובש"ג שם וברא"ש וכל הפוסקים והרי"ף השמיט הך דגדודי ובבקיעת רבים והבן זה,גם באר הגולה ציון ב' מיני' ציוני' על ב' הסעיפי' אין בהם ממש ועיקר כלל וכמ"ש ומינה לא תזוע:

סי' שס"ה מג"א סק"ד ויש להחמיר נ"ב עמ"ש אמי"ר בזה ודבריו צע"ג כמ"ש שם על הגליון ועיי' היטב תשובותי סי' אלף רס"ד ואמנם בתשו' מהרי"ט ח"א סי' צ"ד פשיטא לי' בראיו' ברורות דמבואות שלנו דין חצר להקל לי ע"ש ולא שבקינן פשיטותא של מהרי"ט מפני ספיקו של מג"א ואלו ראוהו הי' חוזר בו:

שם מג"א ס"ק ט"ו ודע דאותן חצירות וכו' אפי' בבית נ"ב הייני בנשבר בחול אבל נשבר בשבת לטלטל בבית א' בעצמו מותר דשבת כיון שהותרה הותרה לענין זה כן העלה בס' תוס' שבת עוד כ' שם דמותר בשבת ע"י גוי כי מוטב שנעשה איסור שבות א' משיעשו ישראלי' הרבה כמה איסורי': סי' שס"ו מג"א סק"ז[מהרי"ק סקי"ג]נ"ב עיי' תשובותי סי'

אלף רצ"ח: סי' שפ"ב מחבר ס"א בהגה או השאיל נ"ב אבל מכר ביתו צריך להשכיר ועיי' תשובותי סי' תתק"עב:
סי' שפ"ו מחבר ס"ס ה' בתבלין נ"ב עיי' תשובו' סי' תרצ"א סי' שפ"ח מחבר ס"א רבינו משה נ"ב עיי' תשובותי סי' אלף רס"ד:
סי' שצ"ז מג"א סס"ק ה' לפי שלא בירר דבריו נ"ב פי' שלא פירש מעי"ט לאיזה שארצה שאז תלי' בברירה אבל כשלא אמר כלום לא שייך ברירה: סי' שצ"ח בתחלת הסי' נ"ב עיי' תשו' חו"י סי' קנ"ה:
שם מג"א סק"ד וצ"ע למה סתם הטור נ"ב עיי' ק"נ סי' ד' ד"ה ואם לא וכו':
ע"ש מחבר ס"ח הי' ג' כפרים נ"ב עיי' תשובותי סי' תרצ"ז:
ע"ש מג"א ס"ק י"ב וא"כ משמע דאם יש וכו' פחות מד' אלפי' נ"ב עיי' ק"נ ד' ד"ה וה"נ וכו' ע"ש:
סי' ת"ט מחבר ס"ז כל א' וא' כפי מזונו נ"ב הרמב"ם השמיט הך דחולה וזקן לפי מזונו נראה דס"ל כמ"ש תוס' עירובי ל' ע"ב ד"ה תרגומא וכו' לרבנן משערים בחולה וזקן נמי בסעודה בינוני ע"ש ולפ"ז אתי' דברי הש"ע בלי שום הגה דלא כמג"א וט"ז ועמ"ש תוס' שבת בזה נוטה דעתו למה שכתבנו ע"ש ודוק, ועיי' היטב בתשובו' סי' פ"ה מה ששייך עוד לשיעור קומץ קטן וע"ש:
סי' תכ"ג מג"א סק"ב את הכבש וגו' ויקרא נ"ב עיי' בתשובו' סי' אלף של"ג:
סי' תכ"ה מג"א סק"ב וכן נהגו בפוזנא נ"ב וכן נוהגים:
סי' תכ"ו מחבר ס"ד שבעת ימים עליה נ"ב עיי' תשובו' סי' אלף רנ"ד: סי' תכ"ח סי' ו' מחבר בהגה וכן נוהגי' שלא לקרות וכו' מי שירצה י"ל ע"ד רב בדק בספרא ור' יוחנן בינוקא דהוי כעין גורל וסי' וה"נ כשקורין בשמו צריך להעלות ע"כ י"ל סימנא מילתא אבל אם ברצונו תלי' אין בו ניחוש וסי' כמו שלמדי' כל הפסוקי' שבתורה:
שם מג"א סק"ה דע שחידש הלבנה נ"ב עיי' תשובו' סי':
סי' תכ"ט מג"א ס"קג וסי' ת"כ נ"ב תי"ח סק"ב כצ"ל ומה שתמהו רבים על י"ג ניסן מאז אמרתי ששלמי אחירע בן עינן היו גמר אכילתם בו ביום אם הי' אותם השלמי' נאכלי' לב' ימים ולילה א' ואמנם מצאתי ברבה פ' וירא סוף פ' נון שהפיכת סדום הי' ט"ז ניסן וכ' יפ"ת שלפ"ז הי' המלאכי' אצל אאע"ה ט"ו ניסן והי' יום ג' למילתו ונמצא שנימול יום י"ג בניסן, ורב טוב להוה יומא וראוי' לעשותו י"ט, עתה מצאתי בכנסת יחזקאל סי' קי"ז כטעם הראשון שכתבתי עיי' דבר נפלא בס' מעשי רוקח במס' פסחי' ומייתי לי' בס' ככר לאדן פ' כ"ט ממס' סופרים ע"ש דחנוך בהמ"ק לע"ל הי' אחר הפסח ע"ש ועוד

נ"ל לשטת הר"י מקורבל ברא"ש פ' ע"פ א"ש דהרי אז חל ע"פ בשבת ושחטו כל ישראל חגיגה ע"ש י"ג ניסן והי' י"ט וא"ש: סי' תכ"ט במג"א סק"ד משמע דס"ל בתענית יחיד נ"ב עיי' תשובותי: סי' ת"ל מחבר רס"י שבת שלפני נ"ב אולי י"ל כיון שמשכו ידיהם מע"ז וביום י' ניסן הקריב למטה דן בעלי ע"ז ע"כ לא נקבע יו"ט של ביטול ע"ז ביומו ומיושב קו' מג"א וט"ז:

שם סק"ח בב"י נ"ב ולפע"ד דבח"ל בזה"ז דיו"ט שני מטעם מנהג אבותינו א"כ בעי חזוק ואסיר לאחריו מדינא עיי' לקמן רס"י תרפ"ו ובמ"א סס"ק א' וע"ש בפר"ח א"כ ל"ק קו' מג"א כאן:

ע"ש בט"ז רס"ק א' רבי' מקשים נ"ב ואולי נקרא שבת הגדול שבו נתבטלה ע"ז ע"י משכו וקחו וחטא ע"ז נקרא גדול כמשז"ל על פסוק חטאה גדולה ויען כי ביום י' ניסן מתעורר שבטו של דן יום קרבן נשיאו והם היו בעלי ע"ז ע"כ לא קבעו הי"ט שעל ביטול ע"ז בי"ט שלהם והוא ע"ד בילגה שטבעתה קבועה וחלונה סתומה שלהי מס' סוכה:

סי' תל"א במג"א סק"ה זמן ק"ש כמ"ש תר"י ושל"ה ועמש"ל נ"ב של"ב סק"ח: סי' תל"ג מחבר ס"ג וכן מדלן נ"ב מתבן:

שם מג"א סס"ק ט' בבור נ"ב ברור:

סי' תל"ד מג"א סק"ד כמ"ש בסי' תמ"ו נ"ב ס"ג ולא כחו"י שהבין דהקו' מסעי' א' וק"ל: באוס"ק יגלה אותו אדם ואח"כ נ"ב המ"ל ולחלק כמ"ש סי' תמ"ה סק"ה וק"ל:

שם ט"ז סק"ה והביטול ביום קודם לו נ"ב סמוך לו וכצ"ל:

סי' תל"ה מג"א סק"ב ואם מצא חמץ בבית צ"ע נ"ב עמ"ש הוא ז"ל לקמן רס"י תמ"ו ועיי' חי' כאן:

סי' תל"ו מחבר ס"ב בהגה ואוצר חיטין וכו' מחומצים נ"ב וחיטי' הזרועים בקרקע עיי' תשובותי:

שם מג"א סק"א ולי נראה שאין משם ראי' נ"ב העתק מתוס' שבת דהט"ז למד מדכ' רש"י דלאו ברשותי' קיימא דלבטלא משמע דאלת"ה הי' יכול לסמוך אביטל של פסח וא"כ נשמע ממילא שיכול לסמוך אביטל של קידם פסח וא"ל א"כ לא יהי' צריך לבדוק עכשיו ג"כ י"ל כיון שהוא בדרך יש לחוש טפי שמא ישכח ומיהו כיון שבודק עכשיו וא"צ ביטל אלא משום חשש שמא ימצא גלוסקא שפיר יכול לסמוך אביטל דקודם פסח דכולי האי אין לחלק כשהוא בביתו או בדרך אבל מג"א דחה דרש"י קאי וכו' וכיון שאם הי' בא בתוך הפסח הי' בודק ומבער אז א"כ הי' מבטל ג"כ אי הי' אפשר לי' אבל כשבודק טרם צאתו אין לו לסמוך על הביטול לפסח שמא ישכח אז עד כאן תוכן דבריו:

סי' תל"ז מג"א רס"ק ד' דלא סמכי' נ"ב אבל ר"ן פ"ק דחולין דף רנ"ז ע"ב כ' דצריך לשואלו משום מיעוט המצוי והייני טעמא דריאה והייני טעמא דשוחט בי"ד סי' א' ע"ש ודלא כמג"א כאן:

באוס"ק דלא כב"ח עש"ך י"ד סי' פ"ג ס"ק י"א ועמ"ש על הגליון לעיל סי' י"ח במג"א ס"ק י"ב:

שם סק"ה מג"א[ת"י סי' ע"ו כ"ה] נמחק ע"ו ונ"ב מ"ו ומיושב בזה קו' הד"מ מטלית אבל מספרים אינו מיושב וצ"ל כמ"ש מג"א לעיל סי' י"ד סק"י דהפ"מ שאני ועיי' תשובו':

סי' ת"מ מג"א סק"א קרן זוית בביתו אבל וכו' נ"ב כנ"ל להגי' דמבואר בב"י דביחוד קרן זוית שרי לכ"ע וכמדומה לי שכן ראיתי בגליון מג"א לאמ"ו נ"י:

סי' תמ"א מג"א סק"ב בסד"ה ודע וכו' כדאיתא בחולין פי"א נמחק הא' וצ"ל פ"ה ונ"ב ק"לא ע"א:

סי' תמ"ב מג"א סק"א בד"ה ונ"ל דאם נתערב וכו' ודברי הב"י צע"ג נ"ב במ"ש להטור אליבא דרבנן אסור עכ"פ מן התורה והטור כ' בעצמו להרי"ף ליכא אלא איסור דרבנן ותו שכ' להטור טעם הבדיקה משום דעובר בל יראה ובסי' תל"א כ' הטור בעצמו הטעם דלמא אתי למיכל וכן הקשה בס' אלי' זוטא:

באס"ק בד"ה וחמץ נוקשה וכו' ובי"ד סי' קל"ד כ' בשם רשב"א משקין נ"ב עתש"ו זו בביאור בש"ג ע"ז דף של"ח ע"א והר"ן שם בשם הראב"ד אסוגי' דחבית בש"ס ע"ד ע"א, וע"ש ע"ז ע"א אמתני' דיין במים בנ"ט איתא בירושלמי במקום שמוכרי' מים במדה ה"ה כיין ונ"ל דהוא ט"ס וצ"ל דמוסכים מים במדה ומוסכים הוא:

לשון מוזגים כדאיתא שם בבלי נ"ח ע"ב ע"ש וס"ל כל שמוזגו בכוונה לא בטלי המים:

שם מג"א סק"ט והרתבן כ' בסי' ח' נ"ב דף ע"ב ע"א ממ"ש שם מחמירא דבני חילא מיירי שסלקו השאור:

באס"ק והתיר ר' יעקב נ"ב בן רבינו יצחק ע"ש ואין זה ר"ת ועיי' תשובותי:

באס"ק ודוקא שהיתה הקיבה נ"ב ועמ"ש לקמן סי' תמ"ז סס"ק ט"ז: שם מחבר סי' י"א א"א לנקרן נ"ב ואם לשו בהם מצה בלי ניקור הרי פרורי עיסה ההמה נעשו שאור ויש לחוש שנתחמץ העיסה ואפילו אם נוקרום מ"מ כיון שלא הגעילם כח הכל מחמיץ העיסה וכ"כ פמ"ג באשל אברהם סי' תנ"א סק"מ וכ"כ בספר חיי אדם כלל קכ"ה אות ג':

סי' תמ"ג סק"ה ב"ח ונראה דהנפקד חייב וכו' נ"ב עיי' תשובותי: שם מג"א סק"ה דהמפקיד פשע דהו"ל למוכרו נ"ב עיי' תוס' דב"ק ל' ע"א ד"ה חייב ובלשון הרא"ש שם

ולזה עוררני הרב הדיין מו"ה שלם פירדא נ"י וי"ל שאני שומר שקיבל שמירה מהבעלי' וק"ל:

שם מג"א ססק"ה צריך לשלם לו וצ"ע נ"ב צ"ע בתוס' ב"ק נ"ו ע"ב דבשומר אינו אומר הרי שלך לפניך ע"ש וש"ך ח"מ סי' שס"ג סק"ז והשמטות שעה"מ פ"ז מחובל ומזיק:

שם מל"א סק"ו ונ"ל דחמץ שרי אף לדידי' נ"ב אבל בלא"ה אסור להמוכר כ"כ סמ"ע וש"ך סי' רל"ד ע"ש ודלא כפר"ח כאן ועיי' תשובותי: סי' תמ"ד מג"א סס"ק ט' וכל דמקרי סעודת מצוה נ"ב וסעודת מילה ולילה שלפניה באשכנז עמ"ש לקמן סי' תר"מ ס"ק ט"ו ועש"ך י"ד סי' ס"ס קע"ח: שם מג"א ס"ק י"א משא"כ במילה נ"ב וה"ק בס' אבן עוזר דהא ההולך לשחוט פסחו איכא כרת אם לא יעשה פסח והק' בס' באר היטב בשם הגאון מו"ה שאול ז"ל הא א"א בלא"ה לעשות פסח משום לא תשחוט על חמץ דם זבחי ולפע"ד הייני בחמץ שלו אבל בפקדון וקבל אחריות דנהי בפסח עובר כשלו משום דכתי' לא ימצא במצוי לך אבל משום לא תשחוט אינו עובר א"כ בכהאי גונא ישחט פסחו ולא יחזור לבער חמץ שהופקד אצלו ובזה לא מהני ביטל אפי' קודם שעה ששית עיי' שו"ת שאגת ארי' וכעת מצאתי כן בצלח ע"ש: שם מג"א ס"ק י"ג ולזה נתכוון הטור נ"ב בבא ראשונה שכ' ההולך לעשות עירוב פי' ברגליו לרשות אבל בבא שני' כ' הלך לערב ולא כ' לעשות עירוב אלא לערב והיינו בפת כיון שהולך לרבו וק"ל:

שם ס"ק זה כ"מ בתוס' נ"ב פי' דלא גרע מבשר קודש דאינו חוזר פחות מכזית ע"ש תוס' ד"ה וחכ"א:

סי' תמ"ו מג"א סק"ב והק' שם הש"ל נ"ב דף מ"ג ע"א ולא' נזכר שם ר"ת ע"ש:

שם ט"ז סק"ד נראה דבא להתיר נ"ב לאסור:

סי' תמ"ז מחבר ס"א בהגה מרדכי פ' כ"ש ויש מחמירין נ"ב סי' תק"ע וע"ש ומ"ש מג"א סק"ד על שמו וק"ל:

שם מג"א בתחלת סי' ועי' בי"ד סי' קי"ד ובש"ך נ"ב סי' ק"ב בש"ך ס"ק י"ג:

שם מג"א סק"ג וכ"כ בתשו' מהרי"ל נ"ב ז"ל מהרי"ל בתשובה שם וראי' דלא שרי בשר שחוטה עם נבלה בכל ענין אפי' שניהם מין א' אפי' למ"ד מב"מ במשהו כן מוכח בפ' כיצד צולין דפריך למ"ד משום תערובת טעמא מה לי גדי וגדי מה לי גדי וטלה ונימא דלא מבעי' גדי וגדי דהוי מב"מ וכו' ולר"י ולרבי שסדר המשנה הוה מב"מ במשהו וכו' ובזה תבין דברי מג"א סק"ד וק"ל:

שם מג"א סק"ד אם לא במקום שהתוס' חולקי' נ"ב חוששי' להחמיר כ"ע מהרי"ק ריש שורש נ"ב:

שם מחבר ס"ד אינו חוזר וניער נ"ב עיי' תשובותי:
שם מג"א סק"ו והמרדכי פ"ב וכו' דחיטין נ"ב בחי' השיג ע"ז בדברים נכונים ואהא דחיטין כ' לעיי' לקמן סי' תס"ב סי"ב וראיתי מעשה בפפ"ד שחכמי העיר אסרו מי באר שנפל לתוכו שעורים אפי' לאפות מהם קודם פסח: שם מג"א ס"ק ט"ז על בליעת נותר ע"ש נ"ב פי' וכיון דמצינו בקדשים גז"ה אסרו רבנן בחולין ע"תוס' זבחי' צ"ז ע"ב ד"ה והתם וכו': שם ס"ק זה דלא כש"ך נ"ב סי' ס"ט סק"ב:
שם מג"א ס"ק כ"ג בי' אסור דמלתא דלא רמי' וכו' נ"ב עיי' ש"ך י"ד סי' צ"ד ס' כ"ח ומ"ש עליו פמ"ג שם ס"ק כ"ח:
שם מג"א ס"ק כ"ד וכ"כ הר"ן נ"ב פ' כל שעה קל"ח ע"ש:
שם מג"א ס"ק כ"ח ואף שהש"ך כ' וכו' נ"ב וכ' בס' דגול מרבבה מ"מ בחומץ וכה"ג יש לסמוך אהש"ך סי' ס"ט ס"ק ס"ח דאין כבוש להפליט עיי' מג"א לעיל סס"ק ט"ז:
שם ס"ק ל"ג דכל דבר חריף אסור נ"ב כלו אסור א"כ ה"נ הבוסר כלו אסור כצ"ל לע"ד עיי' בש"ע י"ד סי' צ"ו בהגה ראשונה והענין כך דג' מחלוקת יש הר"ם ס"ל:
דוקא צנון חריף ותל"מ ובעל התרומות שהוא רבינו ברוך דכל מילי כגון כרישי ובצלים חריף אלא דאינו אוסר רק קליפה והיינו דכ' הרב ב"י בסי' זה דסמ"ק מתיר הכלים דא"נ פלט משהו הוא ונתבטל קודם פסח בכרישי ובצלי' לדעת רבי' ברוך ע"ש והיינו דעת סמ"ג שבב"י יו"ד שם בשם בעל התרומות ודעת שלישית הרשב"א דטובא פליט ואוסר בס' וא"כ לפי אותה דעה הבוסר פליט הרבה ואין בו ס' נגד אותה כל המדוכה ואוסר דפליטה דחריפותו של בוסר לא גרוע מחריפותו של אתרוג וזתים עיי' כ"ז בטור וש"ע י"ד סי' צ"ו הנ"ל עפ"ז תפרש דברי מג"א:
שם מחבר ר"ס י"א בין חמץ נ"ב מי ששכח למכור תערובת חמץ עיי' תשובותי:
סי' תמ"ח מחבר ס"ג אפי' הניחו נ"ב עיי' תשובותי:
שם מחבר ס"ג מכירה גמורה נ"ב עיי' תשובותי, ומוכר לגוי קטן עיי' תשובותי:
שם מג"א סק"ד אבל עכום לעכום עושה נ"ב עיי' ש"ך ח"מ רמ"ג סק"ה ובבית שמואל ס"ה:
שם בד"ה וכל דבר וכו' קונה ג"כ כאן נ"ב דהשתא בין ישראל לישראל מהני סתימותא:
שם ד"ה ומ"ש דאזלי' וכו' בע"א דף ע"א בתוס' נ"ב ד"ה אמר אמימר וכו' מדהוצרכו לומר שהוא רק אמתלא ש"מ לא אזלי' בתר דיניהם ועוד מדהוצרכו בבכור קנית מקום ע"ש ואמנם עיי' היטב בתשובה מיוחסת להרמב"ן סי' רכ"ה ותמצא נחת:

גוי שמכר חמצו של ישראל בשליחותו כיון דאין שליחות לגוי הרי בעלים עוברי' בבל יראה ע"ש קצה"ח סי' קכ"ו ס"ק ט"ו ע"ש:
שם מג"א ד"ה ומיהו צריך וכו' ובסי' מ"ג נ"ב ועיי' בזה היטב לעיל מ"ש ט"ז סי' רמ"ו סק"ה ומ"ש ט"ז לקמן סוף סי' זה ועיי' היטב בתשובותי: שם סק"ה ורדב"ז ח"א נמחק וצ"ל ח"ב סי' ק"ס נמחק וצ"ל ר"מ:
שם מחבר ס"ד בשעה חמישית נ"ט עיי' מ"ש בנב"י תנינא סי' כ' בגוי שזכה בחמץ אחר חצות אפי' לא ביטל מותר אחר הפסח וצל"ע נהי על ב"י לא עבר אעשה דתשביתו עבר ונקנסי' ע"כ למעשה צ"ע:
שם מג"א סק"ה ניתן לך ותחזרנה נ"ב צ"ע בש"ך י"ד סי' ש"ה סק"ח ועיי' שעה"מ פ"ח מלולב הל' י' ד"ה ודע וכו':
סי' ת"נ מחבר ס"ב ישראל שמקבל נ"ב והאראנדארין שנותנים שכר וי"ש לבעלי אושפיזא למכור עיי' תשובותי:
שם סק"ח יכול למכור לעכו"ם נ"ב נתעוררתי להזכיר בשטר מכירה השעה כי בזכירת היום אין השטר מוכח מתוכו אלא מסוף היום ולשיטת רש"י יכול לתנו לאחר כל היום ואין כאן מכירה ע"כ יכתוב שם השעה אך הי' צל"ע אם ימכור קודם שריפת חמץ שלו א"כ כיון שמזכיר בשטר שכל חמצו בכל מקום שהוא ה"ה מכור א"כ גם זה מכור ואינו מקיים שרפה בחמץ שלו ואם ימכור אחר שריפה וביטל הרי כבר הפקירו ואיך יכול למוכרו לגוי אא"כ חוזר וזכה בו ויבטל ביטולו ויעצנו הרב הדיין המופלג מו"ה דניאל פרוסניץ ני' ליתן במתנה ע"מ להחזיר לחבירו אותו חמץ שמצא בשעת בדיקה ואח"כ ימכור נמצא שאין זה בכלל מכירה שכבר נתנו במתנה ע"מ להחזר ואח"כ ימכור חמצו לגוי ואח"כ יחזירנו לו חבירו ושוב ישרף מה שמצא בבדיקה ושוב יבטל ועצה נכונה היא:
שם מג"א רס"ק י"א ד"א שלא יבקע נ"ב עיי' מס' ע"ז ס"ה ע"ב כי היכי דלא נצטרי זיקי ע"ש והתם לא שייך פירושו של מג"א ע"ש וצ"ע: שם סקי"ב[הטעם עיי' סי' תמ"ב ס"ב] נמחק הב' ונ"ב תמ"ה במג"א סק"ו ע"ש וק"ל:
סי' תנ"א מג"א סק"ו מותר להגעילן נ"ב אע"ג דביו"ד פסק דסכין מלבן משום מיעוט תשמישו ע"י האור וי"ל דחמץ הו"ל מיעוטא דמיעוט' ע"י אור וק"ל:
שם מחבר ס"ד בהגה שמחמירי' ללבנו נ"ב דאין לחוש שע"י חמום של הליבון קל יהי' הרוטב המובלע בעובי דופן, הכל נבלע ע"י אור זה ויצטרך ליבון גמור ז"א דהרוטב

שבעובי הכלי אינו רואה פני האש ומחיצה דקה מפסקת בין האש להרוטב המובלע וה"ל בישול ולא בעי ליבון:
שם מחבר ס"ו בהגה שתשמישן בצונן משום יי"נ שלפעמים וכו' כצ"ל: שם מג"א ס"ק כ"א אלא עם שומן נ"ב עש"ך סי' קכ"א סק"ח ופ"ח ופרי תואר וכולם לא עמדו על תוכן דברי רמ"ע סי' צ"ו שכ"כ שם ורוב דברים שמטגנים העכום הוא שומן וחלב שהוא גופא איסור נמצא אין כאן אמצעי של היתר לכן צריך ליבון וה"ה מחבת חולבת שלנו שטגנו בו בשר כיון שהשומן המבליע הוא ג"כ איסורא עם חלב שמחבת החולבת בעי ליבון משא"כ מחבת מחומצת שנבלע החמץ ע"י שומן שאינו חמץ והוא אמצעי של היתר מהני הגעלה אלו דבריו ז"ל וממילא מובן דמחבת שטגנו בה בשומן של היתר ורוצה להגעילה לבשל בה חלב לא בעי לבון דהיתרא בלע כדלעיל ס"ק י"א אלא שאין אנו נוהגי' להכשיר כלי בשר לחלב:
או אפכא כדלקמן במג"א סי' תנט ס"ק י"א אבל מעיקר כל דהיתרא בלע סגי בהגעלה כשפוד דחטאת שלהי מס' ע"ז אלא חמץ דמקרי איסורא בלע מש"ה צריך סברתו הנ"ל:
שם מג"א ס"ק כ"ז איסור בעין נ"ב וישרף מעט זה לאפר טרם בלע הכלי ע"י גחלים:
שם מג"א ס"ק ל"ז בד"ה כ' בהגה וכו' שכבר נתקנח במצה ראשונה ואם נתערבו וכו' נ"ב וצ"ל ועכ"פ אם נתערבו וכו' ור"ל עם מצות שרדו במרדה חדשה:
שם מג"א סק"מ ומשמע בת"ה שם שחביות של י"ש נ"ב והכשר יורות של י"ש עיי' תשובתי:
שם מג"א ס"ק מ"ד קכלין ונעשה כתנור קטן נ"ב שקורין רערין עיי' לקמן סי' תס"א סק"ב אבל כובי' וכו':
סי' תנ"ב ט"ז ס"ס כלל בפסח נ"ב ועיי' משנה י' פ"ה דמכשירין ועיי' היטב בלשון רמב"ם פ"ז דטומאת אוכלין הל' ב' ויש לחלק דנהי לענין טומאה העשן העולה מן החמין כמשקין הוא חשוב כמ"ש הרמב"ם הנ"ל ומטמא גם העליון מ"מ אינו מוליך פליטת החמץ שבתחתון כדמצינו כה"ג גבי דם דאינו מפעפע למעלה ומשו"ה[דייק]ט"ז וכ' דאין בו איסור לאפיקי טומאה ועוד נמי נ"ט בר נ"ט דהיתרא נ"ל דיש למנהג על מה לסמוך זה ועיי': שם מחבר ס"ג בהגה ות"ה סי' קי"ד נ"ב ועי' תשובותי:
שם מג"א סק"ז אותן על המים נ"ב חיטין הבאים בספינה עיי' לקמן ס' תמ"ז ס"ג ומ"מ הרדב"ז ח"א בשניות סי' רפ"ו כ' שומר נפשו ירחק משום כשיחסר המדה שופכים הספנים מים למלאות חסרונם, ועכ"פ נלענ"ד דאין לוקת מהם מצה של מצוה דבעי

שימור לשמה משעה שמקרב אל המים דלא גרע מרחיים של מים וכן הוריתי הלכה למעשה ועיי' מג"א סי' תס"ו סק"ט ועיי' לקמן סי' תס"ז מ"ש על הגליון:
סי' תנ"ג מג"א סק"א לידי חומץ טטרק"י נ"ב עיי' תשובותי:
שם מחבר סי י"א בהגה והמנהג באשכנז נ"ב עיי' תשובותי:
סי' תנ"ד מג"א סק"א שקורין שפרייא"ר נ"ב שבולת של קש שנמצא בתבשיל אין חוששין שהי' בו חטה ונימוחה דמסתמא יצא הכל בשעת דישה כמ"ש מג"א סי' תס"ה סק"ה וכ"כ בחי':
סי' תנ"ה מחבר ס"ה בהגה יש לאסור נ"ב עיי' תשובותי:
שם ס"ו בהגה ופלפלי' נ"ב שומים הנמצאים ביני חיטים עיי' תשובותי:
שם ט"ז סק"ג שומר מצוה וכו' והא דלא מייתי האי קרא פ' ע"פ ק"ט ע"ב משום דלא הוי לי' לרבנן לתקן מצוה חדשה ולסמוך ע"ז כמ"ש סמ"ע סי' ס"ז סק"ב כי האי גונא ע"ש:
סי' תנ"ו מחבר ס"א מ"ג ביצים נ"ב עיי' בתשובותי נתבאר השיעור הזה: סי' תנ"ז מג"א סק"ה מיתשל עלי' והוי חולין נ"ב העושה שליח להפריש מי מתשיל עיי' תשובותי:
שם מג"א סק"ז אפי' הוא בן וכו' נ"ב זה ליתא כמ"ש חו"י ע"ש ובע"פ שחל להיות בשבת עיי' לקמן סי' תק"ו מג"א סק"ח ומ"ש שם על הגליון: שם סק"ט וכ"פ מהרש"ל נ"ב פ"ה דב"ק סי' ל"ה ור"פ כל הבשר ע"ש ועיי' תשובותי ועיי' היטב שו"ת מהרי"ט ח"א סי' קמ"ח וקמ"ט ע"ש היטב: שם במג"א סוף הסימן בחולין פ"י קל"ג ע"א כצ"ל:
סי' תנ"ט מג"א סקי"ב באכילה רק שהוא חומרא בעלמא וכו' נ"ב ומותר לבטלו לכתחלה בס' נבי"ד סי' צ"ט ויכול לאכלו בפסח אפי' וכו' וכעין שכתבו תוס' פסחי' מ"ו ע"א אמנם עיי' לעיל מג"א סי' שכ"ג סקי"ד ועיי' מ"ש שם על הגליון:
שם סקי"ד בגד צמר נ"ב ר"ל צמר טווי אבל לא בגד פעלטץ שאין הצמר טווי ומחמם:
סי' ת"ס מג"א תחלת הסי' אל יסייע עכו"ם חש"ו נ"ב לכאורה יש לעיי' לרמב"ם בעי שמור משעת קצירה ולרמב"ם לא מהני ישראל עע"ג א"כ איך יצאנו י"ח שמורה משעת קצירה והקוצרים גוים ואפי' הטחינה נעשית פעמים ע"י גוי וישראל עע"ג ונ"ל דלכאורה צ"ע אהפוסקי' כולם דבעי לישה ואפי' ע"י ישראל אטו לשה ואפי' כתיבא שמירה הוא דכתיבא וכיון דישראל עומד ומשמר לשמה מה לי בהלש והאופה וצ"ל דהלש והאופה הוא עצמו צריך להיות המשמר מכל חימוץ שהעיסה תחת ידיו וא"א לאחר שישמור זה וכיון דבעי' שמירה לשמה א"א שילוש גוי חשו"ק, אמנם הייני לישה ואפי' אבל שימור דקצירה אינינו אלא השגחה שלא תפול על החטים מים ממקום אחר וזה יכול השומר

ישראל לשמור בכוונה לשמה והקוצרים והטוחנים מעשה הגוף עבדי וא"ש ומבואר יפה תשובותי ע"ש:

סי' תס"א מג"א סק"ו תוס' מנחות דף כ"ז נ"ב ע"ח ע"ב ודף כ"ז ע"ב ד"ה ושמעינן ע"ש:

סי' תס"ה מג"א סק"ה מיהו הט"ז וכו' דלא אמרי' כן נ"ב עיי' לקמן סי' תס"ז סקי"ב:

סי' תס"ז מג"א דהים הכרזה[ס"ג פ"ה וכו'] נ"ב דף שס"ב אות א' וע"ש טעם לחלק דבבשר מהני מקום שמכריזין:

שם סק"ב עכ"ל וצ"ע דא"כ למה קאמר וכו' נ"ב נ"ל דכ"מ ס"ל כמ"ש מג"א בסיף דבריו בשם מהרי"ט דאין עושין ס"ס בידים ע"כ ס"ל דיצרוף לזה סברא קבא קבא לביתו צריך ונהי דהאי סברא לחוד לא מהני דהרי אפי' בביצה א' חיישינן מ"מ מועיל ס' זו שעושי' ס"ס בידים ולק"מ: שם מחבר ס"ג חיטים שבאו נ"ב מ"מ למצת מצוה לא יקח מהם כמ"ש לעיל סי' תנ"ב על הגליון ע"ש מלתא בטעמא ועפר"ח ראי' להיתר מארבא דטבעי' בחישתא, ולפענ"ד ראי' ממנחות ס"ט ע"ב:

שם מחבר ס"ו חטים שנמצאו נ"ב עיי' תשובותי ומי שקנה בפסח חטים ונמצא בהם מבוקעות עיי' תשובותי איסורא לא ניחא לי' דלקני' ע"ש:

שם מחבר סק"ח דבש של עכו"ם נ"ב לענין שאיבת הטאבאק לחוטם ויש בו חשש שמזלפי' עלי' שכר צריך לעיי' במ"ש שעה"מ ס"פ י"א ממאכלות אסורות ד"ה ואולם וכו' ע"ש וצ"ע ועיי' מג"א ססק"מ:

שם מחבר סק"ח בהג"ה וצוקר אסיר לאוכלו נ"ב עיי' תשובותי:

שם מג"א סקי"ב לבדקו אם יש וכו' ולעיל סי' תס"ה ועיי' יו"ד סי' רע"ט בנמצא ג' טעיות ועיי' תשובותי:

שם מג"א סקי"ג מחמת משהו נ"ב ובס' א"ר רס"י תמ"ז דחה כל דברי נה"ע בדברים נכוני' וכן בפלתי סי' צ"ב בסקי"ז העלה דעכ"פ יש לצרף דעת ט"ז להיתירי' אחרים וכנלע"ד דלח בלח גם ט"ז מודה דאוסר תרי משהו וכלי שבלע משהו אוסר במשהו ג"כ כמ"ש א"ר אבל דבר יבש שבלע משהו ונפל ליותר מס' אי איכא צדדי' להתיר יש לצרף דברי ט"ז עיי' היטב: שם מג"א סקט"ז כאן נמצא כאן הי' וכו' נ"ב ועיי' תוי"ט ותו' חדשו' ספ"ט דטהרות ד"ה נמצא במעטן וצ"ע שם ועיי' עוד מ"ש תוס' חדשו' משנה ז' פ"י דמס' טהרות:

שם סקכ"ב מג"א סוף סי' פ"ג נ"ב עיי' תוי"ט פ"ב דזבחי' משנה ג' ד"ה הרי הוא ע"ש:

שם ט"ז סקי"ג כ' הטור נ"ב עיי' לעיל מג"א סקי"ג דפליג אט"ז בזה ועיי' מ"ש שם על הגליון:

סי' תס"ט מחבר ס"א על שום בהמה נ"ב עיי' תשובותי:
סי' תע"א מחבר ס"ב בהגה וי"מ שלא לפרר נ"ב ולפררם בי"ט עיי' לקמן במג"א ססי' תק"ד:
שם מג"א ססק"ה ועיי' סי' תפ"ב וכי' נ"ב דפשוט כשם שהקמת צריך להיות ממין הבא לידי חימוץ המשקה צריך ממין הבא לידי חימוץ וא"כ הו"ל לחם עוני ודלא כדגול מרבבה ע"ש:
סי' תע"ג מחבר ס"ה תמכ"א נ"ב רמז ר"ת תמיד מספרים כבוד אל ועיי' תשובותי ומדיוצאי' בקלחים אפי' ביבשים ובעלים נמי דעת פר"ח שיוצאי' כמושים וידוע בחוש דכמושי' ויבשי' לא עמד טעמו בו וריחו מר טפי הרבה מכבושים במים מעל"ע דאוסר מג"א לקמן סקי"ד והח"י דפליג דמים לא מפיג טעם רק כבוש בחומץ מ"מ גם זה ברור דיבש גרע מכבוש בחומץ כדי שיעמוד על האור ויתחיל להרתיח וע"כ צ"ל שאני התם דטעם מרירות נפק ע"י כח אחר המעורב דהיינו כח חומץ או אפי' רק מים משא"כ כל זמן שהירק בעצמו בלי כח אחר אינו מפסיד כל זמן שקצת מרירות של עצמו נטעם בו ולאפוקי עלה כמוש להאוסרי' והיינו טעמא שנהיגי' למלול התמכא כדי להפיג מרירתו קצת שיוכלו לאכול ממנו כזית וכן כשהיינו מסובין על שולחן מרנא חסיד שבכהונה כבוד מו"ה נתן אדלער בשנת תקמ"ה בוויען לא נמצא חסא לטי"ך מבלי תולעים וצוה למלול תמכא ואכלנום והארכתי בזה שלא כדברי הגאון בהגדה מעשה נסים בתחלה שאוסר מש"ס ברכות ל"ט ע"א פרמינא פרימא זוטא למתוקא טעמא עבידא והיה ק"ו משלוקא במים ע"ש ולמ"ש ליתא לק"ו דיל' ועוד נ"ל דא"א לאכול פסח ומצה עם לענה או אפי' תמכא דהוה שלא כדרך אכילתו כמ"ש רמב"ם דמערב דבר מר הוה שכ"א אע"כ הפיגו טעמא ע"י פרימא זוטא ועיי' לקמן סי' תע"ה מג"א סק"י ובאמת תמכא מפורר טבול בחומץ נאכל כך וצ"ל אם ישהנו בחומץ תו אין לברך על אכילת מרור מ"מ אחר שמלאו כריסו לא יברך תו על אכילת מרור:
שם מג"א סק"ד כ' מהרי"ל דנוהגים ליקח כרפס נ"ב בלשון יון ולטיין אפיא וסימן ר"ת אל פעל ישועות אתה:
שם מג"א ס"ק י"ד בד"ה כ' מהיו' וכו' וכ"ש כשנשרש נ"ב ולפמ"ש תוס' בר"ה י"י ע"א דיש לגוי במה שזרע י"ל ירק שאיני מתקיים וזורע בכל שנה יש להוי משא"כ אילן המתקיים אפשר שעודנו עומד מבעליו הראשוני' ואינו נגזל וק"ל ומיהו יש לעיי' ב"מ ק"א ע"ב משום כותשא דארעא ע"ש ודוק: שם מחבר ס"ז כדי שישאלו נ"ב לשון הרמב"ם פ"ח ה"ל ב' וכאן הבן שואל ואומר הקורא מה נשתנה וכו':

משמע שהקורא ההגדה יאמר מה נשתנה ובגמ' משמע אם הבן שואל לא יאמר הקורא אלא עבדים היינו:
שם מג"א ס"ק כ"ט שנקרא יוה"ך נ"ב יו"ד ויוה"ך והיינו אצבע גמטרי' קס"ג כמילוי אהוה ובאצבע לקו י' מכות מגיע לכל מכה י"ו וג' עשיריו שהם הזיונין של י"ו והלוחות באצבע אלקי' מגיע לכל דבור י"ו היינו שאח"ז הסייף והספר ירדו כרוכי' מן השמים:
סי' תע"ה מחבר ס"א וישקענו כולו נ"ב דעת רמב"ם פ"ח שגם המצה טובל בחרוסת והיינו לטעמא מה דרכו של עני בפרוסה והוה מצה הזכר לשעבוד א"כ יעשה עם המצה זכר לטיט אך למאי דאמרי' מצה זו שאנו אוכלים על שלא הספיק וכו' והוי זכר לחירות א"כ אין מקום לחרוסת עם מצה: סי' ת"פ מג"א רהס"י עד נהרות בבל נ"ב מה דכתי' בשיר אל בנה למוד היא היא חירף וגידוף וראיתי בפסיקתא דשיר השירים כתיבת יד מונה שבעים שמות של הקב"ה ע"ד א"ב ולא מצא שום תואר באות למ"ד ונ"ל לומר לוחם הוא ע"ד ה' איש מלחמה:
שם בהגה שהוא ליל שימורי' נ"ב יען כי מוזגים כוס רביעי ולא חיישי' לזוגו' ע"כ מרמז שהוא ליל שימורי' כי כן תי' ש"ס פ' ע"פ ק"ט ע"ב ואומרי' שפוך על הגוים אשר לא ידעוך שהמזיקי' יתגרו בהם ע"ד עיזא דבי טבחא שמינה מנאי בפ"ק דמגילה כנלע"ד:
סי' תפ"ו בהגה למעך חלל נ"ב עיי' תוי"ט פ"ג דטהרות משנה ד' ד"ה טמאים וכו' ועיי' היטב ברמב"ם פ"ד משאר אבות הטומאה הל' י"ג ע"ש דתפח ע"י גשמים אינו אלא מדרבנן באיסורי' וטומאה ומכ"ש בקיום מצוה שאינו יי"ח:
סי' תפ"ז מג"א סק"א כבר פסק בסי' רס"ח נ"ב עמ"ש ח"י בזה והוא עיקר ומג"א בעצמו כ' נגד זה לעיל סי' רס"ח ס"ד שם:
סי' תפ"ט רה"ס במג"א דלעולם האחרון נדחה ע"ש נ"ב ולענין התמניות עיי' משנה ד' פ"ד סנהדרי' ועיי' רע"ב ותיו"ט שם:
שם מג"א סק"ב ספר הוא בעצמו נ"ב ולא דמי ללקיחת לולב דמצוה שנעשה ע"י גופו של אדם כגון הנחת תפילין ונטילת לולב אין א' מוציא חבירו משא"כ מצוה שע"י אמירה ודבר פה דשומע כעונה ע"ש כפות תמרים סוכה מ"א ע"ב והא דאמרינן וספרתם שתהא ספירה לכל א' הייני לאפוקי ספירת היובל שהיא רק לב"ד הגדול בירושלים כמ"ש תוס' במנחות מ"ה ע"ב ד"ה וספרתם וכו' ע"ש:
שם ס"ק י"ז בד"ה דהעולם וכו' כדמפורש בירושלמי וס"ל ועיי' תוס' ע"ז ר"פ אין מעמידין ומ"ש רא"ש ר"פ כל הבשר[למ"ב]נ"ב לרבי ברוך: סי' ת"צ מחבר ס"ט בהגה והעם נהגו נ"ב עיי' מס' סופרים פי"ד הל"ג ולפע"ד דהתם קאי אהמפטיר בהם דמיירי לעיל מני'

ובהלכה ד' שם מיירי נמי מהמפטיר בכתובים כמ"ש תוס' ר"פ הקורא עומד ע"ש אבל אין זכר שם לקרות מגילת אלו בזמנים הללו ולברך עליהם וכמ"ש רמא בתשובה סי' ל"ה ובמס' סופרים פ' י"ח ה"ד ד' אין זכר משום ברכה בקינות דאיכה ש"מ שאין לברך כנלע"ד:

סי' תצ"ב מג"א סק"ב וכ"כ בי"ד סי' ר"כ בש"ך נ"ב סס"ק ל"א וע"ש: סי' תצ"ג מחבר ס"ב בהגה ביום ל"ג נ"ב עיי' תשובותי:

שם בהגה מיהא אם חל וכו' נ"ב ועיי' מ"ש בשכה"ג סי' זה ומ"מ הקלתי ואמרתי בערב שבועות שחל ביום א' לגלח עש"ק שלפניו אע"ג דיש לחלק וק"ל וכן מילה ביום א' לא התרתי ביום ו' שלפניו שאינו דומה להנ"ל כיון שאינו אלא יו"ט שלו ולא לרוב הצבור ול"ג בעש"ק טוב לעשות נישואי' בלילה מביום עש"ק ולבעול בליל שבת כנ"ל כוונת אלי' רבה: שם מג"א סק"ו ד"ה ויען וכו' נ"ב עיי' תשו' מעיל צדקה:

סי' תצ"ד ט"ז סק"א של קריאת התורה נ"ב בס' א"ר וח"י מייתי תשו' שער אפרים סי' י' לקיים המנהג וכן נראה דעת מג"א לעיל רס"י קמ"ו ע"ש וק"ל והיכי דנהוג נהוג וארי"ך ולכתחלה אין לנהוג כן וכ"כ בסידור מהריעב"ץ זצ"ל כי כל מעיי' בשער אפרים סוף התשובה יראה כי כל ראיות הם צנומת דקות גם כי לא תי' אלא מ"ט אין אומרים בין ברכה לקריאה או אחר ב' או ג' פסוקים ודוקא בין ראשון לב' אבל היותר נכון לאומרו קודם ברכה כלל:

שם מג"א סק"ו הרי"ף ורא"ש שלא כתבו נ"ב ולענ"ד נראה מדכתי' ויאסף כבחגיגה כ"ו ע"א:

סי' תצ"ו מחבר ס"ב אלא לענין מת נ"ב שכ"מ שרוצה לגרש ביו"ט שני עיי' תשובותי:

סי' תצ"ז מג"א סק"ד כמ"ש סי' תקט"ו נ"ב ע"ש מג"א סקי"ב דלר"ת נכון לאסור פירות בי"ט ב' משום שמא אמר להביא בשבילו וא"כ ה"ה לפירות הנושרי' מאליהן דשמא יעלה ויתלוש משא"כ מצודת דגים דלא חיישי' להא כמבואר בתוס' לחלק א"כ ממילא מביצה נמי לק"מ דחדא גזירה היא אם פירות הנושרי' כנלענ"ד:

שם מג"א סק"ו דרך הלוכו לארגז נמחק ונ"ב לאורכו כצ"ל:

שם באוס"ק משום קוצר מיירי בדג וכו' נ"ב צ"ע בשבת ק"ח ע"א דהיכי דאינו במקום רביתי' לא שייך עוקר דבר מגדולו וא"כ בספל של מים בודאי איני רביתי' אלא בנוטלו מן הים ממש ועיי' בש"ס היטב דוק ותמצא דברי הישו"ש נכונים:

סי' תצ"ח מחבר ס"א אין מראין סכין וכו' נ"ב בשבות יעקב רצה לאסור לשחוט בהמת גוי דהרי נו"ן וודאי יאכל ממנו אפ"ה כיון דמשולחן גבוה קא זכי הוה בכלל לכם ולא לגבוה

ה"נ כיון דמנכרי קא קונים הבשר הו"ל לכם ולא לנכרים הואיל ואי מזדמן לי' שררה שיקח כל הבהמה ולא יתן לישראל כלום ע"ש ונב"י קמא תאו"ח סי' כ"ט כ' שמשיטת תוס' ביצה כ"א ע"א ד"ה חזינן מוכח דשרי ע"ש, ולא שת לבו לתרץ הך דנו"נ ונ"ל דלק"מ מנו"נ דשאני התם שגם אחר שחיטה עסורי' להדיוט עד אחר זריקה עמ"ש תוס' שבת כ"ד א"ב ד"ה לפי וכו' ולר"י נראה וכו' ע"ש ומ"מ ראיתו של נב"י מתוס' ביצה הנ"ל יש לדחות דהתם כיון שבשכר טרחות אפיתו ובשול יהבי' לתנוק נמצא הו"ל כמו שותף עם הנכרי בעיסה או בבהמה שהרי בשכר פעולתו יש לו לישראל חלק ושותפות בגוף הדבר ולפ"ז מה שנוהגים בכל גלילותינו שישראל השוחט נוטל לעולם מהטבח הכרכשתא בטרחתו א"כ ה"ל כשותף עם הגוי וגם אפי' יזדמן שררה ויתן להשר הבהמה כולה מ"מ הכרכשתא שייך להשוחט א"כ מותר לשחוט לגוי ביו"ט ומנהג ישראל תורה היא:

שם מג"א ס"ק ט"ז יש לה חזקה זו נ"ב יש לחלק עוף הזה היה לו חזקת היתר שחיטה משא"כ עגל שנולד היום ועיי' ספ"ק דעירוכין:

שם ס"ק כ"ז מ"א כקמח מקרי ל"ח נ"ב עמ"ש לעיל על הגליון סי' ש"י במג"א סק"פ:

שם ט"ז סקכ"א בד"ה ועדיין צריך צ"ב וכו' האיסור במקום אחד בפ"ע נ"ב והא דלא חיישי' כן באמת ה"ט משום דקיי"ל לח בלח יש בילה עיי' ר"ה י"ג ע"ב ומיהו בחו"י סי' ק"ב הקשה מש"ס מכות ד' ע"א ג' לוגין שנפל לים הגדול וכו' ע"ש ואמנם בריטב"א בשם הראב"ד כ' שם דדוקא במי ים שהם מלוחים לא מתערב יפה משא"כ לח בלח בעלמא:

תק"א מג"א ס"ק י"ב דמוקצה אסור נ"ב עיי' לעיל סי' שכ"ה סק"ט ועיי' חי' רשב"א שבת כ"ט ע"א:

תק"ב מג"א סק"ח לא זכר מ"ש נ"ב מתוס' ד"ה ולמה וכו' והאור תחת אוירן כצ"ל:

שם סק"ט פ"ק דסוכה נ"ב עיי' ק"נ פ"ק דסוכה סי' ל"ג דברי' כנים וכ"כ בתשובותי:

סי' תק"ה מג"א סק"ג לחליבה כ"כ בהדי' הר"ן נ"ב בארתי בחי' ריש מס' ביצה ע"ש:

שם ד"ה ומ"ש ביש"ש בסימני' דאסור נ"ב פי' דמותר ביומו ומכ"ש בשבת שאחריו אבל נחלב בשבת דאסור ליומו אסור גם ביו"ט שלאחריו וכ"כ להדי' שם א"כ לדידן דביו"ט אסור ליומו אסור בשבת שלאחר יו"ט עיי' מג"א סס"ק זה אבל נחלבה ביו"ט א' שחל ביום ה' מותרין בשבת שלאחר יו"ט ויש להתיר אפי' להכינה בע"ש שהוא יו"ט ב' ולבשלה לצורך שבת אע"ג דביומא אסורה משום חומרא הואיל ונחלבה בי"ט ראשון מ"מ אינו אלא חומרא והותרה ליום ב' לצורך קצת ע"כ מותר להכינה לשבת ג"כ: שם מג"א סק"ג ולכן בבהמה וכו' נ"ב וכמ"ש מהרש"א ריש ביצה צ"ל דוקא של ישראל דשייך מוקצה אע"ג דמוקצה מותר מ"מ נולד ממנו אסור אבל בשל גוי דלא שייך מוקצה מותר

אפי' הנולד ממנו מיהו הר"ן שם ובפ' חביות לא תלה זה במוקצה אלא הנולד מהעומד לחליבה אסור וא"כ אין לסמוך על מג"א בזה:
תק"ו מחבר ס"ג בהגה מן המשייר חלה ומותר לאכול נמחק תיבת לאכול ומוגה אפי' וכו':
מג"א סק"ח לכן נ"ל דאין להם תקנה נ"ב מהריעב"ץ ח"א סי' קל"ג הורה לשייר ולתנה לכהן קטן או לבהמת גדול או לבטלה ברוב ולהאכילה לזר ע"ש:
שם סק"י משום איסור חמץ נ"ב צ"ע הא באמת הקשה תוס' שם קו' זו הא אפשר למיפלג בלישה ותי' משום תיקון חלה פי' אם תחמיץ תפסיד החלה אבל לא משום איסר שיחמיץ דרביעא עלה ודברי ב"ח מוכרחים מהתוס' דאפי' לר"ש דחמץ אחר הפסח מותר מ"מ אסור מדרבנן אפי' היכי דאונס ונמצא תפסיד החלה ומכ"ש דאפשר דאתי' כר' יהודה דחמץ אחר הפסח אסור מן התורה ואפי' אופה בז' של פסח יש כאן תיקון חלה:
סי' תק"ז מג"א סק"ד הי' לו חולה הי' נ"ב ולזה נתכוון ה"ה רפ"ב מה"ל יו"ט ולח"מ ומ"ל שם לא עמדו בזה ועיי' לקמן סי' תקי"ג ס"ק ט"ו: סק"ט מג"א ס"ק ט"ו אבל אסור לאכול וכו' נ"ב והן הנה דברי מהרש"א בגמ' ל"א ע"א:
סי' תקי"א מחבר ס"ב מותר להחם ביו"נו נ"ב ולהחם מקום ביו"ט עיי' תשובותי:
סי' תקי"ג מג"א סק"ח וכ"כ החנוך נ"ב סי' רצ"ח:
סי תקי"ד מג"א סק"ד משום מוגמר נ"ב עיי' פנ"י מס' שבת ל"ט ע"ב כ' לדחות סברת מג"א אבל סברת:
בה"ג לא נדחה ע"ש, עיי' מ"ש פנ"י עצמו סופ"ב דביצה דבכיבו לא אמרי' מתוך ע"ש בפנים וע"ש בק"נ שם שקורא תגר על תשו' דרכי נועם שמתיר: יהי' תקט"ו מג"א סק"ב שאין לו היתר אכילה אסור נ"ב וצ"ע תוס' מס' שבת מ"ה ע"ב ד"ה דאית בי' ביצה כו' ע"ש:
סי' תקי"ח ט"ז סק"ו באיסור זית ס"ל דגם בדפנות נ"ב עיי' בשבת דף מ"ה ע"א רש"י ד"ה אלא מן הסמוך לה:
סי' תקכ"ב מחבר ס"ב ואיש שהיו נ"ב ובמקום שיש עירוב מותר אפי' בשבת לכל אדם כן העלה נוב"י סי' י"א דלא כמג"א סי' ש"א ס"ק כ"ז: סי' תקכ"ז מג"א רה"ס שהוא איסור דאורייי לא שרי ע"י מוגה לא שרי אלא ע"י:
שם ובלא"ה דבריהם תמוה' וצריכי ישוב נ"ב זהו קו' מהרמ"ל שם לא הבנתי מה ענין תוס' לש"ס דפסחי' דהש"ס מיירי מאיסור מלאהה מי"ט לשבת ומשני צרכי שבת נעשים בי"ט וע"ז הוקשה להתוס' תינח משום איסור מלאכה די"ט ליכא איסורא עכ"פ האיך

מותר לאכול בשבת דבר שלא הוכן מיום חול שהרי כתי' והכינו את אשר יביאו מיום ששי שהוא חול דוקא וע"ש תי' דבשול לא מקרי הכנה לענין זה וכיון דבפעולת הבשול אין איסור משום מלאכה שהרי צרכי שבת נעשי' ביו"ט מותר לאכל בשבת דמשום הכנה ליכא ואמנם למד"א הואיל לק"מ מהכנה דכיון דראוי' לי"ט ע"י אורחי' אמרי' יו"ט לעצמו הכין ומותר בשבת כמבואר:

שם סק"א ואם קבל עליו שבת נ"ב ר"ל יו"ט ועיי' יעב"ץ ח"ב סי' קמ"ז: שם מג"א ס"ק י"ג לכך בשעת עירוב וזה לטעם ראשון נמחק והוגה לטעם שני אבל לטעם שני נמחק והוגה ראשון:

שם ע"י עירוב וכו' נ"ב ועוד להתוס' ריש ביצה שהביא לעיל ס"א דס"ל כמד"א ל"א הואיל והיתר מלאכה מתום צורכי שבת נעשי' ביו"ט ופרש"י בפסחי' משום דקדושה א' היא וזה לא שייך אלא ביו"ט הסמוך ממש לשבת והעושה מלאכה ביום ה' לשבת חייב מלקות מן התורה:

סי' תקכ"ח מג"א רה"ס וגם רבא לא הוגה רב:

סי' תקל"א מחבר ס"ב אין מגלחין נ"ב עיי' תשובותי ועיי' יד דוד ר"פ ואלו מגלחין שהקשו בתשובה מ"ט אין מגלחין בעי"ט אחרון שלא יכנס ליו"ט או לשבת כשהוא מניין לפע"ד לא התיר' אלא כעין אנשי משמר שהניוול מטעם אחר ע"כ שמחת יו"ח או כבוד שבת דוחה אותו וכן בט"ב אבל הכא שאוסר גלות משום כבוד יו"ט א"כ הייני כבודו שנכנס לי"ט אחרון בלי גילוח והמצוה אינו ניוול לי"ט וק"ל:

סי' תקל"ח מג"א סק"ב והי' לבנו נ"ב הייני לפירוש' מס' כתובות ל"ב ע"א דלר"מ נמי אסור לו לעולם וא"כ מדנקט ר' יהודה עולמית ש"מ להוסיף דגם לבנו אסור:

תקל"ט מג"א סק"ה הקשה בסמ"ע נ"ב אדלקמן סס"י תקמ"ה הק' כן ולולי דמסתפינא הי' נלע"ד דהתם בח"מ סי' ה' היא ממרדכי בב"ק סי' קמ"ט ודקדק לומר בבית הכנסת ר"ל לבטל התפלה על סירובו כמו שרמז סמ"ע סי' י"א ס"ק י"ז וזה אין עושין בניסן ותשרי אבל לקבול בב"ד אפי' בהש"מ עושים ועיי' לעיל חס"י נ"ו:

סי' תקמ"ה מג"א סק"ב הייני משיט"א נ"ב לאפוקי כתיבת שארי לשונות של אומות דלרוב הפוסקי' הוי דאורייי' עיי' מג"א לעיל סי ש"מ סק"י וק"ל ומ"ש בסי' זה בשם ספר תורת אדם טעו הטועים ויחסו להרמב"ן וליתא אלא צ"ל בס' תולדת אדם וחוה סי' נ"ד ע"ש ופליג עליו הב"י וד"מ בסי' זה: סי' תקנ"א מחבר ס"א לשתמיט מני' נ"ב כיון דאתחזק ג' זמני' דה' דברי' ארעו בט"ב לית בי' משום לא תעיננו:

שם בהגה בגדי שבת נ"ב אבל אסורי' לספר בשבוע שחל ט"ב כ"כ א"ר ע"ש ס"ק כ"ח:

שם מג"א סק"ב וכ"מ בגמ' נ"ב דומי' דאדר ול"נ דאין ראי' דהתם הימים שבין פורים לפסח מוטלים בין ב' י"ט עיי' ס' זו במס' תענית י"ח ע"א וחגיגה י"ח י"ח ע"א אבל הכא כיון שעברו ימי צער ומכ"ש אחר ט"ו באב הלא הי' י"ט לישראל כט"ו באב ואתי' י"ט ואפסקי' נסו יגון ואנחה וששון ושמחה ישיגו:

ובירושלמי סוף תענית בפסקא והובקעה העיר ע"ש יעשה זה ראש לחשבונו ע"ש מ"ש סמך למנהג שמיום ט"ב ואילך מתחיל חודש אחר ואנחנו קורין לו חודש מנחם, ויותר נ"ל הא דאדר החודש כלו בשמחה הוא משום דיום ט"ו אדר הו תחלת יום שלשים ששואלים ודורשי' לפני הפסח נמצא ימי פורים ופסח חבוקים זה בזה וזה לא שייך באב נלע"ד אתת בעזה"י:

שם מג"א ס"ק י"ד אין רגילין לספר בכל שבועה נ"ב ואין ניכר האבילות אם יסתפר בכל שבת דבלא"ה אין מסתפרין אלא בע"ש כנלע"ד ומ"מ נ"ל דגידול שערות הזקן שבזה"ז שהוא ניוול גדול מאוד יש לדונו כמי שתכפהו אביליו לקמן סעי' ט"ו ואם יצרף לזה שום קולא כגון להכניס ולהוציא תינוק שבמג"א לעיל סק"ג יש להקל קצת מריבוי שערותיו:

שם ס"ק י"ח לכבס לו ב"פ נ"ב בגדי פשתן:

שם מחבר ס"ח דלא למשתי נ"ב עוי' בטור וב"י שי"ג בירושלמי דלא למשתי חמרא ולמיכל בשרא וכמ"ש לקמן ס"ט וצ"ע מס"פ חזקת דפירי לא ניכול ומיא לא נשתי, וצ"ל התם ה"פ א"כ מי לא נשתי ע"כ משום ד"א להפרושים להתקיים לעולם בלא מים א"כ בשר נמי נהי דאפשר לפרושי' בלא בשר מ"מ א"א לרוב הצבור וכיון דא"א לרוב הצבור אין הגזירה חל כלל משא"כ מנהגינו הוא רק זמן קצר מר"ח עד התענית ע"כ איסור בשר ויין דאפשר לרוב הצבור למיקם בי' אסרו מים ופירות דלא אפשר לרוב הצבור לתיקם בי' אפי' בזמן קצר לא נהגו בו איסור ודוחק:

שם ט"ז רה"ס ומ"ש הראב"ד הוגה הרמב"ם:

סי' תקנ"ב מחבר סעי' י"א בהגה והגאונים כתבו נ"ב קו' ט"ז על הגאוני' עצמם וי"ל לפי מאי דס"ל הגאוני' דא"א לצום ב' ימים זא"ז וכדי שלא ידחה תענית ת"ב אסור לצום ע"ת וא"כ הו"ל אותו היום כימי' האסור לצום מדבריהם שאם קבל עליו כל כך תענית ואירעו בהם אותן הימים אמרי' נדר שמותר מקצתו הותר כולו אפי' בלא שאלה לחד שיטה בתוס' נדרי': כ"ה ע"ב ד"ה פותחין וכו' ע"ש וא"כ הי' לנו לומר שהותר נדרו לגמרי ע"כ כ' הגאוני' כיון דעכ"פ די לו בסעודה א' אחר מנחה ונמצא צם ואינו משלים ומדקי"ל תעני' שעות הוי תענית נמצא לא מותר נדרו מקצתו שהרי גם בזה היום הוא מתענה ונקרא תענית וע"ד משל מ"ש שם בנדרי' כ"ו ע"ב ולא בכופרי לבד הותר וכו' ע"ש והנה אלו

הי' אומרי' לו הכופרי החי קשה ללב אך המבושל יפה ללב נמצא לא הותר בכל בצלים וממילא נאסר בכל הבצלים וה"נ הרי עכ"פ ביום זה צם נמי לחצאים ותענית שעות נקרא תענית נמצא לא הוי הותר מקצתו שיהי' הותר כולו זה נלע"ד כוונת הגאוני' זצ"ל:

סי' תקנ"ג מחבר ס"ב בהגה תשעה באב בחצות נ"ב נ"ל הטעם שלא יהרהר בליל ט"ב מענין שלמד ביום וא"כ גם בשבת אחר חצות אסור:

שם מג"א ססק"ז במגילת איכה נ"ב עיי' תשובותי:

סי' תקנ"ד מג"א ס"ק כ"ח ב"ח נ"ב דדברי ב"ח מבואר להדי' בלשון רמב"ם ובתורת אדם לרמב"ן דף פ"ו סוף ע"ג דלא אסור אלא לת"ח ע"ש:

סי' תקנ"ז ט"ז סה"ס א"ל נ"ב ובא"ר סי' תקנ"ט ס"ק י"ג העלה לומר ענינו בשחרית וכן נוהגי':

סי' תקנ"ט מג"א ס"ק י"ב בד"ה כ' מהרי"ל וכו' לדחות הנשואי' וכו' נ"ב ויש ללמוד מכאן דה"ה סנדק ומוהל ביום יא"צ אע"פ שהי' יכיל לכבד המצוה לאחר שאין לו יא"צ אמנם מלשון ט"ז לקמן סי' תקס"ח סק"ה לא משמע קצת כן מ"מ נהגו להקל בזה[נרשם מצד בזה ושוב מצאתי שכן פסק להדי' בבאר יעקב עי' תקס"ח] ונרא דמעיקרא לא קבלו המנהג עליהם במקום מצות סנדק ומוהל כי יש תיקון למת במה שבנו פוסק במצות מילה יותר מבשאר מצות כמ"ש ט"ז יו"ד סס"י שמ"א ומבואר יותר בתשו' מהרש"ל סי' ע' ע"ש, מ"מ פשוט שמותר:

סי' תק"ס מג"א סק"א ב"י רמב"ם נ"ב עיי' תשובותי:

שם מחבר ס"ב בהגה לשבור כוס נ"ב כ' מהרי"ט בצפנת פענח פ' דברי' ליקח זכוכית דוקא שיש לו תקנה אחר שנשבור לרמוז על הגאולה משא"כ כלי חרס ועיי' תשו' מהר"י גע"ץ סי' נ"א:

שם ט"ז סק"ו דהיינו הכנסת נ"ב עמג"א סי' תקנ"ד ס"ק י"ו:

תקס"א מג"א ס"ב פעק הרמב"ם נ"ב עיי' תשובותי:

שם במשנה אמרי' וכו' נ"ב משנה ה' פ"א דמע"ש:

סי' תקס"ב מג"א ס"ק ט"ז ודוחק לחלק נ"ב לפע"ד אע"ג דלענין צדקה פסק מחבר הלכה כר' מאיר שבמרדכי מ"מ לענין תענית ע"כ מודה מהר"מ אב"א ס' אב"א גמרה. מסברא דטעמא של המרדכי משום דאמרי' אמירה לגבוה כמסירה המועלת להדיוט ואסמכתא נמי משכחת עכ"פ בהדיוט בבד"ח עסמ"ע סי' ר"ז ס"ק נ"ו וא"כ תינח בנדר שיתן דבר לגבוה דמשכח קנין המועיל בהדיוט כה"ג אבל להתענות דלא שייך בהדיוט בזה:

האופן לית דין ולית דיין דשייך אסמכתא בזה ובזה נדחה ראית רי"ו מדאר"ט לא נתנה נזירות אלא להפלאה סנהדרי' כ"ה ע"א משמע דשייך אסמכתא גם בנדר ולק"מ דנזיר דומה לתענית ומודה בי' מהר"מ ואב"א גמרא דהך תשו' מהר"מ תייתי נמי בתשו' מיימוני לס' הפלאה תשו' מתחלת תשו' רב נטרונאי בר אהילאי וכו' ע"ש באורך ובסוף מייתי ראי' ממתני' נזיר י' ע"א אמר אמרה פרה וכו' א"ר יהודה וכו' ואומר פרה זו עלי קרבן וכו' ש"מ דנעשי' קרבן באסמחתא ע"ש ונ' מ"ט מייתי מקרבן דר' יהודה בסיפא ולא מנזירת דת"ק דב"ש וב"ה ברישא ותו קשי' סתירה ממשנה זו דליכא אסמכתא בנזירות אהא דר"ט פ' נ"ב הנ"ל, אע"כ צ"ל דת"ק דהך דאמרה פרה היינו ת"ק דפליג נמי אר"ט הנ"ל בנזיר ל"ב ע"ב ואנן כר"ע קיי"ל ומשו"ה מייתי מסיפא מדר' יהודה דאיהו הא אמר התם משם ר"ט לא נתנה נזירות אלא להפלאה ויש אסמכתא ואפ"ה ס"ל פרה הוה קרבן וע"כ הייני טעמא משום דבקרבן שייך כמסירה המועיל בהדיוט משא"כ בנזיר שהוא רק מניעה:

משתית יין ה"ל כתענית ואית בי' אסמכתא וזה ברור לפע"ד ולפ"ז הה שמסיים בש"ע אם יצילנו ה' מצרה הוא דלא כמרדכי דהרי הוא מייתי בב"ק ראי' מאם יהי' אלקי' עמדי דיעקב כמ"ש סמ"ע הנ"ל ואי איתא דס"ל נודר בעת צרה שאני ומטעם שכ' מג"א ס"ק י"ז וכן הוא בלבוש א"כ אין ראי' מיעקב דמועיל אסמכתא וכן מקרא אם נתון חתן העם הזה בידי והחרמתי עריהם דשאני התם דגמר ומקני אע"כ לא ס"ל להר"מ סברת מג"א סקי"ו הנ"ל וא"כ לפי מה שהוכחנו דבתענית כל אפי' שויין דשייך אסמכתא א"כ נודר בעת צרה לא יועיל להמרדכי דהרי מוכח דלית לי' סברא דגמר ומקני אלא שהב"י נקט חומרת רי"ו אבל להמרדכי אה"נ דאפי' בעת צרה לא יועיל אסמכתא לענין תענית וקרא דאם יהי' אלקים עמדי התם נדר להיות המציבה בית אלקים ולעשר כל אשר יתן לו ובכה"ג מהני כמסירה המועלת בהדיוט ואין ראי' מזה לתענית וכן אם נתון תתן והחרמתי שחרם העיר חרמי גבו' ומסולק ק' ט"ז סז"ק יזיז ודוק היטב, ועיי' בפנים במרדכי פ' שור שנגח ד' וה' סי' מ"ד זעיי' נקה""ך י"ד סי. ת"ח ועיי' היטב בנמ"י פ' מי שמת ואמתני' אם ילדה אשתו זכר יטול מנה וכו' ע"ש:

סי' תקס"ז מחבר ס"א יכול לטעום נ"ב נ"ל דסמכו אקרא וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו וע"כ שיעור אכילה בכזית ושתיה ברביעית דלא כשיעור דיה"כ וכ"כ טעימה לבלוע אסור דהוה חצי שיעור אכילה וכן שיעור גמור אפי' לפלוט אסור דהוי נמי כעין ח"ש דבליעת גרון הוי שיעור והנאת פיו הוי ח"ש אך פחות מכזית וגם פולטו זה מותר אפי'

יש לו הנאה זה נלע"ד בכוונת מג"א סק"א וק"ל ועיי' היטב תשו' הריב"ש סי' רפ"ח בענין טעימת האיסורים:

סי' תקס"ח מג"א סק"י ביום ת"צ נוהגי' נ"ב ולפמ"ש ש"ך שם דפודין בליל כניסת יום ל"א א"כ יעשה הסעודה בליל שלפני התענית ויפדה בשעת הסעודה דהוה פרסומא טפי כמ"ש מהרי"א שם ואולי אין נכון לקבוע סעודה בלילה השייך ליום התענית ושוב מצאתי בברכי יוסף בי"ד סי' ש"ה שנוהגי' כן במצרים סקי"ד משמע אפי' בתענית צבור ועמ"ש סקט"ז:

שם מג"א סקי"ג יכול לדחותם וכו' נ"ב עיי' תשובותי:

שם מחבר ס"ט נ"ב עיי' פה בא"ר סקט"ו דליום שמת בו רבו ודין יום מיתת ת"ח ר"ל ומסתמא יום שמועה כבפניו דמי דהרי שאול ויהונתן יום שמועה הי' גבי דוד והתענה ומי שמסופק ביום מיתת אביו עיי' תשובותי: שם מג"א ס"כ ובתשו' מהרי"ל צ"ו ובסי' קי"ב הוסיף דאקדומי פורע לא שייך כיון דלא הוי אלא לצערי' בעלמא ע"ש ובמקום אחר הארכתי ודעת שיעב"ץ שהעיקר להתענות בשני וגם לא הבנתי מה בכך דלא הוי אלא צערא בעלמא הלא גם ט"ב לא הוי אלא צערא בעלמא ואפ"ה מאחרי' ולא מקדימי' משום אקדומא פרענותא לא מקדימין ועיי' ירושלמי דמייתי מלחמות ה' ספ"ק דמגילה ותו נ"ל נהי בלשון בני אדם סתם אדר הראשון כדקיי"ל כר"י בשטרות וממילא בנודר קיי"ל כוותי' וכמ"ש מג"א מ"מ בלשון תורה הוי שני עיקר דהרי קורא בו מגילה כמ"ש תוס' ס"פ קונם יין וא"כ מה שאומרי' קדיש ביום יא"צ שהוא מטעם דין הנשמה למעלה בודאי אותו דין למעלה הוא באדר שני כפי לשון התורה וא"כ ע"כ לומר בו קדישי' וממילא פשוט שדעת הנודר להתענות באותו היום שאומר הקדישי' והדעת מכרעת כן לפענ"ד ועיי' תשובותי:

סי' תקע"ו מג"א סק"ב דמנוסא הוא נ"ב ועיי' זוהר ר"פ חיי שרה מענין אמירת פטום הקטורת ולענין תענית יוה"כ עיי' תשובותי:

סי' תק"פ מחבר ס"א אלו הימים נ"ב בירמי' ל"ו פסוק ו' ביום צום וכ' שם בהג"ה דר"ע ובסוד מישרי' שהוא ר"ח כסליו ע"ש הטעם:

שם מג"א סק"ח לא הותר מעוברת וכו' נ"ב והגאון חכם צבי הכריע להתענות בשני שלא להרחיקו יותר מג' חדשים ממתן תורה ועמ"ש בנו מהריעב"ץ בתשו' ח"א סי' קי"ז נהי שעשה סמוכים להעושים במעו' באדר ראשון מ"מ בסידור שלו גבי אדר ראשון וגם בסוף הסידור באדר שני בשני המקומות הסכים להלכתא ולעשות בשני ועיי' תשובותי, בס' כפתור ופרח פ' מ"ז ד"ה ואנו מתעסקי' ע"ש בסה"ד וז"ל נולד אורו של עולם שנת אלפים

שס"ח ליצירה ששה באדר ג' שעות מיום ג' והי' מולד אדר הא' כב' עכ"ל: סי' תקפ"א מחבר ס"א בהג"ה אחר ש"צ נ"ב ועיי' ביש"ש פ"ק דחולין אי דומה ממש לתענית גשמים ומשמע ברמב"ם הובא שם דבתענית צריך שיהי' ביתו ריקם שלא ימצא חטא בבניו וב"ב ועמ"ש מג"א לעיל סי' קכ"ח סקס"ב ויש לעיי' כאן מה דינו:

שם מג"א סק"ז אפי' כל היום נ"ב בכלבו ובד"מ כ' ערבית שלפניו וכ' א"ר שמלשון מג"א משמע ערבית שלאחריו והוא פליג עלי ולפענ"ד י"ל דערבית שלאחריו שייך שפיר למנחה שלפניו מפני שהוא נגד איברים ופדרי' שנתותרו מתמיד של ערב שהיא תפלת ערבית וק"ל:

שם סק"ט ול"נ דבשלמא וכו' נ"ב ואולי י"ל כיון שהגשמים נעצרים בשביל גסי רוח כמבוחר פ"ב דתענית וא"כ לא ראי' למחזי יוהרא כל שהוא בתענית גשמים דא"כ קטיגור נעשה סניגור משא"כ בתענית ער"ה לא מחמרי' כולי האי במחזי כי היא דמצות תענית שקול יותר וק"ל ועוד נ"ל דהדיוטי' מתענין כמו בכל ער"ח והגדולי' המתבטלי' ממלאכת שמים אינם מתענין בשארי ער"ח רק בער"ה לקבל פני המלך ית"ש ומצינו גם בש"ס פ"ג דתענית דאנשי מעמד ומשמר לא הי' מתענים ביום מפני עבודת המקדש ע"ש וה"נ הגדולים בער"ח של שאר ימות השנה וא"ש:

שם סקי"ב חוקת העכו"ם וכו' נ"ב עיי' תשובותי אימתי משכימים: שם סקט"ו חייב לקיים עונתו נ"ב כן חשבו רבים וכן שלמים דפקידת שרה רחל וחנה הייני הבעילה וההריון אבל זה א"א דבר"ה י"א ע"א מבואר דשרה נתעברה בסוכות וע"כ דפקידה דבר"ה הייני פקידה דבשמים ממעל וכן מוכח משמואל שמת בכ"ח אייר כמוכח לעיל תק"פ א"כ מסתמא נולד ג"כ בכ"ח באייר כמו שמוכיח ש"ס שם בר"ה ומבואר שם בש"ס וכו' דחנה ילדה לז' דכתי' ויהי' לתקופת הימים מיעט תקופה ומיעט ימים ע"ש א"כ ע"כ לא נתעברה בר"ה ועוד דלפי המפורשי' דתפלת חנה הי' בר"ה אחרי אכלה ואחרי שתה והייני ביום ר"ה ולא בלילה ואלקנה לא שמש מטתו ביום ר"ה והלילה כבר חלף עבר וע"כ הפקידה הייני שגזר עליהם שתתעבר ותלד ולא ההריון: סי' תקפ"ב מחבר ס"ב בהגה אגוז בגמטרי' נ"ב ולפע"ד הטעם דאחז"ל אל גנת אגוז למה נמשלה ישראל לאגז מה אגז אעפ"י שמתגלגל במקום טנופת אין תוכו נמאס אף ישראל אעפ"י שמתגלגל בין אוה"ע אין תוכן נמאס ע"ש וכיון שרומז על גליות לא מסמנא מלתא לאכול בר"ה ועוד אף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם ר"ת אגז אף גם זאת:

סי' תקפ"ה מחבר ס"ג והוא שיהי' שם נ"ב פי' לאפוקי כששמעו ברכות וחצי תקיעות בצבור אחר ונקראו כאן להשלים מה שחיסר זה אז צריך התוקע השני המשלים לברך

לעצמו על חצי תקיעות שתוקע עכשיו אע"ג שכבר שמע ברכה בצבור הראשון מ"מ ההליכה מבה"כ הוי הפסק כנלענ"ד דעת הש"ע מיהו מג"א לא ס"ל כן לקמן סי' תקפ"ט סק"ז ע"ש ועיי' א"ר כאן:

שם מג"א סק"ב דהרמב"ם מיירי נ"ב הא דמחלק דברכות שהחינו מברך בעצמו ועל המילה מברך המוהל אבל בברכת השמיעה ס"ל להרמב"ם דהואי עצמו מברך ב' ברכות ועיי' לעיל סי' תל"ב סק"ו:

שם ט"ז סק"ז וצ"ע על הב"י נ"ב ולפענ"ד לק"מ דהתם במוכר ס"ת במס' מגילה כ"ו ע"א אמר אינו רואה סימן ברכה לעולם משמע בכל עסקיו יענש שפיר כ' ב"י ש"מ דאיסורא איכא אבל הכא אינו אלא אינו רואה סי' ברכה בשכר שבת הלז י"ל ליכא איסורא ובר"פ מקום שנהגו ד' פרוטות אין בהם סי' ברכה לעולם התם אפרוטה קאי לעולם חליפה וחליפי חליפי אבל לא אגברא בשאר נכסיו:

סי' תקפ"ו מג"א סק"ב דקאי אחיה נ"ב ועתוי"ט נדה משנה ט' פ"ו ע"ש: שם ט"ז סק"א איל אחר נ"ב טעות יש כאן בין איל בקמץ לעיל בחיריק עתוי"ט פ"ק דבכורות משנה ד' ובגליון שם:

שם מג"א סק"ה כדאיתא בע"ז נ"ב עיי' תשובותי ביאור דברי רש"י שם עיי' מחצית השקל שנדחק:

שם וכן מצינו נ"ב צ"ע פסחי' ה' סוף ע"ב והוה ראי' לסתור וביארתיו בחי' בעזה"י עיי' תשובותי:

שם סק"ו וצ"ע בי"ד נ"ב עיי' רא"ש סוף מ"ק דלק"מ ועיי' בס' ק"נ שם תמה על הרא"ש ובחי' ישבתי הכל בעזה"י:

שם סקי"ח דהוסף עליו נ"ב עיי' ב"ש סי' ק"ל סק"ח:

סי' תקפ"ז מג"א סק"ד וכ"כ הב"ח נ"ב וט"ז ססק"ג פליג וכן הסברא דהאויר עושה צליל לאויר הסמוך והסמוך דק וטרם שיגיע הצליל לתנוך האוזן כבר נתבלבל בהברת המרתף ולזו נתקשו א"כ כשתוקע ועולה מ"ט י"ח י"ל אפי' א"א לצמצם מ"מ כיון שהוציא השופר תחילה טרם שיגיע הצליל לבור כבר יצאו אזניו שהרי הוא תוקעו ועושה וק"ל:

סי' תקפ"ח מג"א סק"ד דק' מהרמ"פ נ"ב עיי' היטב מהרש"א בחולין פ"ד ע"ב:

סי' תקפ"ט מג"א סק"א ואפי' אחר נ"ב לכתחלה. שם סק"ב גמרא[ורי"ף]מילת וריף נסגר:

שם ט"ז סק"ה ולא לעבור נ"ב וכ"כ הוא ז"ל עוד בט"ז לי"ד סי' קט"ז ובח"מ סי' ב' וכבר קדמו בכ"מ פ"ג מה"ל מלכים ע"ש:

שם מג"א סק"ב אם באותו נ"ב נלע"ד סברת מג"א דאע"פ שיש לו ב' איברים זכרות ונקבות מ"מ גבול יש לו זמן מה מטיל מי רגלים מזכרותו ואז עדי מחברו שמטיל עתה מים מנקבותו ולזמן אחר ישתנה הענין עיי' ס' דהטלת מים בכורו' מ"ב ע"ב לענין טומטם אע"ג שאין הנדון דומה לראי' מ"מ כך נראה:

לפרש דברי מג"א ולעולם בכל הזמני' הוא ספק אך עדיף מחברו שמטיל מים מנקבות שלו ולק"מ קו' באר היטב וסברא זו דאנדרוגנת דמטיל מים במקום זכרות ונקבות איתא בכ"מ פ"ב מבכורות ה"ל ה' ליש גורסים ע"ש: סי' תקצ"א מג"א סק"א אפי' קודם הקרבנות נ"ב התפלה בפה:

שם סק"ד לזרע יעקב נ"ב עיי' תשובותי:

שם ולא כל יצחק נ"ב צ"ע בכל זה במ"ש רמב"ן פ' דברי' בפ' אחיכם בני עשיו ע"ש שכ' בני ישמאעל וקטורה אינם נקראים אחים משום דכתיב ביצחק יקרא לך זרע משא"כ עשיו וצ"ל דס"ל לרמב"ן כמ"ש מג"א דנקרא עכ"פ זרע יצחק וה"ל צד אחוה מכח יצחק משא"כ בני ישמאל וקטורה ובתשו' יעב"ץ ח"א סי' קמ"ד כ' לזרעו תזכור קאי אאברהם שהזכיר בתחלה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו ועל זה אמר הכתוב לזרעו של אברהם תזכור ואין עשיו בכלל ונכון הוא אך מש"כ עוד דאין הפסד אם מתפללים גם על או"ה ביום הזה ומייתי ראי' מוגם את נח באהבה זכרת להרבות זרעו ואין זרע אברהם בכלל זרע נח כמבואר בנדרים ל"א ע"ב וכמה תשו' בדבר חדא דזה אינינו תפלה אלא שבח להקב"ה מה שהי' ועוד אז עדיין לא נולד אברהם והי' בכח שם בנו של נח ונקרא שפיר להרבות זרעו ועוד שאני או"ה מאדום דכתיב ולאום מלאום יאמץ ועוד א"כ יהי' גם עמלק בכלל זרע יצחק ואנחנו מצווים למחות שמו ועוד צלע"ג הא עשיו נשא בני שעיר החורי ומבנות ישמאעל אפי' ישראל הנושא גוי ואין בנו מתיחס שוב אחר אברהם מכש"כ עשיו בשלמא קרא כי ביצחק ולא כל יצחק אצטריך למעוטי עשיו גופא וש"ס בנדרי' נמי שי לאו קרא הוי אזלינן אחר לשון בני אדם שקורים להו בני עשיו וזרע אברהם אבל לקושטא דמלתא לא ידענא אם הוא זרע יצחק כלל ועיי' בש"ס סנהדרי' נ"ט ע"ב ומהרש"א שם צל"ע:

סי' תקצ"ו מג"א סק"ג חינוך בקטן נ"ב צ"ע לעיל סי' ש"ז סעי' כ"א בהגה ולק"מ ק"ו מג"א: סי' תקצ"ג ט"ז סק"א ונלע"ד להכריע נ"ב ראי' זו איני מכרעת לפע"ד דלכ"ע אם חל בשבת אין בו היתר תענית אלא משום שתענוג הוא לבעל תשובה משום כפרת עונותיו וא"כ אפשר דר"ה דשונמית חל בשבת וחלילה לחשוב על אלישע שהי' מתענג בתענית שבת מפני התשובה על עונותיו וק"ל ולפע"ד נ"ל ראי' מכרעת דהרי תואר יום טוב לא

מצינו בתנ"ך על חג ומועד רק חכמז"ל כינו שם זה לחגים ותועדי' מקרא דנבל דכתי' על יו"ט באנו והי' יום משתה ואכילה והשאילו חז"ל שם זה לכל יו"ט אע"ג דמצינו לא הי' יו"ט לישראל כט"ו באב ויוה"כ מ"מ לא תמצא לעולם שיאמר יו"ט של יה"כ כמו ששווים ביו"ט של ר"ה ורק התם במקום שמחתן של בנות ישראל מזכיר לשון י"ט על שהי' חולות בכרמי' ואפשר שהקטנות שלא הגיעו לכלל תענית אכלו בו מעדנים ג"כ ועוד תינח ביוה"כ שיש בו טעם לשמחתו משום מתן תורה וחינוך בהמ"ק אבל ר"ה אי נימא שיש להתענות בו אין טעם לשמוח בו כלל ומ"ט לקרוא לו יו"ט כלל אע"כ האכילה מצוה ודע דבפורים כתיב משתה ושמחה וי"ט ואמרו חמז"ל מלמד שאסור במלאכה והייני מיתורא דכבר כתיב משתה ושמחה וצע"ג מ"ש ט"ז כאן ועיי' תשו' רשב"א שבב"י י"ד ססי' רי"ז שם מחבר ס"ב שרגיל להתענות נ"ב עיי' תשובותי:

סי' ת"ר מג"א סק"ב ויש טועים נ"ב שמעתי דיש לעיי' בזה בתוס' סוכה מ"ו ע"א ד"ה נכנס וכו' ושמא כיון וכו' ע"ש וצ"ע בשם גדול א' ולפע"ד איני ענין לכאן בירך בחיל על עשות סוכה שעושה לצורך י"ט ע"כ עולה שהחינו גם על י"ט אבל המברך בחול שהחינו על י"ט איני מועיל לכן בליל יו"ט א' שהוא ספק חול אין השהחינו מועיל לי"ט ב' והוא פשוט ושוב ראיתי ראי' זו מסוכה בהג"ה מיי' פ' כ"ט מה"ל שבת אות ז' בשם הירושלמי וצ"ע שם ג"כ:

סי' תר"ג מג"א ד"ה דיני וכו' ת"ה סי' קצ"ח נ"ב ענין תשובת מומר וע"ש:

שם סק"א ובשכר נ"ב עיי' תשובותי לענין מוהל ולענין אשה שמצאה ילד מת ולענין מי שבאונס אכל איסורי' ויצא מן האונס ע"ש:

סי' תר"ד מג"א סק"א וצ"ע למה נ"ב ולפע"ד למאן דס"ל שהוא דאו' מגזירת הכתוב או שיהי' לו כח להתענות ביה"כ כפרש"י ביומא פ"א ע"ב א"כ אפי' ת"ח אע"ג דהתענית שמחה ועונג לו להצילו מרעתו משו"ה מותר להתענות בשבועות ופורים מ"מ ערב יה"כ אינינו לא יום שמחה וי"ט אלא גז"ה לאכול מו א"כ אסור להתענות עכ"פ ואמנם למאן דס"ל שהוא רק מנהג ישראל ואסמכוהו אקרא וטעם המנהג כדי לשמוח נגד ביאת היום הקדוש וכעובדא דחייט וכסברא שכ' הרב"י א"כ מותר להתענות ת"ח כיון שהוא לו שמחה עונג ונ"ל בהא תלי' נמי מנהגי המדינות שכ' מג"א לקמן בסוף דבריו וק"ל:

סי' תר"ה ט"ז סק"ג רמי בר טמרי נ"ב כן הוא בכל ספרי הטור והוא ט"ס דעובדא דרמי בר טמרי הוא בפ' כל הבשר דשדי כוחלי' והך דמייתי הטור ראי':

מני' הוא בחולין צ"ה פ"ב אתי עורבי שדי כבדא וכולי' והב"ח נמשך אחר אותו הטעות והי' סבור דאינהו גופא שדי מבתיהם משו"ה כ' דה"ל קבוע וז"א דעורבי שוקלי ושדי

וה"ל פי' שלא בפנינו כמ"ש מג"א ואחר זה הטעות נמשך גם הט"ז משו"ה כ' לחלק הואיל והוא דרך השלכה וזה לא שייך אלא אי שדו אינשי ולא עורבי וק"ל ומש"כ ט"ז היכא דליכא איסור בברור לא שייך קבוע יש לפקפק על זה הכלל ממ"ש בהגה בי"ד סי' קי"ד ססי' ע"ש, ואמנם מה שנ"ל ביישוב קו' המרדכי הוא ע"פ מה שהקשה תוס' חולין צ"ה ריש ע"ב מ"ט לא חייש לרובא דעלמא גוי' ולזה י"ל דלעולם לא תלינן דאדם לא ישגיח על שלו ויניח לעורב לטלו ותלינן מהמשליכי' וסברא זו איתא במשנה ז' פ"ב דמכשירין ורבנן לא פליגי אלא התם דס"ל דכ"ע נמי רגילין להשליך מחמת עניות וכה"ג משא"כ הכי מודים דתלינן ברובא ומשו"ה לא חיישי' לרוב גוים שהם משגיחים על שלהם עיי' סברא כזו בתוס' ב"ב כ"ג ע"ב ד"ה ודאי ע"ש ומיושב קו' תומ' דחולין הנ"ל וממילא מוכח דדרן להשליך בעי"כ ואמנם לא מוכח ולא ע"ז דן המרדכי רק מנ"ל שמשליכי' כלל ע"ש בפנים ותראה:

סי' תר"ו מג"א מק"ו דחקד לחבירו נ"ב עי' רדב"ז חלק ג' סי' ת"פ דה"ל מעיד בו יחידי דטובי' חטא וזיגד מנגיד והיינו כשקורא לו שלא ע"ד מריבה וקטטה דאל"ה לא הוה כמעיד אלא זלוזול בעלמא וק"ל ובתשוב' הארכתי:

סי' תר"ז מג"א סק"ב וחטא הייני שוגג נ"ב י"ל דהתם בחולין מרא דשמעתא ר' יוחנן דס"ל ריש פ' כלל גדול שגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו חייב חטאת א"כ מסברא מוקמי' כסוי חטאה שמפרסם זדון לאו בשגגה שלו אבל אם איני מפרסם הזדון אלא השוגג לא חציף ואדרבא ניחא לי' לפרסם דלהוי לי' כפרה כפרש"י וק"ל:

שם סק"ט בענין הסמיכה וכבר כ' מזה הרב"י בח"מ סי' רצ"ה ע"ש:

סי' תר"ח מחבר ס"ב בהגה מוטב שיהיו שוגגי' נ"ב עש"ך י"ד סי' רצ"ג סק"ז:

סי' תר"י מג"א סק"ג[מהרי"ן]נ"ב וצ"ע בי"ד סי' ש"מ ס"ה וכ' שם ב"י שגם האשה נקראת נר אלקים א"ש עיי' בכורות מ"ה ע"א:

שם מג"א כנגד איבריו של אדם ואשה יש לה חמשה איברים דיש לה רנ"ג איברים כן מוגה ונ"ב ועיי' מס' בכורות מ"ה ע"א:

שם סק"ה דעיר גברים כתי' נ"ב כן היא ברבה פ' אמור בפסוק צו את ב"י ויקחו אליך שמן זית ת"ש ביפ"ת:

סי' תרי"ב מחבר ס"א ביוה"כ נ"ב עמ"ש מג"א לעיל סי' תקס"ז סק"ז בשם הרי"ץ גיאות וצ"ע:

שם ס"ו בהג"ק וע"ל סי' תקס"ז נ"ב וע"ש במג"א מ"ש דמותר לבלוע רוק ביה"כ ועיי' ש"ס שבת ע"ב ע"א רש"י ד"ה ואביי' וכו' ונלענ"ד להכריע בלילה שעדיין טעם אוכלים

בפיו לא גרע רוק מאוכלים שאינם ראוים לאכילה ואסור לבלוע משא"כ ביום אין שם אוכל על רוק כלל ומותר אפי' לכתחלה:

סי' תרי"ד מג"א סק"ב בסה"ד וכן נוהגי' והעיקר לילך כל היום באמפלאות ושטרומף כמ"ש גם פרמ"ג וכשהולך ברחוב ילך במנעל של לבד העשוי' באופן שמרגיש הקרקע למטה ברגליו כי כן מורה לשון הרמב"ם וכמ"ש מהר"ם א"ש ח"ב סי' כ"ח שדבריו נכוני' שם ע"ש ועיי' לקמן סק"ה:

סי' תרי"ח מחבר ס"א חולה נ"ב עיי' על הגליון לעיל סי' תקע"ו מג"א סק"ב:

שם ס"ז וישהו כדי אכילת נ"ב עיי' תשובותי שהוא לא יותר מחלי מיל ולא פחות מב' מינוטין ע"ש עיי' ספ"ב דזבחי' פרש"י ד"ה לאכילת גבור וכו': שם מג"א סק"ט ונבילה משביעית נ"ב עיי' כל זה בתשובותי:

סי' תר"כ מחבר ס"ג אם נ"ב עיי' בס' שכה"ג שנכון להתחיל מזמור שיר ליום השבת קודם ברכו:

סי' תרכ"ד מחבר ס"ה בהג"ה יש מחמירי' לעשות ב' ימים יו"כ נ"ב עיי' הגה"מ סוף ה"ל יוה"כ ולהסביר הענין נלע"ד דכל רובא שריא משו"ה מי שאכל בשר ושוב נמצא שהי' טרפה לא עביד שום איסור כי כך הדין מעיקרא שיאכל בשר מן הרב אמנם כל רובא שיתברר אח"כ ממילא שלא עשה כדין אין לו להכניס עצמו משו"ה דרב פעמי' אין אלול מעובר מ"מ הי' עושין אפי' סוכות ב' ימים משום שאפשר שמתברר אח"כ שהי' מן המיעוט ע"כ חששו אבותינו ועשו ב' ימים משא"כ יה"כ דאיכא סכנה ומה יעשה אם כבר נסתכן ע"כ אין לו לחוש א"כ אפי' יתברר אח"כ שאותו שנה הי' מן המועט מ"מ לא עשה שלא כדין במה שאכל ביום שחל יה"כ בירושלים כמי שאכל בשר מן הרב ואח"כ נמצא שהי' טרפה ואפ"ה הי' אז חסידי' ובעלי כח שידעו שלא יסתכנו ולא סמכו על הרב ועשו ב' ימים יה"כ אך בזה"ז דבקיאי' בקביעה דירחא ואין ספק כלל א"כ אפי' חסידים אין להם להחמיר שהרי:

מנהג אבותינו אין כאן שהרי לא נהגו מעולם להתענות ב' ימים זה נ"ל כוונת הג"ה מיי' הנ"ל:

סי' תרל"ב ט"ז סק"ג א"נ מן התורה נ"ב עמ"ש תוי"ט רפ"ב דכלאים בזה והנלענ"ד דהכא אין הביטול אלא למטה בצל ושם איני ניכר וכן התם במקום שינקי' איני ניכר ושם מתבטל שפיר רק הואיל והיינו יכולים להסיר הסכך והפסול למעלה ולא יבא לידי בטול וכן בכלאים זה ילפינן מסנהדרין שהרי יכולים החולקים לסלק עצמן מן הדין וממילא

לא יגמר הדין דבעי תרי מגו תלתא וכה"ג ואפ"ה אינם מחויבים ואסורים לסלק עצמן ויתבטל דעתם ברב וה"נ דכוותי' וק"ל:

סי' תרל"ז מג"א:

סק"ז לעשות סוכה ברשות נ"ב עיי' ירושלמי דמייתי חי' רשב"א ספ"ו דב"ק משמע דבארץ ישראל עכ"פ מותרי' לעשות סוכה ברה"ר וצ"ע בירושלמי פ' לולב הגזול:

סי' תרל"ט מג"א ססק"א עסי' תרס"ו נ"ב וכ"כ הר"ן סוף סוכה אבל הר"ר מנוח ספ"ב מה"ל סוכה כ' ושמעינן מינה דמאן דמעיל מנא מיכלא במטללתא ואכול בה לא יי"ח ולא מברך עלה דסוכה פסולה מדרבנן היא עכ"ל ע"ש ונ"ל אין הסוכה פסולה אלא ישיבה ההיא לא מיחשב כעין תדור כיון שהכנס כלים שאינם רגילים בבית דירה כנלע"ד:

שם ט"ז סק"ט כנ"ל טעם לקולא נ"ב אע"ג דכשטרוד במצוה פטור מלשמח אשתו אפי' ביוצא לדרך כמבואר בטוש"ע י"ד סי' קפ"ד ס"ר בהגה וכן הק' בס' נשמת אדם ולק"מ הכא כעין תדורו בעי' ואלו בדירתו כשהי' צריך לשמח אשתו לדבר מצוה הי' מחויב לצאת מבית לחדר לפוקדה א"כ אין כאן מצות סוכה כלל וזה טעם מצטער דפטור מסוכה אע"ג שחייב בכל המצות משו"ה לא הוי כעין דירה דהמצטער יוצא ממנה וממילא אין כאן מצות סוכה: שם מחבר ס"ו בהג"ה אלא הדיוטת נ"ב עמ"ש בזה מג"א סי' ל"ב סק"ח:

שם מג"א סקי"ז הא ודאי ליתא וכו' נ"ב ועיי' לעיל רס"י תצ"ד וצ"ל שאני ברכת התורה שהרי אינינו לומד בתמידות ומיפק משא"כ הכא בסוכה וטלית וק"ל:

שם בד"ה מה שאין מברכים וכו' משא"כ סוכה נ"ב דבמצה גופא אי לא דכ' א' אומר ששת ימים וכ' א' אומר ז' ימים הי' מחויבים לאכל כל ז' ובסוכה דלא כתי' אלא ז' ימים א"כ מחויב בכל יום לישב ולדור בסוכה רק לאכל אינינו מחויב אלא לילה ראשונה דילפי' ט"ו מחג המצות אכילה דסוכה מאכילה דמצה אבל ישיבה ודירה חיובא איכא כל ז' וכן מוכח בש"ס שבת קל"א ע"ב ותוס' שם ד"ה ואי מסוכה וכו' והכלל דבסוכת תשבו ז' ימים משמע חיוב לדור ז' ימים כמו בביתו ורק מי שאינו דר לעולם כגון שומרי גנות וכדומה אינינו בכלל תשבו ותדורו אבל מי שישב צריך לישב בסוכה והי' ראוי' נמי שנאמר כן בשבעת ימים תאכל מצות כל יום צריך לאכל לולי דכתי' ששת ימי' תאכל מצת מני' ילפי' שהוא רשות: סי' תר"מ מחבר ס"ד בהגה לילך לסוכות נ"ב היינו בשעת זמן אכילה אבל פשיטא אפי' מי שאין לו מקום בחצירו לבנות לו סוכה שצריך להמציא לו מקום לבנות לו סוכה ואז שם ביתו כדרך שגם כל השנה רגילים לפנות מבית לבית ואז שם ביתו ולא כהמשתבשים שאינם מחויבי' לבנות להם סוכה במקום אחר שאין שם דירתו:

סי' תרמ"ה מחבר ס"ו העליוני' פסול וכו' נ"ב נשברה השדרתו בפחות מכשיעור עיי' תשובותי דאם עדיין מחובר בקליפתו שיכול לחיות ממנו כשר עיי' משנה ח' פ"ג דעוקצין:

סי' תרמ"ח מחבר ס"ז בהגה ויש מחמירי' וכו' נ"ב וכן החמיר הב"ח וכן העלה בא"ז ובא"ר דלא כשל"ה:

שם מג"א סקכ"ג בד"ה יבע"ש וכו' דכלאי' פסיל נ"ב צ"ע דבבע"ח איצטרך קרא דה"א נעבדה בו עבירה שרי משום דמיעט רחמנא אלה כמ"ש תוס' בחולין קט"ו ע"א ד"ה חורש וכו' ע"ש וזה לא שייך גבי אתרוג שהוא זרעים כמ"ש תוס' שם ועמ"ש ט"ז לקמן ססי' תרמ"ט ובעיקר טעם פסול מורכבים עשו"ת אלשיך ועי' תשובותי בעזה"י ביאור היטב:

שם מג"א סקכ"ג אתרוג המורכב וכו' המונץ רב נמחק המוץ והוגה התוך: סי' תרמ"ט מחבר ס"ד גנות וכו' וכו' נ"ב עיי' זכרי' י"ג פסוק ז' כ"כ ברכי יוסף:

שם מג"א סק"כ לכם קרי' לי' נ"ב עיי' תשובותי ועיין היטב בחי' למס' חולין ק"מ ע"א:

סי' תרנ"א מחבר ס"ב וטול האגודה נ"ב בירושלמי אמתני' דסוכה ל"ה ע"ב אפי' שניהם בשתי ידיו משמע דעדיף ליקח שניהם האגודה עם האתרוג ביד א' ומייתי לי' ר"ן שם ועכ"פ בדיעבד כבר יי"ח בזה:

שם מג"א סק"ח תחלה דומא נ"ב במנחות ל"ו ע"א פרש"י דתפילין מפיק לי' מדכתיב והיו לשון רבים משמע בין עיניך יהי' שתים ע"ש וא"כ אינו ענין ללולב וכן הקשה דגול מרבבה אך עיינתי בס' מט"מ ומייתי כן בשם אבן שועיף דאינינו מפרש בפרש"י דלא מו מפיק אלא ה"פ דקרא כל זמן דוהיו לאות על ידך יהי':

טוטפת בין עיניך ולא יהי' רגע טוטפת בלא אות והנ"ל דעלמא דרשי' כל זמן שתופס פרי עץ הדר יהי' כפות תמרים ולא יהי' כפות תמרים בלי פרי עץ הדר ע"ש:

סי' תרנ"ב מג"א סק"ג ומי שבא בדרך נ"ב אבל אם מצפה שיביאו לו לולב מותר לו לאכול דהרי יש לו מי שיזכרנו שלא ישכח היינו אותו שיביא לו הלולב:

סי' תרנ"ו מג"א סק"א כשאינו סבר נ"ב ועיי' לעיל רסי' תרמ"ט ורס"י רמ"ב:

שם בהג"ה ס"א אבל לא תעשה נ"ב לפענ"ד לא במצות עשה ול"ת תלי' מלתא אלא קים ועבור שב ולא תעשה אשר ע"כ לאכול פירות שביעית אע"פ שאינו אלא עשה וכן טעם כעיקר שאינו אלא עשה לחד דיעה מ"מ יתן כל אשר לו ולא יעבור וההיפוך אין צריך להוציא כל ממונו שלא יביאוהו לידי לא תותירו ממנו עד בוקר אע"פ שהוא ל"ת מ"מ כיון שאינו בקום ועבור אינו צריך להוציא כל ממונו כנלע"ד:

סי' קרנ"ט מג"א סק"י ברירה נ"ב שזה השעה היא של זה גוף ע"מ להחזיר ושעה אחרת הוי לזה ע"מ להחזיר אחר שעה ואמנם אי לאו דמתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה לא הי' מועיל ברירה דשעה דלא הוי רק קנין פירות ולא מקרי לכם:

שם סקי"ב אדם שיש לו וכו' נ"ב עיי' לקמן רס"י תרע"א:

באר הגולה בדף שי"א ולענ"ד צ"ע בסתמא וכו' נ"ד ולפענ"ד ליישב עפ"י מ"ש תוס' במגילה ו' ע"ב ד"ה ושאר וכו' ע"ש א"כ י"ל בימיהם שלא הי' קורין בספר שלי א"כ ע"כ לקרוא מענינו של יו"ט עשר תעשר אבל אחר שקבלנו עלינו חובה כל כך לקרות עשר תעשר ועד"ז י"ל נמי קו' תוס' מגילה ל"א ע"ב ד"ה למחר ע"ש מ"ש על ר' האי ולהנ"ל י"ל וק"ל: תרס"ט מג"א שורש מ' בשם רב האי גאון נ"ב וצ"ל שורש ט' ושם מבואר דדוקא בשעה שאומר קילוסים לתורה וכ"כ ב"י לעיל סי' של"ט ע"ש: סי' תר"ע מג"א סק"ד זמירות נ"ב עמ"ש על הגליון לעיל סי' של"ג סק"ה: סי' תרע"א מג"א סק"א בכל לילה א' נ"ב עיי' לעיל ססי' תרנ"ח: שם מג"א סק"ט ממזרח למערב נ"ט עיי' תשובותי:

שם ט"ז סק"ח כתב רמ"מ נ"ב ר"ל בציבור אבל לעצמו מברך גם אבל שהחינו כדלעיל סי' רכ"ג ס"ב ועיי' מג"א לעיל סי' תקנ"א סקס"ב:

סי' תרע"ג ט"ז סק"ו כ' שם בת"ה נ"ב עיי' בתשו' שבות יעקב ישוב ע"ז: סי' תרע"ו ט"ז סק"ו כדרך הכתיבה נ"ב עתוי"ט פ"ג דסוכה משנה ט' דחה זה:

סי' תרע"ז מג"א סקי"ב ולא דמי לסי' תק"ז נ"ב עיי' לעיל סי' תמ"ה ססק"ה:

סי' תרפ"א ט"ז סק"א בד"ה כל זה וכו' שבת משא"כ נ"ב צ"ע בהרע"ב משנה ו' פ"ח דברכות וז"ל דברכות שאני יכולים לעשות דלא מחזי כמשוי כגון נר ובשמים מקדימי' לבהמ"ז עכ"ל פי' אבל הבדלה מאחרי' דלא לחזי כמשוי הרי קמן דברכת נר בלי נוסח הבדלה לא הוי סילוק שבת ודלא כט"ז: סי' תרפ"ד מחבר ס"ג בהגה ע"ל קריאת ר"ח ע"ל סי' ק"מ נ"ב ועמ"ש שם על הגליון דלא כדגול מרבבה כחן:

סי' תרפ"ו מג"א סק"ה ומי שנעשה נ"ב ולפע"ד לא אמרו בפ"ק דמגילה אין מעבירי' על המצות אלא אאנשי כנה"ג שתקנו פורים והי' להם לעשות אדר ראשון עיקר משום אין מעבירי' על המצות וקאמר משום מסמך גאולה לגאולה עשו השני עיקר וממילא בלשון התורה השני הוא אדר ולא הראשון כמ"ש תוס' הך סברא ס"פ קונם יין ע"ש וא"כ ממילא שוב אין לעשות יום נס שלו כ"א בשני שהוא אדר ולא הראשון וק"ל ועיי' תשובותי:

סי' תרפ"ז מג"א סק"ג וכן משמע בתוס' בד"ה מ"מ נ"ב גבי קרי ותני ומתני ע"ש וק"ל והשתא קאמר כיון דמוכח שם בתוס' הנ"ל דכל יחיד בביתו מקרי רבים אם יתבטל א"כ בטלת מצות מגלה אע"כ עכ"פ צריכי' לקרות אלא דיחיד צריך להתבטל מלילך אל

הצבור משום ברב עם כמ"ש תוס' גבי כהנים בעבודה ואלו רבים פי' כל ישראל ביחד לא שייך זה דאין לך רב עם יותר מהם אבל פשיטא שעכ"פ יפסקו מלימודם למגלה וא"כ שפיר כ' המחבר שאין לך דבר וכלשון הרמב"ם וק"ל:

שם סק"ד כבוד הבריות כיון נ"ב וצל"ע לעיל סי' תקכ"ו סקכ"א בזמנינו נקרא הכל מת מצוה ע"ש:

שם סק"ו לא בא אלא להוכיח נ"ב שהוא לשון המחבר:

סי' תרפ"ח מג"א סק"א תקנו כן נ"ב עיי' ר"ן ועתב"ץ ח"ג סי' רצ"ז: שם סק"ב וקשה דזה היפך נ"ב עיי' ישוב לזה בתשובותי:

שם מחבר ס"ו יום ט"ו נ"ב בפר"ח החליט לאסור טלטל המגלה בשבת ובשכה"ג בסי' זה ולעיל סי' ש"ח מסתפק בזה ועיי' בית שמואל סס"י קל"ו מ"מ נ"ל דלא אמרו אלא בשחל ט"ו בשבת לכרכים המוקפים דאיכה משום דרבה אבל בי"ג שחל בשב שהוא ערב:

פורים ואינו זמן קריאה שרי ועמ"ש מג"א לעיל סי' של"ד סקי"ח ולפמ"ש מג"א לקמן סי' תרצ"ב סק"ו יש לאסור גם ביום י"ג בשבת אבל הפר"ח פליג אהא דלקמן ואוסר לקרותה אפי' בחל קודה זמנה ועוד צל"ע הא דלקמן דמנ"ל דשייך שמא יעבירנו אם אין הצבור טרודים בקריאה ועמ"ש הר"ן גבי מילה בשבת כיון דאין כל הצבור טרודים לא גזרי וה"נ במגלה גבי יחידים החלשים והאנוסים:

שם מג"א סק"י ור"ל חביב נ"ב עיי' תשב"ץ ח"ג סי' רצ"ח וזקן אהרן סי' קל"ה:

נ"ב סוף העמוד שי"ח ע"ב וז"ל ט"ז סק"ד ק' הראב"י שבמרדכי ובתשו' זכרון יוסף חאו"ח סי' י"ח הקשה הא שבט מלא וא"א להסתפק שיהי' פורים ביום ט"ו ולכאורה צע"ג אבל י"ל כיון שעפ"י סדר הקביעת חשון וכסליו פעמים שניהם חסרים ולפעמים ב' מלאים ולפעמי' כסדרן וא"כ בשנה שהם או א' מהם חסר יש לחוש שמא אי הי' מקדשין עפ"י הראי' הי' מלאים וממילא יהי' פורים ביום ט"ו ואי הי' חוששין לזה והי' עושין ב' ימים הי' צריכי' לעשות ב' ימים גם כששניהם מלאים שלא לחלק בין שנה לשנה כדאמרי' בעלמא גזרה ניסו אטו שלוחי תשרי ואז כששניהם מלאים הוה עברינן בודאי בלא יעבור וכיון דבקיאין השתא בקביעא דירחא לא חיישי' בהא למנהג אבותינו וא"ש בעזה"י:

סי' תרפ"ט מג"א סק"ח זה גרע נ"ב י"ל עוד דחיישי' שמא כשיקרע ימצא אנדרוגנס דכיון דאשתני חיישי' למעוטא וכ' איתא סברא זו בבכורות מ"ב ע"ב בכיוצא בזה ע"ש:

סי' תר"צ מחבר ס"ז בהגה ואין לבטל נ"ב עיי' תשובותי ונ"ל הטעם להרעיש ולבלבל אוזן השומעים שלא ישמע שם זה המחוי האנגי:

שם מג"א סקכ"ב ואפי' יש במנהג נ"ב עיי' בפר"ח במנהגי איסור שלו סי' עשירי דדחה הא דמהרי"ק מהלכה בראי' ברורה ועיי' ש"ך י"ד סי' רנ"ט סק"ח:
שם מג"א ברוב ישראל יכולין לבטל ע"ש נ"ב שהעלו סוף ד"ה אלא וכו' דדבר שלא תיקנו מעיקרא אלא על מקום א' ונתפשט שם הוה לדדהו כנתפשט ברוב ישראל ע"ש:
עיי' סנהדר' נ ע"א דמגלה לא בעי מטפחת ואמנם מהריעב"ץ ח"ב סי' ק"ג העלה דלמאי דקי"ל דמגלה בלה"ק נאמרה לקרות ולכתוב אסור ליגע בה ערום וצריכא מטפחת ע"ש וראיתי למורי זצ"ל שבשעת קריאתה הי' נזהר ליגע בה ערום ועדיין צ"ע במג"א סי' קמ"ו סק"א וצ"ע ברדב"ז ח"ב סי' תשע"א: סי' תרצ"א מג"א סק"ד צ"ע וכו' נ"ב עיי' מגלה י"ח ע"ב לימא מסייע לרבב"ח וכו' ולא אסיק אדעתי' דאתרמי קשה מאי סייעתא דלרבב"ח הוה סגי לי' בחומש בעלמא וע"כ באתרמי לי' כשרה וא"כ ה"נ נימא דאיתרמי וליכא סייעתא אע"כ משמע דלרבב"ח בעי' דוקא מגלה כשרה לכתוב מתוכה ומה שאנו נוהגי' לכתוב מתוך חומשי' מדויקים משום דעכ"פ לא גרע הא מדר"מ דעפעפיך ישירו נגדך כיון שספר מדויק לפניו ומחשב זה שעת הדחק לטלטל כל פעם ס"ת או מגלה כתובה בגליון ולפ"ז אתי שפיר דבעי' שיוציא כל תיבה מפיו קודם שיקרא נמי שכותב בלא כתב ומיושב קו' מג"א והא דלא אמרי' התם דהוה מוכח חומש קמי' והוציא מפיו כל תיבה י"ל משום דאכתי לא אסיק אדעתי' הא דפפעפיך ישירו נגדך והא דשעת הדחק שאני ע"ש בגמ' וק"ל:
שם מחבר ס"ד ואת בסופא נ"ב עיי' תשובותי:
סי' תרצ"ב מג"א סק"א כלל ברכה עליהם נ"ב כמ"ש מהרש"ל בסוכה מ"ו ע"א: שם סק"א אם נשתתק נ"ב וא"ר דוחה דלעיל ר"ס ק"מ הטעם משום ראשונים מברכין לפניהם ואחרונים לאחריהם והכא הראשון בירך להוציא וברכה אחרונה לא קאי אמגלה ולפע"ד עיי' בירושלמי ומייתי ב"י וכ"מ פ' י"ב מתפלה דמייתי מקרא תורת ה' תמימה וזה שייך הכא טפי וצ"ל הא דמייתי ירושלמי ג"כ טעמא דברכה כנ"ל היינו דבלא"ה אין קורין כל התורה בפ"א ואין כאן תמימה אי לאו דכל פרשה מעוטר בברכה לפני' ולאחרי' וזו שלא נתברכו לפני' הו"ל כפרוסה אבל מגלה שקורין כולה א"כ בלי טעמא דברכה נמי איכא משום תורת ה' תמימה א"כ היכא דליבא טרחא יתירה יש להחמיר כמג"א:
סי' תרצ"ג מג"א רה"ס דעת המנהגים נ"ב וצ"ע דלעיל סי' תקכ"ט ס"ג שכ' שמ"א בשם מנהגים כל הקדישים שאומרי' אחר איכה לא יאמרו תתקבל ואי ס"ד שלאחר המגילות אין אומרי' תתקבל א"כ אין כאן קדיש שהי' ראוי' לומר בו תתקבל אלא של שחרית דאותו של ערבית כבר אמרו קודם איכה ומאי כל הקדשים דקאמר אע"כ אחר המגלה

הי' לומר תתקבל אי לאו משום ת"ב דכתי' שתום תפלתי וא"כ בפורים הי' ראי' לאמרו אחר קריאת המגלה ובאמת אין לנו אלא המנהג וכן ראוי' לסמוך תתקבל לתפלת י"ח כל מה דאפשר: אבל לעולם דברי מג"א צ"ע שוב מצאתי בהג"ה אשרי סוף מס' תענית כמנהגנו ע"ש וק"ל:

סי' תרצ"ה מחבר ס"ד ב' מנות נ"ב עיי' פר"ח ועיי' תשובותי:

שם בהג"ה ואם שולח נ"ב עיי' דינים אלו מ"ש פר"ח ובתשובותי: שם מג"א סקי"ב עמ"ש סי' תרפ"א נ"ב תרע"ז:

סי' תרצ"ו מג"א סקט"ו אלא בבשר ומ"מ קשה וכו' נ"ב צ"ע א"כ מ"ט לא חשיב לי' ס"פ או"ב בד' פרקים:

שם סקי"ח אלא שתפס לשון הגמר' נ"ב בחמד משה הק' להרשב"א יהי' מותר לישא בי"ט של עצרת דחד יומא הוא ושכח כי אין נושאים נשים בי"ט דהו"ל קונה קנין כדלעיל סי' של"ט ובמג"א שם סק"ה ובש"ע א"ע סי' ס"ד והש"ס דמ"ק קאי אחה"מ ולא איו"ט עצמו והוא פשוט:

שם מחבר ס"ח בהגה מה שנהגו ללבוש פרצופים נ"ב עיי' לעיל מג"א סי' ש"ז סקכ"ב וק"ל ועיי' באר הגולה י"ד סי' קפ"ב:

שם דרך שמחה נ"ב ועיי' רמ"א ח"מ סי' שע"ח:

סי' תרצ"ז בהג"ה ס"א י"א שחייב להרבות וכו' נ"ב עיי' תשובותי: סליק ש"ע או"ח ברוך רחמנא דסיען ע"כ ומעתה אתחיל להעתיק הגהות על ס' פר"ח ש"ע או"ח:

הגהות ח"ס על פר"ח ש"ע או"ח:

סי' שס"ה ד"ה כ' מג"א עור מוקפת וכו' נ"ב דברי' בכאן צלע"ג דודאי דפרצות שבראשו דהיינו כותל רביעי' שם ניתר בעומד מרובה כמ"ש תוס' ה' ע"ב ד"ה קו"ח אבל בכותל מן הצד לא שייך הא והש"ס ו' ע"א מדמי לי' למבוי עקום דהרי נכנסים מר"ה למבוי בזו ויוצאין ממנו לר"ה בהפרצה וזה ממש כמבוי עקום שאעפ"י שיש לו צוה"פ בפתח א' צריך תקון גם לאינך עיי' ש"ע סי' שס"ד ס"ג ומהא איירי מג"א להדי' וספיקו במקומו עומד ולא דמי למ"ש מג"א לעיל סי' שס"ג ססקכ"ז דבחצר אין חילק בין עקום לשוה מ"מ היינו באין עקימתו סמוך לר"ה אבל הכא מיירי במפולש לר"ה יפה כ' מג"א:

שם דף ל"א ע"ב מחזור רצ"א וכו' פ' תקכ"ג נ"ב בו נולדתי ז' תשרי סמוך לקבלת שבת לאי"ט:

פר"ח ה"ל ר"ח סי' תכ"ח ויתן אותו על מולד ר"ח תמוז נ"ב לכאן שייך מ"ש בסוף העמוד[ואם ירצה לידע תקופת תמוז יקח בי"ז שכ"א ויצרף איתו עם המותר שלא עלה] ושם נ"ב שייך לתחלת העמוד:

שם סי' תמ"ה סק"ב ד"ה דשאני הקדש דאפרו נ"ב עיי' מס' מנחות נ"ב ע"א ד"ה אין מועלין ע"ש דלא פשיטא כולי האי דאפר הקדש אסור:

שם סי' תמ"ז סק"ד ועיי' בסי' תס"ז וכו' ואפשר לדחות וכו' דשאני התם נ"ב זה כ' בתשו' מהרי"ל סי' רי"ד:

שם סי' תמ"ט סק"א ואפשר שטוסמו דאפי' אית לן וכוי נ"ב הכי: שם סי' תס"ח בד"ה ואם הוא דבר וכו' לא זהו העולה נ"ב מיהו כשנלוה על בני העיר ואין דעתו לחזור נאסר עמהם אפי' בצנעה משא"כ בטעות ממש בברייתא דדברי' המותרי' וק"ל ופר"ח קיצר במקום שהי' לו להאריך: שם בד"ה והתוס' פ"ק דחולין וכו' כדכתיבנא ומיהו הא דניתני' וכו' ואף בדעתו לחזור נ"ב לא ידעתי מנ"ל הא דלמא רב ספרא מא"י לבבל הוה וגם דעתו לחזור וכן משמע בחולין בשמפתא דכבדא ואינו צריך לנהוג חומרי מקום שהלך אלא במלאכה דפרהסי' צריך לעשות במדבר אבל אי הי' מבבל לבבל אזי אסור מדינא אפי' בצנעה ואולי רב ספרא אפי' בפני ת"ח הי' אסור דזלזול י"ט שני חמור מאייתרא וכנלענ"ד:

שם באו"ד מסתמא דעתו לחזור וכדאהדר וכו' דר"י אנא וכו' נ"ב מ"מ נ"ל להוכיח מדאמר או הות באתראי אחוינא לך חורפאי משמע דפה הי' רק כאורת נטה ללון וק"ל:

שם בד"ה והמתחוור אצלי וכו' אלא שהחמירו על עצמן נ"ב אם כדבריו כן הוא א"כ נפשוט ספיקתו של ר"י דמנהג שאינו חשוב אסור להתיר לת"ח שבעיר מדא' באתרא דרבי לא נהוג ותיפק לי' דטברי' הוה שכיחא מתיבתא ומותר להתיר להם אע"כ אסור אבל באמת ז"א דהך מנהג דפורי' מנהג חשוב הוא לשמור תקנות מרדכי באגרות ראשונית ואפ"ה מייתי ברייתא דדברי' סותרים אשגירת לישנא ולא מייתי סיפא אי אתה רשאי להתיר לפניהם דתידק מני' שלא בפניהם שרי דליתא כנלפע"ד נכון ואין כאן ראי' לשטתו כלל: שם בד"ה ולכן נ"ל דס"ל וכו' ואין ספק שהרב ס"ל וכו' נ"ב ולענ"ד הי' נראה דסיפא דהרמב"ם בדעתו לחזור היינו עובדא דרבב"ח דאכל בצנעה ופשוט אך רישא מיירי באין דעתו לחזור וגם אין דעתו לקבוע באותה העיר והיינו דרב ספרא דביישוב אסור כיון שאין דעתי לחזור א"כ ע"כ ינהוג כעיר שמתאכסן שם:

ליומא אפי' בצנעה אבל במדבר עדיין לא פקע מני' קולת עירו כיון שלא הוקבע במקום החמור עדיין כנ"ל:

שי' תצ"ו בד"ה אמר המחבר קודם בואי וכו' נ"ב עיי' תשובותי:
שם ומהר"ם אלשקר וכו' וכ"כ הרב אסמעאל שכל דבר שטעו באיסור וכו' מעיקרו שאסר וכו' נ"ב צ"ע בש"ס פ' מ"ש גבי חלה דארוז' ומרמב"ם באיסורי ביאה אין ראי' דהתם משום בטול פ"ו וגם הוא דרך אפיקורסת כמבואר שם והוה כמו חלה דארוזא דאתא לאפרושי' מפטור על החיוב: שם אחר תשו' הריב"ש וזה תימא שסתם בכאן כדעת היש מי שאומר והאחרונים לא העירו בזה וצ"ע וכ"ב וי"ל דבסי' רכ"ח הו"ל כעל דעת רבים ועמ"ש ש"ך סי' ריי"ד סק"ד בשם תשו' מהרש"ל יתיישב זה ופר"ח מביאו בס"ו: שם ודבר ברור הוא דלכ"ע דהנר סגי' וכו' וגרע מנדר נ"ב צ"ע בלשון ש"ע י"ד סי' ריי"ד וראיתו מהר"ן אינה מכרעת כ"כ דהרי לעיל סי' תס"ח מייתי פר"ח דברי הר"ן בתשובה דחזר בו וס"ל כהתוס' במנהג בטעות והא בהא תלי' כמבואר להמעי' בסוגי':
שם ועל פיו יחנו וכו' מנהג בטעות נ"ב סברא נכונה היא אבל צ"ע מ"ש פ"ב דחולין במוגרמת דר' זירא שהי' בא"י והשופט שם התיר מוגרמת ולמה לא יאכל ומה כל הרעש הזה:
שם ד"ה שלישי כ' הרשב"א מוגרמת דרב ושמואל נ"ב יש להביא דמות ראי' מפ' מ"ש דאמר ר' אשי אי רובא ארובא אכלי וכו' אפי' אז אפשר משום סייג נעשה שלא תשתכח תורת חלה ומספק אין להתיר להם אבל אי רובא דגן אכלי אין כאן סייג מתירים להם:
שם בד"ה שוב אחר ימים וכו' באותו מנהג משום ברכה שא"צ נ"ב עיי' תשובותי:
שם ס"ק ט"ו מנהג בורות נ"ב משום דאחר חצות גופא ליכא איסור אלא משום סי' ברכה עיי' בר"ן ר"פ מקצה"ג וצ"ע ממ"ש הפר"ח לקמן סי' י"ח בסופו: שם ס"ק י"ט צריך לעיין נ"ב עיי' תשובותי:
שם ס"ק כ"ג עיי' בס' באר שבע וכו' נ"ב בכאן נעלם ממני ירושלמי פ"י אמתני' תנור שהסיק בכמון של תרומה גרסי' התם מי צתרא רב אסור ושמואל שרי מיכל שמואל לרב מי צתרא ע"ש וצ"ע:
שם ס"ק י"ח וכן מוכח בהדי' בדברי הר"ן נ"ב ואני הבנתי מהר"ן בהיפך וכן ממ"ש מהרש"א דלהכי לא משני הש"ס מתני' ע"פ דאוריי' אסור משום דזה אינו מבואר במתני' משמע דהך דמשמתין עליו מבואר במתני' והיינו כמ"ש הק"ן הנ"ל דאי אחר חצות ליכא איסור אלא תשום סי' ברכה לאו כל כמינהג לקבוע מנהגא קודם חצות ש"מ דסימן ברכה דהתם ליכא איסור כלל: סי' תצ"ז סק"א והרי הם כמצודין ועומדין הו"ל למסרינהו נ"ב לפענ"ד דוקא ביונים שאומרים הבא מצודה ונצודה אלא דהו"א למישרי משום שבאים לכלובן לערב וע"ז משני אין מזונתן פליך משא"כ שופח אמת המים שאין כאן צידה כלל

אעפ"י שאין מזונתן עליך שרי' גם מ"ש מדאחז"ל דגים לאו גדולי קרקע נינהו לפענ"ד היינו שאינם גדולי קרקע כעין הפרט שהוא יין ושכר שגדולי' בקרקע שלנו ולא מרבי' בכלל כ"א כעין הפרט ממש אבל מ"מ הם גדולים בקרקע שתחת המים וע"ש בסוגי':
ואודה לה' כי עזרני עד היום יום ב' לס' מסעי שנת וזאת הברכה לפ"ק פה מרחץ וויהנע לזכרון עולם לכבוד אדמ"ו הרב הגאון הצדיק נ"י ה"ק מרדכי לייכטער:
הגהות מהגאון חת"ס על שוע יו"ד ה' שחיטה:
סי' א' סעי' קטן ה' ד"ה מחמת ידו בפשיעתו עיין מ"ש בפרט בשות"ש צ"צ סי' ע"ג ובתשו' עבודת הגרשוני סי' צ':
מחבר ס"ק ט"ו ד"ה מאחר שאינו יודע וכ' ומי שיודע אך שלא נטל קבלה עדיין עיי' בתשובות חו"י סי' קע"ח:
ש"ך ס"ק י"ח ד"ה שיהי' רוב צידי' עופות וכו' צ"ע דבש"ס בפ' אלו מציאות והראב"ד והרא"ש לא כ' כן אלא במוצא בשוק דבר שאינו שלו אז אעפ"י שמגוי' נאבד אמרי' מ"מ הגוי' לקח מטבח או מציד ישראל אבל בשו"ע איירי בשלו שנאבד ומצאו שחוט וודאי דאזלינן בתר רוב המוצאן ואי גוי אסור ודוחק לומר שהגוי יוליך הבהמה אצל טבח ישראל לשחוט ובעופות וודאי לא שייך כן ועיי' בישו"ש פ"ק סי' צ"ג מ"ש בשם תשו' רש"י ז"ל ובמרדכי פ"ק דחולין ע"ש:
מחבר ס"ק ל"ד ד"ה ואם לא הגיע וכו' נלע"ד דוקא לשחוט ומשום דרוסה אבל לבדוק הסכין קיי"ל שאפי' רביעית יין אל יורה ומכ"ש בדיקת הסכין עיי' סי' ר"ח סס"י:
סי' ב' ש"ך ס"ק ב' ד"ה מדאורייתא לכ"ע יש להוכיח להיפך ועי' פר"ח: שם ד"ה שאפי' איני עכו"ם וכו' היינו למאן דחייש למיעוטא כמבואר להדי' בש"ס דף ו': ואנן ע"כ מצאנו עתה דרובם עע"ז וכמ"ש הרשב"א שם וא"כ הייני גוי עע"ז ע"כ הגוי כמו שכתב הב"י ודו"ק:
במחבר ס"ק ויו ד"ה שיודע ה' שחיטה וכו' שלא התעלף עיי' סי' א' ס"ק י"ג בש"ך:
ש"ך ס"ק ד"ה דאמרינן וכו' וכ"כ עוד ב"י בשם הרשב"א שא"צ לבדוק בסימנים שמסתמא דרך כל שוחט לבדוק סי' אחר שחיטה ואם ימצא שלא שחט רוב יגמור קודם שיעור שהיי' ע"ש והא דסמכו עליו בזה משום דאפשר לו לתקן קודם שיעור שהיי' ולא שבק התירא ואכל איסורא וא"כ לפ"ז עתה לדידן דקיי"ל לקמן סי' כ"ג ס"ד בהגה בש"ך ס"ק ז' לאסור שהי' במשהו א"כ איכא למיחש שמא המומר בדק בסימנין ומצא שלא נשחט הרוב וא"א לדידן לתקן ואסור עד שיהי' ישראל עע"ג בסוף השחיטה שיראה תיכף

בסימנים וא"ל דאזלי' בתר רוב השוחטים שחותכים הסימני' ז"א דכתב הרשב"א במלתא דחלי' במעשה לא אזלינן בתר רובא כדמוכח בבכורות כ"א ע"ש:
שם ס"ק ט"ז ד"ה כהב"ח צ"ל כסברת הב"ח:
בד"ה בלא ראי' וכו' כן משמע להדי' מפי' רש"י ג' ע"ב ד"ה חוץ ע"ש והרשב"א בחי' ד' ע"ב ד"ה לא לעולם אימא לך וכו' ע"ש וכ"כ ב"י בשמו: בד"ה ומומר אינו וכו' וכ"מ לע"ד דעת רמב"ם דהרי לא גרע מגוי' שאינו עע"ז לפמ"ש לעיל בס"ק ב' בגליון בדעת רמב"ם דלא כהש"ך עיי' ודוק מיהו הב"ח כ"כ באותו סי' ושפיר הקשה הש"ך:
ס"ק ך' ד"ה דכ"ע לא קאמר כרבא וכו וצ"ע דרבא נקט מומר לרבותא אע"ג דדש בזו כהתירא דמי לו וכו' וכן צ"ל ע"כ לדעת רמב"ם בלא"ה כמ"ש הל"מ ע"ש וכ"כ הרא"ש להדי' וכ"כ בב"י וצ"ע:
ד"ה בשל אחרים וכו' הייני להעיד על שחיטת אחרים ולא ישחוט הוא לאחרים כן העלה בנודע ביהודא סי' א' ע"ש:
המחבר ס"ק כ"ד ד"ה וגם בדקו לו סכין וכו' כן הוא דעת הר"ן בחידושיו וצ"ל דלא מירתת דאם ימצא ישראל סכינו פגום אחר שחיטה יתנצל דבעור או בעצם מפרקתו איפגם ואינו נתפס ע"ז כגנב ואינו מירתת ודוק דלא כש"ך ס"ק כ"ד שהניח בצ"ע:
ש"ך ס"ק ד"כ ד"ה ולא קאמר וכו' ע"ש בחי' דלית' ועיי' בנודע ביהודא סי' ג':
ס"ק כ"ג ד"ה רק כשהישראלים וה"ה כשהע"ג אינו מומחה ואפ"ה שחיטת כותי' כשירה משום דסבר שהישראל מומחה ומירתת מיני א"צ שיהי' הכותי מומחה וק"ל:
ש"ך ס"ק ז' ד"ה ותימא הא אפשרונו' הא דפוסל רש"י שהי' במיעוט בתרא נ"ל הטעם בדף למ"ד ע"ב דכולי מ' חדא שחיטה היא ולכן כתב וז"ל בדף ל"ב ע"א ד"ה תיק' וכו' כשמכה בסכין על הצוואר לא שייך שהיי' במיעוט סימני' כיון שהרוב נשחט בהכשר ולא שיך נמי לומר כולה שחיטה שהרי לא שחט כ"א הכה א"נ ה"ה פסול ששחט במיעוט בתרא לא מפסל דשחיטתו כהכה בעלמא ודברי הב"ח נכוני' וד' הש"ך צ"ע:
סי' ד' ש"ך ס"ק א' ד"ה בכן חישב לזורקם חילוק של רבינו ירוחם נ"ל פשוט דלכאורה הי' לן לומר סתם ישראל בחזקת כשרות והשתא הוא דאיתרע כדפי' רש"י ל"ט ע"ב ד"ה הוכיח וכו' וכ"כ הש"ך סי' א' ססק"ח ע"ש וצ"ל דאין דרך לזרוק דם לע"ז מן הבא בידו אם לא שחט הבהמה לשמה וע"כ כיון שאנו רואים שזרק הכא מסתמא מתחילה לשם כך שוחטו אבל בחושב בעלמא ולא זרק אין להאמינו כלל להשים עצמו רשע ומכ"ש שיוכיח על תחילתו ועי' בסי' ד' וק"ל:

ס"ק ד' ד"ה דוקא שיהי' מוחזק וכו' כנלענ"ד דלק"מ דלעשות יי"נ לא הוה עד ג"פ שאז סתם מחשבתו לע"ז אבל שחיטתו מיהו אסור' בפ"א וזהו מכח דאל"ה תקשי מתני' חולין פ"ב השוחט לע"ז וכו' וע"כ צ"ל כתי' הר"ן בחי' דף י"ד ע"א דפ"א לא נעשה ככותי ממש אעפ"י ששחיטתו אסורה מ"מ אינה מטמא כנבילה והיינו מטעם הואיל שאין סתם מחשבתו לע"ז וה"ה שאינו עושה יי"נ וזה ברור ומה שהקשה עוד הש"ך דלשאר פוסקים לא מוכח מידי נ"ל דבהא לא פליגו דילפינן חוץ מפנים ששחיטה בזר כשירה ומחשב שכהן יזרוק חוץ ונעשה פיגול במחשבה זו וה"ה הכא ודו"ק:

ד"ה אינו דומה וכו' מכאן ראיה לדברי הש"ך סק"ג דלא כב"ח וק"ל: סי' ה' ש"ך ס"ק א' ד"ה ואיננו ניכר במחוסר אבל הכשיר ביש"ש פ"ב סק"ב ד"ה לקרבן נזיר וכו' עיי' ברמב"ם פ"ג מה' נזירות[בזמן הזה] הז' וח' תבין שאין במציאות קרבן נזירות בזמן הזה שכלנו טמא מתים ולכן השמיטו המתבר ופשוט שלא יטעו הרואים כלל:

סי' ויו בט"ז ס"ק א' בטעם וכו' זהו תימא שהתוס' יתפסו כהירושלמי נגד ש"ס ערוך ועוד שהתוס' מקשי דלימא הש"ס קנה אקנה לא קשיי וכן מה שהש"ס בעצמו אינו סובר כן אע"כ שהתוס' לא מפרשי כפי' רש"י שמנקבין הסימן אלא שעושה פגימה ולכתחילה לא ישחוט דילמא משתלי' לבדוק אחר שחיטה ובדיעבד כשר ורש"י מיאן בפי' זה מטע' שכ' הפר"ח ע"ש: סי' זין ש"ך סק"א ד"ה דאסור לכתחילה וכו' ופר"ח מקיל וכו' עוד אבל ע"י סבוב א' שמסבב ברגלו הגלגל מסבב אח"כ מעצמו אפי' כמה פעמים וכשר כמו שכ' המג"א בא"ח סי"ק ודוק:

סי' טית ש"ך סק"א ד"ה נטרפה היינו טריפה ולא נבילה וצ"ע ועי' לקמן סי' ל"ג סק"ד וסי' כ"ז ס"א ס"ק ב' ד"ה ואז חדודה וכו' ופי' מ"ש בחי' רשב"א ח' ע"ב דחום בה"ש מוליך הבליעה בכל הבהמה אסורה הכא במשהו משום תקרובת ע"ז עוד שם בסכין שיש בו משום געולי נכרים:

סי' יוד ש"ך סק"ה ד"ה וגם על הט"ז קשה וכו' נלע"ד דלק"מ דאיירי בענין אחר שקנאה ישראל מנכרי כמ"ש הש"ך שם בס"ק ב' ואסור לו לקיימו בביתו משום ולא ידבק בידך וגם לכן קנסי' לי' אפי' בדיעבד כשנהנה במסוכנת משא"כ הכא איירי דהסכין שייך להגוי' ואין בידינו לבערו לא קנה בדיעבד ורש"י לגמרי כדעת הרא"ש:

סק"ו ד"ה לדעת הרא"ש וכו' ואפ"ה אסור לשחוט ע"ד שיקלפנו אח"כ דאי משתלי' לית לן בה עיי' כל זה בישו"ש שם ולקמן סקי"ה:

שם ד"ה השיג עליו ודחיית הב"ח להוכחת הפרישה סי' ק"פ נלע"ד נכונה מאוד דמפליט מעצמו קאמר דומי' דחלב כסלי' ע"ש ודו"ק:

שם מיהו במרדכי וכו סי' תקפ"ג ע"ש:
סקי"ב ד"ה בלא הדחה כלל ע"ש וכו' בתוס' דף ח' ע"ב ד"ה סכין וכו' משמע להדי' דלכ"ע בעי הדחה בצונן משום שמנינותא אמ"ה ע"ש ולקמן סקי"ח:
סקי"ד ד"ה אף ל' רשב"א וכו' בחי' רשב"א ח' ע"ב נ' דשמנינות הסכין מפעפע בכל הבהמות ונתבטל בס' ואפ"ה בעי קליפה כיוון שידע המקום שבו נבלע וא"כ הכא כל החתיכה אסורה וצ"ע ועיין לקמן סי' ק"ה ובש"ך סקט"ו ע"ש:
סי' י"א ש"ך סק"ב בא"ח רצ"ח וע"ש בט"ז סק"ב:
סי' י"ד ש"ך ס"ק י"ד ד"ה וסוגי' דהתם וכו' עיין תוס' ביצה ויו ע"א ד"ה וכו':
סי' י"ח במחבר סי' א' ד"ה אפי' מן וכו' להמכשירין דלעיל סי' ט' דס"ל דביה"ש מרווח רווח ה"כ כשר מן הצד דע"כ לא נפגם בטור וליכא למיחש כמו שכ' הש"ך שם סק"ב משום מורשא דהרי היתה בדוקה ע"ש ודוק וצ"ע לדינא:
ש"ך סקי"ח ד"ה שלא יקחו וכו' הב"ח כ' עוד טעם שמא מיתשל ליקח מהנשחטה קודם בדיקה וצ"ל דס"ל להש"ך דלא אמרינן כן אלא באותו עצמו כדלעיל סי' ב' סק"ח ע"ש אבל ליגזור סכין אטו עופות לא מ"מ יש לחוש אולי ברוב השחיטות יגע בעצם מפרקת שלא מהם ומשתלי ולא בדק ואפי' נאבד הכא אסור כדלקמן סקכ"א ולע"ד דאין להקל כלל:
סקכ"ח ד"ה פ"ק דחולין וכו' מיהו ברמב"ם ס"ל כיון שכבר תקין בזה כבוד לחכם דזה הוי כחשוד לאותו דבר כדלעיל סי' א' סקל"ח ע"ש:
סי' כ"ד ש"ך סקכ"ג ד"ה שהביא הר"ן דף רנ"ה ע"ב המחבר סקל"א ד"ה וכן עיקר וכו' ועיימ"ש בתשו' עבודת הגרשוני להחמיר מאוד בענין ע"ש: סי' כ"ו סק"א צ"ע מ"ש מן לקמן סי' ל"ג ס"ג דהוה נבילה:
סליק הלכות שחיטה. הלכות טריפות:
סי' כ"ט ש"ך סק"ג ד"ה ונקובת הושט וכו' צ"ע דנבילה הוא ולא טריפה ונשנה קודם חזרה ועיי' לעיל סי' כ"ו ס"א ומה שכתבתי שם בגליון מ"מ ולקמן סק"ח קשה סק"ד ד"ה ול"ד לגרגרת וכו' וצ"ע בתוס' פ' א"ט מ"ג סוף ד"ה הנך וכו' ועיי' פר"ח ועיקר:
ס' למ"ד סק"ה ד"ה פחות משליש וכו' עיי' בנה"כ דמיושב הכל ופשוט: סי' א' ש"ך סק"א ד"ה ובמקום הפסד וכו' וכן עיקר דלא כפר"י דהרי בנקב העליון אוסר בה"ג והר"ש ור"ת ובתתאה אוסר בה"ג והרי"ף והרמב"ם ובהר"ש אין הכרע כ"כ כמ"ש הב"י ע"כ אין לזוז מפסק הש"ך:
סק"ח בט"ז צ"ע מטעם ס"ס וכו' לקמן סי' נ"ז בש"ך ססק"ל וק"ל:

סי' ל"ב ש"ך סק"א ד"ה ולא מטריפין וכו' והטעם נ"ל דהא דמצטרפין משום דעתו לפסוק ונפסק החוט משום דעתיד המוח להתפרק וב' פעמים עתיד לא אמרינן ודוק ולזה כיון הש"ך לעיל סי' למ"ד ססק"ד ולפ"ז בנקבי' שיש בהם חסרון דהשלם כמאן דליתא ה"נ טריפה ועיין בש"ך לעיל:

סי' ל"ג המחבר סי"ב ד"ה לרמב"ם טריפה וכו' צ"ע לקמן סי' ע"ט ס"א משמע בהיפוך מצא בהמה שפיה חתוך וכ"ה בש"ס דף נ"ט ע"א וכ"ד רמב"ם פ"א ממ"א ויש לחלק וצ"ע:

ש"ך סק"ז דזה בסוף ס"ח וכו' צ"ל סי' ל"ד סס"ט:

סק"ח ד"ה רק יש לחוש וכו' עיין לקמן סי' ל"ד ס"ט בהג"ה מ"ש שם על הגליון:

סקכ"א ד"ה ומ"ש רבינו וכו' ע"ש דלרש"י דבקורט דם בפני אפי' לעולא חוששין:

ד"ה שמא נתרפא נלע"ד דאיירי לעיל כשאנו רואין שהנקב עדיין מלוכלך בדבר שנעשה מזמן קרוב ואז ליכא למיחש לשמא נתרפא וכמו שכ' התוס' ס"פ במה מדליקין באכלה מחט בפנינו ע"ש לכן כ' דאפ"ה אין לו בדיקה מבחוץ ולתי' הש"ך קשה מלקמן סי' מ"ח סקי"ד מיהא גם לתרוצם קשה מנ"ל להרמ"א דהראב"ן לא חייש לשמא נתרפא דילמא מוקי' דעולא לנקב הניכר שנעשה מחדש ולשמא נקב מעבר לעבר לא חייש ולשמא נתרפא חייש:

סקכ"ג סוף הדיבור וכו' וושט שהי' בו ספק ונאבד קודם שהראה לחכם עיי' לקמן סי' מ"ח סקכ"ח בשם הרשב"א דכל שצריכין בדיקה ונאבד טריפה ומכ"ש בוושט דניקב הוה נבילה ולא אמרינן נשחטה הותרה ודו"ק ולכן י"ל ג"כ בפסק מהר"ם לובלין בהשלכת הראשים ואין ללמוד מוושט גופא דהנשאר בוושט הוא תורבץ שאינו אלא טריפה ולא נבילה כמ"ש הש"ך ריש הסי' ע"ש ודו"ק:

סי' ל"ד המחבר סקי"ט ד"ה כשידוע ועיין לקמן סי' מ"ט סעי' ד' ועיי' ט"ז ומה שתירץ שם בנה"כ דבוושט שכיח קוצים לא שייך הכא ונראה לי דבוושט לא מהני ס"ס משום דהיה נבילה ולא שייך נשחטה הותרה והיכא דאתחזק אסורה לא מהני ס"ס ודו"ק ועיי' סי' ק"י בש"ך סקכ"ט בכללי ס"ס:

סי' ל"ה בש"ך סק"ה ד"ה וכ"פ הב"ח להקל עיין בש"ד סי' פ"ט בהג"ה המתתיל בסומכי' וכו' ע"ש והשתא כיון שהסכים הש"ך בסק"ג דלא כתוס' ע"כ צריכין בצורות ודו"ק:

ש"ך סקי"ד ד"ה בצד שמאל והפ"ח מסכים להט"ז סק"ד וכ"ש הש"ך סקט"ו בכיס בשמאל ועיי' נה"כ בק"א שדחיתו צ"ע:

ש"ך סק"ל ד"ה לצד חו' בשם א"ז כצ"ל וכ"כ בתוס' ד"ה אפילו ועיי' שם ועיי' בט"ז שהחמיר כן משמע להדי' בב"ה וכן נראה בד"מ אות טית שאינו אלא כמוסיף וכו' ולדינא

גם הוא מודה וכן נראה הסכמת הפר"ח כט"ז ואפשר שזה דקדק הש"ך במצר החזה אצל הצואר מ"מ שפי' קרוב מאוד לצוואר שהוא למעלה מהחו' וכנלע"ד:
סקל"ג ד"ה אך למותר ועיי' ט"ז סק"י וכ' ב"ח סי"ב ועמ"ש פר"ח סס"ק ל"ח ויש להחמיר שם וכו' כנלע"ד דהטעם דאין סדק להטריף משום דעדיף לומר שהוא סדק בעלמא מלומר שהוא שינוי מלהטריף ואין לך שינוי יותר גדול משאר נוסף על מנין האונה וק"ל:
סקל"ז וכשהי' יפין וכו' צ"ל וכ"ש:
ש"ך סקמ"ב ד"ה שכתבתי' בס"ק וכו' דאי יש לה צורת ורד' אפי' במקצת לא אמרינן דהאחת ראוי' להיות ואידך משלים החסרון אלא דייני לי' כב' ורדות וכן משמע להדי' מפר"ח סקל"ה וחומרא גדולה הי' זו:
סקמ"ה ד"ה דדמי' לאופתא וכו' עיי' ש"ך סק"ה וביש"ש סי' ל"ד: סי' ל"ו בט"ז סק"ב ד"ה דלדידן בזה אסור וכו' ובש"ך סק"ט משמע דהכא אפי' האגודה מודה דסמכינן אבדיקה דילן כיון דלא נזכר בש"ס וגם מבצבץ הרבה ע"ש ובפר"ח ועיקר וכן מצאתי בנה"כ שמשיג על ט"ז בזה:
ש"ך סקי"ב ד"ה ולא דמי' כשר וכו' עיי' פר"ח:
ש"ך סקט"ז תלינן כולה בזאב וכו' צ"ע דהתם אמרינן נשך וחזר ונשך כי כן דרכו וכו' וכמ"ש הש"ך סקי"ב אבל הכא טעם דאמרינן אחר שחיטה פריש משום דאפי' חום הטבעי' א"כ מה לו לנקב יותר מנקב א' ועיי' לעיל סי' ל"ב סק"ו עוד טעם אחר והביאו ב"י כאן ודו"ק:
מחבר סק"ח בהג"ה ד"ה יתר מכאן טריפה וכו' הט"ז והפר"ח משיגי' על זה ועיקר וכן הוא להדי' בחי' הר"ן ודע שמה שנרשם כאן הש"ע והרי"ף הוא ט"ס וצ"ל לעיל אדין דכף כפיפה אבל הך דינא דיתר מרביעי' טריפה הוא רק ב"י בשם אוהל מועד עיין ד"מ אות ה' ודו"ק:
ש"ך סקל"ג ד"ה דאין טבעת כל אברים וכו' צ"ע בש"ס נ"א ע"א מ"ש משאר נקובי' דעלמא וכו' ממה שהקשה אפי' רש"י בישב לו קיץ בוושט ואין ק"ד בפני' הקש' מה שכתב מב"ע וע"ש מ"ש הש"ך עצמו לעיל סי' ל"ג סקי"ט: סי' ל"ז ש"ך סק"ט בסוף הדיבור עיי' פר"ח וכן עיקר:
ש"ך סקט"ו ד"ה ונ"ל דהוצרך וכו' עיי' בד"מ לקמן סי' ל"ח אות בית ולזה נתכוין הרב כנ"ל ברור:
סקכ"ו ד"ה אבל בספר ל"ח וכו' ולזה הסכים שמ"ח וגם על מ"ש ש"ך ס"ק שאחר זה פליג ודבריו נכונים:

מחבר סק"ז חוץ מהריאה עיי' בשל"ה שער האותיות דף ע"ד ע"ב דאין להקל כלל וכן הסכים פר"ח אבל עיי' בחיי' כתב שאין להחמיר כ"א לבעל נפש: סי' ל"ח מתבר סק"א בהג"ה ד"ה וי"א ולענין שאר המראות שלא הוזכרו דעת בעל נודע ביהודא להתיר בסי' יוד וכ"נ להוכיח ממ"ש הב"י לקמן סי' מ"ד בשם העיטור לענין לובן בריאה ע"ש:

סי' ל"ט מחבר סק"ד בהג"ה אפילו מפולש וכו' ובד"מ כ' ובעל נפש מחמיר בשם מהרי"ק:

סי' מ' ט"ז בסי' ל"ט סקכ"ג כמו בריאה וכו' ועמ"ש ש"ך שם וה"ה הכא ואם יש סירכא סמוך לאותו מקום פשוט דהוה כק"ד וטריפ' ואם אותו העצם הוא סחוסי' כ' בלחה"פ להתיר ופ"א בא לידי והיתה סירכא סמוך שם ולא הי' הפ"מ ולא מלאני לבי להתיר וצ"ע למעשה:

ש"כ סק"ד מ"מ לא הגיה לפני וכו' ועיי' פר"ח ולע"ד נראה כיון דאיכא נמי סירכא שנסרך לטרפש מוכח שניקב דאעפ"י דאין סירכא אלא בריאה הכא איכא נמי ק"ד גרע:

סי' מ"א ש"ך סק"א כלל פ"ט דין ט' וכו' מ"י בשם מ"ב דחלק הגדול מכבד באוז ותרנגול הג' זתים וע"ש דאותן מינים שאין להם המרה אצל הכבד לא בעי אלא כזית במקום חיותא ועיין לשון רשב"א שהביא הב"י ס"ס זה ודו"ק:

בט"ז סק"ה משמע דלעוף אחר וכו' עיין בהרא"ש ר"פ אלו טריפות גבי ניטלה המרה דמחלק דדוקא בעוף לא ילפינן מין ממין אחר אבל לא בבהמ': במחבר סק"ג בהג"ה ד"ה יש אומרים וכו' עיי' פר"ח סס"ז בשם הריב"ש נמצא שם אבן ע"ש להתיר ובה"ג כ' דכבד שנתעבה צריך לבדוק בריאה בזה סימן מורה שנתלבנה מריאה וטריפה כדלעיל סי' ל"א ס' א' כן נלע"ד ומעתה לא חידש הגאון מידי בטריפות רק שהודיעני דכל כה"ג רגיל' הריא' להתלבן ובחנם נתחבטו בזה ולע"ד דבכה"ג נאבדה הריאה בלא בדיקה טריפה:

ש"ך סק"ו ד"ה משיעורין ודו"ק:

ולע"ד נראה דעכשיו דמחמרינן בג' זתים יש להקל דלעולם ישתייר ב' זיתים וכול' האי לא מחמירי':

מחבר סק"ח בהג"ה ד"ה קוץ או מחט וכו' עיי' ס' מ"ח סקל"א מדין זה והצ"צ מתיר בנמצא מחט על הפרש ואין תחובה ועיי' פר"ח ואם נאבדה הכרס בלא בדיקה כיון דהך סירכה דטרפש חידוש היא יש לסמוך על החוט השני דלא כפר"ח כנלע"ד ובנודע ביהודא סי ט"ו אפי' בכה"ג וצ"ע:

ואם נאבדה הכבד קודם שטעמוהו נלע"ד לאסור דלא כמ"י ועיי' פר"ח שמתרץ קושי' הש"ך סק"ד באופן שאין הכרע ודו"ק ועיי' בט"ז לקמן סי' צ"ח סק"ב ועיי' תשובת עבודת

הגרשוני סי' י"ב שדעתו לאסור וכ"ה בש"ח: סי' מ"ב מחבר סק"ח ד"ה והצבי אין כו' ולפע"ד נראה דאם נמצא להם מרה אצל הכבד נמי כשר לפיכך כשלא נמצא להם מרה וטעם הכבד מר מהני דלא כמי שמסתפק אבל אצל זנבו לא מהני טעם מר דלא שייך לומר כבד כועס וכו' כמ"ש הש"ך סק"ה:

סי' מ"ג בט"ז ססק"ב ד"ה וכשר כו' וכן בצ"ל אבל עיי' נה"כ ובפר"ח ובס' נודע ביהודא חי"ד סי' ט"ז קחשיב רבים חולקים ומצאתי בסוף ספר משנת דר"ע שטוב לעשות תקנה באותן גלילות שנמצאים הטחולים כן שלא ימכר לישראל ונכון הוא ובס' נודע ביהודא הנ"ל סי' י"ז חזר וכ' בסוף התשו' להראות פנים להמקילין בה פי' במקום דשכיחי ולע"ד נראה דהפוסקים דסוברי' דטחול אינו מצד עצמו אלא משום הכרם אין ראי' כלל מה שלא נמצא כן בשאר דכיון דאינו מצד עצמו יכול הוא להברות ומ"מ הכרס עתיד ללקות וטריפה עיי' ט"ז סי' נ"ה סוף סק"ד:

סוף הט"ז ד"ה מ"מ מסתפינא להקל כו' לפ"ז מ"ש לעיל ס"ד אם ישתייר למעל' ולמטה חצי עברי' צריך שלא יהי' חסר כלום מגוף הטחול ע"י המוגלא:

סי' מ"ד ש"ך סק"ך ד"ה היינו כו' ופר"ח דחה זה מהא דמחו בכולי' פי' הב"ח וש"ך הט"ז סק"ה וכ"נ עיקר:

מחבר סק"ה ד"ה כענב' בינ' כו' והחריץ יהי' באורך משך הכולי' ואם יקטן טריפ' כן נראה ממ"ש הפלתי ססי' זה ואם אין בחריץ מלובן כלל זהו מעשה והכשר דכיון דהכל תלוי' בליבן הוה כניטל הכולי' דכשירה אך אם הקטינה מחמת חילי לא יהי' פחות ממשך אורך פול ועובה ועיי' היטב בפלתי ססי' זה גבי אין כולי לעוף:

ש"ך סקי"ב ד"ה בענבה צ"ע למה הכשירו בענבה שבו מנינו:

סי' מ"ה מחבר סק"ב ד"ה ויש אוסרין וכו' כצ"ל הגה"ה והכי נהוג להטריף אפי' בנקב:

ש"ך סק"ג ד"ה ולא נתבררו וכו' עיי' בתשובת ב"א סי' קנ"ו שם ביאר דבריו להלכ' בעוף דיש להטריף בנימק השלל של ביצים ואפי' בנקב וליכא הפ"מ וגם בבהמ' יש לעיי' אמנ' כשניתק' ביצי' מתירי' ועיי' בש"ח וז"ל אם לא נימוקו כל הבצים אזי תלינן החסרון בהבצים ולא בהעוף שהרי איך לא ניתוק' וכשר אפי' בלא הפ"מ וכן מורין ועיי' עוד בתשו' סי' קנ"ז באם העוף מלא מים אינו אלא חולי שחפת דהא לא נמצא ריעותא בשארי איבר' הפני' אין להחמיר ונכון הוא:

ש"ך סק"ז ד"ה כנגדו טמא כי' צריך ישוב קצת מריש מעיי' באמת דלקמן סי' ס"ד סט"ו ועיי' בלחם הפנים סי' זה סק"ה מ"ש ש"ו שער אפרים ועיי' שם ודו"ק מיהו גוף הדין

צ"ע מה שרוצה לומר דריש מעי' סותם כיון דפלי' בהו רבוותא מ"ש מחלב שעל הכרס שכ' ד"מ לקמן סי' מ"ח אות א' ע"ש ודו"ק ובש"ג החמיר בשאר הדיני' וכנ"ל:

ש"ך סקי"א ד"ה משא"כ בדקין וכו' מ"מ צ"ע דהרי האו"ה שם דין ר"א פוסק כרש"י כפסק הרב בהג"ה לקמן סי' מ"ח ס"ז ומסתמא ה"ה בדקין יש לחוש שמא הבריא דעורן רך וליכא לחלק כמ"ש הש"ך שם סקכ"ב ועיי' מ"ש שם על הגליון וצ"ל דווקא לרוחב דשייך הבריא ולא באורך וכן משמע קצת מסברת ת"ה וכ"כ הש"ך שם ולדינא טריפה אף באורך בבית הכוסות כמ"ש הט"ז סי' מ"ה סק"א:

סי' מ"ו מחבר סק"א בהג"ה וכן עיקר וכו' והפר"ח פסק לחוש גם לפי' רש"י וכמ"ש ב"י בשם הרשב"א שיתחברו ג' תנאי שיהי' רוחב אצבע קודם שיתפצל ולא יהי' באורך הפיצל יותר מאצבע וגם שיתערבו וכו' שמ"ח כן הדין בעוף באין הפ"מ אבל בהפ"מ כשר בכל ענין כט"ז סק"ב וכן נ"ל להורות:

סי' מ"ז ש"ך ס"ק ג' ד"מ כו' הרוקח כו' וכ' הפ"ח כשיש ב' נקבים ברעי' כשרים אם אין יתרת ברעי':

המכבר סק"ה ד"ה כמו מעי' כו' רבו הפרוש' לכולם לא יכון ע"כ אין לסמוך על סעי' זה ועיי' שמ"ח:

ש"ך סק"ז ד"ה שאין הפסד וכו' אבל כשאין בו רעי אין להחמיר כלל דלא הוי רק דלדול הכבד כ"כ הב"י בשם כלבו והסכים הפ"ח:

סי' מ"ה ש"ך ס"ק י"ב ד"ה אבל כשניכר כו' צ"ע קצת לקמן סי' מ"ט סק"ה ואפשר דס"ל דמהמסס לרש"י הוה כוודאי ניקב מעבר לעבר וכמ"ש הש"ך לקמן סי' נ"ג סקט"ו בשם הא"ז ע"ש אבל לקמן בש"ך סק"ל לא משמע כן: ש"ך סקי"ד ד"ה שאינו ניכר כו' צ"ע לעיל סי' ל"ג סקכ"א דלא חיישׁ שמא נתרפא אלא בוושט שאין לו בדיקה מבחוץ וי"ל בדוחק דוושט יש לו ב' עורות שאין לחוש לנתרפ' כ"א בצירוף דאין לו בדיקה מבחוץ עיי' לקמן ססקמ"ט:

ש"ך ס"ק כ"ב ד"ה מודה כו' ובדקין נ"ל דטריפה לרש"י ועיי' לעיל סי' מ"ו ס"ד:

ש"ך ס"ק כ"ה ד"ה למכשיר אף בכה"ג כו' והסכמת הפר"ח להחמיר אפי' בהפ"מ כל שלא נודע שלא נתחב אלא מצד א' יש לצדד ולהקל אפי' בלא הפ"מ כשיש עוד צד להקל כהש"ך סקכ"ג ודלא כפר"ח סקי"ט:

ס"ק ל"א שם ד"ה כלל טריפה וכו' וכן מורין דלא כצ"צ שמוכיח להתיר וכן מסכים הפר"ח ונדע ביהודא ועיי' מ"ש לעיל סי' מ"א ס"ח בהגה ומ"ש שם על הגליון ודלא כהבאר יעקב עיי' לעיל סי' מ"ו ס"ד ומ"ש שם על הגליון:

ש"ך ס"ק נ"ג ד"ה שים סתירה כו' לע"ד נראת פשוט דלעיל איירי הרב בהמסס שעורו דק דגם רמב"ם והרא"ש מודים דבעי בדיקה לכן סמכי' אהגה סמ"ק ודווקא נאבד ההמסס ולא המחט שא"כ הכא בבית הכוסת דיש לסמוך ארמב"ם ורא"ש אפי' נאבד המחט דב' עורות יש וגם עבי' הם ועיי' שכל זה מחלק מהרש"ל לקמן סקל"ח וגם יש ליישב בזה קו' הש"ך סקל"ז אהטור ודו"ק:

סקל"ט ד"ה ואם אין עליו ק"ד כו' אבל יש עליו ק"ד כצ"ל:

בט"ז ס"ק י"ח ד"ה אעפ"י דהכריע הרמ"א כו' ובש"ו חינוך בית יהודא שאלה מ"ח הסכים על מ"ש הט' ומ"ש בשם אחיו מהרי"ל כו':

סי' מ"ט בט"ז סק"ג ד"ה בוושט דבעינן וכו' עיי' בס' וקו"ה שמיקל בדין זה ומתרץ קושי' הט"ז וגם הפר"ח מסכים להכשיר ע"ש ולע"ד נראה דלא דמי דבושט הוה רק ספק א' דאם נעשה ע"י מחט יתכן שהבריא אבל הכא אם נעשה הנקב שבקרקבן ע"י מחט מאן לימא לן שנגע כלל בשארי האיברים הפנימי' ואם נגע מאן לימא שהבריא ויותר נראה מ"ש על הגליון לעיל סי' ל"ד ס"ט ע"ש:

סי' נו"ן ש"ך סק"ג ד"ה אלא דלחומרא וכו' ולפ"ז בפשיטות מצינן לתרץ דהרי בחזקה שיצאה מחיים החמירו חז"ל להצטרך חליצה אפי' היכא דנפק מיני חורבא שתייבם כלפי מסקנת אביי ורבא א"כ מכ"ש בטריפות כה"ג שיש להחמיר מדרבנן שהרי התוס' דמי הני חזקות להדדי והא דלא תירצו תוס' דמחמורי' בדרוסה מדרבנן כנ"ל משום דלרבה לא מחמרי' היכא דנפק מיני' חורבא ה"ה שאין להפסיד ממון של ישראל מה שא"כ למסקנא עיי' ודו"ק ופ"ח מאריך בענין זה בסי' כ"ט ומסיק שאין להקל בטריפו' בשום מין ספק שקול ואף בהפסד מרובה זולת היכא דאיכא מילתא לקולא טפי והיינו בה"מ: סי' נ"ב בט"ז כו' עיי' חינוך ב"י סימן מ"ד ובסימן מ"ה מחבר סי' ה' ד"ה למבדק' אסורה כו' ב"י ססי' זה כ' דלרא"ש דס"ל דאפי' נשתנה הריא' שרי ליתא להך דינא וא"כ צ"ע דהרי לעיל ס"א פסק כהרא"ש כמ"ש בש"ך סק"ז א"כ מדוע פסק כאן לאסור בליתא קמן:

סי' נ"ג ש"ך סק"ד סוף הדיבור כי' עיי' במ"י סקכ"ו משמע שהסכים להחמיר אפי' בנשמט והחמת שיש לישב שאינו נגד הש"ס כלל דדוקא בעיכול ניבי יש לחוש לריא' ולא מהני בדיק' ובזה מיושב גם התשב"ץ מיהו בהפ"מ נ"ל לסמוך למ"ש הש"ך סק"א דהכתף רחב ואינו נקב:

סק"י ד"ה ומ"מ אפשר לצדד כו' והנה הפ"ח מסכים:

ושם הש"ך ולא כ' מ"מ יש לצדד להקל וגם בתשו' הנ"ש כ' שדברי הש"ך כניס וצדיקי' הם:

סק"ט כו' גם בדין זה מחמיר הנ"ש בס' ס"א כו' דמודדין מן העוקץ. ואם מן העוקץ אינו רוחב גידל שריפה כדמשמע בפרישה עיי"ש א"כ מ"ש דעת המרש"ך כן למדקדק בדבריו זה אינו במשמע:

ש"ך סקט"ו ד"ה דאפי' בדיקה כ' פי' דיגמור הס"ס בגוף טרם שנבא לדון בחסרון ידיע' דאכ"ל נשמט קודם שחיטה אילי לא נגע בריאה ואין אנו צריכים לבדוק בריא' כלל משא"כ לקמן סי' כ' נ"ה סק"ד שהספק הב' הוא בחסרון ידיע' ספק נשמט תוקף אחר השחיטה ואת"ל קודם השחיטה אולי לא איעכול ניבי' זהו חסרון שהוא לפנינו ועליה' אנחנו דנים באותו אבר עצמו ועי' לקמן בפר"ח סי' ק"ה סק"י שגה בזה וק"ל ועי' בט"ז סי' מ"ג סס"ק ב' ולכן כשאין עוקץ בצלע יש להקל בהפסד מרובה אפי' בעוף וכ"כ הפר"ח:

סי' נ"ה מחבר סק"ב ד"ה היותרת וכו' כן פירש רמב"ם אבל פ"ש בענין אחר עיי' בהג"ה וכן אם נשבר וכו' ומכ"ש אם נשבר האסיתא ולא צריכים למ"ש תשו' בית יעקב סי' צ"ד ע"ש:

ש"ך סק"ד ד"ה ואת"ל נתאכל וכו' אע"ג דכתב בסמוך דכיון דנתעכל קידם שחיטה מסתמא שף היינו סתמא דמילתא הכא הוא אבל הכא דאיכא בלא"ה ס"ס אלא שאינו יכול להתהפך א"כ מהני נמי הך ספיקא דשף ופשוט ועיי' סי' י"ג סק"ד על הגליון:

מחבר סק"ד סוף הדיבור התחתון ולמעלה וכו' ופר"ח אוסר עד הפרסאות: סי' נ"ז ש"ך סקנ"ח ד"ה ואין דבריו וכו' ופר"ח הסכים למ"ב וט"ז עם צ"צ ומ"מ נ"ל אם אפשר למוכרם לגוי' ימכרם דגם הש"ך מודה דכולא האי לא חייש לשמא יחזור וימכרנו:

סי' נ"ח ש"ך סק"ז ד"ה ובספר אפי רברבי וכו' לע"ד נראת שאין להקל כלל שכן מוכח מהתוס' ד"ה בית הרחם דאל"ה בתי' ב' לא מתרצו קושי' השני אע"כ בנמצא שינוי אף בלא ריעותא חוששש אפי' בחי' הרחי' והלך נמי דאל"ה הוה מוקמי' להא דתינוק בן יומא כחוש הרבה והלך אע"כ דריעותא דזיבה כשינוי' דמי' וטריפה:

סי' ס' ש"ך סק"ה סוף הדיבור וצ"ע וכו' ופר"ח מיקל להדי' וכן נראה עיקר לדינא להתיר חלב מבהמה שמתפתמת בחמץ בפסח דאין הלכה כר"ח בן אנטיגנוס כמ"ש פר"ח:

הלכות בשר שנתעלם מן העין:

סי' י"ג ש"ך סק"ב ד"ה אחר רוב אוכלי' וכו' וה"ה בכל כה"ג כגון בכרכש ממילא אזלי' בתר רוב ממולא כרכרשי' וכדומה הן מוכח משום הר יב"ש שהביא ב"י בסי' זה בסוף הענין עגל שנעשה הפרש שכ' הפר"ח בסק"ג ועיי"ש קיצר כלל דינא:

ש"ך סק"ח ד"ה במקום שרוב טבחי' וכו' וה"ה במצא ברחוב היהודים אפי' כשרוב הטבחים גוי' והיינו כשאין דרך הרבי' של נכרי' ופסק לשם כמ"ש בפר"ח ע"ש מיהו נלע"ד להסתפק קצת כשהישראלים מוכרים בשר טריפה שנפל במקום שלהם עיי' מ"ש הש"ך סק"ה דמוכרים כשר ולא טריפה כלל בעי' עכ"ל ונראה שלא כ"כ אלא ליקח מגוי' אבל בנמצא אזלי' בתר רוב הבהמ' דכשר וכמ"ש בתוס' חולין רק צ"ע ע"א בד"ה ובנמצא ע"ש מיהו במקום שאין מטריפין האחורי' אסור עד שניכר ע"י בקי שאין זה החתיכה מאחוריי' דלא שייך מרובה פריש:

הלכות דם:

סי' ס"ו מחבר סק"ד בהג"ה וכו' ובפר"ח אוסר גם ע"י תערובות ב' בצים עם שיהי' ב' של היתר וא' של איסור וכ"נ:

ש"ך סק"י ד"ה כיון דרמב"ם וכו' צ"ע היכא רמיזא שהרמב"ם לא הוזכר מכות מרדות אלא אביצה שהתחיל אפרוח להתקיים משום דאז הוה כבר עפרא בעלמא וכמ"ש הש"ך לעיל סק"ד ולקמן ס"ק כ"ג והשיג על הב"י ש"ך בסי' זה אבל הרמב"ם וכו' ע"ש וצ"ע:

בא"ד סוף הדיבור וכו' ולקמן סי' ק"ז סק"א כ' בפשוט' דביצה אפרוח או שיש בו דם הוה אינו מינו עם שאר ביצים והרגיש בזה הפר"ח בסי' זה ולע"ד לא קשה מידי ע"ש דהתם קאי אי אזלי' בתר טעמא וזה לשונו שם דטעם דם לחוד וטעם ביצה לחוד וכו' והכא קאי למסקנא דפסק רמ"א סי' צ"ח ס"ב דאזלי' בתר שמא ושם ביצה א' הוא וע"ש מה שמשיג הש"ך על הרמ"א אפשר דבביצה בלא בישול מקלינן:

סי' ס"ט ש"ך סקכ"א וכו' כוונת הש"ך כמ"ש הלבו"ש עט"ז ובה"מ או לצורך שבת שרי' אם כבר נתבשל כך אלא הש"ך מוסיף שבתוך מע"ל נמי יחזיר וימלך צד השני במקום ה"מ וזה לא נאמר בעט"ז ע"ש:

ש"ך סקכ"ד ד"ה אזיל ליה איסור דאורייתא וכו' ובספר נק"ה חולק על זה כיון דאתחזק איסורא לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא:

סי' ע"ב ש"ך סק"ה וכו' עיי' במ"י כלל וסי' ט"ו סקמ"ה מחבר סק"ג בהג"ה ד"ה והרגלי' התחתונים וכו' וה"ה הצוואר וכהאי לשנא מצאתי בש"ו עה"ג סימן כ"ט:

סי' ע"ט ש"ך סק"ח ד"ה שגדול באיסור וכו' צ"ע דגם בעובר כן הוא והתוס' שם ד"ה והלכתא כ' הטעם דשאני ביצה דכיון דאגידה בה כגופה דמי גם מ"ש דגדלה באיסורא ואפשר דוקא אוודאי טריפה ועיי' בפר"ח סק"י תיקן הכל:

סי' פ"ג ש"ך סקי"א סוף הדיבור עיי' מג"א סי' תל"ז סק"ד:

סי' פ"ד ש"ך סק"ד ד"ה מכלי גדול וכו' עיי' בט"ז סק"ה שגם זה איסור וכמ"ש בפלתי וכן עיקר:
מחבר סק"ג בהג"ה ד"ה שהרי לא וכו' פי' אבל לא לשאוב כמ"ש ט"ז סק"כ וכן עיקר ונ"ל דאם שאב אפי' הנשאר בכלי גדול אסור ועיי' פלחי: ש"ך סק"י ומתירי' וכו' עמ"ש בפר"ח סק"ט דהיינו בידוע שלא פירשו מהתבשיל לדופני הכלי ע"ש ועיקר לתבשיל רותח שימותו מיד ולמאן דאסור בפירוש מת לקמן ס"ד גם זה אסור עיי' בש"ך סקי"ב מיהו בדיעבד אין לאסור בשפך לתבשיל רותח ובידוע שלא נשאב בכלי ממנו עיי' בט"ז סק"ה ועיי' בש"ך סקל"ד ועיי' בספר קול בן לוי מפתחות לס' כנ"ה סי' קכ"ו שוב מצאתי בס' אגרת הרמ"ז דף ל' וזה לשונו להתיר תולעי' חומץ לא נהירא כלל וכו' כשנתן חומץ אל המאכל הנ"ל כשנשפך על הארץ וכו' ואם ישתה כל שהוא אין ספק דאינ' שרץ המים וכו' ע"ש היטיב:
ש"ך סקט"ו ד"ה וכל אשר במים וכו' פי' דהדין נותן להתיר אפי' פירשו ממש כשם שמותר שלא במים וכו' ה"ה אין לו סנפיר בכלי' רק מדכתיב כל שרץ השורץ על אמרי' לרבות א"כ די לנו לאסור כה"ג ממש אבל בדופני הכלי בפנים שרי אבל תולעי' קמח מנ"ל להתיר רק מדכתיב על הארץ למעוטי זיזין שבעדרים דילן להתיר בתוך הקמח ממש ולא כפירש"י בדופני הכלי וזהו ברור לאסור אפי' נתן בכ"ד דלא כפר"ח:
ש"ך סקי"ז ד"ה והמחבר בא"ח וכו' ע"ש מג"א ובנה"כ כאן ופר"ח דהעיקר לאסור אפי' מעט מעט:
המחבר סק"ח ד"ה שעקרי' י"ב חודש וכו' מ"כ בס"ס קול בן לוי מפתחות לס' כנ"ה סקכ"ז וז"ל הנך י"ב חודש העיבור בכלל וע"ש:
ש"ך סקכ"ב ד"ה ועדשי' קטניות וכו' הנה החוש מעיד שהמה מהתולעים במחובר ונ"ל לקיים כל דברי חכמים שאוכלי' כשהם ירוקים עדיין אז הם מתולעים אך אחר שנתיבשו ונידושו והם מפורשים מהשרביט אפי' תוך יב"ח אין בהם תולע ממה שהיה במחובר כי יצאו בשעת דישה או בהתיבשם יצא לחוץ וכן אנו רואים שאין נמצא בהם אלא קטנים פתוחים שנראה שהי' בהם תולע אבל תולע לא נמצא בהם אך הכנימה שחורה הנקרא מילבען והם גדלים בתלוש והפולים הם בחזק' היתר לעולם מן הסתם במדינותינו:
ש"ך סקל"ה עיי' חו"י סי' ק"ט בא"ד דלא איתחזק איסורא וכו' צ"ע בירקות וכמו הם במדינותינו שהוחזק' עיי' בש"ך ס"ס כ"ט ומה גם שגם בקטניות אין לסמוך תוך י"ב חודש:

סי' פ"ו סקט"ו ד"ה אלא נראה וכו' ופשוט הוא דרש"י אזל לשיטתו ביבמות פ"א ע"ב דמין במינו לא בטיל אפי' בדבר יבש ע"ש בתיס' ולא מצא אירי רבוצים בביצים:
ט"ז סקי"ד ד"ה צ"ע וכו' ונ"ל דתקלה לזמן מועט לא חיישינן כמ"ש ש"ך לעיל נ"ז סקמ"ז ע"ש:
סי' צ"א המחבר סק"ד בהג"ה ד"ה צריך קליפה וכו' עיי' מ"ש מג"א סי' תס"ז סקל"ב ד"ה גם מ"ש מ"ב ע"ש היטיב:
ש"ך סקי"ד עיי' בצ"צ ובמנחת יעקב סימן וי"ו ס"ק כ"ג:
סי' צ"ג ש"ך סק"ו ובט"ז בסוף הדיבור עיי' בנכ"ה:
סי' צ"ד ש"ך סק"ד ד"ה אם תחב וכו' עיי' מג"א תנ"א סקכ"ד:
סי' צ"ה ש"ך סקכ"א ופ"ח כ' להחמיר אפילו בהפסד מרובה:
סי' צ"ז ש"ך סק"כא וכו' ופר"ח פליג להקל דאין לבדות גזירות מדעתינו ומטעם זה נראה נמי היתר ביין שנתנו חלב לתוכו אפי' יש בו טעם חלב דוקא פת גזרו כיון דדרכו לאכול עם בשר רותח דהוה איסורי דאוריי' עיי' בר"פ כל הבשר ק"ו ע"ב דאכולה שאמרו היינו אילפס רותת ה"פ דילמא אתי למיכל בכותח נמי בה"ג אבל ביין דלאו אורחא הוא בהכי וזה ברור ולא כצ"צ סי' פ' מיהו במים צ"ע קצת ועי' לעיל סי' פ"ח בש"ך סק"ב לחלק עוד בין פת לשאר מינין שוב מצאתי בסוף ס' קול בן לוי מפתחות סכ"ה סי' קל"ו כ' וז"ל מותר לערב חלב ביין אם יש ביין ס' כנגד החלב ולשתותו עם בשר:
הלכות תערובות:
סי' צ"ח ש"ך סק"ח ד"ה ויש טעם וכו' ובמנחת יעקב כלל פ"ה ס"ק מ"ה השיב על זה ודבריו דברי הט"ז סי' ק"ט סק"ב ע"ש:
סי' צ"ט במחבר סק"א ד"ה עצמות האיסור וכו' ופר"ח מוכח בראי' ברורה כהראב"ן אם מעל שהביא הרב"י בכ"ה דדוקא מין במינו או אינו מינו ולא יהב טעמא רק דאנן לא נהיגי' לסמוך אקפילא מקלינן לצרף בעצמו אבל בשאינו מינו דלא טעמנו אין עצמות מצטרפין משום דטעמא לא בטל וכ"כ תוס' חולין צ"ו ע"ב ד"ה איכא ע"ש וכן ראוי להורות ולהחמיר בב"א מיהא ועיי' פלתי:
ש"ך סק"ז ד"ה אבל לדעת הראב"ד אסור וכו' עיי' במ"א ס"ס חמ"ז וב"ח שם ועיי' בב"ה סק"ה בסי' זה וצ"ע ממה שכ' תוס' חולין קי"ב ע"א ד"ה דקיי"ל בכלי מקדש כל יום נעשה גיעול לחברו משום ביטול ברוב סגי ואוקמא אדאורייתא ע"ש וקשה להסוברים דמדאו' אין מבטלין איסויר לכתחילה וצ"ל דבכלי אינו אסור לבטל לכתחלה כ"מ לשון הטור סי' קכ"ב בשם הרשב"א ועיי' בט"ז ס"ס זה:

המחבר בהג"ה סק"ה ד"ה לא מהני וכו' למי שבטלו או למי שנתבטל בשבילו כן משמע לפ"מ שתי' הנה"כ קוש' אביו הש"ך דס"ס קט"ו דמשום ביטול איסור לכתחילה נגעו בי' וכן הסכים במ"י כלל פ"ה סקל"א ועיי' סקל"ג: מחבר סק"ו בהג"ה ד"ה ואחר כן נפל עיי' צ"צ סי' פ' וח"א ססי' תמ"ז ומה שכתבתי לעיל בגליון ט"ז סי' צ"ז:

ש"ך סקי"ט ד"ה וצ"ע וכו' ויש לישב דשם אינו מפסיד אם ישהנה לשנה הבאה וידלקנ' באנוכ' ולזה נתכוין המג"א שם אבל לא הוה דשיל"מ ממש דלדבר זה לא נאסר מעולם ובאר יעקב לא נחית לכך:

ש"ך סקכ"א ד"ה פ"ב דערלה וכו' ע"ש מסתפק הירושלמי אי ידיעת חבירו מהני ואז ידיעת ספק מהני שנסתפק אי נפל לקופה זו ולא הוספק לברר עד שנפל לקופה אחרת ע"ש במשנה ב' ולע"ד דנין בזה דין נשפך דלעיל סי' צ"ח סעי' ב' להקל במ"ב כל שהוא ביותר מרובה להחמיר באיני מיני וצ"ע: בא"ד ד"ה וכה"ג אפשר להקל וכו' דעת הפר"ח לאסור באי' דאורייתא ביבש מב"מ ולהקל מב"מ בלח בלח ביותר כל זמן שהוא יותר מרובה בנודע בנתים: סי' ק' ש"ך סק"ב ד"ה טיפת דם וכו' עיי' מ"י כלל מ"א סק"ב מחבר שיש בו אפרוח וכו' ואיירי שאח"כ נטרסקו ב"ב שא"א להכיר וגם לא בטיל עתה חד בחד ודוק:

ש"ך סק"ח ד"ה כלל מ"א וכו' עיי"ש במ"י סק"ז דמסיק דשאני שומן הגיד שאינו אלא מנהג קדושים ולרא"ם שהבי' הרב ב"י בשם תוס' אינו אוסר כלל לכן לא נחמיר ב"י באיסור הדבוק ונכון וכ"כ הש"ך סי' נ"ה סס"ק כ"ג ע"ש:

סי' ק"א עיי' ביבמות פ"א ע"א פירש"י ד"ה שאני שונה ותו' ד"ה מאי היא וכ' משמע בתרי דרבנן לא הוה דבר שבמנין וה"ה בחה"ל כגון בשר שנתבשל בחלב שחוטה וכה"ג כנלע"ד:

ש"ך סק"ט ד"ה אסרתו ובמ"י שם סק"ח הסכים לפסק ט"ז סק"ה:

ש"ך סק"ג ד"ה כגוף אחד וכו' ובשר שנתבשל עיי' לעיל סי' פ"ו בש"ך סק"ל וצ"ע:

ש"ך ס"ק ט"ו ד"ה בשם מהר"י וכ' דכל שד' להתפס' בשעת בישול ועדיין עיי' במ"י כלל מ"א סקי"א שמפקפק על זה:

סי' ק ק"ב בש"ך סק"א ד"ה ע"ו וכו' פ"ו סק"י כל"ל ועיי' ט"ז סק"ב וק"ל שייך לעיל במחבר סק"ח ד"ה וכן כל כיוצא וכו' נלע"ד דווקא בכה"ג שכבר בטל מדאורייתא חד בתרי רק משום דהוה חה"ל סמכי' אבל בלא"ה לא ועיי' בזה בתשו' ח"צ סי' ל"ט שאם דומין בדבר הניכר בשימוש היד אף אנן בקיאין ע"ש:

מחבר סק"ב ד"ה של ספק טריפה וכו' ואי נולדה בי"ט ונתערבה אסורה עד למחר להתיר אסורה דנולד עכ"פ וכן בוודאי טריפה צ"ל ססי' ס"ט: ש"ך סק"ד ד"ה שאני הכא וכו' עיין מ"ש הר"ן בנדרים נ"ב ע"א: ש"ך סק"ה דיה כיון דלחזותא וכו' פי' משו"ה מיקרי מב"מ שצריכים לתקן המאכל כמ"ש בסק"ו ולא גרע מתבלין שכ' תוס' שם אבל בשאר איסורא דרבנן חזותא לאו מילחא היא כהוכחת פר"ח מדהוה אבעי' דלא איפשטא בב"ק ק"א ע"א מיהו באיסור דאורייתא אזלינן לחומרא ואפי' זוז"ג לא מהני דלאו מטעם דגרמה אתינן עלי' ועיי' במ"י כלל ע"ד סק"ה דמקיל באסור' דאורייתא שעיקרן לאכילה לא מהני חזותא ע"ש שלע"ד כל ראיותיו אינ' מוכרחים להקל באיסור דאורייתא דמ"ש דלאחר נתינת טעם כל איסורא דרבנן וליתא אי חזותא מילתא הוא ופשוט ומ"ש מדרבא פ' התערובת ע"ט קרמי הפ"ח וכו' בספיקא לא מיירי ומ"ש וברכה דמידי דעבד לחזיתא הוה טפילה אינו ענין לכאן דעל האכילה מברכי' ולא על הראיי' לכן אין לזוז מפסק הפר"ח:

ש"ך סק"ז ד"ה של ספק טריפה וכו' כשנתערב אח"כ לא בטיל דבשיל"מ כ"ע מודה דלא מהני ס"ס כה"ג כמ"ש בסק"ב ודוק:

ש"ך סק"ח וכו' זהו דעת הפ"ח עיי' זה סוף דבריו דומי' דבפסועה א' שכ' תוס' שם ד"ה ליהדר ועיי' פר"ח:

ד"ה וכבר תפס' וכו' וכבר ישוב בפ"ח וכן עיקר דבשא"מ לא מהני שיהי' עד שלא יהי' בי' אלא צריך הגעלה אפי' בה"מ אבל במב"מ יש לפסיק כהש"ך:

ש"ך סק"ט ד"ה מיהו עיין בתשו' מהרי"ט ח"ב ס"א שכ' וז"ל וכ' רבינו ישעי' ז"ל דאע"ג דהוה דשיל"מ לא אמרינן דלא בטיל אלא ביבש שממשו של איסור בעין אבל בזה שהוא נימוח ואין שם טעמו ולא ממשו הרי בטול ועומד הוא עכ"ל משמע להדי' כהרמ"ה וכה"ג פ' בתרא דע"ז שהביא הש"ך: ש"ך סק"י ד"ה דבשיל"מ דס"ס האיסור וכו' צ"ע בחתיכה הבלוע מדם אותו איסור הבלוע אין לו מתירים דהדם נשאר באסורא לעולם וזה דומה ממש למ"ש בת"ה גבי חה"ל ולזה נתכוון הרב בהג"ה וכן ראוי להורות ופר"ח כתב דיש לחוש בזה לדעת רי"ף ז"ל וכ' פר"ח דפת שנאפ' עם הצלי בתנור אסור לאוכלו בכותח דיש לו מתירי' לאכלו עם בשר כמ"ש רי"ף בהג"ה ועי' בר"ן בנדרים נ"ב ע"א ולע"ד ליכא מאן דפליג אהרי"ף בהא דמ"ש רש"י בביצה ג' ע"ב טעם דשיל"מ משום שיאכלנו למחר בהיתר ולא כ' כר"ן שם דה"ל מב"מ היינו טעמא דבאיסור דרבנן כביצה מודה ר"י דבטיל מב"מ כדאי' בחולין צ"ט ע"ב ובתוס' ד"ה שאני כו' ע"ש וא"כ ה"ה לרבנן בדשיל"מ לכן פי' טעם אחר שיכול לאכלו היום כאן כפרש"י שם ואז אפי' באינו מינו לא בטיל כמ"ש הר"ן בנדרים לעיל נמי מטעם הנ"ל דעירובי' דרבנן וגם הרב בת"ה כלל ד' דין ח' פסק

כהרי"ף וע"ש במ"י מיהו בחתיכה הבלוע מדם שהבלוע אין לו מתירי' בטל שפיר כמ"ש לעיל בגליון: המחבר בהג"ה סקי"ד ד"ה ויש חולקין בזה כו' עיי' נה"כ ס"ס צ"ב אע"ג דקיי"ל לאסור חמץ אף אחר פסח היינו להחמיר ולא להקל כמ"ש הר"ן בפסחים בפ' כל שעה גבי אמר רבא הילכתא וכו' ע"ש:

ש"ך סקט"ו ד"ה ולאחרים מותר וכו' מ"מ לאחרי' מיקרי דשיל"מ למוצאי שבת אע"ג דנשאר באיסורא להמבשל דומה זה למ"ש בצ"צ ס"ס ס"ט בביצת טריפה שנולדה ביו"ט ונתערב וכמ"ש לעיל בגליון ס"ב ע"ש:

סי' ק"ג ש"ך סק"ג ד"ה נמחה ללא נמחה וכו' אע"ג דפוגע בגוף האיסור והוא אינו מוסרח עדיין כנבילה מ"מ קיי"ל יבש ביבש בטיל וחוזר להיתר גמור אי לאו דיתן טעם לכיבשלם והוא לא יתן אלא טעם פגום ועיי' מ"י לפ"ז כשאינו נמחה ועתיד להשביח אסור אפי' בשעת הפגם משום דפגום בגוף האיסור והוא אינו בטל עדיין דיתן טעם משובח לעתיד: מחבר סק"ב בהג"ה ד"ה לא נאסר היורה וכו' פירש דלעיל סי' פ"ח מיירי כשמיתמך החירות שמה שנתערב בגוף הדבורי' דבש אזי היורה מיהת אסור לבשל בו שוב חלא ושיכרא כדלקמן ססק"ד והכא איירי כשאין שם אלא רגלי דבורי' שאין בהם טעם כלל אפי' הכלי' מותר:

סי' ק"ד מחבר סק"ב ד"ה לסננו בסנסנת וכו' של בגד דווקא ב"י בשם מרדכי:

ש"ך סק"א ד"ה מוכח דאע"ג וכו' פי' מדאקשה רב שימי והרי עולה על שלחן מלאכים א"כ לפי סברתו איירי רב בדדברא והק' לו מ"ט אסרה רב שהרי נטל"פ בשכר ואין לומר משום דמאי חידוש הוא ואפי' נטל"פ אסור בי' שהרי עולה על שלחן מלאכים ומסיק דאיירי בדמתא דמאיס' אבל בין דדברא ובין דמתא נטל"פ הוא ואח"כ מסיק רבא דמספיקא הוא על שניהם קאו וזהו פשוט אך הפר"ח לא הבין כן והוצרכתי להאריך ושוב מצאתי כן במ"י כלל פ"ב סק"ה:

מחבר סק"ב בהג"ה ד"ה אם נפל לשומן וכו' וה"ה לחמאה מ"י בשם התשו' חוט השני ועיי' בפר"ח שכ' דלטעמא וכן מוכח מתוס' שכ' בשכר לא מהני קפילא שמתחזק ע"ש משמע בשאר מילי לא וכן הדין בכל משקין ושכ' הש"ך סק"ה והשתא בשיכר' וחלא לא מהני טעימה וביין שמן דבש לא צריך טעימה ובשאר איסורא צריך טעימה:

ש"ך סק"ג ד"ה כל שאר אפשר כו' ופר"ח מסכים להט"ז דכשאפשר לסננו אסור משום דיבש לא בטל בלח וכשא"א לסננו מותר הכל ואין חילוק בין שרץ לשאר איסורא ובין עדשה או פחות ויותר ומה דנקט רש"י עדשה נ"ל משום דבכה"ג הוה איסורא דאורייתא

כעדשה בכא"פ ואפי' ס' לא מהני דס' עדשי' לא הוה ד' בצים דוקא בשיעור המפורש לקמן סי' ק"ץ סי' ה' ואז לא בטיל לפי מ"ש הר"ן ע"ש דרש"י הביאו ב"י סי' צ"ד עיי' ודו"ק:
מחבר סק"ג בהג"ה ד"ה מיהו בחלב ושכר וכו' דטעם כעיקר ילפי' מג"נ והתם לא אסרה אלא קדירה בת יומא כנלע"ד וה"ה בכלי' המשקים כדלעיל בש"ך:
סי' ק"ה מחבר סק"ה ד"ה ואם כבוש וכו' או בתוך חומץ של יין פר"ח על ק"מ קו' הש"ך סק"ב מסי' ק"ד ודו"ק:
מחבר ס"ק ד"ה חום של כלי ראשון וכו' עיי' היטב במג"א סי' שי"ח מסקי"ז ואילך ומסקכ"ח ואילך:
בא"ד בהג"ה ד"ה דינו כלי שני וכו' ר"פ דם חטאת צ"ה ע"ב הקשה תוס' דברי ר"ת אהדדי נלע"ד דס"ל לר"ת דנטף מרוטבו על החרס וחזר עליו בטל בס' כקו' תוס' חולין צ"ז ע"א ד"ה שאני וכו' והא דתני יקלוף את מקומו היינו משום שנתבשל כדין קליפה מחמת דבר אחר היא הרוטב שחמימתה מהחרס כמ"ש תוס' פסחים ע"ו ד"ה בשלימא לפי גירס' ר"ח וכיון שנפסק הקילוח אינו מבשל אלא כדי קליפה וממילא בלא נפסק מבשל כולו ולכן מותר להגעיל כלי ראשון ממש ע"י שמערין עליו בלי הפסק הקילוח וכשנפסק מבשל כדי קליפה לר"ת וזהו דעת הפרישה שמובא בש"ך סק"ה ובלא הפסק אין להקל כלל:
ש"ך סק"ה ד"ה ובב"ח בס"ס זה מחמיר וכו' וזה מסכים פר"ח סי' ס"ח סי"ח אפי' בכמה כלי' כל זמן שהיס"ב אוסר כולו:
בא"ד ד"ה וכן יש להחמיר וכו' דלא גרע ממום בית השחיטה פ"ח שם ועיי' טור בסי' זה בשם הרשב"א:
ש"ך סק"ח ד"ה נ"ל כיון דהתוס' פירש כירה ועיי' בזבחים צ"ו דלא כמהרש"ל וכן שמעתי בשם מורי נ"י שמצא כן בהר"ן בדע' הרמ"א דלא כמהרש"ל צירף לשאר קולות ועיי' עוד לעיל ססי' צ"ד בט"ז סקי"ד ובש"ך סקכ"ט ועיי' במנחת יעקב כלל ס"א שהוכיח שגם לא"ה ומהרש"ל עכ"פ אינו מבשל כ"א מבליע ומפליט דאל"ה קשה אהש"ס פ' כל הבשר ק"ד ע"ב ס"ס כלי שני הוא וכו' התם אדבר גוש קאי אע"כ דאינו מבשל לענין בשר בחלב לא נאסר מדאורייתא וע"ש איך ישוב לשון או"ה לכן נלע"ד להקל בספק בב"ח כה"ג כיון שהוא רק מדרבנן שוב מצאתי בר"ן בפ' כל שעה גבי סכינא דפסחא כ' וז"ל ומיהו כלי ראשון בעי דזמני' דמעייל להו בדורא דבשרא וה"ל כעין כפא עכ"ל ולא כ' בקיצר דמתחי' בהו דבר גוש ש"מ דלא ככלי ראשון הוא:
ש"ך סק"ט בשניהם חמין מתיר וכו' ופר"ח מוקי' להא דרקיק ברקיק כחוש אבל שומן אסור כולו כמ"ש בהג"ה כאן:

מחבר סק"ה ד"ה ואפי' חתיכה איסור כחוש וכו' עיי' פר"ח:
מחבר סק"ו ד"ה כנגד האיסור וכו' ואם אין לו פעפוע דינו בנטילה לדעת מחבר וק"ל:
ש"ך ס"ק י"ז ד"ה ודאי בזה שבת"ח וכו' במ"י שם סק"א דחה כל דברי הש"ך ומוקי לי' דוקא בבשר וגבינה וצריך להתיישב שם:
מחבר סק"ו בהג"ה ד"ה אבל כלי' שבלע איסור וכו' דכלי פולט בקל דהרי מהני הגעלה לכלי' לא לאוכל כ"כ הרשב"א בחי' בשמעתין דטיפת חלב ע"ש: ש"ך סקי"ח ד"ה ויש בו דם וכו' החילוק הזה צ"ע בחי' רשב"א בשמעתין דטיפת חלב דמיירי ממולייתא ע"ש:
ש"ך סקכ"א ד"ה מקמי' דמיקיר להו וכו' וצ"ע בזה אצל זה מוקיר לי' מה דינו עיי' סק"ט ועיי' בהג"ה סמ"ק סי' ר"ה דמטעם דמתגבר עליו אתינן עליו כמ"ש סקמ"א מיהו הפר"ח כ' בלא"ה אגוף הדין דאין להקל בלא ראיי':
מחבר סק"ט ד"ה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כו' ואפי בשומן לחומרא עיי' כה"ג:
ש"ך סקל"ח ד"ה סוף כלל ל"ח כו' וזה לשון מ"י שם בדבר שומן ואפי' בדבר כחוש בדבר שיש חשש או גזירה דדבר שומן צריך ס' החוטין והקרמין שמולחין עם בשר בעי' ס' ומיהו במקום הפסד קצת יש להקל ולהתיר ע"י קליפה וכן בכל איסור כחוש ובאיסור דאורייתא והוא כחוש אין להקל רק בהפ"מ ואם הוא כחוש גמור כמו חמץ בפסח והוא איסור דרבנן א"צ כ"א קליפה אפי' בלא הפסד וכן הדין לעיי' בצלי רק במקום קליפה צריך בצלי נטילה עכ"ל:
סי' ק"ח ש"ך סק"א ד"ה אפי' לכתחלה וכו' ללוי אבל לרב אסור לכתחלה מיהת ובזה איירי בירושלמי דמיירי תרומת אמתני' דמכאן ע"ש היטב וכו': בא"ד ולא קאמר רבותא וכו' דכל שאסור לדידן לכתחלה אוסר רב בדיעבד כנלע"ד לישב קושי' הפר"ח ודוק:
ש"ך סק"ח סוף הדיבור וכו' דא"כ לא שרי תנור שהסיק בכמון של תרומה אלא משום דקלי' איסורא אבל בלא"ה לא ובמ"י דחה זה דלאביי מסיק הכא ולא לרבא וכ' הפר"ח אבל בשהיתר חריף אסור דומי' דפת חמה ועיי"ש: סי' ק"ט ש"ך סק"י בתרי בטיל כלומר ברוב וכו' וכ"כ הפר"ח דתרי לאו דווקא אבל במ"י כ' דבעי' איסורא בב' דהתירא לא בטיל דבעי' רובא דמנכר ונלע"ד באיסור דרבנן יש לסמוך אהש"ך ופר"ח דבלא"ה ס"ל לא"ז דבטל חד בחד עיי' לקמן בש"ך סק"ט עיי' במ"י כלל ל"ט סק"א וכן משמע לקמן בטור סי' קי"א שכ' אם ההיתר שבקדירת ההיתר רבה קצת על החתיכה הנבילה עכ"ל משמע דלא בעי' אלא רביי' קצת:
ש"ך סק"ט בסוף הדיבור וכו' עיי' במ"י כלל וסי' ל"ט סק"י כתב בשם מנחת כהן שאין חילוק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן כמ"ש הרמ"א וכן כ' המנחת:

יעקב שם חוץ מן האיסור דרבנן כמו פת עכו"ם שאין לו שורש דאורייתא וכדומה ע"ש:
סי' ק"י ש"ך סקי"ד ד"ה אבל הר"ן כתב בהג"ה וכו' ופר"ח הסכים לשיטת הר"ן ופי' כן דעת הרשב"א ז"ל:
ש"ך סקי"ח ד"ה דלקחו קטן וכו' שאינו חריף פר"ח:
ש"ך ס"ק ל"ה תחילת דיבר וכו' עיי' פסחים ט' ע"ב תוס' ד"ה היינו עד סוף הדיבור וכו' סוף הדיבור משמע דהכא שרי אפי' פירש לפנינו משום דלא הוה קבוע גמור ע"ש מיהו בחולין צ"ה ע"א בתוס' ד"ה הכא משמע דלא מחלק בהכא:
ש"ך ס"ק ל"ז ד"ה והראי' שהביאו מטא"ח צ"ע וכו' סי' שכ"ט וע"ש במג"א סק"ב בשם מ"א וצ"ע:
עוד בא"ד וכו' וצ"ע בנזיר י"ב ע"א דכל דהדרא לניחות' הו"ל קבוע ועיי' בתוס' בכתובות ט"ו ע"א ד"ה דלמא וקיי"ל מיהו בר"פ התערובות משמע כיון שהותר' הותר' דקאמר אתי מגיסא ליתסרא ע"ש ע"ב וצ"ע ליישב עם סוגי' דנזיר הנ"ל:
סי' קט"ו בסוף הסימן עיי' לקמן סימן קכ"ז סק"ז דלא כתשו' רמ"א והש"ך בנ"ה מסכים עם תשובת רמ"א:
סי' קי"ו ש"ך סק"א ד"ה עכ"ל וכו' כ' עוד שם בסי' כ"ו דאפי' לכתחילה רגילין לנקות כלי' ב"י במים ועפר ולבשל בו דגים ע"ש בט"ז סק"ב ד"ה ועל כן ב"ל פשוט וכו' אבל הפר"ח ונ"ה פסקו דכל שהוא משום סכנה דינו כאיסור ובטל בס' ולא חמירא סכנתא מאיסורא כן הוא להדי' באו"ה כלל צ"ט סי' ל' שאין לחוש ללחמים שנאפה עם בשר ומותר לאכל' עם דגים: סי' ק"כ ש"ך סקי"ט ד"ה מדברי תוס' וכו' סוף ע"ז לד"ה אי וכו' לפמ"ש רש"א שם וק"ל:
ש"ך ס"ק כ"ב צריך טבילה וברכה וכו' וטעמא נ"ל לפמ"ש סמ"ע סי' קע"ו סקי"ד וק"ל וכמ"ש ש"ך לקמן ס"ק כ"ז:
סי' קכ"א ש"ך סקי"ו תחילת הדיבור וכו' עיי' במג"א סי' תנ"א סקכ"ד. ש"ך סק"כ סה"ד ד"ה נאסרי' וכו' ודוקא כששנ"ז הכלי' ובעי' מאיסור כמ"ש לעיל סי' צ"ט סק"כ:
סי' קכ"ב מחבר סק"ב ד"ה ובין בשר שבלעה מחלב וכו' דין זה אינו להתוס' סוף מס' ע"ז ד"ה מכאן וכ' משמע דווקא איסור גמור מיהו הרא"ש כ' שם עוד תי' אחר ועיי' מ"ש חי' הריטב"א בשם הר"א בחולין צ"ז ע"א אהא דקדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ע"ש גם הראי' שמביא הרב"י בשם הרשב"א מקדירות בפסח וכו' צ"ע להמחמירין בא"ח סי' תמ"ז בהג"ה וזהו דעת הרשב"א הובא בב"י שם וע"ש בב"י ריש הסימן דמביא ראי' משמואל דאמר דרישנא לכו כר"ש להתיר אחר הפסח ולא התיר אפי' בפסח שלא

במינו דאית ליה אפי' בזמנו בנותן טעם וממילא שרי נט"ל אע"כ דלכתחילה אסור מיהו ועיי' במג"א סי' הנ"ל סקכ"ד מ"ש בשם הרשב"א צ"ע לחלק בכאן ודוק בכל זה:

מחבר סק"ג בהג"ה ד"ה דאין חריפת וכו' עיין מג"א סי' תמ"ז סקכ"ה מדינא אסור בודאי הכלי ב"י מחלב של גוי וגם ליכא לספוקא בדבר הפגום בעין וכ"כ בנודע ביהודא סי' צ"ו ועיי' לעיל סי' קט"ו סקי"ד ט"ו ע"ש מיהו לאכסנאי שאין מצוי' לו מישראל מחשב דיעבד ע"ש בנודע ביהודא מיהו במקום שנתנו מאכל לתוכו אין כאן אלא חזקת איסור של קדירה ואוסר בפר"ח אפי' בדיעבד התבשיל שנתנו בו אח"כ ומה שהקשה הט"ז עוד ספק שמא משקר העכו"ם לק"מ דכולי חדא ספיקא הוא שמא משקר שמבשל היום דבר שאינו פוגם ולא הוה ס"ס:

מחבר סק"ט בהג"ה ד"ה ושמש בו העכו"ם וכו' צ"ע דה"ל ס"ס אולי נשתמש בפגום בעין מיהו ע"כ ס"ל דרגיל להשתמש בו וליכא אלא חדא ספיקא דפוגם בעין:

ש"ך סק"ח ד"ה וכל זה לדעת הרם וכו' וכן מורין עיין פר"ח ומ"י שאין להחמיר וצל"ע בכל זה לחוש להשתמש בו דבר חריף מ"ש לאחר מעל"ע ביומו: מחבר סוף הסימן עיי' בחו"י סי' רכ"ח דין המוציא סכין אוכלין ברחוב היהודים וע"ש דכשיש בו חריצים חלב פשיטא לו להתיר מיהא:

סי' קכ"ד וש"ך סק"א ועיי' לקמן סי' קכ"ה בש"ך ס"ק ב' מוכח דאפי' בהפסד מועט נמי שרי וכן לקמן סי' קכ"ט בש"ך ס"ק מ"ג מוכח כן: סי' ק"ל עיי' סי' קכ"ט בש"ך ס"ק מ"ב ומ"ג משמע דמקום הפסד שרי וצ"ל דהא דאסיר הכא בדיעבד דהיינו שלא במקום הפסד:

סי' קל"ז בש"ך ס"ק י"ד עיי' בנה"כ סי' צ"ב ד"ה מיהו ויש להשיג וכו': סי' קל"ט מחבר ס"ק ג' בהג"ה סס"א ועיי' בת בתשו' חו"י סי' קס"א היטב בסיף הסימן:

סי' קמ"א מחבר סק"ז בהג"ה ויש מתירין צ"ע דלא מתיר נמי בשל פרקים כבש"ס:

סי' קנ"ב סק"א ד"ה לחופת בנו וכו' כ' בש"ו חו"י סי' קפ"ה שאין איסור מפורש לזווגם ומ"מ העושה א' מאלו איני נמלט מזרעו מקדיח תבשילו וכו' ע"ש:

סי' קצ"א המחבר סק"א ד"ה אבל אשה שרגילה לראות:

דם במי רגלים וכו' כ' הצ"צ סי' צ"ב כלל א' דמילתא לפי הסכמת האחרונים אין להתיר אלא הרגילה למצוא דם בתוך מי רגלי' בתוך הספל וכואב לה כשמטלת מים או יש להתיר ע"י בדיקה שבמהרי"ל אפי' במציאת דם גם אחר הטלתה על הדבר שבודקת בו אחר הטלת מים דתלינן לומר דאותו דם שמצאה תוך על העב לזור הטלתה הוא מתמצית הדם שמצאה תוך מי רגלי' ואותה שמוצא תוך מי' רגלים וודאי לאו מתוך המקור באה

דאין דרך המקור לצאת עם מי רגלים עכ"ל כתבתי אפשר שלשון רמ"א אינו מדוקדק ואי אפשר לכוון דבריו אלו דברי מורי חמי ז"ל ובספר נודע ביהודה סי' מ"ח העלה דלאו דווקא צריכא ג' בדיקות אפי' בפעם אחת נמי סגי ולא צריכא נמי להרגשת כאב כלל רק שתהי' מוכיחה קיים וא"כ נלע"ד ה"ה לאשה שיש לה כינים באותו המקום העוקצים כדלקמן סי' קצ"ח סמ"ז והם מולידי' קרטין סגי בבדיקה הנ"ל כנלע"ד למעשה נכון עיי' בתשובו' חכם צבי מה שתאריך להשיג על הט"ז בענין היתר קרטין דכ' הט"ז סק"ז עכ"ל מורי חמי ז"ל ועיי' נ"ב סי' מ"א:

סי' קצ"ו מחבר סק"י בהג"ה דזה אם מצאה כת' וכו' בס' תפארת ישראל מפקפק אתקור דין ומכריע להקל לפחות כהרמ"א ולא כהש"ך ע"ש ולפע"ד לא ידעתי לה ענין לשלשה ימים דוקא ולמה לא סגי בשלשה בדיקות להחזיקה בטהורה ע"כ נ"ל דאחר ג' בדיקות ושל ערבית דהפסק טהרה ושחרית וערבית שלאחרי' יש לסמוך אח"כ אב"י וכמו שהכריע בתח"י הנ"ל אבל ג' ימים בדיקות סמיכות בא"ז ממש לא דאין זמן בין בדיקה לירד דם מהמקור ואם תמתין שעה אחד נתנו דבריך לשיעורין אבל בג' בדיקות הנ"ל אתי שפיר וכמ"ש מל"מ פ"ג ממשכב ומושב ה"ד:

סי' קצ"ח בט"ו סקכ"א הנה הסכמת הט"ז דאם שכחה ליטול הצפרנים בשבת וי"ט לא יאמר לעכו"ם שתחתך לה אלא תנקרם היטב וכן כ' בא"ח סי' שכ"ח סק"א אבל הג"ה ומ"א סי' ש"ע פסקו דשרי' לומר לנכרי לחתכן דמסייע אין בהם ממש ומ"מ אם אפשר מוטב ליטלם ביד וז"ל נה"כ אלא כיון שאפשר ליטלה בלא כלי למה נקל בכדי והח"ץ סי' פ"ב מסכים עם הט"ז: סי' רי"ז מחבר סק"ט ד"ה שאמר קונם בשר עלי וכו' זה או שאני כצ"ל עיי' בט"ז סי' י':

סי' רל"ח ש"ך סקי"א ד"ה אסור מן התורה וכו' והיינו משום דחזי לאצטרופי כדאיתא ביומא ר"פ יום הכיפורים וכמ"ש הר"ן בפ"ג דשבועות דף רצ"ח ע"א נמי יהיב היא עמא דוקא וא"כ כשנטרף קצת מן הכרי תו לא חזי' לאצטרופי ושרי באידך לכתחילה ומשו"ה שפיר חייל אידך שבוע' שלא אוכל דנפ"מ לכשישרף ודוק השתא לא קשה מידי קו' הש"ך:

סי' רמ"א מחבר סק"ה ד"ה ואם עשו תשובה וכו' ואפי מסרה לצאת לא יעשה הבן שליח ב"ד להוציאו דחרטה הוה תשובה לענין זה אף שאינו מקיל דין ב"ד כן מוכח בש"ס:

סי' רמ"ב ש"ך סקנ"ח ועיי' בש"ך ח"מ סימן כ"ה סקי"ד סי' י"ד וי"ח דכ' שם דאפי' טעה בשיקול הדעת שוי' חתיכה דאיסורא ואין יכול לחזור ולהתיר:

סי' רמ"ח ש"ך סק"י סוף ד"ה דדמי' לכפרה וכו' ע"ש בתשו' בפני' ולענ"ד דוקא אי כבר הוקבע ונסמך ממון על העובר אז יתן גם הבעל לכפרת אשתו אבל או כבר עברה תקנה שלא הוקבע עלי' שום קנס אין לו לקנסה בממון של בעל אלא תתכפר בקנס אחר שאינו נוגע לבעל וא"ע סי' צ"א ב"ש סקי"ג דבמזיד לא קנסי' לבעל כלל ע"ש היטב:

סי' רנ"ז ש"ך סק"ג ד"ה לתת חשבון וכו' ואין צריך לתת חשבון וכו' כצ"ל ע"ש דבריו וד"מ:

סי' רע"ו מחבר סק"ט כ' בש"ו מעיל צדקה סי' כ"ד שאסור לסוד הבה"כ בס"ד אם כתוב עליו שמות שאינן נמחקי' עוד שם ובש"ו נ"ש סי' ל"ז מתיר לקרות השם הנכתב יתירה כגון שנכתב ה"ה וכו' בסוף התשו' שאמרו לו הסופר שאם עלה קרע בתוך השם הוי"ה שקודרי' השם ומדבקי' בלק"ז על הנקב וכמבואר שם אחר והשם הנקדר מדבקי' בפסח הארון הקודש וגם בש"ו מעיל צדקה סי' צ"ה כתב בשם מ"ו שנהגו לקדור השם הנכתב בטעות עם איזה אותיות לפנינו או לאחריו ומסתמא ניקב השם לא עדיף מנכתב בטעות כמ"ש הנ"ש:

סי' ר"פ מחבר סעי' ב' וכו' ועיי' בש"ו חכם צבי סי' י"ט שחולק על סעי' ב' וכ' דאין צריך לסלק רק יריעה אחת ומכ"ש היכא שנקרע באופן שצריך היריעה שאין צריך לסלק אלא יריעה אחד ולזה הסכים השארית יוסף סי' מ"ט וכן באירע פסול ומ"מ מבואר שם בשמו ח"צ סי' הנ"ל דכשצריך להחליף דף א' ע"כ יחליף ג' דפין שהוא יריעה שלימה ע"ש בפנים מ"ש: סי' רפ"א ש"ך סק"ח ד"ה וכמה מצות שחייבין וכו' צ"ע טעם זה דהא איכא נמי כמה מצות שאין ישראל חייבין כ"א כהן ולוי וכדומה וא"כ יהי' פסולי' לס"ת אבל נלע"ד ליישב טעם אחר שכ' המרדכי כך כיון דאנן סהדי שא"א לו לקדש השם דלא יבוא ממזר וכו' אם קדוש אתה א"כ לא נצטווה על מ"ע של כתיבת ס"ת שהרי א"א לכתוב לו בעצמו ס"ת שלם וממילא דלא מצ': למיעבד שליח על זה דכל מה דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משוי נמצא שהוא אינו מצווה על מ"ע של ואתם כתבו לכם וממילא דא"א לו לעשות שליח לאחר לכתוב לו להיות הוא יוצא במ"ע של ואתם כתבו לכם וכו' וכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה ניקרי דמי דעביד מעשה כצ"ל נכון:

סי' רצ"ט ק"ך סק"א ד"ה והילכך כשבטל הטעם וכו' דדרך בישול אסרו תורה עיי' חולין ק"ח ע"א וזה כוונת רש"י וע"ש בתוס' וק"ל ועיי' מ"ש תוי"ט ריש מס' שקלים:

סי' ש"ה עיי' בס' נחלת שבעה סי' י"ב מס' לא ואילך וכלל כי שיעור הסלעים הם ה' לויט ושליש כסף צרוף שהוא ש"כ עשרים צוואנציגער שהם ששה זהובים וצ"ל ווינר קוראנד בזה"ז שכל מארק פיין שוה עשרים זהב ומארק היינו ט"ז לויט כסף צרוף ככתוב על

המטבעות גולדין שטיק כ' איינע מארק פיין ושיעור קדושין משקל חצי שעורה כסף צרוף עולה שוויה חצי הוינר פפעניג אשכנז שהוא פחות מחצי ווינר קיסרית וכן קבלתי ג"כ מאדמ"ו נ' ועיי' פ' הזהב משנה ה' ופ"ד דמעשר שני מ"ג ברע"ב וק"ל: סי' שכ"ג ש"ך סק"ה ד"ה ולא יהי' נאסר העיסה וכו' עיי' בפני' במהרי"ו שטעמו דהא דאוכל והולך ואח"כ מפריש הוא מטעם בריר' דהוברר הדבר למפרע שזה הוא חלתי מעיקרו כמו ליקח יין בין הכותים וא"כ הי' אסור טעמו בטבל למפרע ע"כ ופריש פחות מק"א ע"ש אבל צ"ע דגם זה הוברר למפרע שהטעם הנמשך מהחל' אם העיסה הוא חולין והנמשך מהעיסה אל תוך החלה והיא חלה דהרי יכול להפריש מעט מצד זה ומעט מצד זה ולצרפם לשיעור חלה ועיי' הדברי' בביאור לקמן סי' שכ"ד בט"ז סקט"ו: בט"ז סק"ו עיי' נה"כ ועיי' חו"י סי' ק"ל שדוחה כל דברי הט"ז:

סי' שכ"ד ט"ז סק"ה עיי' נה"כ שגם הוא הסכים להט"ז:

סי' של"ה מחבר סק"א בהג"ה שני' וכו' וכן הסכים בחו"י סי' קמ"א דלא כט"ז וצ"ע למעשה ועיי' בנה"כ:

סי' ש"מ ט"ז סק"ז ונ' אחר שבעה כן הוא בב"ח וכן בדין דאלו בתוך שבעה פשיטא דצריך לקרוע האמת שלשון זה צריך ישוב קצת מ"מ נראה כמ"ש ורבים שגו בזה:

סי' שס"ד ש"ך סק"א וכו' עיי' תשו' נ"ש סי' כ"ט:

סיימתי בעה"י מהדורא קמא של הגהית אמ"ו על היו"ד:

הגהות על שו"ע אה"ע ממר"ן הגאון חתם סופר זי"ע:

בענין אם תמצא לומר הלכתא עיין לח"מ פ"ד דאישות הל' ב' ופלוגתת הפוסקים עם הרמב"ם בכלל זה עי' בי"ש סי' קל"ז ס"ק ו' וע' כ"מ פ"ב דמתנות עניים הל' י"ג:

סי' א' חלקת מחוקק ס"ק ה' שכ' להיפך נ"ב ולפע"ד י"ל בימים קדמונים שהיו כופים לישא אשה כמ"ש בשם הרא"ש ס"ק ד' א"כ י"ל ק"ו מה מי ששהה י' שנים כופים להוציא ק"ו שנכוף שלא ישא עקרה לכתחילה אלא דכופים לישא אשה הראוי להבנות ממנה אבל עכשיו שאין כופין רווק לישא אשה כלל א"כ פשוט שלא נכופו שלא ישא לשם ממון דמה בצע בהמניעה והלא ישב בטל לגמרי ויותר מזה דאפי' מי ששהה י' שנים שאם נכיף אותו להוציא קרוב לודאי שישא אחרת שהרי לא טוב לו להיות לבדו ומ"מ אין כופין להוציא כנלע"ד:

שם בי"ש סק"ו עיי' במרדכי נ"ב פרק הבא על יבמתו סי' ג' ואגודה שם וראב"ן דף קכ"א עמוד ג':

שם בי"ש ס"ק י"א כ' בח"מ יש להסתפק נ"ב עיי' בבני אהובה פט"ו מהלכות אישות:

שם בהג"ה סעי' ו' אם אינו נ"ב ע' תשובתיי וע' עבודת הגרשוני סוף סו' ס"ח מייתי פלוגתא בכל ספק חרם:
בי"ש באו"ד איני אלא דיבור כצ"ל:
שם בי"ש ס"ק כ"א דרא דאיסורא נ"ב עיי"ש ועיי' תשובתי שם בהג"ה מזכה לה גט נ"ב ברור כל דיני חרגמ"ה ע' היטב תשובותי:
שם ב"ש ס"ק כ"ג מיהא ב"ח כ' נ"ב עיי' יש"ש פ"ו דיבמות סי' ע"ב תשובה ארוכה וס"ל דגם בזה"ז החרם ממש כבימי רגמ"ה עיי"ש וע' תשובותי: (:
מבן מרן הגאון כתב סיפר סי' ב' ריש הסי' ע' ספר חסידים מסי' שע"ג עד סי' שצ"ד מ"ש בענין הזיווגים ועיי' בס' חכמת אדם כלל קכ"ג סעי' י"ג דמ"ש בצוואת ר"י החסיד שלא ישא אשה ששמה כשם אמו או שמו כשם חמיו היינו דווקא במשולשים עיי"ש) [:
ד' המעתיק וע' שו"ת חתם סופר חלק אה"ע סי' קט"ז כ' ג"כ דבעי' משולשים]:
שם ביש ס"ק י"ד מיהא י"ל דתצא נ"ב ע' לקמן סי' ל"ה סקכ"ח:
סי' ד' בהג"ה בתשובות ר"י מינץ נ"ב וכ' שם ואל תתמה דאמרי' שיפורא גרים קיוה הולדים יותר מזה איתא בירושלמי לאל גומר עלי וכי עיי"ש והן הנה ד' רשב"א:
בש"ך יו"ד סי' קפ"ט ס"ק י"ג עיי"ש וא"כ י"ל קודם תתן תורה לא היה שיפורא גרים ולק"מ קו' בי"ש ס"ק י"ט, וע' תשובותיו:
שם מחבר סעי' י"ד יותר מיב"ח ע' תשובותיי:
שם מחבר סעי' ט"ו תילים נ"ב עיי' רש"ל פסחים ר"פ האשה וצ"ע וי"ל פרוצה שאני דגומר בת דבלים שמה וגם זקן וק"ל:
שם בי"ש ס"ק כ"א מזנה בעיר נ"ב עיי' תשובותיי:
שם בי"ש ס"ק כ"ו מיהא הרא"ש פי"ב נ"ב פ' יש נוחלין קכ"ז ע"ב והוא בה"ג סוף הל' מילה עיי"ש:
שם בי"ש ס"ק ל"ח ולא כש"ג סוף פ"ק דכתובות כצ"ל:
שם בי"ש ס"ק מ' אם מודה נ"ב ע' תשובותיי ביאור כל הסעיף ופסקי הרמב"ם וד' בי"ש:
הג"ה סעי' כ"ו אפי' אומרת נ"ב ע' תשובותיי:
שם בי"ש ס"ק מ"א אפי משבועה ע' בית מאיר בזה:
שם סוה"ד וע' תשובת ריב"ש והבאתיו ססי' ע"א כצ"ל:
שם בי"ש ס"ק מ"ג עם עכו"ם נ"ב בחידושי ובכמה תשובות הכרחתי דבעכו"ם וודאי בודקת ומזנה ככ' כי חרפה הוא לנו לתת את אחותינו וגו' ובקשתי לי חבר ומצאתי לי רב גדול בעצי ארזים סי' כ"ב ס"ק ה' ממשמעות טי"ד סי' קנ"ג עיי"ש ואמרתי שישו בני מעי שישו:

שם בי"ש ס"ק מ"ה בש"ג נ"ב ובס' המכריע סי' ס"ד וע' תשובותי מענין נאמנות האב:
שם ב"ש פ"ק נ"ב כ"כ פטור נ"ב עיי' תשובותיי:
סי' ה' דין פצוע דכה נ"ב ביאור כל הסי' ודין מי שיש לו ג' ביצים ע' תשובותי:
מחבר סעי' ד' ואם נסתם נ"ב עי' תשובותיי:
שם ב"ש ס"ק ז' נ"ג ע' תשובתי:
שם ב"ש ס"ק ט' שכנגדו למטה נ"ב צ"ל למעלה:
שם מחבר סעי' ז' נ"ב ע' תשובתי:
שם ב"ש ס"ק י"ד משמע נ"כ בארתי בתשובותי:
שם מחבר סעי' וי"ד נ"ב ע' תשובותי:
שם בהג"ה בתה"ד סי' רצ"ט כצ"ל ועיין שם כי ד' בי"ש ס"ק י"ט צע"ג: סי' ו' מחבר סעי' י"ח נשאת לכהן תצא נ"ב מ' אם נודע הזנות אחר הנישואין נאמנת לומר לכשר נבעלתי וקיל משבויה לקמן סי' ז' ב"ש ס"ק י"א וצ"ע לדינא:
שם בי"ש ס"ק ל"ד דעת הטור נ"ב ע' תשובתי:
סי' ז' ב"ש ס"ק א' וצ"ע וכן כ' תשב"ץ ח"ג סי' קע"ח:
שם בי"ש ס"ק ל"ב ואם אשה נדרה נ"ב ע' תשובותי:
סי' י' מחבר סעי' ב נ"ב ע' תשובותי:
סי' י"א ב"ש ס"ק ג' לדחות ראי' זו נ"ב ע' מ"ש ב"ש לקמן סי' קנ"ט ס"ק ט' וע' תשובתי:
שם בי"ש ס"ק ג' בדגול מרבבה הח"מ נסתפק בסוה"ד לא נזכר בח"מ נ"ב לא עיין בח"מ סוף ס"ק יו"ד סי' י"ג בי"ש ס"ק י"ג תשו' מהר"ם לובלין נ"ב ע' יישוב ע"ז בתשובותיי:
שם בהג"ה סעי' יו"ד תה"ד סע' ר"ן נ"ב סי' רי"ו:
שם באו"ד ויש מחמירין נ"ב ע' תשובותי:
שם סעי' י"א בהג"ה ויש מקילין נ"ב אם הי' אמרה מניה והוא מכחיש וחוזר ומודה ע' תשובותי:
שם ואם גמלתו נ"ב ע' תשובותיי:
שם בי"ש ס"ק כ"ג נ"ב ע' תשובותי:
סי' ט"ו מחבר סעי' א' ואותן שהן נ"ב עיין תשובותי בדיני שניות: שם מחבר סעי' כ"ד באשת חמיו נ"ב ועי' תשובותי וע' בקונטריסי תקפ"ד: שם בי"ש ס"ק כ' וע"א שמעיד נ"ב כ"כ לקמן רסי' קנ"ח ועי' תשובותי: שם סעי' כ"ז בהג"ה כופין אותו נ"ב ע' תשובותי:
סי' י"ז סעי' ב' מחבר כל דיני סעי' זה מבוארי היטב בתשובותי:
שם בי"ש ס"ק ו' א"י להעיז נ"ב אמנם במיוחסת סי' ק"מ כ' להדיה מהא דהתקבל דבע"א מעיזה:

שם בי"ש ס"ק י"ג נ"ב ע' תשובותי:
שם ח"מ ס"ק י"א דילמא ימות בעלה נ"ב וע' מ"ש תוס' ב"ב מ"ה ע"א ד"ה מאי נ"ב וכו' וצ"ל מיתה שכיחה טפי מן עושר כדאמרי' בהדי' גיטין ל' ע"ב וע' מ"ש טו"ז ח"מ ס' קס"ג ד"ה והתיאשו וכו' עיי"ש ובר"ן נדרים ס"ד סוף ע"ב בשם הירושלמי מבואר דעושר מצוי טפי ממיתה וזה סדרן עוני מיתה עושר ויש לעיין אי אפי' בזקן אמרי' כן וע' סמ"ע וש"ך רסי' קי"א וא"כ בנשים דשכיחה מיתה טפי כמ"ש תוס' בכתובות בשם הירושלמי משום דמסתכני בלידה ויש לעיין בכל זה ובתוס' ב"מ מ' דבשבויי' חיישי' למיתה טפי עיין שם תוס' גיטין כ"ז ע"א ד"ה והניחו עיי"ש ועיין היטב תוי"ט פ"ט דנדרי' משנה ב' סוף ד"ה פותחין בנולד עיי"ש:
שם מחבר סעי' י"א נ"ב ע' תשובותי:
שם במ"ש ס"ק כ"ז והרי"ף כאן נ"ב אבל המעיי' בח' ר"ן גיטין ע"א ע"א יראה דס"ל להר"ן דברייתא דלעדות אשה מקבלין בכתיבה היינו אם מכוון להעיד ובברייתא דירושלמי שאין מתירין עפ"י שטר היינו בנכתב: שלא להעיד ומשמע מדבריו דאזלינן להחמיר כאותה ברייתא כיון שאין ש"ס דילן מתנגד וכרמב"ם:
שם בי"ש ס"ק כ"ט וע' תשובת אלשי"ך נ"ב סי' קי"ח:
שם ח"מ ס"ק כ"א ולא חיישי' לצרה נ"ב וכשכותבין על הדואר לב"ד ומשיבין על הדואר תו ליכא למיחש לצרה וכן בארתי בתשובותי:
שם בי"ש ס"ק ל"ח ובתשובת שער אפרים נ"ב ססי' ק"פ וע"ש רסי' קי"ו ובתוך סי' ק"ג וע' משנה למלך פ"ג מגירושין הל' י"א וע' היטב בתשובותי:
שם בי"ש ס"ק מ"ז מיהו שם נ"ב עיי' תק"ע סי' רכ"ו:
שם סעי' י"ח בהג"ה נ"ב ע' תשובותי:
שם סעי' כ"ד בהג"ה וה"ה לרושם נ"ב ע' תשובותי:
שם מחבר סעי' כ"ה כ' ר"ת נ"ב ע' היטב ביאור ד' ר"ת בתשובתי ושם נתבאר ד' הספר הישר:
שם בי"ש ס"ק ס"ט ביותר בכלים נ"ב ע' ל' רש"י חולין צ"ו ע"א ד"ה פלוני וכו' בגופו וכליו עיי"ש ומ"ש בחידושי שם:
שם בסוה"ד ופשוט בעיני נ"ב ע' גיטין כ"ח ע"א או שנמצא בין כליו מ"ש פני יהושע שם בענין זה וע' קצות החושן סי' רס"ג וע' תשובותי: שם בי"ש ס"ק ע"ג בתשובת מ"ב נ"ב ע' תשובותי:
שם מחבר סעי' כ"ז מצאוהו ע' בחידושי למ' גיטין כ"א ע"א:
שם מחבר סעי' כ"ח בשם ר"ת נ"ב ע' היטב תשובותי:

שם מחבר סעי' ל"ב נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק צ"ג צלוב בידים נ"ב בתוס' כתובות ל' ע"ב ד"ה דין וכו' מבואר דגם בימי חז"ל היו חונקי עיי' תליי' ודלא כב"ח:
שם בי"ש ס"ק צ"ד אם הוא גוסס נ"ב ע' ס' עזרת נשים למ"ד ע"ב ד"ה מעתה דגם גוסס מגויד מעיד:
שם בי"ש ס"ק צ"ה הרב מהרש"א ובתשוב' פ"י ח"א סי' ז' נחלק עם המהרש"א ז"ל דשמא הי' הימים פתוחין ביק"א רחוק מכאן ולדינא צ"ע:
שם בי"ש ס"ק צ"ב דטריפות ז' נ"ב דבר זה פשוט בש"ס נדה כ"ד ע"ב ואע"ג דזמן יב"ח לא הוזכר שם א"כ גם במתני' דמן ארכובה ולמעלה תנשא נמי לא נזכר זמן ומבואר בתשובותי:
שם ח"מ ס"ק נ"ט דקרו בו חץ נ"ב לא ראה דברי ריטב"א ביבמות שם דוקא בטריפה שמחמת כאב מועיל ליבון אבל טריפה מחמת הנקב עצמו לא יועיל עיי"ש:
שם מחבר סעי' ל"ג קברתיו נ"ב תשובותי:
שם בי"ש ס"ק קכ"ג כלא התרת ב"ב לא מהני נ"ב וכן דעת ביו"ד סי' קכ"ז סוף ס"ק י"ד וכן דעת בית מאיר כאן עיי"ש:
שם בי"ש ס"ק ק"ס משנשרף נ"ב מבואר היטב בתשובותי:
שם בי"ש ס"ק קע"ב נ"ב ע' לקמן סי' קע"ח ב"ש ס"ק ד':
קונטרס עגונות בי"ש אמר המחבר השייכים לסי' זה נ"ב הוכיח תחילתו על סופו א' כתב אגרת לביתו שמאבד עצמו לדעת או יפיל עצמו למים שאל"ס לפנינו במהריב"ן וע' תשובותי:
שם סי' פ"ט ס"ק נ"ב יש להפך נ"ב ע' תשובותי וע' לקמן סי' קל"ט: שם סי' ח' ס"ק קצ"ח וקטריגו א' נ"ב ע' תשובותיי:
שם ק"ד ס"ק שכ"ז נ"ב ע' סי' רפ"ז:
מחבר סי' כ' סעי' ב', ומעשה ארץ מצרים נ"ב צע"ג בשבת ס"ה ע"א לימא מסייע לי' לר"ה וכו' עיי"ש וצ"ל דמסוללת איננה מעשה אלא שמביא לידי כך שתנשא אשה לאשה או כמ"ש תוס' בשם ריב"ן יבמות ע"ו ע"א עיי"ש וזה בכלל תי' הש"ס דלא לילפו גופא נוכראה ותבא לידי מעשה מצרים והס"ד היה סבור שמסוללת בעצמו מכוער כרב הונא ודחו דעתו ודוחק:
מחבר סי' כ"א סעי' ה' בהגה לרחוץ מכותית נ"ב ע' של"ה דף צ"ח ע"א ע"פ פי' ואסור לעשות כן:
סי' כ"ב בי"ש ס"ק ט' וכ' בד"מ נ"ב ע' תשובותי:

סי' כ"ג מחבר סעי' א' אסור וכו' נ"ב ולענין עובר ע' ח"מ סי' תכ"ה סעי' ב' וכ' מהרי"ט בתשו' ח"א סי' צ"ז דלסייע לגוי' להפיל עוברה עובר אלפני עור דהרי ב"נ חייב מיתה על העוברין אבל ישראלית שמצטערת בקשוי לידתה תמיד ומשו"ה רוצית להפיל עוברה אפשר להצילה מכאב וייסורין וקצת ראי' מספ"ק דערכין דמכין נגד בית הריונה משום ניוול ויש לדחות ראי' זו וע' חו"י סי' ל"א:

סי' כ"ז מחבר סעי' ד' אמר לי נ"ב ע' תשובותי:

סי' כ"ח מחבר סעי' ה' בהגה אשה שחטפה ע' תשו':

מהרי"ל סי' ע"ח וע' תשובותי:

שם ח"מ ס"ק י"ב נ"ב ביאור דינים אלו בחידושי משנת תקע"ח ובתשובותי: שם בי"ש ס"ק ט"ז ולפי"ז מ"ש נ"ב אמת שכן יש ללמוד מ"ד תוס' ב"מ מ"ו ע"א ד"ה הקדישה וכו' אבל הך לפ"ז שכ' בי"ש צ"ע בשלמא התם כיון שזה הקדיש וזה שתק א"כ הודה שיהא מוקדש על שמו של זה המקדיש וזה המקדיש נעשה בעליו וצריך להוסיף חומש כשיפדנו וכן בקידושין כיון שאמרה הן רוצה היא שתתקדש לו בפרוטה זו והרי כבר החזירה לבעליו ונעשה פקדון: בידה אבל גזלן ונגזל ששניהם רוצים להקדיש אבל כל א' מקדיש על שמו של עצמו והרי שניהם אינם יכולים להקדישו ולא החזירו גזלן לנגזל וצ"ע וכעין זה:

ע' ב"ב נ' ע"א פי' רשב"ם ד"ה ואב"א אמימר וכו' עיי"ש:

שם בי"ש ס"ק ל"ה וע' לעיל ס"ק ג' נ"ב ע' תשובותי מענין זה: שם מחבר סעי' י"ז כגון טמרה נ"ב ע' ע"ז היטיב תשובותי:

שם מחבר סעי' י"ט שרוצה לקדש בו נ"ב וכלה שנתנה טבעתה לחתן לקדשה בו ע' תשובותי:

שם סעי' כ"א בהגה קהל שתקנו ע"ב ע' תשובותי:

וע' מ"ש כאן באבני מלואים:

סי' ל' בי"ש ס"ק א' דהוה ס"ק ע' נ"ב משנה למלך פ"ג מה' אישות סוף הל' א' וע' תשובותי:

סי' ל"א סעי' ב' בהגת קדשה בטבעת נ"ב ע' תשובותי:

שם מחבר סעי' ג' שמא דבר זה נ"ב ע' ביאיר דין זה היטב בתשובותי:

סי' ל"ה סעי' ו' בהגה דשליח ראשון נ"ב ע' ירושלמי גיטין פ"ג הל' ה' במראה הפנים ד"ה אף בקידושין עיי"ש:

שם בי"ש ס"ק כ"ח וא' בתערובות נ"ב דאין לומר ס"ס שמא לא קידש ואת"ל קידש שמא את זו קידש דזה אינו שהרי היא עומדת לפנינו ומקבלת קידושין ואינה אומרת כבר קידשני שליח שלך והמגי' בטו"ז לא דק בזה:

שם בי"ש ס"ק ל"א דלא שייך נ"ב ע' תוס' גיטין ס"ד ע"א ד"ה התקבל עיי"ש:

סי' ל"ז מחבר סעי' ה' קדשה נ"ב ע' תשובותי:

סי' ל"ח בי"ש ס"ק א' תקנת ר"ג משום צנועות נ"ב תיבת משום נמחק וע' ס' בני אהובה פ"ו מה' אישות מ"ש בזה:

שם בי"ש ס"ק י"א תוס' דף מ"ו נמחק מ"ו ונ"ב נ"ו פ' אעפ"י:

שם סעי' כ"ד מחבר כנסה סתם נ"ב ע' פי' סעי' זה בתשובותי:

שם בי"ש ס"ק נ"ו בסוה"ד מדרבנן נ"ב ע' לקמן סי' מ"ט:

שם מחבר סעי' ל"ד כדי דיבור נ"ב ע' תשובותי:

סי' מ' דגול מרבבה נ"ב בי"ש ס"ק ט' בסוה"ד ספ"ק דקידושין נ"ב ע' ירושלמי קידושין הל' ה' וצ"ע לחלק:

סי' ח"ב סעי' א' בהג"ה לשחוק בעלמא נ"ב ע' תשובותי:

שם מחבר סעי' ב' אינם קידושין נ"ב ע' תשובותי:

סי' ע"ו שבהנה ובלבד נ"ב ע' תשובותי בארתי כי בזה אפי' להסמ"ג אינה מקודשת:

שם בי"ש ס"ק ג' עובדא בהג"מ נ"ב ע"ש מיירי בטבעת וי"ל דנהי דלא בעי למשדיי' אבל הי' לה להסירו מן האצבע ע"כ חייש לרצון משא"כ הא דרמא עיי"ש ומיהא שם בהג"מ סוף גיטין סי' תע"א מיירי בהדי' בדיבר עמה מתחלה בעסקי קידושין וכמ"ש בי"ש כאן עיי"ש:

שם ח"מ ס"ק ד' משטה נ"ב ע' תשובותיי:

שם סעי' ב' בהג"ה והאחד נ"ב ביאור היטב כל הסעיפים האלו בתשובותי: שם מחבר סעי' ד' עדים נ"ב ע' תשובותי על ב' סעיפי, האלו:

שם בי"ש ס"ק י"ג ובתשו' הרשב"א נ"ב ע"ב בתשובותי:

שם סעי' ה' בהג"ה החשוד נ"ב עיי' ש"ך יו"ד סי' קי"ט ס"ק י"ח ובחידושי למס' חולין מ' ע"ו:

סי' מ"ז בי"ש ס"ק ד' דהרמב"ם ס"ל נ"ב דלא אמרי' כצ"ל:

שם באי"ד כגון שאמר נ"ב פי' להראב"ד או לא להר"ן בד' הרמב"ם: סי' נ' מחבר סעי' ד' נתבטלו נ"ב ממ"ש טו"ז כאן משמע דמיירי הכל בזמן שלא הי' חרם וקנס בביטול שידוך וא"כ בזמנינו יש לעיין אם לא דמי לאירוס ושוב מצאתי מ"ש בזה בס' בית מאיר: מהגאון כתב סופר שם סעי' ה' בהג"ה נ"ב עיי' חו"מ:

סי' קי"ז ס"ק י"ב ועיי' בי"ש סי' ל"ט ס"ק י"א:
שם בי"ש ס"ק י"א אחות נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק י"ד איחור הזמן נ"ב טו"ז יו"ד סי' רל"ו ס"ק י"ג ובנחלת שבעה תנאי' ראשונים:
סי' נ"ח אות ט' ובנה"כ סי' רל"ו בסוף דבריו:
שם בי"ש ס"ק ט"ז ועיי' ש"ך יו"ד נ"ב ובת"ה נמתק וצ"ל ובח"מ מבואר ונ"ב ומ"מ צל"ע נהי שהאב אונס דלא פייסה בתרקבא דדינר ומ"מ לא יתן נדן וצרכי חופה עד שתתפ"ס מראשון או תברר טענת מאיס עלי וע' מ"ש בזה בחי' למס' גיטין ל' ע"א ובתשובותי:
סי' נ"ב בי"ש סס"ק א' וא"י איך נ"ב ע' תומים סי' ס' ס"ק ט':
שם בי"ש ס"ק י' והא דלא נ"ב ע' תשובותי:
שם סעי' ד' בהג"ה זקפן במלוה נ"ב אבל שטר הודאה שקיבל מיד חתנו הלואה במזומנים כך וכך ובפרט לפי הנהוג לכתוב בתנאי' האחרונים שכבר סילק את הזוג עד פרוטה אחרונה, ושוב כותב ח"כ בהודאה שקיבל מיד חתנו כך וכך בהלואה מזה לא מיירי שו"ע פה ואין אחר הודאה כלום וכמ"ש חלקת מחוקק לקן סי' נ"ז ס"ק ב' וכן בארתי בתשובותי ועי' בי"ש סי' צ': ס"ק ד' ועתה מצאתי כן בהדיא בס' ש אהובה פ' כ"ב מאישות סוף הל' ב' וע"ש:
שם בי"ש ס"ק י"ג אם יש ס"ס נ"ב צע"ג למעשה ע' פ"י בקונטרס אחרון מס' כתובות אות ל"ד עיי"ש:
שם בי"ש ס"ק י"ד קים לי' ע' היטב באורים סי' כ"ה ס"ק כ"ב ובקיצור תקפו כהן אות פ"ב פ"ג פ"ד אימתי יכול לטעון קים לי ע"ש ועיקר שם סי' קכ"ד עפ"י הסכמתו שם כי הם דא"ח ואין לזוז מהם ועיי' בס' גט פשוט בכלל א' שם האריך ואין לזוז מד' תומים הנ"ל:
שם בי"ש ס"ק ט"ז עוד תיקן נ"ב מבואר לקמן סי' קנ"ח:
באו"ד מאתים נ"ב ע' תשובתי וע' בית מאיר וע' היטב בפנים בתשו' מהרי"ל סי' פ"ו:
עו"ש סוף הסימן בהג"ה חוזר הכל נ"ב סדר תקנת שום ע' תשובותי: שם באו"ד תוס' שליש נ' נ"ב וכמ"ש לקמן סי' ק' ס"ק ל' והיינו דלא כנוסחת נחלת שבעה אבל הגאון בית מאיר הכריע דווקא אם הרוויחו הנכסים אז נותנין לה תוס' שליש ממה שהרוויח אבל לא מממון של אבותיו דאיכא משום תם לריק והוא סברא נכונה וס' זו רמיזה בתשו' מהרי"ל סי' פ' ועיי"ש:
שם בי"ש סס"ק י"ז בכלל נ"ב נתבאר היטב בתשובותי:
שם בי"ש סס"ק כ' נ"ב וכמ"ש ש"ך חו"מ סס"י מ"ב וע"ש:
סי' ט"א בי"ש ס"ק ב' ולא מטמא נ"ב ע' היטב תשובותי:

סי' ס"א בהג"ה חופה תחת השמים נ"ב ע' תשובותי:
סי' ס"ב מחבר סעי' וי"ו עד כמה נ"ב ע' תשובותי אם לברך אחר ז' בליל בעילת מצוה, ועי' בי"ש לקמן ס"ק י"ד ועיי' בני האהובה פ"י מאישות הל' נ"ח:
שם מחבר סעי' ז' ברכה נ"ב והנושא מפותת עצמו עיי' תשובותי: סי' ס"ו בי"ש ס"ק ט"ו אבל נ"ב עיי' תשובותי:
שם סעי' י"א בהג"ה מיחזו אם שינה נ"ב ע' תשובותיי מדין שתוקית: שם באו"ד שהיא גרושה נ"ב ע' תשובותיי:
סי' ס"ח סעי' ו' בהג"ה נאנסת נ"ב היטב מבואר בתשובתי:
סי' ע' סעי' ג' מחבר צריכה נ"ב ע' תשובותי:
מהגאון כתב סופר שם בדגול מרבבה נ"ב ע' אריכת דבר זה בתשובה מאהבה ח"א סי' ע"ח וסי' ע"ט מהגאון נב"י:
סי' ע"א מחבר סעי' ד' הפנויי נ"ב דין משודך עם משודכת והרבה דינים ע' תשובותי:
סי' ע"ב בי"ש ס"ק ח' ועיי' תשו' ריב"ש נ"ב סי' כ"ב ס"ק ה': סי' ע"ה סעי' א' בהגהות ריב"ש סי' ס"ח נמחק והוגה סי' פ"ח כצ"ל: באו"ד ת"ה סי' תי"ו נ"ב סי' רט"ו כצ"ל ומסברא אני אומר דריב"ש לא אמר אלא במקום שיכול לגרש בע"כ אלא שאינו רוצה ליתן לה כתובה אבל במקום שאינו יכול לגרש בע"כ מפני חרגמ"ה מה יעשה העני הזה ימות ברעב מפני שגעון אשתו עיי' מתיקת ד' תה"ד בפנים ע"כ נלע"ד שפטור ממזונותי' עד שתבא אצלו או תתרצה לקבל גט וכתובה וכ"ז ממדינה למדינה אבל באותה מדינה ומכרך לכרך ומעיר לעיר לית דינא ולית דיינא שכופין אותה ואפי' התנה בפירוש לדור בעירה מ"מ אדעתא דהכי למות ברעב ולסבול הני עניות דקשה ממכות וייסורים על דעת כן לא התנה ואם לא תרצה להתגרש אין לה מזונות כנלע"ד כי דרכיה דרכי נועם:
שם בי"ש ס"ק י"ג מרשב"ץ נ"ב ח"א סי' צ"ב אבל יראה כי לא ראה בתשו' מיוחסת סי' רע"ח ופסקה רמ"א ביו"ד סי' רל"ב ע"ש בש"ך ס"ק מ"ג וכן יש לפסוק וכ"כ בית מאיר וע' תשובותי:
סי' ע"ז בי"ש ס"ק א' דיני מורדת אפי' היה וכו' ח"מ נ"ב הייינו באות ד' עיי"ש וא"כ עדים לאו דווקא אלא שנראה כן לחכמי העיר:
סי' פ"ב בי"ש ס"ק ח' אצל אמו נ"ב ע' תשובותי:
סי' פ"ה בי"ש ס"ק י"ד בסעי' אח"ז נ"ב כאן כצ"ל:
שם בי"ש ס"ק כ"ג נמי בכ"מ נ"ב בח"מ סי' ס"ב ובש"ך:
שם ס"ק ז' ד"ה כ' בעה"ת:

סי' צ' בי"ש ס"ק ד' מיהא קשה נ"ב עיי' בית מאיר ויש להיות מתון בדין וע' תומים סי' ס' ס"ק ט' ואורים שם ס"ק כיד וטו"ז סי' ס' עיי' היטב תשובותי:
שם בי"ש ס"ק ה' שח"ז הוא נ"ב עיי' לקמן סס"י ק"ח וסי' קי"ג ברמ"א ס"ב:
שם סעי' ה' בהג"ה המורד על אשתו נ"ב עיי' רשב"ם כב"ב קמ"ו ע"ב דכל שנתן עיניו לגרשה אינו יורשה, ונלע"ד הרשב"ם נמי לא אמר אלא קודם תקנת רגמ"ה אבל עכשיו שאין בידו לגרשה לא עדיף הוא מאשה שאמרה לבעלה גרשתני דלא מקרי בזה קטטה כמבואר ר"פ האשה שלם עיי"ש:
שם בי"ש ס"ק צ"ח ובד"מ ובישו"ש נ"ב וש"ך שם ס"ק:
ט' ועיי' סמ"ע וש"ך סי' ע"ז ס"ק ל' אם הבעל מחויב לשלם חובות שלה: שם באו"ד ס"ה ס"ק צ"ל סי' קי"ז:
שם סעי' י"ד בהג"ה ואין הכיתי נ"ב הסכמת מורי בק"א דס' הפלאה דהאי ואין היינו אי אין וכו' דאם החזיק בה אפי' יכול לפדותו מ"מ יש לו דין קרקע והיינו דברי ח"מ ס"ק מ"ח מתה"ד לראיה דבע"ח גובה מיתמי אע"ג דשומא הדרא ומשמע למ"ד למפרע גובה אפי' בלא סברא משתעבדא מדר"נ אפ"ה בע"ח גובה מהם וע"כ משום שיש לו רשות לנטוע ולבנות ע"ש בתה"ד ועיי' תוס' ב"מ ס"ב ע"ב ד"ה משכנתא כתבו דאע"ג דשומא הדרא מ"מ הוה קנין גמור ולא דק משכנתא דהרי אכל סירות בלא נכיתא ע"ש ומ"מ היא גופי' טעמא בעי כיון דסוף סוף צריך להחזיר הקרקע כשיבוא לו מעות במה יפה כחו שיהיה נקרא קנין קרקע אע"ג דאי זבני לאחר שוב לית ביה משום ועשית הישר והטוב מ"מ אין להיתומי' כלום בקרקע אלא בזוזי שיקבלו מהלוקח או מהמלוה שלהם וא"כ ה"ל יתמי שירשו מטלטלי וזוזי בעלמא ומ"ט בע"ח גובה מהן אע"כ משום שיש להם רשות לבנות ולנטוע ולהעלות הוצאות יתירות על השבח וע' מ"ש שם בשיטה מקובצת דף ל"ה ע"ב ד"ה והלכתא שומא הדרא בשם רמ"ך ע"ש, וא"כ דין זה ברור וכ"כ בי"ש ס"ק נ"א בסופו ויעו רוב קרקעות במדינתינו כך הם ע"כ הארכתי ומכ"ש לענין שח"ז שאינו נגבה ממקרקעי שיש לעיין בהנ"ל:
שם בי"ש ס"ק נ"ב מטלטלין נ"ב ע' תשובותי:
שם מחבר סעי' ט"ו עצמו נ"ב והפירות והקרן שלה כמ"ש בי"ש ס"ק נ"ד: שם בי"ש ס"ק נ"ב סי' ע"ב כתב נ"ב ס"ק כ"ב וע"ש:
סי' צ"א ח"י ס"ק ד' דאף בראיה נ"ב צ"ל בחייה:
שם בי"ש ס"ק י"ג בעלה נ"ב ע' היטב תשובותי:
שם מחבר סעי' ד' סה"ס הג"ה סי' רס"ו ונ"ב רפ"ב:

סי' צ"ב סעי' א' הג"ה קודם נ"ב ע' בי"ש:
סי' צ"ב סעי' א' הג"ה קודם נ"ב עיי' בי"ש ס"ק ו' ועיי' תשו' חו"י ובס' בית מאיר ולולי שאיני כדאי הייתי אומר דטעמי' דרשב"א ור"ן משום דקודם אירוסין לא הוה עבידא דאתי ולא עדיף סלוק מדב"ש בא לעולם לדידן מקנין גמור למ"ד אדם מקנה דבשלב"ל דבעי' עבידא דאתי משא"כ קודם אירוסין כן נ"ל בטעם הדבר וא"כ לפי מנהגינו שאנו כותבין חרם וקנסות על השידוכין א"כ י"ל קודם אירוסין נמי הוי עבידא דאתי ומועיל סילוק לכ"ע ובחי' הארכתי עוד ועש"ך ח"מ ססי' ס"ו אח"כ בארתי הדברים בעה"י ביתר ביאור בחי' למס' גיטין ר"פ הזורק קחנו משם:
סי' צ"ג סעי' ג' מחבר כל זמן נ"ב ועיי' לקמן סי' ק"ב מ"ש בי"ש ס"ק ב':
ע"ש בהג"ה שהיתומים נ"ב וכן נוהגים במדינת אלו לענין מזונות ולא לסלקה מדירה עיי' בית מאיר סי' זה ולקמן רסי' צ"ד ובהשמטות שבסוף ס' בית מאיר כ' שמטעם זה מוותרים נגד האלמנה בכלי בית וכדומה ע"ש: סעי' י"ד מחבר כתובתה נ"ב ע' תשובותי:
סי' צ"ד סעי' א' מחבר וכלי תשמיש נ"ב מה שנוהגים עכשו לוותר נגד האלמנה כלי בית עיי' טעם נכון בסוף ח"א שבס' בית מאיר בהשמטה: סי' צ"ו סעי' א' מחבר גובה נ"ב אם צוה הבעל לתת לה כתובתה אין היורשים יכולי' להשביעה כמ"ש בסי' צ"ז בבי"ש ע"ש:
ע"ש מצד אחד נ"ב מיצר:
שם בי"ש ס"ק ד' תפסה נ"ב היינו תפיסה ממש אבל מה שהאלמנה נשארת בבית ונושאת ונותנות בבית כמקדם לא מקרי תפיסה כ"כ להדיא בתשובת מהר"ם שבמרדכי פח"ה סי' תקכ"ז ומייתי לי' ג"כ בט"ז כאן ובזה מתישבת סתירת תשובת מהר"ם שבמרדכי וכ"כ ש"ג בגליון מרדכי פ' כל הנשבעי' דפוס זו"ב דף קכ"ו ע"ב ע"ש ואין לזוז מזה כי הוא ברור ונכון בעזה"י אחרי כתבי זאת זמן מה מצאתי לי רב גדול הגאון בית מאיר כ"כ ואמרתי שישו בני מעי וברוך ה' שזכיתי לכוין האמת:
ע"ש בי"ש ס"ק ד' שי' שם נ"ב בסי' ל"ד ובסי' ס"ז כ"כ גם בזכרים נגד שח"ז אבל בית מאיר כ' עפ"י מ"ש סמ"ע סו' רפ"א ס"ק י"ג הא דכתובה קודם לשח"ז משום דשח"ז הוה לענין זה כירושה ע"ש א"כ יטענו הבנות אנו רוצים בתקנת חכמי' ע"ש ונכון הוא אך אי כתב בכתובה מטלטלי אגב מקרקעי והיא מוקדמת לשח"ז אזי לא צריכין לד' סמ"ע הנ"ל וצ"ע: שם סעי' י"א מחבר ותפסה נ"ב היינו תפיסה שכתבתי לעיל סעי' א' על הגליון ע"ש:
שם בי"ש ס"ק כ"ו אבל מטלטלים נ"ב וה"ה אם מכרה המטלטלי' הוה כמטלטלי' ולא כמעות אא"כ הניח הבעל מעות ותפסום:

שם סעי' י"ט מחבר גוררת נ"ב ועמ"ש בי"ש לקמן סי' ק"ב ס"ק נ"ג ע"ש: מהגאון כתב סופר סי' צ"ח מחבר סעי' א' אם פטרה נ"ב אם נחשדת לאחר מותו צריכה לישבע אף שפטרה כ"כ בס' חינוך בית יהודא ססי' קי"ח, ע"כ: סי' צ"ט נ"ב ע' תשובותי:

מהגאון כתב סופר מחבר סעי' א' אלמנה נ"ב פרטי דינים בזה ע' בס' חינוך בית יהודה סי' קי"ח מבעל של"ה וצ"ל,ע"כ:

שם חו"מ ס"ק ח' שעשה לה אין יכול למכור שלא מדעתה כצ"ל:

סי' ק' בי"ש ס"ק ב' ואם נתפשט נ"ב ועיי' רמב"ם פ"ח מה' נזקי ממון הל' י"ב וצ"ל בבתי דינין פשטה אבל לא בכתבי שטרות וצ"ע, וע' תשובותי:

שם בי"ש ס"ק ג' ע' תשו' מ"ב נ"ב גבאי צדקה שרוצים להיות קודמי' לכתובת אלמנה עיי"ש וע' תשובותי:

סי' ק"ב בי"ש ס"ק ה' כב"ח נ"ב עו' לעיל סי' ק' וריש:

סי' צ"ג ושם סי"א דין נדוניא וסי' סס"ק מ"ז:

סי' ק"ז מחבר סעי' ג' איבדה נ"ב וע' לעיל סי' צ"ב סעי' ט' וק"ל: סי' ק"ח בי"ש סס"ק זו להערים נ"ב ענין הערמה ע' נחלת שבעה סי' כ"א ס"ק ג':

סי' קי"ב מחבר סעי' א' הבנות נ"ב ואפי' נולדה אחר מיתת האב ניזונת ממלוה שהניח ע' תשובותי:

סי' קי"ג מחבר סעי' א' מי שמת נ"ב ע' תשובותי:

שם בי"ש ס"ק ד' כך נ"ב ע' תשובותי:

שם בהג"ה סעי' ב' בקרקעות נ"ב ע' חו"מ סי' רפ"א סעי' ז' בהג"ה דעשור נכסי גובי קודם לשח"ז אמנם מה שמוסיפין על עישור נכסי מפני האומד כ' מהרי"ק סוף שורש ע"ח דשח"ז קודם וכ"כ ח"מ לקמן ס"ק ט"ו אמנם אם נשתדכה בחיי האב ופסק לה כך ומת י"ל דזה קודם לשחיז ע' לעיל סי' נון ב"ש ס"ק י"ט ובסי' זה ס"ק י"ג ע' וק"ל וע' באורים:

סי' ס' ס"ק י"א שינוי בנוסח שח"ז ע"ש וע' סמ"ע וש"ך ס"ס ק"ד מה נקרא ראוי ומוחזק לענין שח"ז:

שם ח"מ ס"ק ט"ו בסוה"ד יפקוד צ"ל יפרע:

סי' קט"ו בהג"ה סעי' ג' שגם הוא נ"ב ע' תשובותי:

שם בי"ש ס"ק ט"ו והוי די נ"ב ע' תשובותי:

שם מחבר סעי' ט' מי נ"ב ע' בית מאיר וע' תשובותי:

סי' קי"ח בי"ש ס"ק כ"ה מהנדוניא נ"ב ע' בית מאיר לעיל סי' נ"ב וע' היטב תשובותי:

סי' קי"ט מחבר סעי' ל' בהג"ה שעברה ע"ד נ"ב ע' תשובותי:

שם באו"ד נשתטית נ"ב שיעור שוטה ע' תשובותי:

שם באו"ד או מתירים לו נ"ב בנשתטית ע' תשובותי:
שם מחבר לשמור גיטה נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק ח' או נ"ב נמצא פסול בגט אחר שנשא שנייי בהיתר ע' תשובותי:
שם ח"מ ס"ק ז' לא התיר נ"ב ובשו"ת ב"ח סי' צ"ח כ' בהיפך עיי"ש: שם מחבר פס"ז תדור עמה נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק י"ג וקצת ראי' נ"ב ע' תשובותי:
סי' ק"כ בהג"ה סעי' ג' והאשה נ"ב אם מגרש ע"י שליח אפי' לא ידעי' שם האשה סמכי' שהשליח לא יתנו אלא עפ"י עדים המכירים אותה כ"כ ב"י בבה"ב ולקמן סי' קל"ו בשם הריטב"א ורבותיו ע"ש ולזה רמז בי"ש ס"ק ב' ע"ש וע' טו"ז ס"ק י"ג בשליח המביא גט וע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק ז' הבעל אמר לב"ד נמחק והוגה לב':
שם באו"ד פסול אלא נ"ב היינו לחד שנויא דתוס' עירובין י"ג ע"א ע"ש ונעלם מבית מאיר ע"ש:
סי' קכ"א מחבר סעי' א' צריך שיהיה נ"ב ע' תשובותי:
שם מחבר סעי' ד' שכיב מרע נ"ב ע' תשובותי:
סי' קכ"ד בי"ש ס"ק י"ט נ"ב ע' תשובותי:
סי' קכ"ה הג"ה סעי' י"ט שימלך נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק ל"ג ואין להקל נ"ב ע' תשובותי:
סי' קכ"ו א"נ נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ססק"א סי' ש"ה נ"ב סי' ש"ו סעי' י"א עיי"ש וסי' ש"מ סעי' ה' ועיי"ש מג"א סס"ק:
שם בי"ש ס"ק ח' ובנ"ש נ"ב ודברי ב"ח נכוני' לע"ד דכיון דכ' ביום כך בשבת איכא למטעי באחד לירת אשבת שלפניו קאי אשבוע ראשונה שבירח ובזה נסתלקו כל דברי נ"ש וכן הסכים בס' ג"פ לכתוב ביום א' לירח: ע"ש ס"ק י"ח כותבין ביום א' כצ"ל:
שם ח"מ ס"ק כ"ב בב"ח נ"ב לפע"ד י"ל בפשיטות דנהי דהרמב"ם ס"ל דהיה ראוי לכתוב כר"מ מ"מ אחרי שמכמה דורות הורגלו לכתוב כר' יהודה נהי דלד' הרמב"ם עשו שלא כהוגן אבל עכשיו שכבר הורגלו בכך א"כ ידוע הוא בכל שטר וגט דסתם אדר הוא ראשון אפי' ר"מ עצמו מודה בזמנינו זה לר' יהודה ומ"מ בהל' נדרים חייש להחמיר דמ"מ אולי כוונת זה הנודר הי' כר"מ וכדפסק הרמב"ם באמת ואזלי' להחמיר כנלע"ד וד' ח"מ בזה אינם מובני' לי' וע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק ל"ב אם לא נ"ב ע' תשובותי:

שם הג"ה סעי' ל' ולא בר נ"ב ברבי כצ"ל ע' פר"ח:
סי' קכ"ז הג"ה סעי' ה' להחמיר נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק י"א הכ' בתורה נ"ב וכ' כי כן איתא רפ"ק דר"ה שני בשבת לא אשכחן:
סי' קכ"ח מחבר סעי' א' צריך נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק ז' מדינא נ"ב ובזה מיושבים ד' תוס' ס"פ במה מדליקין התמוהים כמ"ש מגיני שלמה ויש:
להגי' שם וכותבי' שם מדינה בגט במקום שנדפס ואין כותבין והפי' דבבל היתה נקראת מדינה ובורסיף מתא וא"א שיתחלפו שמותיהם:
שם הג"ה סעי' ג' הרעדיש נ"ב ע' תשובותי:
שם הג"ה סעי' ד' חוץ לעובר נ"ב ע' תשובותי:
שם מחבר מי בארות נ"ב ואין לכתוב מימי בארות והטעם ע' תשובותי: סי' קכ"ט ב"ש סס"ק א' לכתחלה נ"ב ע' תוי"ט משנה ח' פ"ט דגיטין ודבריו נכונים:
שם ס"ק ב' באשכנז נ"ב צריך ביאור וז"ל מהר"ם שם כששולחין גט ע"י שליח אין לכתוב שום וחניכה אאשה ואמקום האשה כיון שאין יכולין לכתוב העומדת וכו' עכ"ל ור"ל התם מיירי לעיל מינה בנוסח גט אשכנזים שכותבין בכל הגיטין וכל שום וחניכה וכ' אם שולח גט והרי אינו יודע מקום שימצא השליח את האשה שהרי משום כן אין כותבין העומדת באותו מקום נוהגין כר"ת דמי שאין לו ולמקומו שם אחר פוסל כשכותב וכל שום ע"כ אין לכתוב עליה ועל מקומה וכל שום:
שם הג"ה סעי' ה' וחנכה נ"ב בה' כ"כ בס' נ"ש:
שם הג"ה סעי' ז' יש ספק נ"ב היינו שיש מקום ספק לפנינו כ"כ טו"ז ס"ק א' אבל בלא"ה כל דפריש מרובא פריש:
שם סעי' ט' בהג"ה לבסיף נ"ב ע' תשובותי ע' טו"ז א"ח ר"ס ק"ח ע"ש: עוד שם מחבר שתוקי נ"ב צע"ג מ"ש רמב"ן פ' נח בפסוק אחי יפת הגדול והנה מצינו יהודה מכב"י שנ"ל שהוא ר"ת מתתיה כהן בן יוחנן ומסמיך תאר כהן לשמו ומיהו התם י"ל דלא נימא אביו כהן ולא הוא כי נתחללה אמו קמ"ל אבל בעלמא צ"ע ועיי' היטב מ"ש בגליון סמ"ע שלי סי' מ"ט ע"ש:
שם בהג"ה הוחזק נ"ב ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק כ"ד ואין לחוש נ"ב ובנב"י מהדורא בתרא סי' קי"ט העלה לכתוב משה יהודה דמתקרי משה ליב וכן יש לנהוג:

דגול מרבבה על מחבר סעי' ט' עיי' לקמן נ"ב אמנם בגט פשוט ס"ק נ"א העלה לכתוב שם אמו ומ"ש ס"ק מ"ח וצ"ע למעשה וראיה מיואב בן צרויה ור' שמעון בן פזי ואבא שאול בן אימא מרים וכדומה:

שם הג"ה סעי' ע"ז וכל כינוי נ"ב ע' תשובותי:

שם בי"ש ס"ק ל"א ולדינא נראה נ"ב מ"מ כל זה אם אין לו שם עברי כלל אלא ב' שמות לע"ז ומשכחת בנשים שאין עולות לתורה אז כותבי על השני דמתקרי אבל כשיש לו שם עברי וב' שמות לע"ז אז כותבין המכונה והמכונה כדלעיל ס"ק כ"ט וקאי אשם העברי שיש לו ב' כינויים:

שם בי"ש ס"ק ל"ד בסופו כמ"ש בת"ה נ"ב עיי' בקיצור כללי שמות שבסוף ס' טיב גיטין או"ר יו"ד שבמדנתינו כשמברכין החולה מיד במי שבירך מזכירין ב' השמות וכן בכל התפלות שמתפללין עליו נראה לו לכתוב לכתחלה ב' השמות יחד בלי דמתקרי וע"ש ונ' לע"ד נכון וישר:

מהגאון כתב סופר און כותבין המתקרי ב' השמות אלא כותבין דמתקרי אחר שני שמות עי' בפנים בטיב גיטין:

שם בהג"ה סעי' י"ט ואין לת"ת נ"ב וע' ספר גט פשוט מס"ק ק"ד ואילך ומסקנתו סס"ק ק"ז דטוב שלא ידע הבעל כלל שיותן ב' גיטין ועכ"פ לא יתחילו בתקוני השני וכתיבתו עד אחר גמר ונתינת הראשון עיי"ש הגם שנראה לו שאין קפידא מ"מ מהיות טוב אל תקרי רע:

שם מחבר סעי' ל"א נ"ב עי' מ"ש המגיה בסוף הספר בכתבי מהרי"א סי' י"ח ומייתי לי' ב"י סו' סימן זה שוב מצאתי מ"ש בזה הגט פשוט אות קכ"ח ע"ש:

שם באו"ד שלא נמצא נ"ב אעפ"י שכן נמצא כצ"ל:

שם בגליון נ"ב המכונה וסימנך זכר מסגל נקיבה מקמצת כמו שם האיש המוכה ושם האיש המוכה בי"ש שמות אנשים באות א' ד"ה אהרן בקמץ כותבין נ"ב ושם ארא במדינתינו הוא קיצור שם לא כ' כן:

שם המ' סענדער נ"ב לכתוב המכונה ולי נראה לנהוג. כמנהג לבוב שכ' בס' טיב גיטין: אות ב' בנימין נ"ב בנימין דמתקרי ימין כן נ"ל אע"ג דנראה דהוא קיצור השם בנימין מ"מ כיון דימין כתוב בתורה בבני שמעון והוא שם הקודש בפ"ע ע"כ יש לכתוב כצ"ל:

באות ג' ויש לדחות נ"ב בהגהות טו"ז דוחה כ"ז בדברי' נכונים וכן הסכים בית מאיר במסקנתו דבין גדליה ובין חנניה לעולם העיקר בלא וי"ו כי כן עיקר ואח"כ גט שני גדליהו בוי"ו:

אות ה' לנפתלי הירש נ"ב ובמדינה זו כותבין הרש בלא יו"ד:
אות ז' זימל כ"א נ"ב עי' תשובותי ובדברי הימים א קאפיטעל וי"ו נמצא זמה בלי יו"ד והוא שם קודש וא"כ כשקוראי' עוד שם בשם קודש צריך לכתוב דמתקרי אבל זומלין ביו"ד הוא שם חול וכותבין המכונה וע' תשובותי:
אות יו"ד יהודה נ"ב נראה כל הפלפולים האלו בשם שנכתב בקרא ובש"ס כגון יהודה גדלי' וחתימתו נשתנה ממה שכתוב אבל בשמות המוסכמים בהסכמה בעלמא כדון זעלקא והוא חותם זעלקי ביו"ד בזה בוודאי הולכים אחר חתימתו וכן מבואר ממ"ש ב"ש לקמן בשמות נשים אי שמה זאלדא ובשם אלב גיטא ע"ש:
אות יו"ד יאסקע וכו' נ"ב אבל יאזעף צריך לכתוב עיי' תשובותי: שם דרב חמא וכו' נ"ב מ"ש בתשובותי:
אות מ' מאיר נ"ב היינו שקורין מם בצרי ויו"ד אחרונה נרגשת בחירק מאיר וזהו שיבוש אבל מייאיר בב' יודין אחר המ"ם בפתח ונרגשי' היודין בפתח כמו אדאי שהיו"ד נרגשת אחר המ"ם והאלף בחירק מייאיר צריך לכתוב המכונה ולזה נתכוין הגאון מהר"ם פישעלס ז"ל בנוב"י תנינא סי' קי"ט ודלא כטיב גיטין בסי' זה ע"ש:
שם ואם נכתב באל"ף נמחק ונ"ב צ"ל בה"א:
אות שי"ן נ"ב שמואל המכונה שמעלקא נ"ב ע' תשובותי:
שמות האנשים אות ב' בטשיל נ"ב פאטשול:
אות זי"ן זעלדא נ"ב ובמדינותינו נקרא זאלדא וחותמין כן:
ב"ש זעלמא נ"ב זעמלא עיי' טיב גיטין:
אות ס' בסוף חיה נ"ב חיילה בשני יודי"ן נ"ל כי ביו"ד א' חילה יש לטעות מלשון שיתו לבכם לחילה אבל שני יודי"ן היא לשון חיה כמו וחיית ורבית וברכך כנלע"ד וכן עשיתי מעשה:
אות יו"ד וכ"ט נ"ב ובמדינתינו יאכד:
שם יראה ני"ב ע' תשובותי:
אות למ"ד נ"ב לביאה ע' רד"ק יחזקאל רסי' י"ט וע' טיב גיטין וע' תשובותי:
אות מ"ם מלכה נ"ב אשה א' שמעריסה היה שמה מלכה ובעו"ה משנים שמם לשם גוים ונשתקע שם ישראל לגמרי ונקראת מאל"י וכשנתגדלה למדו אותה לחתום אמאלי' כי כן בין הגוים מאל"י הוא קיצור השם והוריתי שאין לכתוב שם מלכה שנשתקע ובמקום נתינה לא היו יודעים אותה כלל אך לכתוב מאל"י דמתקרי אמלי' דהכא אין מאל"י קיצור שם תאמלי' אלא משם מלכה הסיבו שמה מאל"י שיהיה דומה למלכה ודומה לשמות הגוים רק אח"כ הוסיפו להדמות עוד יותר לגוים וחותמי' אמאלי' כדרך מאל"י של גוים

אבל לעולם מאל"י עיקר אמאל"י טפל כנלע"ד ואם חותמת עצמה אמלוע בע' לבסוף יש לכתוב כן:
אות ריש רבקה נ"ב ריבא רחא עיי' תשובותי:
נ"ב רמה שם אשה:
אות תרצ"ה נ"ב המכונה תאצא:
אויערבאך נ"ב כשנשתקע שם זה ע' תשובותי:
עיר שיש לה תואר גדול כגון גרוס מעזעריש וכדומה נפסק בשתי שטות ע' תשובותי:
סי' ק"ל דיני גט וכו' נ"ב כל דיני ערעור הבעל על הגט וחתימת עדים ע' תשובותי:
שם בי"ש ס"ק ח' ה"ה אם תפר נ"ב ע' תשובותי:
סי' קל"א הג"ה סעי' ט' ואמר נ"ב ע' תשובותי:
סי' קל"ו הג"ה סעי' ו' מ"מ יכתבו נ"ב ע' תשובותי:
סי' קמ"א ב"ש ס"ק וי"ו סי' רמ"ג נ"ב ע"ש בש"ך ס"ק א' דזה ליתא: שם סעי' ל"ה מחבר השליח נ"ב עיי' תשובותי וע' היטב מה שפקפק הפני יהושיע בגיטין כ"ט ע"ב גבי שליח שלא ניתן לגירושין וצ"ע למעשה: הג"ה מהגאון כתב סופר שם מחבר סעי' נ"ה ואם אמרה נ"ב וע' בשואל שם שכ' שמקובל מרבותיו שלא לחלוק בשליחות ולעולם לא יהי' יחד בעיר וכן נוהגים פה עפ"י אאמ"ו מאוה"ג זצ"ל ועי' בקיצורי דינים שבס' גט פשוט סי' קס"ח ושם כ' אפי' בכפרים הסמוכים שפיר דמי, ע"כ:
שם סעי' נ"ט השולח נ"ב ע' ביאור כל הסוגי' ודינים אלו בתשובותי: סי' קמ"ב סעי' ט' האחרון נ"ב זה צ"ע לדינא וע' מכתב מאלי' שער וי"ו ס"ס כ"א ובחי' פ"ג דגיטין כ"ט ע"ב:
שם סע"י יו"ד הג"ה דלא מהני נ"ב צע"ג וכן הרגיש בית מאיר ובס' בני אהובה פ"ז מגירושין סוף הל' כ"א ע"ש שמגי' ברמ"א שלא שמעו הב"ד ע"ש: שם ב"ש ס"ק י"ט שני נ"ב ע' תשובותי:
שם ב"ש ס"ק ל' החתימה נ"ב טעם חומרא זו כ' מהרח"ש דבשלמא בפ"נ הוה חומרא בעלמא וסגי' בקן קולמס אבל קיום החתימה מדינא בעי ב' ומשום עגונא הקילו אין לך בו אלא חידושו אא"כ כשיש הרשאה מקויימת היה מקום להקל מ"מ כשבא מעשה לידי לא מלאני לבי והוצרכתי לכתוב גט אחר כי לא היה שעת הדחק ועיי' היטב במכתב מאלי' סוף סי' ל"ח וע' בית מאיר בסי' זה:
סי' קמ"ג סעי' א' נ"ב ובקיום או ביטול התנאי אחר מיתה ע' תשובותי: שם ב"ש ס"ק ב' התנאי ניב כיון ששניהם שוגגים הרי זו מותרת לבועל כ"כ טו"ז ס"ק ב' ע"ש:
שם סעי' ט"ז ואין תקנה נ"ב ועי' היטב תשובת מהרי"ט סי' מ"ט נ' נ"א: שם ב"ש ס"ק ל"א בשם הרמב"ם נ"ב צ"ל הרמב"ן:

שם באו"ד לומר הגט נ"ב פי' וכיון דלעולם צריך להזכיר ביטול גט אין זה כריתות משא"כ באביו ומ"מ כבר צוום במהרי"ט סי' מ"ט ע"ש: סי' קמ"ד ב"ש ס"ק ט"ו הרא"ש בתשובה נ"ב ע' אריכת במהרי"ט ח"א סי' מ"ט נ' נ"א:

סי' קמ"ז ב"ש ס"ק ז' וא"א יש נ"ב מהרי"ט ח"א סי' ס"ו העלה דלאו מטעם ברירה אלא משום שנשאר לו זכות בגט ע"ש:

סי' קמ"ט ב"ש ס"ק א' כגון נ"ב ע' תשובותי:

שם באו"ד ריב"ש סי' ל"א נ"ב סי' ה' וסי' וי"ו:

שם ס"ק ב' אלא אם נשאה אחר יגרשה לא חייב שוב לקדושי' כן הוגה: שם ס"ק ד' בהגמיי' צ"ל בהגהת מרדכי:

סי' קנ"ג ב"ש ס"ק ג' כמ"ש בסי' קס"א הוגה במ"א ונ"ב קמ"א ס"ק פ"ד: שם ס"ק ד' סי' ק' נ"ב סעי' י"א עיי"ש:

סי' קנ"ד הג"ה סעי' ב' מרדכי נ"ב סי' ר"א ועיי' מ"ש בתשובותי וע' תשו' מהרי"ט ח"א סו' י"ג מזה:

שם סעי' ה' הרא"ש כלל ע"ב נ"ב מ"ב:

סדר גט ראשון מיד הבעל ליד האשה:

ס"ק א' אין נ"ב אי צריך ג' לסדור הגט ע' תשובותי:

ואם צריכה כתב ראי' שנתגרשה כדת משה וישראל צריך מעשה ב"ד ע' ב"ש סי' מ"ז ס"ק ד': ס"ק י"ז יזכיר ביטול המודעת גם על השליחות:

מהגאון כתב סופר ס"ק כ"ה בלא"ה אין לכתוב נ"ב בתשובותי העליתי דלא קאי אכינוי משפחה ומטעם שכ' ד"מ סי' קכ"ט אות י"ח ומ"מ העליתי שיכתוב יוסף דמקרי יוסף קאן בן שמעון ע"ש:

ס"ק מ"ט לפלוני נ"ב ויש לעיין דהרי אח"כ קונה אומן בשבח כלי ויש לסופר ולעדים קנין בגט ע"כ צריך שיהיה שכירות שלהם מוכן לפניהם טרם נתינת הגט כנלע"ד:

ס"ק נ"ב אים ווייזען נ"ב עי' ר"נ:

ס"ק קמ"ב נ"ב מצאתי כתוב בגליון טופס א' שכ' גאון א' לתלמידיו בשנת ת"ז לפ"ק בק"ק קעלין שלא יכתב ואנש לא בשטה א' דלא לשתמע שם אדם אנשלא משום מעשה שהי' ע"כ דבריו:

ס"ק קפ"ז האט צו דיר כצ"ל מהגאון כתב סופר:

ס"ק רל"א תהיה נ"ב תהיי:

ס"ק ר"נ כדלעיל נ"ב עיי' בנב"י מהדורא קמא חלק אה"ע סי' נו"ן וטוב לחוש למ"ש שם ומהיות טוב וכו':

ס"ק כ' מהגאון כתב סופר ונותן אני לך כצ"ל ופיך כפי ודבריך כדבורי: ס"ק כ' מומר נ"ב ע' לעיל סי' קמ"א סעי' נ"ט ומ"מ בשעת הדחק ע' תשו' שבות יעקב סי' קי"ד וקט"ו:
נוסח הרשאה בשליח ראשון נ"ב נוסח מינוי שליחות שני ע' בסידור מרגליות שבד"מ סוף טור אה"ע ולעיל סי' קמ"ז ברמ"א:
סי' קנ"ו ב"ש ס"ק ג' אבל נ"ב ע' תשובותי:
שם מחבר סעי' ד' נ"ב ע' תשובותי:
סי' קנ"ז סעי' ד' י"מ שמת נ"ב הקשה ב"ח לימא מדפוטר זוקק כיבמות כ"ב ע"ב גבי ממזר עיי' מה שתי' ואולי כוונתו דהאי היקישא הוא כל שישנו בפיטור ישנו בזיקוק והשתא בשלמא ממזר דה"א למעט מגזי"ש אחוה אחוה א"כ אתי היקישא ודחי גז"ש כמ"ש תוס' גיטין מ"א ע"ב ד"ה דכ"ע אבל מומר אמעיט מגופי' דקרא שאינו אח במצות א"כ לא אלים היקישא למעט קרא והוא תי' הגון:
סי' קנ"ז סעי' ה' אשתו נ"ב ומחויבת לברוח שלא להתיחד עם בעל מומר פן תוליד בן פריץ והוא בכלל פן יסיר כפי' רשב"א בתשובה סי' אלף קס"ב וע' היטב תשובותי בענין אי מומר פוסל בביאתו:
סי' קנ"ז ס"ק ג' בין הגוים נ"ב וע' תשובותי:
סי' קנ"ח ב"ש ס"ק א' ולכאורה נ"ב כ"כ לעיל סי' ט"ו ס"ק כ': ע"ש נאמן נ"ב ע' לעיל סי' י"ז ס"ק קמ"א ע"ש ואפ"ה הוה ס"ס ועוד התם מיירי בהמיר וגם נתכוין לעגן אי דמי לקטטה ובזה מיושב קו' הח"מ ותשובת הר"ן ע"ש:
סי' קנ"ח ס"ק ב' מהר"י מינץ נ"ב עיי' תשובותי:
סי' קנ"ט סעי' א' הזר נ"ב אי צריך דווקא לגרשה קודם ע' תשובותי וע"ש בחי' ליבמות צ"ב ע"ב ועיי' תשובותי:
שם סעי' ג' שומרת נ"ב ע' תשובותי:
שם סעי' ה' הג"ה חרם נ"ב ע' תשובותי:
סי' קס"א סעי' ד' לא רצה נ"ב ע' תשובותי:
שם סקס"ז הריטב"א נ"ב דמדכ' שם וזו ומשיאו עצה ומבקשים ע"ש ל' מבקשים שייך אחליצה והנה כיון דאפי' בכולם פנויים אפ"ה אין כופין הגדול לחלוץ ואפי' בכולם נשואי' איכא פלוגתא אי חליצה פסולה היא עיי' לקמן בפי' סדר חליצה סקמ"ו ע"ש ונהי דנוהגי' לחלוץ:
מ"מ אם יש אח קטן פנוי לא נכניס עצמינו בפלוגתא ויחלץ הקטן כדפשיטא לי' לריטב"א כיון דבלא"ה לענין חליצה אין מצוה כ"כ על הגדול וק"ל: סי' קס"ה ס"ק ט' ב"ש פ' חקת נ"ב ר' פ' חקת דף ק"ב ע"א אמנם ז"ל תשו' ח"צ ס"א ד"ה ואני יצאתי וכו' וז"ל מה שאנו

כופי' על החליצה משום לתא דידה דאין חוסמין אותה ולא תתעגן ותיתב וכו' שאם היא רוצה להתעגן וגם הוא אינו מקפיד אנן לא איכפת לן עכ"ל ע"ש:

ס"ק י"א נ"ב עיי' לקמן בסדר מצות חליצה ס"ק מ"ו ובשו"ע יו"ד סי' רל"ד סעי' יו"ד ובתשובה בארתי דשם מיירי רא"ש להדי' בנפלה לפניו ונשבע לחלוץ ואז בדידי' תלה והוא שרי לו לחלוץ ומי יאמר לו מה יעשה ושבועה חלה משא"כ בנשבע בשעת נישואין מי יודע ביום נועד יהי' כוונתו ליבם אולי ישפוך ה' רוחו על כל בשר כדורות ראשונים שיבום קודם נמצא זה כבול באיסור שאסר על נפשו והתורה צוותה שתהי' אז בשעת מעשה הבחירה חפשית:

סי' קס"ז קטן נ"ב ע' תשובותי:

סי' קס"ט מחבר סעי' כ"ה איטר נ"ב אם אח"כ הוא אומר שהוא איטר ע' תשובותי:

שם ב"ש ס"ק ל"ד כף רגלו נ"ב וכן פי' רש"י במ"ק כ"ה ע"ב וגם לשונו במס' יבמות יש לפרש ואין כאן מחלוקת ועיי' תשובותי:

סי' קע"ז ב"ש ס"ק מקנס נ"ב ובית מאיר פליג דעכ"פ אתנן הראוי' אית לה ובחי' למס' כתובות ל"ט ע"ב ובתוס' מרובה שלי ר"פ נערה פלפלתי על דבריו ולדינא צ"ע ומצוה לבצוע וע' תשובותי:

שם ב"ש ס"ק ג' ובפלוגתא נ"ב ע' תשובותי:

סי' קע"ח סעי' א' אם נטמאה נ"ב ע' תשובותי:

שם ב"ש ס"ק ד' שמותר נ"ב עיי' ססי' י"ז ב"ש ס"ק ע"ב:

סי' קע"ח הג"ה סעי' ט' שנתבאר נ"ב ע' תשובותי ומבואר מאוד בס' בני אהובה פכ"ד מה' אישות הל' י"ח מ"ש באורך:

שם סעי' כ"ב אין ראוין לקפוץ נ"ב ע' תשובותי:

העתק מס' גבורת אנשים:

האשה שאמרה בפני בעלה גרשתני נאמנת אפי' לינשא לכתחלה ויוצאה בלא גט ונוטלת כתובתה ולא תוס' חזקה אין האשה מעיזה פני' נגד בעלה ואפי' יש עדים שהיתה אשתו ולפיכך אשת איש שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר בפני בעלה הרי זו מקודשת לשני ומותרת לו בלי גט שהרי היא כמו שאמרה לבעלה גירשתני ואף אם אין הבעל ממש שם רק שהוא בעיר כשנתקדשה לאחר מקרי בפניו שאם לא גרשה לא היתה עושה מעשה כזה כשבעלה בעיר אבל כשאומרת גירשתני צריכה לומר כן בפני בעלה ממש ואפי' נשאת או נתקדשה לאחר שלא בפני בעלה אם אומרת אח"כ בפני בעלה גירשתני נאמנת ולא אמרי' שאומרת עכשיו כן בפניו להחזיק דבריה הראשונים של שקר:

וי"א דאם נשאת או נתקדשה בתחלה שלא בפניו אינה נאמנת אפי' אומרת אח"כ כן בפניו ותצא משני בלא גט העיקר כסברא ראשונה אך יש להחמיר ולהצריכה גט משניהם ותצא מזה ומזה ואם היתה קטטה ביניהם או שתובעת כתובתה או שתובעותו כתובה אינה נאמנת בכל ענין לומר גירשתני אפי' לינשא ולא מקרי קטטה או מריבה אלא כשאמרה פעם א' גרשתני ונתברר שהוא שקר אבל אם לא יש קטטה או מריבה נאמנת וי"א דאפי' בתובעת כתובתה נאמנת ולכך יש להורות דאם אמרה גירשתני תנו לי כתובתי ונשאת לא תצא וכל זה בפני בעלה אבל שלא בפני בעלה אינה נאמנת כלל לומר גירשתני אפי' לחומרא, וכל זה מדינא אבל בדורות הללו שיש נשים חצופות ופרוצות אינה נאמנת אפי' בפני בעלה לומר גירשתני לינשא לכתחלה בלא גט אלא לחומרא נאמנת:

מי שאין לו גבורת אנשים יוציא מיד ויתן עיקר כתובה ונדוני' שהכניסה ולא תוספת (דווקא תוס' היותר משליש אבל עד שליש דינו כעיקר כתובה כ"כ מהרי"ק בשורש פ"א עיי"ש שהאריך) אפי' לא שהתה עמו עשר שנים ולא ילדה ואעפ"י שיש לו גבורת אנשים קצת ויכול לבעול באחרת וזו אינו יכול לבעול מחמת שרחמה צר ואלו היה לו גבורת אנשים ממש היה יכול לבעול גם את זו צריך ליתן לה כתובתה ונדוניא:

האשה שטוענת על בעלה שאין לו גבורת אנשים והוא מכחישה נאמנת דכיון שהיא טוענת שהבעל יודע בה כמו זה חזקה אין האשה מעיזה פניה בפני בעלה ונאמנת אפי' אינה באה בטענה בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה ויוציא מיד ויתן כתובה ונדוניא וצריכה לטעון כן דוקא בפני ב"ד ובפני בעלה ממש אבל אין מקבלין ממנה טענה זו לא ע"י שליח ולא ע"י אנטלר אעפ"י שהדברים נספרסמו ומגיעים לאזני בעלה אינו מועיל עד שתטעון כן דווקא בפני בעלה וב"ד חוקרין ודורשין אותה היטב על זה אולי יודו זה לזה או אולי הוא מחמת חולשת כחו או מחמת רכות:

שניו או מחמת שרחמה צר ודכיוצא בזה בענין שבהמשך הזמן יוכל לבעול אותה ואם לא יהי' לה במה לתלות דק שתטעון בברי שהוא מחמת שאין לו גבורת אנשים נאמנת ויוציא ויתן כתובה ונדוניא ואעפ"י שאמרה כן בתחלה שלא בפניו נאמנת אח"כ כשתחזור ותטעון כן בפניו:

וכל זה כשאינה תובעת כתובתה אבל כשתובעת כתובתה אינה נאמנת כלל בכל ענין אפי' שהיתה עמו עשר שנים ולא ילדה דאמרי' מחמת חימוד ממון אמרה כן וצריכה לדור עמו כשאר אשה עם בעלה:

וכן כשטוענת שמונד ממנה מתשמיש אינה נאמנת כלל ומאריכין הדבר ועושין להם דרך בקשה עד שיתפשרו ובדורות הללו שיש נשים חצופות אינה נאמנת אלא היכא דאיכא אמתלא לדבריה כגון ששהתה עמו ה' או וי"ו שנים ולא ילדה וכן כשכרתו הכיס שלו לפני איזו שנים להוציא האבן וכן אם עדן היא בתולה ב' או ג' שנים וכן בשאר שום אמתלא או רגלים לדבר נאמנת וא"צ אומדנא דמוכח רק ברגלים לדבר קצת סגי:

וכל זה בסתם אבל אם אמרה בפירוש איני רוצה כתובה יתן לי גט והריני מוחל לו הכתובה נאמנת אף בזמן הזה בלי שום אמתלא:

וכל מקום שאמרנו יוציא ויתן כתובה אין כופין בשוטין על הגט וגם אין מנדין אותו שאין כופין או מנדין אותו אלא במקום שאמרו בפירוש כופין כגון הנושא הפסולות או כגון באותו מומין הגדולים המבוארים במקומן אבל אין לו גבורת אנשים אינו מום:

וכן נקטעו ב' ידיו וב' רגליו או נסמו ב' עיניו לא הוה מום לכופו בשוטים או בנדוי על הכתובה אבל על הגט אין כופין כלל שלא יהי' גט מעושה ובניה מאחר ממזרים ואפי' הוא מודה שאין לו גבורת אנשים אין כופין על הגט אלא כל מקום שאמרנו יוציא מבקשין על הגט ואומרים לו חכמים חייבוך להוציא ואם לא תוציא מותר לקרותך עבריין וכן מותר לגזור על כל ישראל שלא ישא ויתן עמו או לעשות לו שום טובה או בשאר הרחקות שירחקו ממנו שבזה אין כפיי' עליו שאם ירצה ימצא לו מקום והוא לא ילקה בגופו מתוך זה כיון שאין מנדין אותו כדין מנודה אך אנחנו נתפרד מעליו ויש מי שאומר שהאידנא שההרחק חושבי' כנידוי אין לעשות לו שום הרחקה רק שאומרים לו מותר לקרותך עבריין וטוב להחמיק, ואם באה מחמת טענה כגון שאין לה בן לא ממנו ולא מאיש אחר ואומרת בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה כופין אותו בשוטין להוציא בגט ונאמנת ג"כ נגדו לכופו בשוטים להוציא מיד וה"ה בשהתה עמו עשר שנים ולא ילדה אין כופין אותו להוציא אלא בבאה מחמת טענה:

אפי' יש לו גבורת אנשים רק שאינו יורה כחץ אין כופין להוציא בשהתה י' שנים ולא באה מחמת טענה אפי' אין לו ג"א אין כופין בשוטים או בנידוי להוציא דמשום תשמיש או מזונות לחוד אין כופין אלא במונע ממנה כל עניני אישות וה"ה בנודר ממנה מתשמיש או ממזונות לחוד אז כופין להוציא אפי' במונע ממנה כל עניני אישות אין כופין בשוטים על הגט ויש להחמיר לענין מעשה ולכן אם קידש אשה שאסורה לו ולאחרים בענין שצריך להוציא בגט אין כופין אותו בשוטים או בנידוי להוציא וכן מי שרגיל לכעוס להוציא אשתו מתוך ביתו אין כופין להוציא ואעפ"י שעי"ז אינו זנה לפעמים וגם פורש

ממנה יותר מעונתה מיהא עלינו לכפותו בשוטים לזונה או לשמש עמה או ליתן לה גט ואין זה נקרא כפייה על הגט רק כדי לקיים שארה ועונתה, ע"כ לשון ההעתקה:
נ"ב סוף העמוד תקנת רגמ"ה ע' סי' י"א וססי' קי"ז וסי' קי"ט ובב"ש סי' קמ"א ס"ק ז' וסי' קט"ז טו"ז ס"ק ט' ובדגול מרבבה ס"ס קנ"ד וסי' קנ"ט בהג"ה סעי' ה' וע' ב"ש סי' ס"ו ס"ק י"א משמע חדר"ג דרבנן אמנם ברישׁ סי' קנ"ח משמע שהוא דאורייתא:
הגהות על טו"ז אה"ע סי' ד' ס"ק ז' רינון נ"ב וכעין כתובות ל"ו ע"ב וכל כיוצא בזה ותמהתי שלא הביא גי' זו:
סי' י"ז ס"ק כ"ט חלק עליו נ"ב ממ"ש נמחק וצ"ל ומ"ב:
סי' ל"ה ס"ק י"ח דקרובותיו נ"ב צ"ע בתוס' גיטין ס"ד ע"א ד"ה התקבל: סי' צ"ב ס"ק ב' המגיד נ"ב נעלם ממנו ד' המגיד שם פכ"ג הל' ז': סי' ק"מ נ"ב אחר סוף העמוד מה שחסר כאן תמצא אחר ב' דפין:
סי' קמ"ו ס"ק א' משא"כ בקבלה נמחק ונ"ב בקבע זמן:
ליקוטים והערות שו"ע אה"ע:
סי' א' בי"ש ס"ק א' לערב אל תנח צ"ע הא לא ישא בבאשה במדינא זו ובמדינא אחרת ולתלמודינו מ' אפי' לאפקועי שמיי':
שם טו"ז ס"ק א' בסוה"ד דמיירי ביש לו וא"כ לדידן דלא שייך אחרת הו"ל לרמ"א להגיה דליתא להאי דינא:
שם ס"ק ב' דמש"ה לא נקט קרא כצ"ל ס"פ:
שם רמ"א סוף סעי' ח' משום חשש זו ע' ב"ב ס' וילקוט ע"פ וינחם יצחק: שם בי"ש ס"ק ס"ז מצות פ"ו צ"ל מצות אל תנח:
סי' ג' טו"ז ס"ק א' דהיה ישראל קטן וצ"ע דכהן שקנה עבד קטן האיך מאכילו בתרומה ותו חרש וחרשת איך אוכלין בתרומה:
טו"ז ס"ק ז' הם ס"ז צ"ל ס"ל:
שם ס"ק ח' להני תרי הפוסלים כצ"ל:
באו"ד וס"ל צ"ל וה"ל:
סי' ה' בי"ש ס"ק י"ז כמ"ש ביו"ד כצ"ל:
סי' ד' בי"ש ס"ק י"א דאילו אינו מערער צ"ע דלמא מת רבו ולא ערער והיורשים מערערים:
שם טו"ז ס"ק ד' והוה מעזי פנים כ"ה במס' כלה:
סי' ו' בי"ש ס"ק ט"ז תימא על הרמב"ם עי' מ"ש ה"ה פ"ה מה' מאכלות אסורות ה"א ולק"מ וע' רמב"ן פ' שמיני ור"א מזרחי שם:

שם בי"ש ס"ק כ"ד ואומרת טמאה אני ע' סוטה ו' ע"א ד"ה והאומרת טמאה אני וע' מ"ל פ"ח מה' תרומות ועיי"ש:
שם באו"ד כתובות ס"ג ע"ב ד"ה אבל:
שם בי"ש ס"ק כ"ה אם נשאת לכהן לא תצא צ"ע למה הרי שויא נפשה חתי' דאי' וגס בב"ח לא מצאתי כן:
שם בי"ש ס"ק ל"א כמ"ש בסי' ד' סעי' כ"ח כצ"ל:
סי' י"א שו"ע ע' פנים מאירות ח"ב סי' ק"ל:
סי' י"ג בי"ש ס"ק א' ולזרעך אחריך כצ"ל:
שם בי"ש ס"ק כ"ב שתי שנים ואמנם במ' גיטין תנן שתי שנים וע' טו"ז: שם בי"ש ס"ק כ"ה פסק חלבה ע"כ הולד אצל מניקת כצ"ל:
וצ"ע דלמא ממסמסא לי' בביצים וחלב:
שם בי"ש ס"ק ל"ג דהוא זמן קצר כצ"ל:
שם בי"ש ס"ק ל"ח אין מכירה אסורה וע' בראה כתובות שם:
סי' ט"ו בי"ש ס"ק א' לפני עדות פסולי דרבנן כצ"ל:
סי' י"ז בי"ש ס"ק י"ב המגיד פי"ג כצ"ל:
מחבר סעי' ט' ע' נוב"י מה"ק חלק אה"ע סי' מ"ו:
שם בי"ש ס"ק כ"ה ע' נוב"י סי' הנ"ל:
שם בי"ש ס"ק כ"ז כשכותב לזכרון כצ"ל:
שם טו"ז ס"ק י"ח ועד"ז סובבים כצ"ל:
באו"ד שהלכו לכרכים ביתר:
שם טו"ז ס"ק כ"ג דשם וודאי ידעי ועדים כצ"ל ומלת לא נמחק:
שם חלקת מחוקק ס"ק מ"ז בר יונה איז כצ"ל:
באו"ד לידי גביית כצ"ל:
שם טו"ז ס"ק ל"ד לא בא אלא לחלק כצ"ל:
שם טו"ז ס"ק מ"ג וצליבת קיסם ומורי הגאון חתם סופר היה מפקפק אם אין התרגום על רות מצדוקי דלידדן לא הוה חנק כ"א ע"י סודר:
סי' י"ז טו"ז ס"ק מ"ג, כמבואר בסנהדרין וד' הטו"ז תמוהין וכי בקרא כתיב מה אמרה נעמי:
שם טו"ז ס"ק ס"ג תינשא ואזלי צ"ל ואולי:
שם בי"ש ס"ק קנ"ד הורג צ"ל הרוג:
שם חלקת מחוקק ס"ק ק"ב לא והא אלא מוצאו כצ"ל:

שם טו"ז ס"ק ע"א דלא נבעלה שתי תשובות בדבר דאפי' נכנסה לחופה ולא נבעלה דינה כנבעלה ועוד מי העיד לדוד עלי' שלא נבעלה הא לא היא ולא הוא נאמנים בדבר וקרא הוא דדרשי' אבל לא להל':

קונטרס עגונות סי' ד' שהעד הראשון חזר ונ' דווקא חזר אבל מודה שאמר כן אבל אם כופר שלא אמר כלל תלי' בפלוגתת הפוסקים אם העד הראשון יכול להכחיש העד השני וע' ס"ק ק"ס דלא כ"כ וצ"ע:

סי' ו"ט בי"ש ס"ק א' ע' ח"ס חלק אה"ע חלק ראשון סי' מ"א:

סי' כ"א חלקת מחוקק ס"ק ח' והא דאמרי' עיי"ש וצ"ע:

סי' כ"ב בי"ש ס"ק ב' בכלל גזרת יחוד ע' ר"ן פ' עשרה יוחסין: סי' כ"ו טו"ז ס"ק א' דין תורה צ"ע אטו בת כהן שומרת יבם בשריפה וע' רמב"ן פ' וישב:

סי' כ"ז בי"ש ס"ק י"ג בסוה"ד וצ"ע ע' חי' רשב"א קידושין שם וצ"ע: סי' כ"ח בי"ש ס"ק ט' לא נמצא ע' חי' רשב"א קידושין פ"ב שם: שם בי"ש ס"ק י"ט משמע אם עדן וע' בב"י: שם טו"ז ס"ק ל"ד בד' המגיה אם על בנו מ"מ מעשה שהיה בבניו של בעה"ב היה ולכך דווקא בבנו ובתו גזרו:

בעה"י הגהות ממרן הגאון ח"ס זצוק"ל על שו"ע חו"מ:

ססי' ג' בהג"ה ע' תשובותי':

סי' ח' ש"ך ססק"ה נ"ב סי' כ"ו:

סי' י"ב סמ"ע ס"ק כ"א שטרא נ"ב ע' תוס' כתובות מ"ד ע"א ד"ה והלכתא: ססי' י"ז נ"ב ברבה שופטים ר"א אומר אם היית יודע:

שהדין עמו אל תסביר לו פנים שלא יאמר מתחלה רוצה לזכותי רשבנ"א אם ידעת שאין הדין עמו הסבר לו פנים שלא יאמר מתחלה היה רוצה לחייבני: ססי' י"ז בהג"ה טעות נ"ב ע' מ"ש כפות תמרים סוכה ל"ד גבי אשוו זבינא אסא ודבריו דא"ח:

סי' כ"א ש"ך רס"ק ג' הרי נ"ב עיי' היטב בטו"ז ליו"ד סי' רל"ו ס"ק י"ג ובנה"כ שם ובתשובה א' הארכתי בזה ועיי' אבני מלואים רסי' ל"ח דלא כבית שמואל ובית מאיר שם עיי"ש היטב וכ"כ משנה למלך פי"א מה' מכירה הל' א' בין ביטול התנאי מחמת אונס דמני' מיירי הכא בש"ס ובין קיום התנאי מחמת אונס והנה אמת נכון:

סי' כ"ב הג"ה סעי' ב' קבלה נ"ב ע' תשובותי':

שם ש"ך ס"ק ב' נ"ב ע' תשובותי':

סי' כ"ה ש"ך ס"ק ה' בשם ר"י מווינא כצ"ל:

שם סמ"ע ס"ק י"ט שבתוספת נ"ב שראו דברי רי"ף וחולקים ע"כ חוששין להחמיר מיהת כ"כ מהרי"ק שורש צ"ב עיי"ש:

שם סמע ס"ק ל' מרובים נ"ב וגילה דעתו שעשה הפרשה בשביל כך כמ"ש בהג"ה בשם העיטור:
סי' כ"ו ש"ך ס"ק ד' רב שרירא נ"ב ע' תשובותי:
סי' כ"ח סמ"ע ס"ק מ"ד כ"ז נ"ב ע' ש"ך לקמן סי' קנ"ה ס"ק ט': סי' ל' מחבר סעי' ד' דרישה נ"ב דין זה ובדין אינו חוזר ומגיד ע' תשובותי:
שם מחבר סעי' י"ג כל א' נ"ב ע' בית שמואל סי' קמ"ב ס"ק כ"א ובית מאיר שם וסי' קמ"א סעי' מ"ג ע"ש:
סי' ל"א ש"ך ס"ק א' בעדים נ"ב הו"מ להביא ראיה מפורשת מדברי נימוקי יוסף פ' ח"ה דף קע"ה סוף ע"א וק"ל והוא בש"ס מ"א ע"ב:
סי' ל"ג מחבר סעי' וי"ו אבי נ"ב אחר הנישואין מק"ו דלקמן ברמ"א סעי' ט' וכ"כ בתשובות מהר"י יעב"ץ ח"ב סי' א':
שם סעי' י"ג עד שלא נ"ב והפסול משום עבירה ונעשה כשר ע' בש"ך סי' ל"ד ס"ק ל"ג:
שם ש"ך ס"ק י' את אשתו נ"ב צ"ע קצת מדנקט הש"ס חתנו ולא נקט היה יודע עדות לאשה ונשאה וחזר וגרשה מזה משמע קצת דלא כש"ך לקמן סי' ל"ד ס"ק ל"ג:
שם ש"ך ס"ק ט"ז קרובי נ"ב עמ"ש בכ"ז פני יהושע בק"א לכתובות סי' ס"ח:
סי' ל"ג מחבר סעי' א' ושונא ע' תשו' רש"ל סי' ל"ג שונא מוחלט פסול להעיד:
סי' ל"ד ש"ך ס"ק י"ג הגוף נ"ב ולקמן ססי' ל"ח כ' דהגוף פסול אלא שאינם משלמין ממון ע"ש:
סי' ל"ד מחבר סעי' ט' בזמנו נ"ב כאן שייך ד' הטו"ז שנדפס לקמן סי' מ"ג סי"ח ד"ה שמא שקרו וכו' עיי"ש שנדפס שלא במקומו:
שם ש"ך ס"ק ל"ג הפסולים נ"ב וכ"כ הרא"ש פ"ב דגיטין סי' כ"ו עיי"ש: סי' ל"ה מחבר סעי' י"ב סומא נ"ב ע' תשובותי:
שם בהג"ה סעי' י"ד בזה נשים נ"ב נלע"ד דארמאי לא ובארתי בתשובותי: שם סמ"ע ס"ק ו' שמעין לעדותן נמחק:
סי' ל"ו נ"ב ע' תשובותי על כל הסימן:
סי' ל"ז ש"ך ס"ק י"ח וכן נ"ב ע' מ"ש בי"ש בסי' מ"ז:
סי' מ"ב ש"ך ס"ק א' כי מהרא"ש ועי' בראש ריש פ' גט פשוט וי"ל שטה א' לית בי' הרבה תנאים והוה כמו גט דמדכר דכירא וק"ל ובקיאות זה מפ' גט פשוט מייתי לי' בקרבן נתנאל בגיטין:
סי' מ"ג ש"ך ס"ק מ"ה בדרכי משה נ"ב ע' חידושיי למס' סוכה מ"א ע"ב עד עיצומו של יום עיי"ש נתיישב היטב (ונדפת בחלק ששי של שו"ת חתם סופר (המעתיק):

סי' מ"ה ש"ך ס"ק ג' ד"ה ומיהא וכו' כרשב"ם נמחק והוגה כרשב"ג בש"ס שם:
מחבר סעי' ג' הודאה נ"ב ע' תשובותי:
שם בש"ך ס"ק ד' תוס' שניים תיבת שניים נמחק:
סי' מ"ט סמ"ע ת"ק כ"א נ"ב ע' רמב"ן פ' נח בפסוק אחי יפת הגדול דלעולם קאי התואר על המדובר בו כמו וישעיה בן אמוץ הנביא עיי"ש וצ"ע התם גם אמוץ היה נביא כמבואר פ"ק דמגילה גם הוא נגד הש"ס ערוך מס' סנהדרין ס"ט ע"ב דשם קטן מיפת בלי שום חולקים ולכאורה היכא דמפוורסם וליכא למטעי כגון דוד בן ישי מלך ויהושע בן יהוצדק הכהן הגדול אין לו לקרא להפסיק בין עיקר השם ולכתוב דוד מלך בן ישי אך זה הוא בן המתיחס אחר אביו אין להפסיק ביניהם כשהוא מפורסם משא"כ שם ויפת אפי' אי נימא כס"ד דש"ס חם ויפת כסדר תולדותן א"כ כבר נתפרסם דשם הוא הראשון מ"מ לא הו"ל למכתב אחי יפת הגדול אלא שם הגדול אחי יפת דאין אח מתייחס אחר אחיו דלא להפסיק ביניהם אא"כ יפת הגדול ודרך חכמתם קחשיב אבל שליט אב אינו מפורסים יש להעדים להפסיק בין בן לאב למכתב שליט להודיע אע"כ אשניהם קאי וע' מ"ש בגליון שו"ע אה"ע סי': קכ"ט מיהודה מכזי שצ"ל ר"ת מתתיהו כהן בן יוחנן. (תמצא בחלק ד' של ספרי ליקוטי חבר (המעתיק):
סי' נ' ש"ך ס"ק וי"ו וכ' בתשובה נ"ב ע' תשובותי:
סמי' נ"ה ש"ך סמק"ו ר"ז נ"ב וע' מ"ש שם על הגליון:
סי' ס' סעי' ג' לדון נ"ב ע' ש"ך לקמן סי' רנ"ו ס"ק ט' וצ"ע לדינא ועיי"ש ס"ק י':
שם בהג"ה מיהו נ"ב עמ"ש על הגליון לקמן של"א סעי' ב':
סי' ס' בטו"ז ריש הסי' שצריך נ"ב ע' גיטין ע"ד ע"ב והא לא צריך ומ"ש חי' רשב"א שם וק"ל:
שם טו"ז בד"ה ומעשהו נ"ב ע' תשובותי:
שם בהג"ה סעי' ג' וי"א דהמקבל נ"ב ע' תשובותי:
סי' ס"א מחבר סעי' ט' מפני נ"ב ע' לקמן סי' ק"ה סעי' ט"ז וש"ך שם ס"ק ל':
שם סעי' י"ג מי נ"ב ע' תשובותי:
סי' ס"ו בהג"ה סעי' ד' אין נקנה אפי' בכתיבה כצ"ל:
שם שגבה גבה ב"י בשם הרשב"א נ"ב מחודש מ"ג:
שם סמ"ע ס"ק נ"ד והיה נ"ב דברי טו"ז בזה נכונים דאינו נעשה חשוד למפרע אחר שכבר העיד בכשרות וכ"כ שיטה מקובצת בב"ב מ"ה ע"א ד"ה דאמר לא ניחא דלהוי לוה רשע עיי"ש בשם הראב"ד דע"א משני עדים אינו נעשה חשוד למפרע:

שם מחבר סעי' ל"ט שטרות נ"ב דין לאטרי לאזע עיי' כמה חילוקי דינים ביעב"ץ ח"א ססי' פ"ה ובאנקנאטן ע' תשובותי:
סי' ס"ז סמ"ע ס"ק ב' בשביעית נ"ב צע"ג דהתוס' לא כ"כ אלא איובל אבל שמיטת קרקע חרישה בשביעית פשיטא שנוהג בזה"ז בא"י ובמדינות הקרובות וכמבואר ריש מס' מ"ק עיי"ש ושם ד' ע"א משמע אפי' מדאוריי' אסורה בקנה אפי' בזמן שאין ניסוך המים וזה נ' ד' שם:
שם פ"ך ס"ק ל"ד לא מהני נ"ב בחידושי ר"פ הכותב בארתי הטעם דקודם לא מהני סילוק משום דלא עבידו דאתי דאפשר שיחזרו בהם וא"כ בזה"ז שעושים חרמיס וקנסות שלא לחזור בהם א"כ מהני סילוקן קודם אירוסין וכבר כ' כן בגליון ב"ש שלי סי' צ"ב עיי"ש ובארתי ביתר שאת בחי' למס' גיטין בפ' הזורק ועיי"ש היטב:
סי' ס"ב מחבר סעי' ב' הג"ה שנת של"ד נ"ב ובער"ה שלהי תקמ"ד בהיותי יוצק מים ע"י מורי הגאון מו"ה נתן אדלער כ"צ זצ"ל מסר דברים לפנינו במקום פרוזבל כי היינו על הדרך ויהיה שמיטה אי"ה שנת תקפ"ו הבע"ל תקצ"ג יה"ר שיבנה ביהמ"ק ושנת ת"ר הבע"ל:
סי' ס"ח סעי' ב' לשני נ"ב עש"ך יו"ד קס"ה ס"ק ז':
סי' ע"א ש"ך ס"ק ל"ז הנאמנות נ"ב ע' תשובותי:
סי' ע"ב סמ"ע ס"ק ז' ובבין נ"ב וע' תוי"ט משנה ח' פ"ד דר"ה: שם מחבר סעי' ה' לנאמן נ"ב ע' תשובותי:
שם סמ"ע ס"ק נ' צריכין נ"ב וה"ה כשהמלוה חי ואין אדם טוען ברי נגדו צריך לשבע כן מבואר בלשון הרמב"ם וכן בנימוקי יוסף ומ"מ בנקט שטר בידו אפשר דהו"ל כתפוס ועמ"ש סמ"ע לקמן סי' ק"ח ס"ק ט"ז ועיי' כתובות פ"ה ע"א גבי אית לך סהדי דתביענא וכו' ע"ש וע' מ"ש סמ"ע בסי' זה ס"ק מ"ט בשם ר"ן ואפשר בכה"ג שאין כאן ברי נגדו יש לפסוק כן: סי' ע"ב מחבר סעי' י"ד ישבע המלוה נ"ב עיי' מכות ג' ע"ב במלוה על משכון י"ל שאינו שוה שיעור זוזי א"כ כיון דצריך לישבע ישבע שבועה חמורה אך משטר קשה הא במשנה לא היה היסת ונ"ל משו"ה פי' רש"י דלא כתוס' עיי"ש וק"ל:
סי' ע"ג סמ"ע ס"ק י"ח לפרעו נ"ב עיי' תשובותי:
שם מחבר סעי' י"ז אסמכתא נ"ב מה שקשה מכאן למ"ש בסי' ר"ז סעי' י"א וכן לקמן ססי' נ"ה מבואר בתשובותי:
סי' ע"ד מחבר סעי' ז' המטבע נ"ב ע' מ"ש בי"ש סי' ק' ס"ק כ"ג וסי' ס"ו סס"ק ט"ז ובתשובותי:

סי' ע"ה ש"ך ס"ק ה' קצ"ג נ"ב והוא שם קצ"א ע"ב:
שם מחבר סעי' י"ז אינו וכו' פרעתיך נ"ב וי"ל דמשכח' לי' שהעיד ע"א בפני הלוה לך ואמר אל תפרעני אלא בפני זה העד ועדיין לא פרעת בפני והוא ישוב אינו יודע אם פרעתיו בפניך:
סמ"ע ס"ק ל"א ק' והלא נ"ב גם כאן צ"ל כן דע"א מעיד שהתרה בו אל תפרעני אלא בפני זה העד והיא אומר פרעתיך בפני אחר והיה ראוי שיאומן במגו דלא התנית עמי כלל כמ"ש הסמ"ע לעיל סי' ע' ס"ק י"א ומ"מ הואיל ואיכא ע"א הו"ל מחויב שבועה ואי"ל ומשלם כצ"ל וק"ל:
שם מחבר סעי' כ"א שחייב נ"ב אבל מ"מ לא יוכל לתפוס וכמ"ש ש"ך לעיל סי' קס"ד עיי"ש:
שם ש"ך ס"ק ע"ה וה"ה עוד וכ' ולפי"ז נ"ב צ"ע דזה היפך ממ"ש לעיל סס"ק נ"ז:
שם סמ"ע ס"ק י"ז דידע שהן שותפין כצ"ל:
שם סמ"ע ס"ק נ"ז דומה נ"ב צ"ע דאינו דומה דלעיל מיירי דווקא שירש מאביו ואמר דזה אמר לי אבא:
אבל לא בשלו עיין זה בראשונים ועיי' לקמן סי' קמ"ט ובש"ך ס"ק י"ג: שם טו"ז ס"ק כ"ה בד"ה ברשים וכו' רל"ב סי"ח נ"ב ע' בש"ך ס"ק ט"ז דפסק דהל' א"י אם פרעתיך:
סי' ע"ז הש"ך סס"ק ל' ומביאו נ"ב ועיי' יותר מבואר לקמן בש"ך סי' צ"ו ס"ק ט' ובאו"ת שם דלאו דווקא כבר פרעו אלא אפי' לכתחלה נמי פורעי' כל החובות מנכסי הבעל דהיא מהשותפים דהרי נושאות ונותנת בתוך הבית ואח"כ תגבה כתובתה אך החובות קודמים לכתובה כיון שגם היא חותמה השטרות וה"ה ח"כ שהיא לבד חתמה בלא בעלה כל שבא לתקן הבית הכל משתלם מנכסים אלא שכתובה מאוחרת לכל החובות:
סי' פ"א הג"ה סעי' ז' נ"ב ע' ש"ך יו"ד סי' רמ"ח ס"ק י"א:
סי' פ"ז ש"ך ס"ק י' אסיפא נ"ב עיי"ש מ"א ע"א ומ' בר"ן דדוקא בשבועות התקנה פטור אבל שבועה דאוריי' נשבע בספק פלוגתא אך אם הדיין מסופק אין לחייבו מספק אפי' שבועת התורה כן מוכח מתוס' מ' ע"א ד"ה להודיע כוחו עיי"ש:
שם בהג"ה סעי' ז' בלא מיגו נ"ב עיין תשובותי:
שם בהג"ה סעי' י"א מהרי"א נ"ב עיין שם הטעם משום שכל אדם יוכל להקל שבועתו ולומר דור לי בחיי ראשך כדאי' פ' זה בורר נ"ל כוונתו כי מה שתקנו חז"ל שבועות המשנה היה בכלל התקנה שיוכל להשביע משבועות המשנה ולמטה כגון היסת חיי ראשך או חרם והכל בכלל התקנה ועיי' טו"ז סי' צ"ג סעי' ד' ועיי' לקמן סי' ר"צ סעי' י"ט:

שם ש"ך ס"ק ל"ח ד"ה וגדולה וכו' כהנך נ"ב בקצה"ח השיג ע"ז והעלה דלא יועיל קים לי כיון דלא נחתינן לנכסי לא יועיל תפיסתו וב"ד לא ינדוהו על ספק וביאר יותר בסק"ד עיי"ש:

שם מחבר סעי' י"ט ינהגו נ"ב עיי' תשובותי:

שם סמ"ע ס"ק ס"א דרשעים נ"ב עיי' תשובותי:

שם מחבר ססעי' ב' ב"ד נ"ב ועיי' ב"ב מ"ח כ"ח מדין קפץ ונשבע: שם סעי' כ' לאיים נ"ב ועיי' תשובותי:

שם הג"ה סעי' כ"ה האיסור נ"ב המעיי' במרדכי דב"מ סי' רכ"ט יראה ויבין דברי פסקי מהרי"א סי' ל"ו דמיירי דווקא באומרת קדשתני בביאה דטועה עליו דעביד איסורא דרב מינגד וכו' ואפשר שהיתה ג"כ נדה כרוב נסי דידן ע"כ כ' מהרי"א דבזה מודה ר"מ לרבינו שמחה דאע"ג דפליג בטענת גניבת דאעפ"י דטוען עליו דעביד איסורא מ"מ משביעי' אותו מ"מ בקדשתני בביאה מודה ר"מ משום דמצורף לזה עוד עיקר תבועתה איננו ממון אלא איסור קרובותי' ואי אשת איש אבל היכא שאין הטוען חושד להנטען דעביד מידי דאיסורא אע"ג דעיקר תביעתו הוא אי' והיתר רק דמשתרבב מני תביעת ממון ככל הני גוונא דמייתי ש"ך ס"ק נ"ז מודה מהרי"א דמשבועי': ועוד נ"ל בקדשתני אין ברור כל כך דאשתרבב מני' ממון כלל דיכול לגרשה ואין כתובה לארוסה ועיין שם במהרי"א מיירי שם מגירושין משא"כ גווני דהש"ך וא"כ קדשתני בכסף דלא עביד איסור ובשגם אם נוהג תקנת רגמ"ה שלא לגרש בע"כ אפי' ארוסה משביעי' עליו לכ"ע כנלע"ד ובגווני דהש"ך דהבעל משביע האשה אע"ג דהוא חושד אותה כבר כ' התומים דשבועה שלא נפרעת משביעין אפי' בכה"ג:

שם הגה סוף סעיף הנ"ל סי' ש"ע נ"ב ועי' שו"ע אה"ע סוף סי' ע"א ואם אומר לישא אותה עי' בי"ש רסי' קע"ז דלמהר"י אפי' ממון אין לה ובית מאיר פליג ועמ"ש שם על הגליון דטוב לבצע הריב:

שם ש"ך ס"ק פ"א בתשו' מהר"ם נ"ב ע' מ"ש אני עני בגליון יו"ד שלי סי' קע"ז סעי' י"א בהגה':

סי' פ"א הג"ה סעי' ל"ט תבעו נ"ב שדכנים ע' לקמן:

סי' קפ"ה סעי' יו"ד וסי' רס"ד ונמצא בשי"א תקנות:

סי' ק"ע מי שלא הזכיר סכום כמה אתה נותן איננו שדכן והמתחיל לוקח שליש והגומר ב' שלישים ואם זה המתחיל מתעצל רביע שנה והתרשל ועי"ז נכנס אחר לגמור אבד זכותו אם התרו בו והתרשל והדברים ראוים: סי' צ"ב ש"ך ס"ק י"א שכחתו נ"ב דבריו

צ"ע דהא הר"ן שם שט"ו ע"א מייתי קו' הרשב"א שבועת עדות מאן מוכח עלה דמזיד הוא דלמא אשתלי והניח בצ"ע וכ' עליו הר"ן ליישב ולחלק בין זמן קרוב דלא מצי למימר אשתלי ובין זמן רחוק עיי"ש וא"כ הרשב"א שהניח הקו' בצ"ע ע"כ ס"ל דמצי למימר אשתלי ודחיק לי' לאוקמי מתני' בזמן קרוב דווקא א"כ ע"כ הא דכ' בתשו' הרשב"א שהביא ב"י וסמ"ע לעיל סי' ל"ד היינו שלא נקבל עדותו כיון שברי לנו שנשבע לשקר לא נתל' בשכח' ושוגג לקבל עדותו על אחר אבל לפסלו לשבועה ולהוציא ממנו ממון ס"ל להרשב"א שאם היה זמן מה בין העדות והשבועה יכול לומר שכחתי ולא נוציא ממנו ממון וזה ברור לפע"ד:

הנה עוד תי' שם הר"ן דמיירי שהודה שהגיד בשבועה ושפיר נעשה חשוד עפ"י עצמו לפוסלו משבועה להפסידו ממון עצמו ע"ש וצל"ע מ"ט הניח הרשב"א:

הקו' בצ"ע ולא תי' כן הא כ"כ ה"ה בשם הרשב"א פכ"ד מה' אשות סוף הל' י"א גבי פלוני חכם טיהר לי הכתם וכ"כ הב"ש באה"ע סי' קט"ו סק"ג עיי"ש וצ"ל דס"ד להרשב"ה כיון דעכ"פ לענין אם יתחייב היסת אינו נעשה חשוד עפ"י עצמו להרויח השבועה כדלקמן סי"א א"כ גם בשבועה דאורייי' שמפסיד ממון נמי אינו נעשה חשוד לחצאין וסברא זו כ' הרב"י סי' זה מחודש ה' בשם הרשב"א עיי"ש ועיי' במרדכי פ' חזקת דף רמ"ה ע"ד סי' תקכ"ח בשם ראב"ן דהיכא דע"א מעיד עליו נעשה חשוד לשבועה עפ"י עצמו וגם פלוני רבעני לרצוני לא העיד העד שעמו שהיה לרצונו דא"כ היה נעשה פסול עפ"י עצמו בצירוף הע"א עיי"ש והוא חידוש דין:

שם סמ"ע ס"ק י"ד וכ"כ הרא"ש נ"ב ועיי' לעיל סי' ע"ה ס"ק י"ד:

שם סמ"ע ס"ק כ"א נ"ב בתוס' ב"ק ק"ח ע"א ד"ה יתרו הוכיחו מזה דההחשוד לשבוע על שקר אינו פסול מן התורה ואין ראיה זו מכרעת כמשמע מב' תי' תוס' הללו וכן משמע מתוס' ב"מ ה' ע"ב ד"ה בלא דמי דווקא חמסן הוא פסול מדרבנן וכן מבואר מל' תוס' כתובות י"א ע"ב סוף ד"ה ובכולי ע"ש והאי דב"ק ק"ח הנ"ל י"ל שעשה תשוב' בין שבועה לשבועה:

שם ש"ך ס"ק י"ד ט' כתובתה נ"ב לעיל סי' פ"ב ס"ק י"ט הש"ך דלטור ושו"ע ס"ל כתובה דרבנן אזי באלמנה חשודה מפסדת עיי"ש בסנהדרין ד' ע"א סוף ע"א משמע דרש"י ס"ל כתובה דרבנן ועיי"ש בתוס' וצ"ל מ"מ דרש"י ס"ל בשטר מקויים דרבנן נמי אין החשוד מפסיד והטוש"ע הכריעו לחלקו בין שטר דאורייי' לכתובה דרבנן וק"ל:

שם ש"ך ס"ק ג' הודאה עיי' אורים מ"מ היסת ישבע כמ"ש טו"ז ס"ד: שם טו"ז בד"ה ס"ד בטור דצריך היסת נ"ב ע' לקמן סי' ר"צ סעי' י"ט: שם סמ"ע ס"ק כ"ד דיכול נ"ב

פי' לאפוקי מב"י דכ' דאפי' אם ירצה אינו יכול לשבע דמחזי כשקר דהתם בב"מ טעמא אשום דבא לידי שבועת שוא עיי"ש ו' ע"ב בתוס' ושיטה מקובצת אבל מודה סמ"ע דניחא טפי דלא ישבע על כלל וכמ"ש תוס' ב"ב ע' ע"ב ד"ה ונשבע וכו' עיי"ש והא דמייתי תוס' התם נמי מב"מ היינו אמ"ש דלא מרע לדיבורא אבל אמ"ש בתחלת דבריהם אין דמיון לדב"מ וכמ"ש סמ"ע וק"ל:

סי' צ"ו סוף הסי' בהג"ה בשבילה נ"ב עמ"ש בי"ש סי' צ' ס"ק ל"א בדין זה:

סי' צ"ז שיך ס"ק י"ד שמוציאין נ"ב ובזה"ז עיקר מחיתם ליקח בהקפה ולמכור בהקפה בחנות ואם יורדין לחנות ליקח סחורתו הוה בכלל נפש הוא חובל ע"כ נוהגים לקבוע זמנים וטערמין לפרעון אחת לאחת כדי שלא יפול מטה לגמרי ואלקים נצב בעדת אל כנלע"ד:

שם מחבר סעי' כ"ד אין נ"ב ע' אה"ע סי' ק"ב סעי' א' בהג"ה:

סי' צ"ט סעי' א' הג"ה ב"י ס"ס ט"ז צ"ל מ"ז:

שם ש"ך ס"ק י' בד"ה העולה וכו' החצי נ"ב וקצות החושן העלה דכל העסקא נוטל בראש שהרי אינו נעשה מטלטלין אצל בני כמבואר ב"מ ק"ד ע"ב ומכ"ש לפי תקנות המדינה שאם לקח סחורה בהקפה והיא בעין שהחנוני המקיף לוקח את שלו וכן מעות פקדון אפי' היה לו רשות להשתמש בהם כיון שעדיין לא נשתמש בהם אז המפקיד קודם ליטול את שלו וכ"כ ח"צ בהגה סי' ע"ג עיי"ש סעי' י"ט בהגהותיו לטו"ז וק"ל וע' צמח צדק סי' קי"ז ובי"ש סי' צ' ס"ק ל"ח במי שלקח סחורה ונמצא עדיין בעין עיי"ש היטב או מה דאתא מחמת אותה הסחורה אמנם בש"ך ס"ק ז' ח' משמע דווקא בעסקא וכהוכחת צ"צ וכן הוכחתי בתשובותי לא מדינא ולא מתקנה:

שם ש"ך ס"ק ט"ז בבית נ"ב וע' בתשו' הרא"ש שכ' הטור סי' זה: שם סעי' ו' הגה ותוס' ע"א והרא"ש כצ"ל:

שם שנפלו נ"ב וע' לקמן ססי' ק"צ:

סי' ק"ד ש"ך ס"ק ב' המלוה נ"ב ר"ל הלוה של הראשן שהוא המלוה של השני:

סי' ק"ד ש"ך ס"ק כ"א שהרי נ"ב עי' בזה אריכות נפלא בבית מאיר סי' קי"ג:

סי' קי"ז סמז"ע ס"ק א' והרמב"ן בתשו' סי' פ"ח כ' כצ"ל:

סי' קי"ח מחבר סעי' ד' נ"ב נלפע"ד להסביר בעזה"י דהרי כיון שמת פקע חיובו לגמרי אלא מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהם לכן כל שאין חובו ברור כגון שמא היה טוען פרוע במגו דנאנסו אין מצוה על היתומים דלגבי' דדהו הו"ל כאינו יודע אם נתחייבתי בשלמא נאנסו הו"ל חיובם ברור דלא שכיח שיאנס אבל פרעון דהוא אפשר והאב היה

נאמן במגו דנאנסו הוה חיוב שלהם ספק דלמא הוה טעין פרוע וכל זה אחר זמנו אבל תוך זמנו נהי אביהם היה נאמן במגו שלא להוציא ממנו מספיקא דאיבעיא דמגו במקום חזקה מ"מ לטעון עבור יתומים הוה ס"ס דלמא לא הוה טעין פרעתי וא"נ הוה טעין אכתי הוה ספק ונהי:

מני' לא מוציאי' מ"מ חיובא דדהו מצוה לפרוע חובת אביהם הוה חיוב ברור ומשלמים ומיושב כל מ"ש ש"ך ס"ק ז' ח':

שם ש"ך ס"ק ל"א דעת ר"י ני"ב רבינו ירוחם:

שם דגם ר"י נ"ב רבי' יוסף:

שם רס"ק י' נ"ב העתק מתקנו' הארצות שבסוף ס' עטרת צבי סי' ט' עלה במוסכם לגבות משט"ח שאין בו ריעותא אף מיתומים קטנים דהיינו אחר זמן פרעון בשבועה וקודם זמן פרעון יקח המלוה בלא שבועה ודינם כגדולים עכ"ל ומשמע אפי' לגבות עדות ולקיים השטר וכ"כ הגאון חות דעת בתשובה: סי' קי"א מחבר סעי' י"ג בעלי זרוע נ"ב היינו ישראל אבל לא או"ה כ"כ חי' רשב"א נדרים כ"ז ע"ב וכן הוא בתוס' ב"ב מ"ד ע"א עיי"ש לפי"ז ט"ס הוא בתשו' רשב"א סי' אלף ל"ט שכ' גוי אלים וצ"ל גברא אלים ולק"מ קי' ש"ך גם קו' טו"ז לקמן סי' קס"ג אמהרי"ק עיי"ש:

סי' קט"ו ש"ך ס"ק ה' בד"ה אבל וארץ שעלתה נ"ב ועב"ה:

סי' קכ"א ש"ך ס"ק נ"א ע"פ שום נ"ב ועיי' לקמן סי' כ"ב ס"ק ב' ובתי"ט ריש מס' ב"מ ובחידושינו סוגי' שליח נעשה עד:

סי' קכ"ה סמ"ע ס"ק א' דה"א צ"ל דה"ה:

שם ש"ך ס"ק ה' דנשאר צ"ל דבשאר:

שם מחבר סעי' כ' לחזור נ"ב אם קבל השליח אחריות ממש כמו הנפקד א"ש אבל אם אינו מקבל אחריות והו"ל שו"ש שמסר לשו"ח דגרעי לשמירתו צל"ע דהא מקרי פשיעה וכדלקמן סי' רצ"א סק"ו כ"א פ"ו משכירות וא"כ הו"ל חוב ולא זכות למפקיד ולימא לי' אין רצוני שיהיה חפץ שלו ביד ש"ח יכול לחזור וכן משמע להדיא בש"ס דמשני בהוחזק כפרן ולא משני ברגיל לפקוד אע"כ כנ"ל דברייתא מיירי באין אחריות על השליח עי"ש וצ"ע כי נלע"ד כמ"ש וע' תשובותי:

סי' קכ"ו ש"ך ס"ק ה' סי' ה' צ"ל ד':

שם ק"ך ס"ק נ"ו למחוק צ"ל למחות:

שם ש"ך ס"ק נ"ז ודוק נ"ב ולפע"ד צדקו ד' מהרי"ט בשלמא אין אדם תובע לשליח אלא אם חוששין שהוא נוגע בעדות שפיר י"ל שאינו נוגע דמה לי גברא זה או זה אבל כשתובעין ממנו ורוצה לפטור עצמו במגו שפיר י"ל כמהרי"ט והבן זה:

שם מחבר סעי' כ"ב וא"ל ישראל כצ"ל:

סי' קל"ד ש"ך ס"ק ד' והוכחתי נ"ב עיי"ש מ"ש שטה מקובצת בשם עליות דרבי יונה:

סי' קל"ח ש"ך ס"ק ה' ובשבועה נ"ב אמנם בחי' ר"ן פ"ק דב"מ מייתי נוסחת בה"ג ובשבועה חולקין את השאר עכ"ל:

סי' ק"מ מחבר סוף סעי' יו"ד קמן כ"ב דמיון זה בריש"ף פ' החולץ גבי אשתמודעינהו דאחוא דמתנא הוא וברמב"ם ה' שגגות ע"א אומר כלאים פירות אלו וכו':

סי' קמ"ט טו"ז סעי' י"ז מזה נ"ב עי' ספ"ב דכתובות פלוגתא דר"י בן ברוקה ורבנן ולעיל סי' ל"ה סעי' ז' ויש לחלק וק"ל:

סי' קנ"ג מחבר סעי' י"ב נ"ב לחצירו של שמעון כצ"ל:

סי' קנ"ד הג"ה סעי' ב' ולא יוכל ודווקא כשיש להם ב' בתי כסאות מחולקים רק שנופל לחפירה א' כ"כ דגול מרבבה וע' לקמן סי' קנ"ה סעי' ל"ח בהג"ה:

שם הג"ה סעי' י"ח הבא מכחו נ"ב ועיי' עוד לקמן ססי' קנ"ה:

סי' קנ"ה ש"ך ס"ק ב' לאהדורי נ"ב לאזדהירי:

שם ס"ק ס"ק ג' בשם הב"ח נ"ב ועיי' בבאר היטב ולענ"ד דהתם מיירי שהעליון צריך לתקן הגי' ומזה לא מיירי הכא כי אינם באים עתה לדון על הגג אלא שבין כך ירדו גשמים וטומן התחתון ע"י שלא תקנת המעזיבה שלך ירדו הגשמים שמגג דרך תקרה שלן עלי' לזה כתב כאן אין זה טענה אם לא שיבא עליו מצד תיקון הגג והנה בתיקון הגג נשתנה עליו עתה כי דרים תחת שנים ושלישים ע"כ אין תתחתין עליו תיקון שום תקרה והאמצעיי' כל א' מתקן תחתי' שלו ולא תקרה שעליו והעליון על כולם צריך לתקן קרקעיתו ותקרתו אמנם עליה העליונה שהוא תחת הגג המשופע שאין בו דיורים כלל ולא תשמיש רק בי תיבנא וציבי ושטוח עורות וכה"ג יד כל בני הבית שוים בתשמישו ומשו"ה יד כלם שוה בתיקון הגג המשופע ההוא והיינו מה שהוא בהמשך אורך בית למטה ואם א' מהם רוצה לסלק עצמו לגמרי מתשמיש העליה ההיא ולהפקירו שוב אינם יכולים לכופו לתקן הגג המשופע:

שם ש"ך ס"ק ט' המרדכי נ"ב צל"ע דנ' טעמא דר"מ התם משום דמי שהוא בן יו"ד שנים בשעת (מעשה) יודע מה שנעשה ורוב בני אדם חיים עד שבעים שנה וכיון שלא נמצא מהם מי שזוכר סמכי' שלא נקבר נפל בתלולים ור' יהודה מקיל טפי אפי' יש שום זקן

והפליג וזוכר ואינו זוכר שום טומאה מטהרים אע"ג דהוה כלא ראינו אינו ראיה כיון דהוה רק א' או ב' מופלגים בזקנה מ"מ מקיל ר' יהודה משום טהרת א"י עיי"ש בש"ס משא"כ ר"מ מחמיר בלא ראינו שאינו ראיה ט"ד שהיו שם הרבה עי' סי' נ"ז בש"ך לעיל סוף סימן נ"ז א"כ:

אין זה ענין לכאן מ"מ מה דמייתי מרדכי לכאן מהר"ם י"ל קצת דלא שוה בטעם אלא בשיתוף שם עיר חדש אבל לפסוק כר' יהודה אין הדעת סובל שיהי' ב' עיירות כ"א נמצא בה זקן שהפליג בן ק"כ נאמר שעדין צריכה דוושא ואידך אתי מבני עלי או עבר בה דבר ומגפה ר"ל נימא דלא צריכא דוושא כיון שאין כאן מי שזוכר בנינה ואיפך אנא וקרוב לשמוע ראיית י"א שבסמ"ע מצוער וק"ל:

שם ש"ך ס"ק י"ב ע"ב דא"כ נ"ב ע' נוסחא האמתית בש"מ וברמ"ה פ' לא יחפור ולק"מ:

סי' קנ"ו הג"ה סעי' ה' ורבים האומרים נ"ב ע' תשובותי ורוב דברים שבסי' זה מבוארי':

שם סוף הסי' סי' רל"ז נ"ב דיש תר"ג להשיג גבול שכירת בית מהגוי: שם הג"ה סעי' ז' מהרי"ק שורש קצ"ב נ"ב קל"ב:

שם מהרי"ק שורש הנ"ל נ"ב קפ"ו:

סי' קנ"ו הג"ה סעי' ד' והגה סוף הסי' ונ"י בשם ר"ח נמחק:

סי' קנ"ז ש"ך ס"ק ט"ז נשבע נ"ב ולע"ד ליישב קו' על הרמב"ם דדברי ש"מ מי יימר דמחייבי לי רבנן צ"ע קצת דילמא לא ברי לי שידעתי ההלכה ופרעתי לך אע"כ הכי פירושו דוודאי אחר זמנו ממש לא שייך זה אך למימר תוך זמנו קדמתי ופרעתי כי היכי דלא לטרדון לזה אומר איך יטרדוך הלא תוכל לומר מי יימר דמחייבי לי רבנן ומודה אבייי:

אבל לאחר זמנו די לנו שיגבה בשבועה חמורה עכ"פ וגם זה צ"ע קצת אבל למגבי בלא שבועה נמי לית לן:

סי' קנ"ח מחבר ס"א אחרת (ב) נמחק הסי' ונרשם לקמן מהם (ב) סי' ב' וע"ש:

סי' קס"א סמ"ע ס"ק ד' בעיר שושן ולע"ד לטעמו של סמ"ע קשה א"כ בעיר נמי אם ד' או ה' בתים עומדים סמוך לחומה וא' קרוב קצת יותר מחבירו נימא נמי שנחשב הכל כבית א' וזה לא שמענו אבל טעמו של עיר שושן יש להסביר על נכון דבחצר דלא חיישינן אלא לגנבי שבעיר שבאים על ממון מם"נ אי לגבר ידם של גנבים כל בני החצר בסכנת ממון ואי תגבר יד בני החצר או יעשה עמהם פשר א"כ גם ממון של זה הקרוב ינצל ויוחזר לו מה שגנבו ממנו משא"כ בעיר דאיכא משום נפשות אם נהרג הקרב קרוב לחומה א"נ יגברו יד בני העיר אח"כ מ"מ אינם יכולין להחזיר נפשות: סי' קס"ב הג"ה סעי'

ז' וכן עשיר נ"ב תשו' מ"ב סי' ד' פליג על כל זה שאין אדם יכול לטעון מאומה לעכב רבים ממצוה:
שם בהג"ה והמומחה נ"ב ומג"א ססי' קנ"ד מייתי דעת החולקים ע"ש: שם הג"ה מבן מרן הגאון כתב סופר זצוק"ל ריב"ש סי' רנ"ג וסי' של"א: סי' קס"ג ש"ך ס"ק ו' איירי במעות כצ"ל:
שם בהג"ה סעי' ג' ולתקן ע"פ השבוע נ"ב עי', תשובותיי:
שם בהג"ה אחר זמן נ"ב ואם נמשך זמן מה בין ערך המס לזמן עשיית פנקס הגבייי' ובין כך עלו אנשים או ירדו מנכסיהן הולכין אחר זמן עשיית הפנקס הגבייי כ"כ מהרמ"ל סי' מ"א עפ"י תשובת ריב"ש ורשב"א ועפ"י מנהגי הקהל ע"ש:
שם הג"ה או מקוה נ"ב ע' תשובותי:
שם הג"ה סוף הסי' צריכין קנין נ"ב ע' ש"ך סי' פ"א ס"ק ו':
סי' קע"א הג"ה סעי' א' ראובן נ"ב ע' מה שדקדק בדגול מרבבה על דין זה ולע"ד דברי תשובת הרא"ש שבכלל ה' סי' ג' מבוארים כך שאין שמעון יכול למחות מעשות מחיצה מפני שיהיה עני אתה כיון שראובן בנה בשלו אבל מטעם אחר יכול למחות כי מתחלה כשלקחו המקום בשותפות וישבו במושב א' בלי מחיצה לא היה שום חילוק בין ישיבת ראובן ושמעון כי שניהם הי' במושב הראש והיה זה שוה כמו זה ומשו"ה לא עלו להדדי ועלה בדמים כי מעיקרא לא נשתתפו מדעת שיעשה מחיצה ויהיה לו לבדו מושב הראש נמצא מצד הפסדו של שמעון יכול למחות בכבוד בעלמא אינו יכול למחות אבל מטעם של ראובן בשיווי ממון יכול למחות וע' בפני' ותראה כן כוונתו עיי' תשובותיי:
שם ש"ך ס"ק ט' ולי נ' נ"ב עי' מ"ש בזה ס' שאילת שלם פ' צו ס"ק פ"ג עיי"ש:
שם הג"ה סעי' ח' ע' מ"ש מג"א סי' קל"ב בדיני קדיש מבואר דמ"מ אם נתקלקל הס"ת קצת ע"י זה השותף שצריך עכ"פ לשלם חלקו להאחר: סי' קע"ה מחבר סעי' ו' נ"ב ע' תשובותיי:
שם סמ"ע סוף הסי' נמי יכול נ"ב ואין כן דעת רש"ל וב"ח שבש"ך סי' קס"א וע' טו"ז סעי' נ"ט ולכן אין להוציא מיד מי שקדם ולקחו אפי' אחר מכ"ש בעל המצרן:
סי' קע"ב סעי' ג' הג"ה וי"א דיכולין נ"ב דינים אלו מבוארים על בוריין בעה"י בתשובותיי:
שם מחבר סעי' ח' השותפין נ"ב ע' היטב תשובותיי:
שם הג"ה סעי' י"ב או גזל נ"ב ע' תשובותיי:
שם מחבר סעי' מ"ד בסתם נ"ב וכן שכר טרחתו כדלקמן:
סי' קע"ח יעב"ץ ח"א סי' וי"ו דלא כחו"י סי' רכ"ד שדבריו צ"ע וע' לקמן סי רפ"ז כל הסי':

שם סעי' מ"ה מזונותיו נ"ב ופסק בחו"י שם שאם הלביש עצמו לטובת השותפים לעשות לו עין אצל הסוחרים משתלם מהאמצע וראי' מלקמן סי' רפ"ו סעי' ב' ויש לעיין בזה:
שם הג"ה סעי' מ"ח ויש חולקין נ"ב ועיי' תשובותיי:
שם ש"ך ס"ק מ' דף ק"ד נמחק ונ"ב במיוחסת סי' כ"א ועיי"ש דכ' וי"ל דדין זה באחין שותפין בלבד עכ"ל משמע דאתי למעוטי אחין שאינם שותפין אבל שותפין דעלמא פשוט הוא דדין זה נוהג בהם וכסמ"ע אבל בב"י נדפס בטעות בהיפך בשותפות אחים בלבד עיי"ש דמשמע למעוטי שותפים שאינם אחים וליתא שם בהג"ה סעי' י"ג ודווקא נ"ב וכן פסק בס' באר שבע דף ע"ט ע"ג כב"י ורמ"א וכטו"ז דלא כסמ"ע ס"ק ה':
סי' קפ"א סעי' א' שיירא ע' תשובותיי:
סי' קפ"ב ש"ך סק"א ודווקא נ"ב עיי' תשובת שבמשנה למלך פ"ב מה' רוצח ושם מבואר מ"ש נב"י קמא סי' ע"ה בחלק אה"ע ולדינא נ"ל אם הקפיד לגרש ע"ד עבירה כגון בע"כ דווקא אינה מגורשת דאין שליח לד"ע ואם הקפיד לגרש ברצונה וגירש בע"כ הרי שינה מדעת המשלח ואינה מגורשת אבל לענין דבר עבירה נתן לו רשות אבל לא שלוחו הוה כמו ימירנו דילפינן מניה באומר כל הרוצה להמיר ימיר עיי' מ"ש נב"י עצמו שם ססי' פ"ב אות כ' וק"ל וזה דלא כקצה"ח סי' זה ובזה מיושב קו' הגאון מו"ה יצחק בנב"י סי' ע"ב עיי' שם ומדיני שליח לד"ע ע' ש"ך לקמן ססי' של"ח וססי' שפ"ח ולעיל ססי' ל"ב:
סי' קפ"ג ש"ך ס"ק ב' אך קשה נ"ב עי' יש"ש פ"ט דב"ק סי' ל"ג דלק"מ: שם ש"ך סס"ק ט' נ"ב עיי' משנה למלך פ"א ופ"ד משלוחין שאינו פשוט: סי' ק"צ הג"ה סעי' י"ח וכדי להבריח נ"ב עיי' ד' ר"ת בתוס' כתובות ע"ט ע"א בד"ה עשאום וכו' וצ"ע במבריח בזמנינו ועיי' לעיל טוש"ע ססי' צ"ט:
סי' קצ"ד ש"ך ס"ק א' מדבריו נ"ב ע' טו"ז יו"ד סי' קל"ב ס"ק ח': סי' קצ"ה סמ"ע ס"ק י"ז משיכה נ"ב עיי' מ"ש ב"ש באה"ע סי' ל"ב ס"ק ח' בשם טו"ז ועיי"ש בקונטרס אחרון לס' המקנה ס"ב ד"ה ומ"ש עוד הט"ז והעלה אחר משיכה יכול לחזור בו:
סי' קצ"ח סמ"ע ס"ק ז' בסמטא נ"ב בסטומתא:
סי' קצ"ט מחבת סעי' ג' השור מת נ"ב בפורים לפמ"ש מג"א סי' תרצ"ו ס"ק ט"ו דמחוייב לאכול בשר א"כ לא גרע מיין לקידוש והא דלא חשיב לי' בד' פרקים משום דהיו רגילים בעגלים דווקא עיי' ב"מ ע"ח ע"ב אבל לענין העמדה על דין תורה לאגרע מיין קידוש:
סי' ר' ש"ך ס"ק ט' לדחוק נ"ב כמ"ש לקמן סי' כ"ב ס"ק ג':
שם הג"ה סעי' ח' יש חולקין נ"ב עיי' ש"ך י"ד סי' קל"ב ס"ק כ"ה ומה שהקשה משנה למלך פ"ד ממכירה הל' ה' ועיי' בתשובותיו:

סי' ר"ב ש"ך ס"ק ב' נ"ב עיי' באר היטב בתשובותיי:
שם ש"ך ס"ק ג' כשהוא סבור נ"ב עיי' בתשובותיי וסברא זו רמוזה בריטב"א קידושין כ"ו ע"א ד"ה אמר חזקי' עיי"ש וק"ל ונתבאר היטב בתשובותיי:
סי' ר"ד הג"ה סעי' ג' ודווקא ג"ב עיי' תשובותיי:
שם ש"ך ס"ק ט"ז נ"ב שייך לקמן רס"ב:
שם ס"ק ט"ז בכתיבה נ"ב צ"ע כיון שנכתב על זה המלוה לא בעי כתיבה כמ"ש תוס' ב"ב ע"ז ע"ב ד"ה נקנה וברא"ש שם:
סי' ר"ח ש"ך ס"ק ב' נשבע נ"ב עיי' מג"א סי' של"ו ס"ק ז' ומ"ש בתשובותיי:
סי' ר"ט סמ"ע ס"ק א' שם נ"ב עמ"ש טו"ז שם:
סי' ריי"ב הג"ה ס"א שעה אחת נ"ב עיי' תשובותיי:
שם מחבר סעי' ז' נ"ב עיי' תשובותיי:
שם בהג"ה שיקיים נדרו נ"ב וצ"ע במשנה ד' פ"ה דערכין ועיי' מ"ש תוי"ט שם על השמטת דין זה ברמב"ם עיי"ש וע' מ"ש בזה בתשובת מהרי"ט סי' ל"ט ד"ה איברא ותמצא נחת:
שם סמ"ע ס"ק כ"א שלא נ"ב עיי' תוס' ב"ק ל"ו ע"ב ד"ה יד עניים ועיי' תשובותיי:
שם בטו"ז ד"ה דלא קנה נ"ב וכמ"ש ש"ך ס"ק י"ב ומהרי"ט סי' ל"ט דיצא כן מדכ' יהיה בית אלקים אלא דצל"ע דא"כ מנ"ל לרמב"ם דחל נדר על דבר שלא בא לעולם מעשר אעשרנו לך וכ' אשר נדרת לי נדר דלמא אנדר דיהיה בית אלקים קאי וא"י מוחזקת אבל עשר אעשרנו לא הוה נדר וצ"ע ועיי' תשובותיי:
סי' ר"כ מחבר סעי' י"א אני מוכר נ"ב עיי' תשובותיי:
סי' רכ"ז סמ"ע ס"ק י"ד והשני לו ונמחק לו:
שם באו"ד וירא שמים נ"ב לענ"ד לפרש שהוא ידקדק שלא יאנה את חבירו אפ' בפחות משתות ועוד יגמור בדעתו למחול לחבירו על פחות משתות כדי: שלא יחטא חבירו אם יאנהו לכתחלה פחות משתות וכן נכון לעשות: שם בטו"ז סעי' ז' והקשה נ"ב ולע"ד ליישב כך דהא הוה ס"ד למימר דכדי שיראה שיעור קבוע ואפי' ארעו אונס מ"מ לא פלוג רבנן וכל ששהה שיעור הנ"ל עבר זמנו ונהי דמרא"ש מבואר דלא כן הוא מ"מ עדיין נימא היינו להחזיר דמי אונאתו שלא רצו רז"ל להפסיד למתאנה את דמיו משום לא פלוג אבל כל שמחזיר לו דמיו ואינו נפסד הו"א לא יחזור ממקחו אפי' היה יתר משתות דלענין ביטול מקח אמרינן שפיר לא פלוג קמ"ל הטור דיכול לחזור בו עדיין ודקדק כן מל' הרא"ש שכ' מוחל על אונאתו ולא אמר על דמי אונאתו אלא ש"מ שעל הכל קאי דיוקו של הרא"ש וק"ל:

שם סמ"ע סק"כ מוכר נ"ב ט"ס וכצ"ל אדם מוחל וחוזר בו ובוודאי לא ידע וכו' עיי' פרישה וק"ל ולעיל סעי' ז' הוצרך דווקא לברר אונס צ"ל דדומה טפי לשינוי שער דסעי' ט' בהג"ה וק"ל:

שם מחבר סעי' י"ז ובלבד נ"ב עיי' טו"ז דלא כסמ"ע וטעמו דאי אינו יוצא כלל הו"ל כיין ונמצא חומץ דחוזר בו לעולם:

סי' רכ"ז מחבר סעי' כ' אמחליף נ"ב מהר"י יעבץ ח"ב סי' קס"א פשיטא ליה דבמחליף בשומא יש לו אונאה דלא כסמ"ע ולענ"ד פשוט עכ"פ שאם אינו מחליף מחט בשריון אלא ע"י הוספת מעות העודף אז פשיטא ליה דלכ"ע יש אונאה בכה"ג ובלא"ה דעת הראב"ד ר"פ י"ג ממכירה ודעת הרמב"ן שבה"ה שם דגם בחליפין יש אונאה עיי"ש ובב"י כאן וק"ל:

שם ש"ך סקט"ו ושכן עיקר נ"ב צל"ע א"כ ברישא נמי הא בדין ישראל חייב הגוי לשלם ולא אמרי' פתח עיניך וראה אלא מפני אלמות שידיהם תקופה אינו יכול לדון עמו בדיני ישראל א"כ הו"ל כברח א' מהם דפטור השני להי"א דלקמן סי' ת"י סעי' ל"ז וע"ש סוף הסעי' וק"ו הכא וק"ל: אח"ז מצאתי ביש"ש בעצמו הרגיש בזה ויישב עיי"ש:

שם בש"ך גבי בטול מקח וכו' כצ"ל:

שם ש"ך סקי"ט ע"ש נ"ב ומייתי לי' מש"ס ערוך פ"ק דקידושין גבי גלגול שבועה דגם עבד עברי מקרי קרקע וע' מ"ש תוס' במגילה כ"ג ע"ב ד"ה שמין:

סי' רכ"ז מחבר סעי' ד' חמרים נ"ב עיי' תשובותיו:

סי' רל"א ש"ך סק"א מ"ע ר"י מ"ג כצ"ל ונ"ב עיי' תשובותיי פי' ד' המרדכי על נכון:

שם ש"ך סק"ד הריב"ש נ"ב סי' שצ"ט והוא עצמו הרגיש בקו' זו ותירצה יפה עיי"ש:

סי' רל"ב ש"ך סקט"ו ופשוט נ"ב והט"ז לעיל סי' ע"ה פשוט לו בהיפך ושם בתומים סקכ"ב העלה דאם נתנם לו בעד סחורה הו"ל כל"י אם נתחייבתי לך ואמנם אם היה חייב ונתנם לו בפרעון אי לא עיין בהם הלוה כלל הו"ל למידע וחייב אבל אם עיין בהם ומ"מ נמצא מזויפים פטור. והנה ראיתי מחי' הרשב"א בגיטין גבי הני גינאי ומדבריו בגיטין ע"ה ע"ב גבי ספק קרוב למלוה או ללוה עיי"ש היא ראיה לפטור הלוה לעולם ועיי' מ"ש ש"ך לעיל סי' קכ"ו סקס"ט ואח"ז מצאתי בדגול מרבבה כאן דעתו לפטור הלוה לעולם ועדן צ"ע:

סי' רל"ה מחבר סעי' יו"ד מתנתו נ"ב עיי' תשב"ץ ח"ג סי' רנ"א ורנ"ב ורנ"ג:

סי' רל"ו סמ"ע ריש הסי' נ"ב עתוי"ט פ"ה דגיטין משנה ויו בסופו מ"ש בשם מישרים ותמה על הסמ"ע:

סי' רל"ז מחבר סעי' א' אחר נ"ב עיי' תשובותי:
שם בהג"ה אם לא דאינו מצוי כצ"ל:
סי' רמ"א ש"ך סק"ט קט"ו סעי' י"ג נ"ב סעי' י"ט:
סי' רמ"ג ש"ך סק"ה נעשה נ"ב עיי' מג"א סי' תמ"ת פליג:
שם ש"ך סק"ז במתנה אלמא שיש כצ"ל:
באו"ד וגם התוס' נ"ב המעיין שם בתוס' ר"פ בן סורר ומורה יראה טעמן של התוס' וה"ה והר"ן שלא סמכו על הירושלמי משום דסתמא דש"ס פ' איזהו נשך ע"ב ע"א משמע דקטן אין לו זכיי' מה"ת בשום זמן וכאן דכל זכייה הוא לו מדרבנן א"א לומר דכשיגיעו לפעוטות מוציאין בדיינין מדבריהם וזה א"א מש"ס דשבועות מ"א ע"א דלת"ק דר' יוסי לא משכחת שום גזל מדבריהם דנחתינן לנכסי כמבואר למעיי' קצת שם וא"כ ע"כ צריכין אנו לחלק ולומר הא דג' מדות בקטן מיירי בדעת אחרת מקנה אותו ואז קונה אפי' מן התורה ונחתי' לנכסי שתעוות אותו במו"מ שלו וכן א"ש מתני' פ"ד דמעשר שני וההיא דמציאת קטן יש בו גזל משום דרכי שלום בעלמא פ"ט משום דאין דעת אחרת מקנה אותו וכשבא מעשה לידי לא עשיתי מעשה להוציא נגד התוס' והר"ן וה"ה:
סי' רמ"ד סעי' א' טו"ז בין גט נ"ב למתנה מטעם כצ"ל:
סי' רמ"ה מחבר סעי' י"א שאם היתה נ"ב עיי' תשובותי:
סי' רמ"ז הג"ה סעי' ויז האומר נ"ב בפסקי מהרי"א:
סי' ע"ג כ' דאע"ג דקי"ל כר' יונתן דאו או נאמר עד שיפרט לך יחדיו ובשלמא גבי אהרן ובניו כיון ואמר יאכלוהו אבל בצוואות ושטרות קשי' ונדחק משום דבדדהו לא שייך לומר או לזה או לזה ועיי' כלל ע"ז: בריטב"א הובא בשטה מקובצת ר"פ השואל בשם רבי' פנחס הלוי דבקום ועשה לא שייך דברי ר' יונתן וצ"ע ביומא נ"ח ע"א מערבין לקרנות וכבר כ' כן בס' יד דוד ועיי' מ"ש טו"ז יו"ד סי' רכ"ח סקמ"ט ודברי צ"ע וע' תשובת חכם צבי סי' ד':
סי' רמ"ח ש"ך סקי"ג דף וי"ו נ"ב עיי"ש ד"ה והתשובה השנית וכו' ועי' תשובותיי אם ס"ת בכלל ספרים:
סי' ר"נ מחבר סעי' ב' מידו נ"ב לפענ"ד אפי' ביפוי כח ולשון סמ"ע סק"ו מגומגם קצת:
שם מחבר סעי' ט' לא קנה נ"ב עיי' תשובותי:
סי' רנ"ב ס"ב בהג"ה או נדר ויתן נ"ב המעיי' שם יראה דמיירי בנשבע לתת לבתה העשירה אבל לעני חייב כמ"ש סי' רי"ב ובסמ"ע סקכ"א ומקצות החשן כאן לא מ' כן והנלע"ד כתבתי:

שם ש"ך ססק"ז ויורשיו נ"ב היינו כיון שנדר וע' מהרי"ט סי' ל"ט וסברא בסופו וסמ"ע סי' רי"ב סקי"ט:
סי' רנ"ג ש"ך סק"ד במהרי"ק נ"ב ובתשובת רד"ך בית שלש חולק על מהרי"ק ועיי' לקמן סי' רפ"א ש"ך סק"ה וע' תשובותיי:
שם ש"ך סקכ"א נ"ב עיי' תשובותיי:
סי' רנ"ה ש"ך סק"ה ד"ה ואין להקשות וכו' ונ"ל הטעם נ"ב כ"כ רש"י פסחי' מ"ז ע"ב:
סי' רנ"ז ש"ך סק"ג ובתשו' מביט נ"ב עיי' שו"ת שבות יעקב ח"א ח"מ סי' קע"ג ועיי' נב"י כרך א' ח"מ סי' ל"ח:
סי' ר"ס מחבר סעי' ה' המוציא נ"ב עיי' תשובותי:
סי' רס"ב סעי' י"ט מחבר פירות נ"ב עיי' היטב תשובותיי:
סי' רס"ד הג"ה סעי' ד' וכן כל אדם נ"ב עיי' לעיל סי' רמ"ו בהג"ה סעי' י"ז:
שם ש"ך סקי"ג סי' קפ"ה נ"יב ועיי' סעי' ו' בהג"ה ועיי' עוד ססי' פ"ז:
שם סקט"ו ומהרש"ל פ' (קמא) נמחק וכצ"ל פ"י ונ"ב ועיי' שם ראיה שלו מהמבשרינו שילדה אשתי זכר יטול מנה:
שם בהג"ה ססעי' ז' בשם מהר"ם נ"ב ועיי' לעיל ססי' קכ"ט מי שנדר שכר לחבירו שהיה ערב בעדו עיי"ש:
פי' רע"ב סמ"ע סקי"ח איסורא ושונא נ"ב לא העתיק יפה לשונו ואין כוונתו אלא כמ"ש תוס' שם ל"ב ע"ב ממש וכן העתיק בש"מ בשם ריטב"א שכ' בשם רמב"ן דמיירי דעביד ביה איסורא כי סני ליה ר"ל שבאמת השנאה אסורה מן התורה בלא"ה:
סי' רע"ד ש"ך סק"ב מאי קמיבעי נ"ב היא קו' תוס' ב"ב נ"ד ע"א עיי"ש וצ"ל דש"ך ס"ל דרמב"ם פסק כרש"י פ' משילין ל"ו ע"ב דלא כתוס' שם וכפשטא דסוגי' סוף מס' ב"מ הבטה בהפקר קונה אפי' שלא לרצונו ועיי"ש בשטה מקובצת נדחק בזה ובאמת כן משמע ברמב"ם פ"ד מה' יו"ט הי"ד עיי"ש:
ועיי' נמוקי יוסף פ"ק דב"מ כיון דנפל גלי דעתי' בנפילה ניחא לי' וכו' שכ' א"א בתקנת חכמים שומעין לו וכ"כ ש"מ שם מ"מ אין ראיה דס"ל כרש"י הנ"ל די"ל שאני הכא שרצה לקנות א"כ לאו כל כמיני' לומר שלא יקנה בקנין דאורייתא אבל אם אינו רוצה לקנות כלל לא יקנה בע"כ וע' טור סי' זה פלוגתת ר' ישעי' ורמ"ה נראה דוודאי רוצה לקנות האבנים אלא שדעתו לקנות ע"י בנין וס"ל לר' ישעי' מ"מ קונה ע"י יד שהוא קנין דאורייי' ורמ"ה פליג שם בהא:
שם ש"ך סק"ח ס"ל נ"ב סל"ז:

סי' ער"ו סק"ה מחבר סעי' ה' אם מתה נ"ב עיי' זה בתשובותיי: סי' רע"ז סעי' ג' יצאה נ"ב ע' בזה בתשובותיי:
שם ש"ך סק"א כ"כ רש"י נ"ב ובחי' לחולין יישבתי על נכון דלא תקשי וצ"ע לדינא:
שם מחבר סעי' י"ב נאמן נ"ב עיי' תשובותיי:
סי' רע"ח סעי' ז' אין הבכור נ"ב אם רוצים לשלם החובות וכתובה במוחזק להפסיד הבכור עיי' תשובותיי:
סי' רע"ט האומר נ"ב עיי' דין זה בתשובותיי:
סי' רפ"א סעי' א' דבריו נ"ב ואם יכול לה לקרות מלוה של עכו"ם עיי' תשובת עה"ג סי' י"א בסופו ועיי' תשובותיי ולעיל סמ"ע סי' רנ"ג סעי' מ"ה:
שם ש"ך סק"ב ירושה נ"ב צע"ג דשם מבואר דלדעת מהרי"ק היה אמו זוכה מכח לשון מניח והאם אינה יורשת וע"כ מניח לשון מתנה וכבשו"ע לעיל סי' רנ"ג סעי' ב' וכן עיקר לפענ"ד בלי שום ספק:
שם סעי' ז' בהג"ה בספרים נ"ב עיי' או"ח סי' קי"ג סעי' ב' בהג"ה וה"ה הכא ועי' עוד שם מדינים אלו רסי' צ' ועי' שו"ת חינוך ב"י סס"י קי"ג קי"ד ועיי' בא"ע ססי' ק"ח ועיי' תשובותיי:
בענין משכן ובענין לשון יוצאי חלצי' עיי' קצה"ח ומ"ש עליו בנתיבות משפט ולענ"ד אכריע אין הבנות זוכות ואין יכולים להוציא בכח כי אין אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם וממילא ירשו הזכרים הכל אך אם ירצו היורשים לשלם משח"ז חלק להבנות אין הזכרי' יכולי' לדחות כי הלא תנאי היה ביניהם שאם יתן ליוצאי:
חלציה אשר בנות בכלל יפטר מחובו וקיי"ל אדם מתנה תנאי לדבר שלא בא לעולם נמצא אי קיים תנאו ונתן להבנות כפי חלקם קיים תנאו ונפטר מחובו ואין להזכרי' על היורשים כלום וק"ל ועיי' לעיל ססי' ק"ד בסמ"ע וש"ך לענין ראוי ומוחזק לגבי שח"ז:
סי' רפ"ב מחבר סעי' א' והניח נ"ב ביארתי בתשובותיי:
סי' רפ"ה ש"ך סק"ז מלובלין נ"ב אבל מהר"י יעב"ץ ח"א סי' קמ"ב ס"ל הדין עם הרב שכנגד מהר"ם לובלין שם דאורח שמת אצל בעה"ב אין שום אדם ניזקק להוציא מיד בעה"ב אם אין לו יורשין ידועים עיין שם מלתא בטעמא וכן נכון:
סי' רפ"ו הג"ה סעי' ג' מי שפדאו נ"ב לפענ"ד זה מיירי כשהיה הבן עשיר אז אבל כשהיה עני אז א"צ לשלם להאב דהאב חייב לפדות את בנו העני כמבואר בשו"ע יו"ד ססי' רנ"ב ע"ש וע' מ"ש שם סי' רנ"ג סעי' ד': סי' ר"צ מחבר סעי' י"ט וודאי נשבע נ"ב עיי' טו"ז לעיל סי' צ"ג סעי' ד':

שם ש"ך סקכ"ה שפרע נמחק ונ"ב שפשע:
שם באו"ד וגם על רמב"ן נ"ב המעיין בחי' רמב"ן יראה דהוה קשי' ליה אי האי דפ' המפקיד באבי יתומה אפי' בפשיעה פטור וע"כ מנוהו ב"ד א"כ אדאמר לשלם בקרא דשו"ש הוא הו"ל לשלם האפטרופוס דשו"ש הוא וע"ז תי' ב' תירוצים חדא דאפטרופוס לא היה שו"ש על השור כיון דיש לו למסרו לרועה ועוד דלא קאי במסקנא הכי ע"ש ורשב"א ס"ל דזה תי' דחוק דע"כ איירי באבי יתומים מחיים וחייב בפשיעה כרב האי:
סי' רצ"א ש"ך סקי"ד ואינו צ"ל נ"ב ונ"ל דלזה רמזו תוס' ב"מ ס"ב ע"א ד"ה ה"ג ע"ש סוף דבריהם דזולת זה אין מובן לדבריהם עיי"ש וק"ל: שם סמ"ע סקכ"ד בהג"ה שם
סי' (רל"ג) נמחק ונ"ב של"ג:
סי' רצ"ב ש"ך סק"ד בסוה"ד וזה ברור צ"ב ולא תקשה מרש"י קידושין מ"ב ע"ב ד"ה נימא וכו' יתחייב שליחו לא שולחו עיי"ש היינו טרם דידעי' סברת דברי הרב וכו' אבל למסקנא אפי' אי יש שלד"ע יתחייב גם השליח משום דהו"ל לשמוע דברי הרב וצ"ע בחישב לשלוח יד או שלח יד במקצת אי יתחייב השליח בכולו דהא איהו לא שומר הוא. ונשאלתי ממר חותני הגאון נ"י כי באשה שאמרה לאיש אקף לי קטן אי נעשה ידו ביד האשה ושרי להקיף ולע"ד כל מה דאיהו גופי' לא מצי עביד לא יוכל להעשות שליח למעבד בהיתירא ולא נעשה ידו כידה דהרי הוא עצמו לא מצי להקיף בהיתירא וק"ל:
שם ש"ך סק"ז לצורך מקומה נ"ל שט"ס הוא בסמ"ע וצ"ל אל צרכה וכו' כצ"ל ונ"ב כאשר הגהתי כצ"ל וקאי אסמ"ע סקי"ב וק"ל:
שם ש"ך סקט"ז ב"ק סי' נ"ב פרק ט' ועיי' לעיל ססי' פ"א וסי' ס"א ש"ך סק"י ועיי' יו"ד סי' קע"ז ש"ת סקמ"א:
שם סעי' יו"ד הג"ה ת"ה סי' שי"ד ותשובת מיימוני וכו' כצ"ל: שם ש"ך סקכ"ט קצ"ט נ"ב עיי' ביאור דינים אלו בחי' פ' גי"ה סוגי' דבשר שנתעלם מן העין:
סי' רצ"ג מחבר סעי' א' א"י להכריחו נ"ב עיי' משנה למלך פ"ד מחובל ומזיק ונלע"ד כי המפקיד לא ניחא לי' בתשלומי גניבה ואבידה אלא ניחא לי' בחפצו ע"כ מוסר לשומר שישמרנו דווקא שלא יאבד ואך אם אירע שנאבד השומר מחויב לשלם והשתא לענין שעבוד חיוב תשלומין אינו יכול לחזור בתוך הזמן אך לענין שמירה הוה כמו פועל שחוזר באמצע היום ע"כ אם חוזר באמצע הזמן אין המפקיד יכיל לכופו שישמרנו אבל אחריות על הנפקד כל מה שיארע בבית המפקיד אחר שהחזיר ומזה מיירי ה"ה והש"ס קידושין י"ב ע"א ומיושב קו' הרשב"א שם בקידושין עיי' היטב:
סי' רצ"ו סמ"ע סק"ז מהר"ם לובלין סי' פ"ח כצ"ל:

שם ש"ך סק"י עמש"ל נ"ב סי' רכ"ב סק"ה ועיי"ש מבואר דס"ל אפי' בגזלן יהיה מונח בידיו ממש ואין חילוק בין גזל לפקדון ומשו"ה מייתי ש"ך בס"ק שלפני זה מתוס' פ' הגוזל דמיירי בגזל משום דהחולקים לא ס"ל לחלק בכך:

שם ש"ך סק"ה נ"ב דזהו בכלל שכירות שמשלם לו שכר שישמור או ישבע וכיון שנשבע צריך לשלם לו שכר שבועתו כאלו (נ' דצ"ל שמר) דמי הכניסו לשבע לזה לולי ששכרו לכך וכוונה נכונה הוא:

שם ש"ך סק"ז נ"ב עיי' תשובותיי:

סי' ש"ו סמ"ע סקי"ד מן הטריפה נ"ב פ' טריפה היה נוטל וכו' כצ"ל: שם ש"ך סק"ח שהוא ספק טריפה (לא הייתי) נמחק כפלו:

סי' שי"ב מחבר סעי' י"א נפל בית נ"ב ושותפין שנשרף בית א' מהם עיי' תשובותיי:

סי' שכ"א הג"ה סעי' א' וכ"מ שמנכה נ"ב ע' תשובותיה:

סי' של"א סעי' ב' מחבר לזון נ"ב ואי יכול לפטור:

עצמו בדמי מזונות עיי"ש מ"ש פ"ו דתרומות משנה ג' וע' ע"ז ע"א צא והבעלי ומ"ש הר"ן שם:

סי' של"ג ש"ך סקי"ז ד"ה עוד כ' וכו' דדווקא נ"ב ועיי' תשובת מיימוני לס' קנין:

סי' ל"א דפועל שיכול לחזור נפקא לן מגרעון כסף דעבד עברי וצ"ל גירעון ולא מקרי בידו לפדות עצמו משא"כ פועל וס' זו כ' הר"ן ומביאו מג"א סי' תמ"א סק"ג ועיי' הגהת מרדכי דב"מ סי' תת"ס ועי' תשובותיי ותשו' חו"י סי' ק"מ ע"ש:

סי' שמ"ט מחבר סעי' ג' לאחר נ"ב עיי' פי' רש"י אהא דאכפוי' רפרם פ' החובל ועמ"ש רא"ש גבי אין נשבעין על טענת חשו"ק פ' הדייני' וע' שו"ע או"ח סי' שמ"ג בסופו והוא מפסקי מהרי"א סי' ס"ב ומייתי מרא"ש פ' החובל סי' ט' ע"ש ונראה לענין דינא ממונא שאני והרי בב"מ ע"א אמרי' ליזל בתר שיבקוהו אע"ג דאינו מוזהר על לאו דלא תשיך:

סי' שנ"ג באר הגולה סק"ט וכ"כ הב"י נ"ב האמת שכן משמע בב"י אבל הוא טעות דרחוקי' זה מזה כרחוק מזרח ממערב לריב"ם מחזיר הקונה מעות לבעלים ומחזיק הכלי לעצמו ולראב"ד מחזיר הכלים לבעלים בדמים שהם יתנו לו דמיו והיינו דהקשה עליו רשב"א מהנהו אוונכרא וכן מבואר בש"מ ב"ק קי"ד ע"א עיי"ש וצ"ע על הרב ב"י ובאר הגולה וגם בטור סי' שנ"ז ושס"ח צריך להגיה בדברי הראב"ד שצריך ליתן לבעלים בדמים ועיי' בה"ה רפ"ה מגניבה תמצא מבואר שלא כתב הראב"ד כהרמב"ם וצלע"ג:

סי' ש"ס סמ"ע סק"א ולא הוא ליה לבנותו כצ"ל:

סי' שס"ג סמ"ע סק"א דהרקיבו נ"ב ע' ש"ך לקמן סק"ז:

שם ש"ך סק"ו הכנימה נ"ב היינו שקורין מילבען כ"כ פני משה אבל הירושלמי מחלק בגווני אחרינא וכנימה בחוץ הוה ניכר ותולעים מבפנים הוה אינו ניכר שם הג"ה סעי' ה' ואם שכרם נ"ב עיי' תשובותי: שם ש"ך סק"ז דשומר ומזיק נ"ב עיי' תוס' ב"ק נ"ו ע"ב ד"ה פשיטא וכו' כמהרש"ל וע' מ"ש שערי המלך בהשמטות פ"ז דחובל ומזיק:

סי' שס"ט ש"ך סק"י ס"פ ע"ד נ"ב עיי' ש"ך יו"ד ססי' קס"ה ועיי' היטב בש"ך לעיל סי' ע"ג סקל"ט ד"ה וכל זה וכו' עיי"ש ועיי' היטב תשובותיו:

סי' שפ"א סעי' א' נ"ב והפוסל אתרוג של חבירו עיי' חכם צבי סי' ק"כ ומשנה למלך פי"ב תה' מעה"ק:

סי' שפ"ו סק"י נ"ב ע' תשובותיי:

סי' שפ"ח ש"ך סקס"ז אי לא נ"ב נראה מסברא דינו של רמ"א אמת דעכ"פ זה עצמו מסור שמוסר ביד אנס שימסרנו ביד אנס אחר ולענין אין חילוק: סי' ת"א סעי' ד' ואחר כך נ"ב עיי' תשובותי:

סי' ת"ז סמ"ע סק"ב מכירה נ"ב ומ"מ דברי פרישה תמוהים איך ימכור זה שאין לו בו זכות אלא אם יארע שיתפסנו עיי' ב"ק ע' ע"א אמרי נהרדעי וכו' עיי"ש ותו קשיא אי מכירתו מכורה א"כ יכול הלוקח לתופסו כי הוא עומד במקום הניזק ואמאי כתב כשיתפסנו הניזק יקחנו הלוקח ע"כ נלע"ד דוודאי אין המכירה מועיל להיות של לוקח עד אחר דטרח ניזק לתופסו אז צריך ליתנו ללוקח משום דאמרי' להכי טרח כי היכי דליקו כבב"מ ט"ו ע"ב ניחא לי וכו' ע"ש גם מה דפשיטא לי' לפרישׁ' דלאחר תפיסה צריך המזיק לשלם לניזק דמי רדיא ופחת שחיטה הוא תמוה בעיני ולע"ד פשוט דווקא אי תפוס ממנו דמי רדיא או דמי פחת שחיטה מהני אבל אי לא תפס לא: תושלב"ע:

ליקוטי חבר בן חיים מס' קידושין

בעזר שרי' בג' רבבן עירין קידישין נתחיל לפרש מס' קדושין:

רש"י ד"ה האשה לבעלה נ' דרש"י בא ג"כ ליישב קו' תוס' אמאי תנן בה"א וע"ז כ' רש"י דאלו קתני אשה וקני' ס"ד כל קניני' באשה המה בג' דרכים ובאמת לבעלה דווקא לבעלה נקני' בג' דרכי' והיינו האשה דתנן: תוס' ד"ה האשה דהא היבמה ע' רש"א מה שהק' על הרשל נ' דלק"מ דאי נימא כתי' דכתובות גם מעבד עברי וכו' מיושב וממילא מכח הנך קו' מסתבר כן וע"ז דחי סברא זו מיבמה, אמנם לי נ' כוונת תוס' ע"ד תדע דע"כ אקרא קאי דאל"כ הא דיבמה מה עיניה:

רש"י ד"ה וקונה את עצמה נ' דק' לי' דתנא בארוסה קאי ועדן אינה ברשות בעלה דמציאתה ומעי' לעצמה ומאי קונה את עצמה שייך וע"ז כ' רש"י דמ"מ אינה ברשות עצמה להנשא ומיושב בזה קו' תוס' ד"ה מאו שנא דאדרבא סיפא גופא דקתני וקונה את עצמה לא תנן הכי אגב רישא:

אמנם מ"ש רש"א להנשא ולא כ' להתקדש יש ליישב ג"כ קצת דקיי"ל א"א שקבלה קדושין מאחר צריכה גט משני' וא"כ להתקדש יש שפיר בידה אבל לא להנשא אחרי דיודעת בעצמה שאינה מגורשת:

גמ' ה"א בע"כ ע' רשב"א מ"ש בסו"ד דהשתא תלוה וזבין זבינא זבינא תלוה וקני לא כ"ש הכוונה דלזבין לא גמר ומקני דאינו חוזר לידו אבל לקנות הרי יוכל למכור ואפי' באשה לגרש ומכלל ד' הרשב"א אלו מיושב מנ"ל לרב אשי התם דתלוה וקדיש אפקעינהו לקידושין ואמנם ממתני' דהכא דייק: תוס' ד"ה אי תנא האיש קינה לכאורה מה ענין מקדש לקונה ונ' דתוס' ס"ל כהרשב"א והריטב"א דמל' איש דייק בע"כ דני' בדידי' תלי' מלתא ומ"מ כ' בסוה"ד שפיר דל' נקני' מ' הכי והכי דמל' נקנית אין לדייק ול' יבמה נקני' הוה איידי:

גמ' בדרך אחד י"ל דרמז כאן ליישב מאתרוג לקמן ע' רש"א:

תוס' ד"ה לא לחי' ע' רש"א אמנם ברשב"א מבואר דהקו' מה ענין זה לשוה או לא שוה כיון שהוא מין בפ"ע אסור בהרבעה ע"ש:

גמ' זו א' מן דרכים ע' רש"א והנה בריטב"א כ' כי כל השקלא וטרי' מן הגאוני' ולא מן הש"ס ונ"ל ראי' לדבר שלא נזכר שום אמורא ונ' שעשו זה כעין פתיחא למס' קדושי' וזה ל"ש בגיטין שם:

רש"י ד"ה למעוטי חופה יש כאן ב' גירסות גי' א' מסרה לה אבי' וזה אין לו פי' ונ' דלגי' זו צריך להיות מסרה לה ר"ל הוא עצמה או אבי' וגי' אחרת מדייקת מסרה לו אבי' ואמנם ק' מ"ש אבי' דנקט רש"י ונ' דד' רש"י כהרמב' דחופה היינו ייחוד וק' לי' לרש"י כיון דבביאה גופא לא בעי כ"א עידי ייחוד וכיון דמסרה עצמה לייחוד לשם אישות אמאי נימא דאינה קונה ולזה כ' רש"י דמיירי שמסרה אבי' ואילו מסרה לביאה וודאי סגי אבל כיון שהוא לא מסרה כ"א לחופה אמרי' דתינוקת כזאת לא מסרה עצמה לביאה ולא סגי בעידי ייחוד:

תוס' ד"ה ואשה בפחות מש"פ ביישוב קו' תוס' ע' בחי' רשב"א וכל דברי' מבוארין ברש"י שכ' ההלקמן ואפי' יהיב לה יותר מפרוטה עד דיהיב לה בתורת קנין וכו' ולדברי' אלו כיון הריא"ז במ"ש וכד' המירה נ' ומ"מ כוונת רש"י כיון דחליפין לחזרה ניתנו ומצד

עצמן במה דלא בעי' שוה פרוטה לא הוה קנין חלופין קנין חשוב ממילא בכל גוונא לא מהני דאין זה קנין דומה לקנין כסף שאמרה תורה וממילא כסף דווקא ובדברי' אלו יש ליישב עוד קו' אלימתא דלכאורה תי' הש"ס לא א"ש כ"א למ"ד כלי' של קונה בעי' בחליפין אבל למ"ד כליו של מקנה מאי גנאי שייך גבה, ואמנם לד' הרשב"א בכוונת רש"י א"ש דהקנין גרוע מצ"ע הואיל וסגי בפחות מש"פ:

ואולי י"ל ג"כ דלמ"ד כלי' של מקנה לא הק' הש"ס כלל ואימא ה"נ דכי יקח איש אשה אמר רחמנא ולא אשה לאיש:

באו"ד ועוד לקמן בעי בגמ' בשטר וכו' ע' רש"א ונ' כוונתו במ"ש יש ליישב דכיון דהאי טעמא דקאמר הש"ס ע"כ בשטר לא שייכא דאי שייך א"כ אכתי נימא אחליפין אין ה"נ ונימא שטר יוכיח וע"כ דלא שייך וא"כ שפיר ק' מ"פ בשטח מנלן:

באו"ד ולא גריס נפשה והק' הרשב"א אכתי כולא:

מלתא אין לכוין בשטת ר"ת וצ"ל לד' ר"ת דה"ק כיון דאשה בפחות מפרוטה לא מקני' ע"כ אין זה בכלל כסף שאמרה תורה ומ"מ הרשב"א הק' שפיר דבקיצור הו"ל להש"ס למימר ופחות מפרוטה לא אקרי כסף וע' בר"ן מ"ש כוונת הס"ד וכוונת המסקנא ויישב שטת ר"ת וגריס ג"כ מקני' נפשה: בסוה"ד דכה"ג אמרי' בכל הבשר רשום על הגליון ע' היטב תוס' פ' כל הבשר שם ובאמת ד' התוס' לפנינו תמוהין ביותר דאדרבא גזי"ש דחילול חילול לקולא נאמרה בזבחי' שם ואמנם כד דייקת ד' התוס' פ' כל הבשר ג"כ תמוהי' דהך גזי"ש מזבחי' ר"ש קאמר לה ור' יוסי פליג עלי' ומאי ק' להו דלמא סוגי' דכל הבשר כר"י אזלא דה' כוותי' וגבי ר"ש והי' נ' ד' תוס' כד' הרמב' שפסק סוף מעה"ק לענין שחוטי חוץ כר' יוסא ובה' פהמ"ק לענין פגול נותר וטמא כר"ש וצ"ל כמ"ש הכ"מ ה' פהמ"ק שם דהרמב' ס"ל דר"י לא פליג כ"א אשחוטי חוץ וד' הכ"מ מה שצידד בזה תמוהי' וכבר העיר ע"ז בברכת הזבח זבחי' שם ומ"מ ק' ע"ז קו' התוי"ט זבחי' שם דהרי ר"י אמר בגמ' רואה אני בכולן להחמיר מ' דאכולן פליג ד' תוס' נ' דמ' להו דע"כ גם ר' יוסי אית לי' הך גזי"ש דחילול חילול לענין דברים אחרים דאי לית לי' כלל הך גזי"ש א"כ קרא ל"ל דהא גזי"ש אין אדם דן מעצמו וכיון דלית לי' מרבי' הך גזי"ש קרא ל"ל דהא ר"ש מגזי"ש יליף אלא ש"מ אית לי' ולהנך מלי מעטינהו קרא וא"כ שפיר הק' תוס' בכל הבשר ואמנם תוס' בשמעתין ק' להו עדן ליפק ר"י לקרא לדרשא אחרינא מטעם אין גזי"ש למחצה כיון דאית לי' הך גזי"ש או"ו דר"י אי לי' הך גזי"ש למילי אחרינא לחומרא ואתא קרא דלקולא לא נילף וש"מ דמחומרא לקולא לא אמרי' אין גזי"ש למחצה:

גמ' דאמר חופה קונה מק"ו נ' דלהכי נקט הש"ס ל' מק"ו דלכאורה ק' עלי' דר"ה כמו שהק' הש"ס לקמן מאי שייר דהאי שייר ואמנם מאחר דר"ה מק"ו יליף אין זה שיורא דק"ו אדם דן מעצמו ול"ק עלי' כ"א מניינא למעוטי מאי:

תוס' ד"ה ואין דבר אחר עי' רש"א ונ' דסימנא שני' ויובל אין להם ענין לכאן דהתורה לא נתנה רשות לאב למכור את בתו כ"א לכל היותר עד שש שני' ובתוך הזמן אם הביאה סימני' ממילא לא הי' המקח ליותר מזה וכן אם הגיע היובל ועד"ז אמר הכ' והפדה שרבה מסייע בפדיונה דהיינו שמחשב לו על כמה שני' נמכרה וכיוצא בזה וא"כ אין זה ענין כלל לשאר יציאות שהמה תוך זמן המכירה:

לעיל תוס' ד"ה ואשה יש לצדד מאי כוונו בקו' הראשונה אי אחליפין קאי הו"ל למימר אפי' פחות או אולי אפחות מש"פ דעלמא קאי:

בענין כסף מנלן פ"ק שב:

רש"י ד"ה מנלן מבואר מדבריו ממ"ש מתני' ולבסוף סתם דל"מ לי' דאמתני' דאב זכאי מק' תרתי כ"א בקו' ראשונה סמיך אמתני' דידן דאי אדהתם דלמא כי היכי דבביאה ר"ל כמ"ש בירושלמי דע"י כן יוכל לזכות בכסף וא"כ דלמא ה"ק תנא האב זכאי עי' קידושי' בכסף והקידושי' היינו שטר וביאה אמנם מדקתני תנא דידן אשה נקני' בכסף ש"מ דגם התם אב זכאי בקידושי כסף והן הן דברי רש"י:

וע' רשב"א במתני' שהק' למה הקדים תנא כסף ולולי דבריו הייתי אומר וע"ד דמתרץ הש"ס בעלמא איידי דאתיא מדרשא חביבא ליה:

ומ"מ מאי דשבק ביאה אדבתרא י"ל משום דלכתחלה אין לקדש בביאה דרב מיגיד אמאן דקדיש בביאה להכי שבקה אדבתרא:

תוס' ד"ה האב זכאי מה שלא הק' הירושלמי אשטר דג"כ אינו שוה פרוטה על הרוב, י"ל דמ"מ כיון דבעי' דאיתא לידו היינו זכותי' משא"כ בביאה: תוס' ד"ה ואימא לדידה והנה בכתובו' שפיר הקשו קו' זו דהתם שקיל וטרי הש"ס רק אאבוה כפי' רש"י שם וא"כ קידושי כסף עצמן י'דעי' משדה עפרון אבל בשמעתי' ק' מאי ק' להו הא אכתי לא נחתינן לשדה וכמו שפי' רש"י בהדי' דלעיל אגב גררא נסיב לה וצ"ל דמ"מ לא ניחא להו שתהא כל השקלא וטריא בזה על מגן ומ' להו דאפי' למסקנא אצטריך:

רש"י ד"ה אבל נערה כ"כ משום דבאמת למסקנא לכ"ע במקום אב אין יד לנערה אלא דמ"מ גדולה היא ושפיר פריך:

גמ' בנעורי' נ' דאף דידעי' מהא דממונא מאי' לאו ילפינ' מ' להש"ס אי לאו דשבח נעוריה לאביה אמאי נתנה לו תורה כח להפר נדרי' ומאי שייכות לאביה בנוויי':

רש"י ד"ה לאמה בא ליישב דלכאורה קרא דר"ה בקטנה מיירי וא"כ בלא"ה ק' אדר"ה קרא ל"ל ולזה כ' רש"י דאדרבא משום דלקטנה לא אצטריך וקרא דלאמה יתירא הוא מפיק לי' ר"ה אנערה:

גמ' ה"נ בהפרת נדרי' בכתובות ל"ג ובאמת לכאורה ושפת יתר הוא ונ' כוונת הש"ס לרמז ע"ד תוס' בכתובות שם תינח מע"י ממונא הוא אבל קידושין:

איסורא הוא אלא משום דהוה אי' דאי' בי' ממונא לא ילפינן ולזה קאמר ה"נ בהפרת נדרים הוא דכ' כלומר דהוה איסורא גרידא:

תוס' ד"ה נילף ע' רש"א ונ' דתוס' הוי גרסי בגי' הראשוני' דאי' לי' לאבוה צערא בגויי':

וע"ד רש"א צריך להוסיף דתינח בושת פגם מא"ל וצ"ל משום דמ"מ אחרי שהיא פגומה ועל האב להשיאה צריך להוסיף בנדוניתה:

תוס' ד"ה יציאה דכוותה לא ביארו דברי' מ' דסמכו עמ"ש בסוף וכן מ' ל' הקו' וכפי' רש"א ומה שרצה לומר שצ"ל הקונטריס ע' רש"א כתובות שם שכ' בעצמו כי בקידושין פי' השמועה בדוחק ומסיק שם כפי' תוס' דהכא והמבין יבין לחלק, ואמנם רש"י בכתובות הק' אר"ח ולזה צריך לבאר ד' ר"ח קצת דר"ל דאנן השתא קיימי' דע"כ קרא דאין כסף היינו לאביה וכדקאמר הש"ס לעיל אלא דעדן ק' לן דלמא ה"ד בקטנה ופשטא דקרא בנערה קאי משום יציאה דכוות' ואמנם רש"י מ"מ ק' לי' כיון המסקי' דקרא בנערה הדרא קו' לדוכתא ואימה לדידה וע"ד דפריך הש"ס לעיל:

בעניני יציאת הבת:

תוס' ד"ה ויצאה חנם ע' רש"א מדברי' נרא' דד' תוס' אברייתא גופא קיימו ומסידור הדיבור נ' דתו' לא הק' כ"א למר בר רב אשי דלדידי' וודאי מסתבר טפי למעוטי יציאה דנערות מזבינא דאיילינו' ולדידי' הוא שהקשו מ"ט משנה ולא נקיט הפשיט תחלה ואדרבא גם התוס' מודו לרש"י דבתושב ושכיר מלתא אחרינא הוה ולהיפך מד' רש"א:

ואמנם מ"ש רש"א על רש"י על התורה ליישב הנה לד' רש"י אין תועלת בדברי' דלדברי רש"י בלא"ה צריך למנקט הדרשא הפשוטה ברישא והיינו בגרות והדרא קו' על רש"י לדוכתא:

ואמנם מה שהשיב רש"י ע"ד המזרחי דגם המכלתא ס"ל כאביי המעיין בפנים יראה דלא קאי המכלתא כלל אבגר דאיילונו' דקאמר מרבה אני בגרות שנשתנה גופה ובבגר דאיילוני' מאי נשתנה גופה שייך:

ודע דבאידך קו' מלאמה שהק' המזרחי צ"ל לא לכתוב ויצאה חנם דאין כסף ע"כ איצטריך לדרשא דיש כסף:

תוס' ד"ה דלא אתי' ע' תוס' רי"ד ק' לי' אפי' ד' תוס' האיך מצי' למדרש זה מויצאה חנם ולזה פי' דה"ק ס"ד דלא תצא חנם משום דכיון דאתברר דהויא איילוני' דאין לה דין זבינא כשאר אמה כ"א כע"ע ואינה יוצאה קודם שש בלא גרעון כסף, נמצא דגם מר בר רב אשי מקיים ד' אביי אלא כלפי שהק' הוא עצמו אד' אביי' ל"ל קרא לזה תי' דלהכי אצטריך קרא דתצא חנם בלא גרעון וז"נ כוונת הרמב' שהביא ד' אביי ושבק ד' מר בר רב אשי ועמד עליו ה"ה אמנם הוא הוה מפ' כתוס' רי"ד נמצא דאדרבה מר בר רב אשי מקיים ד' אביי ואולי גם ה"ה כיון לזה:

עי' רש"י ד"ה נקני' בכסף מכסף מקנתו ע' רש"א תוס' סוד"ה מעיקרא אמנם ד' רש"י נ' דאס"ד היא דילפי' מוהפדה אבל באמת י"ל התם כסף מכירה אבל לא כסף קנין ומוסיף כאן דילפינן עבד עברי ממילא גם אמה ידעי' מהיקישא דעברי ועבריה:

סיומא לשיעורי הזמן קידושין:

תוס' ד"ה ובעלה וביבמות הק' עוד לילף מיבמה ותי' דאינו מופנה פי' משני צדדים אינו מופנה בקידושין לגזי"ש וביבמה לענין אחר ז"נ כוונתם:

דאל"ה הרי מופנה מצד א' סגי:

תוס' ד"ה מה ליבמה בסו"ד והר' אלעזר וכו' דבריו מבוארין ברש"' ומהתימא על הספ' שלא עמדו בזה:

רש"י ד"ה שטר שאין פודין וכו' ע' רשב"א ואפשר דמכח קו' זו כ' רש"ל פי' אחר ואמנם גם ד' רש"ל לא א"ש למ"ד קדשה בשטר דאחרי' אינה מקודשת:

תוס' ד"ה שכן ישנן בע"כ ע' רש"א מדוע לא הקשו בתוס' מסוגיין והריטב"א דחה ד' רש"א דא"כ מאי אריא בע"כ ואמנם לפנינו באמת אין הגי' פה בע"כ כ"א לא אשכחן וז"נ שהי' גי' רש"י ותוס' ושפיר לא הקשו: ולסיים שיעורי הזמן במילי דאגדתא נ' דהנה שהע"ה כינה בס' משלי התורה לאשת חי' והנה על האשה זו רמז לן תנא דידן בריש פרקין ולזה תנא האשה והנה התורה נקנית ג"כ בג' דרכים בכסף דהיינו ל' כוסף שצריך הרוצה לקנות בה להיות כוסף אחרי' ובשטר היינו שיקנה עצמו על למודה ויהי' עבד נמכר לתורה ולא יהי' קריאתו בה ארעי ובביאה דהייני שיגע להעמיד תולדות מן התורה וזה עיקר הקנין ומרגלא בפי אדמ"ו הגאון זצוקלל"ה אם למדת תורה הרבה ולא חדשת בה חידושי' אל תחזק טובה לעצמך כי לכך כלומר לתורה זו נוצרת כבר היתה תורה זו בעולם כאשר נוצרת:

במקום אחר פי' עד"ז מאי דאמרינן בפ' חלק כל ימי עני רעי' אלו בעלי תלמוד ויטיב לב משתה תמיד אלו בעלי משנה רבא אמר אפכא כל ימי עני אלו בעלי המשנה שנאמר

מסיע אבני' יעצב בם ויטיב לב אלי בעלי תלמוד שנאמר יבקע עצים יסכן בם הכוונה כי הש"ס נקט לה על הלומד בינו לבין עצמו ובזה הבעל תלמוד העני כי מדי יום יתקשה בכמה ענינים ולא כן הבעל משנה אשר לפי דעתו כל יום לומד כמה סוגיות כרבא נקט על הלומד עם התלמידי' כי' הבעל משנה אחרי שאין תלמידי' טועמי' טעם מעמקות התורה ברבות הימים יפנו דרך כזבי' ולא כן הבעל תלמוד המייגע אשר תלמידיו יטעמו טעם מתיקות וחריפות התורה יתקיים בתלמידיו דדי' ירווך בכל עת שדרז"ל כדד זה שהתינוק מוצא בו בכל יום טעם חדש, והנה הבמל משנה נקרא אבן כאז"ל סיני ועוקר הרים הי' עדיף והחידוד נקרא עץ כאז"ל למה נמשלה ד"ת לעץ מה עץ א' מדליק את חבירו אף ת"ח קטנים מחדדי' הגדולים וז"ש הבעל משנה הוא מסיע מבית מדרשו אבני' שלמות ולכך יעצב בם כי לא יעמוד על הלימוד לא כן הבעל תלמוד שהוא מייגע רק להדליק אור החידוד בלב תלמידיו ולזה קראו שהע"ה בוקע עצים הוא יסכן בם ועלי' הוא אומר ויטיב לב משתה תמיד השי"ת ישום חלקינו מעוסקי' בתורה לשמה ויצילנו מתלמידי' שאינם הגוני' ויתקיים בנו אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו א"ס:

סוגי' דחופה להתחלת הזמן החורף תרכ"ג:

קידושין ה' ע"א רש"י ד"ה כסף שאינו מאכיל לכאורה אסיפא חופה תאכלת ה"ל למימר הכי ונראה דרש"י בא ליישב קו' הרשב"א למה לי' להש"ס לאתויי דעולא למה לא הביא משנה דכתובות הגיע זמן ולא נישא' אוכלת בתרומה ולזה כ' רש"י דאי מהתם י"ל דר"ה ס"ל דבאמת בהא פליגי הני תרי משניות דלמשנה ראשונה אוכלת קודם חופה ולאחרונה אינה אוכלת וקיי"ל כאחרונה ולזה אצטריך דעולא:

ואמנם יל"ד מהי"ת ס"ד דארוסה מדאורייתא לא אכלה ונשואה אכלה וצ"ל דנשואה נפקא לן בספר"י מכל טהור בביתך יאכל אותו ואי ס"ד ארוסה אכלה קרא לנשואה ל"ל והנה גם למסקנא לר"ה דס"ל חופה קונה ניחא למ"ד דחופה היינו הבאה לבית א"כ אצטריך קרא דספרי לקדשה בחופה אמנם לדידן דלית לן דר"ה ק' קרא ל"ל ולכאורה הוה מ' דלקדשה בביאה אצטריך דלא הוה קנין כספו אמנם באמת עולא סתמא קאמר ארוסה אוכלת ולמאי דקמ"ל ביאה אירוסין עושה גם קדשה בביאה בכלל ונ' ג"כ דעולא רמז לן בדבריו מהיכא נפקא דלכאורה רישא דקרא דמייתי עולא ל"ל לא הו"ל לאתויי כ"א קנין כספו יאכל בו אלא נ' דאדרבא משום דהאי רישא אייתר דמדכ' ויליד ביתו הם יאכלו ש"מ דהאי הם אקנין כספו קאי דלא כ' וילידי ביתו ל' רבים וא"כ בקוצר הו"ל לקרא למימר קנין כספו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו וכהן כי יקנה נפש ל"ל ש"מ למימר כי יקנה מ"מ ואאשתו קאי דנקני' בביאה, הדרן לקו' כל טהור ל"ל ונ', למ"ש

התוס' ביבמות דאשתו פסולה ג"כ אכלה בתרומה ולרש"י מבואר כן במתני' וא"כ ס"ד כיון דמיעוטא רחמנא מטומאה גם בתרומה לא ליכול אף שעדיין לא נבעלה קמ"ל כל טהור בביתך:

והנה מד' ר"ה בס"ד מ' לכאורה כד' רש"א דלר"ה חופה קונה וגומר דבס"ד ע"כ לר"ה ע"י חופה קונה אוכלת בתרומה דאל"כ הו"ל פירכא אסוף דינא וכמו שהק' הרמ"ט בתוס' יבמות אע"כ אוכלת וא"כ מ' דה"ט משום דקונה וגומר ולפנינו בס"ד נדבר מזה:

רש"י ד"ה שאינו גומר יל"ד על דבריו למה הפך הענין על האב ולא קאמר שאין הבעל זוכה במ"י דהא הוה אפי' בבוגרת ויתומה ולכאורה ה"פ דר"ה קאמר בהדי' פ' אעפ"י תקנו מע"י תחת מזונות וא"כ מעשה ידי האשה לבעלה לא הוה כ"א דרבנן והדרא קו' לדוכתי' מדאורייתא מאי גומר שייך בחופה ולזה הפך רש"י הענין על האב, ואף דלענין ירושה אף השתא צ"ל דס"ל לר"ה ירושת הבעל דאוריי' דאל"כ חופה מדאוריי' אינו גומר לענין זה דאכתי לה אב מ"מ באמת ירושה אגב גררא נקט רש"י והעיקר מע"י דיליף ר"ה מקרא דכי ימכור דמע"י הבת לאב ומה"ט לקמן ד"ה חופה שקונה בעלמא דע"כ קאי אבעל דגומר נוכל לפ' גומר להוציא אבל קונה ע"כ אבעל קאי שבק רש"י מע"י לגמרי:

ואמנם אחר העיון נ' דרש"י בעמקות לשונו גילה לן בדבריו אלה עיקר סברת ר"ה דבאמת יל"ד על ר"ה כיון דהתורה ציוותה להיות ב' מיני קנינים כסף לקידוש וחופה לגמור, מהי"ת נימא דבקנין מין א' סגי ואמנם סברת ר"ה עד"ז הנה מאחרי דלכל אב יש זכות בבתו עד שתבגר במע"י ובירושתה ובידו לקדשה ג"כ ממילא ימנעו האבות מלהשיא בנותי' למען לא יפסידו המע"י וכיוצא ולזה אמרה תורה אשר אם גם יקדש האב את בתו לא יפסיד זכותו בה עד הכניסו אותה לחופה וא"כ הא דחופה דווקא גומר היינו שלא יפסיד האב:

ועי"ז יקדש בתו בעודה נערה וסמוך לבגרותה יכניסנה לחופה וא"כ שפיר אלים כח חופה מכח קידושין, ואמנם אם האב רוצה מיד להכניסה לחופה ולוותר על זכותו למה לא וז"ש חופה שגומרת להוציא מרשות האב למה לא תקנה ג"כ והנה לפי"ז ע"כ גם ד' רש"י כד' רש"א דלר"ה חופה קונה וגומר, אמנם ק' לי עפי"ז מאי מיבעיא לן לקמן א' ביאה נישואין עושה הרי כ' הר"ן לקמן דהא דביאה מהני כמו חופה ידעי' דמה חופה שהוא רק צורך ביאה מהני ביאה עצמה לא כ"ש וא"כ כיון דלר"ה חופה קונה וגומר למה ביאה לא תקנה ותגמור מאי לך למימר דכולא סוגי' דלקמן וכן מסקנא דאירוסין עושה דלא כר"ה א"כ מהי"ת נימא שוב דהל' בר"ה כד' מקצת ראשוני' ולזה נ' דהענין הוא כן דגם בחופה לא קאמר ר"ה כ"א רוצה האב שהחופה תקנה ותגמור בוודאי קונה וגומר

אמנם אם האב לא יחפוץ כ"א שתקנה לא תגמור וא"כ בביאה ג"כ לא איבעיא אלא אם ע"כ נישואין עושה אבל אם ירצה שתעשה נישיאין אליבא דר"ה באמת נשואין עושה:
תוס' ד"ה חופה י"ל לפי דבריו מאי מק' רבא ג' תנן דלמא תנא בפלוגתא לא קמיירי וכיון דלרבנן דר"ט מודה ר"ה א"כ שפיר לא תנן חופה והי' נ' דבאמת התוס' לא כ"כ כ"א אס"ד מקמי דאתינן להא דר"ה במה הצד יליף אבל לבתר הכי לא יליף ר"ה כלל בק"ו באמת לא ק' להו לתוס' אלא דמד' הראש שהק' כן למסקנא מבואר דס"ל דגם למסקנא אתי כר"ט א"כ ק' לישני לי' הכי בפלוגתא לא קמיירי וצ"ל דוודאי מקמי דאסקא אביי שוב בק"ו וודאי הוה אמינא דר"ה במה הצד יליף ולא שייך דיו ולהכי מקמי' דאסקי' אביי שפיר פריך רבא ואביי לדברי ויישב לו ק' ראשונה כ"א בפלוגתא לא מיירי אמנם שוב הוה ר"ה דלא כהל' ובהכי מתיישב דק' על הרא"ש קו' עצומה הנה הרא"ש דחה ד' אביי דקאמר דלא כתיבא לא קתני ממיתת היבם לקמן וק' מ"ט לא מק' הש"ס כן אמנם למ"ש מאחרי דאביי לא התיר, כן כ"א לד' רבא אמנם למסקנא א"צ לתי' אחר שפיר שתיק הש"ס וק' הרא"ש ע"ד ממנ"פ כלומר תי' קמא דאביי הוא ק' ממסקנא וצ"ל משום דסמיך אאידך תי' א"כ ר"ה כר"ט ולית הלכת' כוותי':
ואמנם יש ליישב קו' הרא"ש ממיתת היבם ע"ד אחר דבשלמא מיתת היבם כיון דכבר קתני מיתת הבעל אי לא תנן מיתת היבם ס"ד דהאי ק"ו אי' לי' שום פרכא אבל ברישא ל"ש זה:
והנה בדברים אלו יש ליישב ד' רש"א שכ' על קו' מהר"י אבן לב למה לא הקשו תוס' קו' גם אר"ה וכ' רש"א משום דלר"ה י"ל דכל קנין שמהני לגמור כ"ש שמהני להתחיל דס"ל גמר עדיף מהתחלה וק' א"כ למה הוצרכו תוס' לתרץ דר"ה הרי בד' רש"א ממילא מיושב קוש' תוס' אמנם כוונת רש"א עד"ז דאביי במסקנא הוא דחדו' לן סברא זו ובאמת לד' אביי לא מק' תוס' מידי דלימא דיו אמנם קו' התוס' הי' בס"ד מקמי דאסקי' אביי ושפיר הוצרכו לומר דר"ה כר"ט וכ"ת גם קו' שניי' הו"מ להק' בס"ד לר"ה א"כ וודאי נוח להק' לדידן במסקנא מלר"ה בס"ד:
אמנם כד דייקת לכאורה מה ענין קו' זי של תוס' בדבור זה וע"כ דהכי קא ק' להו למאי דתי' דר"ה כר"ט א"כ לית הל' כר"ה והיינו לדידן וכו' שכ' א"כ מוכח דד' התוס' גם למסקנא דר"ה כר"ט וכד' הרא"ש וע"כ לית להו כס' רש"א ושפיר הק' מהר"י אבן לב ומ"מ בד' רש"א יש ליישב לקו' הרא"ש על הפוסקי' כר"ה:

ובענין קו' מהר"י אבן לב נ' כוונת תוס' דלר"ה באמת נוכל לומר דמודה ר"ה דגם להיפך י"ל ק"ו אמנם מאחר דקונה חומרא הוא שתהי' א"א וגומר קולא לגבי אב ולגבי סקילה וחנק א"כ הדרן לכללן לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן ואמרי' חופה קונה:

ואמנם לדידן דלית לן דר"ה וודאי ק' דנילף אפכא ק"ו דכסף גומר: והנה בתי' כ' רש"א שוב ליישב קו' אבן לב והניח בצ"ע משום דק' לי' מ"מ כיון דכסף אין בו מדה זו היאך נוכל ללמוד חופה לענין זה מכסף ואמנם נ' כוונת תוס' דבאמת לענין חופה ג"כ אמרי' מאי אולמא דהאי חופה מהאי חופה ובאמת מה"ט לא קיימא לן כר"ה:

ואמנם מ"ש רש"א בתחלה דד' תוס' דהא דלא קיי"ל כר"ה היינו משום דס"ל דגמר קנין גרע מתחלה אין לו מובן מנ"ל הא דלמא לכ"ע גמר קנין עדיף ומשום דר"ה כר"ט הוא דלא קיי"ל כר"ה:

רש"י ד"ה אף אני אביא יל"ד למאי דפסקו רוב הפוסקי' במסר האב לשלוחי הבעל בעל יורשה ומיפר נדרי' א"כ וכי גם מסר האב הווי קידושי' לר"ה אתמהה, ומזה הי' נראה ראי' לד' הקדמין שהביא בשעה"מ בחו"ח דחופה ונשואין תרי מילי נינהו והנה מסר האב מהני מטעם נישואין ונשואין ל"ש אא"כ הוי אירוסין תחלה משא"כ חופה מלתא אחריתא ולעולם יכול להיות גם בלא אירוסין:

ואמנם מה שרצה השעה"מ שם ליישב בזה קו' הר"ן:

ריש כתובות על האיכא מ"ד דיליף מפרסה נדה אינו מעלה מזונות דחופה היינו ייחוד והק' הר"ן אלמנה מן הנשואין שלא נסתרה דאמרי' כתובתה מנה היכא משכחת לה ובד' קדמין זה רוצה השעה"מ ליישב לא היא א"כ הדרא קו' לדוכתא נהי דחופה ייחוד הוה אסור להתייחד בפרסה נדה מ"מ מזונות בנישואין תלי' ואי נישואין מלתא אחריתי למה לא ישא אותה:

וכן מה שיישב השעה"מ קו' החמ"ח על הרמב"ם דלעולם בעיא דרבנן לענין קונה ובס"ד ס"ל דבאמת מסר האב לא קנה כ"א לתרומה ק' לענ"ד עכ"פ למה פסק הרמב"ם דחופה היינו הבאה לביתו וייחוד בביתו ואם חסר א' מהם הוה כארוסה וכי גרע הבאה לביתו ממסר האב לשלוחי הבעל דפסק הרמב"ם דקנה לכל דבר וצ"ע, ואמנם למה שהסכים הר"ן ריח כתובות דחופה היינו הבאה לבית הדרא ג"כ קו' לדוכתי' וכי ס"ד דלר"ה במסר האב לשלוחי הבעל ל"צ קידושין אמנם הר"ן לטעמא דס"ל מסר האב לא מהני כ"א לתרומה וכמו שהביא בחו"ח שם דעתו וא"כ מסר האב אינו גומר וליכא קו' משא"כ חופה וא"כ אף אנו נאמר דהדין עם הבי"ש דד' הרמב' ג"כ במסר האב לא מהני כ"א לתרומה וכ"ת א"כ למה פסק דבעלה מפר נדרי' וכמו שהק' בחו"ח לא היא התם היינו

טעמא דמשעה שנתארסה ע"ד בעלה ואבי' נודרת וכיון שמסרה האב שוב אינה נודרת כ"א ע"ד בעלה משו"ה הבעל לבד יכול להפר: רש"י ד"ה כסף באשות מיהא לא אשכחן ע' תוס' רי"ד שהק' הרי מבעלמא ילפי' והגי' חופה נמי וני ע"ש ונ' ליישב לגי' דידן דוודאי אי ר"ה במה הצד דהיינו במה מצינו יליף וכד' השעה"מ שפיר הק' התוס' רי"ד אמנם ר"ה קו' קאמר דהיינו אישות מאישות אלא דלא יהי' הפרכא פרכא אצטריך מה הצד וא"כ שפיר מתרץ הש"ס באישות מיהא וכו' והיינו דלגי' שפיר הק' הראש שהביא ג"כ גרסתינו דנימא דיו וליכא למימר דר"ה במה מצינו יליף דא"כ לפי גרסתינו לא משני הש"ס מידי ואמנם מ"מ הני פוסקי' דפסקו כר"ה הוי גרם כגי' תוס' רי"ד וא"כ י"ל דבמה מצינו יליף ר"ה ולא ק' להו כלל דנימא דיו:

רש"י ד"ה שתי תשובות נ' כוונתו דהנה הראש כ' דלכאורה מד' רבא מ' דהאי תי' דר"ה כסף באישות וכו' קיבל רבא כוונתו דאל"כ לימא עוד שתי תשובות ודחה הראש שם אמנם רש"י דחה זה מני' ובי' דהך פרכא דלעיל אק"ו דר"ה קאי והך דרבא אגופא דמלתא דר"ה דחופה קונה בלא כסף וא"כ אין זה ענין להנך דרכי דלעיל ול"ש למימר עוד:

מלתא דכתיבא ע' בראש שהק' ממיתת היבם לי נ' דאין כוונת אביי דמלתא דאתי' בק"ו לא קתני דא"כ הו"ל למימר הכי בהדי' כ"א הק' אביי הך מלתא דחופה אפי' שגומרת לא כ' בהדי' כ"א מדרשא ילפי' לי' ומה"ט אין ענינו מבואר ובאמת נ' דכולהי ענייני מקרי חופה ומשו"ה לא קתני לה כלל משום דלא כתיבא בהדי' ואין ענינה מבואר וא"כ אין זה ענין למיתת היבם כלל: ומה כסף שאינו גומר אחר כסף יל"ד למ"ש תוס' דמאי אולמא דהאי כסף מהאי כסף א"כ מאי קאמר אביי והי' נ' דמה"ט לא מ' לי' לרבא לפרושי כאביי אמנם באמת אחר כסף דקאמר אביי לאו דווקא כ"א אף אחר שטר וביאה אינו גומר ואמנם שטר וכסף לכאורה חדא מלתא ושוב שייך מאי אולמא ואמנם מאחר ביאה יש ק"ו דכסף אינו גומר אחר ביאה אך כ"ז אי ביאה אירוסין עושה ובאמת למסקנא קיי"ל הכי ומ"מ רבא לא פשיטא לי' הא מלתא ושפיר הק':

קידושין י' ע"א רש"י ד"ה תחלת ביאה מבואר מדברי' שבא לתרץ כד' הרי"ף דסוגי' דהכא לענין אירוסין אתמר וכלומר דיבמות לענין נישואין ואמנם הראשונים הקשו הרי מכי יקח ילפי' ביבמות ובקידושין ותי' הרשב"א דאובעלה דכ' בתרי' כיון הש"ס ביבמות והק' אנפשי' א"כ ביאה דאירוסין מנ"ל ע"ש שעי"ז דחה ד' הרי"ף ואמנם אחר העיון נ' דלק"מ דסוגי' דהכא קאי אליבא דר' יוחנן דיליף לעיל בסמוך קידושי ביאה מבעילת בעל וא"כ שפיר י"ל דהאי בעלה בנישואין מיירי ולכאורה יש לדייק שכן הוא דהרי האי כי יקח אצטריך לגזי"ש דקיחה קיחה אלא ש"מ דהכי דרשי' בביאה דעריות כי יקח ובביאה

דנישואין כי יקח ולא מיקח כופא ילפי': אלא שהראשוני' הק' עוד דבקיצור הו"ל להש"ס לומר א"ב שקידש בהעראה ועוד כל הבועל כל המערה הו"ל למימר ונ' דיל"ד דבקיצור לימא הש"ס תחלת ביאה קונה או לא, ולזה נ' דהנה הלח"מ הק' על הרמב' דפ"י מאישות הביא ד' הרי"ף בנישואין ופ"ג לענין קידושין הביא ד' התוס' דבדעת' תליא מלתא וע"ש מה שתי' בדוחק ונ' דהרמב' למד כן מד' הרי"ף דק' לי' עליו קו' הנ"ל אלא ש"מ דגם הרי"ף אית לי' כד' הראשוני' דבקידושין בדעתו תליא מלתא אלא דק' לי' מאחר דביבמות מיבמה ילפי' להא דהעראה וביבמה מוכח מש"ס שם וכמ"ש הר"ן דאפי' נתכוין על גמר: ביאה תחלת ביאה קונה ולמה לא נימא גם באשה כן ומזה הכריח הרי"ף דבאמת מיבמה לא ילפי' כ"א ביאת נשואין וכמ"ש הרא"ש בכוונתו דבעי' דימי' דיבמה וא"כ בנישואין באמת אפי' דעתו אגמר ביאה לא מהני והכא בקידושין איבעיא לן ובקידושין פשטי' דבדעתו תליא מלתא ואמנם אם רצה לקנות בהעראה גם הרי"ף מודה וכ"ת מנ"ל כיון דגזי"ש אנישואין הוא דקאי לא הוא כיון דעכ"פ חזי' דהעראה אקריא ביאה למה לא נימא דגם ביאת קידושי' הוה העראה בכלל:

ומיושבי' היטב כל הקושיות של הראשוני' שהצענו ומיושב ג"כ קו' השעה"מ דלד' הרי"ף היאיך יליף ר"ה בק"ו חופה נימא העראה יוכיח הרי באמת גם העראה קונה אם דעתו עלי':

והנה תוס' הביאו ד' ר"ת דאתחלת העראה קאי ולא הקשו עליו מאומה והראשוני' הקשו עליו היתכן דתתקרי בנשיקת אבר בעולה לכו"ע ונ' דלד' ר"ת הפשט לא כד' רש"י דהנה הראשוני' הקשו הרי אם גם תחלת ביאה קונה מ"מ בשעת נשואין הרי הווה בעולת עצמו ואמנם לד' ר"ת הכי קאמר הש"ס אי נשיקת אבר קונה א"כ אפי' בשעת נישואין לא תהא בעולת עצמו שפיר יכול לקדש ולישא בביאה משא"כ אי סוף העראה קונה א"כ נהי דהקידושין שרי מ"מ בשעת נישואין תהא בעולת עצמו ושפיר אי' לקדש בביאה שהרי אינו יכול לישאנה:

ואמנם נ' דגם רש"י ד"ה לכ"ג בא ליישב קו' זו של הראשוני' ולזה כ' רש"י דצידד הש"ס הי' אם קידושי כ"ג כה"ג אסורי' או מותרי' וכן כ' אם מותר לקדש וסיים דמותר משום לא יקח כלומר אלאו דקידושין לחוד אבעי לי' ולא שיהא מותר לשאנה:

והנה המ"ל הביא תשו' מ"ב דדייק מדקאמר הש"ס מניינא למעוטי חופה ש"מ דחופה קודם קידושין לא מהני מידי והניח דבריו בתימא ונ' כוונתו עד"ז דהנה כל קידושין צריך חופה וכל חופה צריך קידושין ובשלמא אם הקידושין צריכא להיות קודמין לחופה שפיר קאמר הש"ס דתנא תחלת קנין קתני ושפיר מניינא למעוטי חופה משא"כ אם גם החופה

יכולה להיות תחלת הקנין מאי למעוטי חופה דקאמר הרי חופה עכ"פ צריך וגם התחלת קנין יכול להיות החופה ז"נ כוונת דבריו והנה המ"ל הביא מד' רמב"ן כאן לדחות ד' המ"ב ושפיר דחה השעה"מ דברי' דהרמב"ן מיירי דעכ"פ בשעת קידושין החופה עודנה: ואמנם הו"ל לדחות דברי' מד' רש"י בה"ג מרדכי ספ"ק דקידושין שכ' בהדי' גבי קידושי טעות דחופה קודם קידושין מהני וע"כ דלא אסיק המ"ב אדעתי' הך תשובת רש"י ואמנם הא ק' דרש"י דייק למלתא קטנה שהשיאוה אמה ואחיה וקטן שהשיאו אבי' דבגדולתם א"צ חופה אלמא דחופה קודם קידושין מהני וצ"ל לד' המ"ב דהתם שאני דהוה כמ"ש השעה"מ בחו"ח לענין ד' הרמב"ן דהרי עכ"פ בשעה דגדלו ומקדש לה בביאה ראשונה קידושין דאוריית' הרי בשעת ביאה זו היא בביתו והיינו חופתה משא"כ בהך דמ"ב וכמו שחילק בשעה"מ שפיר, אמנם על ד' הרא"מ הביא דברי' במג"א סי' ר"ו יש לתמוה דמלבד שנעלמו ממנו ד' רש"י אלו בהג"מ וק' עליו מקטנה וקטן שהביא רש"י דלא מצינו דצריכי ברכת חתני' לכשיגדל' ואמנם מקטנה ל"ק כ"כ די"ל דכיון דרבנן תקנו לה חופה וקידושין והם שתקנו ברכת חתנים הם אמרו דגם בקטנותה מהני אמנם מקטן דלא תקיני לי' רבנן קידושי' לכאורה ק' אמנם באמת בהך דקטן לא מצינו כ"א דכתובתו קיימת ואמנם דלמא באמת ברכת חתנים צריך ורש"י בעצמו לענין חופה נ' דאייתי לה אבל לא לענין ברכה דמה ענין ברכה לכתובה:

ובהצעת ד' תשו' רש"י נ' לפ' ד' רש"י בסוגי' יבמות נ"ז דד' רש"י מאחר דע"כ א"א לפ' ד' רב בחופה אחר קידושין דק' א"כ מאי באנו למחלוקת דקאמר רב"ח ולמימר דס"ל לרב חופה קונה לא מ' ג"כ מדאמרי' לקמן דלא קני לה וכ' רש"י חופה אינו קונה כדאמרי' בקידושין כוונתו דאמרי' מניינא למעוטי חופה ש"מ דסוגיין דלא כר"ה אע"כ מאחר דפשיטא לן דחופה קודם קידושין מהני דהיינו אם קדשה אח"כ החופה גומר למפרע וכד' רש"י בתשו' הנ"ל וכ"מ הל' דאמרי' כלום חופה גומרת אלא ע"י קידושין ולא אמרי' לאחר קידושין א"כ כו"ג שהכניס אלמנה לחופה אף שעדיין לא קדשה אמרי' דוודאי יקדש לה ובשעת קידושין מיד תגמור חופה א"כ מעכשיו היא פסולה מלאכול בתרומה ושמואל לכאורה הי' אפשר לומר דלאחר קידושין מודה אמנם אין הדבר כן מדאמרי' לקמן ר"י בן ריב"ב כרב הרי ר"י באחר קידושין מיירי אע"כ שמואל פליג אפי' אחר קידושין והטעם דס"ל דכיון דעיקר האי' הביאה אמרי' כל זמן שלא בא עלי' שלא יבא עלי' לעולם וחופה כי האי לשמואל לא חופה היא אמנם בכשירות מודה שמואל דאפי' קודם קידושין מהני ואי הוה סבר גם בפסולות דלאחר קידושין מהני גם קודם הוה מהני

ואתא רב"ח וקאמר דהא דרב ושמואל תלי' בדר"מ דלר"מ דקרי לארוסה משתמרת לביאה פסולה וא"כ פשיטא לי' לר"מ דכיון דקדיש לה:

יכניסנה לביאה ה"ה בחופה אמרי' הכי ובמה דהוי קודם קידושין הרי לא אכפת לן ולר"א ור"ש דס"ל אף דכבר קידשה עדן לא מקרי' משתמרת לביאה פסולה ה"ה בחופה דינא הכי והש"ס דחה דלמא ר"מ לא קאמר כ"א בקידושין דכבר עבר על לאו דלא יקח אמרי' דגם אלא יחלל יעבור משא"כ בחופה דעדן לא קני לה ולא עבר אלאו כלל אמרי' דמודה ר"מ דאמרי' לא יעבור ולר"א ור"ש הדבר בהיפך דחופה עכ"פ גרע דקרובה לביאה:

ועכ"פ מ' משקלא וטריא זה דאם ידעי' דאין דעתו לבא עלי' באיסור גם רב מודה וע"ז בא ר"ש ולומר דבכ"ג יש חופה וזה דאחרוני' הק' ימ"ש הלח"מ דבאין דעתו לבא עלי' באיסור כ"ע מודו דאין חופה הרי בסוטה דאין דעתו לבא עלי' באיסור דהרי משקה אותה ואע"פ כן דייק ר"ש דיש חופה השעה"מ תי' דמיירי דבשעת חופה הי' דעתו לבא עלי' באיסור ואח"כ נמלך להשקותה מאיזו טעם שיהי' ושפיר הוה חזיא לי' זה תו"ד ואמנם א"כ למה קונא לה כלל או"ו דעיקרא לא הי' דעתו לבא עלי' באי' והנה משו"ה לא קאמר רב עמרם ואנהירנהי לעיינין כרב משום דבאמת לרב לא ידעי' כ"א היכא דדעתו לבא עלי' באי' וכד' הלח"מ בסברת הרמב' ואמנם ר"ש דייק דאפי' היכא דאין דעתו לבא עלי' באי' חופה קונה והנה למאי דפשיטא לן בקידושין דמהך מתני' ילפי' גלגול שבועה ואף דרב ושמואל הל' כרב וא"כ אפי' בלא גלגול שבועה אתיא הך מתני' שפיר ש"מ דה"ט משום דאפי' רב לא קאמר יש חופה כ"א היכא דדעתו לבא עלי' אבל לא זולת, וכ"ת א"כ מאי קמבעיא לי' לרב אשי שוב י"ל דר' אשי באמת לשטת רב ששת ואפשר משום דרבין תלמיד ר' ששת הוא מבעיא לי' ולראב"ע לעני' תוס' כתובה היא דמבעי' לי' ומעתה הא דהרמב' פסק דחופת נדה לאו חופה היא לאו משום דרב אשי היא דגם הרמב' מודה דרב אשי לענין תו"כ מבעיא לי' דקאי אדרבין וודאי אתו"כ קאי וכמ"ש החמ"ח תדע דאי כרב אשי א"כ המע"ה הו"ל להרמב"ם לומר וכמ"ש בענין זה בחו"ח אמנם מסוגיין בעלמא שמיעי לי' להרמב"ם דהיינו מדקיי"ל כרב ודייקי' מהך מתני' גלגול שבועה ש"מ דה"ט דפשיטא לן דאפי' לרב היכא דאין דעתו לבא עלי' באיסור אין החופה חופה ש"מ: ועתה נבא ע"ד רש"י בסוגיין א' לא' הנה מה דנקט רש"י ד"ה יש חופה אלמנה לכ"ג נ' דלרבותא נקטא דס"ד בשלמא גרושה כיון דפסולה להנשא לכהן וא"כ כשתנשא לזר ע"כ תפסול מן התרומה לא איכפת לה בביאה פסולה וחופה דידה חופה כביאה משא"כ באלמנה דיכולה להנשא לכהן הדיוט אנן נימא דלא תמסור עצמה לביאה ליפסל נפשה מכהונה

קמ"ל רש"י דמדקאמר רב פסולות גם אלמנה בכלל ומ"מ גם גרושה בכלל וג"כ אבת כהן ולענין תרומה דבי נשא:

ומ"ש ולא בא עלי' כוונתו לאפוקי מד' הריטב"א הובא בחו"ח דס"ל דלשמואל אין נישואין לפסולות לזה כ' רש"י ולא בא עלי' דבבא גם שמואל מודה וכמבואר בתוספתא שהביא בחו"ח שם דאף דתנא בתוספתא כשמואל מ"מ מודה דיש נישואין אכן הראי' שהביא הרמב"ן ע"ז דא"כ אשתו פסולה דמיעוטא רחמנא מטומאה ל"ל לכאורה יש לדחות דמיירי שנשאה בהכשר ואח"כ נפסלה עליו כגון שנעשית זונה אפי' באונס או שנעשה פצוע דכא וידעה אח"כ:

רש"י ד"ה הואיל ואין לה ביאה מדבריו מבואר דלא מפ' ד' שמואל כפ' הרשב"א דר"ל ואין לה ביאה לקנות והטעם דלא מפ' רש"י כך נ' דמ' לי' דלענין לקנות ביאה וחופה לאו חדא נינהו דבכלל פחותה מבת ג' הוה אפי' יום א' ובשלמא ביאה דידה לא מהני דכנותן אצבע בעין משא"כ חופתה מ"ט לא מהני הרי חזיא לביאה ליומא אותרא אא"כ הדרא קו' הרמב"ן על רש"י לדוכתא דמאי חדית רבא דקאמר אף אנן נמי תנינא אביאה ואמנם המעיין בד' רש"י אד' רבא שהאריך יראה כי רש"י בעצמו טרח ליישב זה וזה דרבא מ' לי' דע"כ כולה מתני' ע"כ לדיוקא אתא דפחות מג' אין ביאתה ביאה דלגופא דבת ג' ביאתה ביאה פשיטא מהי"ת לא וא"כ דלדיוקא אתא ק' כיון דאשמעי' דאפי' לקידושין אין חוששין כ"ש דאין חוששין לפסול כהונה אע"כ סיפא מיירי שקיבל בה אבי' קידושין ואח"כ בא עלי' אותו פסול קמ"ל דאעפי"כ לא פסלה והשתא קאמר רבא דאס"ד יש לה חופה נהי דהך ביאה מטעם ביאה לא אהני כיון דכוונתו היתה לשם אישות מטעם חופה מיהת ליהני אלא ש"מ היכא דאין ביאתה ביאה גם חופתה אין חופה הן הן ד' רש"י ועי' בדבריו דכונתו דתנא נקט ביאה לרבותא ובזה יובן למה פי' רש"י פסלה מתרומה דווקא משום דכיון דמיירי בקדשה אבי' וכמ"ש א"כ לא תצא עכ"פ בלא גט וממילא תהא פסולה לכהונה אע"כ לתרומת בית אבי' קאמרי:

ועד"ז יובנו ד' תוס' ג"כ ד"ה נשאת דק' להו מ"ט באמת לא דייק רבא מנשאת דפחותה מבת ג' אין לה נישואין וכד' הרמב"ן ואמנם רבא בהדי' דייק מסיפא דבא עלי' כמ"ש הרשב"א על ד' הרמב"ן וע"ז כ' תוס' דמרישא אין ראי' דלמא ה"ט משום:

דאיכא דעולא וסמפון ואמנם בתר דדייק רבא מסיפא לית מאן דפליג דפחותה מבת ג' אין לה חופה וכד' המ"ל בד' הרשב"א וכבר השיג עליו בחו"ח: רש"י ד"ה אין חופתה וכו' כוונתו דהך סיפא יתירה היא דלמה יהי' עדיף חופה מביאה אלא ש"מ לבת כהן אתא דחופתה פוסלתה מתרומה דבי נשא: דכוותה גבי שומרת יבם הנה ללי"ב דרש"י

הך דכוותא לא שייך לקו' כ"א ה"ק דשומרת יבם דלית לה חופה ע"כ מיירי בבא עלי' וא"כ ה"ה ארוסה וע"ז מק' מה שמק':
ר"פ אמר ללי"ב דרש"י י"ל בשוגג דווקא פליג האי תנא וכד' תוס' לעיל ד"ה ונקה וע"ז קאמר רנב"י השתא דאתית להכי י"ל ע"י גלגול קאמר וכה"ג לכ"ע מקרי מנוקה מעון ור"ש גם ע"ז פליג וכקי' התוס' ובהא פליגי ר"ש ור"פ ורנב"י:
ועתה נבא בע"ה לבאר ד' תוס' ורשב"א א' לא' הנה יל"ד לאיזו ענין הוכרחו תוס' להביא ראי' דחופה נישואין דע"כ לא מייתי ראי' לפסולות דמנערה המאורסה אין ראי' לפסולות וגם מסוטה לר"ש דווקא איכא ראי' ולא קיי"ל כוותי' דהרי ילפי' מהתם גלגול שבועה אע"כ לענין כשירות הביאו ראי' ולכאורה הא ר"ה דסבר רב כוותי' קאמר בהדי' חופה גומרת ואי לאו נישואין עושה א"כ ל"ש גומרת וצ"ל דע"י ביאה הוא דקאמר דגומר למפרע וגם קונה הי' אפשר לפ' כך והביאה אח"כ נישואין עושה וה"ז דומה למ"ש רש"י בתשו' דחופה קודם קידושין מהני וע"ז הביאו תוס' הני ב' ראיות דלא היא כ"א חופה לבדה גומרת דהרי בנערה המאורסה ובסוטה אחרי' ביאה ומ"מ החופה לבדה גומרת אלא דרב ושמואל בפסולות לחוד פליגי דלשמואל חזיא לביאה מיהא בעי' והנה לדבריו אלו מוברח דאבעיא דרבין פ' אעפ"י ע"כ הוה לענין תוס' כתובה דלענין חופה פשיטא ואמנם לד' הרמב' י"ל דמנערה המאורסה אין ראי' דבית אבי' לא הוה אבל מ"מ לא מקרי' נשואה תדע דגם מסר האב ממעטי' וכ"כ לעיל דד' הרמב' לענין תרומה והפ"נ הוא דמהני לא זולת וכן בסוטה בתחת אישך תלי רחמנא ומ"מ נשואה לא מקרי' וכן בעיא דרב אשי ל"ש לא בדרב ולא בדשמואל די"ל גם רב מודה דנדה גרע דאינו רוצה לבא עלי' באי' וי"ל דגם שמואל מודה משום דלאח"ז חזיא לביאה ונדבר עוד אי"ה בס"ד בהגיעני לשם,
וסתמו תוס' דברי' אי גם לרב"ח חופה קונה והוה מ' לכאורה דס"ל דלא כרשב"א שכ' דלרב"ח ג"כ חופה קונה ס"ל ואמנם מה שהקשו מרב"ח לקמן ארש"י מבואר דס"ל ג"כ הכי בכוונת רש"י וסותר לזה מ"ש רש"י בהדי' לקמן דחופה אינו קונה, ואמנם באמת יש ליישב עד"ז קו' ראשונה שהקשו מרב"ח דאדרבא רב"ח פשיטא לי' דחופה אינו קונה אמנם ס"ל חופה קודם קידושין גומר למפרע וא"כ מ' לי' דלר"מ לא גרע מקידושין ולר"א ור"ש לא עדיף והש"ס דחי' לי' דכיון דעדן לא קני לה דלמא גרע לר"מ ודלמא לר"א ור"ש עדיף, וע"ד קו' ר"ת דהיה כולא סוגי' דלא כהל' גם זה אינו מן התימא ואדרבא הי' נ' דגם ד' הרי"ף כן דהשמיט כולא סוגי' ותמה עליו הרמב"ן בחי' הרי גם לשאר דברי' פליגא רב ושמואל ולא לענין תרומה בלבד ואמנם עפ"י שטה זו הוה א"ש דמאחר דהשמיט ד' ר"ה בקידושין מה"ט ג"כ השמיט להך דרב דתלי' בהך לשטה זו אמנם ע"ד הרי"ף בלא"ה

י"ל מאחר שכ' בכתובות גבי פרסה נדה הלכך אינו קונה וכ' הר"ן שם דל' זה מ' דלגמרי אינו קונה א"כ מבואר דלית לי' דרב וכמו שהק' הר"ן שם באמת על הרמב' דפסק כרב ופסק כהרי"ף שם אמנם ד' הרי"ף הי' בע"כ רב אשי כשמואל ס"ל ומבעיא לי' אי בנדה גם שמואל מודה וכמ"ש לעיל משום דתהא חזיא לביאה אבל לרב לא איבעי' לי' מידי וע' לפנינו בהגיעני שם בס"ד:

והנה ע"ד הר' יו"ט יש לדקדק למה לא הק' בפשיטות הרי כ' דגם בחופה אחר קידושין פליג שמואל וא"כ כל הק"ו מפריך דמה לחופה שאינה גומרת בפסולות וצ"ל כיון דהא דשמואל גם באחר קידושין מר"ש לקמן דייקי' וכ"כ דנוכל לומר דר"ש לאו לרב בעי לאתויי ראי' דלא קאמר כ"א מנ"ל דשייך שום חופה אחר פסולות וע"ז כ' הר' יו"ט דאפי' תימא הכי מ"מ יש כאן פרכא אסיף דינא אמנם י"ל דבאמת בהא פליגי רב ושמואל עפ"י שטה זו דלרב ילפי' חופה קונה בק"ו וא"כ אף בפסולות צ"ל דקונה דאל"כ איכא פרכא אסיף דינא משא"כ שמואל במה מצינו יליף לה ולר"ש פרכא אסיף דינא:

ואמנם הרשב"א הק' עוד ממה דאמרי' לקמן חופה דלא קני לה וכ"כ לעיל דלרב"ח ס"ל חופה אינו קונה מדקאמר חופה נמי פסלה ש"מ דחופה לאו היינו קידושין וכ"כ דרש"י כ"כ בהדי' לקמן:

ומה שהק' עוד הרשב"א מר' ישמעאל היינו לטעמא דמפ' בשטת רש"י לקמן דמיירי בבת ישראל ואמנם רש"י כ' בהדי' לקמן דלענין תרומה דבי נשא מיירי וא"כ אבת כהן קאי ואי אינו קונה למה לא תאכל:

וממילא דגם לת"ק כרב ס"ל לגמרי ולק"מ מרב ששת דליכא למ"ד דס"ל קינה ואינה פוסלת:

וע"ה נבא לד' ר"ת הנה כוונתו עד"ז דרב ס"ל כיון דכל ארוסות חופה נישואין עושה ע"כ נישואין דמתני' היינו לאחר שנכנסה לחופה דאל"כ יבאו ב' ארוסות שיכנסו לחופה ולא נבעלה לפנינו והא' תידון בחנך כנשואה והשני' תאכל בתרומה כנתאלמנה מן האירוסין ואמנם שמואל פליג ואמר דלפסולות לא מהני חופה וכמ"ש תוס' לעיל בשטת רש"י א"כ ל"ד הך נישואין לנישואין דעלמא ומ"מ ל"ק קו' הרשב"א דמה ל' יש חופה דקאמר רב ה"ט דאי הוה נקט הש"ס פלוגתיי' בנישואין ס"ד דגם בכשירות ס"ל לשמואל דנכנסה לחופה לא מקריא נישואין ובאמת טעמא דשמואל משום דאין חופה לפסולות וכמו שכ' לשטת רש"י לעיל ואמנם רב"ח ה"ק דלר"מ דקרי לקידושין משתמרת לביאה ואף דמחסרא חופה אלא ש"מ דס"ל דחופה ביאה וכרב וביאה דקאמר ר"מ ל"ד כ"א ה"ה משתמרת לחופה ור"א ור"ש משום דכשמואל ס"ל לא מקרי לדדהו משתמרת לביאה

משום דמחסרא חופה וחופה לא פסלה ול"ק ג"כ קו' הרשב"א דמה ענין זה לזה ואמנם מ"ש תוס' דנקטא הש"ס הכא משום דאפלוגתא דר"מ ור"א ור"ש קיימי והיינו ליישב קו' הרשב"א מאי שייך להך כאן כוונתם ג"כ לאפוקי מדרמי בר חמא דלדידי' בדר"מ ור"א ור"ש תליא קמ"ל דרב אפי' לר"א ור"ש קאמר ושמואל אפי' לר"מ קאמר ובענין קו' הרשב"א מר"ש צ"ל כמ"ש לעיל דר"ש לאו לסיועי לרב אייתי ראי' כ"א דהרי עיקר טעמא דשמואל דס"ל בפסולות ל"מ חופה וא"כ הרי חזי' בסוטה דמהני:

והנה ד' הרמב' בה' תרומות נ' לכאורה כהרשב"א דלענין פסול לחוד פליגי בחופה קודם קידושין ולענין חופה גומר באחר קידושין ומעתה י"ל דהרמב' מעולם לא פסק כרב כ"א כרמי בר חמא דהרי לענין חופה אחר קידושין לא הביא כלום כ"א לענין חופה בלא קידושין וא"כ ס"ל כרמי בר חמא דתליא בפלוגתא דר"מ ור"א ור"ש ומאחר דפסק הרמב"ם כר"מ ממילא שפיר פסק דחופה לחודא פוסלת מן התרומה ולק"מ קו' הר"ן בכתובות על הרמב"ם: כתובות נ"ו חובת חופה קונה וכו' הנה מל' זה יל"ד על הר"ן שדקדק מל' הרי"ף שכ' הלכך אינו קונה דתפ' לרב אשי כהרמב"ם לענין אי חופת נדה קונה כלל וק' הרי גם רבין קאמר ל' זה ומ"מ מפ' לה הר"ן לענין תוס' כתובה לבד ונ' כוונת הר"ן על ענין אחר דק' לי' על הרי"ף מאחר דאיבעין לא אפשטא למה כ' הרי"ף בפשיטות הלכך אינו קונה וכמו שתמהו האחרוני' על הרמב"ם שלא כ' המע"ה והנה אי הוה אמרי' דגם בעי' דרבין לענין חופה קונה הי' אפשר ליישב כיון דגם בעי' דרבין לא אפשטא בהדיא ורב אשי רק את"ל קאמר הו"ל הך מלתא דרב אשי כעין ס"ס מי יומר דחופה בלא ביאה קונה ואת"ל קונה דלמא חזי' לביאה מיהא בעי, ואמנם הא לא מסתברא כלל דגם בעי' דרבין לענין חופה קונה וא"כ ק' על הרי"ף וכמ"ש למה פסק בפשיטות דאינו קונה והנה השעה"מ כ' דטעם הרמב' דלטעמא אזי' שפסק בה' נחלות דנתגרשה ס' גירושין אין בעלה יורשה ומ' מדברי' דלהחולקי' שם על הרמב"ם גם הכא הוה ס' דדינא והוה א"ש דהבי"ש פסק כאן דמהני תפיסה משום דגם גבי גירושין פסק כן סי' צ' ואמנם באמת אין הדבר כן דע"כ נחלקו הפוסקי' על הרמב"ם בס' גירושין דהרמב' למד כן מס' נישואין דלקמן גבי קטנה שנשאת שלא לד' אבי' וס"ל להחולקי' דשאני ס' נישואין דשייך אוקי ממונא בחזקת מארי' אבל בס' גירושין ל"ש זה כמבואר בה"ה ה' נחלות שם, ואמנם כאן דעל ס' נישואין אנו דנין כ"ע מודו וד' בי"ש שכ' תפיסה מהני תמוהי' ואמנם כ"ז אי לענין נישואין אנו דנין משא"כ אי נפ' הסוגי' לענין תוס' כתובה ומס' נישואין לא איירי רב אשי כלל הדרא קו' לדוכתא למה פסק הרי"ף בפשיטות הלכך אינו קונה אלא ש"מ דלענין קנין חופה מפ' לה והו"ל ס' נישואין ז"נ כוונת הר"ן:

ואמנם כן יש לתמוה על הרא"ש דמפ' לסוגי' לענין תוס' כתובה ומ"מ כ' הלכך איני קונה ולו הביא ד' הרי"ף כדרכו הייתי אומר שגם זה ל' הרי"ף אמנם כל דבריו שם אינם ד' הרי"ף ונ' דהרא"ש מדמה להא מלתא לס' דהכא לד' הרא"ש ל"ש דחוי השעה"מ דכיון דלאו לענין ירושה אנו דנין ר"א לענין תוס' כתובה הו"ל יורשו הבעל וודאי והאשה ס' ומכ"ש בנתגרשה אם הבעל קיים וטוען דדעתו הי' על חופה דחזיא לביאה דאינה יכולה להוציא מידו:

ואמנם גם לד' הרמב' י"ל דמ"ש האחרוני' לדמות לס' היינו ג"כ מטעם שכ' השעה"מ דדמי לס' גירושן וס"ל דטעם הרמב' בס' גירושין היינו משום דס"ל ירושת הבעל דרבנן וה"ל הבעל ס' דרבנן ויורשי האשה וודאי דאוריי' והיינו ס' דקאמרי:

ומ"מ למ"ש ק' טפי קו' הח"מ מאחר דמודה הרמב"ם דאבעיא ראשונה לענין תוס' כתובה וד"מ ל' דרבין וכנסה לחופה ולא קאמר מאן ש"מ דאמתני' קאי וא"כ:

מהי"ת נימא דאיבעיא שניי' לענין קנין ולזה נ' דאדרבא ל' דרב אשי מורה כן כהרי"ף והרמב"ם דהנה מאחר דפשיט רבין דאדעת חבת חופה כ' לה תוס' כתובה מהי"ת להסתפק עוד על איזו חופה כ' לה ובשלמא אי הא גופא מס' לרב אשי אי חופה דלא חזיא מקריא חופה כלל שפיר משא"כ אי הויא חופה מאי מס' לי' אלא ש"מ דלענין חופה קונה כה"ג מס' לי' ומ"מ יש לה שייכות לכאן דמדפשיטא לי' לרבין דבעלמא חופה קונה דאל"כ לא איסתפקא לי' לענין תוס' קאמר רב אשי דיש לספק אי דווקא בחזיא לביאה פשיטא לי':

ובאמת לד' הרא"ש צ"ל וכן מבואר מדבריו דמס' לי' לרב אשי אי אחופה דידן וגם נדה בכלל כתב לה או דלמא אחופה דידי' ולדידי' חזי' לביאה בעי':

והנה גם ד' רש"י מורין כד' הרמב' דאדרבין כ' לראב"ע ואדר"א כ' ופירש ממנה ומת מבואר דמ' לי' דלא אזדא בעי' שנייה כבעי ראשונה ולזה נ' דד' רש"י עד"ז דוודאי מס' לרב אשי אי חופה כה"ג הוה חופה כלל או לא ואמנם מדנקט וכנסה לחופה ופרסה נדה ש"מ דבנדה שנכנסה לחופה דהיינו שידע הבעל שהיא נדה לא קמבעיא לי' דס"ל כרב דיש חופה לפסולות ואמנם הכי מיירי שפרסה נדה בתוך חופתה ומס' לי' לרב אשי אי חופה קונה מטעם תחלת ביאה וא"כ הכא לא קני או לא חופה קנין בפ"ע הוה ואמנם ד' רש"י דדוקא במת קמבעיא לי' דלא היתה החופה לעולם ראוי' להיות תחלת ביאה מחמת שפרסה נדה ופירש ומת משא"כ אם הוא קיים והרי המקח לפניו אלא שהוא רוצה עכשיו לגרשה כיון דעכשיו חזיא לביאה שפיר מקריא הך חופה תחלת ביאה ול"ק קו' הרא"ש דוודאי אם פרסה נדה לאחר שיעור ביאה שוב קנתה החופה אמנם

מיירי שפרסה נדה מקמי שיעור ביאה ומבוארין ג"כ ד' המרדכי שכ' דאם הודיעו לחתן שהיא נדה מהני והיינו כמ"ש מדבעיא לי' לרב אשי בפרסה נדה אח"כ דווקא ש"מ דנדה שנכנסה לחופה דהיינו שהבעל ידע הוה חופה כרב דיש חופה לפסולות:

ובאמת לדברי הרא"ש צ"ל דנקט נכנסה לחופה ופרסה ולא נקט אפכא ג"כ מה"ט דאם ידע שהיא נדה ולהרא"ש בידיעתו תליא מלתא והש"ס בלא ידע מיירי והייני ופ"נ ר"ל שנודע לו והכניסה לחופה ש"מ דלגבי חבת חופה חשיבא בלא ביאה ממילא אמרי' דגם אדעתא דחופה כהאי כ' לה תו"כ: והנה מ"ש הרא"ש ע"ד הרמב' אמאי לא בעי לה ל קמן אתרומה יל"ד דלמא תרומה מ"מ אכלה הואיל ולא שייך עולא וסמפון וצ"ל ד' הרא"ש כד' תוס' גבי קטנה שנתקדשה דכיון דאין חופתה חופה לא חלקו חכמים בין ארוסה לארוסה וכמו שביאר השעה"מ דהיינו למשנה אחרונה דבחופה תלי' מלתא משא"כ קיבל מסר והלך דפ"ק היינו למשנה ראשונה ע"ש ומ"מ בדברינו כבר נתיישב קו' הרא"ש:

והנה ד' הרמב' פ"י מאישות דחופה היינו ייחוד לאחר הבאה לבית ונ' דנפקא לי' הבאה לבית מדממעטי' מלזנות בית אבי' נכנסה לחופה ש"מ דחופה לאו בית אבי' היא וייחוד מבעיא דרב אשי דבשלמא אי ייחוד בעי' א"כ שייך לומר דבעי' חזיא לביאה משא"כ אי בהבאה לבית סגי מהי"ת נצטרך חזיא לביאה נמצא דאדרבא הרמב' לטעמא דייק מהכא דחופה היינו ייחוד ג"כ ואמנם גם על הרמב' ק' קו' הר"ן ריש כתובות מהא דכתובות י"א ע"ב דאמרי' כנסה הראשון לשום נישואין ויש לה עדים שלא נסתרה ש"מ דיש נישואין בלא סתירה להך נ' דכיון הר"ן אף שלשונו ל"מ כן' אבע"א ה"ק הוא באמת נתייחד עמה אלא שהי' עדים שלא נסתרה והוא לא ידע בהם וכה"ג וודאי מקרי ייחוד ואבע"א דלכאורה יל"ד לאיזו ענין תני בסיפא או שנסתרה ולא שהתה כדי ביאה השתא לא נסתרה אין לה טענת בתולי' הך מבעיא אלא ש"מ פרושי קמפ' מאי לא נסתרה לא דלא נסתרה ממש דא"כ אין כאן נישואין אלא לא שהתה כדי ביאה וא"כ אדרבא הויא סייעתא להרמב"ם דאל"כ סיפא ל"ל:

והנה במק"א כ' דמה שאנו נוהגין באלמן ובאלמנה שלא להעמיד החופה תחת אוויר השמים היינו דאנן קרי' חופה מקום העשוי' רק לחובת חתן וכלה וכ"מ ל' הכ' וכלה מחופתה כחתן יוצא מחופתו מ' דהוה מקום מיוחד לכך וקיי"ל כהירושלמי דאלמנה אין לה חופה אלא דאנן מפ' ד' הירושלמי הלין דכנסין ארמלין ששני' ארמלין דאם הוא בחור אף שהיא אלמנה יש כאן חבת חופה והביאני לזה קו' האחרוני' אהני פוסקי' דס"ל אלמנה אין לה חופה אלא אמרי' אלמן ואלמנה אין להם חופה כמו שהן מחולקי'

לענין ברכת חתנים כל ז' ומה"ט אין עושין החופה כנהוג שידעו שאין זאת חופה ועיקר הקנין הביאה או הייחוד ומזה ראי' ברורה מול המתחדשים לעשות החופה בביהכ"נ וכי הביהכ"נ מיוחד לחופה או העמדת הכלונסות משוי לביה"כ מקום מיוחד לחתן וכלה ומה שסמכו עצמן על מהרי"ל כבר הביא בס' ח"ס הגאון ע"ז דגם בימי מהרי"ל הי' מעמידין החופה תחת אוויר השמים ואך הקידושין והברכות הי' בבהכ"נ ונ' הטעם שבטלו מנהג מהרי"ל משום ד' הפוסקי' דחופה:

קודם קידושין לא מהני ומהרי"ל כד' רש"י הוה ס"ל דמהני א"נ בימי מהרי"ל עדן היו נוהגי' לקדש י"ב חדש קודם החופה ולאח"ז כשנוהגי' משום תק"ע שלא לקדש קודם החופה ממילא בטלו מנהג מהרי"ל והכלל ו ו אין לך דבר שנתחדש בדור הזה שאינו סותר להל' של תורה והתחזק עמודי תורתו וה' יאיר עינינו בתורתו א"ס:

ב"ה בענין נתן הוא וידי' שאינם מוכיחות פ"ק דקידושין. גמ' בכסף כיצד מל' זה מ' דדווקא בכסף הוא דבאמירתו תלי' מלתא אבל בשטר כיון שכ' בו כהוגן לא תלי' באמירתו כלל וע' ברשב"א ור"ן לקמן בסמוך:

הרי את וכו' נ' דס"ד במאורסת ל"ש לי בשבילי כמ"ש תוס' לעיל גבי מקודשת קמ"ל דגם במאורסת אמרי' דה"ק בשבילי את מאורסת ועדן ס"ד כיון דכסף אינו גומר ל"ש למימר לאנתו קמ"ל ובסיפא ס"ד מקודשת לך דלמא הקדש לך קאמרה ולא משום דנתנה היא ואמרה היא וכן במאורסת לך עדן יל"פ אסורה לך כנערה המאורסה משא"כ לך לאנתו ע"כ הטעם משום נתנה היא:

וחיישי' מדרבנן הרמב' השמיט להא דחיישי' מדרבנן משום דס"ל ה"ק ספיקא היא ומה"ת ספיקא לקולא אלא דמדרבנן לחומרא וא"כ לא אצטרך לפ': והנה ד' הרי"ף נ' דכיון דבבירור אתעבד מעשה לסלק חזקת פנוי' ל"ש שוב למימר אוקמא אחזקת פנוי' ומשו"ה ספק זה כשאר ספיקות:

וכ' הבי"ש דמד' תוס' מ' דבנתנה היא ואמרה היא לא מהני דיבר עמה על עסקי קידושי' נ' כוונתו דא"כ גם נתנה היא ואמרה היא לא הוה מלתא דפסיקא לי' ושוב הי' תנא יכול לשנות ג"כ נתנה היא ואמר הוא וע' ק"נ: ואמנם מ"ש הק"נ דלהכי כ' הרא"ש בזה דצריך חקירת חכם משום דלא מיירי בנתנה היא ואמרה היא אמנם בשו"ע הובאו דבריו אלו אנתנה היא ואמרת היא ונ' ד' המחבר דדווקא כה"ג שהיא החשבתו הוא דצריך חקירה מי יקרא אינו חשוב אבל באמר הוא אדרבא צריך חקירה מי הוא חשיב ול"פ הרא"ש עם הרשב"א כלל:

ואמנם מ"ש הח"מ דאפי' באדם שאינו חשוב צ"ע למעשה כוונתו משום דלמא בחשוב הוו וודאי קידושין ובאינו חשוב ס' קידושין דהרי לדידה הוא חשוב וד' ה"ג דבאדם חשוב לא בעי' אמר הוא כלל:

תוס' ד"ה הכא בסו"ד כוונתם דלהך גרסא דגרסי' אין ע"כ שמואל כר"י ס"ל דאי באין מוכיחות קצת מאי קמתמה קסבר שמואל הרי כ"ע מודו וא"כ ק' שוב הרי שמואל דלא כר"י ולאידך גרסא א"כ בנזיר אפי' ידי' שא"מ לא הוה א"כ לא מק' שוב הכא הש"ס מודי:

והנה ד' הריב"ש דאין הטעם דבעי' לי' משום אשת חבירו דאמרי' לא שביק מצוה דרמי' עלי' כ"א דלא לי רק שמעיד שהיא מקודשת משא"כ בתורת קידושין דמיירי הריב"ש דל"ש זה:

ומה שהק' הק"נ על הרא"ש דסותר דבריו לא כן כ"א ה"ק הרא"ש אפי' לא ת"ל כד' תוס' משום דהכא דלא הוו ידי' מ"מ הרי הלכה כרבא ולרבא וודא לי:

ומה שהק' עוד לד' הרא"ש לשני הש"ס דשמואל מיירי בדבר עמה מע"ק דלא בעי לי' נ' דא"כ נקט שמואל דין משובש דמ' הא לא אמר כלום אינה מקודשת ובאמת לא היא דהרי פסק שמואל כר' יוסי ולר' יוסי אפי' לא דיבר מאומה הוו קידושין:

והנה המ"ל תמה ע"ד המרדכי שפקפק לומר דגם אהבתי הוה ל' קידושין תרי הש"ס לא נקט אלא לישנא דקראי ואמנם הש"ס דנקט לשנא דאיכא למימר דלמלאכה קבעי להו ממילא לא נקט כ"א לשנא דקראי משא"כ אהבתי דל"ש זה כמו שהאריך בזה הבי"ש לא בעי' לשנא דקרא:

רש"י ד"ה במאי עסקי' מבואר מדבריו דלא בעי דיבר עמה כ"א בהני דמס' לן ולא בהני דברירא לן וכ"ה ברמב' בהדי' וכ"מ פשט ל' הרא"ש ולא הזכירו זה האחרונים אלא דא"כ גירושין דנקט אהאי הרי מספיקא דגירושין עדן לא מיירי ורש"י פי' בהדי' דגם אגירושין קאי וצ"ל דהך סוגי' דהכא אתמרא בתר סוגי' דלקמן דאיבעי' לן גם בגירושין:

וע' בהגמ"ר סוף גיטין בפלפול שבין השואל להמשיב אי בעי' אמרה אין וד' השואל דמאן דסבירא לי' דבעי' אמרה אין הוא דאל"כ אמרי' דלא ידעה דלשם קידושין יהיב לה ושפיר הק' א"כ לוקמי הש"ס בלא אמרה אין ואמנם המשיב השיב דד' האי מ"ד משום קבעי' שנדע שנתרצה ול"ק קו' השואל ואמנם ק' מכנסי סלע זה לקמן דמ' דווקא משום שהכסף שלה בעי' רצתה ולא זולת והלחם"מ הוה ק' לי' ג"כ קו' זו על הרמב' דבעי' רצתה ולזה מפ' ד' הרמב' כד' השואל וק':

לי' עלי' קו' השואל ונדחק ואמנם פשט ד' הרמב"ם מורין דבאמר מה שאמר לא בעי' רצתה כלל דכיון דדיבר עמה על קידושי' ממילא הבינה דלקידושין יהיב לה וכיון דלא

השליכתו ש"מ דרצתה אמנם הרמב' קאי אדר' יוסי דנתן לה בשתיקה ושם ס"ל להרמב' דבעי' רצתה דכ"ז שלא רצתה קסברה דלפייס אותה שתרצה יהיב לה לא זולת ולק"מ:
תוס' ד"ה לא יהי' בסו"ד והנה מל' עמהן לא תשו' תוס' ליישב די"ל משום קידושי' נקט ל' רבים:
תוס' ד"ה אפי' בסו"ד וכן מ' אין לפ' דאלא שכיח שכ' קאמרי דמ' דהרי זה כ' רש"י בהדי' אמנם נ' דמ' להו דמה"ט פי' רש"י דאדיין קאי האי דלא יהי' לו עסק ולא אכל אדם משום דהך דלא שמיע לי' ע"כ אדיין קאי וגם הר' עזריאל מודה דבשאר כל אדם ל"ש לומר שיודיעוהו ומה"ט מ' דכולא סוגי' בדיין:
ובענין קו' רש"א על רש"י נ' דהנה הרשב"א כ' דמהך דר"ה אמר שמואל מ' דר' ורשב"א בדר' יוסי פליגו ולא כמ' בתוספתא דר' כר"י ומאן דלא שמיע לי' הא ג"כ לפסוק כר' יוסי דנימוקו עמו ולא ידע דבעסוקי' בעי' וא"כ אם ידע הא דר"ה א"ש לא בעי דר"ה והן הן ד' תוס' ואצ"ל שהי' להם גי' אחרת:
רש"י ד"ה יצא לחירות ואע"ג וכו' כוונת רש"י מאחר דרבו מחויב לפדות' ועבד כנעני יוצא בכסף ע"י אחרי' א"כ אמאי צריך גט שחרור לזה כ' רש"י דכיון דאין גופו קנוי לגוי כלל א"כ לא מהני פדיון זה:
בענין מקדש במלוה פ"ק קידושין:
רש"י ומלוה להוצאה נתנה ע' בב"י סי' כ"ז ומהרי"ט אצל הרי"ף שיישבו ד' הרמב' והשוו אותם עם ד' רש"י ומ"מ לא יישבו האי שפת יתר דסיים הרמב' וכ"כ במק"א ליישב וכעת נ' דמזה מ' להו להראשוני' דד' הרמב' דלא כרש"י בהא דמקדש במחילת מלוה מקודשת ועל מחילת מלוה הוא דכ' הרמב' דכיון דליתא בעינא וההנאה כבר עברה אינו יכול לקדש בו ודלא כבי"ש שרצה להשוות ד' הרמב' עם רש"י בזה:
וכן מה שרצה לומר דהרמב' לא דחה ד' הרי"ף כ"א משום דלשטת הרמב' בה' מלוה ולוה לא הוה כאן אפי' איסור הערמת רבית כ"כ במק"א דא"כ מאי דברי' שאינן ראוין לשומעין שסיים הרמב' או"ו כד' הר"ן דאעיקר דינא פליג:
ואמנם מה דזז הרמב' מד' ר"ח נ' דק' לי' קו' הרשב"א א"כ שוב אינו מקדשה כ"א בהנאה דליתא כמלוה עצמה ולזה פי' הרמב' דמלוה לה הכסף ע"ת זה אשר בהרווחת זמן תהא מקודשת לו ואין זה ר"ק משום דלאו מידי שקיל מנה:
והנה מ"ש רש"י דלא קץ לה מידי לפי הבנת הלח"מ כוונת רש"י אתחלת הלואה אבל לפי ד' הבי"ש דלרש"י אין חילוק בזה כוונת רש"י דמ"מ לא קאמר בהדי' בהך פרוטה

תהא מקודשת לי דאם אמר כן וודאי הוה ר"ק: והנה גם תוס' בס' עמדו על כוונת רש"י ע"ד שפי' הראשוני' אלא דק' להו עכ"פ ל' הערמת רבית דמאי הערמה יש בזה:

בענין מתנה ע"מ להחזיר קידושין פ"ק:

ואם לאו לא יצא נ' דאי לאו דמייתי הש"ס הך אם לאו לא ק"מ דהייתי אומר הא דאמר רבא אם החזירו יצא מיירי בלא התנה כדיני תנאי וא"כ התנאי בטל ומה שהחזירו לאו משום התנאי משא"כ הך רבא דסוגיין מיירי בהתנה בדיני תנאי דהתנאי קיים הלכך לא שמה מתנה אמנם מדאמר רבא ואם לאו לא יצא ש"מ דבהתנה כדיני תנאי מיירי וא"כ ק' הך:

תוס' ד"ה לבר מאשה לכאורה גם אמק' ה"מ להקשות דדלמא הכא לא קנה משום דאין מטבע נעשה חליפין אבל בתרומה ובאתרוג קינה דלא הוו מטבע אלא דא"ל דלמא בס"ד לא ידע מזה אמנם אמתרץ שפיר ק':

והנה הכ"מ ה' ביכורי' הניח ד' הרמב' בתימא מ"ט בפה"ב לא כ' דאסור משום מסייע בבית הגרנות וכוונתו לד' תוס' בכורות נ"א ונ' דהרמב' ק' לי' מ"ט בשאר מת"כ לא מצינו שהחזירים לבעלי' חוץ מפה"ב או"ו דגם בהחזרה שייך שחתם ברית הלוי דמראה בעצמו כאלו הבעה"ב ההנה משלו ובאמת אינו כן כ"א כ"ז שלא הפריש החת"כ הרי אין התבואה שלו דחייב עלי' מיתה ולזה קרי לי' שחתם ברית הלוי משא"כ בפה"ב דמצוה רמי רחמנא עלי' ועביד מצותו והכה מחזיר לו וא"כ אפי' ע"מ להחזיר שרי: וע' ק"נ שדחה ד' הב"ח דבהדי' אמרי' בגיטין דבאיתא בעינא לא אמר רשב"ג וקו' זו איתא ג"כ על הראש אטבעת שאולה שכ' ג"כ דיכול להחזיר דמי וצ"ל דהתם אמרי' שכוונתו הי' על הדמי' דהרי באופן המועיל יהיב לי':

ודע דמ"ש הרא"ש ואפי' במתנה גמורה ה"ק דמאי אמרת דלא רצה ליקח הדמי' ועל איזו דכך שוב:

משכחת לה אופן המועיל ע"כ במתנה גמורה ומקמי דנימא דבמתנה גמורה יהיב לי' טפי אמרי' דנתרצה ליקח הדמי' כ"נ כוונת הראש דלא כהאחרוני':

בענין ד' מילי דרבא קידושין פ"ק:

תן מנה יל"ד למ"ש הראשוני' דה"ה בהלוה קאמר רבא א"כ למה לא נקט הלוה דנופל יותר ל' מדין ערב ונ' דלכאורה יל"ד מאי קמ"ל רבא מ"ש משחוך ורקוד לפני דמקודשת למ"ד אינה לשכירות אלא לבסוף וצ"ל דס"ד דווקא התם משום דאורחא לשלם פרוטה למשחך ורוקד ובהאי פרוטה מקדשה משא"כ בתן וכי מי יקח פרוטה לתת מנה קמ"ל

דמ"מ נהני' בשוה פרוטה והנה כ"ז בתן משא"כ בהלוה דאורחא בהכי כדאמרי' שקיל ד' זוזי לאוזפי' לפלניא א"כ אצ"ל מדין ערב:

ודע דאפי' לר"ת אין כאן רבית בהלוה דכיון דאיהו לא שקלא מלוה: הילך מנה ואקדש אני לך הנה מבואר מד' רבא אלו דאפי' באינו חשיב קמבעי לי' וצ"ל דהכי מבעי לי' מי נימא דכיון דיהבא לי' מנה שתתקדש לו א"כ בעינן' מיהת חשוב וא"כ נהני' במה שלוקח הימנה או דלמא הא דיהבא דאינו רוצה לקדשה בלא"ה ולעולם טפי הוה ניחא לה אי הוה מקדשה בלא"ה ואינה נהנה כלל בזה שמקבל הימנה והש"ס לכאורה לא פשיט כ"א דבאדם חשוב וודאי נהני' במה שמקבל הימנה ומ"מ מ' לכאורה כד' בה"ג דבאינו חשוב בעיא דרבא במקומה עומדות דלמא בעיני' חשוב וק' ארוב כל הפוסקי' שנחלקו על בה"ג ונ' דרש"י יישב זה שכ' חשוב שאינו רגיל לקבל מתנות וא"כ אינו חשוב היינו רגיל לקבל ובגברא שרגיל לקבל ליכא שוב חשיבות אם מקבל הימנה:

לכאורה הראש שכ' לעיל דצריך חקירת חכם פליג ארש"י דלרש"י לכאורה מאי חקירת חכם צריך ואפשר לומר דמ"מ אין להתירה על סמך זה שרגיל לקבל דלמא מ"מ לאו מכל אדם רגיל לקבל ועד"ז אפשר לתרץ קו' הבי"ש ס"ס כ"ו דבאה"ע נקט המחבר כל' הראש דאאינו חשוב צריך חקירה ובחו"מ מ' אפכא אמנם י"ל דמה"ט פסק בחו"מ דצריך לידע שהוא חשוב דכיון דחזינן דמקבל מתנות צריך ראי' דעד השתא אינו רגיל לקבל משא"כ הכא מאן יימר דמשום דרגיל לקבל הוא דלמא משום דבעי לנסיבו הך אתתא וכיון דהוא בחזקת אינו מקבל הו"ל וודאי מקודשת:

והנה המג"א סי' רכ"ג הק' למה בטוב ומטיב לא בעי' אדם חשוב ונ' דלמ"ש רש"י דהכא משו"ה בעי אדם חשוב דנדע דנהני' בפרוטה משא"כ באינו חשוב לא אמרי' דנהני' בנתינה כ"א משום דרוצה שיקדשה וכן בשדה שרוצה בשדה משא"כ התם אי לאו דנהנה הנותן בנתינה זו כיון דלאו בעני עסקי' דלאו מצוה עביד למאי יהיב לי' וא"כ שפיר מברך המקבל מיהת הטוב והמטיב דעכ"פ נהנה הנותן ג"כ:

תוס' ד"ה וא"כ הנה במגילה כ"ג הניחו ד' הש"ס בצ"ע דמ' להו דהך כעבד דקאמר היינו ע"ע והכי פשיטא להו דשמין כעבד היינו עבד כנעני דע"ע לאו לדמי' אזדבן כ"א לשני' ולק"מ:

והנה התוס' רי"ד דקדק למה לא נקט רבא אקדש לאחר ולמה שהביא הר"ן בשם י"מ דבלך לא בעי' שיאמר הוא לק"מ דבלאחר הי' צריך להאריך ולומר מה שאמר הוא:

מ"ש הבי"ש ע"ד הח"מ ד' תימא ר"ל היכא כבר וא"כ עברה הנאתה ובמה תתקדש אח"כ:

בענין קו' הרשב"א על הרמב' הרי בעבד כנעני א"צ שיאמר ק' הרי בערב מודה הרשב"א דמיירי כה"ג וגם התם א"צ המלוה שיאמר בשעת הלואה שיהא הערב משתעבד בהלואה זו והראשונים רמזו עוד דאדרבא עבד כנעני לאו בר שליחות הוא:

בענין קידושין לחצאי' קידושין פ"ק:

תו"ס ד"ה ונפשטו בסו"ד בד' אלו נתיישב לי ד' הראב"ד ברשב"א כאן דס"ל דגם למסקנא ילפי' מקרא דאין אשה מתקדשת לחצאין וא"כ ק' מאי מק' הש"ס ונפשטו קידושין בכולה דא"כ קרא למאי אתא אמנם לד' תוס' י"ל דקרא אתא לשאר לשוני' מאורסת וכיוצא דל"ש ונפשטי וכו':

ד"ה וחזר ולקחה כוונתם דכ"א מהשותפי' הקדיש חלקו בפ"ע ולא שהקדישו בשותפות דכה"ג אדרבא שפיר קריבה:

רש"י ד"ה דיחוי מעיקרא ולדברי ר"י פליג אסוגי' דסוכה דפשיטא לן דיחוי מעיקרא לא הוה דיחוי ובתוס' סוכה כ' דמאשתור וודאי ל"ק דהתם ר"י מודה הואיל ובידו, אמנם מעלתה תמרה וכ' לחלק בין קרבן למצוה והיינו משום דבמצוה איבעי' לן בלא"ה אי יש דיחוי ומה"ט ג"כ לא נקטו תוס' לגוונא דיש דיחוי מעיקרא בלולב כדנקט הריטבא בלולב של אשרה שנטעו מתחלה לכך וביטלו העכו"ם משום דס"ל דלענין מצוה לא מיירי ר"י ואמנם לרש"י ק' הל' אהל' דמ':

הל' כר"י וקיי"ל התם דדיחוי מעיקרו לא הוה דיחוי ונ' דס"ל לרש"י דהך סוגי' דהתם בלא"ה שלא אליבא דהל' דקיי"ל כר"ט דאפי' חד וקטים כשר: תוס' ד"ה ש"מ ע' דברי' באורך פ' כיצד מערימין ובד' יתיישבו ג"כ ד' הריטב"א שכ' דמשכחת דיחוי בדמי' לחוד עני שהפריש עשירות האיפה והעשיר וחזר והעני וק' בעשירית האיפה דיחוי שייך ואמנם לד' תוס' א"ש דר"ל לאפוקי קדושת הגוף:

תוס' ד"ה חצייך בפרוטה והב"י תי' דאכתי' בחצי הראשונה לא גלי דעתה דגם לחצייי' שנייה מרוצה וק' נימא בחצייי' השנייי' נפשטו קידושין בכולה וצ"ע:

ודע דמ"ש הבי"ש בשם מהרי"ט לתרץ הם ד' ר"ח ברשב"א לעיל דאמרי, דלא גלוא דעתה כלל כ"א אדרבא לא גמרא ומקניא נפשה כלל הואיל וידעה דאין קידושין לחצאין:

בענין שיראין צריכין שומא:

רש"י ד"ה לא צריכי מדבריו נ' דס"ל דלרבה ג"כ צריכין שומא אח"כ וקודם קידושין הוא דפליגו ובזה מסתייעי' ד' הבי"ש רסי' ל"א שכ' דאליבא דרב יוסף לא פליג הרמב' ור"ל דלאפוקי מד' רש"י אלו הוא שכ' הרמב' וא"כ מ"מ נ"מ בין הרמב' ורש"י:

ד"ה צריכי שומא כדמפ' ואזיל כוונתו דללי"ב ע"כ לר"ה לא מהני שומא אחר הקידושין וכמו שהכריח ג"כ הלח"מ מסוגי' דלקמן ואס"ד דהני ב' לישני גם בהא פליגי למה שתיק הש"ס מזה והכי הול"ל בשומא לאחר קידושין ל"פ ולא"ד פליג' או"ו גם ללי"ק דינא הכי: ומהתימא על הלח"מ שכ' דלד' הרמב' מיושבי' ב' קו' תוס' מנייר ומזוודא דאורדי וכיון דהוא עצמו החליט דללי"ב מודה הרמב' א"כ מנייר ללי"ב מיהת ק' ומזוודא דאורדי גם התוס' לא הק' כ"א ללי"ב כמו ציינו דללי"ק התם מיירי בכל דהו ולק"מ וא"כ גם להרמב' ק' וצ"ע:

רש"י ד"ה בכל דהו ונ' מדבריו דלא כהרשב"א כ"א דבכ"ד היינו שאמר בהדי' במה שהן ומה שהביא הרשב"א ראי' מעגל זה דלקמן צ"ע דהרי התם לא הוה בכ"ד כמו שהאריך בזה רש"א בתוס' ד"ה מנא אמינא:

תוס' ד"ה חליפין כוונת דברי' כיון דקרא בקונה הוא דכ' לא מ' לחלק בין קונה ליקנה וטפו מחלקי' בין ע"ע דכ' בי' קרא לעבד כנעני דלא כ' בי' קרא:

אמנם בגיטין שם מבואר מדברי' להדי' דאפי' בע"ע מהני חליפין והיינו משום דלמסקנא לא קיימי הכא הך תי' וד' דהכא צ"ע:

ואמנם הרמב' ה' עבדי' כי היכי דלא לשוויי' פלוגתא בין ש"ס דידן לירושלמי מחלק בין קונה דבעי' כסף ממש ובין נקנה וזה כוונת הכ"מ שם ומ"מ הסוגיי' דהכא צ"ע כמו שהאריך הלח"מ שם:

תוס' ד"ה מנא אמינא ע' רש"א ובדברי' מובני' ד' הלח"מ שכי' דד' הרמב' דראי' זו ללי"ב דווקא כוונתו ובחמשין ושוו חמשין ומשום דלא קוץ: תוס' ד"ה אבל כ"ע לא לא ציינו לעיל גבי כל כמיני' דהתם לא קיבל הכהן עלי' ושפיר ל"ד למתנה ע"מ להחזיר וע' ש"ך יו"ד סי' ש"ה שכ' דהרמב' והטור הו"ל גי' אחרת אמנם הראש בבכורות שם הביא גי' דידן ומ"מ הטור ורמב' שם סתם הדברי' וגם בלא"ה ק' דהו"ל לרמב' וטור מיהת לפ' דבעי' כהן דידע למחולי:

תוס' ד"ה והל' שיראי' והנה להרמב' אולי הוה ק' מנופך ואבנא דכותלא ולזה חילק בע"א אמנם להרמב' ק' תו מזוודא דאורדי מאי מחמדתן שייך במורין וצ"ל דבאמת שמו אותן אחר כך וא"כ מבואר דד' הרמב' דשומא אח"כ מהני דלא כבי"ש:

ודע דבאבנא דכותלא הענין לר"ת דשומת מספר ידוע רגיל אלף בכך וכך ולהכי הוה ר"ח משער:

בענין התקדשי לי במנה שם פ"ק:

גמ' ויהיב לה דינר אולי י"ל דמשום דיהיב לה דינר מוכח דע"מ קאמר ורוצה שיחולו הקידושין מיד משא"כ אי לא יהיב לה כ"א פרוטה יש לצדד דלמא לאחר שאשלים קאמר אלא שלא מצאתי כן לא' מהפוסקי':

רש"י ד"ה הרשות בידו נ' כוונתו דלהכי לא מ' לסתמא דש"ס תי' רב אשי דלא מסתבר לי' להש"ס דמשו"ה והא בהך דר"א מקודשת גמורה והתם לא יחולו הקידושין כלל:

תוס' ד"ה משכון דאחרי' כוונת דברי' דהש"ס קאי אדר"נ ובדר"נ הו"ל משכנו בשעת הלואה וא"כ הו"ל להש"ס לשנויי התם במשכנו שלא בשעת הנואה אלא ש"מ דל"ש:

והנה מה שק' מסתירת ד' תוס' ממ"ש בב"מ פ' האומני' כבר הק' בסוגיי' הרא"ש וא"כ ד' תוס' תמוהי' ואמנם לפי מ"ש הריטב"א דנהנה במה שלא נעשה מטלטלי' אצל בני הלוה וכן לענין שמיטה א"כ:

ל"ק דקידושין שכ' תוס' בב"מ ל"ד אלא דמה דלא חשיב הרא"ש הני תרתי נ' משום דמ' לי' דלא עדיפי מתפיס אמעותא דלא חשיב הנאה דלא הי' צריך ללוות מתחלה:

ואמנם מ"ש הריטב"א דלענין מחילה לא מהני עד שיחזיר לא ס"ל לתוס' שכ"כ לקמן י"ט דמדר' יוסי ב"י שמעי' דאם מחל המלוה ל"צ חזרת המשכון והביאם לזה מדלא משני הכא א"נ במשכון דידה משום דמשכון דידה א"צ אפי' להחזיר דסגי אם מקדשה בתחלת מלוה וע' ק"נ בסו"ד הרא"ש בזה: אלא ש"מש לקמן אין לפ' דשלא בשעת הלואה ק' חדא דבריב"י הוה משכון בשעת הלואה ועוד דמ' מד' דר' יצחק ג"כ שלא בשעת הלואה אמר ושלא כד' בסוגיי' וצ"ע:

ואמנם מ"ש עוד דייעוד לא הוה חזרת משכון נ' כוונתם דוודאי לאחר שחלו הקידושין ממילא מקרי חזרת המשכון אבל לא קידשה בחזרת המשכון דהרי לא החזיר לה משכונה שהרי נשארה בביתו:

והנה מ"ש תוס' דבשביעי' מקרי של אחיך ר"ל משום דאית לי' קצת קנין בגוי' דאל"ה הו"ל כפקדון ומשו"ה אצטריך דר"י ג"כ:

וע' בי"ש שכ' דאין ללמוד מד' תוס' למשכון של גוי והטעם דהתם אולי טעמי הריטב"א לא שייכי דגם מטלטלי דידי' אולי משתעבד, וא"כ לא נשתייר כ"א קידושין ושפיר הוה קו' הרא"י שוב מאי איכא בין ישראל לגוי הא תרווייה' חד קנין אית להו אלא ש"מ דא"י לקדש בו:

תוס' ד"ה צדקה נ' כוונתם דהאי תהא צדקה היינו שיתקיימו ברכותי' ואמאי כ' תורה זה הרי עי"ז נהנה מהברכות וה"ל רבית דבריו ומשו"ה נקט ר"י האי קרא:

בענין תנם לאבא ושאר העניני' פ"ק שם:

תוס' ד"ה תנם דייק הבי"ש מדבריו דס"ל בתנם לפלוני א"צ לומר ואתקדיש אנכי לך דאל"כ לא מק' מידי וכמו שמתרץ התוס' רי"ד כוונתו דכיון דבלא"ה היא צ"ל התקדשי לי בנתינה לפלוני כמו שפי' רש"י לעיל אמנם מה יענה בד' התוס' לקמן ד"ה הב דאי בתך לפלוני מיירי שלא אמרה ואתקדש א"כ גם התם לא שאלה בתורת קידושין א"וו ד' תוס' דכיון דהכא הוא אמר תחלה התקדשי לי הו"ל כאלו אמרה היא ואתקדש משא"כ בתך לפלוני דלא אמר הוא מידי צריכה לומר ואתקדש:

גמ' אבא ואביך דמקרבא דעתי' יל"ד באביך מאי מקרבא דעתא שייך ונ' הכוונה דאם רוצה להתקדש לו ממילא מבקשת קירוב דעת:

רש"י ד"ה סמכה מבואר מדבריו דלא כתוס' רי"ד כ"א מטעם שליח קבלה אתינן עלה וז"נ ד' הח"מ שכ' דצריך לומר להם שיקבלו קידושין אלו ולד' תוס' רי"ד א"צ לידע שהוא לשם קידושין כ"א בעדה צריכי' לקבל לא זולת: וסיום ד' תוס' רי"ד שם שמדמה גט להכא ק' מאוד מאוד דאטו בגט בהנאתה תליא מלתא ונתן בידה אמרו רחמנא וצ"ע:

תוס' ד"ה אם הי' סלע וכו' והנה הריטב"א הק' עוד הא בעי' עומדת בצד שדהו פי' והש"ס סתמא קאמר והראשוני' לא עמדו ע"ז וע' בק"נ תי' נחמד ואמנם אפשר זה ד' רמ"א דמפ' ד' הרא"ש דמיירי בנותנו לתוך חיקה אפי' בסלע שלה משום דמ' לי' דאל"ה הרי בעי' ועומדת בצד שדהו א"וו לא הניח על הסלע כלל:

וע' לח"מ שהק' על הרמ"ה בטור למה לא חילק הש"ס בדידה גופא בין ייחדה ללא ייחדה אמנם מד' רמ"א מבואר דכוונת רמ"ה דצריכה לומר בהדי' או על סלע שלי או שנתייחד סלע והיא שלה אבל באומרת סלע שלי א"צ לייחד: והנה הלח"מ הק' על הרמב' והרשב"א ועל הרמב"ם שפיר הק' דמ' מדבריו דבעי' אמרה אין דווקא אבל הרשב"א לא כ' לה כ"א לאפוקי אמרה הב וכיוצא ולעולם גם שתיקה מהני וכן הבין ה"ה ד' הרשב"א לפי גי' בדבריו והכ"מ הי' גורס בד' ה"ה הרמב"ן:

הנה להריטב"א דמפ' הך דסלע מטעם ערבות יל"ד בסלע של שני' מאי ערבת שייך הרי לא הוציא מרשות אפומא דידה וצ"ע:

בענין חידושי שטר שם פ"ק:

תוס' ד"ה אעפ"י בסו"ד נתינה אחריתי נ' דצ"ל אחרי תתי ומ"מ ק' למה לא נקטו ואתן את ספר דכ' מקמי הא ואולי כוונתם ונתינה יתירה:

תוס' ד"ה כ' ע' בר"ן שכ' דגם לר"א דווקא בלא עידי חתימה כשר ע"ש ובדברי' מיושב קו' הלח"מ על הרמב' דנקט ונותנו לה ולא נקט דאם יש עי"ח א"צ עי"מ משום דהרמב' נקט כ' על החרס ובחרס בעי"ח פסול: גמ' הא לא דמי ע' רשב"א שכ' דבאמת שטר לא:

ילפי' מיקח והש"ס מק' מל' קנין וכ"ד הרשב"א אלי יש ליישב קו' תוס' לעיל ד"ה בפחות משוה פרוטה שהק' לרש"י ל"ל ויצאה והיתה משום דאי הוה ילפי' משדה עפרון הי' צריך המוכר לכתוב השטר דומי' דשדה עפרון וא"כ היתה צריכה האשה לכתוב השטר דווקא:

תוס' ד"ה הא לא דתי בסו"ד בב"ד כוונתם למה דתנן האשה כותבת את גיטה ואמנם טעמא מאי דאקנוי אקני לי' רבנן וא"כ בב"ד עכ"פ הוא כותבו: ובד' תוס' אלו יש להסביר קו' הש"ס דר"ל דמנ"ל לדמות לגט משום דגם התם הבעל כותב נדמי לגט שהמקנה כותב דהרי גם בשטר זביני המקנה כותב: תוס' ד"ה הל' יש לומר דהל"מ הוה ל' הקידושין ואמנם אם בשטר אם בע"פ לא ידעי' ואצטריך ויצאה והיתה:

באו"ד ודמי למוכר כך הגי' רש"ל ור"ל דקאי אלעיל אדיבור שלפני זה שכ' דבעל כותבו ואהא שייך ל' דמי למוכר ולא הבין כן הרש"א:

בסו"ד הל' מדינה ור"ל ג"כ דבמכר הוה הל' מדינה דבקידושין מאי הל' מדינה שייך:

רש"י ד"ה מדעתה בסו"ד נ' כוונתו דהאי בגרה לא קאי כ"א אתדעתה אבל לא א"ל הרי את דהאי ל' א"ש אפי' בלא בגרה אם מקבלת ע"י עצמה וכן ד' הראב"ד בר"ן ורשב"א ע"ש:

וד' הבי"ש בזה תמוהי' דהרי ע"כ ד' הר"ן דר"נ בנערה דווקא מיירי וכן ד' הרי"ף:

גמ' בעי ר"ל נ' דאיבעיא הוה אי לבתר דאית לן היקישא דויצאה והיתה אהדרא קרא לשטר לכלל כי יקח וא"כ אתקש הויות להדדי או דלמא לא אהדרי וא"כ אתקש לגמרי ליציאה והייני דהדר פשטא דלקולא ולחומרא לחומרא מקשינן:

רש"י ד"ה שלא לשמה רבותא נקט רש"י דלמסקנא דאתקש ליציאה אפי' כה"ג פסול ומכ"ש שלא לשום אשה:

וע' בריטב"א שכ' דגם בשטר קידושין לא חיישי' לנפילה והנה וודאי לד' הרשב"א דבעי' שיפרש בשטר שמו ושמה א"ש דהו"ל נפילה דיחיד ואמנם להריטב"א לעיל דס"ל דבשטר קידושין לא בעי' כ"א הרי את מקודשת וא"כ הו"ל נפילה דרבים ואמאי לא חיישי' וצ"ע:

רש"י ד"ה שלא מדעתה מבואר מדבריו שנחלק על הראשוני' וס"ל דגילוי דעת בעי' ושליחות לא בעי וכ"ת הרי מקשי' הויה ליציאה גם ביציאה לא בעי' שליחות כ"א משום דכ' וכ' לה ואמרה תורה שהבעל יכתוב אלא ששלוחו כמותו משא"כ הכא דאיהי לא צריכה למכתב כ"א דעתה לבד בעי' וא"ש ר"ש לקמן יבעי' שיכתוב מדעתו דכ' וכ' לה בא ליישב ג"כ דבגט בעי' יותר מהאי טעמא:

ועד"ז מיושב הקו' שהק' הרמב"ן על הרמב' ברשב"א שכ' דשליח מהני בדידה דמילי לא ממסרן למאן דאית לי' הכי וודאי לא שייך כאן כיון דלא בעי' שליחות כ"א גילוי דעת אפי' שמא ישכור ג"כ לא שייך כאן כיון דהיא ע"כ צריכה לקבל הקידושין מאי אהני לרמאי ברמיותי' דלמא מ"מ לא תרצה לקבל משא"כ התם שהיא שוכרת והיא תקבל הגט:

רש"י ד"ה מאי לאו שטרי אירוסין נ' דבא להגי' דלא גרסי' ונישואין דאדרבא ל' ונישואין אין לפ' כמו שטרי אירוסין:

וע' בריטב"א שפלפל מה הם שטרי נישואין ואמנם לד' הריב"ש דגם בשעת נישואין שייך דרב גידל וא"כ למסקנא היינו שטרי נישואין כמו שטרי אירוסין וז"נ ד' ה"ה פכ"ד מהל' מלוה ולוה שכ' ע"ד הרמב' דמיירי בשטרי פסקתא משום דק' לי' שטרי נישואין מאי נינהו אם לא דרב גידל: וצ"ע בד' הראש דמאחר שדחה ראי' הרי"ף דאשינוי לא סמכי' דגם בכתובות היא שינוייא בעלמא א"כ ס"ל כד' הרז"ה דהתם סיועי הוה מסייע לרב אשי א"כ גם אידך ראי' הו"ל לדחות בה"ג גופא דאדרבא רב אשי כרבא ורבינא ס"ל וכד' הרז"ה וצ"ע:

והנה הבי"ש נדחק בקו' הח"מ למה הוצרך המחבר לומר ס' מקודשת בשלא מדעתה הרי בלא"ה הוה ס' דלמא שוה פרוטה במדי ואמנם למאי דמסקנ' בסוף הסי' בח"מ שם דבע"מ מתורת כסף לא מהני ובתורת שטר מהני א"כ נ"מ בע"מ שתחזירו את הנייר והוה כ' שלא מדעתה ומשום שו"פ ליכא למיחש כלל דבתורת כסף לא מתקדשא:

וע' בי"ש סי' נ"א שחילק להרמב' בין דבר שאינו ברשותו לאינו קציב הכוונה דאין הטעם דלא יהא עדיף משאר קנין כ"א הטעם דדבר שאינו ברשותו לא שייך קנין אבל אינו קצוב הטעם דלא גמר ומקני משא"כ הכא דאגב הנאת חיתין גמר ומקני א"כ אפי' בדבר שאינו קציב נמי:

ונפלאתי על הלח"מ שכ' ליישב ד' ה"ה דמוקי להך ברייתא בקנו מידו א"כ למה כ' הרמב' דאין כותבין אלא מד' שניהם הרי בשטרי אקניאתא כותבין לזה בלא זה וצ"ע:

בענין קידושי ביאה קידושין פ"ק:

בעילת בעל ע' בריטב"א דרש"י לא ציין קרא דאבימלך דההוא צריכא לנכנסה לחופה דאין ב"נ חייב עלי' וק' לי הרי גם ההוא קרא שהביא רש"י אצטריך בכתובות לעולה עמו ואינה יורדת עמו, וזה י"ל דלמא ר"י כר"א ס"ל דיליף לה בכתובות מאם כל חי אלא דק' מאי פריך הש"ס לקמן ור' האי בעולת בעל מאי עביד לי' דלמא לעולה עמי מבע"ל וצ"ע:

ובענין מ"ש הריטב"א ליישב בזה מתמר יל"ד מנא ידע יהודה דלא נבעלה דלמא נבעלה ושלא כדרכה נבעלה וכ"ת גם כה"ג פטור ב"נ ק' הרי לקמן בשמעתין דרשי' אפכא בעולת בעל אפי' שלא כדרכה וצ"ע:

ובר מן דין יש להק' כיון דדין ב"נ הי' דן אותה אטו בב"נ שומרת יבם שייכא:

ואמנם אפכא ג"כ ק' אי בדין ישראל דן אותה הלא בישראל צריכה התראה אם לא נדחק דיהודה הי' סבר חבר א"צ התראה ומאחר דבתו של שם היתה אין חבר גדול מזה:

גם יש עוד לדקדק אם כשבא עלי' יהודה עדן הי' לה בתולים האיך נתעברה מביאה ראשונה וצ"ל דיהודה בהטיי' בעול כדשמואל:

ודע דגם על תי' האחר שכ' והוא ד' הרמב"ן בחומש צריך להוסיף דאף דיהודה לא נתכוין לייבם הרי ייבום א"צ דעת:

עד דמקדש ע' רשב"א וריטב"א מה שתי' לר' וי"ל עוד דהנה באמת בשדה כסף לחוד גומר אלא דלמא קנין אשה אלים ואמנם ר' סבר אין גזי"ש למחצה וממילא ע"כ כסף לחוד גומר:

תוס' ד"ה עד שיהי' שני' שוין בסו"ד ע' רש"א ותי' תמוה דאטו רבנן מדברי במתני' שם ר"י א"ר אמר זו ד' ר"מ אבל חכמים וכו' אמנם גם ק' עפי"ז מיושב דכיון דר"מ באמת לענין קנס אמר למלתא ותנא דסנהדרין מהתם יליף א"כ ע"כ אצטריך למנקט מאורשה דכ' בהנערה דאהא קאי ר"מ דנערה דכ' בקרא דווקא ולא קטנה ואף דבנשואה ג"כ דינא הכי מ"מ לא שייכא לתנא למנקט כ"א היכא דכ' נערה:

בענין ביאה נישואין עושה קידושין פ"ק:

רש"י ד"ה ביאה אירוסין כוונת רש"י דיש לפרש דר"ל אם נתכוון שיהו נישואין אז הוה כנישואין אבל אם לא נתכוון לכך לא לזה כ' רש"י דלא כן כ"א אפי' לא נתכוין לכך הוה כנישואין ודייק רש"י כן מדפשיט הש"ס לקמן ולא משני האי בלא נתכוין לשם נישואין ש"מ דבכל גוונא הוה נישואין ואמנם הא גופא קשיא מהי"ת נימא ביאה נישואין עושה ולא נימא אתקש הויות להדדי ונ' דק' להש"ס למה ארוסה בכסף ושטר אסורה לבעלה וקידושי ביאה התירה התורה אלא לאו ש"מ בקידושי ביאה קידושין ונשואין בהדי הדדי קאתו אמנם התינח אם היתה ארוסה אסורה לבעלה מד"ת אבל הרמב' כ' דרק מד"ס ארוסה אסורה לבעלה א"כ ליתא למ"ש ונ' דהא דהרמב' פסק כן היינו למסקנא דקיי"ל ביאה אירוסין עושה וע"כ מדאתקש הויות להדדי וא"כ ע"כ צ"ל דארוסה רק מד"ס אסורה לבעלה דאל"כ הרי לא אתקש וכמ"ש אמנם הש"ס באמת הא גופא קמבעיא לי' אם הא דארוסה אסורה הוא מדאוריי' או מדרבנן ובהא תליא ממילא

אם ביאה אירוסין עושה או נישואין עושה וכ"ת ליפשוט מהא דתנן ביהודה היו מייחדין אותה ואי מדאוריי' למה התירו לייחד הא ל"ק דכיון דחזקה א"א עושה בעילתו ב"ז אם ירצה לבעול יבעול לשם נישואין דל"ד לפנוי עם פנויה דצריך ייחוד עדים לשם קידושין משא"כ בנישואין:

נ"מ ליורשה ע' תוס' רי"ד דדייק מדלא נקט נ"מ לכתובה ש"מ יש כתובה לארוסה וא"כ לרוב הפוסקי' דס"ל אין כתובה לארוסה ק' והנה ה"ה דייק דאסור לבא עלי' מדלא נקט נ"מ אם מותר לבא עלי' ודחה הכ"מ דלמא אפכא וכו' ונ' כוונת ה"ה דלמה לא נקט הש"ס נ"מ לענין עשרה דברי' שהבעל מתחייב ע"י הנישואין ובשלמא אי פשיטא להש"ס דאסור לבא עלי' א"כ כיון דאסור לבא עלי' כי היכי דלא שייך חיוב עונה לא שייכא אידך חיובי אמנם כיון דאיסור זה לא הוה כ"א דרבנן א"כ אי ירושת הבעל דאוריי' א"כ אי נישואין עושה שפיר ירות לה וכן לענין טומאה אי לה מטמא מצוה וכן אם הפר נדרי' וא"כ דווקא לענין הני מיבעי' לי' ולא לענין כתובה ולא לענין שאר דברים דכולהו בביאה תליין וא"כ שפיר כ' ה"ה דע"כ פשיטא לי' להש"ס דאסור לו לבא עלי':

רש"י ד"ה ומקבל את גיטה בסו"ד בעודה נערה מ' מדבריו אבל אם היתה קטנה אפי' מן הנשואין יכול לקבל גיטה ויש לדחות דלמעוטי בוגרת קאמר ואמנם בנערה וודאי פשיטא דאינו יכול לקבל מן הנשואין וכן דייקי תוס' בדבריו ד"ה ומקבל פעם אחר פעם דבקטנה יש לצדד ואמנם ברש"י כתובות כ' סתם ניסת אינו מקבל ועכ"פ יש לתמוה על הרשב"א שכ':

דש"ס דידן ע"כ מס' לי' מדלא פשיט מרישא דאירוסין עושה מדקתני ומקבל את גיטה דהא מתני' בנערה ובנערה וודאי אינו מקבל ובאמת לק"מ וכמ"ש הריטב"א ויישב מדלא פשיט מהך דזכאי במציאתה ע"ש דדוקא מביאה הוה דייק דהו"ל לקצר ובביאה עלי' הבעל זה תוד"ז:

ובאמת גם ד' תוס' צ"ע דדייקו מד' הירושלמי למה לא מוקי בנשאת וקטנה דכיון דחומש לכפרה אתי למה תחייב קטנה דלאו בת חיובא ואולי גם מקרן דומיא דחבלה דקטני' פטורין וצ"ע:

תוס' ד"ה וחייבי' ע' בריטב"א שיישב מהא דתנא ומתקדשת בביאה דהו"א היינו להצריכה גט כוונתו דס"ד דקידושי ביאה דלא מטא הנאה לידא דאב לא זכתה לי' רחמנא ומדרבנן צריכה גט וממילא קו' תוס' מסיפא ג"כ מיישב דה"א לקטנה שנתקדשה בביאה היא דאצטריך דס"ד דלא הוה בכלל עריות דלא הוה כ"א דרבנן:

וע' רש"א מ"ש מהתראת ספק צ"ע דלכאורה אין זה התראת ספק דה"ל כחסרון ידיעה לדידן וקמי שמיא גליא ואין זה דומה להתראת ספק דנותר דהתם בידו כל שעה שלא להותיר וכן בשבועה שאוכל וצ"ע:

וע"ד ק' רש"א י"ל אדרב' גם להש"ס בסנהדרין ק' לי' הא הך בבא יתירה הוא אלא ש"מ דבא לאשמעי' דחייבי' עלי' מיד וא"צ להמתין עד שתגדיל וש"מ דהולכין בד"נ אחר הרוב:

רש"י ד"ה נשאת מ"ש קס"ד משום דלמסקנא אביאה קאי ואמנם מה דחקו לרש"י להאריך בזה נ' דק' לי' בשלמא למסקנא שפיר אצטריך הך בבא לאשמועי' דביאה נישואין עושה אבל בס"ד לגופה לא אצטריך דאם יש לה קידושין למה לא יהי' לה נישואין וע"כ לדיוקא דבפחותה מבת ג' אינה אוכלת ואי ס"ד דטעמא משום עולא וסמפון ושוב פשיטא דאינה אוכלת אלא ש"מ דטעמא משום דאין לה חופה ואמנם בכל זאת גם עולא וסמפון שייך בזה אמנם מ' לרש"י דמ"מ צ"ל דאין חופתה חופה וה"ט דהטו"ז הכריח בה' רבית ובה' לולב דבמה דמפורש בתורה לא עקרו רבנן אפי' לעשות גדר והנה בשלמא בארוסה דלא אכלה כ"א משום כי יקנה נפש בהאי קרא לא אתפרש בהדי' ארוסה דקאי אעבד ושפחה וא"כ שפיר עבדו רבנן תקנתא אבל אי חופתה חופה והיא נשואה בהדי' כ' כל טהור בביתך יאכל כמ"ש רש"י לקמן ולא עבדו תו רבנן תקנתא לעקור ולזה אצטריך דאין חופתה חופה:

ואמנם כוונת ד' תוס' ביבמות דפחותה מבת ג' יום א' לא בדיק לה ומשלחה לבית אבי' ובת ג' ויום א' לא נ' דהיינו דאין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי וכ"ז שאין ביאתה ביאה לא שייך והיא מתאווה יותר לבית אבי' ואף הוא משלחה וכן לענין בדיקה כ"ז שאינו כורת ברית עמה לא בדיק לה וזה תליא ג"כ אי ביאתה ביאה:

תוס' ד"ה ומה ע' רש"א כוונתו דמדשבקו תוס' תי' זה אדתברא ש"מ דלא ניחא להו למעבד פרכא חדתא וא"כ לפרכו כדפריך הש"ס לעיל אמנם באמת נ' דאין זה טעמם כ"א דק' להו דנימא אדרבא מה"ט לא תאכל ארוסה בתרומה כי היכי דגם יבמה לא תיכול דמדרבנן אהני בה קו' כסף:

ובשאר ד' רש"א ע' בריטב"א ובד' הריטב"א מיושב ק' תוס' ד"ה זו דבמה מצינו ל"ש די' וע' לעיל סוגי' דחופה רש"י ד"ה בביאה שע"י חופה מפ' רש"י ביאה לאחר חופה וא"כ לכאורה כבר קדשה בכסף או בשטר וה"ל לש"ס למימר הכא תלתא ונ' דרש"י לטעמי' וכמ"ש לעיל בסוגי' דחופה דחופה מקמי קידושין מהני אבל דווקא בקידושי ביאה דמקדשה בתוך חופתה משא"כ בקני' כסף בעי' קידושין קודם דחופה היינו ייחוד

קידושין בעי' עדים: תוס' ד"ה זו י"לד לתי' קמא שכ' א"כ הו"ל להש"ס לשנויי דבן בג בג כרבנן דר"ט ס"ל וצ"ע:
רש"י ד"ה משום דעולא שמא ימזגו וע' בריטב"א דר"ל עולא דסמפון וע' ברשב"א בשם רש"י כתובות מ"ח דד' רש"י דלעולא גם במשנה אחרונה טעמא משום שמא ימזגו:
רש"י ד"ה אי אתה יודע בתמי' נ' דלעיל דס"ל דמדאוריי' מיירי בן בתירה ויליף ביאה מכל טהור בביתך י"ל דלמא באמת בן בג בג לא ס"ל הך דרשא כלומר לא שמיע לי' משא"כ לרבינא ע"כ בל' תמיה קאמר:
רש"י ד"ה אבל מה אעשה ולקמי' פריך כלומר דלס"ד נ"מ למר מדאוריי' ולמר דרבנן ונ"מ לענין קרן וחומש משא"כ לרבינא דתרוויי' דרבנן קאמרי:
תוס' ד"ה זו והרר"ם פי' ע' רש"א וצ"ע ד' דלעולם גם רבא מודה דקי' ביאה ליכא סמפון אבל אי אירוסין עושה איכא דעולא דעדן נשארה בבית אבי' ובאמת כ' תוס' בסו"ד מאי דק' לי' להר"מ דלרש"י הך ביאה י"ל ב' פי' ביאת נישואין וביאת אירוסין משא"כ לר"מ מיירי רק בביאת אירוסין: תוס' ד"ה עד שתכנס בסו"ד כולהו אית להו ע' רש"א ועדן לא יישב מה דחק להתוס' לפ' כן א"וו ט"ס בד' תוס' וכצ"ל דכולהו אית לי' ר"ל לבן בתירה ומפ' תוס' מאי כולהו דעולא וסתפון:
וע' ברשב"א יישב ד' הר' משה ומ"מ למ"ש קו' רש"א למה לא הק' מקיבל לק"מ:
תוס' ד"ה קוביוסטוס נ' ד' רש"י דהתם הק' לו ב' קו' וחדא מלוים ובכורי' ואהא קאמר לי' קוביוסטוס הי' ולק"מ:
תוס' ד"ה קיבל ע' ברשב"א ובד' תוס' פ' נערה מ"ח שם:
בענין פלוגתת ב"ש וב"ה רפ"ק:
רש"י ד"ה תרקבא דדינרי כ' רש"י זהובי' כוונתו מדנקט הש"ס ל' גוזמא וודאי זהובי' ר"ל דינר זהב קאמר דאל"כ סלעי' הו"ל למנקט:
רש"י ד"ה כל כסף יל"ד דבמוש"ר ואונס ומפתה בגמ' פ' נערה ג"כ כ' כסף סתם והתם שקלי' קאמר ונ' משום דבמפתה כ' כסף ישקול והו"ל כמו שקל וגמרי' אונס ומיש"ר במה מצינו דכל שלשתן הם בלא יוכל לשלחה: תוס' ד"ה והרי טענה ע' רש"א בשם תו"י לכאורה לק"מ דכיון דלמסקנא מכהף סתם לא מיירי רב אסי א"כ מסרו הכ' לחכמים כמ"ש רש"י לעיל ד"ה והרי טענה:
ומה שהק' עוד רש"א לרבותי דרש"י אמאי לא פריך הש"ס מב"ה דלמה לא יהי' סגי התם בטענה בב' פרוטות נ' דלרבותי דרש"י לס"ד רב אסי רב"ש ולא גרסי' גופא וא"כ אין קו' מב"ה והש"ס הו"מ למפרך אטו רב אסי כב"ש אלא דעדיפא מני' פריך:

פרוטה כ' רש"י של נחשת האטלקי של כסף נ' כוונת רש"י דלהכי לא פריך הש"ס וכמה הוא דינר וכן כמה היא איסר האטלקי דכל המטבעות של כסף הי' שוים לפי משקלם ובמשקלם הי' ידועי' משא"כ של נחשת הי' רק לפי מה שטבען המלכות ולזה הוצרכו לשער המטבעות של נחשת לפי שיעור המטבע של כסף:

וכלפי שכ' רש"י איטלקי של כסף כ' תוס' דלאו משום שהוא של כסף וקרא איטלקי כ"א ע"ש שנטבע באיטליא:

בענין קדשה בתמרה:

קדשה באמרה ע' רש"י ובשם קאו"ו נמצא כתיב משום דעל מדי כ' קרא אשר כסף לא יחשיבו וא"כ כסף זל בעיני' וממילא כל פירות יקרי':

ולד' הרמב' תמרה דווקא משום דהוה דשר המתקיים ונ' דמזה דייק מהרי"ק דהרמב' ר"ל אפי' ביובש דתמרים לחים וודאי לא מתקיימו:

ולד' ש"פ צ"ל משום דתמרי' בבבל זילי טובא כדאמר עולא במס' תעני' מלא צנא דתמרי בזוזא:

רש"י ד"ה יתיב ר"ח כוונתו לד' תוס' דמעשה שהי' אחר שכבר נתקדשה ולזה קאמר הש"ס דלית לי' לדשמואל:

וע' רש"א ואפשר ד' תוס' דל' אדבתרא מורה דהעיקר הי' ושלא יוכל האחרון לישאנה דאל"כ למה דייק הש"ס וקאמר אבתרא הלא ידעי' דאבתרא אסרה:

ואמנם הריטבא קאמר דמלקמן מוכח מהא דאמרו לי' רבנן דלחוש לקלא דאיכא סהדי נ' דק' לי' דמהכא אין ראי' כלל דא"ל דאסרת מדאוריי' קאמר: והנה הא דאצטריך ר"א להביא ראי' מר' חייא נ' דהוה כהא דאמרי' אי מהימנת כבי תרי דמהני לכ"ע כמו ב' עדים בדבר והנה אם ההוא אימא קאי אר"ח וודאי דהוה מהימנא לי' כדאמר בכתובות בהכותב גבי בת ר"ח קים לי' בגווה ואם היתה אמו של המקדש בתרא עלי' דידי' הוה מהימנא וע"ז הביא ר"ח ראי' מר' חייא דלא אמר לאשתו לאו כל כמינך כ"א לאו כמינא דאימיך כלומר אפי' אימיך אי הוה קיימא ימוך דהות מהימנא לי לא האמנתי לה הרי דאפי' היכא דבעלמא מהימנא אינו חייב להאמינה תמיד: תוס' ד"ה והאיכא סהדי על רש"א אבל ל' תוס' לא מ' כן וע' ברשב"א דכוונת תוס' דא"כ עדי' ל"ל אנן נחוש דלמא הוה בי' שוה פרוטה: ולאו משום דס"ל עי' ח"מ ובי"ש ולד' בי"ש מיושב מ"ט פסק הרי"ף כשמואל:

וע' בב"י כבד"ה שרצה להוכיח דהרמ"ה משו"ה פסק לאביי ורבא משום דל"ל כשמואל ולא זכר מה שהביא הטור בשם הרמ"ה דאין הוולד ס' ממזר ש"מ דס"ל כשמואל:

וממילא מיושב קו' ב"י דנ"מ לענין הוולד ולהכי פסקן כאביי ורבא ותימא על הלח"מ ג"כ שלא זכר זה:

וע' ברשב"א יישוב יפה על קו' זאת:

בענין שאר עניני קידושין דפ"ק שם:

ציפתא דאסא ע' ברא"ש וד' ק"נ דגם הרא"ש הי גורס כהריטב"א אמרה לי' ואין צורך כ"א כוונת הראש דמאחר דשמעה אומרי' ולא אמרה לדידי שוה לי ש"מ אין דעתה להתקדש בכך:

ומה שרצה עוד לכוין בד' הראש נ' דוחק אבל הוא תי' בפ"ע דלשמואל ליכא למיחש דאם הי' כאן א' ממדי הרי שמע דאין קידושיו קדושין משום דאינו שוה פרוטה:

תוס' ד"ה בשעת מתן מעות ע' רש"א ולא אבין דהתוס' ציינו על ל' הש"ס לקמן כדתני התם וכמ"ש רש"י לקמן א"כ מוכח דהכא גרסי' מקודשת סתם: רש"י ד"ה דשדיך כוונתו כמו שכ' הש"ג דא"צ להיות שוים בענין הנדוני' כ"א בענין הקידושין:

מה שהק' ב"י סי' כ"ח לאיזו ענין כ' הטור דין גזל דידה בשם הרמ"ה נ' דבא לומר דלא מהני ייאוש לחוד משום דשינוי רשות דידה לא מהני משא"כ בגזל דאחרי' וע' בח"מ ובי"ש:

בענין שעבודא דאורייתא קידושין רפ"ק:

תוס' ד"ה כשם בתי' קמא שכ' מיושב קו' הרשב"א לכאורה למה במסקנא חליפין קונין בקרקע ולא באשה:

בד' רש"א יש לעיין על מ"ש הריטבא דגרסי' אלא מי כ' ופרצי פרצו כ': רש"י ד"ה שהפרישתה מחיים לכוף את היורשין מ' מדבריו דאם רצו מביאין ומצוה איכא דמצוה על היתומין לפרוע חובת אביהן וה"ה אין לפחות היכא דאיכא נכסים דכה"ג מיירי הכא: רש"י ד"ה שעבודא יל"ד כיון דלרש"י מלוה בשטר לכ"ע שעבודא דאוריי' ומע"פ למ"ד לאו דאוריי' לא גבה אפי' מיורשו א"כ היכא אמור רבנן נכסי' משתעבדי ולולי שכ' רש"י על חוב המוטל על המת הייתי אומר סימני' דידי' קאמר רש"י אבל מד' רש"י מ' דס"ל כד' תוס' ב"ב שם דמני' דידי' לכ"ע שעבודו דאוריי' מדכ' על החוב המוטל על המת וא"כ הדרא קו' לדוכתא וצ"ל דמשום תפיסה מחיי' דהיינו שהי' פקדון בידו דלכ"ע מהני אפי' לאח"מ וע"כ משום שעבודא הוא והיינו דרבנן רמי שעבודא עלי' אלא דלא אלמוהו לירד לאח"מ לנכסי יורשין אבל תפיס מחיים דלא זכו בהו יורשין מהני:

והנה מ"ש רש"י לאחר מיתה היינו משום דלא קאמר הש"ס נ"מ כ"א לענין יורשין מ' דמחיים אין כאן נ"מ אמנם תוס' דס"ל הכי היינו דאזדו לטעתיי' דהא דאמר ר"פ פריעת

ב"ח מצוה הייני לגבי יורשין א"כ מני' דידי' הוה שעבודא משא"כ רש"י דס"ל דלמ"ד פריעת ב"ח מצוה היינו אפי' מחיים א"כ מוכח לכאורה דגם מחיים ליכא שעבודא דאוריי' וכמו שהוכיח הרמב"ן סוף ב"ב שם וא"כ ד' רש"י צ"ע:

כ' עוד רש"י אלא מלוה בשטר היינו משום דק' לי' לרש"י הא דאמרי' מלוה הכתיבה בתורה ככתובה בשטר וע' ברשב"א וריטב"א:

ואמנם לקמן כ' רש"י זאת עוד הפעם נ' כוונתו ליישב קו' תוס' ב"ב שם מ"ט מע"פ מדרבנן מיהת לא גבי' מיורשין כמו מלוה בשטר ולזאת כ' רש"י דטעמא דמלוה בשטר אינו מדרבנן כ"א מדאוריי' דהוא בעצמו שעבד הנכסי' ואמנם גם לד' החולקי' על רש"י י"ל נהי דדאוריי' לא הוה מלוה בשטר גם דרבנן לא הוה כ"א העולם הנהוגי' קנין זה ביני' כמו סיתומתא ורושמא וכיוצא וממילא קונה אבל אין זה ענין למע"פ וז"נ סברת רב אלפסי שנחלק על רב האי וס"ל א"נ שעבודא דאוריי' מ"מ מע"פ גובה ממלוה בשטר והיינו דמלוה בשטר הוא קנין שהנהיגו הסוחרי' לקנין גמור ועדיף ממע"פ: רש"י ד"ה אינה גובה מן היורשין וכ"ש וכו' י"ל אי מחיים לכ"ע איכא שעבודא דאוריי' א"כ לקוחות מחיים י"ל דגרע מיורשין דלאחר מיתה וא"כ אצטריך לאשמועי' לקוחות מחיים:

רש"י ד"ה דלאו מלוה וכו' ע' רשב"א והנה לרש"י העיקר באם החיוב גם הסכום בא מכח עצמו ולתוס' העיקר אם שני' באי' מן הכ' שבתורה: סיומא לשיעורי החרוף תרכ"ג בענין מיתת הבעל ויבמה רפ"ק קידושין: רש"י במתני' היבמה נקני' ליבם וכו' נ' כוונתו דלא תימא דאין שום קנין כסף ושטר ביבמה כ"א מתני' מקנין דאוריי' מיירי וכוונת רש"י ליישב בזה קו' תוס' למה לא תני מניינא למעוטי דבשלמא אי לא הוו שום קנין כסף ושטר ביבמה שפיר הוה תנן מניינא למעוטי משא"כ דמדרבנן אהני כסף ושטר לפוסלה מיהת להכי לא תנן מניינא למעוטי:

תוס' ד"ה היבמה וי"ל נ' כוונתם דבשלמא היכא דשייכא כמה דרכי' שפיר איכא למטעו ואצטריך מנינא למעוטי משא"כ היכא דליכא אלא דרך א' מהי"ת נטעי ונימא דה"פ בדרך אחד:

וע' רש"א ודבריו תמוהין הרי במסקנא לא קיי"ל דלמעוטי חלופין אתא וצ"ל דכוונתו למאן דלית לי' דר"נ מיהת קים לי' הכי וגם זה אינו מוכרח דלמא מאן דלית לי' דר"נ ס"ל כר' יוסי דמשום שומא קאמר: אמנם בר מן דין לק"מ כיון דכבר אמעיט ברישא באשה חליפין וגם ביבמה לא מהני חליפין לא אצטריך שוב בע"ע למעוטי:

רש"י ד"ה וכתב לה כוונתו דלא תק' דלמא בגט ג"כ עשה מיהת איכא כדפריך הש"ס במיתה לזה כ' רש"י דבגט בהדי' כ' והיתה וגו':

תוס' ד"ה אלא מיתת וכו' ע' רש"א ולי נ' דהנה באמת בעריות לא אצטריך קרא דווקא למיתה דאינה מתרת כ"א ה"ה לגט דאינו מתיר לקרובי' אלא למסקנא דגם מיתה מתיר א"כ נקט הש"ס קרא דעריות לענין מיתה אבל אי לא הוה מיתה מתרת הייתי אומר דאצטריך קרא לגירושין דאינו מתיר לקרובי': רש"י ד"ה היא וכו' כוונתו דאיסור א"א לפי שקשורה בבעלה וכיון שמת הותר הקשר:

גמ' ודלמא אין לו בני הק' תוס' רי"ד א"כ לא תהי' אשת המת החוצה ל"ל ע"ש ולי נ' דלא מבעי לרב דס"ל לא תהי' היינו אין הוי' אין קידושין תופסין פשיטא דלק"מ דאצטריך לאין קידושין תופסין דזה לא אמרי' דלאחר מיתה לא יהי' קידושין תופסין אפי' לשמואל דניס' לי' התם ביבמות האי קרא ללאו או לקידושין הייני למסקנא דמיתה מתרת אבל אי לא הוה ידעי' דמיתה מתרת גם שמואל מודה דהוה מוקמי לקרא לקידושין כרב:

אמנם בר מן דין הנה בחליצה מתרת לעלמא פשיטא לן כדלקמן מינקרא שמו וכו' וכן מתבאר מד' מהר"י אבן לב רש"א כאן שכ' על קו' דחליצה תוכיח וכ"ת נילף מהתם דמיתה מתרת התם מיתה וחליצה ובאין לו בני' ומ"מ אצטריך לא תהי' אשת המת החוצה קידם חליצה אבל לאחר חליצה תהי': אלמנה לכ"ג יל"ד דלמא קרא באלמנה מן האירוסין והתם מיתה מתרת אבל בנישואין אינה מתרת אלא דהכא ל"ק כ"כ דא"ל אלמנה דומי' דגרושה דמיירי אפי' מן הנשואין אלא דלמסקנא דילפי' מאיש אחר יקחנה והתם אשר אירש וכו' כתיב ומנ"ל דבנישואין מתיר מיתה וצ"ל דמ' להש"ס מאחר דאי' אירוסין בסקילה ואי' נישואין בחוק א"כ מהי"ת נימא דאי' נישואין אינו מתיר ואי' אירוסין מתיר:

תוס' ד"ה מדאמר ע' רש"א והק' בפני משה על הירושלמי מאי ק' לי' לרש"א כלל הרי בעצמו כ' דגרושה אגב אלמנה הו"ל לקרא למנקט בפ' יבמין ולא משום עצמו אמנם כוונת רש"א בשלמא אי שייך גרושה לייבום בכו"ג שפיר משום אלמנה דל"ש אלא בייבום הו"ל למנקט בפ' יבמין משא"כ אי גרושה לא משכחת לה בייבום כלל א"כ אדרבא משום גרושה דלא שייכא התם כלל נקט אלמנה בפ' יבמין:

ואמנם כגון דא צריך מ"ש נישואי' אי' דאחיו דנ' דוחק לרש"א ונישואי' אי' דאב לא נ' לו דוחק ונ' כוונתו דאי לא משכחת לה כ"א באחיו א"כ י"ל דקרא לא בעי למנקט לה בפ' יבמין דנא נידוק דבכל נישואי איסור אין כאן ייבום ובאמת קיי"ל יש אסורות לבעלי' ומותרות ליבמיהן ואמנם אם גם באב משכחת לה וא"כ התם נישואי האח חלל בהיתר הוו ליכא למטעי ז"ל כוונת רש"א:

רש"י ד"ה תוקמא אמלתא קמייתא ולא אצטריך לאו ר"ל בשלמא אי לא הוה בא"א לאחר מיתה כ"א אי' לאו הו"מ למימר דבכו"ג חייב עלי' בב' לאוין משא"כ דבמלתא קמייתא דהיינו חנק קאי א"כ מיתה ולאו ל"ל:

בגיזה ועבודה אסירי יל"ד דהא התם קיי"ל אהדרא לאי' קמא וזה ע"כ לא שייך הכא ונ' דמ"מ לא הוה באי' קמא דמקמי דפרקינהו אפי' הגוזז ועובד עובר משום מועל דהרי נהנה משא"כ לבתר דפרקינהו דל"ש אי' איכא ונהי דלקי מ"מ מועל אינו:

רש"י ד"ה אתקש מיתה ואמנם בירושלמי באמת ממיתת אחרון לחוד יליף אלא דמק' דלמא מיתת הראשון אינו מתיר ומשני דמה ראשון שמתירה בגט אפי' לאחרון מה שאין האחרון יכול להתירה דהרי לראשון באי' קיימא ומכ"ש שמיתת הראשון מתירה וא"כ שפיר אצטריך אתקש מיתה לגירושין דנא נימא מיתת אחרון דווקא מתירה ולא כשל ראשון:

בביאה מנ"ל מד' רש"י בתי' הש"ס מבואר דמפ' מנ"ל דמיד יבא עלי' דלמא בעי' קידושין וחופה קו' שניי' הוא דהויא דלמא גם כסף ושטר אהני וע' בריטב"א דלא פי' כן:

כיון שחלץ וכו' צ"ע היאך מ' קרא הכי ונ' לפ' דע"י שהיא נשאת לאחר אומרי' עלי' זו בית חלוץ הנעל כלומר היתה ראוי' לחלוץ הנעל ואי לאו דמותרת להנשא ולא תקרא עוד בית לא נקרא שמו כן:

ותהא יבמה יוצאה בגט ע' רש"א ודלא קעביד הש"ס האי ק"ו דלעיל נ' ליישב דמק"ו דלעיל לא ידעי' כ"א אם נותן היבם גט לכל א' מחצרות כמו דצריך הבעל לגרש לכל נשיו לכ"א משא"כ השתא דעבדי' ק"ו מחליצה ובחליצה די אם חולץ לא' יכולן מותרות א"כ גם בגט נימא הכי: ואימא לה נ' אף דלכ"ע דרשי' לה לשמה מ"מ נוכל לומר תרתי ש"מ וא"כ שפיר פריך ואימא כלומר דלמא לשמה לחוד אתא קרא ולבתר דמשני לי' דתרי לה כתיב, א"כ לא אמרי' תרתי ש"מ שפיר פריך ואכתי מיבעי' לי' ולא קאמר אימא:

ולסיים בד' אגדה נ' דהא דגט דווקא בעי' בא"א היינו ע"ד דאמרי' במ' על הא דכ' במלאכי אמר ה' אלקי ישראל בישראל נתנו גירושין ולא באומות הענין דמצד הטבע הדביקות בין איש לאשתו יותר מהדביקות בין בן לאב ואם כדכ' על כן יעזב וכו' וא"כ כשם שאין לדביקות דאב ואם פירוד וכ"ש ושלא יהא לדביקות שבין איש לאשתו פירוד אלא דהתורה שהיא למעלה מן הטבע נתנה רשות לפירוד זה ומה"ט בעי' שיהא הגט בשורות' דומה לס"ת וכמ"ש תוס' רפ"ק דגיטין לומר כי כל הגט הוא רק מצד כח התורה וא"כ ישראל שקיבלו התורה שייך אצלם גט משא"כ באו"ה וזה דאמרי' ספר ר"ל התורה כורתה ולא דבר אחר אמנם ענין החליצה ביבמה עד"ז דכל משפחה יש לה להעמיד כך

וכך נפשות לבנין העולם ואם מת א' בלא בני' אם אחיו מעמיד מזווגי' הבני' א"כ אין כאן חסרון במשפחה וע"י שהכין המת הזיווג הזה הרי נקראו הבני' על שמו והנה הבני' נקראו יוצאי יריכו כדכ' קרא וגם מצינו שליתה היוצאת מבין רגלי' והאח הזה שאינו רוצה לייבום הוה מונע יריכו ורגלו לתת מתולדותיו במשפחתו תמורת אחי' והיבמה שחולצת נעלו הו"ל כאלו שלפה רגלו כלומר אתה מונע רגלך מלהקי' לאחיך שם ותקרא חלוץ נעל כמו חלוץ רגל כי הרגל בלא נעל הוא בעצמו בזיון וא"כ דווקא חליצה מהני ולא גט ועד"ז ענין מה שאחז"ל המלמד בן חבירו תורה כאל' ילדו כי לכל משפחה בישראל יש לה חלק בתוה"ק כדכ' מורשה קהלת יעקב אל תקרי מורשה אלא מאורשה והמשתדל להוציא בבן חבירו חלקו בתורה מכח אל הפועל הו"ל כאלו ילדו ואמנם אינו זוכה לחלקו המגיע בעוה"ב כ"א הלומד תורה לשמה ואם אין התלמיד לומד לשמה אינו זוכה לזה ואין הרב כאילו ילדו והנה התלמיד מרגיש זה בעצמו כ"א זכה לחלקו אוהב את רבו כאילו ילדו וכל מה שהרב מוכיחו ומייסרו מוסיף עוד בו אהבה משא"כ אם אינו זוכה ע"י שלא עסק לשמה אם הרב מייסרו קורא עליו תגר ברחובות ובשווקי' וז"ש רז"ל במס' ברכות אין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו שלא יהי' לנו תלמיד מקדיח תבשילו כו זה הוא העושה צווחה ברחובות וזה ג"כ כוונת ר"א ור"ח וכל בניך למודי ה' שלומדים תורה לשמה עי"ז ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך שיהא שלם לרב עם התלמידי' אכיה"ר:

בענין קידש בשיראי קידושין ח' לסיומא דמס' קידשי' י"ח אדר תרכ"ג: רש"י ד"ה לא צריכי כוונת דבריו דמדחמרי' בחמשין ושוה חמשין פליגי א"כ כי אתא האי דינא לקמא דררה ור"י ע"כ לבתר שומא אתא וקאמר רבה דאף שלא שמאו תחלה לל"ב ור"י אמר דאם לא שמאו תחלה אינה מקודשת דכיון דטעמא משום דלא סמכא דעתא א"כ אין כאן עדות כלל אלא שהרמב' כ' דלא סמכא דעתא עד לבתר שישומו ואז יחולו הקידושין ונ' דק' לי' לרש"י דא"כ למה יאמר ר"י דאח"כ יחולו הקידושין נימא דלבתר שישומו חלו הקידושין למפרע וא"כ במ"פ שוב רבה ורב יוסף דמ"ש מהי' דר"א לקמן דאמרי' כמ"ד ע"מ דמי ונ' דזה הוה ק' לי' להה"ה ומ' לי' דלהרמב' באמת רב יוסף כר"י רבי' ס"ל דלית לי' כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו וא"כ לדידן דס"ל ע"מ כמעשיו אפי' היכא דרבה מודה לר"י ג"כ לא נ"מ מידי וז"ש ה"ה דלדינא קיי"ל כרבה וליכא נ"מ בזה, והק' עליו הלח"מ הרי בדברי' שאינה מתאוה להן קיי"ל כר"י ולמ"ש א"ש דמ"מ מטעם ע"מ כמעכשיו מהני וכ"ת א"כ מ"נ מנה שוב בין דברי' שמתאוה לדבריו שאינה מתאוה נ"מ אם נאבדו קודם שומא בדברי' שמתאוה כיון דקיי"ל כרבה הו"ל מיהת ס' קידושין ובדברי' שאינה

מתאוה כיון דע"מ שישימו קבלה אין כאן קידושין ומ"ש ה"ה דלדידן ליכא נ"מ היינו אם שמוה אח"כ וכמ"ש:
אמנם מד' הר"ן מבואר דבשטת הרמב' שאם מתאוה חלין הקידושין לאחר שומא וק' מ"ט לא אמרי' ע"מ קאמר ונ' ד' הר"ן דבשלמא בדר"א לקמן דאדידי' לחוד דייני' וכיון דלקרובי' קאתא וודאי ע"מ קאמר משא"כ הכא דטעמא משום דאיהי לא סמכא דעתא אדרבא מסתבר דלאחר שישים בעי' להתקדש ולא למפרע:
נמצא למ"ש מ"ש רש"י כדמפ' ואזיל היינו מדקאמר רב יוסף טעמא משום סמכא דעתא וכמ"ש:
ויע"ל דכוונת רש"י דללי"ב דטעמא דרב יוסף משום דבעי' מידי דקיץ וכיון דלא קיץ אין זה הכסף שיכול לקדש בו וממילא לא מהני אם שמאו אח"כ וכמ"ש הלח"מ דגם הרמב' מודה ללי"ב וא"כ מהי"ת נימא דללי"ק יש דעת אחרת לרב יוסף:
והי' נראה לומר כוונת רש"י דהנה הלח"מ הק' על הרמב' לדבריו מאי מק' ר"י מעגל זה ואכתי תק' מ"ט לא אמר כלום ותי' דד' הרמב' דהא דרב יוסף קאי ללי"ב והתם מודה הרמב' וק' הרי כ' התוס' לקמן דע"כ ללי"ק מק' וא"כ הדרא קו' לדוכתא וא"כ שפיר כ' רש"י כדמפ' ואזיל ואמנם כד דייקת קו' הלח"מ תמוהא דאטו לרש"י ל"ק דבשלמא בקידושין שפיר כ' רש"י דאח"כ לא מהני שומא אבל בפה"ב מדוע לא:
יועיל אם ישומו הב"ד אח"כ ולכאורה ע"כ צ"ל דמיירי שנאבד העגל קודם ששמאוהו וא"כ גם לרמב"ם לק"מ:
ועתה נבא לתי' הלח"מ הנ"ל הנה כ"כ לעיל דבד' רש"א יש ליישב דהרמב' גרס נמי וס"ל דללוב גם בחמשין פליגי וא"כ יוכל להיות כי ס"ל להרמב' אשר ללי"ב קאי הראי' ובחמשין ואמנם לבאר זה צריכין אנו לבאר תחלה כוונת רש"א במ"ש דגם ללי"ב בחמשין פליגי דאם כוונתו דפליגי דמאחר דלא שמאו תחלה לא מקרי קוץ א"כ ק' ולרב יוסף מי ניחא מ"ש רישא ומ"ש סיפא וע"כ לכאורא כוונת רש"א דגם ללי"ב בסמכא דעתא פליגי נמי וכ"ת אכתי מ"ש סיפא י"ל דלכאורה בלא"ה ק' הא ללי"ק לא קאמר רב יוסף כ"א אתתא לא סמכא דעתא וא"כ בכהן מ"ט לא מהני וע"כ צ"ל דכוונת תוס' עד"ז דאם בגברא סמיך דעתי' היינו דווקא אם אומרי' הבעלי' כי הוא שוה וגם לפי ראות הכהן הוא שוה אמנם אם הבעלי' אינם מזכירי' שום סכום קסבר הכהן שמתייראי' הבעלי' לומר השום ושוב לא יסמכו אשומות עצמם כמו באתתא וא"כ היינו דבון רישא לסיפא וא"כ שוב ליתא לתי' הלח"מ דא"כ לחמשין מייתי ר"י ראי' עכ"פ משום דלא סמכא

דעתא מייתי ראי' ושוב איתא לסברת הרמב"ם לחלק בין קודם שומא לאחר שומא וק' אכתי ישומו וצ"ע:

אמנם ראה ראיתי ברשב"א דס"ל בהדי' דאדרבא ראי' ללי"ב הוה וכ"מ לכאורה ל' דר"י אלא משום דלא קייצי דמה ענין זה ללי"ק ואפשר דק' לי' להרשב"א ג"כ בכהן מאי לא סמכא דעתי' ועוד אכתי ישומו וכמ"ש וכל מן דין מפ' דללי"ב מייתי ראי' ומפ' דבסיפא מה"ט בנו פדוי דמיירי שכבר שמו ולרב יוסף בלי"ב בעי' שומא בעת הקידושין ואי לא"ה לא מקרי כסף וברישא מיירי דלא נישום ודקאמר בסיפא בה' סלעים ר"ל שנשום בה' סלעי עיי"ש וא"כ ד' הלח"מ ברורין דר"ל דגם הרמב' מפ' כהרשב"א:

ואמנם עפ"י ד' הרשב"א מיושב קו' הרש"א ג"כ ואצ"ל בתוס' לא גרסי נמי כ"א מטעם אחר הוכרחו לפ' דללי"ק מייתי וזה בנבאר ד' הרשב"א התמוהי' שנחלק על רש"י בפי' אמר לה בכ"ד וס"ל דאמר ל"ד כוונתו דאגב אמר לה בחמשין נקט אמר לה בכ"ד והביא ראי' מהא דמייתי רב יוסף מעגל זה והרי התם לא אמר לכהן בהדי' בכ"ד ואכתי אמר מנ"ל לרב יוסף וק' אטו עגל זה מיירי בכ"ד הרי התם חמשין הוה וכמ"ש רש"א אמנם כוונת רשב"א עד"ז דלרש"א רב יוסף בלי"ב תרתי בעי דליהוי מקרי מידי דקיץ שיאמר בהדי' שניתן בכך וכך ושיהי' נישום ג"כ וע"ז שפיר הק' הרשב"א א"כ נהי דבעגל ל"ש כ"ד מ"מ לא עדיף חמשין מכ"ד ואם בכ"ד בעי' אמר מכ"ש דבחמשין בעי אמר ואי לא אמר בהדי' לא מקרי כסף דקיץ וא"כ דלמא משום דלא אמר לא מהני אבל אי הוה אמר בהדי' הוה מהני אף דלא נישום ואכתי לרב יוסף היכא דאמר מנ"ל לר"י אכתי דבעי' נישום ג"כ מנ"ל או"ו אמר ל"ד והנה כ"ז אי הראי' דר"י ללי"ב וא"כ לד' רש"י ע"כ הראי' ללי"ק דללי"ב ק' קו' הרשב"א ומעתה התוס' כ' לעיל כד' רש"י וכמו שנבאר בס"ד וממילא הוצרכו לפ' דהראי' ללי"ק דיוקא ומיושב קו' רש"א:

ונבאר מ"ש דתוס' ע"כ כרש"י ס"ל בפי' אמר בכ"ד דאל"כ למה הוצרכו תוס' לעיל ליישב הקו' משמין את הנייר ללי"ק הרי לקמן וודאי כיון דלא אמר כלום בכ"ד הוה אלא ש"מ משום דס"ל דאמר דווקא בעי' ולקמן הרי לא אמר דהרי בשטר רצה לקדשה וק' ללי"ק ג"כ הרי דתוס' כרש"י ס"ל:

ואמנם סברתם דס"ל דבכ"ד אמר דווקא היינו כמ"ש הר"ן בשטת ר"ת לקמן דאפי' קדשה סתמא אם הדבר שוה הרבה אמרי' דדעתא אטפי ממה דשוה ישוב לא סמכא דעתא ולזה בעי' שיאמר בפי' בכ"ד דהיינו פרוטה וכמ"ש הבי"ש לדידן:

אמנם לפי"ז י"ל דדווקא בשיראי' דשוין הרבה צ"ל כן משא"כ בנייר דעל הרוב אינו שוה יותר מפרוטה גם רש"י מודה דא"צ שיאמר בהדי' בכ"ד וממילא ללי"ק לק"מ מנייר

וללי"ב י"ל ג"כ דהנה טעמא דרב יוסף משום דמשדה עפרון ילפי' והתם הוה כסף דקיץ אמנם למאן דיליף מאין כסף לא ידעי' כלל דבעי' קיץ ואף דלעיל מ' דתרוויי' בעי' ואמנם לקמן כ' תוס' גבי אין קרקע נקנה בפחות מפרוטה דאיכא מ"ד דיליף מאין כסף ומעתה י"ל בהא פליגי ר"מ ורבנן בנייר ר"מ משדה עפרון יליף וא"כ בעי' כסף דקיץ ולהכי לא מהני אם שמאו אח"כ וכרב יוסף ורבנן מאין כסף ילפי' ולא. בעי' כסף דקיץ וא"כ אין להקשות מרבנן על רב יוסף דאנן משדה עפרון ילפי':

בחמשין ולא שוי חמשין וכו' אין להקשות פשיטא דרבה מודה בזה די"ל סד"א טעמא דרבה דקבלה עלי' כדאמרי' בסודרא דר"כ לקמן קמ"ל דלא כ"א דטעמא דרבה דאשה סמכה דעתא:

ולכאורה הי' אפשר לומר דטעמא דרבה נהי דלא סמכא דעתא מ"מ לבתר דשמאוה מתקדשת למפרע דע"מ שישומו קבלה לקידושין וע"מ כמעכשיו וכמ"ש לעיל דא"כ היאך קאמר רבה לא צריכי שומא:

או"ו דס"ל דסמכא דעתא פי' דנהי דלא בקיאה בשומא כיון דבא לישאנה לא ינהג בה מנהג רמאות:

וי"ל דרבה ורב יוסף פליגו בהני אוקימתא לקמן פ' האיש מקדש ר"מ ורבנן גבי התקדשי לי בשט"ח דר"י ס"ל דבסמכא דעתא פליגי וא"כ מה התם דמסתברא דלא שביק לדידה ויהיב לאחרוני קאמרו רבנן לא סמכא דעתא כ"ש הכא דס"ל דגם ר"מ מודה ורבה ס"ל דהתם באותיות נקנות במסירה או בדרזפ קמפלגי אבל בדשמואל לא דנהי דרבנן אי' להו דשמואל מ"מ צ"ל דלא סמכא דעתא ג"כ:

ולכאורה הי' אפשר לומר דאתתא דנקט ר"י לרבותא קאמר ומשום דר"מ פליג וא"ש דמייתי לקמן מפה"ב אף דהתם לאו אתתא אא"כ דלמא בדלאו אתתא גם רבה מודה ומאי ראי' מייתי תו ר"י:

מה כסף דקיץ ע' רש"י נ' מתוך דבריו לבאר במ"פ להאי לישנא רבה ור"י דר"י ס"ל דכיון דעיקר קידושי כסף משדה עפרון ילפי' והתם לא כ' שוה כסף אלא דשוה כסף מ' שוב דמ"מ ילפי' וכמ"ש תוס' בר"פ אם נימא דשו"כ דומיא דכסף ומה כסף דקוץ אף שו"כ דקוץ אמנם רבה ס"ל כיון דגם מויצאה חנם אין כסף ילפי' קידושי כסף והתם ממילא ידעי' גם שו"כ דהרי אנן כסף לאדון זה י"ל אף אין שו"כ לאדון זה וא"כ ה"ה יש שו"כ לאדון אחר וא"צ ללמוד בפ"ע ע"ז וממילא נוכל לומר דלא בעי' שו"כ דומיא דכסף: תוס' ד"ה אף שוה כסף והנה לפי מ"ש רש"א לקמן ד"ה ענל דד' תוס' דללי"ב ל"פ כ"א בכ"ד וא"כ דלמא בהך דזוודי דאורדי מיירי דאמר בהדיא בשו"פ אא"כ מאי מק' הש"ס עלי'

דרב שימי ואי לית בה לא הא' אמר שמואל דהיכי דאמר בהדי' בשו"פ הרי ל"ש דשמואל אלא ש"מ דמיירי דאמר בכ"ד: והנה לד' הרמב' דמחלק בין שאשה מתאוה להן ק' הרי בהך דזוודי דאורדי ל"ש למימר דמתאוה להן ואמאי מהני שומא הרי גם רבה מודה והי' נ' דמהתם דייק הרמב' דלר"י ג"כ מהני שומא אח"כ וא"כ ה"ה ומכ"ש לרבה אי לדידן בדברי' שאינה מתאוה להן דמהני שומא גם בתר הכי:

אמנם למ"ש הלח"מ דהרמב' לא אמר לסברת' כ"א ללי"ק וא"כ דווקא בחמשין ושוה חמשין יש לחלק בין דברי' שמתאוה להן אבל לקמן בע"כ מיירי באמר לה בכ"ד וכמ"ש לעיל וא"כ התם שוב גם ר"י מודה וה"ה לדידן וכמ"ש: תוס' ד"ה אין ע"ע נקנה בחליפין מבואר מדבריו דס"ל אף דנדין מהאי תי' מ"מ הדין דין אמת וכן ד' הר"ן במתני' נבא אי"ה על דבריו לקמן אמנם ד' תוס' בגיטין שם בההיא עובדא דמייתי הכא דלמסקנא ע"ע נקנה בחליפין ונ' דדייקי הכי דק' להו קו' הריטבא אמאי לא תי' הש"ס אינו בתורת תבואה וכלים להיות נקנה בחליפין אלא ש"מ דלא בעי הש"ס לשנויי הכי משום דלא קיי"ל כן למסקנא אמנם ד' תוס' בשמעתין נ' דס"ל כר"ת דמפ' לעיל גבי אין אשה נקנית בחליפין דחליפין בכלל כסף ולהכי אצטריך סברא מ"ט אין אשה נקנה וא"כ ל"ש למימר בתורת כסף נקנה ואינו נקנה בחליפין דהרי גם חליפין בכלל תורת כסף ובשלמא בס"ד אמרי' בכסף היא נקנה א"ש והיה דומיא דאשה אבל בתורת כסף גם חליפין בכלל נמצא דהני ב' דיבורי תוס' פליגי בפלוגת' רש"י ור"ח לעיל:

ויע"ל דלכאורה יש לדייק דע"ע נקנה בחליפין מקו' הר"ן במתני' מ"ט לא קתני ע"ע נקנה בב' דרכים והוה ידעי' למעוטי חליפין א"כ מ' דבאמת אדרבא מה"ט לא קתני בשתי דרכי' אמנם הר"ן כ' ליישב זה דכיון דכבר אמעיטי חליפין באשה שוב לא אצטריך למעוטי בע"ע ואמנם תי' זה מספיק לר"ה דאמר חופה קונה א"כ שלש דרכי' למעוטי חליפין משא"כ למאן דלית לי' דר"ה ואצטריך שלש למעוטי חופה א"כ חליפין לא אמעוטי בהדי' הדרא קו' לדוכתא לתני ע"ע נקנה בשתי דרכי' אלא ש"מ דחליפין קונין בע"ע ומעתה הש"ס דהכא דמיעט ע"ע מחליפין קאי אליבא דר"ה דחופה קונה וחליפין משלש דרכי' אמעוטי משא"כ לדינא כ' תוס' ביבמות סוגי' דחופה דלא קיי"ל כר"ה ולית לן מיעוט לחליפין א"כ מ' דחליפין קונין בע"ע: והנה הרמב' פ"ב מה' עבדי' חילק בע"ע הנמכר לנכרי דאף דנקנה בשו"כ אינו נגאל בשו"כ והביא הכ"מ כי הוא מתו"כ ומירושלמי אמנם הלח"מ תמה מסוגי' דידן דאמרי' בפשיטות ישיב אמר רחמנא לרבות שו"כ והאי קרא בנגאל מן הנכרי' כ' ונ' לישב דהנה תוס' כ' במתני' דשו"כ באשה מע"ע ילפי' והק' נימא ע"ע ונזקין הוו כ' כתובין הבאי' כא' ואמנם לר' התו"כ א"ש דמדכ' רחמנא בפ' כסף

למעוטי שו"כ בגאולה ס"ד דאפי' בנמכר לישראל אינו נגאל בשו"כ ומסתבר טפי למגמר ע"ע מע"ע מע"ע מנזיקין ולכך אצטריך ושוב לרבות שו"כ וכיון דסתרי קראי הכא ריבה והתם מיעוט ע"כ מסתבר דרובה קאי בנמכר לישראל ומיעוט קאי בנמכר לנכרי כדכ' קרא ומעתה קו' הש"ס הכא הוה הך ברייתא במאי מיירי אי בנמכר לישראל הרי יישוב גאולתו ואפי' נגאל בשו"כ ומכ"ש נקנה ואי בנמכר:

לנכרי אכתי כיון דבגאולה אצטריך מיעוט לשו"כ ואס"ד גם נקנה אינו בשו"כ בגאולה מיעוט ל"ל וד' הרמב"ם מיושבי' דלא די דל"פ ש"ס דידן אתו"כ וירושלמי כ"א גם מסתייעא הכי:

עגל זה לפ"ב יל"ד למאי דמסקי' דברייתא בקבלה עלי' ומסקי' דבעי' גברא רבה כרב כהנא א"כ תינח טלית עגל מא"ל ונ' דצ"ל דבעגל מלתא אחריתי איכא דהנה אם גם עכשיו אינו שוה ה' סלעי' מ"מ בימי' מיעטי' יהא שוה ומי שאינו מקפיד על הוצאת הימי' מועטי' הללו ממילא יוכל לקבלו עכשיו כאילו כבר גדל בחדש יותר וא"כ תנא דברייתי' תרי גוונא נקט עגל שיוכל להיות מצ"ע שוה לכהן ה' סלעי' וטלית אם גברא רבא הוא:

ואמנם קו' זו נ' דק' לי' להרמב' ולזה מפ' דוודאי כי היכי דבעגל לא בעי' גברא רבא ה"נ בטלית ובדרב כהנא הוא דבעי' גברא רבא וזה תלי' בחלופי הגרסאות וזה דגרסא דידן שקיל סודרא מבי פה"ב וז"נ דהי' גי' הרמב' והי' מפ' כי באמת הבעה"ב אבי הבן הוה יהיב מלבד הסודרא עוד שאר חפצי' יען הסודר לא הי' שוה ה"ס ורב כהנא לא שקיל כ"א הסודרא ואמר לדידי שוה ה"ס והיינו מפה"ב וא"כ התם דווקא דהאב גופי' אודי דאין הסודר שוה בעי' דליהוי גברא רבא אבל בעלמא לא:

אמנם החולקי' על הרמב' היו גורסי' גי' התוס' בפה"ב ומיירי שהאב נתן לו סודר בה"ס וא"כ בכ"ג בעי' גברא רבא:

ואמנם מד' רש"י ד"ה עגל זה שהאריך מאוד והביא לישנא דקרא מ' דבא ליישב מדוע לא הי' רב יוסף מתרץ מעצמו דברייתא בקבלה עלוי' וזה דרב יוסף הוה סבר כיון דבקרא כ' תפדה בערכך חמשת שקלי' ח' דבעי' שיצא מיד האב שוה ה' סלעי' וכיון דבאמת אינו שוה ממילא לא קונם מצות פדיי' אפי' אם קבל הכהן עלי':

ואמנם ד' הרמב' נ' דהא דאמר רב אשי לא אמרן אלא רב כהנא וכו' היינו ליישב דלא תימא דגם ארב כהנא פליג רב יוסף ולזה קאמר רב אשי דד' רב יוסף דדווקא רב כהנא דגברא רבא הוא ובריית' ע"כ לא מיירי בגברא רבא מדתני עגל ואמנם אנן לדידן בקבלה עלי' לחודא סגי:

והנה עדן צריך ליישב למה נקט לרב יוסף תנא דברייתא עגל והנה למ"ש י"ל דלא תימא דבגברא רבא מיירי:

אמנם ד' תוס' שכ' עגל זה ללי"ק מייתי ראי' נ' דל' עגל ק' להו ולזה נ' דכבר הקשינו לעיל דמאי אתתא לא סמכא דעתא שייך כאן ואמנם נ' דהנה ד' ר"ת לקמן דלהכי קאמר הש"ס והל' שיראי ל"צ שומא ולא קאמר הל' כרבה משום דבאמת דווקא דומי' דשיראי קיי"ל כרבה דהיינו דבר ששומתו ידוע ואמנם רבה דקאמר ל"צ שומא דהא שוה מ' כיון דשוה ללי"ב אם שמאו או לא ורב יוסף אפי' בדבר ששומתו ידוע כגון שיראי פלוג ואמנם בדבר שאין שומתו ידוע ל"ד אתתא ה"ה כל אדם לא סמיך דעתי' אבל דבר ששמתו ידוע דווקא אתתא דאינה בקיאה בשומא לא סמכא דעתא והנה הראי' דמייתי רב יוסף הוא רק מול רבה דס"ל דלא בעי' בכל דוכתא שומא דאא"ב היכא דאין שומתו ידוע בעי' שומא א"כ הך ברייתא נקט טלית דומי' דעגל מה עגל כל עגל יש לו שומא בפ"ע ואין שייך לומר שומתו ידוע ה"נ דומי' דהכי מיירי בטלית שאין שומתו ידוע והיינו דקאמר כיון דלא קיוצו דק' ללי"ק וכמ"ש לעיל אמנם ר"ל דאין שומתן ידוע לא וז"ש תוס' דמעגל עיקר ראיתי דעגל היינו דבר שאין שומתו ידוע וכ"ז אי ללי"ק מייתי משא"כ ללי"ב דבעי' שוה כסף דקוץ א"כ עגל זה דנקט תנא ל"ל לרב יוסף בשלמא למסקנא א"ש וכמ"ש אבל לר"י מא"ל א"וו ללי"ק מייתי ראיה דהיכי דאין שומתו ידוע לא סמיך דעתא ואצ"ל דתוס' לא גרסי נמי וכמ"ש רש"א:

ומיושב ג"כ מ"ט באמת לא פסקא לגמרי כרבה והיינו משום דבאמת ברייתא דהכא ק' לן ולמיקמי בגברא רבא וקביל עלוי' נ' דוחק א"וו בדבר שאין שומתו ידוע לית הל' כרבה אבל בשומתו ידוע דפליג ר"י מטעם אתתא לא בקיאה בשומא לא קיי"ל כ"א נ' דאמרי' דסמכא דעתא כיון דשומתו ידוע הו"ל מלתא דעבודי לגלוי ולא שקרי אנשי:

ועד"ז יש ליישב ג"כ קו' הלח"מ על הרמב' הרי עגל וטלית לא הוה דברי' שאדם מתאוה להן דגם הרמב' לא קאמר אלא דלא קיי"ל כרבה בדברי' שאין אשה מתאוה להן אבל רבה דקאמר הא לא שוה וודאי דלא מחלק בין מתאוה לאין מתאוה ורב יוסף לאפוקי מרבה מייתי ראי' ואפשר ג"כ דמשו"ה לא קיי"ל באין מתאוה כרבה משום דק' לן ברייתא אלא דלשיטת הרמב' דלא בעי גברא רבא אין דוחק כ"כ לאוקמא ברייתא בקביל עלי' וצ"ע:

רש"י אע"פ שנתנן לכהן נ' כוונתו דבפה"ב לא שייך הפרשה בפ"ע ונתינה בפ"ע דעיקר פה"ב הנתינה דאלת"ה הו"א בהפרשה מיירי ברייתא ולהכי בעי' שומא דעדן לא קיבל הכהן אמנם בעי' נתינה דווקא:

ואמנם ליישב ת"מ ד' הרמב"ם נ' דק' לי' מ"מ בשלמא פי' דרב יוסף מבואר בברייתא דרישא דלא תני שומא מיירי בלא נישום סיפא דתני שומא מיירי בנישום משא"כ תי' דידן דרישא בלא קיבל סיפא בקיבל היכא רמיזא הלכך מסתבר לן טפי מלתא דרב יוסף בהא:

ואלא א"כ קשי' באמת היכי מתרץ לה רבה ונ' דגם זה יישב הרמב' בשיטפי' דלישנא בה' ביכורים שם שכ' באותה הל' עוד דין ממס' בכורות דהיינו שיכול האב ליתן הה"ס אפי' לי' כהני' ונ' כי בא ליישב בזה ברייתא דידן דבשלמא ברישא דלא אמר כ"א לפדיון בנו עדן לא ידע הכהן אם כוונתו על כל הה' סלעים וכסבור כי השאר יתן לכהן אחר משא"כ אם אומר בהדי' בחמש סלעים והכהן נתרצה הייני קבלה עלי' אמנם כ"ז אם דיו בקבלה עלי' משא"כ אי ס"ד כד' החולקי' דתרוויי' בעי' גברא רבה וקבלה א"כ היכי רמיזא בברייתא גברא רבא בסיפא טפי מרישא אלא ש"מ דבדר"כ מלתא אחריתי הוי' דבעי' גברא רבא אבל בעלמא בקיבלה עליו לחוד סגי: ולד' החולקי' על הרמב' באמת צ"ל דכולא ברייתא בגברא רבא מיירי ואמנם ברישא אף דגברא רבא הוא לא קיבל עלי' דהוה סבר דכוונתו השאר יתן לכהן אחר משא"כ בסיפא דוודאי קיבל עלי' וכיון דגברא רבא הוא מהני: והא דרב כהנא נ' ליישב לד' הרמב' דגריס ג"כ כגי' התוס' שקיל סודרא בפה"ב וס"ל דר"ל דהאב לא הזכיר שום שומא כ"א אמר סודר זה לפדיון בנו ולזה הוצרך רב כהנא לשום אותו וכה"ג באמת לא מהני כ"א בגברא רבא וכיוצא:

ואפשר לכוון ג"כ ד' רש"י ד"ה לדידי שוה לי לזה אמנם יותר מסתבר דכוונת רש"י לד' הרשב"א דבסודר שאני דלא שוה לשום אדם:

אמנם נ' ליישב ד' הרמב' עוד ע"ד אחר דהא גופא דס"ל להרמב' לחלק בין דברי' שאשה מתאוה להן למד מתי' הש"ס דמשני דקיבלה עלי' מהני א"כ חזי' דבעי' קבלה עלי' ומעתה בשלמא בדברי' שאשה מתאוה להן ומחמדתן הייני קבלה עלי' והייני דלבתר דמסקי' דברייתי' מיהת בקיבלה עלי' מיירי אמרי' והל' שיראי לא צריכי שומא דהיינו דברי' שאשה מתאוה להן ומעתה מתי' הש"ס הלזה הוא דדייק הרמב' לפליגי בהא משא"כ רב יוסף דמק' ולא נחית לחלק בין קיבל ללא קיבל שפיר מק' דלדידי' ג"כ אין חילוק בין דברי' שאשה מתאוה להן לשאר דברי':

ואמנם באידך שכ' הרמב' דלר' יוסף די בשומא מכאן ואילך לכאורה ע"כ הדין עם הלח"מ דהרמב' לא כ' כן כ"א ללי"ק ורב יוסף ללי"ב מייתי ראי' אלא שיק' מהיכן ראה הרמב' דהני תרי לישני פליגי בהא ונ' דק' לי' להרמב' מ"ט באמת לא מפ' לי"ק כלי"ב דטעמא דרב יוסף משום דבעי' שוה כסף דקיץ אא"ב דבהא גופא פליגי לי"ק מפ' צריכי שומא

דקאמר רב יוסף ר"ל דעדן מועיל שומא מדלא קאמר אינה מקודשת ולי"ב מ"מ מפ' דר"ל צריכי ושומא מעיקרא ידענא בהא פליגי משא"כ אי כד' רש"י דגם ללי"ק לא מהני תו שומא א"כ מ"ט נאיד לי"ק מלי"ב דמסתבר טעמא:

ואמנם לולי ד' תוס' היינו מפ' סדר הנך הל' דקאמרי' עד"ז דד' ר"ח דהך תגא דמלכא דקאמר ר"ל אפי' יהיב לה תגא דמלכא ג"כ אינה מקודשת ולכאורה יש לטעות דהטעם דתגא דמלכא אינה מקודשת משום שומא ולזה קאמר הש"ס דאף דתגא דמלכא אינה מקודשת מ"מ הל' שיראי ל"צ שומא וקאמר הטעם דהרי קיי"ל כר"א דהתקדשי לי במנה ונתן לה דינר מקודשת ואי לאו סמכא דעתה אמאי מקודשת או"ו אמרי' אשה סמכא דעתא ואמנם עי"ז יש לדחות לכאורה הא דרבא אר"נ ולמימר דגם טעמא דידי' משום דאמשכון לא סמכא דעתא ולזה קאמר דמ"מ הל' כרבא אר"נ דהתם הטעם משום מנה אין כאן משכון אין כאן:

ברוך רחמנא דסייען מריש ועד כאן:

תוס' ד"ה וכל קנינו הנה לכאורה למאי דקיי"ל עבדי כמקרקעי ואפי' עבד עברי כמבואר בפ"ג דמגילה גבי תשעה וכהן ע"ש בתוס' ל"מ הש"ס מידי וא"כ בלא"ה ע"כ אזיל הש"ס שלא אליבא דהל' וממילא גם להא מלתא אזלא שלא אליבא דהל' דלהל' ידעי' משדות בכסף יקנו:

ואמנם תי' ר"ת ע"כ לא ס"ל לרש"י דמפ' בגיטין פ' השולח נכרי קונה ישראל בחזקה הלבישו והנעילו וא"כ גם בחזקה קונה ע"ע וע' ברשב"א בזה: והנה קו' תוס' ולאו ק"ו ג"כ ל"ק לרש"י דשפיר ס"ד דקונה בע"ע אפי' בשטר:

וע' ברמב"ן בחומש פ' משפטי' בשם מכלתא דאין דין אמה העברי' בגוי מלעם נכרי ע"ש ותימא שלא זכר הרמב"ן בשמעתין ד' עצמו:

תוס' ד"ה שפיר הביאו תחלה פי' הקונטרס דבלא זה י"ל דבאמת מנמכר לנכרי ילפי' ואמנם רש"י לא פי' כן מסוגי' דלקמן בפלוגתא דת"ק ור"א דע"כ אנמכר לישראל קאי:

דכ"ע יליף שכיר ע' רש"א וסיים ויש ליישב נ' כוונתו דאי ילפי' שכיר שכיר גם ממכריהו ב"ד ילפי' כמבואר בד' תוס' ד"ה שכיר דשם שכיר חד הוא:

והנה המ"ל הק' ל"ל לי להענקה הרי מולאמתך תעשה כן מבואר דמוכר עצמו אין לו הענקה דאל"כ למה לי ולא זכר ג"כ ד' עצמו שכ' לעיל דס"ד דהענקה ל"ש כ"א היכי דשייך משנה שכר שכיר ובאמה ל"ש כן דאינו מוסר לה עבד ולזה אצטריך ואף לאמתך ולעולם במוכר עצמו יש לו הענקה: נ' דהא דנקטו תו' שאינו בתורת גיטין היינו דקידושין אולי מהני בנכרי אלא דלא בעי דבייחוד סגי אלא דקידושין בשטר ע"כ לא שייך בנכרי

דילפי' מויצאה והיתה וגיטין אמרי' בהדי' כי שנא שלח אמר ה' אלקי ישראל בישראל נתתי גירושין ולא באומות:

הק' הרא"מ הביאו ההפלא"ה מאי מסייע בפדיינה הלא כ"ז ששילם לה עבדה אצלו ונ' דהנה כל ענין אמה העבריה אינה כ"א עד י"ב שנים ויום א' דאז יוצאה בסימני' והנה ידוע דקטנה בת ו' שני' אינה שוה כלום ובת י"א וי"ב עיקר שויה ונמצא דמה שמגרעי' לו בעד שני' הראשוני' כמו בעד שני' האחרוני' שפיר נקרא מסייע בפדיינה:

אחר כ' זאת מצאתי בהפלאה בשם הרא"מ:

ג' ראי' לד' המ"ל דמכרוהו ב"ד יש ג"כ שייכות למכרו לפחות ואעפ"כ אמרי' גניבו ה' מאות ושוה אלף אינו נמכר דאם גנב ב' שני' או שנה א' לפני היובל אטו התם נמכר אפי' אם הגניבה אינה שוה לפי דמי' אלא ש"מ לא נתנה תורה דברי' לשיעורין:

כ' רש"י דלא עבד איסורא דלא גנב ר"ל דאי' וודאי עבד שהרי עבר על כי לי בני ישראל עבדי' אלא שלא גנב ובגניבה דווקא קנסה תורה:

הק' רש"א לעיל כי' ילפי' לכסף בשכיר ניפרוך מה למכרוהו ב"ד שכן בע"כ ונ' דהנה כ' תוס' ב"מ פ' המקבל דע"כ הך גזי"ש דהכא מופנה דאל"כ לא הוה פריך הש"ס מאן תנא דהרי ריבי בפ' המקבל לית לי' שכיר שכיר וא"כ כיון דמופנה לכאורה אין משיבין אלא כ"ז אם לא ידעי' למאי אתא ומעתה לבתר דילפי' מנה קנין כסף שפיר פרכי' הכא פרכא משא"כ לעיל ל"ש למפרך מידי:

כ' רש"א ליישב קו' תו"י דאי לא הוה לן אלא חד קרא ע"כ הוה מוקמא לי' למכרוהו ב"ד ולא לנרצע נ' כוונתו משום דבנרצע כ' ועבדו לעולם ובמסקנא ע"כ דרשי' לעולמו של יובל אבל אי לא הוה לן אלא חד קרא הוה מקמי' לי' טפי למכרוהו ב"ד:

תוס' ד"ה אמאי וא"ת היכא תיסק כוונתם דע"כ השתא גם מכרוהו ב"ד בעי למילף דאי לא א"כ נילף מוכר עצמו שכיר שכיר ממכרוהו ב"ד:

מ"ש רש"א דגם נמכר לנכרי יוצא בשטר כוונתו דגם זה הוה ילפי' בק"ו: כ' הריטב"א דעבד עברי לא אתקש לקרקע וכו' וע' במגילה פ"ג גבי ואדם כיוצא בהן מבואר דגם עבד עברי אתקש לקרקע וע' תוס' שם ואמנם מ"ש הריטב"א דאס"ד אתקש א"כ גם בחזקה וחליפין יהא נקנה נ' דלק"מ דחזקה אימעיט מקרא בהדי' מאותם וכן חליפין מהאי קרא אימעיט כמ"ש המ"ל בשם מהרי"ט בה' עבדי':

והנה הכריח הרמב"ן דהא דע"ע גופו קנוי וצריך שטר שחרור דווקא לענין קנין אי' ואמנם הרמב"ם בה' עבדי' כ' בהדי' דגם לענין קנין ממון צריך שטר דווקא ונ' טעמו דאמרה

תורה משנה שכר שכיר וא"כ הקיש הכ' שכירות היום בע"ע לשכירת הלילה וכשם שצריך שטר על שכירות הלילה צריך שטר על שכירות היום:

יל"ד מנ"ל כלל דאמה העברי' יצאה בנערות מדכ' ויצאה וגם אין כסף חד לנערות וחד לבגרות דלמא חד לבגרות וחד למיתת אב ונ' דבשלמא השתא אצטריך תרי קראי דאף דנערה ברשות אב מ"מ יוצאה מאדון משא"כ אי קראי לבגרות ומיתת אב א"כ הטעם דמה מכר הראשון לשני כל זכות שתבא לידו ותרי קראי ל"ל:

הק' הרשב"א אמ"ש רש"י דאיתא באיש היינו נרצע הרי האי יתירה לא קאי אנרצע כלל ונ' כוונת רש"י דאי הוה תנא מיתת אדון א"כ הי' מבואר דהאי יתירא לא קאי כלל אנרצע והייתי אומר דגם בסימני' יוצא נרצע: דאית לי' קצבה וצ"ל דגרעון כסף מקרי י"ל קצבה דבשעת מכירה ידעי' בכמה נמכר לשנה:

כ' רש"א דל"ש בברייתא דר"ש למימר מאי שייר דשייר יובל של רציעה וק' דהיינו רציעה דקתני בברייתא ובשלמא לריטב"א היינו באמת קו' הש"ס אבל לרש"י ק' ונ' דשייר גרעון כסף:

ענק אמה ומציאתה נ' דס"ד דאמרי' בבגדו בה כיון שבגד בה פ"א שוב לא יוכל למוכרה דאין שפחות אחר שפחות וא"כ בשעת מכירה פקעה זכות אב ומהי"ת יזכה בהענקה קמ"ל דלא פקע כל זכותי' דהרי מציאתה אינו לרבה וא"כ ממילא לא מכר לו זכות מציאתה וממילא דהוה לאביה וא"כ לא פקע זכותי' וגם הענקה שלו:

הנה מסיק המ"ל בשם מהרי"ט דלרש"י דאיבה היינו משום מזונות ע"כ איבה דאמה רק לאחר שתצא ונ' דגם לתוס' לכאורה צריך להאי טעמא דתינח למ"ד דאם מייעדה האדון צריך כסף קידושין אבל למ"ד דכסף מכירה היינו כסף ייעוד א"כ דמי קידושין של האדון אם ירצה לייעדה קודמין ואיך בידו של אב למוסרה למנוול אלא ש"מ דלאחר מיכן קאמר ואמנם מה שהק' המ"ל מבן שאינו סמוך נ' דלק"מ דבשלמא אם אנו רואין דאב זה אינו מפרנס בניו למה זה נחיש לאיבה מש"כ כאן מה שמכרה לאדון היינו פרנסה דהרי האדון חייב לזונה וא"כ שפיר חיישי' לאחר שתצא לא יזונה:

אותם לבניכם ע' מ"ל שכ' דתרתי ש"מ מאותם חזקה ומלבניכם ולא בנו' ונ' להסביר הענין דל' והתנחלתם משמש ב' לשונו' חדא ל' נחלת קרקע לומר דעבד כנעני נקנה ע"ד שקונין קרקע דהיינו בחזקה ודווקא עבד כנעני ולא עברי מאותם ותו ל' נחלת ירושה ודווקא שוב כנעני ולא בתו העבריה: דקדק המ"ל מדוע השמיט הרמב' דשכר בטלה לרבה ונ' דהיינו בכלל ברח כיון שעוסק במלאכת ענמה וכבר כ' הרמב' דחייב להשלים אלא דשכר בטלה לא גרע מגרעון כסף:

יו"ד קרת לולי דמסתפינא הייתי אומר משום דאות י' הרבה פעמי' יתר במקרא כמו מקימי המגביהי וכיוצא ויו"ד קרת ר"ל יו"ד של מקרא דהיינו שפת יתר:

כ' הרמב' הענקה ניתן לעשה וע' מ"ל דהענקה לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו ומ"מ כ' הרמב' דניתק לעשה לומר שישתדל ע"י העשה לתקן הלאו ועד"ז יתיישבו גם ד' הרמב' בה' ק"פ גבי מותיר בפסח ע"ש: הק' המ"ל מ"ש השבת העביט שכ' הרשב"א דלא מקרי לאו כ"א עשה משום דניתק לעשה ושילוח הקן לוקין אף דניתק ולי דבריו צ"ע דשילח הקן כשלוקין היינו אם ביטל העשה דאז לא הוה כ"א לאו משא"כ השבת עביט דל"ש כלל ביטל מ"ע כדאמרי' במכות א"כ לעולם לא הוה כ"א עשה: ואמנם כולא שקלא וטריא בהענקה במ"ל שם תמה דמידי אשר יברכך כ' כמו בצדקה אשר ברכך ל' עבר כ' ומאי מתן שכר שייך בזה:

תוס' ד"ה אמה לכאורה למ"ש המ"ל דאצטריך וכי תשלחנו אף דכ' מעמך לסימני' א"כ גם סימני' ידעי' לי' ונוכל לומר בויציאה בשש וע"ד אם אין ענין ואמנם מדכ לאמתך ע"כ מכי תשלחנו סימני' מרבי':

גמ' מניין לבורח שחייב להשלים פי' דס"ד מדכ' ובשביעית יצא אפי' ברח בתוך שש ת"ל יעבוד דווקא וכ"ת א"כ מאי ובשבועי' להכי קאמר דס"ד אפי' חלה קמ"ל דחלה לא:

כ' רש"י אם פגע בו יובל למחרתו נ' דעתו כד' הסמ"ג בכ"מ כאן דיובל אינו מפקיע השלמה כדאמרי' בירושלמי דאינו ברשותו והכא בגוונא דלא שייך השלמה דהיינו שפגע בו יובל למחרת ומיושבי' ד' הפמ"ג:

ולדחות זה כ' הריטב"א דאין זה ענין דמה שמשלום אחר היובל הוה כפורע חובו אבל עבדות יובל מפקיע:

תוס' ד"ה חלה לכאורה עדיפא הו"ל לאתובי דאי באונס מקבל שכרו משלם למה יחזור בו כלל באונס:

בסו"ד ע' רש"א ונ' דמשום קו' רש"א נקט הרמב' כשכיר כתושב ולא משנה שכר שכיר:

כ' רש"י ד"ה מעלות ראי' דבעי' שתי כסף והוא שלא אליבא דהל' ונ' ד' רש"י דאי למ"ד כ"ש מאי הענקה שייך בכ"ש דאין מקרא יוצא מידי פשוטו: תוס' ד"ה חדא וכו' ונ' לכאורה בלא"ה מאי תפשת מרובה לא תפשת שייך כאן הרי יותר מחמשי' ע"כ לא הוה ונ' דה"ק אי מאשר ברכך בעית נתינה מרובה א"כ נילף מצדקה דאין לה שיעור דכ' נתן חתן אפי' ק' פעמי' והיינו לא תפשת:

גמר מיניה נ' דאף ר"י גמר מיניה דאל"כ מסדרון לב"ח מנ"ל ולי נ' דאדרבא מאן דדריש מינה מינה כאן לית לי' מסדרון לב"ח ומאן דלא דריש כאן היא ניהו דדריש

למסדרין לב"ח ממינה מינה ועד"ז יש ליישב שם בב"מ דקדק עצום רבה בר אבוה אשכחי' לאלי' דהוה קאי בביה"ק של נכרי' אין מטמאין באוהל וק' הא הוה לי' לשואלי' תחלה ועוד היאיך הי' לטעמי' רשאי להשהותי בשאלה ותשובה ולמ"ש א"ש דמתחלה כד חזי' קאים בביה"ק של נכרי' הי' יודע דכר"ש ס"ל אלא דלר"ש דדריש מינה מינה להענקה א"כ מסדרין לב"ח מנ"ל וא"ל גמר מיכה מיכה וא"כ לאו כר"ש ס"ל ומ"ט קאים מר בביה"ק א"ל בהא מיהת כר"ש ס"ל:

ולר"י ור"ש האי צאן וגי' ע' רש"א לר"י שפיר כ' דנתינה כ' לבסוף משא"כ לר"ש דגמר מינה מינה שפיר כ' בתחלה וע' בריטב"א מ"ש ליישב: רש"י ד"ה עובד את הבן ואנו עובד את הבת וכו' לכאורה כוונתו דדוקא בתורת ירושה אינו עובד:

את הבת משא"כ בתורת מתנה אם נתן לה אבי' במחלק נכסיו וכיוצא אמנם הכ"מ כ' בשם רלב"ג דמברייתא זו שמעי' דאין עבד עברי נמכר לאחר או נתן במתנה כוונתו דמברייתא זו שמעי' לא מקרי נכסיו דאל"כ למה אין הבת יורשתו וא"כ כוונת רש"י אפכא דדווקא בתורת ירושה עובד הבן ולא הבת אבל אם בחייו נותנו במתנה אפי' לבנו לא מהני אלא שצל"ע ברש"י חומש פ' בהר ע"פ לא ימכרו ממכרת עבד שלא יעמידנו על אבן הלקח מ' הא שאר מכירה שייכא גבי':

גמ' ולהוציא את האח נ' דלהוציא הבת ל"ק לר' דבבת כ' העברה דלא שייך ירושה גבה דלא מתקיי' שם המוריש משא"כ באח דהירשה חזרת לאב וודאי הוא יורש גמור כחו בן:

תוס' ד"ה מרבה המשך דברי' דהנה בתוס' רי"ד תי' קו' התוס' דגם נחלה מייעוד שמעי' כדאי' בב"ב ואמנם גם שדה אחוזה מייעוד שממי' אלא דצ"ל דהמק' הוה סובר דאית לן שום קרא וא"כ מ"ש נחלה:

ד"ת נכרי יורש את אבי' כ' הפוסקי' דנ"מ לגזל גוי וא"כ לכאורה רבא ור"י פשיטא לה' דגזל גוי אסור ונ' דהפוסקי' לא כ"כ אלא אהרי"ף והראש שהביאו להך דרבא ור"י משא"כ רבא ור"י לענין גוי עצמו שנהרג אם גזל ירושת נכרי קמ"ל וע' לקמן:

גר את הנכרי ע' רש"י דלכאורה פשיטא דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי לזה כ' רש"י דמ"מ נולד מאליו לא ידעי' קמ"ל רבא דהו"ל כנולד מאליו: אלא מדרבנן לכאורה כיון דירושת גוי דאורייי' וגר לאו דאורייי' היאיך הפקיעו חכמים ירושת הגוי והוה מ' דאפי' אגוים אמרי' הפקש ב"ד הפקר ואפשר דבדיני' דיינא להו:

תוס' ד"ה חליפי הנה ד' דהכא צ"ע ובאמת בע"א שם נאדו מד' דהכא ונ' כוונתם דבאו לרשותו מ' אפי' בלא ידיעתו ובלא ידיעתו כיון דאח"כ אומר טיל אתה ע"א גלי דעתי' דלא ניחא לי' דלקני לי' רשותי' וא"כ עדן שייך ברירה:

הק' הרשב"א על תי' התוס' רי"ד דבב' מינין אין ברירה מגמ' דתמורה דגדיא וכלב שייך בהו ברירה והנה מ"מ תו' תוס' רי"ד א"ש דעכ"פ תנא דדמאי לא ס"ל הכי והקו' על הש"ס דתמורה שהיא כנגד הך מ' דתמורה דאית לה ע"כ ברירה ומ"מ בב' מינין אין ברירה ונ' דעיקר החילוק בין מין א' וב' מינין הוא דב' מינין דרך לחלוק כל מין בפ"ע ולא מין כנגד מין ולהכי אין ברירה ואמנם תינח בב' מינין דחטין ושעורין וכיוצא משא"כ בגדיא וכלב דע"כ יחלקו גדיי' כנגד כלב א"כ גם בב' מינין יש ברירה ומה"ט נ' דנקט תנא ע"א ומעות ויי"נ ופירות דע"א אין דרכה ליחלק בפ"ע ושייך גבה ברירה משא"כ ביי"נ דשייך בו חלוקה ל"ש בו ברירה וע"כ מטעם ירושת גר לאו דאוריי' אתי' עלה:

נכרי את הגר יל"ד פתח בתרתי וסיים בחדא דלא מייתי ראי' אנכרו את הגר ונ' דעיקר דצריך רבא להכריח היא דלא נימא כיון דתקנו רבנן ירושה. לגר אפי' לנכרי את הגר וגר את הגר נמי תקנו לזה הביא רבא ראי' דגר את הגר אינו יורש וע"כ הטעם דלא תקנו ירושה אלא לגר את הנכרי משום שמא יחזור לסורו וא"כ ממילא ה"ה בנכרי את הגר לא תקנו:

רש"י ד"ה לא יחזיר לבני' אם מת האב כוונתו דבחיי האב כשם דאמרי' בעלמא כל המפקיד ע"ד אשתו ובניו הוא מפקיד וה"ה אפכא דרשאי הנפקד להחזיר לבניו ה"נ כיון דהוא מחזיקם לבניו רשאי להחזיר להם: גמ' אין רוח חכמים נוחה הימנו ע' רש"י ור"נ וסמ"ע קכ"ז ולי נ' דאין רוח חכמי' נוחה הימנו דנ' כתפקפק על תורה שבע"פ:

ע' ברא"ש מ"ש לתרץ מדרב מרי ולדברי' ק' א"כ בלידתו שלא בקדושה ח"ט לא גזרי' כיון דהראש לא מהפך הפשט דאי מהפך א"כ בלא"ה ל"ק מרב מרי דהתם לידתו בקדושה הוה וא"כ למה בלידתו שלא בקדושה לא שייך יחזור לסורו וצ"ע:

אמנם ע"ד הרא"ש אפשר לומר דלגבי גברא רבא כרב מרי לא שייך יחזור לסורו ואדרבא אם רבא מחויר לו הוה זילותא לגבי':

ור"ח בר אבין מ"ט לא אמר כרבא יל"ד דרבא בתרא הוא ושמעה להא דר"י וא"כ מתחלה הו"ל להש"ס להק' ורבא מ"ט לא אמר כר"ח ב"א ונ' דלכאורה נ"מ טובא בין ילפותא דרבא לילפותא דר"ח ב"א דלרבא ש"מ תרתי חדא דנכרי י"ל יורשי' ותו דישראל מצווה על גזל גוי דאל"כ פשיטא דלא יחשוב עם יורשי' קוניהו כיון דמוירי בידינו תקופה כמ"ש תוס' לעיל משא"כ לר"ח ב"א לא שמעי' אלא דנכרי' י"ל יורשי' ונ"מ כמ"ש לעיל לגבי נכרי חברין ולזה לא מק' הש"ס כ"א ור"ת בר אבין מ"ט לא אמר כרבא ומשני דלמא אדרבא מה"ט אמר קרא קוניהו לאשמעי' דאין להם יורשי' ונ' דר"י לטעמי' דס"ל ביבמות דנכרי' י"ל חיים וא"כ מסברא יורש את אביו וא"כ ע"כ קרא אשמעי' דאינו יורש דליהוי

יורש לא אצטריך אלא עכשיו דכ' קוניהו גילה לן לבני לוט וגו' דנכרי יורש ורבא יוכל להיות דסבר: כר"ל ביבמות שם דאין חיים וא"כ אי לאי קרא אינו יורש וממילא מסתבר דקרא אשמעי' דנכרי יורש ומה"ט ג' ג"כ דדקדק רבא ואמר נכרי יורש אבי' כלומר דאמו וודאי ירות ואמנם בתר הכי פריך מ"ט לא דריש רבא ג"כ קרא דר"י והוה א"ש טפי דרשא דרבא:

כאן באדם א' ע' רש"י וכ' תוס' רי"ד דהכי מסתבר דלמה יגרע אם חזר וגלב ומ"מ הרחב' פסק אם חזר וגנב אינו נמכר ונ' טעמו דבאדם א' כיון שמכיר בו שהוא גנב הי' לו להזהר ממנו והוא הפושע בעצמו ולהכי לא קנסה תורה לגנב כולי האי שיהא נמכר:

נקיט מרגניתא ע' רש"י דעיקר הקו' מנ"ל כלומר אילו הוה לן קרא לא הוה ק' דכך גזיה"כ אבל מנ"ל ומ"מ הש"ס לא פריך בפשיטות מצ"ל די"ל דכ' לי' שטרא אכילא דמי' בלא גירעון וא"כ לכאורה הוה קו' מגירעון שיוצאה בו אמנם התינח אי האי שטרא שטרא הוה אך הרי אין לה עכשיו כלום וא"כ נקוט מרגניתא בידי' ויהיבנא לי' חספא וממילא מנ"ל:

תוס' ד"ה אמר אבי' ק"ק וכו' נ' דלכך כ' וק"ק משום דיש ליישב ד' כשלא יהי' לו לאב דאז אין כופין אותו הדר ומזבין לה אלא דמ"מ לא דמי לגמרי לע"ע:

ייעוד אירוסין וכו' יל"ד לד' הר"ן דכ' ריש כתובות דחופה היינו הבאה לבית א"כ ממילא ייעוד נישואין עושה ואף שיש לדחות דמיבעי' לי' שתיעדה בבית אבי' אחר שקנאה בכסף ואמנם זה דוחק ונ' דגם לד' הר"ן ע"כ צריך הבאה לבית לשם חופה דאל"כ אטו מי שיש לו בת ישראל בתוך ביתו וקידשה א"צ חופה אלא וודאי הבאה לבית לשם חופה בעי':

אלא דיל"ד הרי אמר הכ' שארה וכו' לא יגרע וא"כ ש"מ דנישואין עושה וצ"ל דה"ק קרא דאם בתר הייעוד הי' לו עמה חופה הייעוד אירוסין ושארה וכו' לא יגרע אא"כ ש"מ דלא קיי"ל כר"ה דאמר חופה קונה דאי כר"ה א"ר כיון דבחופה מיירי קרא וחופה הוה אירוסין ג"כ ופשיטא דשארה לא יגרע אלא וודאי סוגיין דלא כר"ה:

נ"מ ליורשה לא קאמר נ"מ שתהא מותרת לו דעדן היא כלה בלא ברכה דוודאי לא עדיף ייעוד מחופה דבעי' ברכה:

רש"י וירש אותה וכו' יל"ד התם שאני שהיתה עם בעלה עד שעת מיתה וצ"ל כיון דעכ"פ המיתה מפריד האישות א"כ שוב יירשנה אבי' אלא ש"מ דנישואין מוציא מרשות הבעל:

וניא מוכרה לקרובי' ע' ברמב"ן חומש פ' תשפטי' דעיקר מכירת אמה עברי' מסתבר שהוא לייעוד דזולת זה למאי שויא:

אלא שיל"ד ליפלגו באשה דעלמא אם מותר למוכרה לאשה דלאו בת ייעוד היא ונ' דקמ"ל אפי' קרובי' לבנו שיוכל לייעדה וברא כרעא דאבוה אעפי"כ לא מהני ומנא ידעי' דבקרובי' כי הני מיירי מסיפא דקתני אלמנה לכי"ג והתם משתמא אין בנו כו"ג ופשיטא דפרי אלא ש"מ דבעי' לו יעדה דווקא: גמ' מהו שמייעד אדם לבנו קטן יל"ד מהי"ת נימא כי יש כח ביד האב להשיא אשה לבנו בע"כ בתו היא דאשכחן דאיתא ברשותי' אבל בנו מהי"ת הרי לענין נזיר דאב מזיר את בנו אמרו הל' היא בנזיר לא זולת וסבור הייתי לומר דהאי ייעוד לא מהני כ"א שהאמה תהא אגודא בבנו עד שיגדיל ולא תצא לא בשש ולא בסימני ולא ביובל אבל לעולם הייעוד מתלי תלי וקאי ואי לא רצה כשיגדיל יבטיל בטיל למפרע אבל א"א לומר כן דא"כ מאי מק' הש"ס אמאי ממעט לי' קרא למה לא הרי הוה קידושי ספק ותו דאמרי' מ"ט אין ייעוד אלא בגדול משום דאין ייעוד אלא מדעת הרי זה שפיר מקרי מדעת ונ' דהש"ס קרא דחיק לי' דכ' ואם לבנו ייעדנה דהו"ל למימר ואם בנו ייעדנה מ' דרשות ביד אב לייעדה לבנו וכ"ת א"כ בנו ברשותי' לא היא דבשלמא בתו אי מקדש לה ע"כ אגידא בבעלה משא"כ בנו אם לא תישר בעיני' הלא יוכל לגרשה בע"כ ואם תישר א"כ הרי הוא בכלל זכין לאדם שלא בפניו:

פרט לקטן ע' ברשב"א שהביא בשם הראב"ד דסד"א דטעמא דקטן פטור דלאו בר דיעה הוא והו"ל כמתעסק ואמנם בעריות שכן נהנה גם מתעסק יהא חייב קמ"ל דפטור זה תו"ד עם קצת הסבר והק' הרשב"א א"כ גם בחלבי' דשייך שכן נהנה למה לא מיעטו קרא ולדידי ק' טובא דהרי הא דמתעסק חייב ר"ל דהו"ל כשאר שוגג וחייב חטאת אבל כאן דבחייב מיתה מיירי מהי"ת נימא דמתעסק חייב ולזה נ' דכוונת הראב"ד דס"ד באי' דשייך נהנה חייבה תורה על ההנאה אלא היכא דבהדי חילקה תורה בין שוגג למזיד א"כ חזי' שפיר דלא חייבה תורה על ההנאה בלא כוונה כ"א קרבן ואמנם בעריות דלא מצינו קרבן בהדי' דאיכא לאוקמי קרא דקרבן בחלב דקיל מעריות א"כ שוב מתעסק כמזיד לכך אצטריך קרא דמתעסק אינו מזיד וממילא ידעי' דשוגג מיהת הוה ואמנם בחלבי' הרי אית לן קרא דקרבן ומיושב גם קו' הרשב"א:

רש"י ד"ה תיפשוט דמייעד ע' בתוס' רי"ד דכוונת רש"י דלענין גט הוא דמהני הייעוד ותמיתה אימעוט:

אין ייעוד אלא מדעת ע' ברשב"א שיטת רש"י והרמב' דבעי' מרצונה ושיטת ר"ת דגזיה"כ היא והרשב"א הק' אר"ת דלר"ת למה אצטריך לאוקמי כריב"י הרי גזיה"כ הוא ומ"מ הסכים להל' כר"ת ולא כ' טעם ונ' לפ' דהנה למאי דקאמר הש"ס דכריב"י אזלא גם ר"ת מודה דאין כאן גזיה"כ דהרי לית לן קרא אא"כ אנן לא קיי"ל כהא דר' ינאי דהרי לא

קיי"ל כריב"י ואמנם למאי דאסקה רנב"י שפיר קיי"ל כר' ינאי ושוב אית לן קרא ושפיר אמרי' דגזיה"כ הוא דבעי' הודעה לא זולת:

שאני הכא דאמר קרא והפדה ע' רש"י נמצא דיש חילוק גדול בפי' ד' ריב"י בין סתמא דש"ס לרנב"י דלסתמא דש"ס הך פרוטה דריב"י קאי אעבדות וא"כ סגי בשעה א' קודם הלילה משא"כ לרנב"י בעי' גירעון כסף פרוטה וזה תליא בדמי המקח ויוכל להיות אם קנאה בזול שאינו מגיע לחדש יותר מפרוטה:

ד' הר"ן והאריך בענין הריטב"א בסו"ד בשם הרמב"ן דטעמא דרבא אר"נ משום זרוק מנה לים וכ' הבי"ש דלשטה זו גם בשטר מהני ונעלמו ממנו ד' הריטב"א שכ' בהדי דעד"ז דווקא כסף ולא שטר וכן מסתבר דהנאה לא חשיבא כ"א חדא מתרתי או שמקבל דבר או שנהנה במה שחבירו מפסיד דבר וחשוב בעיניו כאלו הוא קבל אותו דבר וכיון דבשטר ל"ש זה מהי"ת תהי' מקודשת:

ואמנם שטת תוס' דהא דקטנה אין לה יד היינו משום דידה אקני רחמנא לאבוה משא"כ אם אבי' ירשה אותה אית להיד והק' הרא"ש והריטב"א א"כ גם יתומה קטנה תהוי לה יד והריטב"א הק' עוד כיון דמייעוד ילפי' גם לאחר מיתת אב תהני ונ' ד' תוס' דהא מלתא תלי' בדר"ל לעיל דלר"ל לעיל דגם אמה יוצאה במיתת אב א"כ אדרבא מייעוד לא ילפי' אלא בחיי אב דשייך ייעוד וכ"ת הא דר"ל איתותב לעיל למאן איתתב לדידן דלא קיי"ל כריב"י משא"כ לריב"י שפיר קאמר רבא אר"נ דין זה דאיהי מצי סבר כר"ל ולא איכפת לי' בהנ' תנאי דהך ברייתא דלעיל ואמנם עד"ז מבואר כד' הפוסקי' דלא קיי"ל כהך דרבא אר"נ דלמאי דאיתותב ר"ל ליתא:

ויש עוד סברא כיון דלר"נ בר יצחק גם לריב"י מעות הראשונות לקידושין ניתני ורנב"י בתרא הוא מ' ג"כ דאין הל' כהך:

הנה מה שהניח הבי"ש כל הפוסקי' דלא כרבא אר"נ בקו' מהך דכ' לה על הנייר צ"ע שלא הק' כמו כן על הפוסקי' דמדין ערב הוו קידושין וא"כ ג"כ בשטר לא מהני כמ"ש הבי"ש עצמו ואמנם בתוס' רי"ד יישב סוגי' זו ותימא שנעלמו דבריו מעינו הב"ש:

מ' מד' תוס' דאין חילוק לענין גופו קנוי בין ע"ע לאמה ול"מ כן מד'. הראשוני' והכי משתבר דהרי יצאה במיתת אדון:

והנה הבי"ש תמה על הרמ"א בח"מ שהביא שטה דמלוה שיש עלי' משכון אם לא החזיר עדן המשכון אף שמחל יכול לחזור בו והרי כאן מקודשת לד' תוס' וכוונתו דאפי החולקי' על תוס' דווקא משום דלא סמכא דעתא וצ"ע על תמהתו דלמא באמת מה"ט לא סמכא דעתא משום דיוכל לחזור בו:

ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות יל"ד כיון דנוהג בה מנהג אישות פשיטא שאינו נוהג בה מנהג שפחות ונ' דכאן רמז לן תנא דיועוד אירוסין עושה דא"כ מנהג אישות לאו דווקא כ"א לענין זה דאינו נוהג בה מנהג שפחות ותנא סיפא לגלוי רישא:

משל לאומר לאשה וכו' ע' רשב"א הנה אף דבאמת במעשיו ולאחר ל' אין הדין כן היינו משום דמספקא לן מה היתה כוונתו אי לתנאה או לחזרה אבל אי הוה ידעי דלתנאה כוונתו היתה מקודשת לראשון וזה אני למדין מכאן: שיחק באדון יל"ד הא ע"כ אף שמקודשת לשני מ"מ אין קידושין אלא מפקיעין אותה מעבדות וכמ"ש תוס' לעיל בחופה דא"כ מי יקנה אמה עברי' וא"כ מאי שיחק באדון דקאמר ויש קצת הוכחה מל' זה לרנב"י דגם לריב"י מעות הראשונות לקידושין ניתנו ומ"מ מקודשת לשני וא"כ שפיר קאמר לענין קידושין שיחק באדון:

תוס' ד"ה משל לריב"י ע' רש"א ותי' תו"י דחוק אמנם ע' בריטב"א שכ' דעיקר רבותא דמצו' למימר דריב"י סבר לקידושין ניתנו ואעפי"כ מקודשת לשני משום דהוה כלאחר ל' ומיושב ג"כ קו' תי"י:

והתני' האומר לאשה יל"ד מאי אצטריך לאתוי מברייתא הרי בהדי' קאמר ר"מ במתני' לקמן בתנאי שיהי' כתנאי ב"ג ובני ראובן והתם לא הוה עמ"ש בתורה וצ"ל דמתנאי ב"ג וב"ר לא יליף ר"מ אלא כל מה שמיותר ומשנה התם כתנאי כפול וכן מ' מדקאמר ר"ח ב"ג הוצרך הדבר וכו' משא"כ גוף הענין כיון שמעשה שהי' כך הי' לא ילפי' מהתם ומבואר לפי"ז דלא כתוס' כתובות נ"ו דס"ל דלולי תנאי ב"ג וב"ר לא הוה מועיל שום תנאי דלא אתי דיבור ומבטל מעשה דא"כ ממתני' הו"ל להש"ס לאתוי:

תוס' ד"ה ולר"מ כוונת דברי' דלכאורה י"ל דייעוד הוה דבר שבממון דע"י תנאי זה מרויח האב שיוכל לקב' כסף קידושין מאחר קמ"ל דוה לא מקרי דבר שבממון משום דהא ממילא קאתי ועיקר האישות ולאו דבר שבממון הוא ואמנם התינח לד' רש"י דעונה לא ניתן למחילה משא"כ לד' הראשונים דעונה כשאר וכסות הדרא קו' לדוכתא וצ"ל דאד' חכמי' לא מק' דלמא הני חכמי' בעלמא כר"מ ס"ל וממ"ש סיוע לשטת רש"י:

והנה בהא שכ' דיש לצדד אי תנאי תליא באתי דיבור ומבטל מעשה יש לתלות צידוד מהר"א ששון במ"ל אי במתנה עמ"ש בתורה מהני כולל או לא דאי טעמא משום לא אתי דיבור ומבטל מעשה זולת ע"ד שמצינו בב"ג וב"ר וא"כ גם כולל לא מהני מטעם זה משא"כ אם רק מטעם דלא יוכל להתנות נגד התורה אתי' עלה שפיר י"ל דע"י כולל מהני:

הסבר קו' ג' בתוס' כתובות נ"ו ע"ד מ"ש הריטב"א דע"כ טעמא דר"י דבדבר שבממון תנאו קיים משום דהו"ל כאומר ע"מ שתמחלי לי דזולת זה לא מהני כדאמרינן באונאה וא"כ ק' להו מ"ט דר"מ וע"ז תי' דבהא גופא פליגי אי ע"מ שאין לך עלי ל' מחילה או לא:
והנה מה שהק' תוס' על רש"י בע"כ בעי' תנאו קודם למעשה אם ד' רש"י דבע"מ לא בעי דיני תנאי לק"מ ואמנם גם קו' ראשונה של תוס' ל"ק ע"ד זה דהרי גם תנאי כפיל לא בעי' בע"מ אמנם לפי מה שתי' תוס' דטעמא דדיני תנאי הוא משום דלא אתי דיבור ומבטל מעשה א"כ ל"ש לחלק בין ע"מ לאם דמ"מ דיבור היה:
אלא דאסוגי' דידן יש להק' על רש"י לישני הש"ס התם הוא דקאמר ר"מ משום דקאמר תחלה הרי את מקודשת משא"כ בויעוד מצי מירי דהתנה תחלה וצ"ע:
ובתי' קמא צריך להוסיף שכ' דאין דין שומרין שוה אף דפחות משומר חנם לא אשכחן מ"מ כיון דדיני שומרין חלוקין ל"ש לדמויי לאין אישות לחצאין:
ובתי' בתרא צריך להוסיף דשו"ח הנאתו דנפיק עלי' קלא דאינש מהימנא הוא:
האי לאמה מאי עבדי' לי' ע' רש"א י"נ דהש"ס דהכא ס"ל דמוהוא נחלתם ילפי מע"י הבת לאב:
והלא דין הוא ע' רש"א לכאורה באב י"ל דאפי' לכתחילה יכול לקדשה לפסולי' אלא כיון דבלאו דידי' לא מצי מקדשה הו"ל לפני עור ואין כאן לכתחלה וכ"ת בנערה דהיא יכולה ג"כ לקדש עצמה מא"ל התם היא לא תתקדש עצמה דלוקה אלאו דלא יבא:
והלא דין הוא אם מוכרה לפסולין ע' ריטב"א וי"ל דה"פ דכיון דההתורה אסרה לפסולין לייעד ע"כ הך מכירה לפסולין ע"כ לאו לייעוד ואם לאינן קרובי' התירה תורה מכירה ולא ייעוד לקרובייי לא כ"ש וע"ז דחה הש"ס דלא היא התם משום דעכ"פ בת ייעוד הוה ובאינה בת ייעוד לא נתנה תורה מכירה:
ע' רשב"א שדייק מל' הגמ' לעיל דלא קאמר נ"מ למע"י ש"מ דמע"י לאדון ולי נ' משום דהש"ס פשיט מדריב"י ולדידי' עכ"פ מע"י לבעלה דס"ל לאו לקידושין ניתנו להכי לא קאמר כלום ממע"י:
תוס' ד"ה שאינו יוצא ואמנם באמת מ"ט אמרה תורה עבד כנעני יוצא בראשי איברים וע"ע אינו יוצא ואמנם בשלמא אם שן ועין הי' דווקא לא הי' קשה מידי דבשן ועין כ' במ' דחם נתקלל להיות זרעו עבדי' משום וירא ויגד וכיון שאין לו עין אין כאן וירא שן אין כאן ויגד וא"כ בע"ע ל"ש זה ואמנם מאחר דקיי"ל שן ועין לאו דווקא כ"א כל כ"ד ראשי איברי' הדרא קו' לדוכתא ונ' דבשלמא עבד כנעני שמותר לרדות בג בפרך לזה קנסה תורה לאדון שנתאכזר על עבדו והכה שנו או עינו שיצא ממנו כמ"ש הרמב"ן בפי'

החומש משא"כ בע"ע דמוזהר עלי' בלא תרדה בו בפרך ממילא לא יבא למדה זו א"נ י"ל והוא העיקר לדעתו דבשלמא בעבד כנעני שעובד לעולם א"כ היציאה בשן ועין טובה לי לעולם משא"כ בע"ע שאינו עובד כ"א ו' שנים אם אתה אומר שיוצא בשן ועין לסוף שש יכה לו שינו או עינו ויוציאנו ריקם לכך אמרה תורה יתן לו דמי שנו ועינו וממילא יכול לגרוע פדיונו ויוצא:

ובזה מסולק קי' הרא"ם ברש"א פה דלפי המסקנא באמת אין כאן ק"ו ורק ס"ד הוא דכ' תוס' ואמנם בלא"ה הק' תמוה בעיני דבשלמא אי באמה לא הוה האי ק"ו שפיר ק' אמנם אדרבא באמה עדיף עוד הק"ו דהרי גם בסימני' יוצאה ואפי' בן אינה עובדת וא"כ ע"כ קרא אפיק מק"ו באמה ולמה לא נימא היקש בעבד:

מוסר לו כ' רש"י בע"כ אין כוונתו לד' הריטב"א דמדעתו מותר כ"א כוונתו דלהכי לא נקט תנא מותר ונקט מוסר לאשמועי' דאפי' בע"כ מוסר לו:

וגוף הענין נ' טעם האיסור למען יצא בסוף שש ולא יאמר אהבתי את אשתי פי אם הי' לו אשה ובנים תחלה מסתמא לא יאהב אשתו הכנרני' השני יותר: וא"כ בנישואין תלי' מלתא שאם הי' נשוי מתחלה מותר:

וכן מ' הל' בגפו יחידי כי העיקר אם נכנס יחידי ואין כאן מקום לספק המ"ל שאם נשא אח"כ אם מותר דכיון דיחידי נכנס ממילא אסור ואמנם מ"מ נ' דלכך דייק רש"י בחומש שאם לא הי' נשוי מתחלה כלומר אפי' נשא אח"כ לא מהני ומסולק קו' המ"ל עליו:

ת"ל שכיר שכיר מזה יש לדחות ד' הש"ך חו"מ שכ' דהרמב' מה"ט פסק כת"ק דמוכר עצמו אין מעניקין לו אף דאי' לי' שעבודא דר"נ משום דס"ל טעמא דת"ק דלא יליף שכיר שכיר דכיון דהרמב' פסק כאן כתנא דברייתא ממילא יליף שכיר שכיר וכ"ת מנמכר לנכרי יליף וממכרוהו ב"ד לא יליף א"כ הדרא קו' רש"א בתו' הש"ס לעיל לדוכתא:

רש"י כקליפת השום נ' הכוונה כי חריפותם עדן אינו חריפות עצמיי כ"א ממה שקיבלו מאחרי' כמו קליפת השום שיש לו חריפות מחמת שהוא דבק לשום:

נדרשינהו לחומרא יל"ד מהי"ת נדרוש גבי גוי לחומרא ואפשר משום אבקה של שביעית במסקנא פריך ויע"ל כיון דאית לן גזי"ש א"כ חומרא דגוי היינו חומרא דישראל וקולא קולא דישראל מאי חזית שיפסיד הישראל מכח הגוי נימא ירויח הגוי מכח הישראל:

תוס' ד"ה הא קמ"ל כוונת דברי' דלא קאמר ברתא נפקא ממילא משום דאם יש לו לאב הרי הוא הקרוב שבמשפחה וכופין אותו וע"כ נקט דמ"מ מגרעא ונפקא:

רש"י לע"א עצמה וכו' כ"כ דלא נימא שמכר עצמו שיעבדוהו:

תוס' ד"ה עבד וכו' נ' דרש"י נדחק לפ' כן משום קו' הריטב"א דלפי' הר' אלחנן א"כ לד' המק' אם עבד שלש מה דינו לא כ' קרא:

אמר אביי את"ל ע' בריטב"א אמנם מד' הרמב' למדנו פי' אחר דהרמב' הביא ד' אביו בנמכר לנכרי והביא ד' רב ששת בנמכר לישראל א"כ ס"ל דתרתי אתנהו וצ"ל דל"ג לעיל כ"א עבד עברי לא זול וצ"ל דהתרצן דפשיט לא פשיט מתיבת ונגאל דההוא בנמכר לנכרי כ' כ"א ה"ק כמכירתו כך גאולתו מה זה אינו לחצאין כך זה וכן פי' הראשונים לעיל גבי והפדה: שלוה וגואל יל"ד הא לענין לוה וגואל לא קמבעיא לי' ונ' דרש"י בא ליישב זה לזה כ' דכשם שלוה וגואל כך גואל לחצאין ואמנם מ"מ הא גופא קשיא הרי גם לענין גואל לחצאין יליף ר"ש כמו לענין לוה וגואל ונ' כוונת רש"י דמ"מ עיקר ילפותא דר"ש לענין לוה וגואל דהתם מסתבר דביוצא ביובל לא יהא לוה וגואל דכיון דבין כך ובין כך יוצא ביובל למה זה יפקיע מזה וישעבד לזה משא"כ באינו יוצא שפיר עבד למען לא יפסיד ביובל ואמנם לענין גאולת לחצאין י"ל דגאולה מ' גאולת כולו ולא גאולת חציו אמנם מהי"ת לומר כן משום שדה אחוזה וכיון דלענין לוה וגואל לא ילפי' משדה אחוזה מסתבר דגם לענין חצאין לא ילפי': תוס' ד"ה איתיביה בסו"ד ע' רש"א בשם תו"י ונ' דוודאי משכחת לה יפה כחו ג"כ באינו גואל לחצאין אבל בפ"ע מקרי הא דאינו גיאל לחצאין הורע כחו:

וגאל לקרובי' נ' דמיבעי' לי' אי הוה הך גאולתו רק גילוי מלתא בעלמא ולגופא דווקא או דלמא הוה גזי"ש גמורה ואין גזי"ש למחצה ולענין קרובי' נמי:

ואיש כי לא יהי' לו גואל ע' רש"י כוונתו ליישב דליכא למימר דר"ל גר דגרי' לא נטלו אחוזה בארץ:

בענין מ"ש תוס' רי"ד בשם ר"ח דאי נקנה בשטר יוצא בגירעון כסף א"כ דלמא והפדה מיירי בנקנה בשטר יש להשיב בשלמא אי שייך קנין בכסף א"כ גם בשטר מהני גירעון כסף אבל אי לא שייך כלל קנין בכסף מהי"ת יהא מהני גירעון כסף:

והנה אם הנרצע יוצא בשטר אין לדייק דהרי שטר לא תנן במתני' כלל: כ' המ"ל מהא דאמרי' ב"ק כ' ע"ב דרב"ח אמר לר"ת שהי' כהן לכי תשמש לי ש"מ בשכר מותר להשתמש ולי נ' דה"ק לי' האם אלמוד לך דבר זה תחשבני לרב ותלמיד לרב' מותר להשתמש אפי' הוא כהן למאן דפסק כן:

צ"ע איך אפשר לומר ד' רש"י המרצע המיוחד כיון דגם בגו"ה לא קיי"ל כר"י וצ"ע:

יש להסביר מ"ש הלח"מ דאיכא רבותא בא' לו ע"ד דאי זכי לפנוי' זכי נמי לחברי' אי בעי זכי לנפשיה לא אמרי':

אם אמור יאמר כ' המ"ל בשם מהרי"ט דלראב"ע דאמר דברה תורה כל' ב"א גם כאן לא דריש ודחה דברי' ולי נ' דבשלמא בהענקה דהש"י רוצה שיעניק לו ואורח ארעא בדבר שאדם רוצה כופל לבקש משא"כ כאן דאדרבא אין התורה רוצה ברציע' למה זה יכפל קרא או"ו לדרשא:

ואת בני נסתפק אי בעי' שנים דווקא ובמ"ל בשם כה"ג דאין מקום לספק ולא כ' למה ונ' דאדרבא בבן יחיד שייך אהבה יתירה ודלא כ' בני ל' יחיד דס"ד ולא בתו משא"כ בבנו הכל בכלל:

הק' המ"ל ל"ל קרא דאהבך שיאהוב את רב תיפוק לי' מאהבתי את אדוני ונ' דנוכל לפ' אח אדוני כמו:

עם אדוני ור"ל אשתי ובני הכנעני' שעם אדוני לכך אצטריך ואהבך: עוד הק' למה אינו מעכב אם אינו אוהב אשת רבו ונ' דהרי בעי' עמך וא"כ יצטרך שגם היא תאהוב אותו וח"ו שכזה יהי' רצון התורה:

כ' הראש דדווקא בעבד הוא דעמך במאכל אבל לא בפועל והביא ראי' מר"י בן מתיא וק' הרי סיים הראש דתנאי בכ"ג מהני ונ' דעיקר ראי' הראש כיון דהתורה פסקה מזונות לעבד דהיינו עמך א"כ למה אמר ר"י אפי' אתה עושה להם כסעודת שלמה או"ו דווקא בעבד פסקה תורה:

והנה כ' הק"נ דע"כ במכרוהו ב"ד מיירי ברייתא דאינו מוחל ואין הב"ד יכולין להתנות עליו וכזה מסולק קו' התוס' לעיל ט"ו ע"א שרצו להגוה כשכיר כתושב ילד' הראש אדרבא ע"כ כי טוב לו נקט דמיירי דמכרוהו ב"ד דכי ימכר כ':

והנה יל"ד על ד' הרא"ש דהכא פשיטא לי' דצערא דגופה ניתן למחילה ולעיל פסק כרש"י דעונה לא ניתן למחילה וצ"ל דהכא כיון דמחיל אמרי' שאינו מצטער בכך משא"כ בעונה דעינוי קריא רחמנא אנן סהדי דאית לה ועד"ז יש ליישב קו' הק"נ על המ"א סי' קס"ט גבי שמש כיון דהתם בשמש הסעודה מיירי א"כ בכל פעם שמשמש מתעורר הצער מחדש להכי כ' המ"א דלא מהני מחילה:

נ' דהו"מ למימר ואי אשמעי' אשתו דמחייב במזוונותי' מדאוריי' משא"כ בני' אא"כ הוה שמעי' דמזונות אשה דאורייתא להכי קאמר הש"ס טעמא אחרינא:

אזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים יל"ד היכן נאמר זה על הר סיני ונ' דהאי מבית עבדי' שפת יתר הוא דמארץ מצרי' סגי אלא ש"מ ה"ק אשר הוצאתיך שלא תהי' בבית עבדי' והיינו כדכ' קרא עבדי' הם אשר הוצאתי אותם מהיות עבדי' ובאול האי קרא פ' בהר כ' וישממה ל"ד: בענין עבד כנעני קידושין פ"ק:

והא קיי"ל גיטו וידו ע' רש"י והראשוני' הביאו מהך דרבא פ' הזורק וד' רש"י נ' דהו"ל למימר גיטה וידה כיון דגבי עבד לא מצינו דקיי"ל כן: ואמנם הריטב"א כ' מהא דתנן גט לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה הא מחיים נותנין וק' דלמא התם ע"י אחרים וצ"ע:

בענין מ"ש הרשב"א דלהכי במתנה אם צווח לא מהני זכיי' שלו בפניו משא"כ בעבד דהתם שונא מתנות יחי והכא מתירו בבת ישראל צריך ליישב דאכתי גבי גר קטן אמאי הגדיל יכול למחות וצ"ל דהתם משום עול מצות ואם לא ישמור הפסדו מרובה משכרו משא"כ הכא דאיכא עלי' עול מצות כאשה בלא"ה וא"כ שפיר הוה זכות מה שמתירו בבת ישראל:

כ' הרשב"א בשם הירושלמי דבמודה בקנס א"צ אפי' לצאת ידי שמים מדר"ג דא"ל ר' יושע פטור אתה ולכאורה יש לדחות דהתם השום עשה דלעולם בהם תעבודו:

כ' הרמב"ן דמטעם תפיסה לכ"ע צריך גט שחרור וק' א"כ למה ולאיזו ענין נקט הרי"ף לקמן אי הל' כר"ע או כמכריעין הרי בחו"ל לכ"ע צריך גט שחרור:

הק' רש"א והרשב"א משנו נדודה ונ' דכיון דמעופות ילפי' והתם לא הוה כה"ג מחוסר אבר:

והנה תוס' בב"ק הקשו למה נקרא אזנו וחרשה מום בעבד הא לא הוה גלוי ותי' דכיון דניכר המום ע"י שלא ישמע הוה גלוי וק' מלשונו לקמן דלא הוה מום לת"ק הא ג"כ ניכר אלא ש"מ לכאורה כאידך תי' דהאבר הוא דבעינן גלוי וזה לא הוה בלשון:

הק' הלח"מ מ"ט פסק הרמב' ראשי דדי' שבאיש אין עבד יוצא בו לחירות ונ' טעם הרמב' דבאשת שייך בדד בטל ממלאכתו דגם ההנקה בכלל מלאכה משא"כ באיש מאי ביטל מלאכה שייך בדד:

והנה ל"ק על הרמב' דפסק הכא בסירוס אין עבד יוצא והתם פסק ניטלו ביצי' הוה מומא דהתם ניטלו לגמרי וכמ"ש הרא"ש והכא מיירי שנשתיירו בכיס:

הק' תוס' במנחות מנ"ל הכא דבעי' ראוי לביאת מים כלל ונ' דהנה ל' רחיצה לאו דווקא במים כ"א מצינו רחצו הזכו והנה אלו הוה כ' ורחץ במים את כל בשרו וודאי הוה אמרי' דהכל בעי ביאת מים אמנם עכשיו כ' ורחץ את כל והיינו שיהא הכל נקי ואח"כ כ' בשרו במים ואמרי' בשרו במים ולא בית הסתרי' במים:

עוד הקשו שם מנקטעה יד העדים ונ' דהתם היינו טעמא כי עי"ז יבורר שהעידו עדות אמת ואמנם גם ברגל ושאר הגוף יכולי' לברר זה ולא הואינו ראוי לבילה אא"כ בעי' קרא כדכ':

בענין מכירת בהמה גסה קידושין פ"ק:

מ"ש ר"ת בתוס' ב"ב פ' הספינה דמסירה עדיף משום דהוה בפניו דווקא הכוונה וידעי' דבשעת הקנין לא חזר בו מוכח משא"כ במשיכה דלמא בשעת משיכה כבר חזר בו:
בענין מ"ש הרמב"ם ה' גזילה דבמציאה לא קנה מסירה בבהמה נ' עיקר כוונתו דאעפ"י קנה המוסירה הרי לא רצה לקנות המוסירה אלא אגב הבהמה וכיון דלא קנה הבהמה גם המוסירה לא נקני קמ"ל:
בענין קנין נכסי' שיש להם אחריות:
לפי' רש"י על מלת אחריות ק' דה"ל למימר שיש עליהן אחריות ובערוך פי' מל' אחריתך לטוב:
מ"ש הר"ן בשם ר"ח דעאל ונפק אזוזי לא ר"ל דתיבעי הייני דא"כ כל שעה שירצה מוכר לחזור בו יתבענו:
כמ"ש הראשוני' הספר מקנה היינו דהתם מפני רעתה הוה א"כ מוכח מקרא דכה"ג קנה ושפיר פסק הרמב' להאי תי':
אין נקנין אלא במשיכה כ' הראשוני' לאפוקי מכסף שטר וחזקה ונ' דתנא דמתני' סמך אמתני' דלעיל דתנן בהמה גסה נקני' במסירה ודקה בהגבהה א"כ ידעי' דאלא משיכה ע"כ לאו דווקא:
נקנית עם נכסי' שיש להם אחריות למאי דקיי"ל לא בעי' צבורין ק' טעמא דהאי קנינא דבשלמא אי בעי' צבורין הו"ל כי אורחא ביתא וכל אשר ונ' דאורח ארעא דהמקנה שדה לחבירו מקנה לו עמה כלי הצמד והמחרישה וכיוצא ע"כ משום לא פליג תקנו חכמים קנין זה בכל מקום: מיד ליד זו משיכה נ' הטעם דל' מיד אין הכוונה יד ממש כ"א רשות כמו ויקח את ארצו מידו ובשלמא במשיכה מושכה מרשות המוכר לרשותו משא"כ במסירה והגבהה ל"ש זה:
עם ערי מצורות נ' דהכי דייק חזקי' דה"ל למכתב וערי מצורות מאי עם ש"מ דעם הערי מצורות ניתן להם המתנות:
בעי' צבורין הק' הריטב"א אי בעי' צבורין ל"ל לתנא לאשמעי' האי דינא פשיטא הרי ידענא חצירו קונה ונ' דקמ"ל חצירו וקניינו באי' כא': נ' דמה שדחקו לרש"י לפ' כאן דווקא דהטעם דאין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע הוא משום מלוה שאינו מצויי' ולא משום דכגבוי דמי דא"כ בקרקע כ"ש למה כותבין מאי כגבוי שייך ואמנם באמת ד' רש"י ק' בשלמא תקנה בפ"ע לדבר שאינו מצוי שפיר לא תקנו רבנן משא"כ הכא כיון דתקנו למצוי למה לא נתקן כמו כן לאינו מצוי ותו הרי להלות למי שיש לו קרקע כ"ש ג"כ אינו מצוי וע"כ משום לא פלוג הוא לזה כ' ר"ת דלעולם הטעם משום כגבוי דמי וכו':

קבסתן אכפ' תנא וכו' נ' כוונת רב יוסף כיון דעיקר הדין כבר תנינן לי' במתני' ורק אגב אורחא הדר מתנייא ואס"ד בעי' צבורין ומתני' דאכפל אמחט קאי נוח הי' לי' לתנא דלא למתניית מדתניא ומאן דלא אסיק אדעתא דבמחט מיירי יאמר לא בעי' צבורין אלא ש"מ באמת לא בעי' ציבורון:

תוס' ד"ה אלא מאי הנה הקו' שהקשו מקנינא אי בפני הקונה בעי ל"ל לעדי' לקבל הקנין כבר כ' במק"א לצאת בין לרב בין ללוי שיהיו כליו של קונה ושל מקנה ביחד שהעדי' מקנין לשני':

והנה הרא"ש הק' כי היכי דכותבין במנא דכשר למקניא בי' לדעת כי הי' הקנין כדין למה לא יכתבו ג"כ בפני הקונה ונ' ליישב דבשלמא דכשר למקניא כותבין לאפוקי מדלוי דס"ל כליו של מקנה ודלמא העדים כלוי עבדי ולא אהני לדידן מידי משא"כ בפני הקונה כיון דלה"ר שמעי' ליכא מאן דפליג ל"ל למכתבי':

ואמנם הרמב"ן הק' היאיך אמרי' כותבין ללוה אעפ"י שאין עמו מלוה כשתרי אקנייתא הרי באקנייתא ע"כ בעי' מלוה עמו לה"ר שמעי' גם קו' זו יש ליישב דלעולם קנו מלוה באפי מלוה ואמנם בשעת קנין לא אתרמי להו סופר ואמנם כיון דקנו כראוי שוב כד אתרמי להו ספרא מצו למכתב אעפ"י שאין מלוה:

והנה אד' רש"י הק' ג"כ הרמב"ן מה היזק יש לקונה בשביל הזוכה הרי הדר סודר למרא וליכא למימר כוונת רש"י דלא הי' חפצי' כלל שיזכה א"כ מאי פריך הש"ס שוב ונזכינהו ע"י אחר הרי לא היו חפצי' אלא ש"מ כוונת רש"י היכא דאית להו פסידא ושפיר הקשה הרמב"ן:

בענין קנין אגב קידושין פ"ק כ' רש"י ולא נתן רשות לחרום כוונתו לעשר דתרומה מאן דכר שמה כאן:

תוס' ד"ה מעשה יאכלו המעשה זה אין קו' דטבל במיתה ולא מעשר אלא כוונתם דר"י בן חנינא הפריש מיש תרומת מעשר ממעשר זה וזה שוב במיתה: רש"י כאותה ששנינו ע' ברמב"ן דלשיטת רש"י הא לר"ה לא אתי' כ"א למ"ד עידיו בחתומיו זכין וא"כ הא דר"ה דלא כהל' ונ' דבהא באמת פליגי הני תרי אמוראי דמאן דמתני תרי לא ס"ל עידיו בחתומיו וא"כ לא הוה כ"א תרי וזה כוונת רבינו שמואל ברמב"ן דאס"ד בשטר אקנייתא לא מצי למיהדר בי' ליחשוב עוד חדא שטרי אקנייתא פי' דהאי אמורא לית לי' דר"ה ול"ש למימר הא כבר שמעי' כה"ג:

כוונת הרשב"א במ"ש דיש לחלק בין עציץ וזרעי' לקרקע ושטר דהתם אין זריעה בלא עציץ אבל הכא מי ליכא קרקע בלא שטר:

שדה במכר וכו' לכאורה אפשר לומר דווקא כה"ג מהני דקנין מכירה אלים לקנות אגבו מתנה אבל אפכא לא אמנם הרמב' כ' בפשיטות דה"ה מ' לי' משום דכה"ג פשיט הש"ס לכך איבעי' מעיקרא ג"כ כה"ג אמנם מנ"ל הא ונ' דמ' להרמב"ם אדרבא לא מיבעיא שדה במתנה דבמתנה דשייך לא סמכא דעתא נעשה הקנין ומטלטלין שיש להם להיות נקנה באגב במכר ובמכר הרי סמכא דעתא וודאי מהני אגב משא"כ שדה במכר ומטלטלין במתנה דבמתנה שייך לא סמכא דעתא ודלמא הדר בי' קמ"ל דאפ"ה קנה באגב:

ומקומו מושכר לו ש"מ הק' מזה הש"ך על הרמ"א קצ"ב שכ' וי"א דה"ה בשכירות דהרי אדרבא בשכירות מצינו עיקר הדין ונ' ליישב דוודאי שכירות דהתם דהוה בכסף כדתני סיפא ונתקבלו שכר זה מזה ושפיר מהני גם בשכירות משום דמדאורייתא גם במטלטלין מהני קנין כסף משא"כ שכירות בחזקה דלא מהני במטלטלין י"ל דווקא במכירה דאלים קנינא מהני למקני באגב ולא בשכירות והש"ס פשיט מכירה משכירות בכסף לזה כ' רמ"א וי"א: ואמנם הי"א דבשאלה לא מהני נ' דס"ל שכירות קרקע נקנה בחליפין וק' להו קו' תוס' שרמז עלי' הש"ך ד"ה ומקומו מושכר וכ"ה ברבינו ירוחם שם מד' תוס' וא"כ ע"כ ה"ט דאצטריכי שכירות משום דשאלה לא מהני באגב: ואמנם הש"ך הק' מ"ש שאלה מ"ש שכירות ונ' דבשלמא שכירות אף דאינה משתלמות אלא לבסוף מ"מ הוה מכירה ליומא אחרי שעשה בה קנין משא"כ שאלה מצ"ע לא הוה קנין אלא שהתורה עבדה לשואל כקונה מחמת חיוב אחריות אונסין אמנם בקרקע דאין דין שומרין שפיר לא הוה שואל קונה: תוס' ד"ה עשר לכאורה לפי תי' צ"ל בהמה גסה נקנת במסירה דהרי אחז בטלפי' לא הוה כ"א מסירה ואפשר דבהא פליגו הני תרי לישני:

בענין גלגול שבועה קידושין פ"ק:

וזוקקין את הנכסים כ' רש"י לאו אב"ד קאי וסבר הריטב"א דכוונת רש"י משום דתיבת ב"ד ליתא במשנה וכ' דלעולם אב"ד קאי אמנם באמת כוונת רש"י לדעתו דאי אב"ד קאי הכוונה בזוקקין כופין וק' אטו הנכסים כופין לבעלים כופין לזה כ' רש"י דאמטלטלין קאי והכוונה כי המטלטלין זוקקין כלומר מתחברי' כמו מזדקיק לי' בי דינא וכיוצא את כלומר עם הקרקעות לישבע עליהן ביחד:

וכ' עוד הריטבא דהא דנקט תנא ענין גלגול דווקא במטלטלין וקרקע היינו אגב רישא דמיירי כה"ג נקט כה"ג אמנם י"ל דאי לא נקט בהדי' ס"ד דבקרקע כיון דלאו בת שבועה היא אפי' ע"י גלגול לא משתבע קמ"ל ואמנם יש להעמיק כאן יותר דהנה התוס' ריש פ"ק דב"מ הק' כיון דקיי"ל חשוד אממונא חשוד אשבועתא אלא דאשתמוטי משתשמוט ואמנם בקרקע דל"ש אשתמוטי וא"כ ממילא חשיד גם אשבועתא ול"ל קרא דקרקע לאו

בת שבועה ותי' בדוחק ע"ש ונ' די"ל אדרבא אי לאו דגלי לן קרא דקרקע לאו בת שבועה הוה אמינא ש"מ מדלא חילקה תורה בין מטלטלין למקרקע ש"מ דחשיד אממינא לא חשיד אשבועתא אמנם עכשיו דגלי לן קרא דקרקע לאו בת שבועה אמרי' ה"ט משום דחשיד אממונא חשיד אשבועתא אלא דבמטלטלין מ"מ נשבע משום אשתמוטי משא"כ בקרקע וא"כ אדרבא מקרקע ולפי' אשתמוטי ואמנם א"כ היכא דחייב שבועה אמטלטלין ואמקרקעי גם אמטלטלין לא ישבע דהרי מחמת הקרקע הוא חשוד אממונא וצ"ל דלכאורה מ"ט נדינן מאידך אוקימתא דס' מלוה משנה י"ל עלי' וע"כ צ"ל ג"כ דא"כ למה שוב פטרה תורה בקרקע משבועה הרי גם בקרקע שייך ס' מלוה ישנה ואמנם י"ל דמ"מ הך סברא דס' מלוה ישנה קיימא אלא דבקרקע לחודא לא אלימא למיחייב שבועה מחמתה משא"כ אם חייב גם אמטלטלין שבועה ואתה בא לפוטרו מכח הקרקע אף אני נאמר דלמא ס' מלוה ישנה י"ל עליו ומ"מ מסברא הייתי אומר דקרקע פוטר המטלטלין וקמ"ל תנא דאדרבא המטלטלין זוקקין הקרקע:

אמנם הא גופא דקיי"ל חשיד אממונא חשיד אשבועתא לכאורה צ"ע דמידי היא טעמא כיון דכל התורה מושבע ועומד ממילא חשיד אשבועתא וא"כ היאך השביעה תורה לסוטה דחשודה אניאוף דחמיר טפי ונ' דמסוטה לק"מ דהרי גם מחיקת שם שהוא איסור ברור התירה התורה שם לברר ההיתר מן האסור ה"ה דמסרה שבועה לחשוד לברר ע"י האלה משא"כ בעלמא לעולם אין מוסרין שבועה לחשוד:

תוס' ד"ה ונקה הכוונה דאמר הכ' גם בלא דעת נפש לא טוב:

אמנם נ' דרש"י יישב קו' תוס' ע"ד אחר שכ"כ רש"י שנאסרה עליו בסתירה זו הכוונה דאשה אפי' זנתה אינה נאסרת על בעלה אלא או בעדים ברורי' או בקינוי וסתירה ומעתה בשלמא למסקנא דמיירי בגלגול א"כ לא הוה סתירה מעולם אלא שאינו רוצה לקיימה אם היא זונה אמנם אינה אסורה עליו ממילא:

הוה מנוקה מעון משא"כ כאן דמיירי בעידי סתירה שפיר מקרי אינו מנוקה מעון כיון דבא עלי' באיסור:

תוס' ד"ה הג' בסו"ד ובדברי' אלו בצירוף דברי' ד"ה אינן נתיישבו לי ד' הריטב"א שכ' במסקנא ד"ה סופק דקרקעות משומרת יבם ילפי' דלאו בת שבועה היא כלל וק' א"כ דלמא באמת דווקא אארוסה מגלגלין דבת שבועה היא כגון שבא עלי' ארוס בבית אביה ולא אשומרת יבם ומנ"ל לתנא דגם אשומרת יבם מגלגלין ואמנם עפ"י ד' תוס' א"ש דהנה מאיש אחר ידעי' מגופא של פרשה ושלא נכתב איש זה דווקא אלא דאיש אחר

בר שבועה הוא וא"כ עכ"פ גם אארוסה דבת שבועה היא לא אצטריך אמן יתירה אלא ש"מ דאשומרת יבם וכיוצא בה אתו דלאו בת שבועה היא:

ממון שניתן להתבע בע"א דייק הריטבא מכאן דע"כ ע"א לא בעי טענת ברי דא"כ אין כאן קו' ולהחולקי' לכאורה צ"ל דס"ל דגם סוטה מקרי ברי דרגלים לדבר ושוב הוה ק"ו ואמנם על הרשב"א בשמעתין ק' דמסיק סוטה הוה שמא ומ"מ מסיק דע"א בעי ברי דווקא וצ"ל דמ"מ עביד הש"ס ק"ו כיון דבסוטה לא קפיד רחמנא אברי א"כ גם ע"א ליסגי:

ספק מנ"ל כ' רש"י כגון שותפין ולכאורה הא כל עיקר שבועת שותפין לא הוה כ"א דרבנן והאיך שייך להקשות מנ"ל אלא ש"מ ד' רש"י וכן דייק ל' הש"ס כמ"ש הש"ך סוף סי' צ"ד דאפי' היכא דעיקר שבועה בפ"ע דרבנן אם תובע אותה שבועה ע"י גלגול הוה דאורייי' ותימא שלא זכר הש"ך ד' רש"י אלו:

וכ' עוד רש"י דמכי יתן איש ילפי' דבעי' טענת וודאי וק' לכאורה הא כי יתן איש בשומרין כ' והתם בספק נשבע ונ' עפ"י מ"ש הרא"ש פ' הנשבעין בשם הרמב"ן דתרתי זמני כ' כי יתן איש חדא בשומר חנם וחדא בשו"ש וק' תרתי ל"ל הא ויו מוסיף על ענין ראשון והוקשו כל השומרין זה לזה אלא ש"מ האי דשומר שכר אתא פרט לקטן וקאי אף אשומרין והאי דשו"ח קאי אעירוב פרשיות ואתי לטענת וודאי ומ"מ עיקר כוונת רש"י בזה למה באמת הא גופא לא נילף מסוטה דנשבעין על טענת שמא לזה כ' רש"י דא"א דקרא כ' דבעי' טענת ברי:

ועד"ז יש ליישב קו' תוס' ד"ה נאמרה דאי במה מצינו ילפי' א"כ אית לן למילף אפי' עיקר שבועה שיהא בטענת שמא וזה אי אפשר דהרי גלי קרא כי יתן איש כמ"ש רש"י וא"כ שוב ליכא מה מצינו ואמנם מאחר דילפי' גלגול בק"ו אלא דשמא לא ידעי' שפיר ילפי' מה מצינו אגלגול לחוד:

דאמר לי' עבדי אתה ע' רש"י שכ' ובמסקנא מפ' כוונתו דמיד מ"מ הש"ס להק' היינו קרקע אלא דעדיפא מק':

כוונתו דחייבי מלקות שוגגין פטורין מתשלומין א"כ גם בזה"ז אין לקנוס הקורא ממזר אלא שתקנו כן למגדר מלתא:

ד"ה בשר שור הנה בשמעתין יישב רש"י אף לפי שטתו הגי' בשר שור ובב"מ מחק רש"י הגי' נ' דל"מ לי' משום רבותא בעלמא מגיה ל' דמתני' כיון דבאמת שור ג"כ פירי לשטת רש"י:

ומ"מ מ"ש רש"ל דמד' רש"י בשמעתין מ' דשור לא הוה פירי הוא תמוה דא"כ האיך כ' רש"י דלר"נ גם במסקנא לא ניחא וז"נ כוונת רש"א:

ואידך קו' של רש"ל היא ברשב"א ע"ש:
הנה היש משני' ברש"י דייקי להו דשור ע"כ כלי מקרי מדאצטריך למטבע טעמא דדעתא אצורתא ש"מ דאל"ה כלי הוה ומכ"ש שור דחזי טפי ורש"י דחה דבריו דא"כ הו"ל להש"ס ב"מ לר"נ למימר כלי אין פירי לא אמנם מדקאמר מידי אחרינא לא מ' כלי דווקא בעי' ודק' להו מטעמא דמטבע הא לרב ששת אצטריך דדריש כל דבר בכל דבר אבל לא לר"נ ובזה מיושב למאי נ"מ הביא רש"י ממטבע דהוה כעין ראי' לסתור:
הנה התוס' בב"מ יישבו להיש משנים הא דמק' אס"ד לר"נ משום דלמ"ד מטבע נעשה חליפין ע"כ גם במסקנא ס"ל כהס"ד וא"כ אית לי' פירי עבדי חליפין ואידך בפירי לא פליג עלי' כוונת דברי' דאל"כ לי פלגו בפירי ויש לומר לד' רש"י דלעולם גם בפירי פליגו אליבא דר"נ ונקט מטבע להודיעך כחא דהיתירא ר"ל דמאן דס"ל דאפי' מטבע דאיכא תרתי לאו כלי ודעתא אצורתא וח"מ קני ולעולם גם בפירי פליגי:
והנה הרי"ף מהך קו' גופא למה זה נדחק הש"ס לפרוקי לר"נ אליבא דס"ד אלא ש"מ דקושטא הוא ותה"ט כ' דהאי פירוקא הל' היא זה כוונת דברי' בב"מ שם:
בענין קנין הקדש קידושין פ"ק:
יל"ד הקדש קונה בכסף הו"ל למתני ותו דרישא קשי' לסיפא בסיפא תנן באמירה סגי ברישא קאמר דבעי כסף דווקא ובאמת יש תימא על הראשוני' שדקדקו בברייתא לקמן דקתני גזבר שנתן מעות ולא דקדקו ג"כ במתני' ולפנינו אי"ה נדבר בזה ונ' דהנה אמירה לגבוה לא מהני כ"א כ"ז שאינו נשא' על נדר:
אבל אם בא לשאול קיי"ל נשאלין על ההקדש ואמנם אם בא ליד גזבר שוב אין נשאלין עליו ומעתה היינו דקאמר אף דאמירה מהני לגבוה מ"מ עדן אינו ברשות גבוה ועדן יוכל לשאול עלי' משא"כ אם קנה הגזבר בכסף הו"ל רשות גבוה ואפי' שאלה לא מהני ומיושב ג"כ קו' הראשוני' בברייתא לקמן ומובן מדוע תוס' לא הק' מיד אריש דברייתא קו' לקמן ומעתה אי הוה תנן הקדש קונה בכסף הו"א כ' הדיוט דהיינו באמירה אלא דבהדיוט הוה מי שפרע ובהקדש נדר הוה וסיפא פירושא דרישא מ"ט קונה בכסף משום דאמירה לגבוה כמסירה דמיא משא"כ השתא דתנן רשות גבוה ידעי' דשאלה לא מהני:
ואמנם לעיקר קו' וקו' הראשוני' דכסף ל"ל י"ל עוד נ"מ דקטן דאין הקדשו הקדש ואמנם אם קנה ממנו הגזבר מקחו מקח אם הגיע לפעוטות: ויש עוד לדקדק למה תנן רשות הגבוה ולא קאמר רשות הקדש ונ' דזה דחקו לרש"י שכ' בש"ס לקמן שנתן מעות בבהמה לקרבן ציבור כלומר דל' גבוה דתנן מורה לן לאפוקי מד' הר"ן דגם בצדקה כסף קונה לא היא גבוה דווקא תנן דהיינו קדשי מקדש ולא צדקה ומה"ט השמיט הרא"ש וכן לא הי'

ברי"ף לפני הר"ן להמעיין בדבריו שכ' הר"ן וגרסי' בגמ' כולא סוגי' דס"ל בזה"ז ליכא נפקותא מסוגיין:

ובזה מובן דקדק עצום בברייתא לפנינו דברישא נקט תנא בהמה לחוד ובסיפא נקט בהמה ובית א"וו דברישא דלענין כסף איירי ואין דין זה כ"א לגבוה חמש נקט בהמה כמ"ש רפ"י לקרבן ציבור אבל בסיפא האמירה כמסירה וזה הוה בכל גווני הקדש דגם בצדקה אמרי' בפיך זו צדקה נקט בית זה הקדש ג"כ:

ואמנם הסברא לחלק בענין זה נ' פשוט דיש לעיין לכאורה לדידן דקיי"ל ד"ת מעות קונות אלא משום נשרפו חיטיך בטלי חכמים קנין כסף וא"כ למה בהקדש לא בטלי וצ"ל דאין אדם עושה קנוני' על ההקדש וא"כ היינו דווקא בהקדש גמור שבקו מה"ט אדין תורה משא"כ בהקדש לענייי' בטלו חכמים קניין כסף לטובת ענייי' כמו בשאר הדיוט ומכ"ש דא"ש לר"ל דלא כ' ונתן הכסף כ"א בהקדש גבוה:

ורשות ההדיוט בחזקה לכאורה הך משנה יתירא הוא דכבר תנינא לעיל ונ' דבא להורות לן כמ"ש לעיל דאין הסיפא פי' דרישא וכלומר דעיקר הקנין באמירה כ"א כשם שרשות ההדיוט בחזקה הוה קנין גמור ה"נ רשות הגבוה בכסף הוה קנין גמור:

בחזקה כ' רש"י משיכא וכלישנא דברייתא לקמן ואין לומר משום דק' לרש"י הקדש למה יקנה קרקע הרי הוצרכו לשכור אוצרות ליינות שמני' וסלשות ושכירות קרקע כקרקע אלא דק' לרש"י הרי קרקע גם בהדיוט יקנה בכסף ונ' דאי משום הא לא אריא י"ל דלעולם הא דלא נקט תנא משיכה משום דחזקה תרתי מ' בין חזקה דקרקע בין משיכה ומ"מ ל"ק הא גם הדיוט קונה בכסף דלדיוקא אתא הדיוט בחזקה ולא הקדש בחזקה דאין להקדש קנין כ"א בכסף: אמירתו לגבוה יל"ד אמירה הו"ל למתני ולא אמירתו וי"ל דנקט אמירתו ולא אמירתה דאין הקדש אשה תחת בעלה הקדש דמה שקנתה אשה קנה בעלה: וי"ל עוד דס"ל אמירה ברורה פיו ולבו שוין כשם שבמסירה אם מכר לו שור שוה מנה וטעה ומסר לו שוה מאתים לא עשה ולא כלום ה"נ באמירה לגבוה: עד שימשיך לכאורה מברייתא זו הו"ל לתוס' לעיל להק' ארש"י דס"ל מסירה עדיף ממשיכה דהרי קתני עד שימשיך אלא דלרש"י דבעי' במסירה מיד ליד והכא מיירי בבהמה בסוף העולם א"כ שפיר קתני עד שימשיך דווקא: ומ"מ לד' תוס' דלא בעי' מסירה מיד ליד ממילא גם מכאן יש ראי' דמשיכה עדיף:

שנתן מעות הקשו הראשוני' מעות ל"ל בהקדש והנה מדוע לא הקשו ממתני' דקתני רשות גבוה בכסף וצ"ל דדלמא מתני' מיירי בגוונא דהדיוט במי שפרע קאי ושפיר אצטריך קנין כסף דווקא דבלא כסף ליכא מי שפרע ואמנם ברייתא קתני כללו ופרטו

מ' דבכ"ג דתני בסיפא מיירי אמנם ד' תוס' שלא הקשו מברייתא י"ל דלמא משו"ה נקט כסף משום סיפא דבעי' מי שפרע: והנה כ' ה"ה פ"ט ממכירה דד' הרמב"ם כד' הרמב"ן דבמקח וממכר ל"ש אמירה לגבוה ולהכי לא חילק בין נשתנה השער ולא נשתנה השער וק' על דבריו דעדן צריך לחלק משום הך דבנו של יוסף בן יועזר וצ"ע: תוס' ד"ה משכו במאתים וי"ל שלא ידע לכאורה כה"ג נולד מקרי ולא שייך לומר טעות ונ' כוונתם דכל הבקי בטוב משא ומתן יודע לפי הענין על הרוב אם משתנה השער או לא והי"ל לגבי זה חסרון ידיעה ולהכי בדבר שאין לו שער ידועה ל"ש זה:

והנה הראי' שהביא הראב"ד מלספק סלתות תמוה אטו התם כבר קיבל מעות הרי אין הקדש יוצא בלא פדיון וכל זמן שלא קיבל ההקדש הסלתות לא קיבל המספק דמי הקדש וצ"ע:

והנה מ"ש הכ"מ דונתן הכסף וקם לו מיותר כיון דד"ת מעות קונות תמוה מאד הרי מהאי קרא הוא דילפי' דד"ת מעות קונות וכמבואר בשמעתין בהזהב וכן כ' רש"י לעיל וצ"ע:

בענין מצות הבן על האב קידושין פ"ק:

ע' בריטב"א שכ' משום להשיאו אשה נקט הכא לכולא מתני' ובס"ד דלא ידע לפ' כן באמת הו"מ למפרך מאי קתני דתני הך אלא דעדיפא מני' פריך: גמ' אילימא וכו' וכ"ת מהי"ת נימא מכבוד אב אשה פטורה הא לאו זה"ג וצ"ל משום דכ' איש אמו ואביו ס"ד למימר הכי וע"ז פריך אדרבא מתיראו ילפי' אשה:

והנה השמיטו הפוסקי' הך ללמדו אומנות נ' דס"ל דקיי"ל כר' נהוראי סוף מכלתין דאמר מניח אני כל אומניות שבעולם וכו' וכ"ת האי קרא ראה חיים מאי דריש בי' י"ל דאשה אשה ממש וחיים היינו תורה שנקראת חיים הם למוצאיהם:

ליסטות ס"ד ע' רש"י ולפירושו יל"ד דהו"ל למימר מלמדו ס"ד ולולי ד' רש"י נ' דקו' הש"ס הי' דר"י הרי קאי את"ק דקאמר דתורה ואומנות צריך ללמדו ועלה קאמר ר"י אפי' מלמדו תורה אם אינו מלמדו אומנות מלמדו ליסטות וע"ז מק' הש"ס כיון דמלמדו תורה היאך מלמדו ליסטות וע"ז קאמר דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון והיינו כאלו מלמדו ליסטות והנה לקמן הדר הש"ס להך קו' ותי' ואין נ' שיהא זה מל' הברייתא ונ' דאילו הוה אמרי' דמלמדו ליסטות ממש קאמר לא הוה שייך למימר היכא דאגמרי' עסקא דמלמדו ליסטות ולהכי אצטריך למימר דכאילו קאמר:

בענין הפלוגתא אם ב"ד מברכין להכניסו בבריתו נ' דטעם הרמב' ורה"ג שכ' דאין מברכין דבריתו של א"א לא הי' על ב"ד דהרי לא הי' אז ב"ד וטעם הראב"ד וש"פ דוצונו שפיר קאי אב"ד דהרי נצטוו והברית עצמו נקרא בריתו של אאע"ה:

מ"ש הכ"מ פ"א ממילה דכוונת הרמב' לכרת דיומי צ"ע דגם ביומי הלא שייך שמא ישוב וימחול את עצמו:
תוס' ד"ה אותו יל"ד אמאי לא הקשו קו' אמק' ונ' די"ל המק' ה"פ וכ"ת משום דהוה מ"ע שהז"ג א"כ הו"ל לתנא למתני ברישא מ"ע שהז"ג נשים פטורות אלא אתרצן דמ' דבעי' קרא למסקנא שפיר הקשו:
ומ"מ נ' להוכיח מד' תוס' אלו דלא כהגמי' בה' מלוה שכ' דאם עבר ומל תוך ח' יצא ידי מילה אלא דהוה מילה שלא בזמנה דא"כ לא מק' תוס' מידי דהרי מצות מילה חלה מיד אלא ש"מ ד' תוס' דתוך ח' ליכא מצות מילה כלל:
בסו"ד דאתי' כמ"ד וי"ל אכתי מאן דס"ל דשלא בזמנה ג"כ דווקא ביום האי קרא דאותו מאי עביד לי' וצ"ל דקרא הרי אצטריך מאברהם עד מתן תורה שלא נאמר עדן דזמן גרמא נשים פטורות ועיקר קו' התוס' לא הוה אלא אמנא לן דקאמר ש"ס:
ואמנם י"ל עדן הא אין מילה שלא בזמנה בשבת ויו"ט והו"ל שוב זמן גרמא ולמ"ש הריטב"א א"ש אמנם מד' רש"י גבי פדיון הבן שכ' והא לאו זמן גרמא ולא כ' כן גבי מילה מ' דס"ל דמילה זמן גרמא ומ"מ פריך כמ"ש הפ"י דנילף מצפרה שמלה בנה ע"ש וב"ה שקיימתי מדעתי:
מיחייב איהו למפרקי' מדלא קאמר ג"כ ב"ד ש"מ דחיוב ליכא כלל על ב"ד וע' יו"ד סי' ש"ה ובטו"ז וש"ך שם:
מ"ש הר"ן דל תפדה מ' ג"כ שיפדה את עצמו נ' כוונתו דפדה הו"ל לקרא למימר דהוא עיקר הציווי ומדנקט בל' עתיד במקום ציווי ש"מ דלאו דווקא על אביו קאי:
והנה מ"ש רש"י בפשיטות דפדיין לאו זמן גרמא מקרי הכוונה נ' או כמ"ש תוס' על מילה בשמיני או עדיפא מזה דהא דציוותה תורה להמתין עם פדיון עד בן חדש היינו כדי שיצא מס' נפל וא"כ אין כאן מצוה מקמי הכי: כל שאחרי' מצווין ע' רש"א וסיים ויש ליישב נ' כוונתו דהש"ס אצטריך לאשמעי' הא גופא דאין בכורה חייבת לפדות עצמה:
לאו ככ' בשטר נ' טעמא משום דלית לי' קלא דאין הכל יודעין ששעבוד פדיון על קרקע זו:
תוס' ד"ה ואזיל כהן ע' רש"א נ' דתוס' נקטו אפותיקו ליישב ג"כ הקו' היכא מצי כהן טריף הא הו"ל ממון שאין לו תובעין ותי' דבמכירו כהונה מיירי ואמנם אי באפותיקי היירי לק"מ דהאב עשה קרקע זו אפותיקו לכהן מיוחד:
גמ' והדר ולא יראו וכו' בזה יש ליישב קו' תוס' לעיל י"ז ע"א ד"ה ריקם שהקשו למה לא ילפי' עולת ראיי' מבכור ואמנם צריכין הך סמיכות לדרשא דהכא:

הנה מ"ש הרמב"ם פ"א דבנו קודם לבן בנו היינו דאל"ה הו"ל למכתב והודעתם לזרעך וא"צ למ"ש הכ"מ דאי הוה כ' זרעך ס"ד בנות ג"כ במ' דלא היא:

דעכ"פ מבניכם דק"ש ידעי' ולא בנותיכם אמנם ע"ד שכ' א"ש דלא כ' זרעך: אי לא איתרחיש ניסא הענין כמ"ש ההפלאה כי העוסק בתורה מזיקין בדלין הימנו ואמנם לולי ראה רב אחא כי השי"ת עושה לו נס והורג המזיק הי' מתבטל מחמת אימה מלמודו וממילא הי' בסכנה:

תיפח עצמותיו כ' במק"א כי האשה נקראת עצם מעצתו והנה השי"ת מכין לכל אדם זיווגו ואתנם קבע זמן לנישואין י"ח שנה כדתנן בן י"ח לחופה אלא שאינו בר עונשין למעלה עד עשרי' הלכך עד עשרי' שנה צריך זיווגו להמתין עליו ואמנם כיון שהגיע כ' ולא נשא אומר הקב"ה כי זווגו יפרד ממנו והיינו תיפח עצמותיו מל' נפחה נפשה:

משכהו לבית המדרש שמעתי מפ' ע"ד שאז"ל רבה מקמי דפתח בשמעתא אמר מלתא דבדיחותא ובדחי רבנן ולבסוף יתיב באימתא והיינו משכהו על מלתא דבדיחותא:

אם אבן הוא וכו' הכוונה כי ב' מיני יצ"ה יש הא' שמעצנל האדם מן התורה והמצוות וזו שנעשה קשה כאבן, אמנם תורה מביאה לידי זריזות ע"כ אם אבן הוא נימוח והשני שמיעצו להשחית והיינו הברזל הנקרא משחית והיינו אם ברזל הוא מתפוצץ:

שכל משאו ומתנו בך ע' רש"י וי"ל ע"ד שאז"ל בסוכה פ' החליל מניח או"ה ומתגרה בישראל ומניח ישראל ומתגרה בת"ח והיינו כל משאו ומתנו בך: ויע"ל ע"ד שכ' החו"ה כי בת"ח בא היצ"ה מצד טענה וראי' וזה נקרא משא ומתן:

בענין מצות האב על הבן קידושין פ"ק:

תוס' ד"ה שיש רשות יל"ד הא קרא לענין מורא מיירי ומאי מע"י שייך ונ' קו' תוס' הי' עד"ז את"ל אם אין ענין למורא תנה ענין לכיבוד מ"מ ק' אמנם לתי' גם לענין מורא א"ש דאין הכוונה שבעלה ימחה בידה שלא תעמוד מפני אביה וכיוצא דוודאי כה"ג לא נתנה תורה רשות לבעל אלא מוחה בידה שלא תלך לביש אבי' ולא תביא עצמה לידי חיוב מורא ולזה הענין כ' רחמנא איש להורות דכה"ג יש סיפק ביד איש לעשות:

נתגרשה שני' חייבין יל"ד פשיטא ותו למה שביק נתארמלה וברמב"ם איתנהו לתרווייהו ונ' דבא לתרץ קו' אלימתא דכיון דעכ"פ בעל יש בידו למתוח וא"כ לאיזו ענין כ' רחמנא תיראו דדרך התורה להשיא בתו בתחלת נערותה וקטנה הרי פטורה מכל המצוות ואי לנתאלמנה אטו אפורעניות כ' קרא ולזה קאמר דאנתגרשה אצטריך דלפעמי' אין כאן פורעניות:

ויע"ל בגופא דמלתא דס"ד דכיון דאדם משיא בתו מדעתו ויודע כי לאחר נישואין פטורה מכיבוד א"כ הו"ל אב שמחל על כבודו וכבודו מחול קמ"ל דאין זה מחילה כלל אלא שהאיש אם מותה היא פטורה בלא מחילת האב: והנה בטו"ז רס"י ר"מ הק' ד' רמ"א אהדדי דהכא פסק דאין ב"ד כופין אכיבוד ובח"מ צ"ז פסק גבי השבת העבוט דכופין ונ' ד' רמא שלא כד' הראשוני' כ"א דאין ענין השבת העבוט לכיבוד כלל דבהשבת העבוט כ' ולך תהי' צדקה והנה כה"ג כ' בכל המצות וצדקה תהי' לנו דהיינו שיהא לנו שכר אמנם בכיבוד אב ואם דפרט הכ' השכר מהו הוא דשייך לומר מתן שכרה כ' בצדה:

נ' דהא דפשיטא להפוסקי' דאחיו הגדול שחייב לכבודו ל"ש מאביו ל"ש מאמו היינו משום דהתורה רבתה איתו מואת אמך כלומר אפי' גדול מאמו וכ"ש מאביו:

והנה יל"ד למ"ש הד"מ דאבי אביו ואמו חייב בכבודם דלמא להכי אתי את אביך ואת אמך ולא אאשת אביך ובעל אמך וצ"ל דאת היינו הטפל אליו והיינו בעל ואשה ולא אב ובן:

וכ' הטור דכבוד חמיו ילפי' מאבי ראה וכ' בגליון שו"ע שלי דלמא התם משום דשאול מלך הי' וצ"ל דדוד הרי אז ג"כ כבר נמשח למלך ואין מלך חייב לנהוג כבוד במלך וכ"ת הרי אמרה לו אביגיל עדן לא יצא לך מיניטון הרי מעשה זה הי' קודם מעשה דאביגיל ואז הי' דוד מחזיק עצמו למלך:

אמנם במכלתי' פ' יתרו למד כן ממה שהשתחוה משה ליתרו ורמז עליו הגאון מהראו"ו בביאורו יו"ד שלו:

שמלמדו תורה פי' ומתיירא ממנו כמורא תלמיד לרב:

כל העובר עבירה בסתר עניני לכאן משום דהמצער אביו ואמו בסתם מצערן דהאבות יסתירו הדבר ומה"ט השביע מרע"ה בהר עיבל ארור מקלה אביו ואמו שהוא מהעבירות בסתר על הרוב כאינך כולהו שם כמ"ש הרמב"ן שם: מלא כל הארץ ע' רש"י ולי נ' ע"ד אל תתהדר לתני מלך:

מגילוי הרא"ש מבואר מכאן דעיקר טעם כיסוי הרא"ש שלא ילך בקומה זקופה כי הכיסוי מכביד עליו ואין כאן מקום למ"ש אפקורסי זמנינו:

מ"ד יודוך כ' במק"א דמלכי ארץ לא רצו שיאמינו העם כי המהוה ההויות משגיח בעולם כי אם יוצר עין:

הלא יביט ועי"ו יאמינו ע"ד שאמר שהע"ה לב מלך ביד ה' ויהי' זה גרעון בממשלתם וכשאמר השי"ת אנוכי ה' אלקיך אמרו כי אין זה המהוה ההויות כ"א קורא עצמו כך לכבוד עצמו, והנה אם נאמר דמטעם לב מלך ביד ה' אין מקום לכבוד מלך מכ"ש כי

אין מקום לכבוד או"א דגלוי לעין כי לבם על בניהם מה' היא כמ"ש בזה החו"ה בשער הבחינה ואמנם מ"מ הש"י צוה בכך כי אין הש"י מחליף טבע האבות ולכל אב יש בחירה לפי טבעו אלא שהש"י תומך ביד הרחמן ומעצר קצת האכזרי והבחירה מ"מ נתנה וכן אמר שהע"ה כשם שפלגי מים ההולכי' מימי' ימימה יקיימו כ"א לפעמים יטו להם דרך אחר כן לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ המלך יטנו ה' ית' וז"ש כיון ששמעו כבד את אביך חזרו והודו ג"כ כי המהוה הוא המשגיח וז"ש אח"כ וישירו מל' וישר על ישראל כי מעתה ינהגו שררותם בדרכי ה' ומה הוא כי גדול ורם ה' ומ"מ ושפל יראה ומכ"ש כי גבוה של מטה מלך בו"ד ממרחק שיש בינו למקום יידע יקח מוסר:

וע' בר"ן מ"ש דגמ' דידן במגילה ע"כ לא מוקי פלוגתא דר"י ורבנן בפורס שמע ביושב בבית אפל ולא ידענא למה הכי היושב בבית אפל לא צריך למאורות לאותן שחוץ לבית שיעשו מבוקשיו וצ"ע:

ודריש מזמור לאסף ע' רש"י יל"ד הרי בהאי מזמור כ' מיד נתנו את נבלת עבדיך וגו' ואמרתי מאז ע"ד משל למדינה שמרדה במלך ושלח לו מלך אחר חיילותיו להנקם ממורדיו ואמנם החיילות האלו הרגו כטוב כחוטא לאמור כי לא ידעו להבחין והמלך לא הי' יכול מכח טענה זו להנקם מהם ואמנם סוף דבר הגיעו להיכל המלך עצמו והציתוהו ומיד קם המלך עלי' ולקח נקמתו מהם על כל עבדיו הצדיקים וכן הענין כ"ז שלא באו האויבי' גם למקדש ה' לא' הי' אסף יכול לבקש להנקם מהם דם עבדי ה' אך כאשר גם בנחלת ה' באו עשה מזמור כי עכשיו גם דם עבדי' יקום ה':

ואמרתי ע"ד דרוש כי התינח אם לא הי' הצדיקים בני' למקום אך באשר הצדיקים בנים למקום א"כ למה זה הי' אסף צריך לשריפת ההיכל אמנם כ"ז אם גם הגוף הוא נקרא בן למקום אבל באמת הגוף לאב ואם והנפש לה' היא הנקראת בן והיא לא נהרגה והנה על כיבוד אב ב' טעמי' הא' מטעם הודאה ולטעם זה צריך דווקא הבן לכבד אביו אם אביו יודע מכיבודו ולא כשהוא ישן אמנם אבימי זה שכיבד אביו אפי' בעת שינתו הי' סבור טעם הכיבוד כדלעיל דג' שותפין והיינו הגוף לאב ואם ובן לה' נקראת הנשמה וע"כ שפיר דריש מזמור לאסף:

ע' תוס' י"ל ג"כ דהשערי' אז"ל לא שלטה יד אויב בהם יען היו מעשי ידי דוד ובזה מבואר ג"כ כמו שאז"ל לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה כ"א להורות תשובה ואמר אסף כי גם זקנו קרח לא הי' ראוי לאותו מעשה כ"א להראות כי משה אמת ותורתו אמת כדאמרי' בב"ב אשר כל תלתין יום אומרי' כך בגיהנם והארכנו בזה במק"א ומ"מ גם הס עתודין לעלות:

אמה זקינה ע' בר"ן שהק' חזה על הראב"ד ואפשר ד' הראב"ד דאמה זקונה היינו אם אביו או אם אמו ולא אמו ממש ולקראת אמא דקאמר לאו דווקא והי' מוכח מכאן דחייב אדם בכבוד זקנו:

הריני כפרת ע' רש"י והוא דבר ק' מאוד שיבקש אדם עונש עוה"ב בעוה"ז ואמנם בסוכה כ' ע"א ד"ה הרני כפרת ר"ח ובניו כ' רש"י כל מה שאני סובל בעוה"ז ינוכה להם מעונתם וזה פי' מתקבל:

ומל' משכבו למדתו כי קאי על חיבוט הקבר ובזה אין חילוק בין צדיק לרשע די"ב חדש מתקיים ונפשו עליו תאבל ומיושב קו' הטו"ז כ"מ אומרו אותו כל י"ב חדש:

דבר שמועה כ' ב"י לאו דווקא ולו נ' דלרבותא קאמר דס"ד דמה שאומר דבר שמועה מפיו היינו זכרונו לברכה וז"נ באמת הטעם שאין אומרי' על חכמו התלמוד ז"ל משום דכל ד' ד' אלקי' חיים משא"כ בגאונים שאחר התלמוד: הביא כאן הרי"ף הא דמגילה דגדול ת"ת ויל"ד הא מסקי' כאן בהדיא דמצוה שא"א לעשות ע"י אחרי' קודם לכיבוד או"א וצ"ל דלמא הכא ה"ק דאיזו שרוצה עושה והתם גדול קאמרי' אמנם באמת ק' מאוד מנ"ל מיעקב דגדול ת"ת דלמא כהדדי נינהו ומשו"ה לא נענש וצ"ע:

ואפשר דיעקב הי' בבית אבי' עוסק במצות כבוד ושבקה והלך לת"ת ש"מ דגדול וצ"ע:

והנה כ' הראש בתשו' הביאה הב"י סי' ר"מ דאב שצוה לבנו לשנוא איש מישראל א"צ לשמוע לו וסיים שם בתשובה בפני' דהאב הו"ל בזה אינו עושה מעשה עמך וק' ח"כ ל"ל איש אמו ואביו וגו' כולכם חייבין בכבודי הא אם צוה לו אביו לחלל שבת הו"ל האב אינו עושה מעשה עמך וצ"ל דאי ס"ד דעשה דכבוד דוחה ל"ת דשבת א"כ הבן לא עבוד עברה וגם האב במה שמצוה לו כיון דמדינא שרי לא הו"ל אינו עושה מעשה ואמנם השתא דגלי קרא כולכם חייבי' בכבודי ממילא:

הו"ל האב שמצוה כן אינו עושה מעשה עמך אלא דק' למאי הל' אצטריך הראש לזה ונ' דס"ד דבאמת עיקר הל"ת היא לא תשנא בלבבך וס"ד דהבן יעשה עצמו מפני כבוד האב שצוה כאילו הוא שונא לאותו פלוני ובלב לא ישנא אותו לזה כ' הראש כיון דהאב בזה אינו עושה מעשה עמך א"צ לכבדו בזה כלל:

ומ"מ מבואר מד' הראש אלו דס"ל כד' הטור סי' ר"מ דבאינו עושה מעשה עמך א"צ לכבדו כלל ואף דהרא"ש גופא תי' ביבמות שם כהרי"ף דהחילוק בין לחייב ובין לאי' ש"מ כד' הטו"ז דדווקא להכותו אמרי איכא איסורא אבל לכבדו פטור ובזה מיושב שלא הביא הטור כלל ד' אביו הרא"ש בזה: ואמנם מ"ש הלח"מ לחלק בין מחיים ולאחר מיתה דלאח"מ פטור יש ראי' לזה מחזקי' שגירר עצמות אביו והודו לו:

והנה מה דלא ניחא לתוס' ביבמות מעובדא דלקללו מיירי בעשה תשובה דמ' להו לקללו משום דלא ציית דינא וא"כ לא עשה תשובה ולבסוף מסקי דמיירי לקללו מחמת עונש: האב שמחל והרמב' הוסיף כי ראוי לו למחול נ' דיליף לה ממכה בנו הגדול שאז"ל יהא בנידוי ואפי' אם הי' בן ראוי להכית והיינו כי האב ראוי לו למחול:

שנאמר וה' הולך לפניהם ש"מ דאפי' אביו והוא רבו אינו יכול למחול למ"ד אין כבודו מחול דאל"כ מאי ראי' מהש"י וע' תוס' פ' ע"פ לענין היסיבה שכ' במסקנא דחביו והוא רבו א"צ היסיבה וצ"ע מכאן:

עלמא דיליה נ' כוונתו דמלך לכ"ע אין כבודו מחול וא"כ הרי הש"י ממ"ה וצ"ל דהיינו משום דעלמא דיליה ומצי מחיל וא"כ ה"ה תורה דיליה: ואמנם ענין פלפול הזה נ' דוודאי התורה שלומד הת"ח לאו דיליה אמנם מה שמחדש היא דהוה דילי' והנה אז"ל על ר"ע משמת בטל כבוד התורה ואז"ל מאי כבוד התורה שהי' דורש על כל קוץ תלי הלכות אלמא דכבוד התורה היינו החי"ת והנה כ' סלסלי' ותרי ממך א"כ י"ל דעיקר הכבוד על תורת הת"ח עצמו וממילא יכול למחול וי"ל לא היא כ"א עיקר החשיבות של הת"ח על שהוא אוצר התורה וכבודו וכבוד ס"ת שוין וכמ"ש אם מפני' עומדין מפני לומדי' לא כ"ש וא"כ אינו יכול למחול והנה סוף ברכות איבעי' לן סיכי ועוקר הרים למדן ופלפלן הי עדיף ומסקי' סיכי עדיף וא"כ הי' ראוי שלא יהי' ביכלתו למחול אלא דרב יוסף אמרי' בברכות לא קיבל עליו להיות אב"ד בימי רבה דהוה מ' לי' עוקר הרים עדיף ושפיר קאמר הכא דיכול למחול והיינו דכ' הרי"ף דמן הסברה כיון דקיי"ל סיני עדיף לא יהא הל' כרב יוסף אף דרבא מסיק כוותי' ולזה כ' הרי"ף דסוגיין דעלמא כרב יוסף:

ואקפד כ' הר"ן ואי יכול למחול לא הו"ל להקפיד כ"א למחול וזה דוחק ומד' הרמב' למדתי דהאי שימוש ששימש להם רבא היינו התחילה ומה"ט כ' הרמב' דאפי' בשעת מחילה צריך לעשות לו הידור:

מוריד גשמי וכו' הכוונה כי בכל אלה כ' כביכול על עצמו כמו לעיל גבי וה' הולך:

זקן אשמאי ע' רש"י ותוס' ונ' דק' לרש"י פתח בשיבה וסיים בזקן או"ו ה"ק שיבה מ' כל שיבה אפי' ע"ה וזקן מ' חכם אפי' רשע ולהכי ילפי' מאספה חרוויי' ואמנם איסי דריש זקן כר' יוסי ולהכי אין רשע כלל במ': רש"י ד"ה אספה כי הם זקני העם ועדן לא היו זקנים או"ו חכמי העם קאמר:

יכול יקים מרחוק וא"כ ברבו דבעי' חלא עיניו ע"כ הטעם משום מורא רבך כמורא שמים ולא בעי' וע' תשו' מ"ע סי' ע"א בזה:

יניק וחכי' כ' ב"י בשם שבילו לקט דיניק ממש שאינו בן י"ג שני' והיינו דיליף מאספה דהתם כ' איש ואמנם ד' רש"י דינוק לאפוקי שיבה ויליף מאספה דהתם כ' כי הם זקני העם דמ' זקני' ממש:

תוס' ד"ה מ"ש ע' רש"א שכ' ויש ליישב נ' כוונתו דמדכ' תוס' לעיל דלרבנן גזי"ש לאו דווקא א"כ ממילא ידעי' דאי לא כ' שיבה לא הוה ילפי' מזקן כלל משא"כ לר' יום דדריש נוטריקין וזה בכ"ג הוה דריש: מ"ש הראשוני' דהרי"ף ס"ל דאיפי כת"ק ס"ל נ' דהיינו מדלא קאמר בהדי' וכר"י ש"מ דס"ל הל' כת"ק דיחיד ורבים הל' כרבי':

הק' הלח"מ אד' הרמב' שכ' מה הידור שאין בו חסרון כיס וכו' ונ' דמאחר דהרמב' כבר ביאר דוהדרת קאי אתקום שלא יעמוד כ"א במקום הידור ממילא ידעי' דהידור אינו בממון ותנא דברייתא וגמ' הק' מנ"ל למדרש הידור הכי:

אבייי מכי חזי וכו' הנה רב יוסף לא הי' רבו מובהק של אבייי כ"א רבה ויש מכאן ראי' להר"פ בטור דמופלג בדורו כמובהק דמי:

תוס' ד"ה אין ת"ח ובד' נדחה קו' הראש הא כבוד שמי' ג"כ רשאי לקבל דה"נ חייבי' קאמר:

בענין מ"ש הרמב' בנו והוא רבו חייב הבן ופטור האב נ' דד' הרמב' דבמצוה לא אמרי רבנן ס' דאוריי' לחומרא כי אם הכל תלוי באינו יודע אם:

נתחייבתי פטור דהיינו האב אינו יודע אם פרעתי חייב דהיינו הבן כי מקמי דהוה רבו הי' חייב:

בע"ה הנותן ליעף כח בענין מע"ש הז"ג קידושין פ"ק:

מתני' כל מ"ע כשהז"ג יל"ד מ"ט קרי לה תנא שהזמן גרמא וכי מפאת הזמן באה הש"י גזר שתהא מצוה זו דווקא בזמן זה אבל אין הזמן גורם חוץ ממיעוט שבהם כגון פסח וכיוצא תלוי בזמן הו"ל לתנא לקרותה כמו לקמן תלוי בארץ וראיתי ברמב' פי"ב מהל' עכו"ם שינה באמת ל' המשנה וכ' שאינה תדירה לקמן אי"ה נבא לבאר מדוע בחר הרמב' בשם זה ולענין משנתינו נ' דהתנא בא ליישב לן קו' תוס' לקמן דהרי שביתת יו"ט ג"כ עשה שתלוי בזמן וע"כ עשה זו נוהגת בנשים דאל"כ תדליק אשה בשמן שריפה ביו"ט ואמנם ליישב זה רמז לן תנא דהנה יש ב' מיני מצות התלויות בזמן תלויות במעשה ג"כ ככל מ"ע שהז"ג חוץ מיו"ט אלש שמעשה זה צריך להיות אזמן זה דווקא ומצוה תלויה רק בזמן ואין בה מעשה כלל כשביתת יו"ט והנה אנן הא דנשים פטורות אי ממצה והקהל או מתפילין גמרי' וכולם אית בהו מעשה וא"כ אין לדמות להן שביתת יו"ט כלל והנה ידוע דל' גורם ר"ל הזמן גורם ואמנם מלבד הזמן יש עוד ענין ומעתה אלו תנא תנא התלוי

בזמן הוה שביתת יו"ט ג"כ בכלל דהרי תלוי בזמן להכי נקט תנא שהזמן גרמא לומר אבל יש עוד מעשה מצוה מלבד הזמן לאפוקי שביתת יו"ט שאינה תלויה כ"א בזמן לבד: וכל מ"ע שאין הזמן גרמא והנה הרמב' פי"ב מה' עכו"ם שביק להך סיפא וכ' בהג"ה לח"מ דמרישא שמעי' ולא אצטריך וק' אתנא דידן מ"ט גרסה ונ' דהנה מסקי' לקמן דכללא דמתני' לאו דווקא ולזה נ' דנקיט תנא להך סיפא דהנה הא דכללא דסיפא לאו דווקא מרישא דרישא דמתני' שמעי' לה דתנן כל מצות הבן על האב נשים פטורות והיינו ת"ח פה"ב וכיוצא דהוה מ"ע שאין הזמן גרמא ופטורות הרי דל"ד קתני ומעתה קתני סיפא לגלוי רישא דגם כללא דרישא לאו דווקא ואמנם הרמב"ם כ' בפירוש חוץ ממצה וכו' א"כ לא אצטריך תו לגלוי ע"י משנה יתירא:

והביא הלח"מ גי' מקצת ס' הרמב"ם קידוש שבת ויו"ט ודחה הלח"מ כיון דקידוש יו"ט דרבנן אין חילוק בין זמן גרמא או לא והתימא שלא זכר ד' תוס' פ' מי שמתו גבי הא דפריך הש"ס תפלה פשיטא כ' תוס' דאפי' בדרבנן יש חילוק ואולי מ' להלח"מ דהרמב' כרש"י דהתם ס"ל דבדרבנן אין חילוק וזה דהנה הרמב' פסק דתפלה מ"ע מן התורה ונ' דקו' רש"י דחקו או"ו דתפלה גופא דאוריי' אלא דזמן תפלה דרבנן ושפיר כ' הלח"מ:

וכ' עוד הלח"מ ואין לומר דקאי אשביתת יו"ט דהא שביתת יו"ט ל"ת היא וגם ע"ז יש לפקפק מד' תוס' לקמן די"ל אל"ת מצווין ואעשה אין מצווין ולזה כ' הרמב' דגם אעשה מצווין וכמ"ש לעיל מלתא בטעמא:

בגמ' איזיהו מ"ע ע' בר"ן ומ"מ יל"ד למאי נ"מ נקט תנא דוגמות הרבה ונ' דכל חדא לגופא אצטריך סוכה כדאמרי' לקמן דס"ד הואיל וכ' תשבו כעין תדורו וכו' לולב הואיל ובא לרצות ושופר להעלות זכרון וס"ד ע"ד דאמרי' לקמן אטו נשי לא בעי חיי ציצית לאפוקי ממ"ד כסות לילה יחייב ותפילין לאפוקי ממ"ד לילה ושבת זמן תפילין:

וכ' רש"י וקסבר לילה לאו זמן תפילין א"נ שבת ויו"ט וכו' הלכך כיון וכו' כוונת רש"י דפשטא דברייתא מ' דסברא לילה לאו זמן תפילין דעד"ז שפיר מקרי תפילין זמן גרמא דהיינו היום גורם קיום מ"ע זו משא"כ אי רק שבת ויו"ט לאו זמן תפילין א"כ אדרבא המצוה נוהגת תדיר אלא דשבת ויו"ט גורם ביטולה ואמנם מאחר דקיי"ל דנשים פטורות מתפלין אף דקיי"ל לילה זמן תפלין כ' רש"י א"נ וסיים אף דל' זמן גרמא לא א"ש עד"ז מ"מ קרי לה כך ור"ל כיון דבשאר מצות א"ש הל' כייל נמי תפלין אף דבתפלין אין הל' מדוקדק:

וז"נ טעם הרמב' דשני הל' וכ' מצוה שאינה תדירה לכלול תפלין עמה אף דלולה זמן תפלין ומ' לי' דתנא דידן סבר לילה לאו זמן תפלי' ולהכי קרי לה זמן גרמא:

כגון מזוזה וכו' נ' ג"כ דבכולהו אשמועי' רבותא במזוזה דלא נקיש לת"ת ובאינך דסד"א כיון דחזי' דמחצות שאינן תדיר פטרה תורה לנשים וא"כ ס"ד ה"ה ממצות הראות לפרקים ע"י מקרה כגון מעקה למי שבנה בית אבידה למי שנזדמנה לו שילוח הקן למי שנזדמן לו קמ"ל דלא היא כ"א זמן גרמא דווקא בעי' ולהכי שינה תנא סדרא דקרא ונקט מעקה קודם אבידה ואבידה בפ' משפטי' כ' ומעקה בכי תצא אחר שילוח הקן משום דלא זו אף זו לא מבעי' דרוב בני אדם יש להם בתים ה"ה אבידה דלא שכיחא כ"כ וה"ה שילוח הקן דלא שכיח כלל:

וכ' רש"י אבידה השבת אבידה נ' כוונתו ליישב קו' תוס' הרי אבידה עשה ול"ת היא ולזה כ' רש"י:

דר"ל השבת אבידה וכוונתו דדרשינן והשיבותו לו שיהי' בו כדי השבה ואין כאן לאו כ"א עשה ומ"מ אשה חייבת:

ואמנם מעקה ושילוח הקן ל"ק לי' לרש"י כלל דשני' יוכל לעבור בעשה ולא בלאו דבמעקה אם עומד בצד גגה ואינו מניח אדם לעלות אין כאן לא תשים דמים ומ"מ לא קיים העשה וכן בשילוח הקן יוכל להמתין עד שתעזוב האם את הבני' ואח"כ תקח נמצא דלא עבר בל"ת ומ"מ לא קיימה העשה משא"כ באבידה אם עומד בצד האבידה עד שיבאו הבעלי' אין לך השבת אבידה גדולה מזו:

תוס' ד"ה מעקה שאם בנאו ע"מ לעשות וכו' כוונת דברי' דלא תשים היינו בידי' וזה דווקא אם בשעה שבנה בנה ע"מ שלא לעשות מעקה א"כ עבר בבניינו על הלאו משא"כ אם בשעת בנין הי' כוונתו לעשות מעקה ואח"כ נתחרט עכ"פ לא עבר על הלאו דהרי לא עשה מעשה וכן אם נפל המעקה וכן בשילוח הקן:

אתקש לת"ת כ' רש"י דכ' ושננתם ואף דאנן בגמ' לעיל מולמדמם את בניכם ולא בנותיכם ילפי' מ"מ כ' רש"י ושננתם משום דמסקי' הכא דגם בפ' ראשונה אתקש ואמנם הש"ס לעיל דלא יליף מושננתם דמוקדם בקרא נ' ה"ט משום דס"ד משינון הוא דפטירי נשים דלא בני שינון נינהו דהיינו כדדרשינן לעיל שיהי' ד"ת מחודדי' בפיך ומ"מ בלימוד מיחייבי לזה נקט הש"ס קרא דולמדתם דגם מלימוד פטירי ואמנם לבתר דכ' ולמדתם א"כ שינין לאו דווקא ושפיר אתקש תפילין בין בפ' ראשונה בין בשניי' ואדרבא הא דכ' קרא תרי זמני למעט בנות היינו דלא נקיש למזוזה כדאמרי' הכא: הרי סוכה יל"ד מה ענין קו' זו לכאן אמתני' או אברייתא מקמי דמסיק מנ"ל הו"ל למפריך וכאן שייך קו' הש"ס לקמן אדגמר מתפילין ואמנם בד' רש"א בזה א"ש דבלא זה לא מצי הש"ס

להק' והרי סוכה דלמא מסוכה ילפי' לכולא מלתא משא"כ השתא דאסיק גמר מתפילין שפיר מק':

דכ' בסכות תשבו שבעת ימים יל"ד אטו בלא זה לא הוה זמן גרמא ונ' דלכאורה מדקרי רחמנא לחג זה חג הסכות שפיר ס"ד ע"ד דדרשי' הני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה אתנהו בזכירה ה"נ היינו אומרי' הואיל ומצות החג עליי' גם מצות סוכה רמי עלייהו משא"כ עכשיו דכ' בסכות תשבו שבעת ימים, וחג לכאורה מדאורייתא אין כאן כ"א ביום הראשון מקרא קדש א"כ ע"כ נשים פטורות ואזרח ל"ל והי' קצת ראי' מכאן להפוסקי' דחוה"מ לאו דאורייתא שייך לעיל:

שמחה והקהל הנה בשמחה פי' רש"י מנ"ל דנשים חייבות אף דבתך כ' בהדי' ובהקהל סמיך רש"י אקרא דכ' בהדי' והר"ן באמת הביא גם קרא דהקהל ונ' כוונת רש"י דבשמחה יש לטעות ולומר דאאב רמו קרא אתה ובתך שישמח בתו ומ"מ הבת עצמה לא מיחייבא וכמו בסוכה דדירה איש ואשתו ואאיש הוה חיובא ולא אאשה לזה כ' רש"י דלא היש כ"א הבת עצמה חייבת משא"כ בהקהל דכ' בהדי' נשים זיל קרי כי רב הוא:

והרי ראיי' כ' רש"י ראיי' מ"ע דכ' יראה וכו' נ' כוונתו דלכאורה מראיי' לא ק' דראי' עשה יל"ת ולא יראה את פני ה' ריקם וס"ד דגם בעשה חייבות כמו ביו"ט ושפיר אצטריך זבורך לזה כ' רש"י דראיי' מ"ע בפ"ע דהיינו ראיי' פני' והל"ת קאי אעולת ראיי' ושפיר פריך הש"ס: תוס' ד"ה נילף ממצה יש ליישב קו' דאי לא היקישא דמצה הוה ילפי' מסוכה לחיובא דבסוכה הוא דפטירי אבל בעלמא חייבות להכי אצטריך היקישא דמצה ושמעתי כי כן כ' ליישב בעל עצמות יוסף:

נילף משמחה יל"ד הרי מהקהל סליק ולמה לא פריך נילף מהקהל ונ' דהמק' ידע דמצי לתרוצי שמחה והקהל ב' כתובין הבאי' כא' אלא משמחה פריך דמס' לי' אי חיובא דשמחה על האשה או על בעלה ולגלוי הא מלתא פריך וכדמשני אביי בעלה משמחה הוא דפריך נילף מהקהל:

א"ה תפלין וראיי' ע' בריטב"א ונ' ליישב ע"ד אחר דבל"ז הוה סבר המק' כיון דראי' אצטריך תפלין לא הוה ב' כתובין דהרי לא כ' קרא בהדי' כ"א היקישא אמנם כן הרי גם הקהל אצטריך ומצה הוה רק היקישא וכיון דאמרת דמ"מ מקרי ב' כתובין ה"ה תפלין וראי' מקרי ב' כתובי':

תוס' ראיי' מ' מדברי' דראיי' ראיי' גזי"ש גמורה היא כמו ט"ו ט"ו דלמלתא אחרינא אצטריך ה"נ ראיי' ראיי' ולולי דברי' י"ל דלאו גזי"ש כ"א גילוי מלתא בעלמא הוה דכיון

דאמר קרא בהקהל בבא ליראות ש"מ דאמחוייבי' בראיי' קפיד קרא ואי לאו זכורך ונשים דהקהל ממילא חד דינא לתרווייהו:

גמ' נקיש תפילין למזוזה פי' דתפילין ומזוזה ע"כ אצטריכי דנדע מה דליהוי כתיב בהו אלא דהיקישא דת"ת לא אצטריך ואהא קאמר דאי לא היקישא דת"ת הוה מקשינן למזוזה:

תוס' ד"ה ואנא אמונא טפלים נ' כוונת קו' ותי' שכ' נשים דר"ל דטף דכ' גבי הקהל אפי' נקיבות:

במ' והיינו הק"ו דהני וודאי לא אתו לכלל חיובא ואי גדולות פטורות מ"ט קטנות חייבות אא"כ מאי קאמרי לבסוף דס"ד טפלי' אתו לכלל חיובא ונ' דה"ק דאי לאו דמצינו חיובא גבי מצה לנשים הו"א מאי טף דכ' גבי הקהל טף זכרים דווקא להכי אצטריך מצה וממילא טף אפי' נקיבות: ותו מ"ע שלא הז"ג נ' דבל"ז ל"ק דאמרי' מדמ"ע שהז"ג פטורות מכלל דשלא הז"ג חייבות משא"כ עכשיו דמצינו אפי' בזמן גרמא חייבות דהיינו מצה והקהל מהי"ת לן למילף מתפלין שהז"ג דווקא:

וכיון דאין סיפק בידה ע' רש"י נ' כוונתו דלא נפ' כפי' רש"א דס"ד כיבוד דווקא קמ"ל דאי לאו קרא ה"ה ממורא פטירי לזה כ' רש"י דבמורא גופא שייך אין סיפק בידה משום דאימת בעלה עליה ולא ניחא לי' דמנהיג כבוד באבותי' ומ"מ פנויי' לא ידענא וע"ז קאמר כלל לא וכ' רש"י אפי' פנויי':

הניחא למ"ד ע' רש"י לכאורה לפי דברי' הקו' רק לריב"ב ולמה לא כי' רש"י דאמ"ע שהז"ג קאי דנילף ממצה והקהל ונ' דק' לי' לרש"י חדא דא"כ הכי הו"ל להש"ס למימר מ"מ קשיא ותו א"כ לישני לי' דמצה ושמחה והקהל ג' כתובי' דהרי במסקנא עכ"פ נחתי' להכי ולמה לן דרב אחב"י או"ו לריב"ב ואשלא הז"ג מק' אלא א"כ מאי קו' דלמא ריב"ב לא ס"ל ב' כתובי' מלמדין ואי ידע זה הש"ס דס"ל לפריך בהדי' אמנם למ"ש רש"ל א"ש דל"ד לריב"ב ה"ה לדידן פ"ו אצטריך דלא נילף מאותם:

אמנם מ"ש רש"ל בד' תוס' לר"י לקמן לכאורה אין צורך דנהי דת"ת ופ"ו לא מייתרא פדה"ב מיהו מיותר:

בענין קו' תו"י על רש"י מגמ' דעירובין שהביא רש"א ע' בריטב"א דאדרבא סוגיין דהכא מוכח דס"ל דלא כסוגיי' דעירובין כ"א דנשים פטורות מתפילין מהיקישא דת"ת עיי"ש בריטב"א:

מה"מ יל"ד מהי"ת נימא דיפטרו בשלמא לר"מ ור"י דילפי' למ"ע שהז"ג דפטורות ממצה והקהל א"כ י"ל כיון דמצה והקהל מיעטי נינהו א"כ מנ"ל דדווקא מ"ע שהז"ג ממעטי

דלמא גם ל"ת שהזז"ג אמנם לדידן דילפי' מהיקישא דתפילין א"כ כי היכי דבעי' זמן גרמא דומי' דתפילין ה"נ בעי' מ"ע דומי' דתפילין ונ' דבאמת קו' הש"ס לא הי' דיהא נשים פטורות לכתחלה דמנ"ל למפטר בל"ת כיון דלא הוה דומי' דתפילין אבל מל' דמתני' דקתני א' אונשים וא' נשים מ' כי היכי דאנשים חייבי' אם עברו על ל"ת שהזז"ג ה"נ נשים וע"ז שפיר פריך מנ"ל להענישם דלמא לא בעי' דומיא דתפילין דהיינו זמן גרמא אבל אין חילוק בין עשה לל"ת ובזה. מיושב שפיר ל' התרצן השוה הכ' לעונשין וק' עונשין מאן דכר שמי' אמנם לפי הקדמתינו אדרבא רק לענין עונשין הוה מעיקרא קו' הש"ס לא זולת: רש"י ד"ה לעונשין ולאוין עונשין מלקות הנה מלבד דיש לדקדק מאי בעי רש"י בזה יל"ד ג"כ אטו כל לאוין עונשין מלקות הן ונ' דלכאורה יל"ד אפכא דקאמר הש"ס השוה הכ' לעונשין א"כ היכא דליכא עונש כגון בל יראה דחמץ אם אינו עושה מעשה לא תותירו דפסח אי שה לבית אבות דאוריי' נשים פטורות ותנא קאמר חוץ מבל תקיף וכו' מ' הא בכולהו לאוי מיחייבי ומעתה נ' דזה בא רש"י ליישב והנה לכאורה כיון דבאמת לאו שאין בו מעשה אין לנקין ל"ל דכ' רחמנא בי' לאו כלל הוה לי' למכללא מעשה או"ו כיון דכ' רחמנא לאו יש כאן עונש מלקות אלא שלא נמסר לב"ד והנה אז"ל אעפ"י שחרב ביהמ"ק דין ארבע מיתות לא בטלו וה"נ בלאו שאין בו מעשה עונש מלקות יש כאן וז"ש רש"י דבכלל עונשין דקאמר הש"ס כל לאוין שבתורה דלאוין עונשין מלקות הן:

ואיידי דאיירין נ' דמה שנתקשו האחרוני' בד' הרמב' מ"י מחמץ שכ' הקונה חמץ בפסח לוקה הרי ניתק לעשה וכל התי' במ"ל שם אינם עולי' לשטת הרמב' שפסק דבעי' בטלו ולא ביטלו וע' בשער המלך שם אמנם לדידי נ' ליישב ד' הרמב' ע"ד אחר דלכאורה יל"ד מ"ט לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו דלמא מקיים לי' לעשה הי' מכיון דחזינן דעבר אלאו למשל שגזל או לקח אם על הבני' למה לא נימא דוודאי לא יקיים העשה מ"ש מהא דכ' תוס' בכמה דוכתין דנזיר שהתרו בו לא מקרי התראת ספק משום דאמרי' אוקי אחזקה כיון דנדר וודאי לא ישאל על נדרו וצ"ל דהכא ענין אחר הוא למשל בגזל לס"ד דמכות הוה ניתק לעשה דאמרי' לא לעכב הגזילה לעולם בידו הוא דגזל כ"א לצורך זמן ידוע וכן באם על הבני' עד שיגדלו הבני' רוצה לעכבם ואח"כ ישלחנה וא"כ שפיר דלא לקי משא"כ בקונה חמץ בפסח אם דעתו לשרוף החמץ למה זה קנה א"כ שפיר לא מהני לי' הא דניתק לעשה: רש"י ד"ה לדיני' בסו"ד לחייב ההורגן כוונת דבריו דלדינא לאו דומי' דלמיתה דלדינא יש נ"מ בין לדידה בין לאחרוני לדידה דס"ד כשם דבנכרי א' תם וא' מועד משלם נ"ש ה"נ באשה דלאו בת מצוה ולאחרוני' דאפי' במועד פטירי משא"כ במיתה לחייב אחריני אצטריך אבל בדידה בין כך ובי"כ חייבת דומי' דנכרי:

תוס' ד"ה משום כפרה ס"ל דהצריכותא אקראי קאי ומשו"ה ק' להו דכיון דהשוה הכ' לעונשין ע"כ לגמרי אתקשי דאי לחיובא לא אתקשי עונשין מנ"ל וא"כ אכתי מחיוכא נילף וע"ז תיו דהא דילפי' חיובא ג"כ היינו משום דלגמרי אתקשא בדינין ומיתה משא"כ או לאו דינא ומיתא הייתי אומר דה"ק קרא היכא דאשה בת עונשין כגון בעריות דכ' קרא בהדי' מהני לה בשוגג הך כפרה גופא כמו באנשי' אלא שיש לדקדק דעיקר חסר מן הספר דהו"ל לש"ס למימר אי לאו הכי ס"ד קרא לכפרה אתי דחס עלה אמנם לולי דברי תוס' הייתי אומר דהצריכותא לאו אקרא קאי כלל דקראי כולהו צריכא חד לאיסורי לאוין וחד לדיני ממונות וממונא מאי' לא ילפי' וחד לדיני מיתה דג"כ לא ילפי' אלא הש"ס אלישנא דתנא דבי ר' ישמעאל קאי דקאמר לעונשין והנה בכלל עונשין הכל בכלל וע"ז עבד צריכותא וע"ז קאמר הש"ס שפיר דס"ד דווקי עונשי לאוין דלכפרה אתי ואכתי דיני' ומיתה דאחריני לא ידענא ולזה נ' דדייק רש"י תרי זמני דמיתה היינו דאחריני כלומר דלא שייך לכפרה אתי:

ותוס' ד"ה דבר בן מצות יל"ד למאו הל' הביאו ראי' מהא דילפי' לה לה מאשה הרי בהדי' תנן במתני' מ"ע שאין הז"ג א' אנשי' וא' נשים חייבות ויש ליישב קצח דלכאורה הי' אפשר לומר דהש"ס נקט האי לישנא להני תנאי דס"ל תפלין לאו זמן גרמא ומ' לש"ס כד' רש"י והריטב"א שאעפי"כ נשים פטורות משום דאתקש תפילין לת"ת וא"כ י"ל דלדדהו ג"כ אתקש כ' התורה לתפילין ואפי' שלא הזמן גרמא פטורות ודלא כש"ס לעיל והיינו דקאמר דלאו בת מצוה וע"ז כ' תוס' דליכא למ"ד נשים פטורות מכל מצות דא"כ גזי"ש דלה לה מאי עביד לה:

אב"א סברא צריך להוסיף דר"ל דכיון דקרא קאמר זקניך מ' דקאי אמי שדרכו להוות לו זקן משא"כ אשה דל"ש למימר בה זקניך:

והנה כ' הכ"מ פי"ב מה' עכו"ם דהא דכ' הראב"ד דאשה רק מדרבנן אסורה לגלח לקטן היינו מדלא קאמר הש"ס דלוקין וצ"ע דרב אדא תקברי' לבניו קאמר התם בנזיר ומלקות לא הי' שייך דהרי ח"ה נחלק עליו וכן מ"ש לא הי' ר"ה טועה בכך צ"ע יותר דהרי ר"ה נחלק ע"ז ויליף טעמא התם ואמנם לדעתי טעם הראב"ד דס"ל דאין הפי' התם כד' רש"י דרב אדא לדבריו דר"ה קאמר כ"א כיון דקיי"ל דגם הניקף עובר א"כ אדרבא גדול שרי לרב אדא משום דאיהו מצי מקיף לעצמו ואשה לאו מידי עבדא אמנם בקטן הו"ל כמאכיל נבילות בידי' ואמנם כן גם בגדיל מידי מסייע ידי עוברי עבירה לא נפקא ור"ה לא מיירי אלא דהיא לא עבדא מצ"ע איסור לאפוקי ודרב אדא וס"ל להראב"ד דגם מאכיל אי' בידי' לאו דאוריי' דהו"ל ג' כתובין הבאי' כא' והיינו דכ' דאפי' קטן ג"כ מדרבנן דווקא

כמו גדול: והנה הרי"ף במכות שם פסק כר"ה והביא ראי' ממתני' דידן וק' אטו רב אדא ב"א אמתני' פליג או לא ידעי' והש"ס מ"ט לא פריך מנה לרב אדא ונ' כוונת הרי"ף דיל"ד מ"ט שינה תנא דידן ל' דקרא וקאמר בל תקיף הו"ל למימר בל תקיפו כדכ' קרא או"ו דלא נימא דדווקא אפאת ראשה אינה מצווה אבל אפאת איש מצווה כרב אדא להכי שינה תנא וקאמר בל תקיף כלומר דכלל וכלל אינה חייבת וזה כוונת הרי"ף:

ולא והתניא צ' דבל"ז ל"ק ברייתא אמתני' דדלמא מתני' ה"ק דבבל תשחית אין משפט האיש והאשה שוה דבאיש בעינן השחתה דרך גילוח משא"כ באשה דבחדא סגי ובריייתא קאמרה מ"מ שפיר דדין זקן יש לה אמנם השתא דאמרי' דכלל וכלל לא מיחייבא שפיר פריך מברייתא:

תוס' ד"ה תפילין גופיי' ע' בריטב"א שחי' בזה כתי' הר"ן לעיל גבי נשים בכלאי' והנה יש להק' לפי דברי' לרבא מ"ט באמת ילפי' מהך גזי"ש גם פטורא דקרחה ונ' ד' רבא דלכאורה כיון דג"פ כ' קרא בתפילין בין עיניך למה שינה פ"א וכ' בין עיניכם וכ"ת משום דקרחה גם בין עיניכם כ' א"כ גם בקרחה לכתוב קרא בין עיניך אלא ש"מ לדרשא יתירא ואף דרבא קרח קרחה לא דריש הכא דג"פ כ' בל' יחיד גם רבא מודה:

והנה הביא הרא"ש ג"כ הירושלמי דהל' כתנא דידן והוסיף דכ' כי עם קדוש ולכאורה הא ל"ל וכי אצטריך קרא לחיובא הרי מהשוה הכ' ילפי' ונ' דהרא"ש בא ג"כ ליישב קו' תוס' למה לא נילף מהך גזי"ש הא גופא דנשים פטורות מקרחה וע"ז כ' הראש משום דכ' כי עם קדוש אתה:

בין לאביי וכו' לתנא דידן לא פריך דמ' לי' דהאי בני' אתם לטעמא דלא תתגודדו אתא וכמ"ש הרמב"ן דהכוונה כיון שבני' אתם והרוח תשיב אל אלקי' דאצטריך האי קרא דבנו' אתם למה לא נימא דה"ט דאיסי':

אם אין אתם נוהגי' מנהג בני' אינם קרויי' בני' יל"ד למאי הל' ותו מאי ענין זה לכאן דווקא ונ' ע"ד הרמב"ן דענין ל"ת זו הוא להאמין בהשארת הנפש ואמנם הכופר בהשארת הנפש אין לו חלק בהשארת הנפש וז"ש אם אתם נוהגי' מנהג בני' שלא תתגודדו:

ותאמינו להיכן נפשכם הולכת אתם קרוים בני' ותהי' נפשכם צרורה בצרור החיים את ה' ואם לאו אין אתם קרוי' בני' וע"ז קאמר ר"מ דלא כן כ"א גם העובר על לאו זה אין זה כפירה כ"א סכלות ויותר מזה אם היא גם חסרון אמונה מ"מ אין כאן כפירה עדן אלא מסתפק והיינו בנים לא אמין בם והוסיף דאפי' תי שהשחית דרכו עדן יש תקוה שישוב לאמונתו דאי הוה בי' שמץ מינות שוב לא וזבה להקרא בני אל חי ומדקאמר קרא אמי שנקרא לא עמי שיקרא בני אל חי ש"מ דלא כר"י:

שייך לעיל אשה דלאו בת משא ומתן נ' הא דאכפי' הש"ס למעבד צריכותא היינו דהא דחס עלה משום טיבותא דבעלה ואי הות בת משא ומתן גם הכא איכא טיבותא לזה כפל ואמר דהכא ליכא טיבותא לבעלה כלל:

ואימא אלא תתגודדו כ' רש"י אף לא תתגודדו דאס"ד לא תתגודדו לחוד קאמר לא פריך מעם קדיש דממילא קאי אקרחה:

בענין שאר מצות הנוהגות באנשים ולא בנשים קידושין פ"ק:

הק' התוס' רי"ד למה לא מנא תנא הרמת הדשן וכיוצא ונ' דעבודת ציבור לא קחשיב דאין כבוד לציבור להיות אשה שלוחם ואנן סהדי דלא ניחא להו וממילא פסולה:

ועד"ז יש ליישב קו' תוס' לקמן גבי הזאה לימא הזאת פר העלם דבר דכשר בכהן דמעיקרא לא מק' אלא מכהן משיח דהוה יחיד אם דעתו למנות אשה אבל פר העלם דבר דהוה עבודת ציבור וודאי אשה פסולה:

תוס' ד"ה הקבלות ובריטב"א תי' דמצות שאינם חובה ל"ש למקרי להו מ"ע שהז"ג ויל"ד ע"ז הרי ציצית דאינו מחייב ללבוש בגד של ד' כנפות ומקרי מ"ע שהז"ג וצ"ע:

בני אהרן הק' הריטב"א א"כ בקרבנות דכ' בני ישראל נימא ולא בנות ישראל דהיינו בני"נ ותי' דאתי' במכ"ש מנכרי' ויל"ד עכ"פ האי בני ישראל מאי דרשי' בי' וצ"ל למעוטי בני ניכר דהיינו ישראל מימר דאין מקבלין ממנו קרבן:

הק' הריטב"א עוד ממלאכת המשכן דכ' בני ישראל ואפ"ה כ' ויבאו האנשים על הנשים וע"ש מה שתי' וי"ל דבאמת מנשים עצמן אין מקבלין תרומה חשובה בלא בעליהן ולהכי קאמר קרא דבר אל בני ישראל תוקחו לי תרומה כלומר שהאנשים יקחו משניהם והיינו דכ' ויבאו האנשים על הנשים כלומר בשביל הנשים כי מהנשים לא הי' מקבלין ואמנם גבי מטוה כ' ויביאו מטוה הנשים עצמן כי זה מקבלין מהן שהוא מע"י:

תוס' סוה"ד וי"ל דלובשות כוונת דברי' דממ"נ אי הכי בגדי' לא מקו"י בגדו איש כ"א בגדי כהונה א"כ גם נשים יכולי' ללובשן ואי מקרי בגדו איש א"כ לא הוי נשים מחוסרי בגדי':

ד"ה אי דפני' נ' כוונת התו"כ דכל ה' מיעוטא ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות:

הק' הראב"ד הובא בריטב"א לימא הזאת שמן של מצורע וצ"ע דלמא החם באמת אפי' כהנת דלא בני אהרן כ' בה:

בסוגי' דחדש מה"ק קידושין פ"ק ובעיקר הסוגי' ע' לעיל לשה"ג תרי"ט ל"ו ק"ח חלק ה' ח"א דף ע"ו:

שהיא תלויה יל"ד למה לא תנן כהדי' חובת קרקע וז"נ דמייתי הש"ס לאסתפוקי בפירושא ונ' דהנה ילפי' לקמן להא מלתא מדבר הלמד מענינו מע"א וק' אטו בע"א

ליכא שום ענין כ"א דהוה חובת הגוף דלמא כע"א דאי' בה סקילה וכיוצא ואמנם תלה הכ' הפטור בארץ אשר אתם באים לרשתה ובשלמא אי הלימוד מע"א לענין חובת קרקע היינו דבארץ ירושה תלי' רחמנא משא"כ שאר עני' דהוו בע"א אין להם שייכות לאר" ירושה ולהכי נקיט תנא ל' תלוי בארץ כלומר דמהא דתלי' רחמנא בארץ ילפי' מע"א החילוק בין חובת הגוף לחובת קרקע:

ואמנם הא דאכפל תנא למתני שאינה תלוי' ג"כ היינו דלא נפ' דלהכי נקט תלוי' דבעי' תרתי חובת קרקע וכ' בה ביאה להכי תנא משנה יתירא למימר דבאינה תלוי' לחוד סגי ועד"ז יש ליישב מ"ש בגמ' לקמן מאי תלוי' ומאי אינה תלוי, דק' ג"כ הכפל ל"ל לפריך מאי תלוי' לחוד אלא דהש"ס רמז דאין לומר דתלוי' היינו דאית בה תרתי חובת קרקע וכ' בה ביאה וכה"ג לק"מ מתפילין ואמנם א"כ למה זה אכפל תנא ותני ושאינה תלוי' וכו' או"ו בחדא לחוד תלי' מלתא:

חו"ק מערלה יל"ד אמאי תנן לזה בסיפא הרי ארישא קאי ונ' דרש"י בא ליישב זה ולזה כ' דערלה וכלאי' ג"כ לאו דאורייתא ממש ואי הוה תנא להך ברישא הוה מ' דכי היכא דרישא מדאוריי' קאמר לה:

האי חוץ מדאוריי' קאמר להכי תנא לה בבא בפ"ע למימרא דלא הוה כ"א מהלכה וד"ס ולאו דאוריי' ממש:

תוס' ד"ה כל בעיקר דברי' ע' לעיל אמנם שם העליתי דע"כ ד' תוס' כר"ב דחדש בחו"ל דרבנן ואמנם לפי"ז יל"ד מה זה שכ' בסו"ד כיון שהרוב נזרע קודם ניסן ל"ל רוב הרי בס' סגי ונ' כוונתם היכא דיש שעורי' שבוודאי נזרעו אחר ט"ז אלא דהוו מיעוטא ואמנם אחרי דגם הנזרעי' קודם העומר סמיך לעומר ספיקא הוה תוך י"ד יום א"כ נצרף האי מיעוטא דוודאי לס' ולתסרי השעורי' ופ"ז כ' דהאי מיעוט כמאן דליתא כיון דהרוב נזרע קודם העומר:

ואמנם מ"ש תוס' ונ' היינו מדר"א הוסיף חדש אערלה וכלאי' מ' דכשם שערלה וכלאי' בשל נכרי' ה"נ חדש דשל נכרי':

מאי תלוי' ומאי חינה תלוי' יש ליישב עוד ע"ד אחר דהש"ס בא ליישב קו' תוס' מכלאי' ולה"ק כיון דמתני' תרתי קתני י"ל דה"ק ערלה אף דכ' בה ביאה נוהגת בחו"ל כלאי' אף דלא כ' בה ביאה אינה נוהגת בחו"ל והא דנוהגת מד"ס לא חשוב תנא ולזה הוצרך להביא גם אינה תלוי':

ונ' דגם תוס' אסקו זה אדעתיי' ומה"ט הוכיחו מערלה גופא דאינה אלא מדרבנן ולא הוכיחו מכלאי' דתנן בהדי' כלאי' מד"ס דדלמא הא דתנן כלאי' ר"ל אפכא כלאי' אינו

נוהג וכח"ש ואמנם בתר דהוכיחו דגם ערלה אינו אלא דרבנן ובערלה ע"כ הפי' חוץ מערלה דנוהגת א"כ ע"כ גם גבי כלאי' ה"פ והיינו דלבתר הכי הוא דהק' תוס' קושיי' ובל"ז לא ק' להו מידי ועד"ז כ"כ לעיל:

ואמנם הוכחתם מערלה תמוהה לכאורה הרי לקחן פליגי בה אמוראי ונ' כוונת תוס' דהמק' דהכי מ' לי' דערלה הלכה דתנן ר"ל דרבנן מדתנן יורד ולוקח ואי הל"מ למה שרי וכמו דמק' הש"ס לקמן ומתי' הש"ס דהכי נאמרה הל' לא עלה על לב המק':

רש"י דכ' בה ביאה כי תבאו כי יביאך כוונת רש"י אף דלקמן מ' דבתפילין משום דכ' כי יביאך ה' דרשי' עשה מצוה זו וכו' משא"כ בכי תבאו דאינך דלא דרשי' הכי א"כ מאי פריך הכא מתפילין נימא ג"כ שאני תפילין דכ' כי יביאך ולאו היינו ביאה דאמרי' לזה כ' רש"י דהשתא לא שני לן בין כי תבאו לכי יביאך דדווקא למסקנא דלדרשא אתי דרשי' התם עשה מצוה זו משא"כ עכשיו דנקטי' לכללא דביאה לגופא אתא מהי"ת נחלק בין כי תבאו לכי יביאך:

והרי תפלין ויל"ד הרי אמרי' לעיל אין למדין מן הכללות אפי' במקו' שנאמר בהן חוץ וצ"ל דא"כ מנ"ל לר"א דת"ק לא שייר חדש ג"כ כיון דשייר תפילין או"ו דהאי חוו דווקא הוא:

רש"י ד"ה והרי תפילין ע' תוס' וריטב"א ולי נ' לישב בענין אחר כוונת רש"י דהנה אם נימא ג"כ דאין תפילין בחו"ל ע"כ דווקא הני ב' פרשיות דכ' בהו כי יביאך משא"כ שמע והי' אם שמוע מהי"ת לא ינהגו בחו"ל והנה קיי"ל ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זא"ז אמנם דווקא אם צריכין כל הד' פרשיות ומעתה אי בחו"ל סגי מדאורייי' בב' פרשיות למה ינהגו רבנן ד' הרי זה חומרא דאתי לידי קולא דאם לא ימצא ד' יהא יושב ובטל וה"ז דומה למה שאמרו חכמי' לא מצא עצים לשורפו יהא יושב ובטל אע"כ מדאורייתא נוהגין כל הד' פרשיות בחו"ל:

ופטר חמור ע' רש"י וע' רש"א אמנם הריטב"א ושאר ראשוני' גרסי לי' ברש"י והקשו באמת קו' רש"א ונ' פשט ד' רש"י דלכאורה מ"ט לא נקט הש"ס פדיון הבן או בכור בהמה וי"ל דקרא גלי גבי ישראל במדבר דהני נוהגי' בחו"ל דהוצרך לפדות בין בני' בין בהמתם אף דבהמתם היינו פטרי חמורי' היינו למסקנא א"כ ביאה דכ' בפ' קדש והי' כי יביאך למאי אתא לתפילין הרי נוהג בחו"ל לפה"ב ובכור בהמה הרי נוהג מאי אמרת לפטר חמור הרי קרא כללא כייל קדש לי כל בכור והדר מפ' מאי כל בכור וא"כ אם פה"ב ובכור בהמה נוהג ע"כ גם פטר חמור דגם זה בכלל כל בכור פטר רחם וז"נ כוונת רש"י:

מח"מ ע' רש"י דל' הני מילי מ' דאחרוויי' פריך ענ"ל דהני מיחייבי והני פטירי וכ"ת קרא לחיובא ל"ל מהי"ת יהי' פטירי נ' דאהני דכ' בהן ביאה קמבעי:
מע"א ע' רש"י רמז לד' הרמב"ן דלאו מאבד תאבדון יליף ונ' להוסיף דאדרבא כיון דבהאי קרא בהדי' כ' אשר אתם יורשי' וא"כ ע"כ לפטורא אתא אפי' חובת הגוף ושוב כל הימים ל"ל אלא ש"מ דאם איני לענין לגופא דאבד תאבדון תנהי ענין לע"א עצמה:
תוס' לרקיש אלי' כוונתם דאין לפ' מדבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל דע"כ הוצרך לצאת לחדש דבר זה דאבד תאבדון:
חוץ מערלה וכלאי' דהל' גמירי לה יל"ד בשלמא להאי לישנא דת"ק אית לי' תקש ושבק לה במכ"ש ע"כ ערלה וכלאי' הל' דאי לא מאי כ"ש משא"כ להאי לישנא דת"ק לית לי' חדש נימא דערלה וכלאי' דאוריי' ונ' דאי ערלה וכלאי' דאוריי' היינו מק"ו דרשב"י לקמן:
א"כ ע"כ חדש דאוריי' ומדלי' לי' חדש ע"כ גם ערלה וכלאי' לאו דאוריי':
ואמנם הא גופא דבעי הש"ס לדייקי' דאף אקמייתא נ' דאי לחומרא מנ"ל לר"א דת"ק לית לי' חדש דלמא משו"ה שביק לה משום דכ"ש חדש או"ו אף קמיתא קאמר ולמסקנא צ"ל משום דידע טעמא:
תוס' ד"ה הרי שבת נ' דעת רש"י דוודאי הש"ס לקמן דבעי מושב גבי שבת ל"ל ע"כ אמושב דפ' אמור פריך דהא דויקהל ידע דאצטריך משא"כ ר"ע דפריך אר' ישמעאל דאמר ללמדך שפיר פריך ר"ע אפי' מהאי דפ' ויקהל היאך כ' שם מושבות כיון דהתם בכ"מ משמע:
והנה יל"ד ע"כ שני לי' ר' ישמעאל אלא דאין ללמוד שבת מנסכים אבל מ"מ מנ"ל לר' ישמעאל דהאי מושבות דנסכי' אתא ללמדך דלמא הך דשבת וי"ל דוודאי ר' ישמעאל מודה דפשט ל' מושבות בכ"מ שאתם יושבי' אלא דבנסכי' א"א לפ' כן כמ"ש רש"י וא"כ הו"ל לקרא למנקט ארץ אחזתכם וכיוצא או" ו בכיון נקט קרא הכי למילף מני' בעלמא:
ונ' דבאמת היינו דאמרי' במסקנא לקמן חדא ועוד קאמר לי' וק' האי חדא היכא רמיזא ותו דקאמר הש"ס ועוד דקאמרת מאי ועוד דקאמרת דקאמר הו"ל למימר ועוד שבת קו' אמנם למ"ש א"ש דהק' הש"ס הנה ר"ע הק' לו ב' קו' חדא נילף משבת ועוד נילף שבת מנסכי' והנה ר' ישמעאל לא השיב לו על קו' ראשונה משום דאיהו ביאה ומושב קאמר אמנם עדן ק' נילף גם שבת מנסכי' וא"ש חדא דמק' גילף משבת ל"ק דניחא למילף ביאה ומושב מביאה ומושב ועוד דקאמרת שבת גופא נילף שבת ק"ו הוא:
תוס' ד"ה במאי קמיפלגי ומד' רש"י למדתי דה"ק הש"ס כיון דר' ישמעאל ביאה ומושב קיליף ואין מקום לקו' ר"ע מ"ט פליג:

והנה יל"ד לפי מ"ש רש"י דביאה ומושב היינו חדש ובאמת לא מצינו ביאה ומושב א"כ מאי בכ"מ דקאמר ר' ישמעאל ונ' דבאמת מה"ט סבר ר"ע דמושב לחוד קאמר אמנם ג' דאביי בא ליישב זה לקמן ולזה קאמר האי תנא מפיק מאידך ר"ל משום דאידך תנא קאמר דר' ישמעאל ביאה לחוד דריש קאמר האי תנא דכ"מ שנא' בו ר"ל אצל ביאה מושב הוא דמי' לאחר ירושה וישיבה: ויל"ד דמיד דמייתי הש"ס אידך תנא דבי ר"י הו"ל להק' עלי' קו' הש"ס לעיל והרי תפלין דכ' בה ביאה ונוהג אפי' בחו"ל ובשלמא לרש"י דמפ' דהש"ס מאמוראי דבבל א"כ דווקא אמתני' הוא דק' משא"כ אתנא דבי ר"י דלמא לא ס"ל כאמוראי דבבל וכן אמוראי דבבל לא ס"ל כוותי' ואמנם להראשוני' ק' וי"ל דכיון דתנא דבי ר"י קאמר ביאות בתורה סתם וכיון דבתפילין פי' הכ' במקום אחר דנוהג בחי"ל א"כ אין זה בכלל ביאה סתם ומ"מ אין ללמוד מתפילין כיון דבמקום ביאה לא פי' הכ' כלום: נכתיב מלך ולא בעי ע' תו"י וריטב"א ונ' דהאי לישנא ס"ל דהך סברא דלכביש ואלתר עדיף ממתהני לאלתר:

מידי דהוה אחלה ויל"ד כיון דהש"ס לא השיב שוב מאומה א"כ למה לא קיי"ל כהא מנא דבי ר"י ונ' דלדידן דקיי"ל חלה בזה"ז אפי' בא"י דרבנן ודרשי' בבאכם בביאת כולכם א"כ גם חלה לא נהג מיד אין מקום לד' תנא דבי ר"י אמנם איהו ס"ל חלה בזה"ז דאוריי' ודריש בבאכם כמ"ש רש"י א"כ שפיר קאמר מידי דהוה אחלה:

מושב דגבי שבת נ' משום דמשבת איירי לעיל נקט שבת אע"ג דמצה מוקדם בפ' בא ונקט אחר שבת חלב ודם דפ' צו מאמור למפרע:

אלא שיל"ד אמאי דילג ולא אק' ממושב דכ' גבי יוה"כ בפ' אחרי בשלמא למסקנא א"ש דסד"א ג"כ משום דבענינא דקרבנות כ' כמ"ש הרמב"ן בפי' החומש בזה אמנם על המק' ק' ונ' דוודאי ביוה"כ דכל הפרשה סובבת רק על עבודת יוה"כ אלא דלבסוף כ' ועניתם וודאי הוה סד"א דדווקא בזמן דאיכא קרבן ואצטריך מישבותי' ואמנם בחלב ודם דכ' כל חלב וכל דם דאפי' דחולין במ' מהי"ת נימא דבקרבן תלי' מלתא ואעפי"כ משני לי' דסד"א ומצינו כיוצא בזה לר' ישמעאל בבשר תאוה במדבר:

גבי מצה ומרור ע' בריטב"א ונ' ליישב דהנה לכאורה לא מק' הש"ס מידי דלמא או לעיסה של ביכורים או של מעשר שני אצטריך כדאי' פ' כ"ש למר כדאי' לי' ולמר כדאי' לי' ואמנם בשלמא מע"ש מסתבר למדרש מני' ובי' מדכ' לא אכלתי באוני ומצה קרוי' לחם אינו אבל לביכורי' עכ"פ אצטריך ואמנם למ"ד דלא דריש לי' אביכורי' ה"ט דאתקיש מצה למרור באותה פרשה והיינו דנקט מושבותי' דכ' גבי מצה ומרור ל"ל כלומר הרי לביכורי ג"כ לא אצטריך דאתקש למרור:

תוס' ד"ה בזמן דאיכא פסח יל"ד מאי ענין קו' זו לכאן דווקא ונ' דהנה הרש"א הק' ג"כ למה לא פריך מביאה דכ' גבי חדש ונ' דה"ט דלא פריך אלא מתפילין משום דבתפילין כ"ע מידי דנוהג בחו"ל ומק':

לכ"ע וממילא מתורץ חדש ופסח ג"כ לאינך מ"ד אמנם כיון דממושבותי' ידעי' שוב דאיכא זמן דליכא פסח א"כ שפיר הוק' לתוס' אפי' למאן דאי' לי' דפסח לאחר ירושה וישיבה מ"מ ביאה לא אצטריך דממושב ידעי' ומ"מ משני דבשלמא פסח דהוא זכר ליציאת מצרים ותכלית יצי"מ ביאת הארץ כד' אשר הוצאתי אתכם מא"מ לתת לכם את ארץ כנען ידע הש"ס דהכוונה עשה מצוה זו וכו' משא"כ מתפילין שפיר פריך ומ"מ משני הכי:

בשלמא למ"ד נ' משום קו' הר"א בן עזרא דל' ממחרת מ' יום ראשון קאמר בשלמא:

בענין ערלה בחו"ל קידושין פ"ק:

רש"י ד"ה בכניסתך לארץ כוונתו ליישב דלכאורה ד' ר"ש סתרי אהדדי דקאמר ונוהגות בין בארץ בין בחו"ל וקאמר דנצטוו בכניסתן לארץ לזה קאמר רש"י דבמדבר לא זרעו ולא הוה כלאי' ולא קצרו וא"כ אין חדש ולא נטעו ואין ערלה, אלא דעדן יש לדקדק הרי כ' תוס' והוכיחו דכולהו נוהגות בשל נכרי' וא"כ גם במדבר נהגו ונ' דהנה אז"ל במ' יבמות גוי שהביא פירות ואמר של ערלה הן אינו נאמן ואף דהתם אמרי' משום להשביח מ' דמסל"ת נאמן היינו מדרבנן ולחומרא ואמנם מה"ת אינו צאמן כלל וא"כ הא דנוהגות בשל עכו"ם היינו עכשיו שאנו דרי' ביני' משא"כ בעת שהי' כל ישראל במדבר ושם אפי' גוים לא זרעו ולא קצרו ולא נטעו ממילא לא הי' שייכות לאלו המצות דמאן מסהיד:

רש"י ד"ה ואין אי' אי' הנאה כדתנן קוצר לשחת יל"ד לאיזו ענין הביא זה רש"י דהרי התם היינו בתבואה שלא הביאה שליש ולא הו"ל לאתויי כ"א ומאכיל לבהמה דמיירי בתבואה מבושלת ונ' דאי לאו דתנן ברישא קוצר לשחת אף אני הייתי אומר דמאכיל לבהמה היינו שחת ואמנם מרישא ידעי' דסיפא היינו תבואה שנתבשלה כ"צ:

תוס' ד"ה שאין אי' איסור עולם ולי נ' דרש"י קאי בזמן שביהמ"ק ואז אפי' אם אירע אונס שלא יוכלו להביא עומר מ"מ אין האיר המזרח מתיר דלמא עדן יביאו ומכ"ש אם נקצר ביום כשר דאל"כ אין בחדש כ"א ב' קולות דבזמן המקדש לא שייך היתר לאיסורו ובזה"ז ל"ש אין אי' אי' עולם או"ו כמ"ש וממילא ל"ק קו' תוס' הרי ערלה ג"כ אין אי' אי' עולם דרשי' כוונתו על הכח שיש באילן המגדל הפירות וכח זה הוא אסור עד ג' שני' ומותר לאחר ג' וזה ג"כ כוונת ר"י לקמן בתוס' ומשו"ה סיים ואמר ולפי"ז א"ש אפי' למ"ד וכו' ונתקשה רש"א בדברי' מ"ט אמר לפי"ז אמנם כוונתו דאין לומר דגם כוונת רש"י הי' עד"ז

דא"כ לא הי' מוכרח לפ' סוגיין אליבא דר"י דווקא דהרי לפי"ז א"ש גם לרבנן ואמנם למ"ש באמת לא פי' רש"י דסוגיין כר' יודא לק"מ:

וע' רש"א שהק' דמ"מ הי' יכול לאוקמי כרבנן ואעומר קאי ונ' דזה לא שייך לקרות יש היתר לאיסורו כיון דאדרבא העומר לבדו הוא האוסר דלולא העומר הי' מותר או"ו דבלא"ה הי' ג"כ אסור:

תוס' ד"ה וה"ה לערלה אם חסרו ב"ד אדר ע' רש"א שנתקשה למה לא אמרו שבט ונ' דהנה אין עושין ב' חדשי' זא"ז כ"א חשון כסליו טבח ומעתה בשלמא בכסליו שפיר כ' אם חסרו ב"ד משא"כ אם יחסרו שבט א"כ יעשו שוב אדר מלא ולא הועילו כלום לענין חדש:

רש"י ד"ה כלאי' נקט רש"י אסורי' הגפני' כלומר כח האילנות משא"כ בערלה דכח האילן מותר משא"כ החטין דהיינו הפירות גם בערלה אסור: תוס' ד"ה וה"ה לערלה בסו"ד חרישה וזריעה נקטו חרישה משום ספיח דגדל בלא זריעה ואמנם חרישה מיהת בעי דע"י החרישה לאחר הקציר גדל הספיח: תוס' ד"ה השמטת כספי' ולא ניחא לפ' כמו שפי' בקונטרס דיל"ד על פי' הקונטרס דהו"ל למימר מיד הואיל וכ' וקראתם דרור בארץ בזמן שהדרור נוהג בארץ וכו' דהרי כל עיקר קו' לא הי' כ"א מ"ט לא נהג במדבר: תוס' ד"ה ערלה הל' הנה לא הק' קו' אערלה משום דבאמת ל"ק כ"א למ"ד ערלה הל' מדינה משא"כ למ"ד ערלה הל"מ לק"מ דאתיא הל' ומפיק לק"ו אמנם מכלאי' ק' לכ"ע ולבתר דמתרצא להו כלאי' הדר קש' להו ערלה למ"ד הל' מדינה:

ואמנם נ' דרש"י בא ליישב קו' תוס' היטב במ"ש החדש אסור מן התורה דכ' מושבותי' כ"מ שאתם יושבי' וק' מאי חידש לנו רש"י בזה וכן כ' עוד לקמן ד"ה תני חדש ונ' כוונתו ליישב דהיאיך יוכל להיות שיהא חדש מן התורה וערלה וכלאי' לא ולזה כ' דילפי' ממושבותיכם וכוונתו דהנה אקשי' לעיל מושבותי' דגבי מצה ל"ל ומשני לזה"ז והק' תוס' הא מבערב תאכלו מצות נפקא ויישבו בדוחק אמנם באמת הש"ס לא משני הכא כ"א לרשב"י דיליף מחדש ואס"ד דמושבותי' דמצה:

מיותר א"כ הוה ב' כתובין הבאי' כא' ולא ילפי' מניי' וצריך לדחוק כמ"ש תוס' אמנם אנן לדידן ס"ל דבאמת האי מושבותי' דמצה מיותר והוי להו ב' כתובי' ואין מלמדין דאתי מיעוטא ומפיק מק"ו ומה"ט לא משני הש"ס בפסחי' גבי פלוגתא דר"י ור"ש בחמץ לפני זמני פ' כ"ש דר"ש יליף ממושבותי' כמ"ש התוס' שם כ"א מבערב תאכלו משום דאנן קיי"ל בהא כר"ש ולדידן מבערב ע"כ ילפי':

ונ' דגם הרמב' לא ניחא לי' בתי' התוס' במ"ש כלאי' יוכיחו דלמה לן למילף מכלאי כרם נילף ערלת אילן מכלאי אינן דנוהג בחו"ל ולזה כ' הרמב' דערלה אינו נוהג בחו"ל דכ' כי תבאו אל הארץ והנה מ"ש הלח"מ דהרמב' נקט דרשה פשיטה אף דאינו למסקנא לא נהירא דהרי הכא איכא למטעי ולמימר דתפילין אינו נוהג בחו"ל ד"ת וכקו' הש"ס לעיל או"ו דק' לי' להרמב' למה לא מק' הש"ס לעיל ביאה דכ' גבי ערלה ל"ל דהתם ל"ש תי' הש"ס עשה מצוה זו דבשלמא תפילין פטר חמור פסח חדש שייך לקרותם מצוה משא"כ ערלה דהוה איסורא ואף דיש לדחוק ולומר דאנטע רבעי קאי מ"מ לא הו"ל לש"ס למשתק מזה או"ו דבערלה אצטריך לאפוקי מק"ו דרשב"י וז"ש הרמב' דמכי תבאו ילפי' דאינו נוהג אלא בארץ וכ"ת הרי בערלה פסק הרמב' כמ"ד הל"מ וא"כ אתיא הל' ומפיק מק"ו לא היא אי לאו האי קרא דכי תבאו דמפיק בהדי' מק"ו הו"א דהל"מ אפי' לספיקא אתי וכ"ת א"כ הל' ל"ל דלמא יש פרכא לק"ו זה משא"כ עכשיו דכ' קרא שפיר ידעי' אחר שריבה ההל' הכ' ע"כ ריבה וודאי ומיעט ספיקא ומזה ידעי' דכך נאמרה הל' וזה ע"ד שכ' הטו"ז ליישב ד' הטור אמנם ע"ד הטור לא הועיל הטו"ז מאומה כי הטור לא הביא קרא שאין ערלה בחו"ל כ"א סמך על הכלל חובת קרקע אינו נוהג אלא בארץ וא"כ אין מקום לד' הטו"ז גם מ"ש הטו"ז דברייתא אינה ידוע לכל בע"כ נעלם ממנו כי אין זו ברייתא כ"א משנה ספ"ג דערלה והיא רישא דהך חדש אסור מן התורה ע"ש:

נחזור לענינינו וכ"ת רשב"י האי ביאה מאי עביד לה איהו כתדבר"י ס"ל דביאה לאחר ירושה וישיבה מ' ומ"מ חדש מה"ת בכ"מ דאייתר מושבותי' וכמ"ש הדג"מ בזה וערלה ילפי' בק"ו:

כ' רש"י דספק ערלה תרתי איכא פרדס שיש בו ילדות וזקנות וס' עברו עליו ג' שני' נ' דהחילוק בין הני תרתי דהא' אקבע אי' בפרדס זה והשני אתחזק בי' אי' דלא ידענא אם יצא מכלל ס' ערלה ואמנה למ"ש הב"י דלהכי מותר באי' ליקח ענבי' מן הגוים משום דאזלי' בתר רובא א"כ האי אילן לשתרי דנימא כי הוא מן הרוב שאין עושין פירות עד לאחר ג' שנים וצ"ל דמ"מ כיון דאתחזק אי' סמוך מיעוטא שעושין פירות לחזקת אי' ואתרע לי' רובא והוה שוב ספיקא:

ומ"מ נ' די"ל והיינו דאשמעי' דבארץ אסור דק' פשיטא מ"ש משאר ספק אי' דאורייתא אמנם קמ"ל דלא נימא אזלי' בתר רובא וכה"ג דאמרי' באילן ספק הוא בן ג' ספק אינו בן ג':

ואלו גבי כלאי' תנן מכאן יש ראי' ברורה לדעתי לד' הרמב' דירק בכרם לוקה דאלא"ה א"כ הו"ל ירק בחו"ל תרתי דרבנן ומאי ק' לי' לעולא וכי אין חילוק בין תרתי דרבנן לחדא דרבנן או"ו ירק בכרם הו"ל ג"כ בא"י דאוריי' גמור:

תני או זה וזה וכו' יל"ד מאי ל' הוא זה דיתני כמו שירצה ונ' דהוא גופא מס' לי' אי הך סיפא דערלה קאי אודאי ערלה וכד' רש"י והרמב' וא"כ ע"כ גרסי' ובלבד שלא יראני לוקט או אי הך סיפא קאי אס' ערלה דרישא ושפיר גרסי' ובלבד שלא ילקוט ביד והיינו דקאמר לי' אי מוקמת לה בוודאי תני הכי ואי בס' תני הכי:

והנה ד' הטו"ז להסכים ד' רמ"א בפי' ד' הטור לד' הרמב' דס' עברו עלי' ג' שנים לגמרי מותר ואמנם הרמ"א בד"מ כ' בהדי' להיפך וגם ל' ואצ"ל שכ' הטור מורה דס' וודאי דין א' להם דאל"כ מאי ואצ"ל אמנם ביישוב קו' הטו"ז דמ"ש האי ספיקא מהאי ספיקא נ' דהכא שאני דאתחזק אי' וכמ"ש לעיל וד' הרמב' כמ"ש הב"י דרוב אילנות אינן נושאין פירות קודם ג' שנים וכ"ת סמוך מיעוטא לחזקא מ"מ לא הו"ל כ"א פלגא ופלגא ושוב הו"ל ס' ושרי והטור לית לי' הך סברא שהרי הביא ד' רבינו שמשון ליישב מנהג דידן שאוכלי' ענבי' מכרמי הגויי' א"כ ע"כ לית לי' סברת הב"י וכ"ת הרי מיל זה בוודאי שוב אקבע אי' לא היא כיון שאינו רואה אותו לוקט שוב אמרי' כל דפריש מרובא פריש אלא דבעלמא כה"ג אסור גזירה שמא יקח מן הקבוע והכא דס' שרי' לא גזרו כה"ג:

רש"י ד"ה ואבד ודאה מבואר מדברי' לכאורה דגם לר"י מספקי ספיקו שרי דלא כהרמב' וטור וק' באמת מ"ט ואפשר דרש"י פי' כן דלכאורה כיון דר"י ס"ל הלכות מדינא ולדידי' מותר לספק הו"ל לר' יוחנן לומר ולדידי ס"ל אבד ודאה או"ו דגם ר"י מודה משום שהי' מזלזלין באי' זה:

לא יהי' לו נין ונכד וגו' י"ל ע"ד שאז"ל פ' א"צ נטיעא:

מקטע רגלי' דבועלי נדות ואמנם האומר אין ערלה בחו"ל יש לחוש שהוא ג"כ בועל נדה וע"כ לא יהי' לו נין ונכד וגו':

תוס' ד"ה תני חדש אין סברא וכו' כוונתם כיון דערלה שכיח טובא דאין שנה בלא נטיעה וכלאי' בכרם לא שכיח ולמה יגזרו רבנן על כלאי' דחו"ל ולא יגזרו על ערלה:

בסו"ד ולא פריך כוונת דברי' דבאמת למ"ד הל' מדינה בלא"ה הוה מצי פריך אלא שהמתין עד כאן כדי להק' גם לאידך מ"ד ואין מקום לקו' רש"א על דברי':

והנה עיקר הקו' מאשם תלוי שהק' הר"ן בזה והיא ברשב"א לקמן ע"ג נ' לתרץ דוודאי לא אמר ר"א דאם אכל חתיכה שהיא ס' חלב ס' שומן חייב כיון דאנן שרינן לה ר"א

מיירי שאכל חתיכה ולא עלה על דעתו לשום על לב אם הוא חלב או שומן ואם הי' שם על לב בוודאי הי' יכול לברר ובמקום דאיכא לברר לא שרי ספיקא ושפיר חייב לר"א:
והנה הק' מחולין תי' בחוות דעת דמצוה שאני דהו"ל איני יודע אם פרעתיך וצריך לידע בוודאי כי הפסח הי' כשר ולדידי לא אריא משום הא דהא דטרפה פסול למזבח ילפי' ממשקה ישראל ממותר לישראל ואי ספיקא שריא א"כ הו"ל מותר לישראל ואמנם נ' לתרץ בענין אחר דלד' רש"י דס"ל מחזיקין מאי' לאי' ע"כ הא דנשחטה הותרה ולא אמרי' מחזיקין מאי' אבר מן החי לאי' טרפה דמ"ש מאי' נבלה ע"כ היינו משום רוב כשרות הן דעדיף מחזקת אי' משא"כ לענין שחיטה דלמא בפסול נשחטה ואמנם התינח אחר דידענא דאזלי' בתר רובא אמנם מקמי דידענא דאזלי' בתר רובא ספק כי האי שרי ונמצא דבפלוגתא זו דרש"י ותוס' אי מחזיקין מאי' לאי' תליא הא מלתא של הרמב' אי ספיקא דאוריי' מה"ת לקולא או לא ומצאתי סעד לדברי בד' רש"י בשמעתין שכ' ואי הל"מ היכי מזלזלי' בספיקא ומאי ל' מזלזלין דכ' רש"י או"ו גם ד' רש"י הוא כהרמב' דס' דאוריי' מה"ת לקולא ילטעתי' אזיל וכמ"ש:
והנה בס' מעין חכמה הביא עוד קו' על הרמב' ממקרא מלא ס"פ שופטי' דכ' רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל אותו תשחית וק' דאפכא הו"ל למימר אשר לא תדע כי עץ מאכל דהרי ס' לקולא ונ' דלקמ"ד דהנה הכ' התחיל ואמר לא תשחית את עצה וקאי אעץ מאכל א"כ ע"כ מיירי דאיכא כאן עץ מאכל אלא שיש ג"כ אילני סרק אמנם מ"מ הוה חתיכה א' מב' חתיכות וכה"ג הרי מודה הרמב' דס' אסור ושפיר בעי' אשר תדע כי לא עץ מאכל:
אלא אי ק' לי' הא קשיא לי' ד' הרמב' סוף הל' כלאי' גבי בגד שאבד בו כלאי' וצבעו ועלה לו הצבע דהבגד שרי והביא הרמב' שם דהטעם משום דס' דאוריי' לקולא וע' בכ"מ שם שתי' קו' הראב"ד וק' הרי התם ידעי' בבירור שהי' כלאי' בבגד זה אלא שאבד והו"ל אתחזק אי' כה"ג לכאורה גם הרמב' מודה דס' לחומרא מה"ת וצ"ע:
נ' דמאי דמק' הש"ס לעיל מאי הל' היינו ג"כ משום דק"ל אי הל"מ אמאי ס' מותר:
בענין כלאי' בחו"ל קידושין פ"ק:
והאנן תנן וכו' וכ"ת ר"י כרשב"י ס"ל הא עכ"פ אין עונשין מן הדין ואין לוקין:
תוס' ד"ה ההוא למעוטי ע' רש"א ולדידי לק"מ דבשלמא ערלה וכלאי' דאסורין באכילה שפיר ילפי' בק"ו מחדש משא"כ כלאי זרעי' כיון דמותרין באכילה א"כ נימא מה לחדש שכן אסור באכילה ותו כיון דמותרין באכילה מאי יש היתר לאיסורי שייך בזה וכי איזו איסור יש כאן ועל הלאו דכלאי' ל"ש יש היתר לאיסורו או אין היתר:

ד"ה לא קיי"ל ע' רש"ל ורש"א ולי ד' תוס' כפשוטן כיון דכ' קרא שדך המיוחד לך אסור בכלאי' וע"כ לא מוקמי' לי' בהרכבת אילן דמקרי שדה אילן דהרי הרכבת אילן נוהג בחו"ל וע"כ מדקרי לי' הכ' שדך ולא כרמך אתא למימר דבארץ בשדה כלאי' אסורין:

ע"ש אבל גבי שדך ע' תוס' חולין פ' או"ב שהקשו ע"ז מבהמתך לא תרביע דהתם מא"ל ומ"מ מסקי שם דר' יודא במס' כלאי' ע"כ גם גבי שדך הכי דריש וא"כ ק' עלי' מבהמתך ונ' דיש חילוק בין כלאי בהמה לכלאי זרעי' וכרם דבכלאי' בהמה ע"י ההרבעה נולד מין חדש ששמו כלאי' כדאמרי' גבי קדשי' להוציא את הכלאי' משא"כ בכלאי זרעי' וכלאי הכרם דלא נולד מין חדש וא"כ גבי בהמה שפיר קאמר קרא בהמתך לא תרביע להוליד ע"י הרבעה זו כלאי' משא"כ בכרם ושדה דל"ש זה וע"כ דרשי' בגוונא אחריתא והנה לפי"ז יש לתרץ ממילא לר' יאשי' משדך כיון דקרא להרכבת אילן אתא ג"כ דומיא דהרבעה ובהרכב' אילן באמת נולד פירי חדש ע"י הרכבה וכמו שכ' הלבוש דאתרוג המורכב פסול משום כלאי' א"כ שפיר קאמר קרא שדך לא תזרע להעמיד ע"י זריעה דהיינו הרכבה זו כלאי':

ונ' דבאמת בהרכבת אילן גם ר"י מודה אלא דל' זריעה ק' לי' דאאילן שייך נטיעה:

וע' ברשב"א פי' אותו ואת בנו שהביא בשם הראשוני' להק' מהא דאמרי' במנחות קנבוס ולוף אסרה תורה והנה מ"ש בשם אחרי' דהיינו לחלק בין זרעי' הנאכלי' הוא ד' הרמב' פ"ה מכלאי' וכן פי' הכ"מ שם ד' הרמב' ובזה מתיישב לי למה לא הביא הרמב"ם כלל הך דפ' תולין כשותא בכרמא דנ' דהרמב' לא הי' מפ' כפי' רש"י דפליגי ר"ט ורבנן אי מין אילן או מין ירק הוא דהרי כלל מסיר לנו כל היכא דשקלי לגווזא והדר מפיק אילן היא הן אמת כי נ' מה"ט פי' רש"י שהוא גדל על ההגא והוא בירושלמי הביאוהו הראשוני' פ' כיצד מברכין דהגזן לאו מין אילן ודבר זה דחוק דבהא פליגו ואמנם ד' הרמב' דפליגו בהא דמנחות אי אסרה תורה זרעי' שאינן נאכלין ג"כ או לא א"נ מה"ת וודאי שרי ובדרבנן פליגו רבנן ור"ט ומהא כ' הרמב' דשאר זרעי' שאינן נאכלין ג"כ מד"ס מלבד אותן שאינן נאכלין כלל וכמו שפי' הכ"מ וממילא לא הביא הך דכשותא כלל:

ואמנם מה שתמה בעיני דהרמב' למד מד' רב משרשיא שם פ' תולין דמותר לזרוע ע"י עכו"ם קטן כלאי' בכרם בחו"ל ומנ"ל הא התם כמי שכ' רש"י דקוי"ל בחו"ל כר"ט אלא כל כמה דאפשר לשנויי משנינן משא"כ בכלאי' בכרם וצ"ע:

והנה מ"ש תוס' תולין דבפלוגתא דר' יאשי' ורבנן ל"ש למימר כל המיקל בארץ הכוונה נ' דכיון דפלוגתיי' בעיקר פי' דקרא אי הפי' מפולת יד ג' מינין או לא וכה"ג ל"ש לומר

דבארץ נפ' הכ' כך ובחו"ל כך משא"כ בפלוגתא ר"ט וכיוצא שהוא במין פרטי דאנו מסופקי' מה הוא שפיר שייך לומר ס' דאוריי' לחומרא בא"י ודרבנן בחו"ל לקולא:
סופ"ק דקידושין:
תוס' ד"ה שאם היתה שקולה והנה לפמ"ש הרמב' בה' תשובה דהא דמטה כלפי חסד היינו דווקא לאחר מיתה לק"מ דהכא במתים מיירי ומסתייע להרמב' מקו' תוס':
תוס' ד"ה מתני' יל"ד על קו' הרי ברייתא דתני מי שעונותי' מרובין מטיבין ע"כ אית לי' שכר מצוה בהאי עלמא ואברייתא קאמר הא מני ר' יעקב היא וצ"ל דע"כ גם למסקנא בהאי לא חשיב שכר מצוה דכה"ג לא פליג ר' יעקב דמקרא מלא כתיב ומשלם לשונאי' וכן אזל אמונה אלא דר' יעקב ס"ל מאן דאו' לי' שכר מצוה בעוה"ב אין לו שכר בעוה"ז ושפיר כ' תוס': וכל היכא דקביע וכו' מכאן יל"ד על מ"ש הרמב' בח' פרקי' דזה הי' סחיתות משמואל דא"כ לא הוה יליף הש"ס דינא מהתם אמנם י"ל דשמואל שאל איך כלומר על איזו דרך אלך אם למסור נפש ושמע שאול והרגנו או שיעשה תחבולה והשיב לו השי"ת ע"י תחבולה:
תוס' ד"ה ויעשה ובחגיגה דחו תוס' דברי ר"ח דא"כ לא מק' הש"ס מר' אלעאי ונ' דגם ר"ח לא קאמר אלא דמשו"ה לא קאמר יעבור בסתר כדאמר ר' אבהו ויעץ לאמר ילבש שחורי' וכ"א משום דבנקל ישבר יצרו ע"ו: תוס' ד"ה לימוד י"ל דמשו"ה קאמר הש"ס תחלה תלמוד ולבסוף לימוד דהאיבעי' הי' אפי' תלמוד בינו לבין עצמו מיהא בהא קיי"ל כר"ט אלא דבלימוד לאחרי' הוא דמסקי' דלימוד גדול:
תוס' ד"ה אין תחלת דינו י"ל דהנה אז"ל והגד לעמי פשעם אלו ת"ח ששגתם נעשה זדון ולבית יעקב חטאתם אלו ע"ה שזדונות נעשו להם שגגות וא"כ ע"כ תחלת דינו של אדם על ד"ת דאם למד דינו לחוד ואם לא למד דינו לחוד ומ"מ שואלין אותו תחלה נשאת באמונה:
הדרן עלך מ' האשה נקנית בשלשה דרכים בעזרת שוכן שתקום מעריך ללבות מערכים ונתחיל לבאר פרק האיש מקדש, בעזרת רם ונשא נורא וקדוש: תוס' ד"ה האיש מקדש בו ובשלוחו הנה בריטב"א תי' דכל כמה דלא אצטרכא לשנויי ל"א זו אף זו לא משנינן אמנם תוס' לא ניחא להו בהכי דעכ"פ מנ"ל לרב יוסף או לרב למידק דוקא מהך דיוקא דלמא לא זו א"ז אמנם נ' לתרץ בפשיטות דלכאורה י"ל בפשיטות הו"ל להש"ס להק' האי בו דתנן פשיטא ואלא ע"י מאן אמנם הש"ס הק' וכ"ת דעכ"פ מתני' אצטריך משום שלוחו ולא תני שלוחו לחוד דסד"א דווקא שלוחו הא ליתא דהשתא ע"י שלוחו כ"ש בו ואמנם כן עיקר קו' האי בו ל"ל מהי"ת לא וא"כ ל"ש ל"ז א"ז דהאי בו עכ"פ אייתר לגמרי:

רש"י ד"ה מצוה בו כוונתו דלא דזה הוה פחיתת למצוה דאדרבא ברב עם הדרת מלך כדאמרי' בקרבן תמיד אלא דמ"מ איהו מפסיד ועד"ז מובן דמאי ראי':
מייתי מהא דרב יוסף מחריך רישא דהתם מאי שלוחו במותו שייך וא"כ ה"ט דאמרי' מצוה בו אלא דמ"מ הרי הי' יכול לשכור פועל שיעשה לו זה בשכר אלא וודאי דמ"מ עדיף אם עוסק בגופו:
תוס' ד"ה אסור לאדם נ' דתקו' זו דייק הטור דהיכא דלא אפשר כגון כבודה בת מלך וכיוצא שרי וא"כ ה"ק תנא אם אפשר דווקא בו ואם אי אפשר לראותה אפי' לכתחלה ע"י שלוחו:
מצוה בה ע' בר"ן ומה שהק' עליו בחי' א"ש אמנם קו' לדעתי אינה קו' דמ"מ אינה כדאי לכופו לגרש ואמנם התי' הנ' פשוט הוא תי' ההפלאה וכוונתי לדעתו בע"ה דקידושין מצוה כשחיטה ובזה אין חילוק בין לדידי' לדידה דמי שרוצה להנשא עליו מצות קידושין ונ' ד' הב"ח שכ' דבאב ל"ש מצוה בו כהר"ן דהאב שהוא עכ"פ מסייע דמסייע ל"ש בי' מצוה בו וד' הבי"ש והרי"ט כהפלאה ושפיר אין חילוק:
ולהב"ה הא דקתני גבי אב בו נ' דאתא לאפוקי דס"ד בנערה בלא דעתה אינה מקודשת קמ"ל בו ולא בה דא"צ דעתה:
ואמנם מ"ש הב"ח לתרץ מהא דרב חסדא שכבר הי' להקטנה דעת ק' למה לא התנצל ר"ח הרי אמרי' פ' אין עומדין מקרא דחנה דהנחשד לחבירו צריך להודיעו בשלמא לר"ת כיון דר"ח תלמיד דרב הוה לא ר"ל בהדי' אין הל' כרב דהוה סותר ד' רבו אבל לב"ח ק' ולזה נ' דעיקר מלתא דרב הוא כמ"ש הראשוני' כיון דקטנה היא בקל מתפתה להטות מבעלה ואמנם כ"ז בקידושין שעדיין אינה תחת בעלה אמנם התם אמרי' המשיא בנותי' סמוך לפרקן דאז ל"ש הא שפיר מצוה עביד והנה בת ברתא דר"ח לא היתה ארוסה וא"ל עברת אדרב וקיבל דברי' והשיאה מיד ומתני' ג"כ לענין קידושין לחוד מיירי:
וע' בי"ש סי' ל"ז שכ' דגם ד' הטור כר"ת זה כוונתו ומ"מ מצוה לצאת ידי רב ולי נ' דלכ"ע ע"כ מצוה הוה דאל"כ ק' מתני' מאי ארי' נערה אלא דרב דייק אי' ואנן מצוה דייקי' ולא אי' מדר"ח:
ונ' דמקו' תוס' מטב למיתב מ' לי' להרמב' דהטעם בגדולתה תבזה למעשה קטנותה ומה"ט פסק הרמב' דגם בדידי' המקדש קטנה עביד אי' דדלמא אם ראה בה עכשיו דבר מגונה חבר אם תגדול לא יהא בה ואם מ"מ יהא בה כשתגדול דבר מגונה תתגנה בעיני' והוה כאילו לא ראה אותה דאל"כ מנ"ל להרמב' הא:
בענין שליחות ר"פ האיש מקדש:

רש"י ד"ה ושלח דהו"ל למכתב וגרשה פי' דהרי בכל התורה נקראת גרושה ולא שלוחה א"כ וגרשה הו"ל למכתב:

תוס' ד"ה ושלח נ' מדברי' דלא בעי' לשלוח עושה שליח כ"א פסיק א' דלא כדמ' מד' הרשב"א ועד"ז סובבי' ד' רש"א ג"כ והטעם או דס"ל כתוס' רי"ד דשליח דידה לא מצי משוי שליח או דס"ל כיון דידעי' דשליח עושה שליח מה לי דידה מה לי שליח דידי':

ואמנם בענין קו' תוס' ממשלחה ואינה חוזרת כ' הריטב"א דמאיש אחר דרשי' וע"כ אין כוונתו ממלת איש דע"כ אצטריך מדאצטריך למכתב והיתה להיקש ומאי והיתה לאיש אלא דאחר מיותר אמנם בגמ' סוף גיטין דרשי' אחר אין זה בן זווג של ראשון ולי נ' דמביתו ושלחה מביתו כ' דרשי' מי שאינה חוזרת לביתו לאפוקי מי שחוזרת לביתו:

שכן ישנן בע"כ יל"ד הרי לגבי דידי' אינן בע"כ ונ' דה"ק בשלמא בגירושין ה"ט דבידה לאו דווקא כיון דלא"ה בע"כ מגרשה והנה הא דלא ליהני שליחות הוא דלמא בשעת מעשה כבר נתחרטו הבעלי' אמנם כיון דלאו בידה תליא מלתא למה לא ליהני וכ"ת א"כ אדרבא בדידי' לא ליהני שליח דדלמא בשעת גירושין כבר נתחרט הא אם נתחרט יכול לבטל ד"ת השליח אפי' שלא בפניו:

פיחת עשרה יל"ד כולי האי ל"ל הרי ברישא לחודא סגי ונ' דאי מרישא הייתי אומר דהא דמהני שליחות דהיינו להפרישה אבל לעולם עיקר קריאת שם בבעלי' תליא אחר שיחזור שליח אצלם משא"כ בסיפא דאין הבעלי' מרוצי' ומ"מ מצי שליח אמר בהכי אמדתיך שפיר ק':

שכן ישנן חול נ' לפ' דבקדש אמר רחמנא איש כי יקדיש ביתו דווקא וא"כ דלמא לא מהני שליח:

שכן רוב מעשי' ע"י שליח יל"ד הרי קיי"ל כהני שלוחי דרחמנא נינהו וי"ל דהיינו למסקנא דידעי' שליחות שפיר אמרי' דע"כ כהני לאו שלוחא דידן משום דאנן לא מצי למעבד משא"כ אי לא ידעי' שליחות שפיר אמרי' דכה"ג הוה שליחות ודווקא בקדשי':

והנה כ' רש"י דקו' הש"ס אשחיטת כל קדשי' הי' וכ' לכאורה כוונתו דהיאוך ס"ד דבקדשי' לא ליהני שליח הרי רוב מעשי' ע"י שליח וע"ז כ' רש"י משום דחזי' דשחיטה לחודא אכשר רחמנא לזר ודלמא ה"ט משום דבעי' בעלי' דווקא:

אמנם נ' דרש"י כיון ליישב בזה קו' הריטב"א הרי זכות הוא וזכין לאדם שלא בפניו לזה כ' רש"י דאשחיטת קדשי' פריך ומטעם דכ' דאכשרה רחמנא בזר:

ה"נ נמצא מסקנת הש"ס דשליחות אתי' מגירושין ופסח וכ"כ הראש אמנם הרי"ף לא הביא כ"א דר"י ב"ק והשמיט גירושין ונ' דק' לי' קו' תוס' לעיל הרי קרא דגירושין אצטריך

למשלחה ואינה חוזרת ולזה מ' לי' דלמסקנא רק שליח עושה שליח מגירושין ילפי' אבל שליחות גופא מקדשי' ילפי' אלא דק' מה לקדשי' שכן רוב מעשי' ע"י שליח ונ' דהיינו דווקא אי לית לן כ"א קרא חדא אבל אי אית לן בקדשי' קרא יתירא דלקדשי' לא אצטריך ע"כ לחולין מוקמי' לי' והנה הר"ן כ' דר"י בן קרחא קרא דריש ושחטו הרי לא יכול לשחוט כ"א א' דכ' בקדשי' תזבח נמצא דהיינו קרא חדא והנה לקמן דרשי' ג"כ איש לפי אכלו איש זוכה וכיון דזכיה מטעם שליחות א"כ ממילא ידעי' שליחות ואייתר חד קרא לחולין אלא דכ"ז אי זכיי' מטעם שליחות והנה כ"כ הר"ן דסוגי' דעלמא זכיי' מטעם שליחות אבל סוגי' דשמעתין לקמן בדרב גידל מ' דלא ידעי' עדן להא מלתא דזכי' מטעם שליחות וא"כ שפיר אצטריך למילף מביניהו אבל למסקנא דאצטריך הך ושלחה למשלחה ואינה חוזרת ע"כ ה"ט משום דס"ל זכיי' מטעם שליחות וקרא דושחטו לחוד דאייתר ילפי' שליחות כפשטא דלישנא דר"י בן קרחא: תוס' ד"ה ודלמא ע' רש"א ולפמ"ש בריטב"א דעיקר קו' הש"ס הי' דאפי' למחות אינם יכולין בעלי' מדקתנא אם שלו נשחט ראשון ע"ש ממילא מיושב קו' רש"א:

אמנם בלא"ה יש ליישב קצת דמעבד לא רצה להק' דילמא התם ה"ט משום דיד עבד כיד רבו אבל שליח דעלמא לא ומ"מ התוס' הק' שפיר דלענין זה לא מ' דמהני יד עבד כיד רבו:

שנא' ונשיא א' יל"ד הא התם עפ"י ה' הוברר ונקבו בשמות ומה ענין שליחות להתם ונ' משום דכ' תקחו לנחול והיינו ע"ד אין ממנין פרנס על הציבור אא"כ נמלכין בציבור תחלה וממילא הוה שליח:

והנה הניח הרשב"א בצ"ע לשטת רש"י וסייעתא דזכיי' מטעם שליחות למה הצריכו בפ' השולח להעמיד לקטן אפוטרופוס ע"ש ונ' דא"נ קטן לית לי' זכיי' מדאוריי' כיון דרבנן תקנו לי' זכיי' א"כ הפקר ב"ד הפקר וזכה בה מה"ת ודווקא גבי מציאה דאין דעת אחרת מקנה אותו הוא דפליגי ר' יוסי ורבנן אי הוה גזל מדברי' אבל בזכיי' כ"ע מודו וא"כ לק"מ אלא דזה תלי' בד' הרשב"א פי השולח בסוגי' דפרוזבול אי הפקר ב"ד מהני אפי' לזכות לאחר או דווקא להפקיע והא גופא לכאורה תלי' במנא נפקא לן דהפקר ב"ד הפקר דאי מיחרם כל רכושו א"כ דווקא להפקיע אמנם אי' מראשי' דומי' דאבות א"כ הרי אבות יכולין לזכות ג"כ וה"ה ראשי': בענין אפוטרופוסי' דייני' ושליח ר"פ האיש מקדש:

הנה ד' רש"י בכתובות פ' אלמנה בביאור ובסוגיין ברמז דמוקמי' אפוטרופוס לכל תינוק לבד כדי שיברור כ"א לתינוק שלו כאילו הי' התינוק בעצמו עומד כאן ומ' לי' דבוררין באפוטרופסין קאי דאי אב"ד א"כ הכי הו"ל למימר ב"ד בוררין ומעמידין אפוטרופוס

או"ו אאפוטרופוס קאי אמנם ד' הריטב"א והר"ן דאב"ד קאי ומ"מ יישבו הא דלא קאמר ב"ד בוררין משום דאף דעל פי ב"ד נעשה מ"מ עיקר הברירה ע"י האפסרופוס ומ"מ סגי באפוטרופוס א' לכולם ול' בוררין אב"ד קאי ע"ש:

תוס' ד"ה יתומי' שבאו בסו"ד ושמא י"ל פי' דברי' בגיטין פ' השולח בתוס' שם:

הגדילו יכולין למחות נ' להסביר פלוגתת שמואל ור"נ ר"נ ס"ל דבאמת גם חכמי' אי' להו מה כח ב"ד יפה בממונא דהפקר ב"ד הפקר אלא היכא דטעו הוא דלא ס"ל לחכמי' מה כח ב"ד יופה וא"כ הכא דלא טעו מודי' חכמי' משא"כ שמואל ס"ל דחכמי' לית להו כלל מה כח ב"ד יפה ואין חילוק אמנם פלוגתא זו שוב תליא אי בפחות משטות ג"כ פליגו רבנן שמואל ס"ל דגם בפחות משתות פלוגי' רבנן ואמנם ר"נ ס"ל דבפחות משתות גם רבנן מודו וזה סברת תוס' בשמעתין דפשיטא להו לר"נ בפחות משטות ל"פ רבנן ולשמואל פליגו ולא כן ד' תוס' בגיטין פ' השולח ע"ש:

שום הדיינין הנה בכתובות לא פי' רש"י מידי מ' דס"ל כמו שהביא הרא"ש שם בשמו דאפי' בלוקח מב"ד מיירי אמנם בשמעתין ד' רש"י כהרמב"ן דדווקא בשומא מלוה למלוה מיירי ולא בלוקח:

אמנם יל"ד פתח בשום וסיים במכרן בטל ונ' דהנה קמ"ל שומא הדרא לעולם וא"כ ממ"נ הרי יכול הלוה לבטל המקח ולוה מעות מאחרי' ויהדר למלוה אמנם פלוגתיי' דרבנן ורשב"ג היכא דההלוה כבר זבנא דאין כאן דיו שומא הדרא ומשום טעות הוא דמיהדר לרבנן:

אלא דלא שויה שליח יל"ד ל' שויה שליח ועוד מה ענין דברי' לכאן אדר"נ התם בפ' הזהב הו"ל לרבא למנקט הך מלתא ונ' דאאחין שחלקו קאי והנה הלוקח שדה מאחר מסתמא הוא בעצמו חוקר עליו משא"כ אחין שחלקו וכ"א בקי בנכסי אבי' סומכין זה על זה וע"ז קאי רבא ואמר דווקא אם אמר לא' מהאחין עלך סמיכנא אבל אם שויה שליח אמר לו ברור בעבורי כה"ג א"ל לתקוני שדרתיך:

אמנם נ' דהרמב' בה' שלוחין מהאי לישנא דרבא דייק למה שחילק שם בין הודיע למוכר שהוא שליח או לא הודיע והקשו עלי' מ"מ אמאי לא יכול המשלח עכ"פ לבטל השליחות אמנם פשט ד' הרמב' לדעתי דהמשלח צוה להשליח שלא יגלה להמוכר שהוא שלוחו כ"א יקנה המקח לצורך עצמו נמצא דהוא עצמו פשע בדבר שאילו לא צוה עלי' כך שליחותו בטל מטעם לתקוני שדרתיך ע"כ אם גם השליח צריך לתקן מה שעיוות מ"מ לא יכול המשלח לבטל השליחות לגמרי ונפקא לי' להרמב' הא מלתא מלישנא דקאמר רבא שויה שליח דהיינו שיאמר לו שיאמר שהוא שליח ובהא תליא מלתא:

אבל פליג במשחתא נ' לי דהענין הוא עד"ז דהא דאונאה חוזרת או המקח בטל תקינו רבנן משום דאונאה דגזל ועושק וה"ה בכלל והשיב את העושק אמנם בפחות משתות או בקרקעות דלא עבר אלאו דלא תונו ממילא אינו מהדר ולא בטל מקח משא"כ במדה משקל ומנין דעבר אלאו דלא תעשה עול במדה משקל ומשורה שוב חייב להחזיר וזה כוונת הרשב"א ג"כ דבחזרת מעות עכ"פ סגי לקיים והשיב וביטול מקח ל"ל:

הנה מא"ש תוס' דהתם עפ"י דיבור ע' תוס' פ' השולח שם והכוונה דמקרא לא ילפי' כ"א דבעי' אפוטרופוס מקרא דנשיא א' דאף דהי' עפ"י הדיבור והשאר אין ללמוד מהתם: בענין שליח לדבר עברה בפ' האיש מקדש:

גמ' והא דתנן השולח את הבעירה הא דלא מק' הש"ס הך קו' עד כאן נ' דאשליחות דגירושין ותרומה ופסח ל"ק לי' דלמא ממונא מאי' לא ילפי' ונזקין ממונא הוה אמנם לבתר דפשיטא לן לעיל דלא אצטריך קרא דנשיא א' אשליחות משום דידעי' שליחות מגיטין ופסח א"כ ל"ש לחלק כלל בין ממונא לאיסורא שפיר ואיידי דמייתי לעיל הך דב"ד מעמידין אפוטרופוס סיים למלתא וכ"ת אכתי דלמא דווקא היכא דיש איזו כח ביד המשלח כמו בגירושין תרומה וכיוצא הוא דאמרי' שלוחו כמותו משא"כ כאן וכי איזו כח מוסר להשליח ל"ק דהרי בגירושין הוא עושה שליח ומה כח יש לה שתעשה שליח הלא אפי' בע"כ ובד' אמות דילה מתגרשת אלא ש"מ דל"ש:

הק' התוס' רי"ד א"כ גם בכל המצות נימא שלוחו כמותו והנה הקו' עצומה אבל הדוגמות שנקט ל"ק דתפילין הרי זמנם כל היום ואימתי יניח בעד חבירו וב' זוגות הרי עובר על בל תוסיף אם לא למ"ד לעבור בזמנה בעי כוונה או כיון דמכוין בעד חבירו ליכא בל תוסיף כד' רבינו שמואל דכוונה שלא לצאת מהני לכ"ע וכן מסוכה ל"ק דכל יומא זמנה אם לא שנאמר בסוכת חבירו דאינו מצווה עלי' וכן מלולב הרי בהדי' ילפי' מלקחתם לקיחה לכל א' וא' ואדרבה הי' נ' דמה"ט אצטריך ולקחתם ומכ"ש דמציצית לק"מ דללבוש ציצית אינה מצוה כלל כ"א שלא ללבוש בת ד' בלא ציצית וא"כ במאי יוציאנו חבירו ומ"מ יש כמה מצות דק' בהם קו' כגון מצה אם כבר אכל כזית ואולי גם ק"ש ואמנם כשאני לעצמו הייתי אומר כיון שכ' בכל המצות ועשיתם אותם אין זה מקרי עשיי' מלבד בפסח דגלי קרא לא זולת:

רש"י ד"ה נימא שלוחו כמותו ויתחייב שולחו ולא השליח וע' תוס' רי"ד כי ד' רש"י תמוהי' דמאי ענינו של ניזק אצל המשלח אם אינו רוצה הוא תופס ממי שהזיקו ונ' כוונת רש"י דלא תק' מאי מק' דלמא הא גופא אשמעי' תנא דאם רצה הניזק משתלם מהפיקח לזה כ' רש"י דכה"ג ליכא רבותא אפכא הו"ל לתנא לאשמועי' דאם רצה משתלם

מהמשלח ולא מהשליח ואנא ידענא דאם רצה משתלם מהשליח דהרי היא בר דעת והיא הזיקו ז"נ כוונת רש"י:
הנה ד' תוס' פ' הכונס דאפי' לצאת י"ש פטור המשלח ממתני' דברישא חייב בדינו שמי' מכלל דבסיפא לגמרי פטור והק' הש"ך סי' ל"ב בחו"מ א"כ מאי מתמיה הש"ס לקמן אכלל דלת"ק בדיני שמים נמי פטור אלמא לא ונ' לי דלק"מ דהתם כיון דהשליח עכ"פ נהרג לת"ק למה לא יתחייב המשלח בדיני שמים בדמי השליח מיהת:
ואמנם המ"ל בה' רוצח פ"ב שם הביא בעם הריטב"א דהכא פטור משום דלא הוה כ"א דיבור ויל"ד על דברי' דברישא בחש"ו מיירי אפי' חסר להם גחלת לחזקי' ושלהבת לר"י בב"ק שם ואמאי כה"ג בפיקח פטור וצ"ע ומכ"ש דמ"ש המ"ל שם דד' הרמב' ג"כ כהריטב"א ולהכי כ' השוכר שליח להרוג נפש וק' א"כ:
מאי מתמיה הש"ס לקמן מכלל דלת"ק בדיני שמים נמי פטור דלמא מיירי כפשטא שאמר לשלוח ולא שכרו:
ואמנם הרמב' דנקט שוכר דאין אדם חוטא על מגן ומסתמא מיירי ששכרו אם לא שהוא עבדו:
תוס' ד"ה אמאי ע' רש"א בסי"ד כוונתו דמקי' תוס' ב"ק שם מבואר דל"ק להו כ"א למאן דלא דריש או תחת אבל למאן דדריש כיון דמייתר קרא ע"כ אמזיד קאי דאשוגג דל"ש ד' הרב וד"ת דמ"ש לא אצטריך וא"כ כיון דבשליחות יד קרא כ' שפיר ילפי' מזיד זה כוונת רש"א אלא שקיצר:
והנה הריטב"א הק' לד' תוס' דבשוגג דל"ש ד' הרב וכו' לא אמרי' אין שליח לד"ע א"כ למ"ד בב"מ אי בעי עביד בעי' וכהן שאמר לישראל קדש לי גרושה אין שליח לד"ע מאי ד' הרב שייך בזה אמנם תוס' בב"ק ע"ט כ' בהדי' דמ"ד אי בעי עביד בעי' לית לי' טעמא דד' הרב וכו' משום דק' להו קו' הריטב"א והריטב"א צ"ל דמפ' בב"ק שם כלי"ק דרש"י דל"ק קו' תוס' וא"כ אדרבא שטת תוס' מחוורת ולפי"ז ע"כ הרי"ף והרא"ש בשמעתין שהביאו הא דד' הרב וכו' ג"כ ס"ל כרבינא דבר חיובא בעי' ודלא כהש"ך חו"מ קפ"ב שכ' דהרי"ף כרמ"ה ס"ל דפסק כרב סמא וכ"ת משום קו' הש"ך דהו"ל להרי"ף למימר חוץ מכהן שאמר לישראל קדש לי גרושה לא היא כיון דאמר דבעי' ד' הרב וד' תלמיד ממילא ידעי' דהיכא דל"ש זה יש שלד"ע: ודע דהש"ך גופא ביו"ד סי' ק"ס כ' בפשיטות דהל' כרבינא ולא זכר ד' בחו"מ כאן וצ"ע:
רש"י דילפי' חטא וכו' לרוב דברי' וכו' נ' כוונתו דלכאורה כולא שקלא וטריא לקמן לבי"ש אזלא ואטו הש"ס טעמא דבי"ש אתא לאשמועי' לזה כ' רש"י דהך גזי"ש דמעילה

אצטריך לכמה דברי' וא"כ ע"כ לא אייתרא מאי אמרת דממעילה ידעי' שליחות יד לא היא אי ממעילה ס"ד דדווקא בשוגג יש שליח לד"ע:

ועד"ז נ' סובבי' ד' רש"י לפנינו שכ' ונילף מנה דיש שליח כוונתו דלכאורה הי' אפשר לומר דאשוגג לחוד פריך וע"ז כ' רש"י דעכשיו עדן לא נחית לחלק בהכי דא"כ מאי משני דהיה מעילה ושליחות יד ב' כתובי' הבאי' כא"ז דמעילה לא אייתר וש"י למזיד אצטריך אע"כ עכשו אכולא מלתא קאמר ונילף מנה:

ברש"י החושב לשלוח וכו' ע' בריטב"א שכ' החושב לאו דווקא דמדבר נפקא ולי נ' דכיון דעדן לא שלח יד מה לי דיבור מה לי מחשבה אלא דבלא דיבור מנא ידעי' מחשבתו דליחייב עלה לזה אצטריך למכתב דבר פשע: ולמ"ד אין מלמדין ע' רש"י כוונתו דלא תימא דלמ"ד אין מלמדין הו"ל ב' כתובי' מיעוטא וכד' תוס' לעיל סוף סוגי' דמ"ע שהז"ג לזה כ' רש"י דלא היא כ"א משום דמסברא אין שלית לד"ע ולכאורה ז"נ ג"כ ד' הרי"ף שהביאו הך סברא למימר דמהא ילפי' דאין שליח לד"ע ולא משחוטי חוץ דאצטריך קרא כדאמרי' ואמנם נ' דעתם שכ' הך סברא לענין אחר דהנה ממעילה וטביחה ידעי' ג"כ שליחות וא"כ נימא אכולא מלתא דשליחות ג' כתובי' או ד' הבאי' כא' אלא כיון דמעילה וטביחה לשליח לד"ע אצטריך א"כ שפיר ילפי' שליחות מפסח וגירושין והיינו דווקא משים משים דד' הרב וד' תלמיד וכו':

חד למעוטי ב' אוחזין ע' ריטב"א דס"ד אתקש להעלאה ובהא מיושב דלכאורה פשיטא דפטור דאינו חייב בחוץ כ"א כעין פנים ובפנים ילפי' מתזבח א' ולא שני כמו שהביא הר"ן לעיל ובמ"ש הריטב"א א"ש דס"ד להא מלתא אתקש להעלאה:

כ' הרמב' בה' מעילה ובכל התורה אין שליח לד"ע חוץ ממעילה לבדה ובלבד שלא יצטרף עמה אי' ויל"ד הרי הרמב' גופי' הביא בשליחות יד ובטביחה יש שליח לד"ע אמנם כד דייקת ל' הרמב' ובמה שהסביר דברי' במ"ל ה' גניבה שם כוונתו דמה"ט לא יצטרף עמה אי' אחר דבאמת בכל התורה אין שליח לד"ע ומעילה חידוש הוא ואין לך בה אלא חדושה מעילה לבדה אם אין עמה אי' אחר ואל"כ השליחות בטל מצד האי' האחר: מ"ט דשמאי ע' רשב"א ולי נ' דמד' קבלה אין שייך התראה וכ"ש א"כ מאי משני לקמן שאני הכא דגלי רחמנא התם ה"ק שמאי אית לי' דינא רבא משום דכ' אותו הרגת ובעלמא בשליח לד"ע מידה ב' שמאי דאין כאן דינא רבא: תוס' ד"ה מורד ע' רש"א ולי נ' כוונת תוס' דוודאי אי יואב מורד הוה מאן דקרי לי' אדוני מורד בדוד משא"כ עכשו דלאו מורד היה:

בסו"ד יל"ד הא לא כ' המלך דוד כלל בהאי קרא ונ' כוונתם דהו"ל למימר ועבדי אדוני ואדוני יואב דהוה מבואר דאדוני יואב בכלל עבדי אדוני הוא:

גמ' זה נהנה ע' מ"ל ה' רוצח שהביא המגיה שם ליישב מכאן קו' מג' הש"ך סי' ל"ב מנחש דהתם הוה ג"כ זה נהנה וזה מתחייב ולי לא אריא דאדרבא מדקאמר רבא את"ל סבר שמאי הזקן וכו' ש"מ דדווקא אי שמאי מדינא אדם איירי שייך זה נהנה וזה מתחייב לא אמרי' משא"כ בדיני שמים וודאי אין חילוק דהחייב מטעם מסים ובחלב לענין מלקות וקרבן איירי:

תוס' ד"ה שלא מצינו ומסופק ר"י ענין ספיקו משום דאיכא למימר דווקא לשמאי דס"ל יש שליח לד"ע וא"כ הך שליחות דמעלה אינו משונה ושפיר אמרי' זה נהנה וכו' משא"כ לדידן דאין שליח לד"ע ומעילה משונה היא א"כ שפיר י"ל דה"ה זה נהנה וכו' אמרי':

ב"מ תוס' ד"ה אין שליח בקידושין יליף לה וכו' נ' כוונתם דע"כ האי מק' לא ידע מהסברא ד' הרב וכו' דא"כ מאי מק' ואמאי לא עלה על ע"ד תי' רבינא אלא לא ידע וא"כ מנ"ל דאין שלוח לזה כ' תוס' דמ' לי' דמקראי ילפי':

גמ' האומר לאשה ועבד יל"ד אטו באשה ועבד ל"ש ד' הרב וכו' וצ"ל דגם מק' זה לא ידע דסברת רבינא משום ד' הרב כ"א הוה ס"ד הסברא הכי אם קיבל השליח אחריות על עצמו ממילא עשה ע"ד עצמו אמנם אם לא קיבל אחריות עשה ע"ד המשלח וא"כ שפיר הק' מאשה ועבד והש"ס דמשני היינו משום דבחיובא לחוד ולא באחריות תליא מלתא ומשום ד' הרב וכו': תוס' ד"ה כהן וא"ת בס"ד נ' דמעיקרא לא הק' די"ל כמ"ש הריטב"א בקידושין דמטעמא דרבא לא הוה לפני עור וא"כ סוגיין ע"כ כרבא ורצו תוס' להוכיח דבלא"ה ג"כ ליכא לפני עור ומ"מ י"ל דסוגיין גם לרבא: ע' ש"ך חו"מ קפ"ב הק' אנ"י מד' תוס' ד"ה אשה ועבד וציין בעהמ"ח כרם שלמה ע' מעילה כ"א בגליון ש"ך שלו וצ"ל ועיינתי שם ומצאתי דבמעילה אפי' ע"י חש"ו שייך מעילה משום דניחא לי' מ' דבקנין בניחא לי' סגי משא"כ בניזקין ועדן צ"ע:

הנה המ"ל ה' רוצח הביא ראי' דגם בדרבנן אין שליח לד"ע מדאמרי' בב"ק באי' מקלקל בר"ה אין שלד"ע ולדידי נ' דוודאי קלקול בר"ה עצמו לאו דאוריי' אמנם זה הכורה בר"ה ומניח שם חוליות הבור הא וודאי דאוריי' הוה דכל הנתקל בהם הכורה חייב עלי' משום בורו:

בענין שליח נעשה עד פ' האיש מקדש:

רש"י ד"ה שליח נעשה עד או אם שני' שלוחי' נ' כוונת רש"י דלכאורה הי' אפשר לומר דרב לא עדיפא מדב"ש לקמן וז"ש שליח ועל א' קאמר דהיינו דאהני משום דהמשלח

גילה דעתו דנים לי' דליהוי שליח עד מדיהיב לי' ע"א בצדו אבל בב' שלוחי' מאן יימר דניחא לי' כלל דשליח ליהוי עד אמנם מדאמרי' טעמא דרב דאלומי אלימנא למלתא הכוונה דאין עד יכול לדקדק בדבר כ"כ כמו השליח הפועל הדבר בעצמו וא"כ בשני' שלוחי' שייך כמו כן הך סברא אע"כ דרב אפי' בשני שלוחי' קאמר וזה כוונת רש"י אמנם בברייי' לקמן צ"ל משום דבי"ה אפי' כה"ג פליג נקט הכי:

אלא מעתה קידש וכו' יל"ד כיון דמסברא קפריך א"כ ל"ל כולי האי בקיצור הו"ל למימר דלא בעי' ייחוד עדי' ונ' דלכאורה הי' אפשר לומר דבקידושין כיון דהעדי' מקיימי' בשעת ראיי' הדבר ואמנם עידי' ראי' לבד צריך ייחוד אף דבממון א"צ אמנם מנא ידעי' דבעי' בקידושין עדי' כלל היינו דבר דבר מממון וא"כ ע"כ לא עדיפי מני' והיינו דפריך אלא מעתה אי איכא בקידושין ב' עדי' דמהני בממון אטו לא מהני:

הו"ל כגופי' נ' דרב ור' שילא בהא פליגי ר' שילא סבר דהא דשלוחו כמותו היינו שמוסר המשלח כחו לשלוחו וא"כ השליח במקום המשלח קאי ורב סבר דיד יתירא זכי לי' רחמנא למשלח שיכול לעשות מעשה המיוחד לו ע"י אחר אבל מ"מ אינו כמותו ממש:

רש"י ד"ה שליח וע"א יכולין להעיד נ' כוונתו דלכאורה הל' שליח וע"א הי' מ' דלכ"ע מינוי השליחות עדי' בעי אלא דלב"ש דשליח נעשה עד א"צ אלא ע"א משום דגם השליח מצטרף ולבי"ה אין שליח נעשה עד בעי שני' והי' מ' כן מדלא נקט לישנא כדלעיל וע"ז כ' רש"י דלא היא כ"א דמינוי השליחות לא בעי' עדים והכא בדבר עצמו מיירי אם יכולי להעיד: רש"י ד"ה איפוך ע' רשב"א כוונתו דלרש"י רב ור' שילא בהא פליגו או בי"ש סבר שליח ועד אחד או בי"ה דלרב איפיך ולר' שילא ליתי לי' איפוך: ע' ברא"ש פ' הירושלמי לד' הר' יונתן וכוונתו דת"ק בירושלמי ור' יוסי פליגו בסברת הרשב"א אי הודאה דידה משוי עדות או לא ע' ברשב"א: גמ' שמא עיני' נתן בה ע' בריטב"א ועל שני התי' יל"ד דעל תי' הא' י"ל אדרבא עדי' ע"כ משקרי אם עיני' נתנו בה משא"כ שליח לא שביק היתירא ואכיל אי' א"ל שנדחוק שנאבד ממנו הגט ועל תי' הב' ק' א"כ למ"ד עידי מסירה כרתי בטלת שוב כל עדות גיטין ולי נ' דלא דחשדי' לי' בהכי כ"א ר' שילא אמר דין שליח נעשה עד משום דהו"ל כגופי' וע"ז לא קפדא דאמרי' הא דגופי' פסול משום דכל אדם אינו רואה חובה לעצמו משא"כ בשליח לא שייך זה דאין אדם חוטא ולא לו משא"כ אי נימא עיני' נתן בה א"כ שוב הו"ל כגופא ומפסל מטעם שלוחו כמותו:

והא דכ' רש"י כיון דתרי נינהו וכו' כוונתו דע"כ חד מניי' כשר ואקמינהו תרויי' בחזקת כשרות:

רש"י ד"ה דאי לא בסו"ד שפעתי' מסרו לו בעדי' כ"כ דלא נימא דקו' הגת' הי' דפשיטא לן בגיטין וקידושין צריך עדי' על מינוי השליחות ור"נ נקט ממון דומיא דגיטין וקידושין מיירי ג"כ שמסרי בעדי' וא"כ שפיר פריך לזה כ' רש"י לא היא כ"א לא בעי' עדי' בשום מינוי השליחות ומשום דפעתי' מסרו בעדי' פריך:

וכ"ת אמאי לא משני לי' דמיירי במסרו שלא בעדי' דא"כ פשיטא דמהימנא במגו וזה ג"כ ענין לעולם קסבר דקאמר הש"ס לי' ג"כ דאי ר"נ סבר א"צ לפורעו בעדי' א"כ פשיטא ומשני לעולם ר"נ קסבר א"צ לפורעו בעדי' אמנם כיון דאיכא מאן דסבר צריך קמ"ל ר"נ לאפוקי מהאי מ"ד:

ועוי"ל דהא דלא משני במסרו שלא בעדי' דמ' לי' ר"נ בכ"ג קאמר דאי בלא עדי' דווקא ר"נ אמורא הוא וצריך לפ' דברי' ועד"ז י"ל קו' תוס' שהק' הא הכא מפקיד הוא דהנה קיי"ל המפקיד מעות מותרין אצל שולחני חייב שולחני באחריותן ומותר להשתמש בהם ושוב מ' להש"ס כיון דר"נ סתמא קאמר מ' אפילו השליח שולחני קאמר:

ואמנם הא דצינו תוס' קו' אד' התרצן דהמק' י"ל דלאו דווקא קאמר אלא אתרצן דדייק וקאמר דר"נ סבר במלוה א"צ לפורעו ק' להו שפיר מנ"ל למימר הכי:

ע' רש"א שכ' ויש לישב ואולי כוונתו דנאנסו לא מהני כ"א לגבי לוה דהימני' משא"כ לגבי מלוה אפי' בשבועה לא מהימן לי' כדאמרי' במסקנא בשמעתין:

תוס' ד"ה השתא עוררני תלמיד א' דע"ד תוס' יש לפקפק אחר השבועה כל אדם עומד בדיבור דלא נשוויא נפשי' רשע ונ' דמשו"ה הק' הר"ן הקו' ע"ד אחר כיון דהשתא עכ"פ נשבעי' לא ליהוי נוגעי' בעדות:

רש"י הרי הדין הזה כדין חנוני ליישב קו' רשב"א הלא אין נשבעין על טענת שמא וכ' רש"י דשבועה זו שבועת המשנה:

מ"ש הש"ך ושאר מפ' דמעובדא דכתף אף במקבל תשלומין כוונתו דלא נימא דהוה בעד הנוטל שכר:

בענין נערה המאורסה פ' האיש מקדש וגיטין פ' האומר ויבמות פ' חרש: רש"י נערה ה"ה לקטנה ומיד בסמוך ד"ה היא כ' שהרי גדולה היא וכ' תוס' רי"ד דמהדר הדר בי' רש"י ולי נ' דד' רש"י דוודאי לר"ל דאי לי' ויצאה והיתה ע"כ נערה דווקא דבקטנה ע"כ רבנן מודו בקידושין כמו שהק' באמת הרשב"א אלא דר"י משום דס"ל נערה ה"ה לקטנה לא אשגח במאי דצוות ר"ל ויצאה והיתה ומעתה לדינא כ' רש"י דה"ה לקטנה אבל פשט ל' המשנה וודאי מורה דנערה דווקא:

רש"י ד"ה היא ואתקש יציאה להויה בדברי' אלו דמה דיש יד לאב לגירושין מקידושין ילפי' יש ליישב קו' הרשב"א לשטת תוס' דה"ה לקטנה א"כ מאי צווח ר"ל ויצאה והיתה הרי גם לדידי' ג"כ בקטנה לא אמרי' ויצאה והיתה ואמנם קו' ר"ל הי' עד"ז כיון דכולא מלתא דיש יד לאב בגירושין גמרי' מקידושי' כדכ' רש"י וא"כ אם בקידושין אין שתי ידים זוכות כלל למה בגירושין יהי' זוכות ואמנם מקטנה לק"מ דהתם משום דאיהו לא חזיא ומ"מ יד יתירא זכו רחמנא לאב היכא דחזיא כגון בנערה:

ומ"מ בתי' הרשב"א על הקו' זאת מיושב קו' רש"א בגיטין תוס' ד"ה כל שאינה יכולה לשמור שהק' אי לגמרי אמרי' ויצאה והיתה א"כ למה בקטנה שיודעת לשמור קידושי' אינה יכולה לקבל קידושין ואמנם בתי' הרשב"א דבקידושין קרא כ' כי יקח איש אשה גלי קרא מיושבת קו' רש"א: אלא שיש לפקפק דמאן יימר דהאי כי יקח כ' היכא דיש לה אב דלמא התם כיון דיד יתירא זכו רחמנא גם קטנה בכלל:

והנה הראשוני' הק' אד' הריף וסייעתא דדווקא נערה דמ"ש נערה מ"ש קטנה פי' לדברי' דוודאי לר"ל וכן להאי לישנא דטעמא דר"י משום דגירושין בע"כ א"כ עכ"פ הטעם מטעם יד אין קו' דבקטנה לא רבי רחמנא יד יתירא וקידושין יוכיח משא"כ למסקנא דקיי"ל דטעמא דר"י משום דאבי' גופי' ניחא לי' א"כ גם בקטנה ניחא לי' וע"ז תי' הראב"ד ברשב"א גיטין שם דמ"מ הטעם משום שליחות וא"כ קטנה לאו בת שליחות היא:

תוס' ד"ה וכל שאינה יכולה הנה יל"ד התם ביבמות אמאי לא קאמר הש"ס דבי ר' ישמעאל תנא כדקאמר לעיל בסוגי' דשלד"ע וכן בכל הש"ס ואמנם אמר ותנא דבי ר' ישמעאל מוסיף על דבי ר' ינאי ומאי מוסיף יש לה אב ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגו ותרוויי' צריכי דאי מדר' ינאי וודאי ס"ד דיש לה אב מתגרשת ואי מדבי ר' ישמעאל ג"כ ס"ד יש לה אב מקרי' משלחה ואינה חוזרת לכך אצטריך תרוויי' ז"נ ד' רש"י ולק"מ קו' תוס':

רש"י ד"ה והנערה כוונתו דוודאי ידע המק' דקתני סיפא משא"כ בקידושין אלא דק' לי' אסברא דקאמר ריב"ח:

דר"י נמי לא תק' לך מעיקרא נמצא דלמסקנא טעמא קמח עיקר והר"ן בגיטין וכן בשמעתין לא הביא כ"א טעמא בתרא לחלק בין בע"כ למדעתה ונ' דס"ל דהא דקאמר דר"י לא תק' לך ר"ל דלא צריך לאוקמי כר' ולעולם טעמא בתרא עיקר וצ"ע:

בה ובשלוחה לא ע' רשב"א מבואר מדברי' כד' מהרי"ט בבי"ש סי' ל"ה דגם באב שייך מצוה בו יותר מבשלוחו:

וע' בריטב"א שכ' דמ"מ שלוחו אצטריך למעט שלוחה נ' כוונתו דאפי' מדעת אבי' שיכולה לקבל קידושין מ"מ אינה עושה שליח וכד' הפוסקי' דשליח קידושין אינו עושה שליח:

ובשלוחו וכו' ע' רש"א וכדברי' כ' הרשב"א בגיטין והביא ראי' מכאן דע"כ נערה דווקא דבקטנה מאי שליחות שייך ואמנם אנן כבר כ' לעיל דאליבא דר"ל כ"ע מודו דנערה דווקא:

וליכא דאשגח בי' כ"כ לעיל אמנם י"ל דר"ל הוה סבר טעמא דר"ו משום גירושין בע"כ ועכ"פ יש לה יד ושפיר הק' א"כ גם לקידושין יהא לה יד ואמנם באמת טעמא דר"י משום דמכנסת וכ' רש"י דאבי' גופי' ניחא לי' והיינו דהיא שלוחו ולעולם אין לה יד כלל:

ואף דהש"ס בגיטין קרי לי' יד יתירא לאו דווקא קאמר ומשום לישנא דר"י נקטו הכי:

כחצר אבי' דמי' וכו' הק' הר"ן למה הביא הרי"ף האי לישנא כיון דלמסקנא לא קיימא ונ' ד' הרי"ף דאיבעיא דרבא הוה אי כשליח אבי' דמי' והנה הלא גם שליח עושה שליח וע"כ הטעם דהיא שליח כה"ג דאינה יכולה לעשות שליח והיינו כעין חצר דלא גרע משליחות ומ"מ אינו עושה שליח דלא שייך גבי' ולא נקט רבא חצר אלא לדוגמא ולמסקנא אצטריך דוגמא זו גם לר"נ דמסיק אינה עושה שליח:

בענין קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה פ' האיש מקדש:

כ' הר"ן דמטעם זכין שלא בפניו הוו קידושין אם נתרצה האב לאח"כ ומה"ט לא בעי' המעות בעין בשעת ריצוי ואמנם דבריו לענ"ד אינן מובני' דקטנה מדאוריי' לאו בת זכיי' לאחרי' וע"כ ומטעם תן מנה לפלוני כמ"ש הריטב"א וא"כ שפיר בעי' ע"כ המעות בעין אם לא שנפ' נד' הרשב"א ע"ש ואמנם ד' הר"ן עכ"פ נ"ע:

בענין הראי' שהביאו מן המפ' בח"ר שם מהירושלמי דאמרי' ועקר קידושי' ש"מ מהני יש לדחות דעקר היינו שקידשה לאחר וממילא לעולם לא יתרצה: גמ' אם גט וכו' ונ' דקרנא ס"ל בשידוך בעי גט ולא מיאן ובלא שידוך צריכה מיאון אטו יתומה בחיי האב ולא גט:

אפכוה ע' רש"י נ' לפ' דאי שלחו לי' דשמואל מחמיר הי' דעתו נוטה אחריו מאהבתו אותו משא"כ עכי"ו דשלחו לי' שמואל מיקל כלום משוא פנים בדבר:

והוא ששדכו ע' רש"י יל"ד כיון דנתרצה לאחר מכן קאמרינן כמסקנת המפ' א"כ מה לי שדכו מה לי לא שדכו וצ"ל דבלא שדכו הואיל וההיא גברא קידיש בלא שידוכי דרב מוגיד עלי' בוודאי לא יתרצה האב:

בענין מ"ש הכ"מ ליישב ק' הר"ן על הרמב' דמיירי שנתקדשה בפניו ושתק ומ"מ כסם שכ' תוס' לקמן דהאב תלה בדעתה עד"ז סברת הרמב' ג"כ וזה תמוה לכאורה דבשלמא תוס' כ' שפיר דלדדהו מיירי שנתרצה האב לאחר מכן ואז לא ידעי' אם הוא נתרצה עוד וממילא כשחזרה אח"כ אדעתא דהכא לא נתרצה האב משא"כ לשטת הרמב' דמיירי שהאב הי' במעמד ונתרצה וכיון דאז כיון שהיא קבלה הקידושין ממילא נתרצת הרי יגמרו הקידושי' מב' צדדי' ואמאי יוכל האב לעכב אח"כ וצ"ע:

תוס' ד"ה בין היא ע' רש"א ולי נ' דא"כ ק' למאן דמתני רב ושמואל בלא שדכו והכא כיון דרב קאמר בהדי' לא תיזלו בתר אפכא וודאי דלכ"ע הכי מתניי':

שאר עניני שליחות הנמשכי' מהני תרי דיתבי תותי ציפי פ' האיש מקדש: תותי' ציפי' ע' רש"י נ' דנ"מ למאי דמסקי' לקמן דקדיש בר"ה לא אמרי' נתרצה האב וא"כ ע"כ הני ציפי לאו ר"ה נינהו וממילא נ"מ מאי הוו הנו ציפי:

דלמא שליח שוי' כ' הריטב"א דמיירי בדשדיך דווקא ואפשר דהריטב"א כטעמי' הוכרח לפ' כך דס"ל דקו' הש"ס הי' דלמא שלית בעדי שוי' והעדי' הלכו למה"י והק' הכ"מ עדי' בצד אסתן ותיאסר ע"ז כ' הריטב"א דהכא רגלי' לדבר דמיירי בדשדיך:

הנה קי' הרמ"ך מפ"ט מה' גירושין שלא מצאה הגאון מיל ג' דהיא היא קו' הלח"מ פה והיא קו' עצומה:

ותי' עצומה ותי' לכאורה לא ס"ל להרמב' מדמצריך גם בקידושין בשליח קבלה עדי' ולזה נ' לחלק דבשלמא התם בגיטין אם אין עידי חתימה על הגט א"כ עידי מסירה כרתי והנה התורה אמרה ונתן בידה וצריכין לידע העידי מסירה כי זה השליח שליח הבעל והו"ל ונתן בידה ואי ליכא עדי' זה בשעת מסירה אין כאן עידי כריתות משא"כ כשיש עידי חתימה על הגט דיעבד כשר אפי' בינו לבינה כמ"ש הרמב' בהדי' א"כ גם הודאת המשלח מהני משא"כ בקידושין דאפי' מסירה לא בעי' כ"א הנאה דידה וכיון דבאמת הוה הנאה דידה למה לא תהי' מקודשת:

והנה ד' הבי"ש סי' ל"ה דד' ראבי' שבמרדכי דאפי' ס' קידושין לא הוה היכא דהמשלח מכחיש משום דלא מיירי בשטר קידושין כ"א בכסף ויל"ד א"כ אמאי קאמר כלל מי קנפיק מתותי ידי' א"נ נפיק לית לן בה אם לא דהראבי' רק לישנא נקיט:

והנה הראש כ' לחלק בין להתיר בין לאסור וזה ג"כ ק' להבין כיון דמינוי השליחות לא מקרי דבר שבערוה מה לי להתיר מה לי לאסור ולולי דברי הי' אפשר לחלק דבשלמא בקבלת הגט דבעי' בידה ואם אין עדי' שזה שלוחה אין הגט כורת משא"כ בקידושין דלא בעי' כ"א רצונה והנאתה: ודלמא ארצויי ע' ב"ש שכ' דאי ידעי' דארצויי ע"כ היה וודאי

מקודשת דאי לא א"כ ב"ס הוה ומ"פ הש"ס וכ' בעצמו ויש לדחות נ' כוונתו דאין זה ענין לס"ס דנהי דלדידן דלא ידעי' מ"ט שתק דלד' הרמב"ן קיימי' דמיירי בשתק הבן איכא ס"ס הלא הבן מיהת שפיר יודע ומאי ס"ס איכא: בענין קדשה בתמרה פ' האיש מקדש: תוס' ד"ה ואפי' בקמייתא בסו"ד והנה בפי' דברי' נחלקו הרמ"ה והר"י בטוא"ע סי' ל"א דהרמ"ה ס"ל החולק בין הכא להתם תליא בגמר הדיבור לחוד וכיון שגם הכא נגמר הדיבור קודם שנתאכלו סגי והר"י סבר דגם בקבלתה תליא דהתם הרי קבלה כל הקידושין קודם שנתקאכלו השא"כ הכא הרי לא קבלתן קודם שנתאכלו ואמנם באלו טעמא אחרינא איכא כיון דלא הפרישן כל א' לעצמה הו"ל כגוף א' ובחדא דאגבתי' סגו: כוונת רש"ל אינו כד' רש"א בכוונתו דבמלוה ל"ש צירוף דא"כ לאיזו ענין הוסיף מר' דאי בקמייתא שוה פרוטה הו"ל אידך תנאי בעלמא ועפ"י כוונתו כ' רש"א דדבריו דחוקי' אמנם כוונת רש"ל עד"ז דהנה מסקי' לקמן מלוה ופרוטה אי' אפי' המלוה מאה מנה והטעם דמקרבא דעתה טפי על מה שהוא עדן בעין וז"כ רש"ל כיון דמחצה הקידושין עדן בעין דעתה טפי אהאי מחצה שהוא בעין ולא אמאי שכבר אכלה וכיון דבהאי מחצה אין פרוטה לא מקדשא ע"י צירוף משא"כ אי בקמייתא פרוטה הו"ל אידך תנאי בעלמא ואפי' דדעתה עלוי' אחר שאכלה הראשונה מ"מ הרי כבר היא מקודשת בשעה שאכלה הראשונה כיון דאידך לא הוה כ"א תנאי:

ואמנם על תי' רש"א ק' לי טובא דא"כ מאי קאמר הש"ס לקמ' וש"מ מדר' אתי וכו' ופי' רש"י מדדחק להעמיד מתני כך הרי מתני' דחקה נפשה עפ"י ד' רש"א וע' בריטב"א וצ"ע: תו"י ד"ה אימא גמרא ונ' דרש"י מיישב קי' במ"ש מוכרת היתה וכו' והענין דשויי הפירות תלוי בהכנתן למשל פירות שמביאין מארץ מרחק יקרי' יותר וכן הענין אפי' בפירות שנמכרי' בחוצות החפץ בהם בביתו והם מוכרי' לפניו יקנם ביוקר יותר וס"ד דלדידי' שוה פרוטה קמ"ל דלא, ואמנם שמואל אצטריך לומר שוה פרוטה במדי משום דאשמעי' מתני' דכפ"ג לא אמרי' מקרבא הנייתה:

עד שיהא באחרונה ע' רשב"א דלר' אמי בכל א' קאמר וממילא גם האחרונה בכלל:

מלוה ופרוטה ע' רש"י ובזה נתיישב לי מ"ט נקט תנא במצועותא בזו ובזו ובזו ג"פ מה דלא נקט ברישא אמנם כיון דבא להשמיענו מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה אצטריך היכא דהמלוה יותר מפרוטה והיינו שאכלה שני' ובג' מתקדשת:

תוס' ד"ה וש"מ כוונת דברי' דהאי מעות בעלמא לא קאי כלל אמקדש אחותו כדמ' מד' רש"י שכ' כ"מ שאין קידושיו קידושין וק' להו לתוס' קו' הריטב"א ובתוס' רי"ד על רש"י ופי' דבריו תמצא ברשב"א כי בדבריו נכללי' דברי':

בענין מקדש אחותו סיומא לשעורי ימות החורף תרכ"א:
הניחא ע' רש"י ותי' וצל"ע דהרי לפי' רש"י ותוס' למסקנא לרב ושתואל לא מוכיח מידי דיש חילוק בון בזו לבאלו דהרי האי אוכלת אסיפא ולתנא אחרינא קאי ושפיר קאי האי הניחא אד' רבא:
תוס' ד"ה אתמר הנה בתוס' רי"ד דחה דברי' דבשלמא שמואל דאמר מתנה שפיר אצטריך סברא דאבם:
אבל לרב דאמר פקדון סברא ל"ל אלא משום דאמר שמואל יודע קאמר רב ג"כ כלומר דלמא משום דיודע יהיב לפקדון:
ונ' סברת תוס' דגם לרב אצטריך הך סברא דאלמלא הך סברא הייינו אומר דבההיא מנאה שנתרצית לקבל קידושין הימנו גמר ומקנה לה קידושין במתנה אלא משום דאדם יודע וא"כ הני קידושין היתול ושחזק הוה אמרי' דלפקדון יהיב לה נמצא דבעלמא מודה רב:
באו"ד ועוד וכו' ע' רש"א ונ' סברת התוס' דכיון דכבר הציעו דיש סברא לומר דבעלמא מודה רב לשמואל א"כ מסתבר טפי דרב ור' אמי פליגו במאי דאי' בי' כבר פלוגתא מדניתא דפליגו אי מלוה ופרוטה דעתא אפרוטה: מעות חוזרין כ' רש"י פ"ק דב"מ הקידושין חוזרין נ' כוונתו דלא נימא דהא דקאמר מעות חוזרין ר"ל אם נאבדו הקידושין צריכה לשלם במעות דמהי"ת ולזה כ' רש"י דר"ל אם קדשה במעות הקידושין חוזרין ודנקט הש"ס מעות חוזרין נ' דלרבותא נקט הכי ל"ת בחפץ דמאי כיסופא כ"כ איכא אם תקבל מאחי' וודאי פליג רב אפי' במעות דאיכא כיסופא מ"מ פליג ולהכי לא קאמר הש"ס בהדי' המקדש אחותי במעות דס"ד דווקא כה"ג פליג שמואל קמ"ל דבכ"ג פליגו תרוויי:
והנה בב"מ הק' תוס' לשמואל ממאי דקאמר בערכין מעות חוזרין אמנם לרב לא הק' דמ' להו כמ"ש הריטב"א כאן מידי דהוה אמוכר ערב יובל דלכ"ע מכורה ויוצאה:
אמנם למ"ש תוס' רי"ד כאן דהך אדם יודע היינו ממעשי' בכל יום א"כ התם דיובל א' לחתשי' שנה ל"ש כלל אדם יודע:
והנה מד' תוס' רי"ד אלו יש ראי' למ"ש הש"ך יו"ד שסי' א' דמנהג כה"ג הוה לא ראינו ראי: ובענין פ' הל' ע' לח"מ פ"ו מזכיי' ומתנה ונעלם ממנו ד' הראש פ"ק דב"מ הביאם הש"ך חו"מ שנ"ז וד' המל"מ שם תמוהין עוד יותר והנה בסברא שחילק הראש בב"מ בין אחותו לנוכראה מיושב קי' עצומה על הרמב' שפסק כסוגי' ביבמות דאפי' בחד מנא צאית וא"כ היאיך פסק כאן כשמואל וע' בריטב"א פה שהביא ראי' מזה דהל' כרב אמנם לד' הראש א"ש דדווקא אשמואל דלא מחלק בין אחותו לנוכראה מדס"ל כן בהכיר

שאינו של' הוא דמק' הש"ס מכהן משא"כ לדידן דבהכיר קיי"ל כרב שפיר מצא למפסק באחותו כשמואל ול"ק מכהן דהיא גברא מכראה ואפשר דה"ט דרבא דפסק בהכיר כרב משום קו' הש"ס כאן:

כהן מוצת ציית ע' רש"י וריטב"א ולי נ' עוד דהכהן דרואה דגם בכהני' אין מפרישין קמח מהי"ת יסבור דהטעם משום טרחא דכהן:

נשיאות חטא למה וכ"ת משום דקאכיל טבל י"ל כמ"ש תוס' דעכ"פ קרא ל"ל כיון דכ' דבעי' חלב ידעי' דאם תרם מן הרעה הוה טבל:

תוס' ד"ה אם אינו קדוש בסו"ד דהוה תרומה כוונת דברי' דלרבא הא דהכא מהני מעשיו הוה חטא בפ"ע דזכות היא לו אי לא אהני מעשיו:

ולסיים בד' אגדה י"ל דאמר שהע"ה אמור לחכמה אחוחי את ומודע לבינה תקרא הכוונה דהחכמה היינו הקבלה צריכה להיות חביבה עלינו כאחותינו כשהיא אהבה שאינה תלוי' בדבר אבל לא נקוה להפוך בה ח"ו אם יק' לנו דבר כ"א נתלה בקוצר שכלינו והבינה דהיינו הבנת דבר מדבר יהי' לנו מודע וריע המשמח אותנו כמ"ד ומתק רעהו מעצת נפש ואמרו דדי' ירווך בכל עת ומול זה נקראה בשה"ש אחותי כלה אחותי מול החכמה וכלה נגד הבינה אשר ע"י חביבה עלינו ככלה על בעלה, ואז"ל במס' סוטה דשבנא רצה ליקח מהילל חלק בתורתו יצאה ב"ק אם יתן איש כל הון וגו' ובזה מיירי רב ושמואל המקדש אחותו שרוצה לקנות בכספו התורה ואמר רב דהת"ח צריך להחזיר לו המעות מאחר דאין מקח זה מקח ושמואל אמר דנתן לשם מתנה ואמנם בתחלת לימוד הת"ח אדרבא החזיק מרע"ה זכות לזבולון להקדימו לישששכר אמנם בדורות הראשוני' גם מזה היו נמנעי' והלל יוכיח שהיה משתבר כל יום בפרוטה ומי שהי' רוצה לזכות בתורה הי' צריך לייגע בעצמו וזה נ' כוונת רז"ל במ' שה"ש בראשונה שהיתה הפרוטה מצויי' ר"ל המעט שצריך הת"ח הת"ח לא היו תתפרנסי' מע"ה והי' הכל רצון בעצמן לשמוע הל' ועכשיו שאין הת"ח משיג במעט זמן אפי' פרוטה וצריך ליהנות מהבריות ע"כ הבריות סומכין ע"ז ודיי' אם שומעי' דבר אגדה והנה ההסתפקות של הת"ח הוא מורה לבריות אשר אם גם הם הי' מסתפקי במועט לא הי' מעולם מצה ומריבה ביני' וז"ש ת"ח מרבי' שלם בעולם לבד כדאי להרבות שלם והביא ע"ז דכ' וכל בניך למודי ה' אם כל"ע יהגו רק בתורה ויחשבו ערכה הי' ורב שלם בניך ואמר כ' עכשו ואמרו כי הת"ח מתקוטט על דרכי' לפי אינו בקי בהויות העולם אמנם אדרבא לולא יתעסקו המה בתורה וידעו ערכה הי' להם שלם עד בלי ירח שלא:

הי' א' מתקנא בחבירו כשם שהירח נתקנא בחמה ויהא רב שלם בוניך ואמר הטעם כי שלם רב לאוהבי תורתיך כ"ז שהש"י בעזרם שיוכלו לעסוק בהתמדה בתוה"ק ואין למו מכשול כי זה תכלית מאיי' השי"ת ישים חלקינו ההם א"ס:

בענין מקדש במלוה קידושין מ"ז ודף ו' ע"ב:

רש"י ד"ה מלוה להוצאה ניתנה כוונת דבריו דסתם מלוה רוצה להפרע מן הלוה דאי לא"ה נותן לו ולא מלוהו וא"כ ע"כ מלוהו למיעבד בי' עיסקא וא"כ העיסקא הבא מחמת המלוה כמלוה דמי לזה קאמר רב דלא היא כ"א המלוה מלוה אפי' להוציא על שאר הוצאות וע' תוס' רי"ד ולד' רש"י הך ניתנה ר"ל מהמלוה ניתנה לכך ולתוס' רי"ד הכוונה המלוה עצמה ניתנה כלומר נתינה להוצאה והנה לד' רש"י א"ש דקאמר הש"ס מאי לאו בהא קמפלגי דלכאורה מאי נ"מ במ"פ בי"כ ובי"כ פלוגי בדרב ואמנם הנה רב לא קאמר למלתי' כ"א בסתם מלוה אמנם הך ברייתא מצי מיירי בהלוהו בפי' שלא יוציאה בשאר הוצאות ומ"מ פליגו הנך תנאו ע"ד דפליגו התם ר"מ ורבנן בעני המעביר ע"ד בעה"ב אי נקרא גזלן או לא וא"כ ל"ש הך פלוגתא בדרב ושפיר קאמר מאי לאו ר"ל משום דסתמא קתני מ' אפי' בסתם מלוה פליגו ואמנם לתוס' רי"ד צ"ל משום דאיכא לאוקמי פלוגתיי' בלא שלח בה עדן יד ברשות בעלי' לחזרה פליגו וכקו' רש"א:

ודע דקו' זו של רש"א כאן ולקמן היא קו' רשב"א על רש"י ד"ה ברשות בעלי' לחזרה ובתי' הרש"א מיושבי' ד' רש"י לקמן:

וכ' רש"י לעיל דף ו' דטעמא דאינה מתקדשת משום דבעי, דומי' דשדה עפרון ובדברי' מובני' ד' הרמב"ן ברשב"א בשמעתין שכ' הרי"ף לא הביא דין מכר במלוה דסמיך אמ"ש לענין קידושין ולכאורה מאי שייכות יש לזה אמנם למ"ש רש"י א"ש דהרי קידושין גופא רק ממכר ילפי':

והנה הרמב' כ' בהדי' דהטעם משום דהמלוה אינה כעין וכ' הבי"ש דהסוגי' מתנגדת לפי' וב"י כ' דבאמת הרמב' לאו דווקא קאמר אמנם לי' נ' דהרמב' כ' כן משום דאיהו מפ' כפי' ר"ת דארווח לה זימנא היינו בשעת הלואה וכבר כ' הרשב"א עלי' הרי מ"מ במעות עצמן אינו מקדשה והנאת הרווחת זמן אינה בעין ואמאי לא מפ' כרש"י ולזה כ' הרחב' דהיכא דהמעות אינם בעין ל"ש שום קידושין ואמנם הבי"ש לטעמא אזיל דר"ל דלדינא מודה הרמב' לד' רש"י ולא פי' כר"ח אלא משום אי' רבית ולדברי' מ"ט יאמר הרמב' על פי' רש"י שהם דברי' שאין ראוי לשמען:

וכן מ"ש הבי"ש שם דלהכי לא הביא רמ"א בשטת תוס' אי' רבית דלד' תוס' אין כאן אי' רבית קוצר בדברי' דהרי אדרבא לתוס' עד"ז שייך הערמה משא"כ לפי' רש"י הוה לתוס' רבית גמור ואמנם כוונתו דלענין רבית לא ראה רמ"א להחמיר:

רש"י ד"ה ושוין במכר נקט בלשונו קרקע משום דמסקי' שקנה במעות גמור ובמטלטלין באמת לא קנה:

סברת הרשב"א בד' הירושלמי דהלוקח יכול לחזור דהרי לא יהיב מידי משא"כ המוכר דהרי זכה במלוה אינו יכול לחזור בו:

והנה פלוגתת רש"י ותוס' פ' המדיר בענין הנאת מחילת מלוה נ' ג"כ טעם רש"י וסייעתי' דכשאומר במחילת מלוה לחודא שוב לא הוה דומי' דמכר שכ' רש"י משא"כ אם אומר בהדי' הנאת מחילת מלוה הך הנאה חשיבא פרוטה ושוב הוה דומי' דמכר:

והנה ד' הבי"ש דבהא גם ר"ח מודה ולכאורה סברתו דעיקר קו' ר"ח יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ובהנאת מחילת מלוה ל"ש זה אמנם פשט ד' ר"ת וד' הרמב"ן מ' דלר"ח בעי' עדן המלוה בעין לא זולת:

ודע מ"ש רש"י ד"ה אם לא נשתייר בההוא הנאה דמחיל לה ר"ל אף דלא פי' כן דאי פי' לכ"ע מקודשת:

רש"י אלא בדקבלה עלה אחריות נ' טעמו דהנה לכאורה מ"פ הש"ס במאי קמפלגי לימא במלוה ופרוטה אי דעתא אפרוטה פליגו או"ו דגם פקדון מיירי באחריות וא"כ גם בפקדון הו"ל מלוה ופרוטה וש"מ דלכ"ע דעתא אפרוטה וא"כ במלוה במ"פ:

וה"ה לאונסין נ' דמה"ט קאמרי רבנן דאפי' לאונסין פליגו דאל"כ אכתי מאי קאמר רשב"א משום ר"מ מלוה הרי הוא כפקדון הרי בפקדון אינו חייב באונסין ובמלוה חייב אלא ש"מ דגם במלוה פליגי ולרבה לא קאמר הכי כ"א לענין חזרה לא זולת ונ' דרבה דייק למלתי' ממתני' ב"מ פ' המפקיד דשולחני שיש לו היתר לחוד חייב מיד באונסין במעות מותרין ומכ"ש הלוה וס"ל לרבה התם נגנבו באונס קאמר ואמנם הני רבנן הוו סברי דלאו באונס קאמר אבל באונס פטור עד דמשתמש:

ודע דהרשב"א דפליג ארש"י ותוס' ומוקי לרב כת"ק צ"ל במאי קמפלגי או מלוה הרי הוא: כפקדון ק' להמק' משא"כ לרש"י אין מקום לד' הרשב"א דא"כ מיד הו"ל לאוקמי במלוה להוצאה ניתנה פליגי ורב כחכמי' דהיינו ת"ק וא"כ רש"י לטעמא הוצרך לפ' כן:

רש"י השואל קורדים כוונתו דלא נידוק מדר"ה דקאמר דאין המשאיל יכול לחזור דבסתם שאלה מיירי וס"ל כי היכי דסתם מלוה ל' יום ה"ה סתם שאלה לא היא כ"א בשואל לזמן קצוב מיירי:

ואמנם המק' שהק' מר"ה עיקר קושיית' הי' דכי היכי דבמלוה הואיל ובידו להוציאה שוב אינו ברשות בעלי' לחזרה א"כ נימא גם גבי קורדום הואיל ובידו לבקע אינו ברשות בעלי' וע"ז משני דהתם כשיוציאה לא תהא כלל ברשות בעלו' משא"כ בשאלה דהדרא בעינא:

והנה כ' רש"י על לא הדרא בעינא דרשאי ליקח בהן סחורה כוונתו דלא תימא דלתי' הש"ס ר"ה ברב תליא דע"כ ס"ל מלוה להוצאה ניתנה לא היא רב משאר הוצאות מיירי ואמנם בדר"ה סגי אי לוקח בהן עסקא:

ונימא כתנאי פי' רש"י הא דרב וכו' נ' כוונתו לרמז על קו' רש"א ורשב"א דדלמא דרב בשלח בה יד ובריית' בלא שלח ואמנם רב סתמא קאמר המקדש במלוה ואף דלפי טעמא ביהיב מ' דמשלת מיירי מ"מ הא דרב האמר סתמא המקדש במלוה נימא כתנאי:

והנה יל"ד לס"ד מ"ט נקט גבי אחרי מלוה וגבי דידה שט"ח ונ' דלס"ד תרתי רבותא קמ"ל בדירה תפי' שהי' שט"ח בידו והחזיר לה את הנייר מ"מ אינה מקודשת ולא כדי הפוסקי' למסקנא דמקודשת ובאחרי' קמ"ל דמ"ד מקודשת אפי' במע"פ והקנהו לה במעמד שלשתן דלא הוה כ"א קנין דרבנן מ"מ מקודשת:

תוס' ד"ה אילימא ע' רש"א ונ' דבכיון נקטו תוס' אמר דלכאורה יש לתרץ על קו' דאי דכ' לה קני לך ולא כ' שעבודא א"כ אמאי קאמר ר"מ בפשיטות דלאו דעתא אנייר אמנם כ"ז בכ' ואמנם באמר א"כ אותיות נקנות במסירה והמסירה עיקר לא דקדק בלישנא ואף דלא אדכר שעבודא קאמר ולא הנייר ואמנם משום קו' רש"א ה"פ ד' ע"ז לכאורה מהכא יש לדחות מ"ש לעיל דגם לרבנן קאמר ר"פ וע"ז תי' מה שתי':

ורבנן מס' להו ע, רש"א ורשב"א ונ' עוד עד"ז דהנה למ"ד עי"ת כרתי א"כ לא בעי' כ' לשמה וא"כ שטר זה כשר לקדש בו אשה אחרת וא"כ בלאו הנייר יוכל להיות דשו"פ והכי הו"ל לרבנן למימר אם אין בשטר שו"פ אלא ש"מ דמס' להו וממילא בעי' בנייר דווקא דדלמא עי"מ כרתי ובעי' כ' לשמה: והנה הרשב"א דייק מהא דקאמר אילימא שט"ח דאחרי' דאין הלוקח צריך להחזיר הנייר אף דמחיל המלוה זה כוונת דברי' אמנם הר"ן אף דבשטח דידה דייק הכי דלא כשאר מפ' מ"מ בשט"ח דאחרי' פליג וכמ"ש עיי"ש וצ"ל משום דבשט"ח דאחרי' בלא"ה מק' הש"ס א"כ י"ל דהו"מ להק' הכי משא"כ בשט"ח דידה דלא מק' הש"ס מידי:

והנה מ"ש תוס' דאין הלשונות שוין נ' דוחק דהא לעיל קאמר בהדי' שט"ח מ' גם בשעבוד מקדשה והכא קאמר בשטר י"ל דבנייר קאמר:

והנה הלח"מ הק' ממנה אין כאן מידי דחלה אאומן ויל"ד מידי ארי' התם טעמא משום דלא חל השעבוד:
כ' תוס' רי"ד יש מס' דגם למסקנא קאמר שט"ח והק' בשטר חוב מאי עי"ח בעי וי"ל משום שעבוד קרקעות דהוה קנין:
תוס' ד"ה כי קאמר רב יל"ד בשלמא למ"ד דטעמא דשמואל משום דשעבוד הגוף אינו יכול למכור אמנם במעמד שלשתן י"ל דגם שעבוד הגוף הפקיעו חכמי' וכן למ"ד דמע"ג ליתא אלא מדעת א"כ מדעתו נשתעבד הלוה ללוקח משא"כ לתוס' דס"ל מע"ג אפי' בע"כ פ"ק דגיטין שם וס"ל דטעמא דשמואל משום דמכירת ושטרות דרבנן א"כ גם מע"ג דרבנן ולמה לא יוכל למחול ואפשר טעמוי' דס"ל דחכמי' הפקיעו בקנין זה גוף הלוה משא"כ בשטרות מהי"ת נימא הכי ואמנם כאן מסתבר כן דאל"כ ל"ל מע"ג תנו בלא"ה שיקנה אפי' במע"פ:
ואפשר דבאמת זה כוונת רי"ו שהביא הב"י דאינה מקודשת מדאורייי' משום דמדאורייי' יכול למחול ומ"מ אינו מיושב א"כ אינה מקודשת כלל דלא סמכא דעתה:
בתר דבעיא הדר פשטא נ' דגם מעיקרא ע"כ ידע מההיא היקישא דאל"כ קידושי שטר מנ"ל ואמנם מס' לי' הי' מהני היקישא עדיף ומסיק כיון דכולא מלתא דקידושי שטר מגיטין ילפי' א"כ ממקום שבאת מה התם בעי' לשמה ה"נ בעי' לשמה:
דמר סבר המקדש במלוה ע' רש"א ותוס' ב"ק שם ואפשר משום דבאמת הכלי בידו למשכון אלא דמשכון גמור לא הוה מ"מ הוה כנשתייר שו"פ: בענין קידושי תנאי פ' האיש מקדש:
התקדש לי בכיס וכו' נ' דמתני' נקט לא זו א"ז לא זו יין ודבש דוודאי ל"ש הטעה לשבת דדלמא חדא ניחא לה וחדא סני לה כיון דהוא דבר התלוי בחפץ האדם אלא אפי' זהב וכסף לא אמרי' הטעה לשבח משום דמ"מ איכא דניחא לי' בכספא ולא זו דמ"מ איכא דניחא לי' אלא אפי' עשיר מעני לא אמרי' הטעה לשבח מטעם דאמרי' בירושלמי:
ואמנם הבי"ש התעורר דמ"מ מ' מהירושלמי דדווקא היכא דשייך קפידא אמרי' קפידא וא"כ שאין שמו אלא יוסף ונמצא שמו יוסף ושמעון למה אינה מקודשת ואמנם לדעתי אין כוונת הירושלמי לומר דקפידא טעמא בפי כ"א מאחר דאמרי' בכ"מ יש בכלל מאתים מנה ולמה לא נימא כאן הטעה לשבח מקודשת כר"ש וע"ז הוצרך הירושלמי לתרץ דדלמא לאו שבח הוא לגבה משא"כ היכא דל"ש הטעה לשבח וודאי קפידא קפידי' אפי' בלא טעם אלא מהא דלקמן גבי ממלו מלי עלויה שהביא הרשב"א לפנינו ראי' משם דכל קפידא טעמא במ' מהתם ק' לכאורה ואמנם גם הרשב"א עיקר ראיתו מהך

דגיטין דאמרי' גבי ערב בתמרי' וכו' מ' דמסוגיין אין כאן ראי' גמורה דהתם לר"א דלית לי' קפידא ומ"מ מודה בהך דלקמן ולכך אצטריך טעמא:

תוס' ד"ה איכא ע' רש"ל כוונתו דלפי' ראשון שכ' באו תוס' לומר דטעמא דרבנן משום דאיכא דניחא לי' וכו' הא לא"ה מודו רבנן בהטעה לשבח ובפי' תניין כוונת דברי' דמאי מק' בפשיטות דלמא מיירי שלא נתן לה כ"א תמורת כסף זהב אבל לא נתן לה יותר וע"ז כ' דכה"ג וודאי מודה ר"ש:

רש"י ותוס' ד"ה שיכול לעשותו פשוט כוונת רש"י אהא דאמרי' הרחק העדי' מן הכתב פסול וכ' תוס' דלכאורה הטעם משום דאורח הסופרי' כך ואמנם א"כ בחלק ביותר לא הוה כשר ואח"כ מסקי דבכ"ג כשר:

מאי מגודלת ע' רש"ל וצ"ל דה"ק מה שמשביח בממון פוגם ביוחסין:

שיקרא ויתרגם צל"ע כיון דבזה"ז אין דרך קורא לתרגם למה לא סגי בקורא לחוד:

שמא הרהור תשובה ע' מ"ש בזה הלח"מ כוונתו בתי' ראשון כיון דחזי' דבא לקדשה והיא צדיק מבקשת וודאי הרהור תשובה ולתי' ב' באמירה לחוד תלי' ונ"מ דאם העדי' אומרי' שעשה תשובה לתי' הראשון לא מהימני' ולתי' ב' מהימני:

בע"א הרהר הביא הרמב' כ' פן יפתה לבבכם וכ' למען תפוש וכו' וק' אי מפן יפתה איכא למילף למה לא יליף הש"ס לעיל ספ"ק ג"כ מהתם ונ' דבאמת מצי' לומר דהאי פן יפתה קאי אוסרתם ועבדתם דכ' בתרי' אף דמייתר לכאורה אמנם בתר דגלי יחזקאל דבע"א בהדהר סגי שפי' דרשי' דגם פן ופתה לבבכם הוה לאו בפ"ע ולכך הביא הרמב' ג"כ קרא דיחזקאל: תוס' ד"ה לבנות ע' מדרש רבה רות ג"פ ויאמר לה בעז תמצא ד' תוס' אלו ועליו רמז הרמב"ן בחומש ס"פ מטות:

בענין דברים שבלב פ' האיש מקדש:

רש"י ד"ה בן כרך ע' רש"א והנה מלבד קו' יל"ד דבכתובות כ' רש"י על ישיבת כרכי' קשה טעם אחר משום אוירא וכיוצא ע"ש ותו מאי דוחקא דרש"י לפ' כן ונ' דק' לי' לרש"י למה לא תנא תנא בן עיר זו ונמצא בן עיר אחרת דוודאי ג"כ אינה מקודשת דלא עדיף מנמצא שמו ייסף ושמעון או"ו משים דבעי למתני' הטעה לשבח וכ"ת הרי גם בכרך שייך שבח לבתר דילפי' מקרא דישיבת כרכי' קשה עיר חשוב טפי ואמנם טעמא מאי לזה כ' רש"י דאמת בכרך משום דהיא מקום שווקי' לפעמי' מעלי אבל מ"מ כיון דאינם אלא מקום שווקי' ואין להם לדרים שם שום שדות גם היוקר מצוי כשהדרכי' מקולקלי' זה תו"ד רש"י ומ"מ הש"ס לא פריך כיון דהאי הטעה לשבח לאו פשיטות הוא דהרי בס"ד בכתובות היה ס"ל דכרך מעלי' וגם במסקנא אין מעלין מכרך לעיר א"כ ל"ק מ"ט

לא פליג ר"ש דלמא לדידה לאו שבחא: לוי ונמצא כהן לכאורה גם בכהן וישראל הו"מ למנקט למלתא ונ' דס"ד משום דכהני בפ' מקומות נקראו לוים כמ"ש רש"י בחומש ס"ד לוי ונמצא כהן מקודשת קמ"ל לישנא דקרא לחוד ולישנא דב"א לחוד:

ובכולם נקט הכי דנדע דקאי אף אמאי דתנן לעיל ונ' דלהכי לא תנא תנא אינה מקודשת עד לבסוף דנדע דדברי' שבלב אפי' ספק לא הוה דכמו דאם לא אמרה ג"כ אינה מקודשת כלל ה"נ באמרה:

ומ"מ ממאי דנקט תנא בלבו הי' ולא נקט הנני רוצה דייק הטור דאם בשעת קידושין באמת אמרה כן מקודשת:

תוס' ד"ה דברי' שבלב ורשב"ם פי' ע' רש"א ונ' דד' תוס' דהך מתני' דקתני טעמא מפני שלא הטעתו ע"כ דלא כר"מ אתיא ושפיר פריך הש"ס: וע' תוס' רי"ד שכ' לחלק בין מתנה למכר מלתא בטעמא ובשו"ע חו"מ סי' ר"ז הובאו דבריו בשם הגהות אלפסי ונדחק הסמ"ע לתת טעם ולא ראה ד' תוס' רי"ד:

גמ' ודלמא אנן סהדי וכו' אפשר לפ' עד"ז דאיהו סבר אף דחייבי עילות ממשכנין אותן מ"מ אם לא יאמר רוצה אני יחזירו לו קרבנו ואמנם באמת אי ידע דעכ"פ יפסיד קרבנו אלא משום דליהוי לי' כפרה כופין אותו גם הוא היה אומר רוצה אני:

משום דמצוה לשמוע וכו' ע' רש"י לכאורה כוונתו לד' הרמב"ם דאדרבא מה דאמר רוצה אני היינו רצונו האמיתי ומה שאינו רוצה הוא דיצרו תוקפו אא"כ הי' לו לרש"י לפ' כן לעיל מיד גבי קרבן דגם שם ה"פ לד' הרמב' ולזה נ' כוונת רש"י כיון דכל אדם מישראל יש לו חזקת כשרות וא"כ דברי' שבלבו של זה נגד חזקתו כה"ג לא אזלי' בתר דברי' שבלב משא"כ בסוגי' דידן דאדרבא דברי' שבלבו מסייע לה' קרקע בחזק' בעלי' עומדת עדיף:

תוס' ד"ה הי' לו לומר נ' דד' תוס' דסוגיין הכא אשליח שקיל וטרי דאי בעה"ב פטור שליח חייב והנה השליח למה לא יוכל לומר דבעה"ב טוען מזיד הייתי למפטר מקרבן ולזה מסתבר להו דגם במזיד אינו נאמן וד' הר"ם דאבעה"ב לחוד שקלינן וטרינן ול"ק לי' כ"א הרי אין אדם משים עצמו רשע וע"ז הביא מאמרו לו וכו' דהתם ג"כ נאמן ומטעם שכ' רש"א בשם תוס' ב"מ וה"ה הכא בקו' רש"א ע' ברשב"א תי' באופן אחר:

אדעתה למידר נ' דהני תרי לישני לא פליגו ר"א בכוונת העולה לא"י דעיקר המצוה וישבתם בה וא"כ אדעתא למידר הוא אמנם לי"ב ס"ל כיון דעכ"פ עלה ושם נאנס שלא יוכל לישב שם א"כ הו"ל חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה דמעלה עלי' הכ' כאלו עשאה וא"כ הרי קיים מצותו: אא"כ דווקא בא"י שייך הך סברא אמנם הפוסקי' הביאו דין זה אפי' בכ"מ וצ"ל דמ' להו דטעמא דלי"ב משום דכיון דקיי"ל דברי' שבלב אינם

דברי' אף דמעיקרא גלי דעתי' א"כ אף דידעי' דוודאי הי' בלבו למידר כיון שלא פי' הו"ל דברי' שבלב ואינם דברי' ומה"ט נ' ג"כ דפסקו כלי"ב אף דלכאורה מספיקא הו"ל למימר קרקע בחזקת בעלי' עומדת ולמפסק כלי"ק: וז"נ ג"כ ד' הטור שפסק אפי' אמר בהדי' למידר זבינא זבינא ותמה עלי' הש"ך שם וג' משום דכיון דטעמא דלי"ב משום דלא פי' א"כ הרי גם בלמידר לא פי' למידר ולמיקם כ"א למידר וכיון שדר שם שעה א' הרי נתקיים התנאי:

ומ"ש רש"י בענין למתדר נ' דרש"י כ' כן ללי"ק אפי' אם משום חוסר מזונות לא מתדר לי' לא נתקיים התנאי וללו"ב אפי' לא מצא דירה מקרי נתקיים התנאי:

וע' במ"ל פי"א ממכירה פי' ד' ה"ה מבואר שמפ' לא אתדר לי' היינו מחמת שאינו יכול לסבול האויר וכיוצא ובאמת ל' מתדר הכי מ':

וע' בתוס' רי"ד פי' אחר בסוגי' בתרא והובא בפוסקי' בשם ר"ה גאון ואמנם ק' לי למה לא יתלה זה בפלוגתא דתחלתו בפשיעה וסופו באונס וא"כ למאי דקיי"ל התם דפושע הוה ממילא ה"נ לא מקרי אונס וצ"ע:

והנה כ' הרא"ש אבל מטלטלי זמנין אדם מוכר אף דאינו עולה ממקומו ותוס' פ' אלמנה ניזונות כ' דמטלטלי אדם לוקח עמו אף שעולה ונ"מ למטלטלי דאין מדרכם לטלטל אותם למקום רחוק ומשו"ה דייקו תוס' שם וכ' מלבושיו:

והנה מ"ש רש"א למה לא הקשו תוס' ממתני' ג"כ דלא קתני בשום דוכתא תנאי כפול נ' משום די"ל כל האומר ע"מ א"צ תנאי כפול כד' הגאונים: ובמה שהק' הרשב"א למה לי' לר"ה לאהדורי בתר שמעתא הרי פסק ואמר תלוה וזבין זבינא זבינא י"ל דלמא לבתר דאסיק הכא דברי' שבלב אינם דברי' הדר פסק התם תלוה וזבין זבינא זבינא:

האומר לשלוחו ע' במ"ל ולא הבנתי מ"ט לא דחה ג"כ ראיתי מסוגי' דשגגת מעשר עד"ז כגון דאמרה איהי למפרע דאפי' במעשר דעתה להתקדש דהך שגגת אדידי' לחודא קאי ולא אדידה ולעולם גילוי דעת דבתר הכי לא מהני: הנה מהא דאפסק תנא בהך בבא דאומר לשלוחו בין דיני תנאי הי' נ' ראי' לד' שמואל דלשמואל דכנסה סתם ר"ל קדשה וכנסה א"כ ליתא להאי דינא כ"א בנדרי' ומומין ומשו"ה אפסיק בנתי' בהך בבא באומר לשלוחו אמנם לרב צ"ל כיון דמסקי' לעיל דפלוגתא דת"ק ור"ש בשליח הוה ג"כ ור"ש סבר מראה מקום היא לו ואמנם אמרי' לעיל דסבר כר"א ומבואר מהגמ' דגיטין והראשוני' בסוגי' דבמתני' גם ר"א מודה א"כ שפיר נקט בתרא הך דאומר לשלוחו ותנא תחילה דבשבח יוחסין מודה ר"ש ובתר הכי דכה"ג מודה ר"ש: והנה הלח"מ כ' משום דהרמב' הביא דינא דמתני' לא אצטריך להביא פלוגתא דת"ק ור"ש ואין זה מכיון

דבמתני' גם ר"ש מודה צ"ל ר"א משום דפ' בה': גיטין כת"ק דר"א ומ"מ ע דלמא התם לחומרא דלא הוה גט והכא לחומרא דהוו קידושין:
שכל המומין כך הגי' במכלתין ובכתובות כל המומין ולכאורה גי' זו תליא בפלוגתת רב ושמואל דלשמואל דמיירי בכנסה סתם ה"ק תנא לא תק' לך מ"ט עניות וכיוצא לא הוה מקח טעות אם לא התנה ומומין הוה מקח טעות לזה קאמר שכל המומין הפוסלין והתורה גינתה אותן גם בנשים הוו מומא אמנם לרב דמיירי בהתנה מעיקרא צריך לגרוס כל ולא שכל:
רש"י ד"ה אנא קידושין ותנא המקדש אינה מקודשת וכ"כ גם בכתובות כוונתו לכאורה בשלמא הכא סיפא מייתרא דלא מיירי מכתובות משא"כ התם הרי התנאי הי' בשעת קידושין וא"כ אצטריך רישא ואמנם וודאי לשמואל דסיפא מלתא באפי נפשא קתני א"כ רישא כבר מהכא שמעי' אמנם לרב הרי אצטריך לזה כ' רש"י דלא הוה לי' למתני אינה מקודשת ברישא כי אם המקדש ע"מ וכו' וכנסה סתם אלא וודאי אגב סיפא תניא:

בסוגי' דסבלונות קידושין נ' ע"א וע"ב

תחלת ימי הקי"ץ תרכ"א:
מתני' המקדש שתי נשים בש"פ כ' הלח"מ דמתני' ע"כ בפרוטה עצמה מיירי לדידן דקיי"ל כשמואל דחיישי' לש"פ במדי מדקתני שמחמת קידושין הראשוני' שלח מ' דאי לא"ה מקודשת וע"כ חוששין קאמר דקידושין גמורי' לא שייך בסבלונות וש"מ דבלא חששא דסבלונות אינה מקודשת כלל וע' בבי"ש מ"ש בזה ואמנם בין למר ובין למר כל כי האי הו"ל להש"ס לתרוצי אליבא דשמואל ונ' דלעולם א"ל דהך ש"פ ש"פ ממש קאמר והך אינה מקודשת ר"ל אינה מקודשת לחלוטין אבל ס' מיהא הוה כדמתרצי הראשוני' מתני' דלעיל דבזו ובזו וכו' וכ"ת א"כ מה לי' מחמת קידושין הראשוני' או לא לא היא דהנה באמת קאמר אביי לקמן לא מיבעיא קאמר וכו' א"כ חזי' היכא דנחית לתורת קידושין עדיף וא"כ י"ל דאי לאו מתני' הו"א היכא דנחית לתורת קידושין אפי' לגמרי מקודשת קמ"ל דלגמרי אונה מקודשת וממילא דינא כשאר סבלונות ולהא לא נ"מ כיון דבלא"ה מכח דשמואל הוו ס' קידושין:
אלא אי ק' הא ק' הרי ממתני' פריך רבה לנפשי' ומאי ק"ל הרי רבה חוששין הוא דקאמר ובמתני' בלא"ה חוששין משום דשמואל ולזה נ' דהתינח ברישא דשייך דשמואל משא"כ בסיפא דל"ש דשמואל בקטן שקידש א"כ מסיפא אכתי מק' שפיר ואף דהש"ס רישא נקט משום דבלא שמואל גם מרישא ק':

ומ"מ מתיישב בזה דקדוק עצום במתני' למה לא כלל תנא הך סיפא בהדי' רישא ותני לה באפי' נפשה. ולמ"ש א"ש דברישא מ"מ ס' קידושין הוה משום דשמואל משא"כ בסיפא דאפ' ס' קידושין לא הוה ומ"מ מיושב לנו בדברינו מדוע שביק הרי"ף במתני' הך מלתא דמחמת קידושין הראשוני' שלח דנימא הרי"ף לא גריס לה לא מסתבר דא"כ גם בגמ' ע"כ הי' לו גי' אחרת שלא מצאנו בס' הראשונים ואמנם למ"ש בכיון השמיט הרי"ף זה דלא יק' עלן מהך מתני' הא דשמואל כקו' הלח"מ ואמנם הרמב' שרצה להביא הך דמחמת קידושין הראשוני' למימר דהיכא דשייך כה"ג לא נימא עדיף משאר סבלונות כדאביי דנחית לתורת קידושין לא מעלה שינה הל' ונקט פרוטה ולא שוה פרוטה דלא תק' עלן הא דשמואל וז"נ טעמו ג"כ ששינה סדר המשנה דבמשנה דנקט שו"פ א"כ פחות משו"פ הוה רבותא טפי מקטן והוה שפיר לא זו אף זו דבשוה לא קים להו לאנשי משא"כ להרמב' דנקט פרוטה א"כ אין שייך רבותא דמה לי פחות מפרוטה מה לי קידושי קטן ובאמת ז"נ דק' לי' ברמב' שם אילי הוא המהר"ם פאדווא שהק' א' בפחות מפרוטה מניין לו ר"ל דבשלמא בשוה שייך לומר דלא קים להו לאינשי משא"כ בפחות מפרוטה מחמש ואמנם לדעתי לק"מ דהרי קטן לא עדיף מפרוטה ואפ"ה אמרי' מחמת קידושי' הראשוני' שלה וא"כ ה"ה בפרוטה כן ואמנם הא יל"ד בד' הרמב' מאחר שהביא ל' פרוטה ולא שו"פ א"כ למה זה הביא ג"כ הך דקטן שקידש לבבא בפ"ע ולא כללי בהדי אינך ונ' משום דבקטן היכא דהקידושין עדן בעין באמת מקודשת לאחר שהגדיל כמבואר בריטב"א דדויקא בנתאכלו מקמי דהגדיל מיירי מתני' להכי תני לה גם הרמב' בפ"ע:

ובמ"ש גם הצריכותא מיושב דאי תני סיפא לחודא לא הוה ידעי' דברישא ס' קידושין מיהא הוה ואי תני מציעתא ס"ד בב' נשים אם שלח לא' סבלונית ולא' לא שלח הא' ששלח לה מקודשת דוודאי לשם קידושין שלח דאי מחמת קידושין הראשוני' א"כ למה לא שלח לשניי' ג"כ קמ"ל דאפי' כה"ג אינה מקודשת כלל:

אעפ"י ששלח נ' מכאן דייק הגאון מהר"ש ברמז' שם אה"ע מ"ה דאם החתן נותן בעצמו גרע דלא לחנם נקט מתני' שלח אלא וודאי משום דסבלונות: הדרך לשלוח וממילא אם החתן נותן בעצמו ע"כ לקידושין ק איכווין: ואמנם ל' אעפ"י יל"ד טובא דהרי הא דקידשה בפחות משו"פ אינה מקודשת אין כאן רבותא ומכ"ש לשמואל דס' מקודשת באמת הוה וא"כ עיקר רבותא משום דשלח סבלונות ומאי אעפ"י והי' נ' לומר דרש"י בא ליישב זה דרש"י כ' סבלונות דורונות שדרך חתן וכו' ר"ל תכשיטי נשים וא"כ היינו אעפ"י ל"מ דורונות בעלמא דוודאי ליכא למיחש אפי' בסבלונות דבעלמא חיישי' הכא לא חיישי' דמחמת קידושין הראשוני' שלח:

ועוד י"ל דהנה לכאורה יש כאן ב' סברות סברא א' דמעיקרא ידע דאין קידושין בפחות מפרוטה ומ"מ קידש הכי דליפוק עלה קלא דמקודשת ולא יקדמנו אחר ומדמטו הני סבלונות לידא גמר קידושיו וסברא ב' דעכשו שמע להא מלתא דאין קידושין פחות מש"פ אמנם סברא ראשונה שייך אפי' שלח לאלתר משא"כ סברא שניי' לא שייך כ"א לאחר זמן:

והנה ל' לאחר מכן מ' לאחר זמן וא"כ היינו אעפ"י דתנן ל"מ היכא דשלח לאלתר דוודאי מחמת קידושין הראשוני' שלח ולא אמרי' דידע מעיקרא אלא אפי' לאחר מכן דאיכא למימר דעכשו יודע ושלח לשם קידושין הראשוני' שלח:

אמנם רש"י כ' בהדי' ולא אמרי' יודע הי' מ' דס"ל דכולא חששא רק דנימא מעיקרא ידע ולכאורה טעמו מדאמר אביי לקמן לא מיבעיא קאמר וכו' ומעתה בשלמא אי אדמעיקרא אנו דנין שפיר ס"ד דמעיקרא יודע הי' משא"כ אי נימא דמעיקרא באמת לא ידע א"כ מאי לא מבעיא אדרבא הרי כיון דע"כ לא ידע למה לא נימא דמחמת קידושין הראשוני' שלח:

ואמנם לפנינו יבואר דרש"י לטעמי' הוצרך לפ' כן:

וכן קטן ל' רש"י ששלח סבלונות משהגדיל נ' כוונתו דקודם שהגדיל לא שלח סבלונות כלל ועכשו דווקא שלח א"כ שפיר מוכח דלשם קידושין שלח קמ"ל דלא:

ולפנינו נפ' טעם אחר בד' רש"י:

רש"י ד"ה וצריכא נ' כוונתו לאפוקי מד' הרשב"א שכ' לא זו א"ז תנן וא"כ באמת בסיפא לחוד הוה סגי לזה כ' רש"י דלא היא כ"א כולהו צריכא וכמ"ש הריטב"א ואפשר דד' הריטב"א אינן עילי' כ"א אי שו"פ שוה ממש וא"כ שפיר י"ל במציעתא דס"ד דטעי בשויא ואמנם ד' הרשב"א כהלח"מ וח"מ דע"כ פרוטה קאמר לדידן דקיי"ל כשמואל וא"נ ליתא לד' הריטב"א וע"כ לא זו א"ז תנן:

ואמנם מדדייק רש"י ואמר לאשמעי' בכולהו דסבלונות דבתר הכי וכו' נ' כוונתו דמהא דאטרח תנא למתני כולהו הני בבא איכא סייעתא לר"ה דלמימרא בהני הוא דלא חיישי' לסבלונות משום דבתר הכי הוו משא"כ בעלמא חיישי':

רש"י ד"ה טעי וסבר דהוו קידושין כוונתו לאתויי ראי' לשיטתו דאקידושין לעצמן אנו דנין דבשלומא אי הכי א"כ שפיר אנו דנין אי עכשיו מחדש או סמוך אמעיקרא משא"כ דנימא בנתיים קידש מהי"ת: ונ' דבאמת ל' הש"ס בזה שאמר אדעתא דקידושין קמשדר וכן לקמן דקאמר הוו קידושין הביאו להרז"ה לפ' דבדר"ה כ"ע מודו דלסבלונות עצמן חשש ואמנם בהא לא קיי"ל כר"ה ומ"מ הרמב"ן נחלק עליו גם בזה וטרחו הראשוני' לפ' הל' לשטת הרי"ף וסייעתו ולכאורה הי' אפשר לומר דהכא כיון דנחית לתורת קידושין

מודה הרי"ף דאפי' באין עסוקין באותו ענין אי אמרי' אדם יודע שאין קידושין פחות מש"פ גם היא יודעת ולשם קידושין קבלתן ומה שמיאנו הראשוני' יבואר אי"ה מתוך דברינו לקמן בפי' ד' התוס' ד"ה חוששין:

רש"י ד"ה חוששין מי ששידך באשה ונחרצה הנה לד' הראשוני' דהחשש שמא קידשה כבר א"כ מיירי סוגיין אפי' בקטנה אף דלאו ברצונה תליא מלתא כ"א ברצון אביה מ"מ דלמא קובל אביה קידושין ואמנם לד' רש"י ברצונה לבד תליא מלתא וז"ש רש"י דבשידך באשה ונתרצה דווקא מיירי:

והנה כ' הרשב"א בתשו' הובא ברמ"א אה"ע שם דאפי' לד' החולקין על רש"י בעי' שידך דאל"כ לא הנחת בת לא"א שאין אשה נמנעת לקבל דורן פרוטה מאיש עיי"ש אמנם מד' תוס' מבואר שחולקין עליו בזה שהרי כ' דלכך נקט רש"י שידך דאל"כ מנא ידעה מבואר דק' להי' ארש"י א"כ כיון דר"ה אמורא הוא הו"ל לפ' ולומר שידך חיישי' לסבלונות א"כ למסקנתם א"צ שידך ואי משום קו' הרשב"א נ' דעתם ע"ד שכ' רש"י במתני' כיון דהני סבלונות הם דברי' שדרך חתן לשלוח לארוסתו דהיינו תכשיטי אשה וזאת בעלמא פריצותא הוא ובאמת אשה נמנעת וא"כ ל"ק קו' הרשב"א:

וקדם דקדקו תוס' תיבת יקדם ולא מ' להו לפ' דר"ל בעוד שעסוקין בענין משום קו' רש"א דא"כ מאי פריך ממתני' ולזה פי' דר"ל קודם שקידש מ' מדברי' דס"ל דאפי' בא אח"כ לקדשה קידושין גמורין אפ"ה חוששין לסבלונות וע' בריטב"א בזה והטעם דאמרי' דלא רצה לסמוך לגמרי אסבלונות ומ"מ מעיקרא:

לשם קידושין שלח ואמנם באמת ד' רש"י נ' דקדם ר"ל בעוד שעסוקין בענין ובאמת גם לאחר מכן דמתני' ע"כ לאחר מכן מיד קאמר דבלא זה ק' כיון דלרש"י ע"כ בעדים מיירי כמ"ש בהדי' וא"כ יק' ג"כ קו' רש"א מ"פ ממתני' דלמא מתני' בלא עדי' וע"כ צ"ל דא"כ מאי קמ"ל תנא פשיטא דלא חיישי' לסבלונות ומעתה גם בהא מלתא י"ל דהכי מק' דאי לאחר מכן ממש מאי קמ"ל תנא וכ"ת הרי סיפא בקטן ע"כ לאחר זמן קאמר דמשהגדול הוא דשלח לא היא התם מיירי דכ"ז שלא הגדול לא שלח כלום ומיד משהגדיל הוא דשלח וא"כ הוה כמו לאלתר ברישא וז"ש רש"י ג"כ ושלח משהגדיל ולא כשהגדול ר"ל מיד שהגדול:

בעדים כ' התה"ד הובא ברמ"א אה"ע דהשליחות לבד בעי' בעדי' ולא הנתינה והרשב"א בתשו' חולק עלי' בהדי' ובאמת ד' התה"ד צריכין ביאור ונ' דק"ל ממ"נ היכא מיירי אי מיירי ששלח ב' עדים מלבד השליח א"כ מוכחא מלתא דלקידושין איכווין ולמה לא תהא לכ"ע מקודשת גמורא ואי שהשלוחי' עצמם הם העדים א"כ למאי דקיי"ל דנשבעין

היסת הו"ל נוגעין בעדות ואין כאן עדי קידושין כלל או"ו כיון דחיישי' בעלמא לחומרא קאמרי' ולחומרא אמרי' חזקה שליח עושה שליחותו א"כ סגי בעידי שליחות לחוד אמנם הרשב"א יישב זה שם וכ' ששלח ע"י עדי' ר"ל דמיירי שפטרן מתורת שליחות וכמ"ש הר"ן והרשב"א בסוגיי' דשליח נעשה עד וא"כ כשרי' לעדות: ועפ"י הצעה זו הי' נ' ליישב ג"כ ד' הרז"ה שכ' דלמסקנא לח קיי"ל כר"ה דחוששין לסבלונות עצמן ולא ביאר דבריו ולמ"ש א"ש דהנה בלא"ה יל"ד הל' אתמר ר"ה אמר דל' זה לא אתמר כ"א היכא דאיכא חולק והכא מאן פליג ולמ"ש א"ש דבאמת ר"ה דהוא תלמיד רב ס"ל שליח נעשה עד הוא דאמר חוששין לסבלונות דהיינו אם שלח בעדי' משא"כ ר' שילא דפליג לעיל אדרב וס"ל אין שליח נעשה עד ממילא לא חייש לסבלונות והיינו לישנא דר"ה אמר ואתמר ואמנם למסקנא אף דקיי"ל כרב מ"מ שליח פסול לעדות שפיר פריך הש"ס מאי הוה עלה ומסיק דמ"מ חיישי' לקדשה מעיקרא ולסניף עבדי' לדר"ה:

כ' עוד רש"י חוששין שמא קידושין הן הנה מבואר מדבריו בהדי' פי' חוששין לסבלונות ויל"ד למה כ' תוס' ל' מ' ונ' דלטעמיי' אזלי דלשטתם הא דאמרי' הוו קידושין ר"ל משום דע"י הסבלונות נודע דהוו קידושין א"כ הי' אפשר לומר דרש"י לישנא דגמ' נקט ולזה כ' תוס' ל' מ' ואמנם המשמעות לאו מל' שידך דהא כ' באפי' נפשה ולכך נקט וכו' דאי מהאי מ' להו הו"ל למימר דלכך נקט או"ו מל' שלח בעדי' מ' להו דלדי' לא בעי' שלח בעדי' או"ו הסבלונות עצמן הם קידושין:

כ' עוד רש"י ואם נתקדשה לאחר וכו' נ' דגם זה כ' לאפוקי מהחולקי' דלהחולקי' אם נתקדש בפני הראשון לאחר אס"ד דקדשה כבר א"כ הו"ל א"א שפשטה ידה ואמנם לד' רש"י ל"ש זה דאמרי' מעיקרא קבלה הקידושין לדעת המשלח ולבתר הכי סברא דוודאי לסבלונות שלח וקבלה הקידושין מאחר: אמנם יע"ל דרש"י כ"כ ט"ד שכ' רמ"א בשם מהרי"ק דחשש סבלונות לכתחלה דווקא אבל דיעבד לא תצא וממילא גם גט אינה צריכה דאי צריכה ממילא פסולה עלי' וז"ש רש"י אם נתקדשה אינה צריכה ר"ל לאפוקי אם ניסת דאז אינה צריכה גט ועד"ז י"ל כוונת רש"י במ"ש לעיל וקדם וכ' תוס' דר"ל קודם שקידש מ' דאח"כ קידשה לגמרי וזה ג"כ לשטתו דלטעמי' יכול להיות דאף שקדשה אח"כ לגמרי מ"מ מעיקרא ג"כ הי' כוונתי לקידושין אלא דלא רצה אח"כ לסמוך על זה משא"כ לד' החולקין אס"ד דקידשה כבר דהיינו בהדי' א"כ לאיז' ענין יבא לחזיר ולקדשה:

והנה כ' הרא"ש ליישב שטת רש"י דהא דבעי' עסוקי' באו"ע ה"ד שיהיו קידושין גמורין אבל חשש קידושין איכא בכ"ג ויל"ד מדוע מיאנו תוס' וש"פ בתי' זה ונ' דלעיל ו' בסוגי'

דעסוקין מסקי' הל' כר' יוסי דאמר דיו ומסקי' דמאן דלא ידע הל' כר' יוסי אל יהי' לו עסק בגיטין ובקידושין והנה בגיטין ע"כ לא נפיק חורבא מני' דהרי יבא להחמיר וע"כ משום קידושין קאמר דיבא להתיר דיסבור דלא ראו קידושין משום דלא פי' ואס"ד כד' הרא"ש א"כ לר' יודא ג"כ הוו ס' קידושין ומאי חורבא נפיק אע"כ לר' יודא לא הוו קידושין כלל וא"כ ה"ה לר' יוסי באין עסוקין והטעם נ' דבאמת בעי' דיבור של קידושין אלא דבעסוקי' באו"ע הו"ל דיבור וא"כ בלא דיבור לא מהני מידי וזה שדייקו התוס' וכ' דבעי' שידבר בענין ר"ל דבדיבור תליא רחמנא:

ואפשר משום דקידושין ל' הקדש ובהקדש בדיבור תליא רחמנא:

והנה הק' תוס' עוד מהא דמקדשי והדר כתבי כתיבה ונ' דאדרבה משם יש סיוע לד' רש"י דכבר הק' הריטב"א מ"ט לא מחלק התם ג"כ בין רובא למיעוטא ונ' דהטעם דרש"י מיאן בפי' החולקי' משום דמ' לי' דאפי' רובא לא מהני והטעם משום דהוה רובא דתליא: במעשה וממילא אוקמא מיעוטא בהדי' חזקה ולא חיישי' לרובא משא"כ לשטח רש"י דהסבלונות עצמן הן קידושין לא תלי' במעשה כלל דהרי המעשה נעשה לפנינו ומעתה מה"ט לקמן גבי כתובה דע"כ משוה דקדשה כבר אנו דנין א"כ אפי' רובא לא מהני וא"כ מוכח ממילא דבסבלונות על הסבלונות עצמן אנו דנין דאל"כ מ"ש הכא מהני רובא ולקמן לא מהני ועד"ז נ' סברת הטור דמבואר מדברי' דכ' שטות רש"י דהיינו בענין סבלונות ובענין המיעוט תליא זב"ז ותמה הבי"ש ולמ"ש וא"ש דלמ"ד דאפי' למיעוט חוששין אין לחלק בין תליא במעשה או לא וממילא מסקי' דלשמא קדשה כבר חיישי' ורש"י משום דגריס רוב הוצרך לדחוק ולחלק בין סבלונות לכתיבה וע' עוד לפנינו בס"ד בענין זה:

וכ' רש"י רבה גרסי' נ' דר"ל דאי הוה גריס רבא הנה לקמן החליט רבא דמשום כתיבה לא אחזקי' לה כא"א מ' לרש"י דאפי' באתרא דמקדשי תחלה וז"ש הש"ס מאי הוה עלה והטעם כמ"ש הרמב"ן דמהי"ת ניחוש וא"כ הנה גבי סבלונות ג"כ קאמר הש"ס מאי הווה עלה מ' ג"כ דר"ה ורבה לא מחלקי' בין מקדשי והדר מסבלו או אפכא ואי ס"ד רבא גרסי' א"כ למה יאמר גבי סבלונות דאפי' היכא דמסבלי והדר מקדשי כ' כתיבה לא חיישי' אלא ש"מ דרבה גרסי':

והנה בענין הך שקלא וטריא בין רבה לאביי נ' דתרווי' ל' אעפ"י במתני' קדייקו והנה רבה בלי"ק ואביי ובלי"ק מ' להו דהאי אעע"י ה"ק ל"מ היכא דלא נחית ולתורת קידושין אעפ"י שלאחר קידושין שלח מ"מ לא חיישי' וש"מ דאין חוששין ואמנם אביי בלי"ק ורבה בלי"כ דיקא האי אעפ"י אסבלונות עצמן כלומר אעפ"י ששלח סבלונות דהיינו

דורנות שדרך לשלוח לארוסתו וכה"ג בעלמא חיישי' הכא לא חיישי' משום דמחמת קידושין הראשוני' שלח:

רש"י בעלמא וכו' כוונתו לשטתו דשידך ונתרצה מיהת בעי' ולזה כ' דהאי בעלמא ר"ל בלא קידושין אבל שידוך מיהת בעי:

מאי הוה עלה י"ל דמשום דללי"ק רבה בעצמו מותיב אנפשי' וא"כ לא פשיטא לי' ואמנם ללי"ב אביי ולסייעתא הוא דדחי וממילא קיי"ל כרבה דפשיטא לי' ופריך מאי הוה עלה והשתא משני ר"פ שפיר דהנה כל השקלא וטריא לא הוה כ"א משום אעפ"י דתנא תנא דידן ואמנם י"ל א"נ ל' אעפי' מ' דאין חוששין מתני' מתיירי באתרא דמסבלי והדר מקדשי והתם באמת אין חוששי' ואמנם באתרא דמקדשי והדר מסבלי לעולם חוששין:

רש"י ד"ה חיישי' נ' כוונתו דלכאורה בשטת רש"י דחיישי' דלשם קידושין שלח א"כ מאי אהני לן מקדשי והדר מסבלי הרי עכ"פ מקדש ומסבל בב"א דלא כהני ולא כהני לזה כ' רש"י דלא היא כ"א אמרי דלאו לסבלונות כלל כ"א רק לקידושין שדר:

תוס' ד"ה פשיטא יל"ד דלעיל דתי ד' רש"י וכאן שוב פי' שטת הש"ס עד דמייתי בתר הכי בשם י"מ כפי' דלעיל ונ' דק' להו לתוס' הכא דמאי פריך פשיטא נהי דכולהו מקדשי טפי מחזקה לא הוה וכוין דאשה זו בחזקת פנייה היתה עומדת היכן מצינו חזקה מוציא חזקה ולזה מ' להו דהשתא ס"ד דבכולהו מקדשי דלא שייך מנא ידעה דהרי כולהו מקדשי תחלה וכיון דשילח לה סבלונות דהיינו דורנות שדרך לשלוח לארוסה ממילא ידעה דלשם קידושין שלח ולא בעי' עסוקין כלל וכיון דאנו דנין לאיזו ענין שלח לה הני סבלונות ממילא אזלי' בתר המנהג ובוודאי לשם קידושין שלח משא"כ אי הוה אמרי' דלקדשה כבר חיישי' ולאו אסבלונות עצמן ני דנין ומ"מ מסקי בתר הכי דלעולם לקדשה כבר חיישי' וכ"ת הרי הוה חזקה מול חזקה לא היא הך חזקת המנהג מכח רובא אתיא ודינא כרוב דעדיף מאזקה לתי' קמא ס"ל דהאי רובא כיון דתליא במנהגא לאו רובא הוה וכמ"ש הרמב"ן בזה ואמנם בתי' שני מ' להו כד' הרשב"א דהני דמקדשי והדר מסבלי טעמוי' דמקמי דאגידא בי' לא שבקו סבלונות בידה וא"כ כיון דמנהג זה על אדני השכל הוטבע הו"ל האי רובא כרובא דעלמא:

והנה הביאו תוס' גי' דידן ולא הק' למה ס"ד למיזל בתר מיעוט לקולא וכמו שהק' הרמב"ן והרז"ה ונ' דק' להו דה"ט דס"ד דחיישי' למיעוט לקולא משום דכיון דאיכא מיעוט דמסבלי תחלה א"כ מנא ידעי' ושוב בעי' עסוקין באותו ענין ואמנם לפ"ז שפיר כ' הטור דהני ב' שטות רש"י תליין הא בהא ואמנם הרמב"ן יישב גי' זו אדרבה לשטת

תוס' דלגרשה כבר חיישי' ע"ש דגם מ"ש דהרוב תליא במעשה לא שייך לשטת רש"י כיון דהמעשה עכ"פ נעשה מה לי תליא במעשה או לא:
ואמנם הרז"ה כ' דס"ד סמוך מיעוטא וכו' יתמה עליו הרמב"ן דעכ"פ ספק מיהת הוא ונ' ד' הרז"ה ה"ק כגון אם הוא טוען בעצמו ברי שלא שלח לקידושין וא"כ בשלומא נגד הרוב לא מהמני' לי' דלא גרע מחזקה משא"כ השתא למה לא ליהומן וע"ז משני קמ"ל דמיעוט כמאן דליתא ממילא לא מהימן וע"ז כ' עוד הרז"ה א"נ בהדדי ר"ל למיעוט וחזקה עם הברי מול הרוב מ"מ:
אזלי' לחומרא ול"ק מסוגי' דקידושין שהק' הרמב"ן דהכא משום ברי הוא דקאמר הרז"ה:
והנה כ' סברת ר"ח משום חומר א"א והביא הרא"ש ראי' לזה ממים שאל"ס ונ' דהראשוני' מיאנו בזה דבשלומא התם חרי חזקות מסייעי למיעוט חזקת חי וחזקת א"א משא"כ הכא דאדרבא חזקת היתר מסייע לרוב:
ואמנם עפ"י מ"ש הרשב"א מיושב סברת ר"ח דהנה המיעוט מנהגם עפ"י השכל משא"כ הרוב וא"כ כיון דהמיעוט מנהגם מיוסד וקבוע והרוב עפ"י מקרה ינהל שפיר חיישי' למנהג כי האי ובהא מתיישב לן קו' תוס' שכ' דרישא דר"פ לאו סיפא לא היא כ"א ר"פ ה"ק במקום שיש שום מנהג אפי' מיעוט לקדש תחלה כיון שהשכל מחייב כן חיישי' משאי"כ היכא דאין מנהג כ"א לסבל לא חיישי' דאיכא חד שנוהג עפ"י השכל ומקדש תחלה ומיושב בזה דלכאורה לר"ח ק' אפכא מסבלי כולהו פשיטא ובמ"ש א"ש וז"נ כוונת הרמב"ם שכ' מקום שנהגו ר"ל אף דהעיקר משום דהשכל מחייב כן מ"מ לא מחמירי' כ"א במקום שנהגו דהיינו שמנהג זה ידוע אפי' מהמיעוט לא זולת ואמנם לפ"ז הוה שפיר מיושב לר"ח מדוע גבי כתובה לא משני הש"ס הכי משום דרובא ככולהו לר"ח ובמיעוט באמת לא חיישי' דהתם לא שייך סברת הרשב"א ואמנם הרמב' דפסק גם גבי כתובה דסגי במיעוט דברי' צ"ע וי"ל ד' הרמב' דבאמת גם בכ' כתובה הסברא נותנת להתקדש תחלה דמהי"ת לכתובה מקמי קידושין והוה דומיא דסבלונות דאזלי' בתר מיעוט משום דאמדי' דעת האדם דעבד בדעת אא"כ יק' מדוע לא משני הש"ס לקמן כדמשני הכא בסבלונות ונ' הריטב"א כ' מסבלי והדר מקדשי היינו מיד בתר הסבלונות ואמנם לא כ' סברא מדוע מיד יקדשו ואמנם גבי כתובה מסתבר דבאתרא דמקדשי ונשאי בתר זמן וודאי לא כ' כתובה מקמי קידושין אמנם באתרא דמקדשי ונשאי בב"א כ' כתובה ומיד מקדשי ונשאו כמנהגא דידן ומעתה קו' הש"ס הי' מקדשי והדר כ' פשיטא כלומר דאפי' אי קאמר מיעוט מקדשי ג"כ מכ"ש דסבלונות דהשמא בסבלונות דיוכל להיות מהרוב דמסבלי תחלה חיישי' למיעוט מכ"ש הכא דע"כ שאח"כ לא חזי' דקדש

וא"כ אי הוה מהרוב דכ' תחלה הו"ל לקדש מיד מכ"ש דאמרי' דהוא מהמיעוט ולזה הוצרך הש"ס לשנות בע"א:

ע"ד אחר י"ל דבאתרא דמקדשי תחלה טעמם דחיישי' לשקרא ולא עבד ספרא הכי וא"כ פשיטא דלא חיישי' דהרי ספרא לא עביד הכי ומשני דמירי שאין הסופר בעיר וספרא דאתרמו ממק"א וודאי דאינו משים על לב לידע מנהג המקום וז"ש רש"י וקדם וכו' ומ"מ הכא הוה רבותא טפי דאפי' כולהו מקדשי אף דלא שכיח ספרא מ"מ חיישי':

אמנם לד' רש"י כ"כ למעלה דמשום דהכא הוה רובא דתליא במעשה לא אזלי' בתר רובא ועד"ז י"ל דפריך הש"ס מאי הוה עלה ר"ל אי רבא ס"ל דאפי' כולהו מקדשי והדר כ' מ"מ לא מחזקי' ריעותא משום מנהגא ובסבלונות דווקא חיישי' משום דלסבלונות עצמן חיישי' או דלמא ברובא דווקא לא חיישי' הכי משום דתליא במעשה אבל בכולהו חיישי' ומסיק רב אשי דבכולהו חיישי':

ולד' הראשוני' דה"ק אי רבא פליג אר"ה ורבה וממילא לא קיי"ל כוותי' דקיי"ל כר"ה ורבה או דלמא רבא ג"כ דווקא באתרא דכ' כתובה והדר מקדשי קאמר:

בשוק כ' רש"י ראו שטר כתיבה כוונתו מל' בשוק דקאמר:

וכ' עוד רש"י אם נתקדשה לאחר נ' דהנה יש לומר עוד נ"מ בין רש"י להחולקי' להחולקי' לעיל אפי' אי אין חוששין לסבלונות מ"מ אין מתירין אותה דדלמא מ"מ יבאו עידי קידושין אלא אם נתקדשה אין מצריכין אותה גט מראשון אמנם לרש"י דלסבלונות עצמן חיישי' וכוון דלא חיישי' ממילא מתירין אותה לכתחלה אמנם כ"ז בסבלונות משא"כ בכתיבה דהכא דע"כ חיישי' שמא קידש א"כ דווקא אם נתקדשה אי צריכה גט אנו דנין אבל לכתחלה אין מתירין אותה:

בענין מקדש אשה ובתה פ' האיש מקדש

רש"י ד"ה כאחת אמר וכו' נ' כוונתו דלכאורה אפשר לומר דמירי שקידש אותם ע"י ב' שלוחי' כא' וקסבר תנא אפשר לצמצם לזה כ' רש"י דלא היא דא"ה הוה אמר הש"ס ש"מ אפשר לצמצם מ"מ מס' שני' אינם מקודשת אא"כ היו צריכות גט ואצטריך קרא לספיקא וז"ש עוד רש"י דע"כ מטעמא דמפ' בגמ' מבואר דאפי' גט אין צריכות וע"כ מירי דאמר שתיכם מקודשות לי': ומ"מ בדברינו נ' ליישב ד' הירושלמי שכ' דמחמש נשים דסיפא שמעי' דמקדש אדם חמש נשים כא' ר"ל דלא בעי' שיאמר לכ"א הרי את מקודשת לי וק' הרי מרישא שמעי' דטעמא דאשה ובתה הא שאר ב' נשים הוי קידושין אמנם למ"ש י"ל דברישא לעולם מיירי:

שקידש כ"א בפ"ע וע"י ב' שלוחי' וקסבר תנא אפשר לצמצם:
אמנם הרשב"א כ' לקמן דש"ס דילן סבר דכה"ג פשיטא אפשר כוונתו כיון דקיי"ל כר' יוסי דאפי' נתן לה קידושי' ולא פי' מקודשת א"כ הרי חזינן דלאו בדיבורא תליא מלתא כלל:
תוס' ד"ה לא תקח לולי דברי הייתי אומר דהתם לא יקחו כ' ולא יקח משא"כ הכא דכ' לא תקח קרי בי' לא תוקח דהיינו אין בה קיחה: והנה הניח התוי"ט ד' בצ"ע דהרי בפ' האומר ג"כ מאחות אשה ילפי' ונ' שכייונו למ"ש תוס' לקמן דמסוגיין שם מוכח דלדידן דקיי"ל יש ממזר מחייבי כריתות לא צריך קרא לקידושין וסוגי' דהאומר לר' יושע אזלא עיי"ש וא"כ א"ש מ"ש:
תוס' ד"ה אי הכי ע' רש"א ופי' דחוק ולי נ' כוונתם דלכאורה דלמא ר"ש מלצרור דריש התם דהוה קרא יתירא ומודה דגופא דקרא במקדש בזה אח"ז ואהא איכא כרת אא"כ התם בדר"ש תפסו קידושין והיאיך פוטר מן החליצה: ועד"ז אפשר ליישב ד' הרמב' בפי' המשנה והרע"ב שהביאו שני' תי' רמי בר חמא עלה דמתני' ואף דאפרוך ואמנם אפשר דמ' להו דבאמת רמי בר חמא מלצרור קרא יתירא דריש וכרת אזה אחר זה קאי אלא דרבא לא רצה לשנויי הכא משום דא"כ לר"ש ביבמות דאצטריך לצרור אכתי יק' וע"כ אתי' לדרבה א"כ גם לרבנן נימא כדרבה ואמנם ד' הרמב' והרע"ב דאדרבה משום דרבנן ביבמות צריכי לצרור לדרמי בר חמא משו"ה פליגו אדר"ש וא"כ שפיר הביאו לדרמי בר חמא:
תודה שנשחטה ע' תוס' רי"ד שכ' דל"ש כאן ברירה משום דמעיקרא לא תלי לה בד' עצמו או בד' אחרת ויש להק' מהך דתמורה גבי תשעה וכלב דפרכי' ונברור חד מינייי וכו' וק' א"כ התם מאי ברירה שייך ואפשר דהתם בשעת חלוקה ע"כ חלקו טלה מול טלה וטלה א' חלקו כנגד כלב וא"כ נחזי אנן הי' מינייי דשייך כנגד הכלב ונימא דהכא ג"כ חלקו מעיקרא:
ועדין צ"ע קצת מהאי דמעילה פרוטה בכיס זה הקדש:
שם בדף נ"ב גמ' ש"מ המקדש בפי' שביעית הנה ד' רש"י צריכין ביאור ואמנם התוס' שביארו קצת ד' רש"י אדרבא ד' תוס' קשין עוד יותר דלדברי' אטו במציאה וכיוצא שבא לידו בתורת זכיי' לא יוכל לקדש ונ' כוונת רש"י ותוס' דבאמת פירות שביעית אפי' ברשות בעלי' הפקר הם דהתורה הפקירתן ומ"מ הואיל והשתא הם בידו ויוכל ליהנות מהן מבלי שיעכב אחר על ידו ויקדמנו וכן כשהוא נותנן לידה גם היא זוכה בהן לכך שפיר מקודשת:

ואמנם כ' רש"י אי נמי וכן תוס' ונ"מ דלרש"י לא דרשי' כ"א לאכלה ולא לסחורה וקידושי אשה לא מקרי קנין סחורה וע"ד שהסבירו ראשוני' ד' רש"י לעיל ו' גבי מקדש במלוה דהוה כקונה אדון לעצמו ואמנם תוס' לטעמיי' שם אין חילוק בין קנין אשה לשאר קניינים לזה כ' גם כאן דבאמת לכתחלה אסור והיינו דנקט רב ל' דיעבד ולד' רש"י גם לרב לכתחלה מותר וכד' הירושלמי ודנקט רב לשון דיעבד משום דמתני' בדיעבד מיירי:
ואמנם הראי' שהביאו תוס' מלקמן כוונתם דהרי באיסורי הנאה מדאוריי' אסור למוכרן כדילפי' מנבלה דכ' בה או מכור ומ"מ אם מכר אי' הנאה דיעבד ע"כ הדמי' שלו דאל"כ היאיך יכול לקדש בגזל וכמו שדייק באמת הירושלמי לקמן אהא מתני':
וש"מ קדשה בגזל וכו' נ' דתרוויי' ש"מ דכיון דאין האחיות מקודשת א"כ אידך מתקדשה גם בחלק האחיות דהרי לקידושין נתן ומ"מ גם שלהם היתה הרי בגזל שלה ומעתה ס"ל לרב דתנא נקט הך מעשה באחיזת אף דמרישא שמעי' לדיוקי גזל דאחרי' ונקט שלהם היתה משום גזל דידה לדיוקי: ומ"מ לכאורה ה"ד לרב דס"ל מקדש אחותו מעות פקדון א"כ לא יהיב לאחיות מידי ושפיר הוה גזל דאחרי' אמנם למ"ד מעות מתנה א"כ כיון דאמר כולכם יקבלו האחיות ג"כ חלקן אף דלא תפסי קידושין ואין כאן גזל דאחרי' כלל וא"כ אדרבא ע"כ אגזל דאחרי' אמר ר' יוחנן מי סבר רב כוותי משום דלא שמעי' לה ממתני' דדלמא כשמואל דאמר מעות מתנה ורב לטעמי' הוא דדייק משא"כ גזל דידה כיון דממתני' ידעי' מה זה חידוש הי"ל לר' יוחנן וא"ש כולא סוגיין לקמן ומ"מ מד' רש"י לקמן מ' דלא אמר' קמי' דר' יוחנן כ"א גזל דאחרי' לחוד וע"ז קאי כולא סוגי' ומ"מ לפי מ"ש בפני משה ליישב ד' הירושלמי שכ' ש"מ מקדשין בגזילה וכ' דאגזל דידה קאי למ"ש גם אגזל דאחרי' מצי קאי:
רש"י ד"ה ואפי' במקום שנעשית לה צרה ע' בראש ולכאורה בלא"ה יש להק' הא משנה שלימה שנינו דנאמנות להביא את גיטה א"כ חזי' דבת שליחות היא לה אפי' לכתחלה ותו מאי זה דכ' רש"י כיון דעבדא עבדא ולזה נ' כוונת רש"י עד"ז כיון דחזי' משום למפטר צרתה מביתה חשדי' לה שמכשילתה באי' א"א א"כ על אכ"ו דלא נהימן לה דתי הוי שלוחה להביא צרתה לביתה וא"כ מגט אין ראי' שהרי הכתב מוכיח כדתנן התם:
וע"ז כ' רש"י דוודאי גם אנן לא נסייע לה לכתחלה לשוייא לה שליח לדבר זה ואמנם כיון דעבדא ואמרה דעבדא נימא אנן דלא מהימנינן לה משום דאנן סהדי דבשעת קידושין א"א לה להביא צרתה לביתה הא לא אמרי' כ"א כיון דעבדא עבדא:
ואמנם ד' תוס' בזה יותר מוקשין דא"כ למה לן בגט שהכ' מוכיח הרי בלא"ה הוה התם עדות במעשה ולזה נ' כוונתם דאנן ידעי' דהמעשה מעשה הקידושין נעשה שהרי ע"כ

עדים הי' בדבר דאין דבר שבערוה פחות משנים וכה"ג נאמנת משא"כ בגט דדלמא מצאתו באשפה:

מסקנת הבי"ש סי' כ"ח דלד' ב"י דדרבנן הוה דאוריי' א"כ גם בגנב אינה מפורסם מקודשת משום דמדרבנן א"צ להחזיר ולכאורה סותר עצמו למ"ש בסוף הענין דגזל ל"ד וצריך לומר דלהלן מיירי היכא שצריך להחזיר הגזילה עצמה וכאן הגזילה מ"מ שלה ומדרבנן אפי' דמי' א"צ להחזיר א"כ שפיר מקודשת:

רש"י ד"ה האי סרסיא נ' כוונתו דסרסיא הוה שכירו ולא גרע משליח ושפיר פריך הש"ס ול"ק קו' התוס':

מהאי חרופא למ"ש הרי"ף בשם גאון דפרומא היינו מדה קטנה לא יתיישב ל' מהאי חריפא דאט, מאחר יהיב לי' ורש"י כ' לפ' לפי שטתו ולאידך פי' שכ' רי"ף מיושב טפי:

הנה לכאורה לפי מ"ש הבי"ש דקידשה בגזל לפני יאוש ואח"כ נתיאש הבעלי' לא מהני א"כ לכאורה ק' יאוש בלא שינוי רשות מ"ט מהני וצ"ל דהתם הוה לי' כגיטה וידה באי' כא' דהקידושין והשינוי רשות בב"א קאתו: בענין קידושין שאין מסורין לביאה פ' האיש מקדש:

ע' בריטב"א שהק' למ"ד יש ברירה היאיך שייך כלל אין מסורין ולא תי' וע' תוס' רי"ד שהק' לעיל גבי חלות הך קו' גופא ובתי' גם קו' הריטב"א מתורצת:

רש"י ד"ה קידושין וכו' והריף הסביר יותר וכ' א' מבנותיך מקודשת לי דכך אורחא דמלתא ואולי ד' רש"י כד' ר"ת לקמן דבאב אמרי' דדעתא אגדולה משום לא יעשה כן במקומינו פי' דלמדתך התורה דרך ארץ אא"כ ק' קו' הר' מנחם בתוס' לקמן וצ"ל דדווקא באב שייך סברה ר"ת משא"כ באחיות העומדות מצד עצמן וז"ש רש"י:

ויש לצדד אם א' מהאחיות גוססת בשעת קידושין כיון דקיי"ל רוב גוססין למיתה ולאחר מיתה עכ"פ אחותה מותרת אי כה"ג הוה מסורין לביאה דומיא דקידושי נדה דלכ"ע הוו קידושין ואף דעכשיו אינן מסורין לביאה או לא ולכאורה מדלא נקט רש"י אשה ובתה ונקט שתי אחיות מ' דב' אחיות בכ"ג מקרי אין מסורין לביאה או דלמא לרבותא נקט רש"י ב' אחיות אף דיוכל להיות ברבות הימים יהי' מסורין לביאה ומכ"ש אשה ובתה ואי הוה נקט אשה ובתה אין אחיות בכלל והוה ק' לן מנ"ל להש"ס למפרך מאחיות ארבא דלמא באחיות מודה רבא:

אביי אמר ע' רשב"א ולכאורה מזה יש ליישב ד' הרמב' בפי' המשנה והרע"ב שהביאו אמתני' לעיל מלתא דרמי בר חמא דק' להו ג"כ לאביי מ"ט דמתני' הרי דרבה לית לי' אלא ע"כ דאביי ס"ל למסקנא דרמי בר חמא ואדרבא נ' מהתם נפקא לי' לאביי למלתא

דמדחזי' דכ' קרא דב' אחיות בב"א אינן מקודשות וק' ל"ל קרא הרי קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין אלא ש"מ גלי לן קרא דהיו קידושין ורבא לטעמי' דלית לי' דרמי בר חמא אזיל בתר סבר אף מקמי דידע לדרבה בר אהינא ואמר דלא הוו קידושין וכ"כ רש"י לקמן אסברה לי להביא ראי' מן התורה כלומר דבאמת מסברא חיצונה מסתברא כרבא וא"צ הסבר אלא דרבה בר אהינא גם מן הכ' הביא לו ראי':

א"נ י"ל דאביי ורבא בהא פליגי דהנה הא דאין קידושין תופסין בחייבי כריתות ילפי' לקמן פ' האומר מקרא וא"כ מה לי וודאי חייבי כריתות אי ספק וא"כ מסתברא כרבא דלא הוו קידושין ואמנם תוס' כ' לקמן דכולא סוגיא דפ' האומר אליבא דר' יושע דס"ל אין ממזר אלא מחייבי מיתות בלבד משא"כ לדידן דס"ל יש ממזר מחייבי כריתות א"כ הא בהא תליא וא"כ לדידן ממזר ילפי' דאין קידושין תופסין וכיון דבממזר גופא אמרה תורה ס' ממזר יבא א"כ אף אנן נימא דבס' חייבי כריתות קידושין תופסין ושפיר קיי"ל כאביי אמנם כ"ז לד' הפוסקי' דממזר לחוד הוא דספק שריא משא"כ לד' הרמב' דיליף מהתם דס' דאוריי' שריא א"כ בממזר היינו טעמא משום דס' דאוריי' היכא דלא אקבע איסורא מה"ת שריא משא"כ ס' חייבי כריתות כב' אחיות דשמעתין דע"כ הוה חתיכה מב' חתיכות דאל"כ היאיך יליף לה רבא מקרא הרי להרמב"ם מה"ת שריא אלא ש"מ דהוה חתיכה מב' חתיכות א"כ שפיר:

וספיקא כוודאי ולא תפסי בה קידושין וע"כ לד' הרמב' צ"ל כמ"ש באופן ראשון:

רש"י ד"ה כי יקח נ' כוונתו דוודאי האי ובעלה אצטריך לקידושי ביאה ובקידושי ביאה ל"ש פלוגתא דאביי ורבא אלא דו' מוסיף על ענין הראשון דריש דהאי ובעלה גם אכי יקח קאי ואמנם אביי ס"ל כיון דהאי ובעלה אקודושי ביאה אצטריך והתם לא שייך ספק ב' אחיות גם לענין ראשון לא דרשי':

וי"ל דרבא ואביי בדר"ה קמפלגי דר"ה אמר בפ"ק חופה קונה מק"ו והנה לר"ה לכאורה גם אביאה לא אצטריך קרא דקונה דהרי גם ביאה גומר וצ"ל דמלתא דאתיא בק"ו טרח וכ' לה קרא ומעתה רבא אית לי' דר"ה וס"ל דלקידושי ביאה עצמן לא אצטריך קרא וקרא כי אתי לקידושי כסף אתי דבעי' מסורין לביאה ואביי לית לי' דר"ה וקרא לקידושי ביאה אצטריך והתם ל"ש הספיקא דב' אחיות:

תוס' ד"ה קידושין נ' כוונת רש"י עד"ז דקרא ובעלה כ' ר"ל דע"י הביאה נעשה בעל שלה כדכ' והיא בעולת בעל ומעתה בחייבי כריתות דאין כאן הויה דההיא ע"י הביאה לא נעשה בעל הוא דלא הוו קידושין משא"כ בחייבי לאוין דכ' כי תהיין א"כ שפיר הוי קידושין אף דביאתו ביאת איסור: רש"י ד"ה קני את וחמור נקט רש"י הנמשל ב"ב שם ונ'

טעמי' דלכאורה בשלמא חמור לא אתי לעולם לכלל קנין משא"כ אחיות דבמיתת הא' שני' אתיא לכלל קנין דלמא כה"ג קנו כהא דאמרי' באיזהו נשך לחלק בין קטן לנכרי וע"ז כ' רש"י דהרי התם בעיקר סוגיין ב"ב קרי לעובר שלא נולד חמור אף דאתא ג"כ לכלל קנין לכשיולד משום דהשתא מיהת לא בא לכלל קנין ומכ"ש הכא דלידה הרי שכיחא טפי ממיתה:

ו' ברא"ש ובריטב"א וה"ה מ"ש ליישב ד' הרמב"ם לחלק בין ב' תיבות לתיבה א' ויש להק' דבב"כ שם מק' עלי' דרה"מ דאמר לא קנה ממתני' וא"כ לימא רה"מ וליטעמיך הרי התם גם ר"נ מודה ואמנם במ"ש הלח"מ דדווקא ר"נ היא דמחלק בין תיבה אחת לב' תיבות משא"כ רב ששת א"כ י"ל דהתק' עלי' הוה סבר כרב ששת ושפיר ל"ש ולטעמיך: ואמנם מ"ש עוד הלח"מ דסברא ראשונה של ה"ה לא א"ש כ"א לגוונא דמתני' דאחיות ואשה ובתה משא"כ לבבא ב' ברמב' שם בגויה ושפחה וא"א ע"כ צ"ל כתי' הב' של ה"ה וק' א"כ מה הועיל לפ"ז ה"ה בתי' קמא ונ' דק' לי' למה זה הביא הרמב"ם בבא יתירא הרי מבבא דשמעתין לכאורה גם אידך ידעי' ולזה כ' ה"ה דאי מבבא ראשונה ס"ד טעמא כמ"ש ה"ה מתחלה וא"כ לא שמעי' מנה בבא דגויה ושפחה וכו' לזה כ' הרמב' מלבד בבא שהוזכרה בהדי' בש"ס גם אידך בבא להודיעינו דסברא בתרא דה"ה עיקר:

רש"י ד"ה דשויתא שליח ע' בר"ן מ"ש בכוונת רש"י ולענ"ד כוונת רש"י דלכאורה למה נימא דלא שביק וכו' הרי אדרבא חזקה שליח עושה שליחותו אמנם התינח אי שויתא שליח לקדש לה איש מיוחד וכיון דקידש אות' לאחותה א"כ תו לא מצי לקדש' לה וא"כ כה"ג באמת אמרי' חזקה שליח עושה שליחותו משא"כ בשמעתין מיירי דשויתה שליח לקדשה לכל הבא א"כ הרי עדן יכול לעשות שליחותו אלא דהשתא עביד מצוה דרמי עלי':

רש"י ד"ה דרמי עלי' ויל"ד אטו בוגרת לא מיחייב אביה לתת לה נדינוא דדרשי' מהאי קרא ואת בנותיכם וכו' וצ"ל דלכאורה וכי על דבר זה הוצרך ירמי' להזהיר כל אב משתדל להשיא בתו אלא שהיו ממתינין להם עד שבגרו ואמר ירמי' ואת בנותיכם תנו דהיינו קטנות ונערות שהם בכלל תנו: ואמנם לכאורה י"ל ע"ד שכ' ההפלאה ריש האיש מקדש דהא דגבי אשה אמרי' ג"כ מצוה בה היינו אם רוצה להיות לאיש רמיא עלה מצוה קידושין ע"ד מצות שחיטה אם רוצה לאכול בשר ע"ש, ומעתה גם האב אם מוסר בתו לאישות עליו רמיא מצות קידושין וזה לא שייך כ"א בקטנה ונערה והיינו מצות דרמיא עלי' ואפשר ד' רש"י דאי לאו דכ' ואת בנותיכם תנו וכו' דרמי' עליו למיסרה לאיש וממילא הוה לי' קידושין מצוה דרמי' עלי' משא"כ אי לאו האי קרא ל"ש ל' רמיא עליו:

ומ"מ יש להק' מכאן ע"ד האחרוני' הרוצי' לומר דבאב ל"ש מצוה בו יותר מבשלוחו: והנה כ' הריטב"א דע"כ אנערה קאי דבקטנה אדרבא לאו מצוה רמי' עלי' דאסור לאדם לקדש בתו קטנה וק' א"כ מאי קאמר אין הבוגרת בכלל הרי גם קטנות אינם בכלל ואפשר משו"ה בחר הריטב"א טפי בתי' קמא אף דבתרא פשיט יותר:

רש"י ד"ה כולן אסורות ואפי' אמצעות ע' רשב"א מה שהק' וכ' ליישב בשם ס' יראים וכוונתו דלמסקנא לקמן בפ' האומר דהתם בנדרי' במילי בעלמא דהיינו בל' בני אדם פליגי א"כ לא אצטריך תו למימר מוחלפת השוטה ואמנם מדלא מייתי הש"ס בנדרי' כ"א דמוחלפת השיטה ש"מ לא קיי"ל כאביי והרשב"א ס"ל דלענין קידושין סוגי' במקומה עדיפא אמנם גם ס' יראים: אפשר דלחומרא נקיט סוגי' דנדרי' דהרי עכ"פ אינה כ"א ס' מקודשת: ומ"מ בדברי ס' יראים מובן ג"כ מ"ש הרשב"א לפנינו דהרי קיי"ל כר' יוסי וק' הרי אמרי' מוחלפת השוטה ולמ"ש א"ש דלמסקנא לא אמרי' תו מוחלפת השטה:

רש"י אינו ידוע מ' לעולם המתין רש"י לפ' כן עד מסקנא דסוגיין נ' כוונתו דלכאורה י"ל דוודאי גם אינו ידוע א"ש דגם ידוע הוא בינוני אלא שהוא פעול ומשתמש קצת לעבר וא"כ בשלמא בפני דלעיל נקט תנא ל' מבורר יותר דהיינו אינו יודע משא"כ כאן דמשום האי דקדוק הוצרך להאריך ולומר זה אינו יודע וזה אינו יודע ואי הוה נקט ידוע הוה מקצר וקיי"ל ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה וע"כ ל' ידוע רק לעולם מ': והל' כוותי' דאביי ע' בתוס' רי"ד וריטב"א מ"ש ליישב דאף דקאמר הש"ס חיובתא דרבא קאמר והל' כאביי ולי נ' משום דהך ברייתא טביומי תני לה ולא מתניי' בתוספתא דר"ח ור' אושעיא ולא מותבינן מנה תיובתא אלא משום דכל הני מתניתין דמייתי הש"ס לעיל פשטן של דברי' בהך ברייתא מ' ולהכי קאמר תיובתא דרבא ומ"מ תיובתא גמורה לא הוה:

תוס' ד"ה והל' בד' ר"ת ע' ברא"ש מ"ש ליישב מסוגי' ואמנם ברשב"א בשם ס' יראים הביא ראי' מול סברת ר"ת מעילא דאמר גבי קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה דא"צ גט ולא מיאון אף דשדיך לחד לישנא בש"ס לעיל כוונתו דכיון דשדיך למה לא נימא דוודאי ניחא לי' אע"כ משום דהאי שינה מדרך המקדשי' ש"מ דכל דמשנה מדרך המקדשי' לא אזלי' תו בתר אומדן דעתא: והנה בענין מה שתי' התוס' רי"ד דהכא מקרי קני את משום דהאחיות ע"כ קונות כסף הקידושין עוררני תלמיד א' דזה לא א"ש כ"א למ"ד מעות חוזרין אבל למ"ד מעות מתנה א"כ שפיר קנו האחיות הכסף קידושין וצ"ל כאידך תי' שכ' שם:

בענין מקדש בקדשי פ' האיש מקדש

הנה דלא תנן בקיצור אפי' בקדשי' קלים הא מוכיח לכאורה כד' תוס' ב"ק י"ג דדווקא בכהני' אינה מקודשת לאחר שחיטה אבל לא בבעלי' ע"ש והנה קדשו קדשי' ל"ש כ"א בכהני' ולהכי נקט לתרוויי' ולמימר קדשי' קלים דומיא דק"ק:

אמנם לשטת רש"י וש"פ צ"ל משום דהא דאינה מקודשה בק"ק כ' בהדי' להכי תנא לה תנא ג"כ בהדיא:

ודע כי ל' הרמב' שכ' כהן שקידש בחלקו מורה בהדי' כד' תוס' דבבעלי' אפי' לאחר שחיטה מקודשת:

והנה רש"י אף שפי' בגמ' דגם בבעלי' מיירי מ"מ כ' במתני' שחלק עם אחי' הכהני' נ' דרצה לפ' דהיאיך מדייק הש"ס מל' בחלקו דלאחר שחיטה מיירי ולזה כ' דחלק מל' חלוקה דהוה בכהני' מני' ובי' בקרבנות וכמו שכ' תוס' בב"ק שם באמת מזה ראי' לדברי' אלא דלד' רש"י למסקנא ליכא נ"מ בין בעלי' לכהן:

רש"י ד"ה בה' כוונתו דלהכי לא מרבינן כל קדשי' משום דלא שייך בעמיתו כלל משא"כ בקדשי' קלים גלי לן קרא דמקרי בעמיתו:

גמ' כי קאמר ריה"ג מחיים נ' הטעם משום דמחיים אי אתרע בהו מומא נפקי לחולין א"כ עדן ממון בעלי' הן ואין לומר משום דחייב באחריותן דא"כ תינח נדרי' שחייב באחריותן נדבות שאינו חייב באחריותן מא"ל וד' רש"י ב"ק שם שפי' הטעם משום אחריות צ"ע:

משולחן גבוה קא זכו נ' הכוונה כיון דכל קדשי' נאכלי' במקום ידוע דווקא ובזמן ידוע ובטהרה ואיזו משלשתן שישתנה דהיינו לן יוצא וטמא שוב הם בשריפה ולגבוה הויא דשריפת קדשי' מצוה היא א"כ בההיא שעתא דאכיל לה משולחן גביה קאכיל וכ"ז דלא אכיל לה עדן לא ידעי' אי לא הדרי לשולחן גבוה משא"כ בתרומה דאפי' טמאה להסיקה תחת תבשילו קיימא ועד"ז נוכל ליישב קו' עצומה בשמעתין דכיון דסברא הוא דמשלחן גבוה קא זכי ל"ל קרא לקמן ואי אי' לן קרא ל"ל סברא אמנם הענין הוא כך דבכל דבר יש לאדם ב' זכיות זכות הנאת עצמו וזכות למכור והנה מקרא ילפי' דאין לו זכות למכור ועדן י"ל נהי דאינו יכול למכור מ"מ יכול להקנות זכות שיש לו באכילת בשר זה לאחרי' ע"ז קאמרי' דלא כן כ"א כ"ז שלא אכלן עדן לא זכה בהן ובשעתא דאכיל ההיא שעתא משלחן גבוה קא זכי ועד"ז מיושב ג"כ קו' רש"א כיון דאית לן קרא בקדשי' קלי' קרא דקדשי קדשים ל"ל היא דקרא דקדשים קלי' אזכות מכירה קאי וקרא דקדשי קרשים אתא לאשמעי' הא גופא דמשלחן גבוה קא זכי וה"ק קרא מה יהי' לך מן האש כלומר משלחן גבוה עצמו:

ועד"ז צריך להסביר ג"כ ד' תוס' ישני' שכ' שיכול למוכרה לכהן וכו' לאו שיכול באמת למוכרה אלא ה"ק זכות שיש לו במצות אכילת בשר זה יכול למכור:
לכהן אחר כמו שאנו נוהגין למכור זכות מצוה בביהכ"נ וע"ז תי' דהתם נהי דהכהן קונה ממנו הזכות הבשר עצמו מיהת משלחן גבוה זכי וא"כ בעי' גברא שיכול לזכות בו משלחן גבוה משא"כ באשה:
וע' ח"מ ובי"ש סי' כ"ח והבי"ש קוצר בענין דעדן ק' מ"ט פסק ביו"ד דמוכרין אותו תמים חי וצ"ל כוונתו משום חומרא דא"א החמיר כאן המחבר והתם לענין מכירת בכור לא החמיר ומ"מ הו"ל להחמיר דמאן דחזי דמותר למוכרו גם הוא יאמר שמותר לקדש בו דליכא מידי שמותר למוכרו ואסור לקדש בו וצ"ע:
ומ"מ באמת הדבר ק' מאד הכי בסוגי' דתמורה ח' שם מבואר בהדי' דכולהו אמוראי ס"ל דמותר למוכרו וע"כ ל"פ כ"א אם מותר למוכרו לישראל או דלמא חיישי' דשדא בי' מומא או מחזי כמסייע בבית הגרנות וא"ל דהתם ג"כ בבעל מום הרי בעי' למימר דטעמא משום דלמא שדא בי' מומא ואמרי' מעשה רב דאפי' לישראל מותר למוכרו וכ"פ הרמב"ם וא"כ מאי מס' לי' להרא"ש בב"ק שם לענין קידושין ובאמת כי גם הרמב' בה' בכורות הביא רק דמותר למוכרו והשמיט הא דמקדשין בו האשה וגם פה בה' קידושין לא ביאור מ' לכאורה ג"כ דמס' לי' לענין קידושין וצ"ע:
תוס' ד"ה וכי אשה בעזרה נ' כוונת רש"י מדתנן שם שהיתה עזרה א' נקראת עזרה נשים ואחרינא עזרת ישראל ש"מ דבאותה שנקראת עזרת ישראל לא היו נשים נכנסות לשם:
ומה שהק' תוס' מנשים ששחטו נוכל לומר דמיירי ע"י סכין ארוכה כדמפ' התם הא דתנן ובטומאי' בהדי נשים דמיירי בסכין ארוכה:
והנה התוס' רי"ד כ' משום דלאו בני סמיכה פריך ולדברי ר"י לטעמי' דל"ל נשים סומכות רשות ור' יוסי לטעמי' דאי' לי' נשים סומכות רשות ומסתמא סמכו ג"כ כדחזי' השתא בשאר מ"ע שהז"ג:
אמנם במ"ש תוס' מתנופה ליתא לד' תוס' רי"ד ואמנם מסוטה ל"ק דלאו בת קבולי קידושין היא דהיא א"א אלא מנזירה ק' ואמנם לפי"ז למה אצטריך הש"ס למימר דחקה עצמה וכו' לימא נזירה מאי וצ"ל דזה לא שכיח דבשעה שנכנסת להניף יהא דעתה לקבל קידושין משא"כ אם דחקה עצמה משום זה כדי לקבל:
ונ' דעיקר כעס דר' יהודה הי' לטעמי' משום דס"ל מקודשת ולא הי' רוצה לפרסם משום גנאי וכמ"ש תוס' ותלמידי ר"מ שאמרו אינה מקודשת לא חשו לכך שהרי אינה מקודשת:

תוס' ד"ה מאי חולקין כוונתם ל' חולקי' היינו נוטלין חלק לא כהריטב"א ע"ש אלא משום דקרי להו גרגרני' קאמר דגם חוטפין חלק הצנועי' ומה שהק' ריטב"א מסיפא לרבא נ' דאדרבא רבא ק' לי' אסיפא קו' תוס' כאן למה קרי לי' חמצן גרגרן הו"ל למקרי:

תוס' ד"ה משום אונסא ולכאורה י"ל ד' רש"י עד"ז דוודאי כ"ז שלא נהנית באותן הקידושין א"א לקידושין לחול אמנם כשתהנה תתקדש למפרע משעת קבלה וה"ז דומה למקדש מעכשיו ולאחר ל' יום וא"כ שפיר הו"ל בגבולין ושפיר פריך הש"ס:

ואמנם קו' הרשב"א והריטב"א וד' תו"י שהביא רש"א פה תמוהין דבהדי' איתא בירושלמי הובא בר"ש ריש מס' מע"ש דכה"ג שמקבל דבר מועט והלה יאכל בקדושה אסור ע"ש:

ואי משום מ"ש הירושלמי בשמעתין שהביא מקדושין בפרוטות מע"ש לענ"ד מיורי במע"ש בירושלים וכמ"ד ממון הדיוט היא:

רש"י א"נ לא רמי וצ"ל דהשתא ל"ק קו' ראשוני' דלא ניחא לה למכור בפחות ומ"מ לכשיתניס יהא לה מרעומת:

וע' רש"א ונ' ליישב דלטעם אונסא אם הוא אינו מקפיד בכך הוו קידושין ולטעם טרחא בדידה תליא מלתא אף אם הוא אינו מקפיד:

בעא מני' רבא נ' דמס' לי' אי הטעם משום דתרויי' לא ניחא להו וא"כ גם הבעל לא מעל או דלמא משום דאיהו לא ניחא לה ואמנם איהו מעל ומשני לי' ר"נ כיון דמ"מ לא נתקיימה מחשבתו היאיך ימעול:

ואמנם ר"ח בר אבין שוב איבעי' לי' אי דווקא בקידושין אמרי' לא ניחא להו משום דלמה להו למעבד מצוה בעבירה אבל במכר לא אמרי' הכי ומשני לי' דהטעם דלר"מ בכ"ג בשוגג אינו יוצא לחולין:

תוס' ד"ה בכתנות כהונה ולתי' ק' חדתי' הו"ל למימר ואפשר דלר"מ באמת לא בעי' חדתא דר"מ ס"ל אין מיעל אחר מיעל אפי' בכ"ש ומתני' לקמן דבכלי שרת יש מועל ר"י היא ולר"י במתני' הוא דצריך לאוקמי בחדתא ורב דקאי לר"מ שפיר נקט שלא בלו:

ואמנם ע' בריטב"א מ"ש לתרץ ובדברי' מיושב קו' מ"ל פ"ה ממעילה שהק' על הרמב' למה בכתנות כהונה שבלו יש מעילה הא אין דבר שנעשי' מצותו ומועלי' בו ואמנם למ"ש הריטב"א א"כ הנך בגדי כהונה למה הן דומין לתשמישי קדושה ולא לתשמישי מצוה וקיי"ל תשמישי קדושה וגנזין אפי' אחר שבלו:

ומ"מ בד' מ"ל מובן ד' הש"ס אפי' לא בלו כלומר ובלו לרבותא נקט דס"ד אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו:

דהא חומת העיר ע' ריטב"א שהק' הא אין מעילה במחובר ואמנם עיינתי ברמב' ה' מעילה שפסק דהא דאין מעילה במחובר דווקא בנאו ולבסוף הקדישו אבל הקדישו ולבסוף בנאו יש מעילה וכן מבואר במס' מעילה שם וכ"מ בפסחים גבי ריב"ז שהי' דורש בצלו של היכל ואדרבא הכ"מ פ' שם דל"ל לרמב' לחלק ומ"מ קו' הריטב"א אין לה עיקר:

משום דלא אמר כירושלי' אפשר דברישא א"צ כ' דקרבן קאמר וע' בנדרי' שם:

תנן התם בהמה שנמצאת יל"ד למ"ד רוב וקרוב הולכי' אחר הרוב אמאי לא ניזיל כאן בתר רובא דעלמא דלאו קדשי' דהרי כבר יוכל להיות אשר היא מאותן שהכניסו לירושלים כמו מאותן שכבר הוקדשו שם וצ"ע:

תוס' ד"ה אמר ע' רש"א ואמנם ד' רש"נ דלד' תוס' וכי אמרי לי שיגזיל הוא מבע גזל ותו דהו"ל לתוס' לעורר ע"ז לקמן ולזה כ' רש"ל מ"ש אמנם ברשב"א מבואר כד' רש"א:

וע' תוס' רי"ד שסמך ד' רש"י:

תוס' ד"ה ודלמא אשם ע' רש"א ולי נ' דדווקא סמיכה דזמנין אפי' לכתחלה לא מעכבא כגון באשה או בשליח לזה כ' תוס' דלא מעכבא משא"כ מתן ב' דעכ"פ לכתחלה מעכב:

ד"ה אשתכח בת שנתה ע' תוס' רי"ד והדברי' מובני' ד' הרמב' שכ' להדיא דאשם בן שתי שנים אין לו תקנה:

והל' כר"י בהקדש נ' לכאורה דכר"י לא אצטריך סתמא דבלא"ה ר"מ ור"י הל' כר"י אלא משום דבחדא איכא סתמא כר"מ דלא נימא מדהל' כר"מ בהא נמי הל' ובזה מיושב מה שעמד עלי' הרשב"א הא הו"ל סתם ואח"כ מחלוקת ולר"מ מתורץ שפיר כמ"ש הרשב"א שם ולר"י מיושב כמ"ש: תוס' ד"ה גמר הנה קו' למ"ד גטע רבעי אבל לפי סוגיין דגרסי' כרם א"כ אצטריך הילולי':

אלא דיש להק' למ"ד כרם רבעי ולא דריש חלולי' א"כ לבי"ש דלא דרשי קדש מנ"ל פדיון וצ"ע ואמנם לא הקשו אפכא ל"ל קדש דלחומש וביעור וודאי אצטריך:

וע' בכ"מ ה' מע"ש במ"ש בשם מהר"י קורקוס לענין חיוב חלה לר"מ מספרי וכ' דהאי ספרי ע"כ בר"מ דלר"י לא אקרי מע"ש קדש ודבר זה תמוה והרי הכ' קראו קדש ומ"מ דברי' נראין דלר"י כיון דהו"ל ממון הדיוט ומותר לזרי' למה לא יקרא עריסותיכם:

רש"י ד"ה אין לוקחין בהמה נ' דגם לרש"י לא ניחא לו' סברא קמא משום קו' רש"א ואמנם תי' רש"א ק' דהרי מוצרת ילפי' דפדאו ע"ג אסימון אינו פדוי ואמנם כוונת רש"י נ' דבאמת קרא בחילול מיירי כמ"ש תוס' אלא דלאינשי ל"מ להו לחלק בכך ולכך אין לוקחין לכתחלה ומיושב קו' תוס' ממעות בבל:

ואמנם בלא"ה התם מע"ש דרבנן ולא החמירו כ"כ:
תוס' ד"ה אבל בסוה"ד כוונתם דהמוכר סובר דזה הוה מתנה עמ"ש בתורה ותנאי בטל ובאמת דרך מו"מ לא כ' בתורה:
סוגי' דחליפי אי"ה נדרים מ"ז לשה"ג תרכ"א:
גמ' חילופין כגדולין דמי או לא מבואר לכאורה דגידולין פשיטא דאסור ומזה השיג הראב"ד על הרמב"ם פ"ל מה' גדרים שכ' גם גידולין הוה ס' ויפה העיר הלח"מ דהש"ס מצי מיירי בגידולין שאין זרע כלה והרמב' מיירי בגידולין שזרען כלה אא"כ יק' מנ"ל להרמב' דהש"ס מס' לי' כלל בגידולין ונ' בנפ' כוונת רמי בר חמא במאי הוה ספיקי' דהנה לכאורה גם הגידולין אפי' היכא דאין זרען כלה הו"ל להיות מותר משום דבטילי ברוב וכ"ת כמ"ש הרמבן' הובאו דברי' בש"ך רט"ז סק"ג משום דהו"ל דבר שיש לו מתירין לא היא דהתם בנודר עצמו אבל לא במודר דל"ש דשיל"מ דלאו בידי' לאתשילו עלה או"ו מטעם דהו"ל מבטל אי' לכתחלה וא"כ מבעי' לי' אם בחילופי כיון דעכ"פ הוא נהנה מהאי' דע"י שהחליפו קיבל החילופי' אם שייך ג"כ ענין מבטל אי' לכתחלה כמו בגידולין או לא והנה במס' ביצה גבי עצי' שנשרו מן הדקל אמרי' היכא דמקלי קלי אי' ל"ש מבטל אי' אמנם י"ל דדווקא באי' דרבנן אמרי' הכי וכד' תוס' שם והיינו ספיקא דהרמב' בגידולין שזרען כלה דמקלי קלי איסורא אי שייך מבטל אי' לכתחלה או לא ועד"ז נבון למה פסק הרמב' הך איבעיא לחומרא וכ' הכ"מ דמ' לי' דמדאוריי' מס' לי' ולמ"ש א"ש דהרמב' ס"ל כד' הפוסקי' דמבטל אי' לכתחלה דאוריי' ושפיר מדאוריי' מס' לי' ומסולק קו' הלח"מ היאיך שייך לחלק בדאוריי' בין לכתחלה לדיעבד לא היא נהי דאם מחליף האי' עצמו שייך לומר דהוה מבטל אי' אמנם אם מחליף החליפין אחליפין לא שייך שוב מבטל אי' כיון דבאמת אין תופסי' דמי' ורק משום דעבר אדאוריי' אסורין:
אמנם קו' ג' של הלח"מ עדן ק' א"כ מ"ט פסק הרמב' בה' מ"א דעבר ומכר אי' הנאה דמי' מותרין אשר על כן הי' נ' לתרץ בנפ' תחלה ד' הירושלמי וז"ל א"ר חגא בשם ר"ז בשאין דמוהן אר"ח ז"א מקדשין בגזל כך גי' הראשוני' והק' עלי' מנ"ל דמיירי בגזל דלמא מכר לנכרי' או אפי' לישראל והכיר בה דהוה מתנה ואפי' לא הכיר והוה מקח טעות מ"ט הוה גזילה הלא המעות מלוה גבי' ונ' דלכאורה מאי ל' בשאין דמיהן וע' ברא"ש דבאמת לא גריס הכי וע' במ"ל פ"ד מאישות נ"מ בין גי' הרא"ש לגי' הראשוני' ואמנם נ' דאדרבא ר"ח בא לומר דמתני' דקתני מקודשת וא"כ ע"כ המעות מותרין על המחליף עצמו דאל"כ לא יהיב לה מידי כמו שהק' הר"ן על רש"י מיירי בשאין דמיהן דהיינו שלא מכר לנכרי כ"א לישראל ולא הכיר בה דהו"ל אין דמיהן ואמנם דווקא כה"ג הוה אין

דמיהן אם אינם נמשכי' כלל מהאי' כ"א בגזילה אתי לידי' דכה"ג הו"מ למגזל ג"כ ע"ד אחר משא"כ אם הכיר בה ומ"מ קנאן א"כ ע"כ מיבעי' לי' לחולה שאין בו סכנה ושלא כדרך הנאתן א"כ נהי דבמתנה יהיב לי' מ"מ לא יהיב לי' הך מתנה כ"א חלף האי' וכן אם נימא דלא הכיר דהוה מלוה כמו כן ידע זה דלילי כן לא הלוה לו שוב אי' בהו חיליפי אי"ה ואסירי לי' לאשתמושי בהו והיינו דאר"ח זאת אומרת שמקדשין בגזל דאי לאו דהוה גזילה אפי' הוה מתנה או הלואה הוה אסירי עלי' ואינה מקודשת ואמנם ש"ס דידן דייק מלת דמיהן בדמי' הו"ל למימר אלא ש"מ דאפי' במכרן לנכרי מיירי דהוה דמיהן וש"מ דאף אמחליף מותרין וע"ז משני' דלמא לעולם אסורין ומ"מ מקודשת וכד' רש"י דכיון דלדידה שרי שפיר הויא מקודשת וכמו שהסביר הר"ן ויש לתרץ ג"כ עד"ז קו' הראשוני' מן הירושלמי על רש"י דר"ח לא אמר כ"א דמה"ט מקודשת לפי שאין החליפין אסורין אכ"ע ואמנם מודה דאתחליף אסורין וארי"ח זאת אומרת שמקדשין בגזל ר"ל גזל לאחר יאוש בלא שינוי רשות דבידה הוה שינוי רשות וכמ"ש הר"ן בחולין בזה ואולי מטעם זה לא הק' הרא"ש בקידושין על רש"י מהירושלמי אף שהביאו דהנה המ"ל לא יישב סוף ד' הירושלמי אמנם באמת מבואר בהדי' בראש שם דקו' הירושלמי הי' הרי מ"מ צריך להחזיר הדמי' ולמה מקודשת וזה ק' אפי' לרש"י:

ואמנם לפי גירסתינו בירושלמי הובאה במ"ל שם אין מקדשין בגזל א"ש טפי לד' הראשוני' החולקי' על רש"י וה"ק דלהכי אצטריך ר' חגא למימר בשאין דמיהן כלומר דגם אמחליף מותרין משום דאי אמחליף אסורין לא יהיב לה מודו וא"כ ע"כ אין מקדשין כגזל אפי' לאחר יאוש אף בבידה הוה שינוי רשות:

נחזור לסוגיין מ"מ גם ש"ס דידן מודה דאם מכר לישראל הדמי' מותרין וא"כ לכאורה מיירי הרמב' בה' מ"א במכר לישראל ובנדרי' דגם לישראל שרי הו"ל ישראל ונכרי שוין ש"פ דהחילופין ספק אלא דכה"ג הו"ל לפרושי ולומר ומכר לישראל והדמי' מותרין ולנכרי אסורין ונ' דמ' לי' להרמב' דסוגיין דהשוכר את הפועל פליגא דמק' התם הרי ערלה וכו' ומאי מק' לפום סוגי' דהרי דווקא דיעבד שרי אם כבר קידש אבל לכתחלה אסור לקדש וה"נ כן בשכר יי"נ תדע דלמ"ד חליפי חליפי ע"ז מותרי' א"כ לכאורה שכרו לא עדיף מחליפי חליפין ובאמת הי' נ' לומר דהא דלא רצה הש"ס לומר מיד דטעמא משום דיי"נ תופס היינו משום דק' לי' למ"ד חליפי חליפין מותרי' וע"ד דחה דהרי גם מטעם איסור הנאה ואמחליף עצמו ג"כ חליפי חליפי מותרין ודמסיק בתר הכי משום דיי"נ תופס דמין היינו באמת ע"ז וכמ"ד חליפי חליפי אסורין דפלוגתא דתנאי היא והי'

מכאן ראי' לד' הרמב' בה' ע"ז דהל' כמ"ד חליפי חליפין אסורין ואף דלא קיימא מסקנא הכי מ"מ מדלא קאמר הש"ס מני' ובי' למ"ד מותרין מא"ל אלא ש"מ דלא חש ליה:
ואמנם באמת נ' דהש"ס בע"ז דמק' ממכרן אשכרו ש"מ דלא ניחא לי' לחלק בין לכתחלה לדיעבד ומטעם שכ' הראשוני' דאי אסירי אמחליף א"כ לא יהיב לה מידי וש"ס דנדרי' אית לי' סברת הר"ן וש"ס דע"ז לא מ' לי' הך סברא ומטעם שדחה ה"ה דשאני גזל דמדאתי לידה גם לדידי' הוה ממון משא"כ בחליפי אי"ה דלדידי' לעולם אסורין פי' לדברי' דבגזל קידושין וממון באי' כא' ע"ד גיטו וידו דבשעת קבלתה הו"ל ממון דידי' וא"כ שפיר פסק הרמב' כש"ס דע"ז דבכ"ג מותר אא"כ גם בחליפי נדרי' הו"ל למפסק הכי ולזה נ' דד' הרמב' דרב"ח מ"מ בנדרי' שפיר איבעיא לי' דבשלמא אי"ה של תורה כיון דהתורה אוסרן הו"ל מטבע שפסלה מלכות ולא שוו ולא כלום וכד' הירושלמי דאין דמיהן משא"כ בנדרי' דלמידר בלבד אסירי לא זולת דל"ש למימר זה א"כ שפיר י"ל דחליפין ג"כ אסירי דהרי מקרי דמיהן וכמבטל אי' דמי וכמ"ש ושפיר לא אפשטא בעיין והש"ס דבעי למפשט מ' לי' דגם באי"ה שייך דמיהן וכ"כ דסוגיי' דע"ז חולקת ע"ז:
והנה כ' ליישב לד' הרמב"ם דפסק איבעין לחומרת משום דס"ל דמדאוריי' איבעיא לי' אמנם ד' תוס' בחולין קשיין טפי שכ' בהדי' דמדרבנן יש לאסור:
והביאו ראי' מסוגיין וק' דאדרבא כיון דלא אפשיטא בעיין י"ל לפסוק לקולא ונ' ד' תוס' כיון דפשטא דלישנא דמתני' מ' דיעבד דווקא אם כבר קידש בדמיהן מסתבר טפי למימר דלכתחלה אסורין אמחליף וע"ז כ' תוס' אח"כ ומיהו בקידושי וכו' והניח רש"א ד' בצ"ע ורש"ל פי' דברי' ע"ד שפירשו הראשוני' בנדרי' שם ואמנם פשט ד' התוס' נ' שבאו לומר דמה"ט הו"מ להש"ס דחליפין מותרי' אפי' לכתחלה דאף דמתני' ל' דיעבד קתני משום דק' לי' קו' הראשוני' דא"כ לא יהיב לה מידי וע"ז כ' תוס' דלמסקנא דווקא מידי אחרינא לא שרי לי למזבן בהו משא"כ אשה שרי או דמשום פו"ר לא גזרו או משום דבשלמא דבר שלוקחין בשווי לפי ערך המעות מקרי זבינא משא"כ אשה דגזיה"כ הוא רק שצריך לתת לה פרוטה אבל מ"מ אינו קונה אותה דרך מו"מ בהך כספא כה"ג לא גזרו דדמי קצת למ"ש מצות לא ליהנות ניתנו וזה ג"כ כוונתם בפ' ר' ישמעאל שכ' דלא דמי לשאר קניני' ומ"מ לא תנא תנא ל' לכתחלה דלא נימא דגם שאר מילי מצי לזבוני לכתחלה ומ"מ כוונת תוס' דפשט ל' המשנה דלא תנן מכרן רשאי לקדש בדמיהן מ' דדיעבד דווקא ושפיר פסקו לחומרא ומה"ט כ' ג"כ בתחלת דברי' יש לאסור מדרבנן דאז שייכי הני חילוקי בין קידושי לשאר זביני משא"כ אי הוה דאוריי' וכמ"ש לד' הרמב':

ואמנם הרשב"א בחולין והריטב"א בנדרי' דחו דה"ק הש"ס לכתחלה הוא דאסור להחליף משא"כ בדיעבד החליפין מותרי' לכתחלה וברשב"א נדרי' והר"ן בנדרי' והרא"ש בפסקי' לא בפי' דחו זה הרשב"א והרא"ש הק' הרי זה ידעי' מדגלי רחמנא בנבלה או מכר ש"מ דאסור למכור לכתחלה והר"ן הק' א"כ וודאי מצינו דמי' לחמץ בפסח אי יהא רשאי למכור לכתחלה וע' במ"ל שתמה על הרא"ש בפי' ולא זכר ד' הרא"ש בפסקי' ואמנם ד' הני רבותי הוא עד"ז דוודאי מאן דפשט ממכרן שפיר פשט דאיהו הוה סבר דרב"ח איבעיא לי' דיעבד מהו אחליפין ודיעבד וודאי אין חילוק בין נדרי' לשאר אי' ואי שאר איסורין מותרי' גם נדרי' מותרין ואמנם הש"ס דחה דלכתחלה מיבעי' לי' והכא קמבעיא לי' בשלמא שאר איסורין אסור למוכרן דממ"נ נשרפין לשריפה קאי ונקברין לא עדיף מכירה מאפרן דאסרה תורה משא"כ נדרי' דאמודר דווקא אסורי גם להחליף מותר או"ד טעם האי' משום דמחליף כמגדל דמי דאין נוטעין אגוז של ערלה אף דנטע מותר דיעבד וא"כ גם בנדרי' אסור:

והנה הרא"ש בפי' לנדרי' שם כ' ג"כ כהריטב"א והרשב"א חולין הי"ל דהאיבעיא אלכתחלה קאי אלא שהוסיף וליהנות מן הדמי' ונ' כוונתו דלד' הפשטן שפיר איבעי' לרב"ח בכל אי' ואמנם הש"ס דחי דבאמת לא איבעי' לו' כ"א בנדרי' והוסיף הרא"ש דוודאי להחליף בנדרי' ליכא אי' וכמו שכ' דלאו לשריפה ולאו לקבורה קיימי אמנם כיון דהמחליף כוונתו ליהנות מן הדמי' מי נימא דמה"ט אסרה תורה להחליף או דלמא משום דאי"ה לשריפה או לקבורה קיימי משא"כ בנדרי' וא"כ אפי' לכתחלה מותר להחליף:

ועתה נבא לד' רש"י דהנה לכאורה מסוגי' זו כל דברי' מוקשי' דממ"ש דמהאוכל תרומת חמץ מוכח דחליפי אי"ה אסורין למחליף וא"כ למה לא פשיט הש"ס מהתם ותימא שלא עמד א' מן הראשוני' ע"ז ולזה נ' בניישב ב' קו' תוס' על רש"י הא' למה כ' רש"י בהיתירא פורתא הרי חמץ עצמו דאוריי' לר"י וחליפי אי"ה דרבנן וכן מאי ראי' מתרומת חמץ הרי לכתחלה אסור למכור ותדע דאלת"ה נימא הרי יוכל לאוכלה ולזה נ' דלרש"י חליפי אי"ה מדאוריי' אסירי ומטעם שנבאר ואדרבא מד' רש"י פ' ר"י בע"א שהביאו תוס' דס"ל דחליפי' דרבנן אדרבא מוכח דס"ל דהוה דאוריי' דהנה מתחלה לא כ' רש"י שם כ"א או דאסור לאתהנויי מניי' ואח"כ כ' לבסוף אחר שכ' קידושין שאני כ' אבל לאתהנויי מדרבנן אסור ולזה נ' דמ"ש בתחלה דאסור לאתהנויי מניי' היינו מדאוריי' אסורין למחליף ואמנם כ' רש"י דכיון דלדידה שרי שפיר מקודשת ואמנם ד' רש"י דמדרבנן גם חליפי חליפין אסורין ומסוגי' דנדרי' וכמו שנבאר וע"ז כ' דמ"מ שרי לאתהנויי מנה דקידושין שאני וכמו שביארו בתוס' ואמנם אם קנה חפץ אחר אסור אפי' מחליפי חליפין

לאתהנויי מדרבנן ומיושב קו' הרא"ש בקידושין דמה הכריח לרש"י לחלק בין קידושין משום דפשיטא לי' הא מנתא וכמו שנבאר ומעתה נאמר דכוונת רש"י בתרומת חמץ עד"ז דאו שנאמר התורה אסרה רק מכירת החמץ אבל לא הדמי' לאחר המכירה או שנאמר דגם הדמי' אם מכר אסרה: תורה וע"ז כ' רש"י בשלמא אם אסרה תורה דמי החמץ א"כ אף דהתם בא זה ואכל חמצו שלא ברשותו מ"מ אין לו דמי' כיון דלא שוה לבעלי' מידי משא"כ אי לא אסרה תורה רק המכירה א"כ אם בא גוי וגזלו מותר ליקח דמיו ומה לי האי מה לי אחרינא ולמה לא ישלם לו האוכל אמנם כ"ז לר"י דהחמץ מדאורייי' אסור אף לאחר הפסח משא"כ לר"ש דרק מטעם קנס אסור דרבנן א"כ דיו אם קנסוהו למכור אמנם אם בלא מכירה בא א' ואכל וודאי חייב לשלם וז"ש רש"י וכר"י:

הוא דאין לו דמי עצים ואמנם התינח אי רש"י דאוריי' קאמר משא"כ אי דרבנן כד' תוס' א"כ שוב לא קנסו רבנן כ"א היכא דמכר משא"כ אי לא מכר כלל למה לא יהא מותר בדמי' וא"כ ל"ק ב' הקו' של תוס' ומעתה נבא לסוגי' דנדרי' דהש"ס ידע שפיר ד' רש"י דחליפי אי"ה חסורי' על המחליף מדאוריי' ומ"מ מיבעי' לי' לרב"ח דלמא דווקא באי"ה דאוריי' דאסרה תורה אף לבעלי' בהם דמי' משא"כ במודר דעל המנדד לבד אסירי' י"ל אם החליפין מותרי' עלי' ובעי' הש"ס למפשט מדתנן גבי אי"ה דאם קידש בחליפין מקודשת וא"צ לחזור ולקדש, והנה חליפי אי"ה ג"כ מותרי' אכ"ע ורק אמחליף אסורין ומ"מ מותר ליהנות בחליפי חליפין וה"נ ל"ש ומה"ט ג"כ אף דכבר שני לי' דלמא לכתחלה הוא דלא הא דיעבד עבד מ"מ הדר פריך לי' מהכא ולמימר דהרי הכא לכתחלה מקרי דהרי עדן לא נהנה ויכול לחזור ולקדש וכ"ז שלא נהנה לא עבר ומשני לי' מ"מ דלמא לעולם אסור להנות בחליפי חליפין וה"ה הכא בחליפין לגבי מנדר אלא דהתם אי עבד עבד בקידושי אשה והן הן ד' רש"י בע"א פ' ר"י ול"ק קו' הריטב"א דלישני הש"ס קידושי אשה שאני דבאמת היינו הך דמשני לי':

ודע דהראש בקידושין לא הי' גורס כלל ברש"י חולין הא דמצינו דמים לחמץ ולזה כ' דרש"י מנדרי' יליף למלתי' ע"ש:

ונשאר עלינו עוד ליישב קו' הר"ן ושאר ראשוני' על רש"י דמאי מצינו דמי' איכא הרי מ"מ לאו בר דמי' הוא ר"ל דהוה מטבע שפסלה מלכות ואי שקיל דמי לאו הייני דמי איסור ונ' דלזה בפרט רמז רש"י שוב במה שסיים וכר"י וה"ק דלכאורה מ"ט אמרי' לר"י דווקא לאו בר דמי' הוא הרי גם לר"ש אסור למוכרו בפסח וגם אסור להשהותו דהרי עבר בבל יראה ומ"מ אמרי' דמקרי דבר הגורם לממון וע"כ צ"ל כיון דאיכא שום צד שיבא לידי ממון מיחייב האוכל לשלומי לי' א"כ לר"י למה לא נימא ג"כ הרי יוכל למכרו

לנכרי וכי חמור המכירה לר"י משהיי' לר"ש ולמה לא מקרי גורם לממון מיהת אלא ש"מ דעכ"פ הדמי' אסורי' לר"י בין תוך הפסח בין לאחר הפסח ואפי' גורם אין כאן ומיושב שוב ג"כ קו' תוס':

ואמנם מה שהביא רש"י בע"א לפ' כן נ' דק' לי' למה לא קאמר הש"ס התם בקיצור למעוטי ערלה וכו' דחליפין מותרין אלא ש"מ דדווקא אם קידש בהם מקודשת לא זולת כ"א בשאר גווני אסורין אמחליף:

והנה מה שעמדנו על ד' הש"ס בנדרי' למה הק' שובי מאחר דתי' כבר י"ל ע"ד שכ' לעיל דהמק' הוה ס"ל אי לכתחלה אסורין לא יהיב לה מידי וש"מ דאף לכתחלה מותרין והתרצן משני לי' דלעולם לכתחלה אסורי' ומ"מ מקודשת וכד' רש"י והר"ן:

והנה בפי' ד' הראב"ד פ"ה מנדרי' במ"ש ואם קידש בגידולין צריך לחזור ולקדש נ' לפ' דהראב"ד דייק לי' מד' הרמב' שכ' ואם עבר ונהנה נהנה פשיטא ומ"ש הכ"מ דאין לוקין הרי בהדי' כ' הרמב' דלא הוה רק ספק ואנא ידענא דאס' אין לוקין אלא ש"מ דאקידושין כ"כ דאם קידש בהם אשה מותר ליהנות ממנה וא"צ לחזור ולקדש והטעם כיון דגידולין לא הוה כ"א ספק ונהי דמספק אסורין מ"מ להרמב' ס' דאוריי' רק דרבנן אסור וא"כ האשה דהיינו חילופי גידולין לא הויא כ"א ס' דרבנן ומותר ליהנות ממנה וע"ז כ' הראב"ד דלא היא כ"א גידולין וודאי דאוריי' ונהי דמ"מ הקידושין קידושין כיון דלדידה שרי מ"מ צריך לחזור ולקדש דהחליפין הו"ל ס' דאוריי' ובס' דאוריי' מדרבנן אסור ליהנות וצריך לחזור ולקדש: והנה מ"ש הלח"מ להק' על הכ"מ שכ' שאני קונמות לק"מ דהכ"מ אגידולין כ"כ דגידולי הקדש אסורי' מהש"ס מחליפין פשוט ואמנם מ"ש הכ"מ בתרומה לא הי' צריך הלח"מ להביא מנדרי' דגמ' ערוכה היא ביבמות פ' הערל הא דרב אשי בדותא דתרומה לא הוה דשיל"מ אע"כ תרומה ט"ס בכ"מ דאטו אתרומה ק' לי' להראב"ד דהרי גידולי תרומה תרומה מי"ח דבר היא בפ"ק דשבת מטעם שמפ' התם וע"כ צ"ל שבועה שהרי הרמב' הזכיר ג"כ שבועה בזה ומ"מ אין ד' הכ"מ עולה יפה דהכא בהשביעו חבירו מיירי ומאי י"ל מתירין שייך הרי אין בידו לשאול עליו וצ"ע:

רש"י בע"א שם עשאן חליפין ל' עשאן ק' לי' לרש"י הרי לא הי' הב"ח שלו וע"ז כ' רש"י מ"ש והכוונה בש"ס ואולי יש לכוין גם בד' רש"י כן נ' דע"כ מיירי שלקח מתחלה הבע"ח מהנכרי ואח"כ נתן לו הע"א דאם לקח הגוי הע"א תחלה לכאורה אין החליפין נאסרין ומה"ט נקט עשאן חליפין כלומר לאתר שמשכן מן הגוי:

סוגי' דחליפי אי"ה ר"פ השוכר את הפועל:

והאי אעפ"י דקאמר הש"ס ר"ל אף דלא הוה מעשה בגופן כמו דמשתחוה לא הוה מעשה מ"מ נאסרי:

הוא ולא חליפי חליפין ר"ל דהאי כי חרם הוא קאי על והיות כל שאתה מהייה ואמנם דווקא הוא אסור ולא חליפי חליפין ומזה מוכח דע"כ כי חרם הוא ולא כגי' רש"א בקידושי' ע"ש:

והנה הטור פסק דחליפי חליפין מותרין וכ' הב"י חד טעמא משום דבדרבנן הלך אחר המיקל וזה תימא דהרי מקרא ילפי' כל שאתה מהייה ואמנם תי' שני א"ש דכיון דקיי"ל בכתובין אין מלמדין א"כ ממילא חליפי חליפין מותרי' וד' הרמב' נ' ע"ד שכ' הריטב"א ליישב קו' תוס' דה"ק הש"ס שני כתובין כי הני דלא הוו ב' כתובי' אין מלמדין וא"כ באמת לא הוו ב' כתובין וש"פ הרמב"ם:

ואמנם ביישוב קו' תוס' דהא תליא אם הא דבשביעית החליפין יוצאין לחולין מקרא ילפי' א"כ שפיר מצא למילף מע"א ומ"מ מהך דרשא נדע זה אמנם מד' רש"י מ' דלא הוה זה כ"א סברא וא"כ שפיר מק' תוס' ולכאורה אפשר לומר דמהיא ילפי' הוא בהוייתה ולא חליפין בהווייתן ומיושב קו' רש"א בקידושין לסוגי' דע"ז האי היא מאי עביד לי' דשפיר איבעי' לי' למ"ש:

והנה עמד במ"ל אד' תוס' ר"פ השוכר את הפועל דלאחר שכבר תי' דשכרו אסור מ' אף לאחרי' שוב הקשו דלמא לכתחלה דווקא והנ' דאין כוונת תוס' ר"פ השוכר במה שתי' דשכרו אסור ח' אף לאחרי' מטעם שכ' בחולין דדומיא דיי"נ קתני כ"א מה"ט דאס"ד דאפועל לחודא אסור א"כ עיקר חסר במתני' דהכי הו"ל למתני פועל שנשכר לעשות מלאכה ביי"נ שכרו אסור ותנא פועל ושביק ואזיל אלא ש"מ דלכ"ע אסור והשתא שפיר הקשו דלמא באמת בשאר אי"ה ג"כ חליפין מדרבנן לכ"ע אסירי אלא דחליפי חליפין מותרין לכתחלה גזרו אחליפין שלא יחליפו עמו וחליפי חליפין מ"מ מותרין דמ"מ לא וחליפי עמו ומה"ט מקודשת שיכולה להחליף:

א"נ דה"ט דעשאו רבנן דומיא דשביעית ובשביעית ג"כ חליפין מותרין אם החליפן ומה"ט הקדימו הך דומיא דשביעית ור"ל דנכנס בשר יצא דגים ול"ק קו' רש"א ומ"מ שפיר תנן מקודשת דבקידושי אשה לא גזרו וע"ז חי' דמ' אף דיעבד ואמנם בחולין דמטעם יי"נ אתי עלה ממילא אין מקום לקו' שנייי':

ודע דממ"ש תוס' בחולין בסוה"ד מבואר דס"ל דאפי' בתרתי דרבנן נהי דלא אמרי' אינה מקודשת מ"מ לא הוה כ"א ספק קידושין וזה תימא על המחבר באה"ע סי' כ"ח שכ' בפשיטות דבתרתי דרבנן אפי' ס' קידושין לא הוה: וסבור הייתי לומר דד' תוס'

בקידושי' גבי חולין שנשחטו בעזרה כד' המחבר דאס"ד דמודו דחוששין לקידושין והוה ס' א"כ אכתי אמאי השוה בברייתא חולין בעזרה לפטר חמור ובב"ח הרי בהני ר"ש מתיר בהנאה ואמנם ראיתי בראש בקידושין שם שכ' בהדי' כד' תוס' חולין וצ"ל דאולי מודה ר"ש דפטר חמור ובב"ח מדרבנן מיהא אסורין בהנאה ושפיר דמי להדדי: והנה מד' הריטב"א שם מ' דבמה שהאריך רש"י לפ' דקו' הש"ס מחיה מתורץ קו' תוס' וצ"ל דה"ק דד' רש"י דנוכל לומר דהך חולין בעזרה דקאמר ר"ש מקודשת היינו בחיה וחיה סגי אי באכילה אסרוה רבנן ולא בהנאה וכמ"ש רש"י מלחא בטעמא:

ודע דבמ"ש בתחלת ר"ל דמ' מדלא קאמר מותר בהנאה וקאמר סתם דרבנן אלא ש"מ דבאמת בהנאה אסור מיהת מדרבנן:

והנה הבי"ש סי' כ"ח הק' דהראש כ' כאן דאם מכר אי' הנאה הוה מעות מתנה אם הכיר בה הלוקח ובב"מ בסוגי' דשבח קאמר דדווקא במקדש אחותו אמרי' זה תו"ד ואמנם נ' דד' הראש דכי היכי דבאחותו משום דאיכא סברא אמרי' דמעות מתנה ה"נ כן כיון דבאמת יוכל ליהנות באי' זה שלא כדרך הנאתן וודאי מעות מתנה יהיב לי' ואין זה דומה להכיר שאינו שלו דיבאו בעלי' ויטלוה ממנו:

והנה התוס' כאן בקידושין לא הק' במתני' כ"א אשלא בדרך הנאתן ולא מאפרן כלל אף דלכאורה מאפרן ק' טפי דשלא בדרך הנאתן לחולה דווקא שרי וה"ט משום דשור הנסקל בב"ח ועוד כיוצא דתנא תנא הן מן הכקברין ואפרן אסור וכיון דבמה שתי' גם אפרן מיושב ניחא להו להק' טפי משלא בדרך הנאתן:

ואפשר דמה"ט מואנו תוס' בתי' הריטב"א שכ' דמ"מ אין לו רשות למכור דלא נתנה בו תורה לבעלי' תורת דמי' משום דאכתי אפרן ק':

ואפשר ג"כ משום דק' להו לתוס' א"כ בתרתי דרבנן:

נמי נימא דאינה מקודשת ולד' הריטב"א צ"ל דהיכא דלאו עיקרו דאוריי' לא הפקירו חכמי' הדמי':

ודע דמתני' דקתני סתם כלאי הכרם דמ' אפי' בחו"ל דלא הוה עיקרו דאוריי' מ' קצת כרש"י דאפי' אין עיקרו דאוריי' אינה מקודשת ואמנם ר"פ השוכר הק' משלא כדרך הנאתן ומאפרן בהדדי ותי' שם צריך ביאור ונ' כוונתן דה"ק דנהי דאם מוכר שוה מנה בפרוטה דהיינו ליהנות ממנו שלא כדרך הנאתן גם המכירה הוה שלא כדרך הנאתן ושריא התינח אם מקבל פרוטה:

או שוה פרוטה משא"כ קנין אשה אף דסגי בפרוטה הוה מכירה חשיבה ומקרי מכירה בדרך הנאתן ועדן מאפרן ק' וע"ז סיימו דבעי' קנין אשה ע"ד שאר קניני' ובשאר קניני'

הדרך לקנות בעד חפץ אפי' יהא אפר אבל אין דרך לקנות בעד חפץ לאפרו דהיינו לכשיהי' אפר:
ואמנם בפסחי' כ"ט ע"ב כ' ג"כ תי' אקו' זאת וצריכה ג"כ ביאור וכוונתם ע"ד שכ' הרשב"א בסוגיין דכה"ג מקרי דשלב"ל ע' ברשב"א שהסביר בטיב טעם:
אמנם לי נ' לתרץ דהא דאפר מותר משום דנעשה מצותו אמנם כ"ז שלא קיים מצות שריפה אין לו זכות באפר כלל:
אמנם מה שלא הרגישו תי' בד' הר"ן דגם שלא בדרך הנאתן לא שרי מדרבנן מיהת כ"א לחולה שאין בו סכנה נ' דעתם דחולה שאין בו סכנה שכיח ובר דמים מקרי משא"כ בדרך הנאתן דבעי' יש בו סכנה ולא שכיח אי נמי דהתם הוה המכירה בדרך הנאתן ואסור ומ"מ מיושב קו' הריטב"א בזה:
ואפשר משו"ה לא הק' תוס' מיד מפיגול דלכאורה בקדשי' גם שלא בדרך הנאתן אסור ובערלה ואינך שרי ולא רצה למתני אלא כלאי הכרם: ומ"מ בסו"ד מיושב מ"ט לא תנא סתם המקדש באיה"נ דס"ד גם ע"ז בכלל: גם מ' מד' תוס' דלר"ש אף דחמץ מקרי גורם לממון מ"מ המקדש בחמץ אינה מקודשת והטעם אפשר דלמאן דמשהה ועובר בב"י מקרי גורם לממון משא"כ לדידה:

בענין מקדש באי"ה פ' האיש מקדש

תוס' ד"ה המקדש ע' תוס' פסחי' כ"ט ע"ב ד"ה אין פודין שהק' מאפרן וכ' בחי' לשה"ג העבר בסוגי' דחליפי אי"ה כוונת תי' לד' הרשב"א דלכשיעשו אפר גופא אחרינא היא אמנם יש לכווין יותר בד' ד' תוס' רי"ד שהק' בפטר חמור ל"ל מקודשת הרי יכולה לפדותו ותי' דלכשתפדה יהא שוה מ"מ עכשיו אינו שוה כלום וזה ג"כ כוונת תוס' דמ"מ עכשו לא נתן לה כלום ובסו"ד שם הקשו דמ"מ משלא כדרך הנאתן ק' ונ' דבמה שסיימו בפסחי' שם התחילו בסוגיין ולא הקשו ב"א משלא כדרך הנאתן לחוד וע"ז תי' מה שתי' וע' ח"מ ובי"ש אה"ע סי' כ"ח שכ' בפשיטות דאם אמר לה בפי' שמקדש באפר או שלא כדרך הנאתן מקודשת ונעלם מהם ד' הריטב"א בסוגיין לענין שלא כדרך הנאתן וד' התוס' פסחי' לענין אפרן וד' תוס' ר"פ השוכר לענין תרוויי' והנה התחלת ד' תוס' שם צריך ביאור דל"ל למידק מדיוקא דסיפא דמקדש בערלה אינה מקודשת הרי בהדי' קתני לה או"ו דאמה שסיימו בסוגיין התחילו בע"א שם דאילו למסקנתם כאן יש מציאות עכ"פ שמקדש בערלה מקודשת או אם יש באפר שו"פ או שלא כדרך הנאתן שו"פ והיינו אם פי' להדי' שמקדשה בכך וע"ז דייקו תוס' שם דא"כ ל"ל דקתני בסיפא

קידש בדמיהן ליפליג וליתני בגופן בד"א אם אין בהם שלא כדרך הנאתן שו"פ או"ו דבכ"ג אינה מקודשת:

ואמנם תוס' בשמעתין מ' להו משום דמתני' נקט כמה נקברין כגון שור הנסקל עגלה ערופה וכיוצא וכמה שגם שלא כדרך הנאתן אסורין כגון כלאי הכרם ובב"ח להכי מסתבר לתנא לחלוק טפי בדמיהן דשייך בכולהו: והנה בביאור תי' שם פ' השוכר כבר כ' בחי' לשה"ג שם ומדברי יובן החילוק בין ד' תוס' לד' הריטב"א בשמעתין דלד' תוס' דווקא קידושי אשה דאיכא דמקדש בדינר או במנה לא מקרי מכירה שלא כדרך הנאתן ואסור משא"כ אם מוכר לחולה שוה מנה בפרוטה למעבד בי' כ"ה הוה המכירה ג"כ שלא כדרך הנאתן ושרי ולד' הריטב"א כל מכירה מקרי כדרך הנאתן: ונ' לי ראי' לד' תוס' פ' השוכר דבכ"ג אסור מדחזי' דכייל תנא ותני נשרפי' ונקברי' זה בתוך זה דבתר דתני ערלה וכלאי הכרם תנא שור הנסקל וכו' דהווי כולהו מן הנקברי' עד דקתני שער נזיר דהוה מן הנשרפין והדר תנא פטר חמור ובב"ח מן הנקברי' והדר חולין בעזרה מן הנשרפין וכן ערלה שרי שלא כדרך הנאתן וכלאי הכרם אסור והדר שור הנסקל שרי בב"ח אסור ש"מ דלהכי כייליהו תנא למימר דכולהו חד דינא אית להו ובין באפרן ובין שלא כדרך הנאתן אינה מקודשת:

באו"ד והא דלא חשוב חמץ וכו' מבואר בד' הראשוני' שכ' דתנא ושייר דלא ניחא להו לאוקמי מתני' כריה"ג דחמץ מותר בהנאה ולולי ד' אפשר לומר דתנא מס' לי' אי כר"י אי כר"ש ואי הוה נקט חמץ בפסח הוה דלא כר"י דמ' הא עבר עלי' הפסח אסור בהנאה ואי הוה נקט עבר עלי' הוה דלא כר"ש וכ"ת הרי גם ר"ש מודה דמדרבנן מיהת אסור והרי גם באי"ה דרבנן לתוס' אינה מקודשת אמנם ה"ד דשל ישראל אבל לא בשל נכרי ואי הוה נקט בהדי' של ישראל הו"א כראב"י:

דגם בפסח יש חילוק בין ישראל לנכרי להכי שבקא תנא ולא תני לה כלל: בסו"ד ע' רש"א שסיים ויש ליישב נ' כוונתו דמ"מ הרי הפקירה תורה השביעית לאחר ביעור ולא מקרי ממונו ולא עדיף ממע"ש דמשום דממון גבוה הוא אינה מקודשת:

בערלה מנ"ל ע' רש"י כוונתו דהגמ' לא מתרץ כ"א דערלה אסור בהנאה ומ"מ הי' אפשר לומר דמקדש בערלה מקודשת וע"ד שכ' תוס' ואי קו' הש"ס הי' מנ"ל דמקדש בערלה אינה מקודשת א"כ לא מתרץ מידי ולזה כ' כי קי' הש"ס הי' מנ"ל דערלה אסור בהנאה: רש"י ד"ה מניין שלא יהנה כ"כ ליישב קו' תוס' ור"ל דהוה סיפא פי' דרישא ואמנם עדן כלל ופרט ל"ל לתני שלא יהנה והכל בכלל ומה"ט באמת נ' שפי' תוס' דרך אחר אמנם כוונת רש"י דהנה כל עיקר קו' התנא משום דכ' לכם ומ' לכל צרכיכם אמנם הרי מ"מ

פרט הכ' בנבלה ומ' דבעי' פרט דומיא דנבילה דכ' בהדי' ואמנם אפשר לומר דדווקא לענין מכירה דהוה הנאה המביא לידי אכילה הוא דבעי' פרט דומיא דנבילה וכה"ג באמת בערלה אסור אמנם באיזו הנאה כ' לכם בצביעה והדלקה:

ושאר ד' רש"י הם ד' תוס' דכד' הנאתן דווקא מיירי דלא עדיפא צביעה מאכילה דשריא שלא בדרך הנאתן וע' תוס' ב"ק ק"א שטת ר"ת ושאר ד' תוס' שם ובסו"ד כ' דשומר לפירי חמור מפירי עצמה לענין משקה היוצא ממנו וכ' שיש לתת טעם נ' כוונתם דהשומר שאינו עומד לאכילה רק למשקה היוצא ממנו מקרי המשקה הפירי משא"כ הפירי עצמו עומד לאכילה חוץ מזתים וענבים שעומדין למשקה:

רש"י ד"ה אי מה קדש ואנן תנן וקידש בדמיהן מקודשת יל"ד אי היינו קו' הש"ס א"כ ל"ל דמייתי כלל ויוצא לחולין ואפשר משום דהא ג"כ ממתני' שמעי' דקתני מכרן וקידש בדמיהן מ' דאף לאחר שמכרן בגופן אסור לקדש: ונ' דגם רמז הש"ס דלא מסתבר דמשביעית ילפי' דאינו יוצא לחולין ותופס דמי' וגם הדמי' אם החליפין יוצאין לחולין כדאמרי' לקמן דשבועי' גופא מקודש ילפי' אלא דאמר קרא היא בהווייתה תהא וא"כ מ"מ עיקר ל' קידש הקדש מ':

מה ת"ל לא יאכל ע' ריטב"א מ"ש לתרץ מבן פקועה ובד' תוס' רי"ד נדחו דבריו דמ"מ הו"ל בן פקועה שחטו קודם שנגמר דינו וכוונת ד' הריטב"א דע"כ לקנוסי בעלי' ציוותה תורה לסקל דאי משום לסלק המזיק דיו בשחיטה וע' ד' תוס' רי"ד וש"י:

ולכאורה למ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה וסגי באיזו מיתה שיהי' רק שלא תהא נבילה והנה בכלל שור הנסקל גם עוף כדתנן ועל תרנגול שיצא להסקל בירושלים במס' עדיות ודלמא משום עוף כ' ולא יאכל אח בשרו ואפשר דמ"מ בשרו אשור קאי ובשר הו"ל למכתב:

א"נ ושפך את דמו מיהת בעוף בעי' וזה לא הוה שייך בסקילה:

כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פי' כ' מהר"ל מפראג בס' נתיבות דמואהבת את ה' אלקיך דכ' בפ' ואתחנן לא פי' דהוא ג"כ דריש לרבות ת"ח דבכלל אהבת ה' לאהוב כל נאהבי' אבל ביראה מלתא אחריתא היא דבל יראת זולתו ית' פחיתות ביראת שמו ואמנם ר"ע מ"מ דריש הכי דס"ל יראת ת"ח היינו יראת התורה והיינו יראת ה' שהיא ראשית חכמה:

רש"י ד"ה כפרה כ' זה ע' רש"ל וכדברי' מבואר בתוס' רי"ד והסביר דאתופס דמי' לחוד הקושי' ומיושב קו' רש"א וע"ש:

דתנא דבי ר"י ולא נקט הש"ס מלתא דרב אשי מלא תאכל כל תועבה דלא אתיא כ"א כר' אבהו דלא תאכל הנאה מ' ואלו לתדבר"י גם לחזקי' א"ש ונ"מ לשלא כדרך הנאתן דלרב אשי שרי דאכילה כ' ולתנא דבי ר"י אסור והכי קיי"ל ומה"ט נ' דנקט הטור ד' תדבר"י ריש ה' בב"ח ולא נקט דרב אשי: ובד' ת"א חזי' תמיהא דג"פ כ' לא תבשל בתורה ובכולהו תרגם לא תיכול והרי חד אבישול קאי':

ונ' טעמא דרב אשי דק' לי' הרי גדי ג"פ אצטריך וא"כ ע"כ משום גדי כ' לא תבשל:

בענין ציפורי מצורע פ' האיש מקדש:

תוס' ד"ה משעת שחיטה וכ"כ הרשב"א ורמז ע"ד רש"י כאן שכ' בהדי' דמשולחת לגמרי שריא לר"י וצ"ל דל' ציפורי במתני' לרש"י משום דגם בנגעו בתים צריך שתי ציפורי' לחטא הבית להכי נקט ל' רבים בין לצרעת אדם בין לצרעת הבית:

אמנם בתוס' רי"ד הביא ממשנה שלימה פי"ג מנגעי' דתנן נשפך הדם תמית המשתלחת ש"מ דהזית דם מתיר למשולחת ונ' ד' רש"י עפ"י מ"ש התוי"ט שם באותה משנה ליישב ד' הרמב' דאף שפסק גבי שעיר המשתלח דאין ב"ח נדחין פסק כהך מתני' משום:

דבתו"כ יליף לה מקרא בדם הצפור השחוטה ולא דם אחר ומעתה י"ל דהא דתנן תמית המשתלחת אין הכוונה כי אסורה כ"א דאסור לשלחה שלא יקחנה מצורע אחר ולא אמרה תורה שלח לתקלה ולעולם שוחטה ואוכלה ואולי האי תנא ס"ל אין שחיטה לעוף מה"ת ולא נקט כ"א תמות וכן מ' לכאורה מדלא תנן אסורה בהנאה כדקתני רישא ומותרת בהנאה אלא ש"מ דגם באכילה מותרת:

והנה בתוס' חדשי' שם הק' על התוי"ט דלמה באמת לא נילף שעיר המשתלח מק"ו מציפורי מצורע דידחה המשתלח ונ' דמידי אריא דבשלמא הכא המשולחת והשחיטה חדא מצוה נינהו דמהאי מקבל הדם ובאידך מזה ותרוויי' להכשיר המצורע אתי והדין נותן שהא' דוחה חבירו משא"כ התם דכ"א מכפר בפ"ע ולא עוד אלא שזה מכפר על טומאת מקדש ומשתלח על שאר עבירות ומהי"ת ידחה הא' מחמת חבירו:

וטעם ד' תוס' דמשולחת אסורה לר"י ע' בכריתות כ"ה ע"א בסו"ד שם וע' עוד לפנינו:

גמ' שחיטה הוא דאסרה לה הכוונה כמ"ש רש"י גבי עגלה מאימת דכיון דקדושה ל"ש בצפורי' אלו וכן בע"ע והזמנה לאי' הנאה לאו מלתא היא א"פ שחיטה הוא דאסרה לה:

ונ' דבאמת למ"ד הזמנה מלתא היא סגי בלקיחה ולא אצטריך ילפותא וא"כ אפי' ר"ל ס"ל הזמנה לאו מלתא הוא מדאצטריך ילפותא:

גמ' כל צפור הפי' לר"י דוודאי מסברא הוה ילפי' מהיקישא דמכשיר כמכפר דתרוויי' אסירי ולהכי אצטריך קרא דמשולחת מותרת וכיון דאתא קרא ואפיק מהיקישא א"כ

גם שחיטה מותרת ולהכי אצטריך קרא לאסור שחיטה אבל לר"ל דהיקישא כדקאי קאי ומשולחת שהתירה תורה בשעת שילוח התירה א"כ למה לי קרא לשחיטה הא ע"ע גם לאחר עריפה אסור ושחיטה דצפור כעריפה דעגלה ומיושב שפיר קו' הרשב"א:

והנה למאי דאמרי' שלהי חולין דהאוכל כזית מצפור מצורע השחיטה עובר בעשה ול"ת א"כ הו"מ לשנויי לעבור עליו בלאו אלא דנ' דלא לה' אהאי לאו דעיקר קרא לעופות טמאי' אתא לכך עדיפא משני לי':

והנה הרשב"א הק' מ"ט לא אמר הש"ס פ' כל הבשר דדבר שנעשה מצותו ומועלין בו הו"ל ג' כתובי' פי' תרומת הדשן בגדי כהונה וצפורי מצורע ולא תי' ונ' משום דהכא ה"ט דמועלין בו דלא לימא דהוה קדשי' בחוץ ואמנם מאחר דבקדשי' אין מועלין לאחר שנעשית מצותו והכא מועלין ידעו שפיר דלאו קדשי' הוו:

וי"ל עד"ז קו' ר"י דלר"ל דמחיים אסירי א"כ דומה לקדשי' ממש א"כ ע"כ לאחר שחיטה ג"כ אסור דלא ליהוי בקדשי' בחוץ:

תוס' ד"ה וזה הנה כאן לא הק' כ"א לחזקי' אמנם בכריתות הקשו גם לר' אבהו דהרי לכ"ע האי לאו לאכילה אתא דהרי עופות טמאי' שרין בהנאה ונ' דעת תוס' בשמעתין דהנה באמת מסקי' בפסחי' מקרא דטמאי' יהיו לכם ילפי' לכם יהי' ויל"ד מ"ט כ' קרא גבי היתירא ל' וטמאי' יהיו לכם כיון דכבר כ' מעיקרא טמאי' הם הו"ל לסיים בתר הכי ויהיו לכם אלא ש"מ לדיוקא טמאי' הוא דיהי' לכם מותרין בהנאה משא"כ טהורי' דהיינו צפור מצורע אפי' בהנאה אסורין:

וע' ברשב"א מה שתי' על קו' זאת:

תוס' ד"ה שחטה וע' ברשב"א ותוס' רי"ד שהק' עיד על רש"י היאיך שייך לומר ונטרפה בשחיטה הא כל פסול בשחיטה נבלה ויעל"ד כיון דבשחיטה נטרפה למה כ' רש"י דלמא בשעת קיחה ראוי' היתה הרי וודאי ראוי היתה ולזה נ' דכוונת רש"י עד"ז דהנה ל' נמצא מורה עכ"פ על טריפות שלא הי' מחברר קודם שחיטה ומ' לי' לר"י דלמה לן למבדק בהאו צפור אחר טריפות הרי לא נצרכה אלא לדמה ותו לא דלא שמע בה מאומה כ"א אחר מיצוי דמה הי' יכול לקוברה ומהי"ת נמצאת אחר שחיטה טריפה או"ו מיירי דע"י שבדק בסימנין כדקיי"ל דשוחט צריך שיבדוק בסימנין מצא במקום שחיטה טריפות כגון נקב בגגו של זפק דהוא טרפה אי נקב בתורבץ הוושט שכ' הש"ך דהוה ג"כ טריפה וא"כ ק' דלמא מעיקרא הי' נקב זה וע"ז משני דמיירי שמצא טריפות בדקין שהוברר שמקודם לכן הי' ומיירי שנבדקה שלא במתכווין וא"ש כל ד' רש"י:

והנה מ"ש תוס' דניטל הכבד ע"כ הוה משעת תולדה ק' להולמו הרי בכזית האחרון תליא מלתא ודלמא אחר קוחה ניטל כזית האחרון ונ' דכוונת תוס' ליותרת הכבד והיינו נוטל דיתר כנטול ויש ראי מכאן דד' תוס' דיותרת הכבד טרפה וע' תוס' רי"ד:

תוס' ד"ה תנאי היא ע' בכריתות מה שתי' עוד ונ' דסברתם כאן דלר"י לית לי' האי היקישא כלל ור"ן לית לי' האי דרשא כלל ומ' להו הכי דאי כמ"ש שם א"כ מאי פריך ר"י לר"ל ל"ל קרא הרי אי לאו קרא לח הוה מוקמי' היקישא כ"א לאחר שחיטה אמנם: השתא דלאחר שחיטה אית לן קרא שפיר יליף ר"ל מהיקישא לאי' מחיים: ונ' ד' תוס' בכריתות דסוגיין דהכא דיליף בעגלה ערופה מכפרה כ' בה אין לחלק בין מחיים לאחר מיתה ומ"מ צ"ע דאטו ר"ל קאמר האי ילפותא דכפרה כ' בה ומנ"ל לר"י להק':

והנה לפי מ"ש רשב"א דהיקישא אצטריך לאי' הנאה ליתא לתי' זה של תוס' שם וז"נ סמיכות דברי' שם דלאחר שכ' זה כ' להק' אי"ה מנ"ל ותי' מה שתי' כלומר דלא תימא כהרשב"א דלהכי אצטריך היקישא ולעולם מחיים לית לן:

רש"י ד"ה רובע כוונתו דהש"ס ר"ל דאף קודם שחיטה משיגמר דינו אסור ואמנם בלא עדים אין גומרין דין ולהכי נקט בעדי':

ע' בריטב"א דמ' לכאורה מדבריו דאף קודם שיגמר דינו אסור והיא תמוה דהרי לאחר שיגמר אצטריך קרא וקודם מנ"ל ונ' כוונתו דלגבוה אסור אפי' עפ"י עצמו או עפ"י ע"א ור"ל משום דמיירי במוקצה ונעבד נקט בתרא רובע ונרבע דאסור ג"כ לגבוה אפי' קודם גמר דין ולהדיוט מיהת אחר גמר דין: רש"י ד"ה לא אמרה תורה וע' בריטב"א מ"ש ליישב ונ' דלרש"י דס"ל דלר"י משולחת מעולם לא נאסרה א"כ א"צ קרא כלל להתירה והוצרך רש"י לומר דקרא אסמכתא ואמנם ד' הריטב"א כד' תוס' וא"כ בשעת שחיטה גם משולחת נאסרה ושפיר כ' הריטב"א דמ"מ קרא אצטריך:

והנה יל"ד לד' הריטב"א ממ"ש בחולין פ' כל הבשר גבי שילוח הקן ליתסר לא אמרה תורה שלח לתקלה והנה התם לית לן קרא ומסברא בעלמא מתירין לאו דלא תאכל כל תועבה וצ"ע:

והנה צריך להוסיף דלכאורה דלמא משום דע"כ בעי' שילוח ואמנם כ"כ המ"ל בזה דשילוח ע"כ לא מעכב כי היכי דלא מעכב בשעיר המשתלח והזי' הוא עיקר:

ובמקום אחר העירותי דאף דבאמת מיד דשלחה ונתערבה בציפורי העולם שריא דכל דפריש מרובא פריש מ"מ לא מסתבר שתצוה תורה לכתחלה על כך ויש לפקפק מזה ע"ד תוס' בסוגי' דמכריזין ד"ה בנמצא ביד גוי בסוה"ד שכ' דכיון דנמצא ביד גוי שרי

ע"כ הא דאמרי' בגד שאבד בו כלאי' לא ימכרנו לגוי מדרבנן ילפי' מה דמ' מסוגיין י"ל דמ"מ הוה דאורייי':

ואורי ד' תוס' דהכא מצוה הוא דהוה ואי יש בזה נדנוד איסור לא עשאה תורה מצוה מזה:

בענין חולין בעזרה ואי"ה דרבנן פ' האיש מקדש:

רש"י ד"ה מה שלו בשלך וכו' ויל"ד א"כ לימא שאני התם דמחיים אסורה בהנאה ונ' ד' רש"י דוודאי אי' הנאה לר"מ ממשליכין אותו ילפי' וכ"ה בגמ' פסחי' פ' כ"ש אמנם אי' הנאה לא מצי' למילף מקמי דידעי' אי' אכילה ואי' אכילה הוא דבעי למילף וה"ק מה התם שחיטה שלא במקומה אינה יכולה להתיר האי' שהי' בה מחיים אף ה"נ השחיטה שלא במקומה אינו יכול להתיר ממנה האי' שהי' מחיים וז"כ הר"מ בתוס' שנתקשה רש"א בדברי' וה"ק דכיון דחזי' מיהת בקדשי' דמיתה מוציא האי' שהי' מחיים ואף דשחיטה שלא במקומה אינו מוציא ה"ט משום דבידי' עקר לה לזריקה משא"כ בחולין דלא בעי זריקה למה לא יהא שחיטה שלא במקומה כמיתה בקדשי':

ושחטו וכו' הכוונה דאותו קדריש כי ישחטו כמו ושחט אותו והאי אותו שפיר מיותר ג"פ ולכך לא אצטריך חד לגופא:

והנה סברת רש"י בסוגי' זו כך היא דהאי קרא בא להתיר בשר תאוה ואמנם בריחוק מקום דווקא והנה מתחלה בהיות איסור בשר תאוה והי' צריכין להקריב במשכן א"כ הי' מקריבין תמימי, דווקא וממילא פשטא דקרא בתמימי' דווקא אמנם מאחר דכ' קרא סתמא וזבחת דהיינו בריחוק מקום מבקרך וצאנך א"כ גם בעלי מומין בכלל אבל חיה מיהת אינה בכלל בקר וצאן אמנם מ"מ איתא בכלל וזבחת כאשר צויתיך דחיה שחיטתה בכלל בהמה וא"כ י"ל אי ליתי לן קרא דגם לענין ריחוק מקום חיה בכלל אמנם מדאי' לן קרא מקרא ילפי' ואמנם עופות דאפי' בכלל כאשר צויתיך אינם דאין שחיטתן מפורשת מן התורה ואפי' למ"ד דאורייי' היינו הל"מ א"כ ע"כ אצטריך קרא וזה ענין כוונת ד' רש"י:

ואם שחט ישליכנו לפני כלבי נ' דאפי' לר' אבהו דהנאה בכלל אכילה מלבד מה שחילק הרשב"א לעיל גבי כל אוכל חמץ דר' אבהו בלא תאכלו הוא דקאמר מלבד זה הכא ל"ק דמהאי וזבחת ואכלת ילפי' אי' איני זבוח וגלי רחמנא בנבילה דאי' זה ג"כ אינו זבוח דשרי' בהנאה א"כ האי ואכלת ע"כ לאכילה בלחוד אתא:

רש"י ד"ה אלמא חולין וכו' נ' דדייק לי' רש"י דע"כ לר"ש אפי' אי' שחיטה לאו דאורייי' מקו' הש"פ לפי' רש"י דמק' כיון דכל ענין חולין בעזרה לר"ש משום:

פסולי המוקדשי' אמאי גזרו גם בחיה שריפה ואמנם תינח אם אי' חולין בעזרה אפי' אי' שחיטה לאו דאורייי' לר"ש משא"כ אי נימא דשחיטה מדאורייי' אסור א"כ גם חיה אסירה

בשחיטה מה"ת ורבנן גזרו על ההנאה או"ו ד' הש"ס דאפי' שחיטה לר"ש אינה מן התורה אלא דק' אש"ס גופא מנ"ל הא ונ' דהנה בפסחי' מסקי' דלר"ש גי"ה אסור בהנאה וא"כ כר' אבהו ס"ל דיליף מנבילה וא"כ אותו מיותר או דיליף מאותו אותו אתה משליך ואי אתה משליך כל אי, שבתורה וא"כ לא מבעיא אי הכי יליף א"כ וודאי גם חולין בעזרה בכלל אי אי חולין בעזרה מדאוריי' א"כ הרי הוא בכלל כל אי' ואי מנבילה יליף א"כ שפיר אין חולין בעזרה בכלל כמ"ש לעיל אמנם כיון דאותו מיותר וחולין בעזרה הוה דומי' דבשר בשדה כש"ש רש"י למה לא נדריש דאסורין בהנאה אלא ש"מ דר"ש לית לי' אי חולין בעזרה כלל דלא דריש כי ירחק וזבחת והן הן ד' רש"י:

ואמנם מה דמ' להש"ס דמדרבנן מיהת אסור היינו משום דנקט לה בחדא מחתא עם בב"ח ובב"ח מ' להש"ס מדרבנן לכ"ע אסור ומדאוריי' הוא דאיכא פלוגתא:

והנה בענין אי"ה דרבנן ע' לעיל בסוגי' דחליפי אי"ה ביארתו דברי' המוקשי' בזה והם ד' המחבר דלר"ת בתרתי דרבנן הוו קידושין גמורין והיא נגד תוס' חולין ד' ע"ב ד' בי"ש שכ' תחילה בפשיטות דאי"ה אין להם דמי' ובסוף מסיק דאם קידש בהם שלא כדרך הנאתן מקודשת אם פי' והנה סותר ד' עצמו וע' בריטב"א גם כ' לחלק בין פסולי עדות דרבנן לאי"ה דרבנן דלא כש"ג שהביא בי"ש שם ואמנם נ' ד' הש"ג בנוים על ד' רש"י פסחי' ה' שכ' דטעמא משום אפקעינהו וא"כ ה"ה פסולי עדות דרבנן: וגם ד' הריטב"א נ' כסותרין דבמתני' פשיטא לי' דאין לחלק בין דרבנן ומסברא הו"ל ופה בסוגיין מפקפק בדבר:

אמנם ד' הלח"מ ג"כ מוקשי' דהרמב' והרמב"ן ע"כ מחולקי' דלהרמב"ן בשעה ו' חוששין לקידושין אפי' בחמץ דאוריי' משא"כ להרמב' ואפשר כוונתו דמ"מ תרוויי' פליגי אסברת רש"י:

ודע דמה שהביא להכ"מ לסבור כן בד' ה"ה הוא דמ' לי' דלשטת ר"ת לק"מ מפ' האיש מקדש וא"כ לי' ה"ה מ' דהרמב' כרש"י ס"ל ואין זה הכרח דיכול להיות כוונת ה"ה בד' ר"ת גופא דיש לחלק בין חדא דאוריי' או תרוויי' דרבנן:

וגם ד' המ"ל מוקשי, שהק' ד' רדב"ז אהדדי ואין להם ענין דבשלמא באי' הנאה כיון דאין להם דמי' א"כ לא הוה איהו בעלי' עליי' משא"כ חצי פרוטה כיון דמן התורה אסורה לגזול ככל חצי שיעור וכמ"ש הרמב' בה' גזילה א"כ הו"ל איהו בעלי', עלייהו כי אייקר ברשותי' אייקר ואין כאן מקום סתירה:

והנה הרשב"א הביא בשם בעלי תוס' דתקרובת ע"ז אפי' אי הוה דרבנן מ"מ עשאו חכמי' דלא ליהוי דמרי' והטעם נ' משום דכל דתיקון רבנן כעין דאוריי' תיקן וכיון דבשאר עניני ע"א הוה לאו דמרי' מדאוריי' א"כ גם בתקרובת עשו חכמי' כן משא"כ בחולין בעזרה

למ"ד לאו דאוריי' אין כאן דאוריי' כלל ומהי"ת לא ליהוי דמרי' וממילא לדברי ל"ק אהך תוספתא מסוגיין דבחולין בעזרה אי לא הוה כ"א דרבנן כיון דהוה דמרי' א"כ שפיר מקודשת מדאוריי' וחכמי' לא הפקיעו בכדי משא"כ בתקרובת דתוספתא ומעתה גם מחמץ לק"מ דבחמץ כיון דבחמץ דאוריי' הוה לאו דמרי' א"כ גם בחמץ דרבנן תיקן רבנן כן ושפיר כ' רש"י דאפקעינהו רבנן ע"י הפקר ואינה מקודשת:

ולולי דמסתפינא הייתי אומר לתרץ מהך דחולין שהק' הרשב"א דדווקא תקרובת ע"א שלא ע"י מעשה כיי"נ ועורות לבובין וכיוצא הוא דלא הוה כ"א דרבנן אבל ב"ח ששחט בה פורתא וודאי מדאוריי' אסור וכ"מ בע"א פ' ר' ישמעאל לחלק לכאורה ע"ש:

והנה תוס' כ' ב' פי' במ"ש רש"י קידושי אשה שאני נ' דמס' להו אי כוונת רש"י ע"ד שכ' הר"ן בנדרי' שם דמ' לי' אי קנסי רבנן בחלופי' ה"ה בחליפי חליפין דאל"כ לא הועילו כלום בתקנתן וע"ז כ' תי' ראשון דאשה ל"ש לקרותה חליפי חליפין כ"א פרוטת מצוה דהיינו פרוטת קידושין משתרשי לי' או כוונת רש"י ע"ד שכ' רש"ל בחולין ותוס' נדרי' שם דהוה כעין לכתחלה דהרי אכתי יוכל לקדש וע"ז כ' משום פו"ר לא גזרו וע' תוס' נדרי' שם מ"ש בזה:

בענין מה שנתקשה רש"א ר"פ השוכר את הפועל במ"ש תוס' דחליפי אי"ה לרש"י הוא כעין חליפי שביעית נ' כוונת תוס' עד"ז דליכא למימר שרצו לדמות חליפי אי"ה לחליפי ע"ז דא"כ גם לאחרי' יהיו אסורי' אמנם דימו אותם לחליפי שביעית דאם החליפין החליפי חליפין אסורין למחליף והם עצמן דהיינו החליפין מותרין למי שנתן בעדן חליפין כדאמרי' נכנסו דגי' יצא בשר ה"ה חליפי אי"ה לאחרי' מותרין והחליפי חליפין גם למחליף אסורין ואף דל"ד לגמרי דהכא מותרין לאחרי' אפי' לא נתן בעדן כלום כה"ג לא גזרו כיון דל"ש:

והנה בענין תמיהת המ"ל אתי' תוס' ר"פ השוכר דלמה:

הקשו עוד בתר דתי' כ"כ לעיל בחי' לשה"ג וכעת נ' עוד דהנה תוס' בחולין שכ' הטעם שגזרו שיהי' החליפין כיי"נ עצמו א"כ ממילא אפי' דיעבד אסור אבל כאן לא כ' מזה כלום ומ' להו דגזרי רק כדי שלא יחליפו עמהם וא"כ סגי אם יגזרו לכתחלה שלא יהנו האחרי' מאותן חליפין ואמנם אם יחליפו אותן החליפין יהיו החליפי חליפין מותרין וא"כ שפיר מקודשת כיון דמציא להחליף ומ"מ לא יחליפו שוב עמהן כיון דהחליפין עצמן אסירי' וע"ז תי' תוס' דמ' לי' שכרו אסור אף דיעבד ורמזתי דברי' אלו לעיל על הגליון:

ובענין ד' הרא"ש בפי' לנדרי' וכן הרשב"א בשם הרמב"ן בחי' חולין שפי' ד' הש"ס בנדרי' דאלכתחלה קמבעיא לי' אי שרי להחליף והראש בפסקי נדרי' והרשב"א בחי' נדרי' דחו

זה דהרי קרא כ' או מכור לנכרי וכן הר"ן בנדרי' שם נ' כוונת המפ' כן דלעולם הש"ס ידע דבשאר אי' אסור להחליף ואמנם מיבעיא לי' אי דווקא בשאר אי' דינא הכי דלאו בני דמים נינהו כלל אבל בנדרי' דאמודר הוא דאסירי אפילו רבנן לא גזרו שלא להחליף או דלמא בנדרי' גם רבנן גזרו אטו שאר אי"ה והנה ד' הפשטן הי' כיון דגם בשאר אי"ה דיעבד מותר מהי"ת גזרו בנדרי' וע"ז דחה התרצן נהי דדיעבד החליפין מותרין מ"מ להחליף לכתחלה מיהת מדאוריי' אסור א"כ שפיר גזרו לכתחלה בנדרים אטו לכתחלה בשאר אי"ה וע' מ"ש לעיל בחי' שה"ג:

והנה בענין קו' רש"א ורש"ל למ"ד חליפי חליפין אסורין נ' דהנה טעמא דהאי מ"ד משום דס"ל ב' כתובי' הבאי' כא' מלמדין ואצטריך הוא ומקמי דנימא דהוו ב' כתובי' הבאי' כא' לא ידעי' עדן דחליפי חליפין אסורין ועדן צ"ע וע' לעיל בחי' לשה"ג:

בענין מקדש בתרומות סו"פ האיש מקדש:

רש"י ד"ה טו"ה כוונתו לד' הכ"מ פ"ב מה' נדרי' שכ' דלענין נדרי' לכ"ע טו"ה ממון ולזה כ' רש"י דלקדש בו אשה דווקא אמרי' הכא דאינו ממון וכלומר לאפוקי נדרי':

רש"י ד"ה כמו שהורמו ע' רש"א ונ' כוונתו במ"ש ויש ליישב דהשתא רבותא טפי קמ"ל דאף דחטה א' פוטרת הכרי מ"מ למ"ד טו"ה אינה ממון פטור מלשלם ולא מהני גם הא דחטה א' פוטרת הכרי:

ובהא דחטה א' פוטרת הכרי ע' תוס' רי"ד ולא ידענא מה ענין הפרשה אצל נתינה הלא בהפרשה לבד ניתקן הטבל אפי' בא כלב ואכלו אם לא דק' לי דמ"מ קאי ונתן אמה שהפריש:

בשכר הבאה ע' רש"א ואמנם הא ל"ק כ"א לפי' הרמב' דר"ל שנותן לה האפר ומקדשה בשכר הבאה שיכולה להרויח אמנם לפי רש"י והראב"ד דמיירי שהיא לריכה להזיח וא"כ זה לא שייך בתרומות לק"מ:

ונ' דהיינו דק' לי' להראב"ד ומשו"ה נחלק על הרמב"ם ואמנם ד' הרמב' נ' דבתרומה כיון דמצות נתינה מ"מ רמיא אבעה"ב אסור ליקח שכרה:

הדרן עלך פ' האיש מקדש:

בעזר צור ישראל עמו מקדש, ונתחיל לבאר פ' האומר בעזר צור עלי גומר:

הכא רבותא קמ"ל ואמנם הרמב' שביק הכא ל' דמתני' ונקט העושה שליח נ' דה"ט משום דרצה להביא ד' הירושלמי הוחזק שליח וכ"ת הא אצטריך הך רבותא דקאמר הש"ס הא כבר ידעי' ממ"ש בהדי' בה' זכיי' ומתנה ע"ש: תוס' ד"ה עני הנה רש"י נ' דלמד למלתא מעני המנקף והראשוני' דחו דהתם מעשה קעביד והן הן ד' תוס' גבי ריצת

הדג דהתם נמי קעביד מעשה והנה הראי' ממציאה שהביא ר"ת שבקו הראשוני' משום דהתם דלמא באמת רשע הוה אמנם מפיאה דמעבירין וודאי ק' וע' בראשוני מה שתי':
וע' תוס' פ' לא יחפור מה שהק' אר"ת מרב חרי ב"ר פ' איז"נ ואין תי' בפ' איז"נ מספיק דהתם לא תי' כ"א דהו"ל לקנות ואהא כ' דלא רצה לקנות אבל בב"מ הק' דיזכה מן ההפקר והוצרכו לתי' אחר דלא כמו שציין שם בגמ' חדשית:
והרב בעל שמן רוקח הק' בהגה' הריטב"א אד' המחבר בחו"מ שהביא דין מלמד בפשיטות והרי לרש"י אין דין זה עולה אמנם ע' בר"ן שכ' דחוץ ממקרקעי עני דווקא וא"כ א"ש דהמלמד עני הוה ואסור ליטול חררה ממנו משא"כ בעה"ב עשיר הוה ומותר ליטול חררה ממנו וא"כ דין זה א"ש אליבא דכ"ע:
ולסיים שיעורי הזמן בדבר אגדה אמרתי כי הני תר אמוראי ר"ג ור"א הורו לנו עיקר קנין התורה הראשון כי התלמיד צריך לעמוד על מצב הלימוד שהדריכו רבו בתחלת לימודו ולא יבנה לו במה לעצמו וע"ז אמר שהע"ה שמח בחור בילדותיך כי בצאתו מבית:
רבו ששם הי' נקרא ילד כי המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו ובא למדרגת בחור שלומד בבחירתו ושמח לעולם בקנין שקנה בילדותו ואמנם לא יספיק לעצמו מה שלמד מרבו כ"א ייגע בעצמו לעמוד בשכלו על עמקות התורה והיינו ויטיבך לבך בימי בחורותיך ובשנים אלו ילך בלימוד התורה בדרכי לבו ועיניו ואמנם איזו מאילו שיפחות יביאהו האלקי' במשפט כי שני' כא' טובים והנה על הראשון אמר ר' אבא לא מסמנא מלתא אם ימכור אדם מקח ראשון שקנה ועל השני אמר ר"ג ושונא מתנות יחיה כי צריך לאהוב יגיעת ופלפול התורה, ז"ש לא מר נחית ולא מר והתלמידי' הבינו ענין זה יקנו לימוד התורה ע"צ היו"ט והוה מתקריא ארעא דרבנן שגדלו בה רבנן ועד"ז יל"פ מאמר ר' יוסי הרבה למדתי מרבותי היינו הקבלה ואמנם מחבירי יותר מרבותי ר"ל כי עיקר הפלפול היא בין החבירי' לא עם רבם כי עם חבירו אדם מפלפל יותר מעם רבו וא"כ מחבירו למד פלפול התורה והוא חשוב יותר מהקבלה שלמד מרבו והנה התורה יש בה חכמה דהיינו הקבלה בינה דהיינו הפלפול ואח"כ הדעת היינו המסקנא אחר הפלפול וזה היא דווקא בהסבר לתלמידי' והיינו ומתלמידיו יותר מכולם והנה עפ"י האמור העיקר בלימוד חבירי' הוא הפלפול וחבירי' שאין פלפול ביני' לא יגיעו אל האמת ואמנם אם יהי' פלפול ביני' שוב ועדר השלם וא"כ ע"כ או העדר השלם או העדר האמת ואמנם כ"ז אם יש ביני' אהבת ניצוח אמנם אם הם רק אוהבי תורת ה' גם שני' יש אתם והיינו שלם רב לאוהבי תורתיך ולא תורת עצמו כ"א אהבת האמת ומ"מ אין למו מכשול כי לא ישאו פנים זה לזה הש"י ישים חלקינו מאוהבי תורתי אמן סלה:

בענין המקדש לאחר ל' יום ר"פ האומר:
גמ' לא בא אחר מהו לא פי' הש"ס ונתאכלו המעות מ' הטעם משום דבאמת גם אם המעות בעין מבעי' לי' דלמא הוו ס' קידושין דהיינו ס' מלוה ס' פקדון ובמלוה אפי' בעין אינה מקודשת:
רש"י ד"ה אם עד שלא תרם פי' דל"ד תרומה לגט דאס"ד גם בתרומה בעי' בטול בפניו אטו בשופטינו עסקי' דאחר שביטלו הבעלי' השליחות יתרומו או"ו דמיירי בביטול שלא בפניו:
וע' בריטב"א מ"ש בענין זה בדיני ממונות ודבריו צ"ע דבשלמא בגט תקנו חכמי' שלא לבטל שלא בפניו אבל בממון כלום תקנו ונ' פי' דבריו דמאחר דאמרו חכמי' ב"ד נזקקין להרשאה ומוציאין ממון ע"ז ע"כ תקנו גם אם בטל המרשה את ההרשאה כ"ז שלא ידע המורשה יהא הפרעון פרעון ע"י הפקר ב"ד:
מתני' בת ישראל לכהן וכו' ע' בר"ן ולי נ' דמהכא מק' ר"ח עלי' דשמואל דאס"ד קידושי שני מתלי תלי וקאי אי ראשון הדר בי' או לא א"כ אמאי תאכל מס' בתרומה ובזה מסולק קו' הרשב"א על הירושלמי מנ"ל לר"ח להק' אשמואל דמהא דתרומה מק' לי':
ובסיפא אפשר דבא לאשמועי' דאפי' שני כהני' אינה אוכלת דבעי' קנין כספו המיוחדת לו:
רש"י ואינה מקודשת לשני' ואסורה לשני' נ' דבא ליישב אליבא דר"י למה קתני ואינה מקודשת כלל כמו שהק' הרשב"א וע"ז תי' רש"י דבא לומר דלשני' אסורה כמ"ש הרשב"א בשם הירושלמי ונעלמו ד' הירושלמי הללו מן הריטב"א שצידד בזה:
רש"י אי תנאה הוה ע' ברשב"א אמנם בריטב"א הביא עוד קו' ע' רש"י דלמה לא נימא דגם היא יכולה לחזור וע"ז לא תי' הרשב"א ומשיב א' מן התלמידים דא"כ האי מעכשיו למה לו למימר וכ"ת לקרובה מאי קרובה שייך כיון דשני' יכולי' לחזור:
רש"י אי חזרה שמא דעתו על אחרת וכו' ד' רש"י אלו ק' להולמם דגם אי תנאה הוה הרי יוכל לחזור בו לד' רש"י והי' אפשר לומר דהאי אחרת שכ' רש"י ר"ל קרובתה דאי היא מקדשי' לי' אין קידושין תופסין בקרובתה באחותה בתה ואמה אמנם כן הו"ל לרש"י לפ' כן ולזה נ' דכוונת' דאם יצא קול שכבר קדש אשה לא תאבה אחרת להתקדש לו:
וצריכא ע' רש"א ונ' דמהש"ס דייק אביי למלתי' דע"כ ה"ט דלא קאמרי' דבאמת רב ושמואל כ"ע סברי משום דוודאי אי האי ס' תנאה ס' חזרה היינו דלכל חד וחד מספקי' שפיר שייך לחלק בין גט לקידושין משא"כ אי הס' היא דהאי לישנא לישנא שאינו מבוחר הוא מאי חילוק שייך בין גט לקידושין ושפיר דייק אביי אמנם אכתי הש"ס גופא

דפשיטא לי' דע"כ הלשון אינו מבורר היינו דהאי שכיב מרע כיון דאמר מהיום א"כ יודע דאין גט לאחר מיתה ולמה יחזור בו ויאמר לאחר מיתה אלא ש"מ דאיהו וודאי דעתו מהיום רשימות והאי דקאמר כאחר מיתה אם ימות ומ"מ גט ואינו גט משום דהל' אינו מבורר:

גמ' ונגזור נמי מהיום אם מתי יל"ד א"כ בטלת לגט שכ"מ דאם גם מהיום אם מתי לא מהני מאי:

מהני והי' מכאן סיוע גדול לד' הרמב' דאם כפלא לתנאי' ח"צ לומר מהיום וא"כ לא יאמר מהיום כלל כ"א יאמר כדשמואל ורבא והתם ל"ש גזירה כלל ולד' ש"ס צ"ל כיון דעכ"פ אינה מתיבמת א"כ מה לי ליבם אם לא יחליץ לה ולאו בשופטני עסקי' דאפי' אם אינו רשאי ליבמה ומאן לחלוץ ושפיר אהני לה האי שכ"מ במה שאין היבם יכול לומר חפצתי לקחתה:

ראיתי בזה דבר תמוה בב"י סי' מ' שתמה על הראש מאחר שכ' דגם להרי"ף לא קיי"ל כאביי מאי איכא בין הרי"ף דפסק כרב ור"ח דפסק כר"י ונעלם ממנו ד' הר"ן שהביא הוא בעצמו בכ"מ כאן דלר"י אפי' אמר השני מכאן ועד מ' יום נמי קידושין תופסי' משא"כ למאן דפסק כרב:

ע' תוס' רי"ד דה"ה בשוין ג"כ לא מהני ומה"ט נ' דנקט אביי שני פעמי' חד לאפוקי מ' יום וחד לאפוקי שוין ומיושב קו' רש"י:

בענין ע"מ כמעכשיו פ' האומר:

מתני' והוא יתן יל"ד לר"י למה באמת לא תנן לכשיתן וי"ל לרמז נתינה בע"כ שמה נתינה למאן דס"ל הכי ואפשר דר"י הכי ס"ל ולהכי קתני והוא יתן כלומר אפי' בע"כ:

א"נ אי מחולין לך לא מהני קתני ג"כ שפיר והוא יתן כלומר דנתינה דווקא בעי' אבל מחילה לא מהני:

אמנם י"ל ג"כ אי הוה קתני לכשיתן הייתי אומר דלר"י אפי' אותה פרוטה שנתן לה לא הוה לשם קידושין כדמ' ג"כ פשט ד' רש"י לקמן וכמו שהאריך רש"א ע"ד רש"י לזה קתני והוא יתן כלומר הפרוטה הוה לשם קידושין והוא יתן ותהי' מקודשת אפי' אם נתינת המאתים זוז הי' בלא עדים כלל אם רק נתן לה הפרוטה בפני עדים ומכ"ש דא"ש ל' והיא יתן לדעת תוס' דלר"י ג"כ ספיקא הוה:

ויש לסייע עוד ד' תוס' מסיפא דקתני מקודשת ויש לו ואמרי' לקמן דגם באין לו ס' מקודשת מיהא הוה מ' דה"ה גבי והוא יתן ברישא דינא הכי דס' מקודשת מיהא הוה מהשתא:

וע' בריטב"א מהירושלמי שכ' כיון דהוא בא לאוסרה עליו להביא ראי' שנתן וק' הרי היא אסורה ועומדת וכ"ת ביבם קאי הרי דעת הירושלמי דאפי' ביבם אסורה להנשא דגם היבם יכול לקיים התנאי ונ' דאסיפא קאי הירושלמי מכאן ועד ל' יום דהתם אם לא נתן תוך ל' יום מותרת: תוך ל' יום ע' בש"ס לקמן מאי בא לאשמועי' ואמנם הי' די אם תנן אם נתן לאחר ל' מותרת ונ' דס"ד ל' יום שלימים בעינן להא אשמועי' דתוך ל' דוקא בעי' ואפי' עדן אין כאן ל' יום שלימים אם נתן אינה מקודשת: רש"י ד"ה אמר ר"ה לכאורה מ"ש רש"י דאם מת קודם שנותנו היינו משום דבגט איכא פלוגתא לקמן אי אמרי' לי ואפי' ליורשי לכ"כ רש"י דבקידושין ל"ש זה דאתן וודאי אמקדש לחוד קאי ואמנם א"כ פשיטא ומאי קמ"ל רש"י בזה והי' נ' דרש"י לא קאמר נתן כ"א נותנו ור"ל אפי' צוה בשעת מיתה ואף דמצוה מחמת מיתה כמסורין דמי מ"מ כיון דאינו קונה עד לאחר מיתה אינה צריכה חליצה אמנם בירושלמי, בהדי' הובא ברשב"א גיטין מי שאחזו שם דלמ"ד לי ואפי' ליורשי ה"ה כאן אם היבם נותן לה המאתים זוז זקוקה לו ושפיר כ' רש"י לאפוקי מד' הירושלמי ומ' כן לרש"י מל' הש"ס לקמן לי אפי' ליורשי כלומר דל' לי הכי מ' אבל אתן וודאי מ' אני אתן ולא יורשי:

גמ' מקיים תנאה ואזל יל"ד הא באם מודה ר"ה והי' נ' סיוע מכאן לד' הפוסקים דבע"מ לא בעי' דיני תנאי והשתא ה"ק ר"ה כיון דתנן והיא א"כ ע"כ התנאי קיים והיינו תנאה הוה ואמאי הא מעשה קודם לתנאי וע"כ משום דע"מ כמעכשו ומקיים תנאה ואזיל:

ולשיטת הרמב"ם דבדיבור ל"ש מעשה קודם לתנאי באמת הי' סייע מכאן למה שפסק הרמב"ם דגם באם נשאת לא תצא דדייק לי' ל' מקיים תנאה ואזיל אלא דק' מ"ט ונ' דמהכא דייק לי' הרמב"ם דבתנאי כפול לא בעי' מעכשו כמו שפסק בגט שכ"מ והיינו דע"כ מיירי הכא לד' הרמב' דהל' כר"מ בכפלי' לתנאי' וא"כ אם ג"כ כמעכשו אלא דמ"מ לכתחלה אין מורין כן חוץ בגט שכ"מ שלא תטרוף דעתו עליו וכמ"ש שם הרמב' ומ"מ דיעבד לא תצא ואם לא כפל הרי התנאי בטל אמנם לד' ש"פ צ"ל דבס"ד לא ידעי' מ"ט דר"ה וסברי דאפי' באם דינא הכי:

גמ' כסיפא למתבעי ע' בריטב"א אמנם ראיתי לא' מן הגדולים שכ' דאם לא נתן לה עד ל' יום יכולה לתובעו בדין או שיפטרנה בגט או שיקיים תנאו וא"כ שפיר קאמר הש"ס ל' למתבעי:

רש"י ד"ה מאי מבינייהו מבואר מדברי' דבא לישב קו' תוס' מדוע לא משני הש"ס כלדעיל ומשו"ה כ' דבשלמא לעיל דאפי' לכתחלה יכולה לקבל קידושין:

קאמר הש"ס הא מלתא לא"ב משא"כ בגט דלכתחלה עכ"פ אינה יכולה להנשא לא בעי הש"ס למימר דאי לא"ב:

רש"י ד"ה לא נחלק מד' רש"י אלו דייק לי' הרשב"א דגם רש"י ס"ל כשיטת תוס' דלר"י ספיקא מיהא הוה אין ד' רש"י לעיל ד"ה לר"י הוו קידושי' מורין כן ולזה נ' בד' רש"י באמת לתרץ קו' תוס' אמנם עד"ז דקו' הש"ס הי' אי ס"ד דע"מ לאו היינו מעכשו א"כ לפלגו היכא דאמר מהיום ע"מ ולמה לו מהיום ולאחר מיתה וס"ל להש"ס דלכ"ע ע"מ לאו היינו אם אלא דר"ה ס"ל דע"מ היינו מעכשיו ור"י ס"ל דע"מ היינו לאחר וא"כ שפיר הוה האי ספיקא גופא במהיום ע"מ לר"י כמו במהיום ולאחר מיתה ושפיר פריך הש"ס ליפלגו בע"מ ע' בריטב"א מ"ש ע"ד קו' תוס' וד' צ"ע דהרי בע"מ כר' קיי"ל ומהיום כרבנן:

בענין שאר דיני תנאי פ' האומר

ע' בר"ן דמ"ש הרמב"ן דהבעל נאמן היינו דווקא בתנאי כאדבר עליך לשלטון דהיא א"צ לידע אם קיים משא"כ ע"מ שאתן לך לא מהימן וא"כ ה"ה ע"מ שאראך לא מהימן ובזה מסולק קו' הח"מ סי' ל"ח דגבי אדבר עליך פסק המחבר דס' אם הבעל מהימן וגבי אראך פסק מ"א דאם אין לו אינה מקודשת וע' בי"ש ואמנם לד' הר"ן א"צ לד' בי"ש כ"א אראך הוה כאתן לך דגם התם צריכה שתדע שקיים התנאי הלכך לא מהימן:

גמ' תנא לא נתכוונה זו וכו' ע' רש"י נ' דמתני' היינו יכולין לפ' הא דקתני על השלחן דווקא קתני דשלחני הוה כשליח בעלמא משו"ה לא מהני אם הראה לה משא"כ אם הראה לה מעות של אחרים כמו מעות פקדון וכיוצא בהא סגי דחזיא דהוה גברא מהימנא להכי קמ"ל תנא דברייתא דשולחני ל"ד ואהא מק' הש"ס א"כ כיון דשולחני גרע פשיטא ואמאי נקט חנא דמתני' שולחני ומשני דתנא דברייתא לא קאמר כ"א דלא נטעי לפ' כן אבל באמת מתני' שלחני לרבותא נקט:

ועד"ז יל"פ גם בסיפא לקמן דאי ממתני' היינו יכולין לפ' דה"ק וודאי בארץ בקעה דבית כור עפר שכיח ע"כ לא נתכוונה לראות משלו והיינו סיפא אבל לעולם ברישא ויראנה אפי' משל אחרי' ומיירי בארץ הרים וגבעות דבית כור עפר לא שכיח ולזה איצטרך ברייתא לאשמועי' דלא כן כ"א גם ברישא משלו דווקא וע"ז פריך הש"ס א"כ האי בקעה דנקט תנא דמתני' פשיטא ומשני שוב דמשו"ה נקט בקעה דמיירי באריסת וזה שכיח בבקעה דאיכא שדות טובא:

ע"מ שיש לי במקום פלוני יל"ד לד' הרמב"ם והרא"ש דאפי' במעות דינא הכי אמאי לא תנא תנא האי דינא לעיל גבי מעות ואמנם לד' הרא"ש בנקל יש ליישב זה דד' הראש

דבקרקע אם אין לו במקום פלוני אינה מקודשת כלל והיינו דקתני תנא דווקא בהאי בבא ואם לאו אינה מקודשת כלומר לגמרי ואמנם כיון דבמעות לא הוה דינא הכי א"כ שפיר נקט תנא דווקא בקרקע להאי דינא משום סיפא ודינא דרישא במעות מסברא ידעי' ואמנם הרמב' שחולק גם ע"ז ק' עלי' בתרתי חדא הא דלא קתני לה לעיל ועוד מאי ואם לאו דקתני הכא דווקא ונ' דהנה ד' הרשב"א דאפי' אם אינו באותו מקום דווקא כ"א קרוב כאותו מקום ג"כ מקודשת ואמנם הפוסקי' נחלקו עליו ע' בר"ן וא"כ היינו דקתני משנה יתירא ואם לאו אינה מקודשת כלומר אעפ"י שהוא קרוב כמקום פלוני מ"מ אינה מקודשת והנה האמתלא שוב לא שייך כ"א בקרקע דבמעות הרי שפיר אם יש לו יכול להראות לה במקום שאמר וא"כ שוב מה"ט נקט תנא להאי דינא במעות דווקא נמצא דלא הרמב' מצי סבר כהרשב"א ולא הרשב"א מצי סבר כהרמב"ם:

וכ' עוד הרמב' דמ"מ הא ס' קידושין אפי' בקרקע דלמא יש לו והביא ה"ה ראי' לדברי' ממעות ביד פלוני דהאי פלוני אינו נאמן ובלח"מ דחה ראי' זו עיי"ש ואמנם נ' כוונת ה"ה עד"ז כיון דחזי' דהאי פלוני אינו נאמן א"כ מ' דה"ה אם הי' אומר ע"מ שקרקע של פלוני שלו והלה אומר לא כי ג"כ אינו נאמן וא"כ מכ"ש אם אומר סתם שי"ל קרקע במקום פלוני אעפ"י שאין א' מהבעלי' שם מודי' לדברי' מ"מ אינם נאמני' שלא יהי' אפי' קידושי ספק ומ"מ יש לדחות אבל ז"נ כוונת ה"ה אשר דברי' לפי הפשט ק' להולמן:

רש"י ד"ה אבל ארעא ע' רש"א אבל לכאורה א"א לפ' כן כמ"ש הרשב"א דכיון דבמתני' לא קתני מידי א"כ מאי צריכותא שייך אמתני' אמנם כוונת רש"י ליישב קו' הרשב"א דאכתי לתני תנא דברייתא אמתני' בתרא וקמא ממילא ידעי' לזה כ' רש"י דאדרבא תנא דברייתי' דייק לי' למלתי' בארעא משום דמתני' קתני ארעא בהדי זוזי מ' דדינם שוה וא"כ ע"כ הי' עלי' להשמיענו תחלה מקור הדין גבי זוזי ומזה ידעי' דארעא מהתם יליף: אלא דאכתי יל"ד מכולא מתני' למה אכפול תנא לאשמועי' דתנא בזוזי וארעא והנה לד' הפוסקי' דהאי דינא מציעא דווקא בארעא שייך או לכה"פ: בארעא דין אחר יש וכמ"ש לעיל בשם הרא"ש א"ש אמנם להרמב' דמשוה להו לגמרי צ"ל משום סיפא אכפל תנא דברישא אשמעי' דמי בעסקא ובסיפא אשמעי' אריסות והיינו אריסי בתי אבות כמ"ש הראשוני':

והנה ע' בראש בפי' לתוספתא שהביא וע' בק"נ דהפי' בדברי' דלמסקנא חזר הראש ממ"ש תחלה דפליגו ר"מ וחכמי' אי ע"מ כמעכשיו או לא ולס"ד הו"מ להק' מהא דאר"י הכל מודים בע"מ דכמעכשו דמי ואמנם למ"ש הראש במסקנא בפי' פלוגתת ר"מ וחכמי'

א"כ פליגו ר"מ וחכמי' בפלוגתת הרמב"ן והרשב"א אם הבעל נאמן לומר שקיים התנאי ומהתימא שלא הביאו הב"י ושאר אחרוני' מד' הרא"ש אלו:

וראיתי עוד לדקדק מדוע שינה הטור ל' המשנה דנקט מנה תחת מאתים דמתני' ונ' דתנא נקט מאתים בהוה דמי שאין לו מאתים זוז לא תשא אותו בתולה דהרי אין לו לפרוע כתובתה ואגב קידושין נקט גם גבי גיטין מאתים ואמנם הטור חש לטועון שיסברו דדווקא מאתים הוה קפידא ומטעם שכ' אבל מנה לא לזה שינה הטור ונקט מנה:

ח"ת בסוגי' דתנאי כפול עיין חבר בן חיים חלק ראשון:

בענין מקדש ומקנה דשלב"ל פ' האומר:

מתני' כסבור הייתי ע' בר"ן ועדן יל"ד כ"כ למה דנקט תנא ונ' דעיקר רבותא לאשמועי' דלא אזלי' בתר אומדנא ולהכי נקט כל הני דבכל חד איכא אומדנא אחרינא בכהנת מיירי בכהן דסתמא מהדר בתר ייחוסו כהונה בלויה מיירי בזר דסכנתא למנסב כהנת כדאמרי' בעלמא או מת או גולה בענוי' מיירי בגברא שאינו נותן עיניו בממון דעשירה פחיתות היא לגבי' ובעניי' מיירי בגברא שנותן עיניו בממון:

ודנקט כאן הא דדשלב"ל נ' לאשמיעי' אף דאמר לאחר דעדיף מכל ל' תנאי כדאמר בירושלמי לעיל מ"מ בדשלב"ל לא מהני להתנאי גם המעשה בטל: לאחר שאתגייר יל"ד כיון דבאותה שעה גוי הוה א"כ הכסף קידושין שנותן לה גזל גוי בידה עכשו והיכא דבהיתירא אתא לידה לכאורה לכ"ע שרי ובמה תתקדש לו לאחר מכן ולכאורה הי' מוכח דמיירי שקדשה בשטר ודלא כתוס' לקמן אמנם נ' דמצי מיירי שקדשה בקרקע וקרקע אינה וגזלת:

לאחר שאשתחרר יל"ד פשיטא השתא גר דבידו מ"מ אינה מקודשת שחרור דלא הוה כלל בידו לא כ"ש ותו סיפא לאחר שימות בעליך ל"ל השתא שחרור דמ"מ אפשר דמפייס למחרי' ומפיק לי' אינה מקודשת הכא לא כ"ש ונ' דתנא הא קמ"ל ל"מ גוי דליתא בקידושין כלל וודאי אינה מקודשת אפי' עבד דאיתא קצת בקידושין גבי שפחה חריפה דהבא עלי' באשם מ"מ אינה מקודשת ואפי' בת ישראל דלעלמא איתא בקידושין והכא חיי בעלה ואחותה מעכב מ"מ אינה מקודשת:

וכן אם ילדה ע' רש"א לקמן ולד' החולקי' על תוס' יש ג"כ ליישב דר"מ לפמ"ש הרשב"א מודה בהא משום דלא עבידי דאתא לכך חלקה כ' בפ"ע למסתמא להא אליבא דר"מ:

רש"י מחובר אינו חייב וכו' ע' ריטב"א מ"ש ליישב ד' רש"י ואמנם ל' שנאסף בכרי שכ' רש"י ל"מ כן ולי נ' דד' רש"י דה"ט דבתלוש קודם שנתמרח דיעבד תרומתו תרומה

משום כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו משא"כ במחובר דל"ש זה אפי' דיעבד אין תרומתו תרומה:

א"נ י"ל דד' רש"י דבתלוש מה"ט דיעבד תרומתו תרומה דהך גמר מלאכה בתלוש לא מבעי' שאינו שוה בכל המינין כדתנן במס' מעשרות אפי' במין א' אינו שוה למשל תולש חטין לאכו' קליות התלישה גמר מלאכה וכן ענבים וזתים לאכילה אמנם חטין לטחון וענבים לגת אחר המרוח בחטין אין תרומתו תרומה כיון דזמנין הוה תרומתו תרומה משא"כ במחובר דלעולם לא חזי לתרומה ואפשר דמה"ט ג"כ לא הק' התוס' מיד מהך דתרומות משנה שלימה משום דנ' להו דאיכא למימר התם מיירי כה"ג שכ' דתורם מענבי על ענבי' אלא דאלו עומדי' לדרוך ואלו לא ול"ק להו כ"כ:

וע' בר"ן מה שהק' ממיקף לאו אחלת חו"ל קאי דאוכל ואח"כ מפריש כ"א אגופא דדינא דמיירי בחלת א"י דשייך בה טהרה:

איתיבי' ל' איתיבי מ' דרב אסי גופי' מק' דאל"כ מתיבי הו"ל וא"כ קשה מעיקרא מ"ט לא פשיט ממתני' ונ' דרב אסי איבעי' לי' אי ילפי' תרומה מקידושין או לא ע"ד הסוגי' ר"פ האיש מקדש ואמנם ר"י דשני לי' כל שבידו לאו כמחוסר וכו' א"כ כללא הוא דנקיט ול"ש א"כ פריך לי' רב אסי שפיר:

משפט כ' בי' ע' רש"י והראשוני' נקטי קרא דושפטתם צדק ובתוס' יבמות מייתי תרווייי' ונ' ד' רש"י ע"ד שכ' הוא בפי' החומש ע"פ ושפטתם צדק דהאי:

ובין גרו או דקאי אבעל דינו ול' גרו דייק דלא כ' גר או דקאי על עסקי דירה כמו ומגרת ביתה וא"כ לא מיירי האי קרא כלל בגר וכ' רש"י עוד ולהודיעו מקצת מצות נ' דרמז רש"י לתי' תוס' דהאי ג' לקבלת מצות ואפשר ג"כ שבא רש"י ליישב ל' הני תלתא דקאמר הש"ס מאי הוי אלא משום דעיקר ג' להודיעו מקצת מצות וע' רשב"א בפ' האשה רבה שכ"כ:

תוס' ד"ה גר דלמא להודאות והלואות וכ"ת א"כ קרא ל"ל ר"ל דבעי' כשר לדין דווקא:

והר' נתנאל וכו' ר"ל קרא דס"פ שלח גבי נסכים אלא שיל"ד כיון דהאי קרא בנסכים כ' דאינן נוהגי' אלא בפני הבית וכי בפני הבית לא יהי' ב"ד מומחים וצ"ע:

ועוד ק' לי' דבפ' רוצחין פ' מסעי כ' ג"כ לדורותיכם וכ' רש"י דבא לומר דסנהדרין נוהגות בחו"ל מדכ' בכל מושבותיכם וא"כ ע"כ לדורותיכם וכ' רש"י לדורות עולם דברוצחין ע"כ מומחין בעי' וצ"ע:

הנותן פרוטה יל"ד פרוטה דנקט ל"ל לימא האומר לשפחתו כדתנן במתני' ואנן ידעי' במאי מקדש ונ' דבא לאשמועי' דוודאי בשטר לא יכול לקדש כה"ג כיון דלא אמר צאי

בו והתקדשי בו דהתם שייך גיטה וידה באים כא' משא"כ כה"ג דנקט ואמנם בפרוטה יכול לומר פרוטה זו יהא פקדון בידך עד לאחר שאשחררך ואז תהי' מקודשת לי בו ושפיר נקט פרוטה דווקא: ואמנם יל"ד מאי קו' דלמא באמת כה"ג מקודשת ונ' דמתני' ק, לי' דקתני סתמא לאחר שאשתחרר מקודשת ומי לא עסקי' בעבד שיש לו גבירה פנויה ואמר לה הכי ולר"י כיון דהיא קבלה הקידושין ובידה לשחררו למה לא תהא מקודשת: תוס' ד"ה אלא מעתה לכאורה בפשיטות היינו יכולין לתרץ דעבד דאינו חייב במ"ע שהז"ג עד לאחר שיחרור הוא דאיכא מ"ד דבעי קבלת מצות משא"כ שפחה דגם עכשו אינה חייבת במצות יותר מבתחלה א"צ קבלת מצות ואמנם תוס' שמיאנו בזה משום דהך פלוגתא התם ביבמות גבי יפה תאר א"כ מבואר מאן דבעי קבלת מצות אפי' בשפחה קבעי אלא שק' מ"מ מאי שייך וצ"ל משום דמעיקרא באונס קבלה צריכה עכשו לקבל המצות ברצון:

וע' ברשב"א מה שהק' מהטפת דם ברית צ"ע כיון דכבר נימול מה לי אם יטיפו ממנו דם ברית או לא וכה"ג כ' בשג"א ה' מילה ע"ד הגמיי' בנימול תוך ח':

תוס' ד"ה נהי הנה לכאורה יש לחלק דלעיל בשפחה מצי לשחררה ע"מ שתתקדש לו משא"כ באשה כה"ג שיורא הוה ואפשר ד' תוס' מדאמרי' פ"ק דגיטין דגם בשחרור בעי' כרות גיטא ע' רש"י שם וא"כ גם בשפחה לא הוה גיטא כה"ג ואמנם אם אומר צאי והתקדשי בו תליא בפלוגתא דר"מ ורבנן בגיטין ב"פ השולח והנה מ"ת לא רצה הש"ס לעיל לשנויי משום דלמ"ד צאי בו והתקדשי בו מקודשת א"כ בידו לגרשה ולקדשה:

ת"כ דר' יוחנן ע' רש"י כוונתו אף דבברייתא בתרומ' תניא ור"י בכ"מ קאמר מ"מ קאמר הש"ס תניא כוותי' לגמרי דל"מ להש"ס לחלק בין תרומה לשאר מילי:

ע' בר"ן שדחה פשיטותא דהרשב"א מכתובות על הא דב' פרוטות ויש להסביר דבריו ע"ד דאמרי' בב"מ מיגו דזכי אמרי' מיגו דאי בעי זכי' לא אמרי' וה"נ כן התם בשדה קודם מכירה הוה מיגו דאי בעי זכי': יתר ע"כ אמר ראב"י וכו' עד לכשיתלשו מכאן הק' הרשב"א על ר"ח דלא קאמר ג"כ לכשתלד וע' בר"ן כי מכח קו' זו הניח ד' הרמב' בתימא ולי נ' דראב"י דנקט לכשיתלשו היינו כי היכי דלא לתרום מן התלוש על המחובר או אפכא משא"כ בקידושין ל"ל למימר לכשתלד פשיטא לכשתלד קאמר וכ"ת כב"ב שם מ"ט בעי ר"נ כשתלד התם כ"ז שאינו בעולם לית לי' זכי' ולא אמרי' גבי' זכין לקטן משא"כ הכא דהאב הוא הזוכה לעצמו ואך דבר הקונה צריך שיהא קצת בעולם וכיון דהוכר עוברה דיו:

רבה אמר ע' רשב"א הדקדוק מפירות שכ' לכאורה אינו דקדוק כיון דצ"ל לכשיתלשו א"כ צ"ל ג"כ פירות דהם הנתלשין:
הא דתניא כך גי' הרשב"א וא"ש אמנם מל' רש"י ותוס' מבואר דגרסי דתנן ול"ק קו' ראשונה שהק' הרשב"א על הרמב"ם ע"ש:
מ"ש הלח"מ דד' הרמב' דהאי וד"ה ללי"ב קאי ארבנן דראב"י ולא כרש"י ק' א"כ מאי אריא למימר כן ללי"ב דווקא הרי גם ללי"ק הי' יכיל ולד' רש"י א"ש:
מה שהק' הח"מ סי' מ' למה פסק המחבר בחו"מ גבי פרה וכאן הביא גם ד' הרמב' דמקודשת נ' אדרבא משום דיש כאן ס' דדינא אמרי' בממונא ספיקא לקולא ואין מוציאין מן המוחזק ואפשר דק' לי' דמ"מ תפיסה מהני וא"כ לד' הבי"ש צ"ל דעכשו הוה ס"ס ואף תפיסה לא מהני ומ"מ צ"ע:
תוס' ד"ה לכשאקחך ע' רש"א ונ' דאדר"י ל"ק לי' ממתני' דדלמא ר"י לא קאמר דלא קנה כ"א ר"ל דיכול לחזור בו אבל באמת אם לא חזר בו שפיר קנה כמו במתני':
וע' בריטב"א מה שתי' ולכאורה לטעמי' אזיל דפליג אד' רש"י וס"ל דבמעכשיו ולאחר ל' אין הפי' שעד ל' יחזור בו אם ירצה כמ"ש לעיל וא"כ שפיר כ' דהאי מעכשיו מהני שלא יכול לחזור בו אבל לד' תוס' ורש"י לעיל אין מקום לחי' הריטב"א דהרי גם עכשו יכול לחזור בו ואמנם למ"ש תוס' ביבמות דבדבר שאין בידו להקנות שאני אפשר לומר דכה"ג גם רש"י ותוס' מודי' בדבר ושפיר י"ל כהריטב"א ותוס' דהכא אזדו לתי' אחר שכ' שם:

בענין שלטון ופועל פ' האומר

ע' בראש"ש מ"ש לדחות ד' תוס' שהביא מהתוספתא דמ' דמיירי בדברי' ידועי' ואמנם לתוספתא זו ממילא מיושב הקו' דהיינו דבא לאשמעי' דצריך לדבר כדרך המדברי' ונכלל זה בואם לאו דנקט תנא אלא דעדן ק' בעועל מאי קמ"ל והנה מד' הרמב' בה' אישות מבואר ג"כ שבא ליישב קו' זו ולהכי כ' אעפ"י שלא הועיל בדברי' כלום ומיושב ג"כ רק שלטון וע' בר"ן כי תי' מתרץ הכל:
בענין ע"מ שירצה אבא פ' האומר:
במתני' רש"י ד"ה אבא אביו של חתן לכאורה לפי מ"ש תוס' לקמן דאף דמת קודם ששמע אנו דנין דוודאי הוה שתיק נ' הייני דווקא באביו של חתן דמה אכפת לי' משא"כ באביו של כלה דעלי' רמיא לא אמרי' כן והיינו דדייק רש"י אביו של חתן:

כ' הד"ן דלקלקולא לא חיישי' ר"ל לגבי אב דליכא איבא אבל גבי בעל זימנין טובא חיישי' לקלקולא:

תוס' ד"ה ע"מ שישתוק מחוסר אמירה שאני נ' כוונתם דאמירה הוה קום ועשה ממש ולכך בעי' שותקיי' התנאי ממש משא"כ ע"מ שישתיק דלא הוה קום ועשה ממש ע' בר"ן ולהכי לא בעי' שיתקיים ממש:

ובתו"י שם דע"כ מיירי שכבר שמע הכוונה נ' דל' מלמדין מ' דקאי אב"ד וכ"ז שלא שמע מאי מלמדין שייך הו"ל למתני משיאין לו עצה די"ל דלא קאי אב"ד:

בענין קו' הבי"ש מגמ' דפ' המדיר דליכא למ"ד דס"ל ע"מ שלא ומחה לכאורה לק"מ דהתם ע"כ מ"ד עכ"פ מקודשת לא ס"ל שלא ימחה דאמאי תהא מקודשת הרי לא מחה ומ"ד רצה מקודשת ג"כ ק' דלמא למחר ימחה וכ"ת כיון דאמר אין לא מצי מחי א"כ יק' שוב קו' הראש דרצה לא הוה דומיא דירצה ואם ירצה היינו לא ימחה ע"כ רצה לא מחה:

ובמ"ש הח"מ ליישב קו' הראב"ד ממ"ש הרמב"ם דלא מיחה מקודשת דקאי אישתוק י"ל ג"כ קו' שניי' של הראב"ד מ"ט נקט הרמב' ואח"כ שמע דבישתוק עכ"פ בעי' שתיקה בשעת שמיעה וממילא כיון דעכשו מלמדין אותו ע"כ ע"ע לא שמע:

ומה שהשיג הראב"ד עמ"ש הרמב' לא רצה אינה מקודשת דפשט הש"ס מ' דע"מ שירצה היינו שיאמר אין נ' דתליא בחילוק הגי' דהראב"ד גריס רישא ומציעאתא בחד טעמא כגי' הריטב"א ושפיר כ' דע"כ ירצה היינו ישתוק ואמנם הרמב"ם גריס כגי' דידן דסיפא ומציעתא בחד טעמא ולהך גי' דייק הרשב"א דע"כ רישא היינו דחמר אין דאל"כ למה לא קאמר רישא ומציעאתא בחד טעמא ע' ברשב"א ואמנם ד' רש"י דאפי' לגי' דידן מוקמי' רישא בישתוק ובהא דמוקי הש"ס דהכא לד' רש"י נ' מסתבר כד' הבי"ש: בענין קדשתי את בתי פ' האומר:

רש"י שניהם נותני' גט להתירה לאחרים נ' כוונתו דלאחרי' הוא דשרי' אם גרשוה שני' אבל מגרש ראשון ונושא שני לא:

חזקה אין אדם חוטא יל"ד וכי בחזקה זו נוציא א"א מחזקתה והכא ל"ש תי' הר"ן לגבי דרב אסי דהתם לכנוס שפיר כ' הר"ן משא"כ הכא ולזה נ' דרב ורב אסי לטעמיי' אזדו דהנה רב ס"ל לקמן דאינו נאמן האב לסקול על ידו ונ' טעמו דס"ל דלגבי דבר שבערוה לא מהימן האב כלל דאין דבר שבערוה פחות משנים אלא מדחזי' דנתנה תורה רשות לאב לרשיא בתי א"כ ש"מ דנאמן לאוסרה בכל ע"א שהוא בידו אמנם מ"מ אינה כא"א גמורה ומה"ט שפיר ס"ל לרב דסגי בהך חזקה ואמנם רב אסי לטעמיי' דס"ל סוקלין על ידו והויא א"א גמורה ממילא לא מהני חזקה דאין אדם חוטא וכ"ת א"כ אמאי קאמר

רב אסי גבי היא אומרת נתקדשתי דאינו נאמן לכנוס דמ' ליתן גט נאמן וכ"כ הפוסקי' ואמאי הרי לית לי' לרב אסי חזקה אין אדם חוטא לא היא כ"א אדרבא בהא גופא רב אסי לטעמא דס"ל לקמן על ידה אין סוקלין וכמ"ש רש"י לקמן דלגבי:

דיבורה וודאי אמרי' אין דבר שבערוה פחות משנים א"כ ה"ט דלגבי דידה שוב אמרי' חזקה אין אדם ובמ"ש נתבאר טעם המחבר דאף שכ' בב"י דלדידן דקיי"ל כרב אסי בעי' בפני האב דווקא בכל זאת בשו"ע כ' טתם עד שבא הרמ"א והגיה בפני האב ונ' ד' המחבר דלכאורה ליתן גט דהשעם משום חזקה אין אדם חוטא לא בעי' בפני האב דכ' דרב אסי לית לי' הך סברא גבי קדשתי את בתי ואמנם אנן לא קיי"ל בהא כרב אסי כ"א דאנן סוקלין ע"י וא"כ שפיר נ"מ אפי' שלא בפני האב לענין ליתן גט:

והנה כ' הר"ן דטעמא דרב אסי דהרי אנו מעמידין אותה בחזקת א"א ואמנם ק' תינח נאמן לכנוס אמנם הרי גם לרב אסי נאמן ליתן גט ולמה יהא נאמן להוציאה מחזקה וצ"ל כיון דאתה מאמינו לכנוס אף אתה מאמינו ליתן גט דהואיל בידו לכונסה ולגרשה אף בידו לגרשה מיד כמו דאמרי' גבי בעל שאמר גרשתי נאמן הואיל בידו לגרשה:

ודע דבד' הר"ן אלו מובני' ד' הירושלמי שכ' עלה דרב אסי ובירושלמי הוא בשם רב דאין למידין ממנה למקום אחר כגון מכרתי שדה ואינו יודע למי וק' באמת הלא גם שם שייך הך דלא חציף דהרי מוכר יוכל להכחישו ויהא נאמן ואמנם בד' הר"ן שפיר מובן דהכא דווקא מהני הך חזקה משום דלא הוה כ"א להחזיקה בא"א ולא להוציאה מחזקתה משא"כ גבי שדה דאתה בא להוציא השדה מחזקתה בחזקה זו שפיר אין למידין ממנה:

והנה כ' ה"ה דטעם הרמב' שכ' האב נאמן לומר נזכרתי אפי' לאחר שבגרה בתו כל שאין בידו שוב לקדשה משום דלא גרע מאחר וק' באחר שייך חזקה לא חציף וכו' משא"כ באב עצמו והשיב א' מן התלמידי' דגם באב שייכא חזקה זו דהרי האי גברא יוכל ג"כ להכחישו ובזה מובני' לי ד' הלח"מ שכ' דלטעם זה נאמן האב אפי' במקום עדים אם אינם יודעי' למי נתקדשה וה"ל לכאורה לכתוב דבפני העדי' דווקא נאמן דשייך לא חליף ואמנם למ"ש סגי בפני החתן לחוד:

והנה הבי"ש הקשה לרב אסי אכתי בשני' דא' מהם וודאי חציף ולא ידענו איזו לא נאמין לשני' ותי' בדוחק והנה לרב אין להק' כן כמ"ש הרשב"א דהא' סובר דאינו חוטא כי חבירו הוא המקדש ואם יגרשנה מותרת לו ואם ישאנה הרי מותר לישאנה אמנם לרב אסי שפיר ק' ונ' דדוקא בראשון שבא אנו מאמינין לו כי האמת אתו מטעם לא חציף משא"כ השני שבא אנו אומרי' מאחר שראה כי בא הראשון והאב לא הכירו א"כ הוא

טוען כי הוא קידשה וממ"נ אם הראשון ישאנה ושפיר ישאנה ואם הראשון יגרשנה א"כ ממילא מותרת לשני שהרי מותרת לכ"ע:

רש"י ותוס' ד"ה אירתותי מרתת מזה הק' הבי"ש אד' הפוסקי' שכ' דאם השני נישאה צריך קידושין אחרי' ואמאי הרי אמרי' דהאי דמגרשה הוא המשקר ולכאורה לק"מ דרש"י ותוס' כ"כ אליבא דרב דס"ל אינו נאמן לכנוס אבל לדידן דקיי"ל כרב אסי לית לן כלל הך סברא:

רש"י ד"ה קדשתי את בתי קטנה והוא אינו יודע למי לכאורה ק' מאי בעי רש"י בזה ולמה לא בעי פי' כן במתני' ונ' דלכאורה הי' אפשר לומר דלאו דמיירי מתני' בגוונא דהאב בעצמו קיבל הקידושין ואינו יודע למי כ"א מיירי בנערה שיוכל האב לעשותה שליח לקבל קידושי' והנה כה"ג שפיר האב אינו יודע למי נתקדשה והיא אינה נאמנת אמנם תינח לרב דהטעם משום חזקה א"כ אף דהאב אינו מכירו נאמן משא"כ לרב אסי דהטעם משום דלא חציף ואם האב אינו מכירו מאי חוצפא א כא ואיהי שמכירו הרי תחפה עליו א"כ מיירי דווקא שהאב קיבל בעצמו הקידושין ובכל זאת אינו יודע למי קדשה ומעתה במתני' דאיכא לפרושי כדרב לא פי' רש"י מאומה דלרב מיירי בנערה שנתן לה אבי' רשות ולרב אסי דווקא בקטנה ע"י עצמו משא"כ עכשו הברייתא דקאי רק לרב אסי שפיר פי' רש"י דע"כ מיירי בקטנה ע"י עצמו ומ"ש עוד רש"י במרתת נ' כוונתו דמסיפא דברייתא דקתני דבדידה לא מרתת ידעי' דבאב הטעם משום דלא חציף וסוף ד' רש"י נ' דבא ליישב דלא הי' די בדידה אם יתירו לו לכנוס ואם יבא המקדש יוציא לזה כ' רש"י דהיא תכחישנו ואמנם א"כ ד' רש"י דנאמנת אם טוענת נזכרתי דלא כהריטב"א: רב אמר סוקלין וכו' נ' לפ' במ"פ לכאורה רב ורב אסי תרוויי' ס"ל דאין דבר שבערוה פחות משנים אמנם תוכח לענין לשויא א"א לסקול ע"י ולזה לא מהני עדותו דא' כלל גבי תרי אלא לענין לשויא חתיכא דאיסופא לחוד הוא דמהימן ואמנם לבתר דהימני' רחמנא לשויא חתיכא דאיסורא א"כ הוחזקה א"א על ידו ממילא סוקלין משום סוקלין על החזקות ע' תוס' רי"ד ואמנם לכאורה הא תליא בפלוגתת הירושלמי עם גמ' דידן דד' גמ' דידן במס' חולין פ"ק דהא דמכה אביו חייב היינו מטעם רוב וד' הירושלמי וכ"כ הרמב' דמטעם סוקלין על החזקות הוא נמצא לד' הירושלמי א"כ הא דאחזקי' לי' דאבוה היינו גופא מטעם חזקה ולמקטל בחזקה זו תרי זמני הא לא אמרי' וזה טעמא:

דרב ואמנם רב אסי ס"ל כגמ' דידן דלאבוה מחזקי' לי' מטעם רוב וא"כ שפיר קטלי' מטעם חזקה ואמנם כ"ז לגבי אב דהתורה אמרה שיוכל להחזיקה משא"כ לגבי דידה דלא מהימנא כלל נהי דמ"מ מטעם שויא נפשה אסורא מ"מ כ"ז שלא הוחזקה ממש

בא"א אין סוקלין דשויא נפשה היינו מטעם נדר והוחזקה נדה דבעלה לוקה היינו משום דהתם רחמנא הימנה מוספרה לה משא"כ כאן ואמנם לפי"ז נוכל לומר דרב דווקא באב ס"ל אין סוקלין משום דתרי זמני לא מצרפי' חזקה משא"כ לגבי דידה ס"ל לרב כיון דהוחזקה הוחזקה וסוקלין כמו בנדה והיינו דאצטריך רב חסדא למימר דא' זה וא' זה אין סוקלין דלא כרב בדידה ולא כרב אסי באב:

תוס' ד"ה לקטלא וצ"ל דמיירי בעדי' פי' בעידי לידה דבעידי סקילה וודאי מיירי קרא את בתי נתתי פי' דהו"ל למכתב האיש הזה לקח בתי: תו"י ד"ה ולא לעונשין ע' רש"א כוונתו דלמא האי ואזדא ר"ח לטעמא לא קאי אבני זה כ"א אבתי והתם שפיר אבוה שייך בגוה דהיינו ע"י עדותו שקדשה ושהיא ראוי' לביאה הו"ל למקטלי' לבועל ולא קטלי':

רש"י ד"ה אין סוקלין נ' דעתו כד' הרז"ה דלא קאי אדלעיל ולהכי נקט זינתה דל"ש גבי נישואין אם אומר של פלוני קידשה דאי כד' הר"א בבעל המאור שם הו"ל לפ' ונישאת לא' ושלא קדשה לו אבי':

רש"י ד"ה בן י"ג וכו' בא ליישב קו' תוס' למה נקט שני' דווקא ולא נקט בני זה גדול דשערות ג"כ בח' משום דלענין נדרי' לא בעי' שערות דמופלא סמוך לאיש דאוריי':

ע' רש"א מה שדחה ד' תו"י ואמנם בש"ס עירוכין ד' ע"א אמרי' גם שני' שיהו שוין ר"ל שני' גדול וא"כ הכא בשמעתין ע"כ לענין שאר עריות מיירי כמו שפי' רש"י ואמנם ע' סנהדרין ס"ו ע"ב דבארוסה לרבנן חייב: בענין קדשתי וגרשתי פ' האומר:

רש"י ד"ה ר"ל דל' גירתתיו אינו מדוקדק דהוא אינו מגרשה אלא משום דע"י שקיבל היא את הגט מתגרשת נקט ל' זה:

לפי מ"ש הח"מ דגם קדשתי' לבד אינו נאמן בגדולה יל"ד למה במציעותא לא נקט ג"כ קידשתי' לבד מה שהק' הח"מ על הב"ח למה לא יוהא נאמן במגו אפי' לאחר כ"ד מיושב בד' הבי"ש:

ומ"ש הריטב"א דאין האב נאמן במגו וכ"כ הר"ן ר"ל מגו דטעון אבל מיגו דשתיק וודאי מהני דאדרבא מהכא ילפי' מגו דשתיק דהיינו הפה שאסור: וכוונת הטו"ז לחלק בין עדות דבעדות אמרי' כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ולהכי בעי' תוכ"ד:

מ"ש רישא ע' רשב"א כוונתו דאמציעאתא לא ק"מ דהתם כיון דגדולה היא ממילא אינו נאמן דנערה כ' בפרשה כמ"ש רש"י לקמן ועיקר קו' אקטנה דסיפא אמנם מד' רש"י סיפא לאו בידו מבואר דמ' לי' דגם אמצעאתא מק' ונ' דרש"י בא ליישב דלכאורה מציעאתא משנה יתירא היא או"ו לגופא אתי דבגדולה לא מהימן:

והא דתנן במתני' כשהיא קטנה והרי הוא קטנה לכאורה שפת יתר היא נ' דבא תנא לומר דלאו דידעי' אנן שהיא קטנה כ"א הכל ד' אביה:
ומ"ש רש"י דאין בידו למוסרה לגוי ר"ל דלא זכתה לו תורה זכות זה ואם מ"מ יעשה הוי כגונב נפש מישראל וזה לא מקרי בידו:
וע' רשב"א בא לתרץ ד' התרצן דמ' לי' דמ"מ מקרי בידו ואפשר לומר ד' התרצן ביוכל לקדשה לא' ע"מ שיגרשנה ומ"מ לא מקרי למסקנא דלמא מ"מ לא יקיים תנאו ואם גם יהי' הקידושין בטלים מ"מ לכהונה לא מפסלא: ויל"ד לפמ"ש רש"י דעיקר השקלא משום פסול תרומה א"כ אמאי לא קאמר הש"ס גרושה לכהן הדיוט דנ"מ ג"כ לענין תרומה וצ"ל משום דר' סימאי נקט אלמנה לכו"ג משום דהתם כ' ולא יחלל:
ויל"ד לר' ישבב האי לא יחלל מאי עביד וצ"ל דעשיי' ממזרי' אין חילול גדול חזה אלא דק' חללה דכ' רחמנא ל"ל בשלמא אי אר' סימאי קאי משכחת חללה בלא ממזרת בחייבי עשה אלא אי טעמא בנפשא הרי כל חללה ממזרת היא וצ"ל לעבור בב' לאוין או משום ס' דס' ממזרת שריא וס' חללה לכהן אסירא:
מצרי ואדומי יל"ד הא אמרי' בסוף מ' ידים דעמד סנחריב ובלבל כל האומות והי' נ' מזה דמ"מ במקומן אסירי מטעם קבוע דלא ימלט דלא אשתייר חד וכל קבוע כמחצה ע"מ דמי והרי במקומן יכול לקדשה ולד' הראש בשו"ע א"ה דס"ל דמצרי בזה"ז אסור ג"כ מיושבי:
בענין יש לי בנים ואין לו אחים פ' האומר:
מתני' אמר בשעת מיתתו יל"ד לאיזו ענין נקט בשעת מיתתו ומ"ש דבב"ב פ' י"נ לא קתני כ"א האומר:
זה בני והי' נ' דמשום סיפא נקט הכי דאפי' הכי דבשעת מיתה לכאורה וודאי קושטא קאמר מ"מ אינו נאמן:
אמנם למ"ש תוס' לקמן דמתני' בעי' דווקא לא מוחזק באחי משום דבשעת מיתה ל"ש בידו לגרשה א"כ הא כדאיתא והא כדאיתא התם דמיירי במוחזק באחי ומשום הואיל ובידו לגרשה קתני האומר כלומר בריא שאומר זה בנו משא"כ במתני' דידן דמיירי דווקא באינו מוחזק קתני בשעת מיתה וא"כ תרוויי' דווקא וא"צ למ"ש הרשב"א דבלא מוחזק באחי מאי קמ"ל דהא גופא קמ"ל דבשעת מיתה בעי' לי' מוחזק דווקא:
רש"י ד"ה בשעת קידושין ולא אמר ע"מ דאי אמר ע"מ א"כ היאיך קאמר ר"נ נאמן לאסור אם נאמן א"כ הקידושין בטלים וממילא מותרת לשוק אלא שיש להשיב דמיירי שכבר בעל וס"ל לר"נ כיון דעבד מעשה אחולי אחלי' לתנאי' אא"כ מתני' גם כרבי לא אתיא

דדלמא התם בהא פליגו ר"נ סבר דאחולי אחלי' ור' סבר דלא אמרי' דלא אמרי' אחולי אחלי' א"כ ממילא אין נאמן לאסור כדכ' ודווקא התם דבשעת קידושין אמר הכי ס"ל לר' הכי משא"כ במתני' או"ו דלא מיירי בע"מ:

אמר רבא נ' להסביר ד' רבא קצת דה"ק דבשלמא התם כיון דבשעת קידושין הבטיחה שי"ל בני' א"כ לא חציף למימר דאין לו עד שעת מיתה משא"כ במתני' דלא אמר מעולם כלום א"כ מאי דוחקי' להמתין עד שעת מיתה וכי ידע מתי ימות אלא ש"מ לצעורא קמיכוין:

רש"י ד"ה נאמן להתיר ע' רש"א מ"ש בסו"ד דבאיכא עדי' למה נאמן מבואר בבי"ש סי' קנ"ו דוודאי מקמי דאמר אין לי אחי' אי איכא עדי' הוא דלא מהימן אבל בתר הכי כיון דכבר האמנתי' א"כ אתי סהדי הרי לא אמרי דאין לו בני':

תוס' ד"ה מה לי לשקר דברי' ק' להבין דאטו עכשו יבטיח לגרשה הלא לא יבטיח אלא עד שעת מיתה והתם מאי רוצה לקיימה שייך ונ' לכוין כוונתם למ"ש הרשב"א דהיא דלמא לא תאמין לו שיגרשנה לאחר זמן וכ"כ הרשב"א ליישב:

ואמנם יש לפקפק מטעם אחר דהיא לא תבטח ע"ז דדלמא בשעת מיתה לא מתרמי לי' ספרא ואמנם אטו השתא היא בטוחה הואיל ועכשו י"ל בני' וא"ל אחי' דלמא ימותו הבני' ויולדו לו אחי' ואדרבא זה בידו וזה אין בידו: וע' בריטב"א כ' גירסתנו אמר דמגרש לה הביאו לרש"י לפ' כו וע"ז סובב ג"כ הענין אשר הריטב"א מיאל ביישוב הר"ן בקו' מגירשתי וממגו במקום חזקה כי לרש"י הוה לכאורה גם הכי מצי טעון וגם לא גרשה עדן ול"ש קלא אי לי' ומשו"ה תי' הריטב"א באופן אחר:

בסו"ד התוס' א"נ ע' רש"א מ' מדברי' דבחזקה א"א חוטא לחוד סגי ולא היא דחזקה א"א חוטא משוי לי' לע"א ובמקום אתחזק לא מהני ע"א: וע' במלחמות להרמב"ן נ' דברי' חסרים דלא יישב בסו"ד הקו' למה לא נקט הרי"ף עדן פלוגתא דר' ור"נ לענין דיבור וחזרה ואפשר דבסיום דברי' חזר הרמב"ן מכל זה והן ד' הרמב"ן ברא"ש לפנינו וצ"ע:

והנה מ"ש הראש ממה דלא תנן כ"א זה בני' ר"ל כי היכי דאכפל תנא בב"ב לאשמיעי' במוחזק באחי' זה בני נאמן ה"נ הו"ל טפי לאשמועי' אין לו אחי' נאמן דהוה רבותא טפי: ודע דכל ד' הראש והרשב"א סובבי' רק על מרכז זה דבי"ל בני' לא מכחיש החזקה ובאין לו אחי' מכחיש החוקה:

והנה מ"ש ה"ה פ"ג מייבום דד' הרמב' דלא קיי"ל בהא כר' אין הכוונה דכר"נ קיי"ל כמו שהבין הלח"מ אלא ר"ל דתנא דידן לא סתום כר' במוחזק באחי' אלא בי"ל בני' לא באין לו אחי':

והנה בענין קו' הראשוני' ממג' במקום חזקה אולי י"ל דהתם דווקא באין אדם פורע תו"ז קמבעיא דהאי חזקה מכח רובא אתיא ולכך איבעיא לן אי עדיף כמגו או לא ואמנם בחזקה דעלמא כי הכא דמוחזק באחי' י"ל מג' עדיף לכ"ע:

וע' תוס' יבמות ר"פ האשה שלם מ"ש לתרץ מיבמות קו' הראשוני': בענין המקדש בתו סתם פ' האומר:

רש"י ד"ה המקדש יל"ד וכי זה דרך קידושין ונ' דק' לי' לרש"י אהא דמסקי' בשמעתין דמיירי דהבוגרת שוותא לאבוה שליח ומ"מ אינה בכלל משום דלא שביק וכו' וק' אם המקדש מ"מ אחרי שידעי כי האב שלוחה מסר לו הכסף ע"ד לקדשה ומה שאמרתי בתך דעתו הי' על בתך הבוגרת ולמה לא תהא מקודשת כיון שקיבל עליו להיות שלוח בתו ואף כי הבי"ש כ' סי' ל"ז בזה בפשיטות דבעי' דעת האב ג"כ לא ידעתי מהיכן פשיטא לי' כיון שהוא שלוחה הרי היא כידה וכיון שנותן לשם קידושין ד' ועד"ז מיושבי' היטב ד' הב"י שם משא"כ לתי' הבי"ש יל"ד התינח לאביי דס"ל בכת:

אחת ליכא ספיקא כלל שפיר כ' הבי"ש ואמנם הרי הרמב' בה' נדרי' וש"פ לא קים להו כאביי וכן מ' ד' המחבר בה' נדרי' וא"כ גם בכת א' הוה ס' ואין חילוק בין כת א' לב' כתית או"ו עיקר החילוק כמ"ש והיינו דכ' רש"י דאי איהו מנפשי' אמר בתך מקודשת לי ואיהו שויא לאבוה שליח וודאי הבוגרת בכלל אמנם סוגי מיירי שהאב אמר לו בתי מקודשת לך ואדעתא דאבוה יהיב זוזי וכה"ג וודאי אלים סברא דלא שביק ואין הבוגרת בכלל:

רש"י ד"ה אין הבוגרת נ' כוונתו דהנה למסקנת הסוגי' אי הוה בוגרת בכלל שתי' מותרת דהו"ל קידושי שאין מסורין לביאה ועכשו שאין הבוגרת בכלל הקטנה אסורה אבל לענין בוגרת אין נ"מ ואמנם כ"מ לרבא אבל לדידן דקיי"ל כאביי דקי' שאין מסורין לביאה הוו קידושין א"כ אדרבה הנ"מ רק לענין בוגרת דאי הבוגרת בכלל גם בוגרת אסורה עד שתקבל ממנו גט ואמנם עכשו שאין הבוגרת בכלל מותרת וא"צ גט:

עד פני הפסח ג' הרשב"א בנדרי' עד לפני הפסח ופי' דר"ל פרוס הפסח ובפסח עצמו כ"ע ל"פ דשרי ע"ש וצ"ל דהא דאמרי' לקמן עד דמפני פסחא להרשב"א הוא מן לפנות ערב כלומר שהפסח מוכין לבא ואמנם אי' ק' הא ק' אהא דתניא כל שזמנו קבוע וכו' ולד' הרשב"א בשלמא בחג שייך פרוס דהיינו לפני אבל בקציר ובציר מאי פרוס שייך וצ"ע:

ומה שפי' רש"י דבאין זמנו קבוע כ"ע ס"ל דלא מחית דבשלמא א"ה שפיר מאן דמודה משום דהו"ל ספק שאינו מתברר בנקל אבל אי אמרת דמאן דס"ל לא מחית הכא מחית מ"ט:

אמצעית בשמה קרי לה ע' רש"י יש ללמוד מד' הריטב"א דא"א לפרושי דשמה חרי לה דהיינו אמצעית קרי לה דבשלמא גדולת חדא הויא וכן קטנה אבל אמצעי' יכולין להיות הרבה וע"כ בשמה ר"ל פלונית כמ"ש רש"י: והנה הרמב' פ"ט מאישות לא הביא כ"א שויתי' שליח ולא הביא נתנה לו כסף קידושין נ' דסברתו דאי לא דנתנה לי לא חציף אינש לשויי' אבוה שליח כדאמרי לעיל מי לא עסקי' דאמרי' בגמ' כלומר דע"כ ההי עסקי': בענין שויא חתיכה דאיסורא פ' האומר:

רש"י ד"ה קדשתיך דשויא חד"א בהודאתו יל"ד שפת יתר שכ' רש"י וגם למה לא כ' בדבורו כמ"ש בגמ' ברש"י לקמן ונ' דרש"י בא לעורר אותנו בזה על ענין גדול דלכאורה יל"ד במתני' דוגמא ל"ל לימא לן כלל שויא חד"א או"ו בדוגמא עצמה רבותא גדולה קמ"ל דהנה שויא חד"א דמתני' לא דמי לשויא חד"א דכולה הש"ס דבשאר דוכתא האוסר אסר עצמו בהדי' במה שנאסר משא"כ בגוונא דמתני' אטו הוא אמר דלאסר בקרובותי' הוא לא אמר כ"א דהיא מקודשת לו ומהני דבורו ליאסר אפי' במה שלא אמר כלל וטעמא מאי והנ' בזה דמזה מוכח דע"כ ענין שויא חד"א מטעם הודאת בע"ד לא מטעם נדר כמו שצידד בשעה"מ ובש"ת ח"א דבשלמא אי מטעם הודאה א"כ כיון דהודה שהיא אשתו ממילא אסור בקרובותי' משא"כ אי מטעם נדר מאי ל' נדר שייך במה שלא הוציא כלל בשפתי' ועוד אי לא ידע כלל דאי' לה קרובות מא"ל או"ו הטעם משום הודאה וז"ש רש"י דשוינהו לקרובות חד"א בהודאתו ר"ל דמהא שמעי' דהטעם משום הודאה ומסתייע זה למה שהעלה בש"ת דשטת רש"י ביבמות כך הוא ועד"ז כיון רש"י גם בגמ' ד"ה וצריכא שכ' וצריכא לאשמועי' דמי שאסר עצמו בדיבורו נאסר ומי שלא אסר עצמו אינו נאסר ר"ל דרישא לגופא אצטריך דאדם אוסר עצמו בדיבורו ר"ל דדיבור בענין זה כמעשה כמו שאם קידש בפנינו נאסר בקרובות ה"נ ע"י דיבורו כן ואמנם מ"ש עוד ומי שלא אסר עצמו אינו נאסר נ' דרמז לן רש"י ליישב בזה דקדוק עצים במתני' דלכאורה הא דהיא מותרת בקרוביו פשיטא מהי"ת יהא הוא נאמן לאוסרה הרי ע"א בהכחשה לאו כלום הוא אלא שהטו"ז ביו"ד קכ"ז הק' למאי דקיי"ל פ' הניזקין דהיכא דנאמן הסופר להפסיד שכרו נאמן ג"כ להפסיד ס"ת מלבד היכא דטעה כגון גבי אזכרה ואמאי באמת לא נימא כאן ג"כ מתוך שנאמן לאסור קרובותי' ע"ע יהא נאמן לאסור קרובותיו עלי' פי' אותה על קרובותיו דאיהו דידעה דמשקר לא צריכא לחוש ואמנם קרובותיו יהיו אסורין לישאנה ותי' ע"ש ובסוגי' דע"א לש"ש כ' ג"כ ליישב ומ"מ היינו דקמ"ל תנא אף דהוא אסור היא מותרת וז"ש רש"י ומי שלא אסר עצמו אינו נאסר ואמנם מזה איכא שוב ראי' דטעמא משום הודאה דאז שייך קו' הטו"ז משא"כ אי מטעם נדר הויא שויא חד"א ל"ק קו' הטו"ז

כלל דמהי"ת יהא אסור מי שלא אסר עצמו ואין כאן רבותא ומדקמ"ל תנא הכי ש"מ דמטעם הודאה אתי' עלה וכד' רש"י:
רש"י במתני' וא"צ גט ר"ל אף דהא לא תנן מ"מ תנא תרתי מגו חדא וכ' רש"י דע"כ צ"ל כן דאס"ד דבעיא גט היאיך שייך לומר מותרת בקרובי' הרי ממילא אסורה דהו"ל גרושת אחיו:
והנה יל"ד ל' גדולה וקטנה למה לא נקט אם ובת ונ' דהא דקאמר הש"ס ס"ד מדרבנן הימנוה לאם ר"ל כיון דמצינו דרבנן נתנו רשות לאם לקדש בתה ביתומה א"כ כי היכי דתורה נתנה רשות לאב וממילא הוא נאמן לומר קדשתי את בתי ה"נ האם עם היכולת נתנו לה רבנן נאמנות קמ"ל וא"כ עיקר רבותא דמתני' בקטנה דווקא דאפי' נערה אינה ברשות האם כלל וא"כ הוצרך למנקט קטנה גבי בת ונקט ג"כ גדולה אגב קטנה לגבי אם:
ועדין יל"ד לאיזו ענין נקט תנא קדשתיך והיא אומרת וכו' הא ענין קדשתיך מרישא ידעי' ולא הו"ל למנקט כ"א קדשתי את בתי והוא אומר לא קדשתי' הקטנה מותרת וכו' ונ' דלרבותא נקט הכי אף דכה"ג יש רגלי' לדבר דליהמנה לאם משום דהא מודה דאותה קידש ואחרי דטב למיתב טן דו ומ"מ היא אומרת לא כי אלא בתי תהא מהימני' קמ"ל דלא:
קדשתי את בתי כ' ה"ה דאף דתנא לא נקט לה כ"א איידי מ"מ נקט צה הרמב' לאשמועי' גוונא דבתרוויי' איכא לאיסורא נ' כוונתו ג"כ ע"ד שכ' למעלה דס"ד כיון דתרוויי' שוי' נפשיי' חד"א לימא בכל חד מתוך שנאסר בקרובות זאת גם בקרובות זאת אסור קמ"ל דלא אמרי' מתוך כלל וכלל ומ"מ הש"ס לא חשיב לי' לרבותא:
מ"ש ה"ה דמ"ש הרמב' דגבי מבקשין אין לו הפסד ר"ל הפסד כתובה כוונתו דהרמב' אשמועי' אגב אורחא דבמבקשין פטור מליתן כתיבה:
בענין מה שהק' הש"ת בסוף ענין שויא חד"א ע"ד הרמב' והשו"ע דאף דפסק' כר"ח דלקטלא לא מהימניני' נא לאב ולא לבת א"כ לא מהני שויא חד"א לעונשין ולמה פסק הרמב' במי שבא ואמר כהן אני ונשא גרושה או נטמא למתים לוקה ומ' משום שויא חד"א המעיין ברש"י לעיל בסוגיין יראה דטעמא דלעונשין לא מהימנינן להו דנהי דלחד"א מצי משוו מ"מ דבר שבערוה לא הוה פחות משנים וא"כ תינח בקידושין דהו"ל דבר שבערוה אי לא ידעי' דקידש איש אותה משא"כ בהאי כהן ל"מ בטומאת מת וודאי ל"ש דבר שבערוה אפי' בנשא גרושה לא מקרי דבר שבערוה כיון דהקידושין נעשו לפנינו אלא משום כהונה אני דנין וכזה וודאי אמרי' דשויא ח""א: בענין מחדש מע"א פ' האומר:

רש"י שני' מודי' לד' העד כוונתו דלכאורה יל"פ דהאי מלתא באפי נפשי' והכוונה דאי בעי' לי' אי בהודאת שני' לא ילפי' כלל דבר דבר מממון והא דנקטא הש"ס בתר הך דע"א היינו משום דר"נ א"ש אשמועי' דאפי' ע"א ושני' מודי' לא מהני לזה כ' רש"י דלא כן כ"א האי בעי' לא הוה כ"א בע"א ושני' מודי' לא זולת ונפקא לי' לרש"י זאת מקו' רבא על ר"נ לקמי' דאף דדייק רבא דע"א מהני במודה מ"מ פשיטא לי' דבליכא עדי' לא מהני מודה וכמ"ש רש"י לקמי' וטעמא מאי מבואר מד' רש"י לקמי' דהאי פשיטא לי' דהך גזי"ש דבר דבר מממון אף דקרא דממון בהכחשה מיירי בערוה ילפי' אפי' בהודאה והטעם נ' דלהכחשה לא צריכה גזי"ש דהרי גם בע"א בהודאה אצטריך גזי"ש דמהימן כמבואר בסוגי' ר"פ האשה רבה א"כ ל"ל גזי"ש דהכחשה בעי' ב' עדי' אלא ש"מ דעיקר גזי"ש בהודאה אצטריך ואמנם הך גזי"ש י"ל על ב' אופני' י"ל דלא ילפי' כ"א דבעי' עדות כי היכי דבעי' עדות בממון אבל לא שצריך להיות האי עדות כהאי עדות דהיינו שני' דווקא כ"א לאפוקי הודאה לחוד דלא מהני אמנם ע"א עם הודאה הוה עדות כי היכי דבממון ע"א מחייב שבועה והכא דל"ש שבועה בעי' הודאה ואמנם י"ל דלכולא מלתא ילפי' מכדי האי דבר שבממון בשני עדי' כתיב ה"נ בערוה בעי' שנים דווקא ואפי' ע"א עם הודאה ל"מ והינו דמס' לי' לר"י זה תו"ד רש"י לקמן ד"ה אי בדליכא עדי' ועד"ז י"ל הרשב"ץ שהביא ב"י אה"ע מ"ב דאפי' אי חוששי' מ"מ לשנים לא חיישי' דק' מנ"ל הא אמנם לד' רש"י שכ' א"ש דנשים כיון דבממון אפי' לשבועה אין אשה יכולה להביא א"כ הו"ל כהודאת עצמו לחוד בלא עדים דוודאי לא מהני וכמ"ש רש"י ועוררני לזה הרבני מו"ה וואלף נ' ואמנם לולי ד' רש"י אלו י"ל דספיקא דר"י דלמא ע"כ לא כ' תורה דבעי' שנים עדי כ"א בגיטין דלהתירה הוא משא"כ קידושין דלאוסרה דלמא בחד סגי וכמ"ש תוס' פ' האשה רבה ד"ה מידי דהוה אטבל לפ' להיפך וכאן מס' לי' לפ' עד"ז משום דעיקר גזי"ש בגט הוא דכ' וי"ל דמקום ספיקו הא דאקילו רבנן בעיגונא בע"א בשלמא אי משכחינן שום דבר ערוה דסגי מדאורייי' בחד אף רבנן הקילו בעיגונא משא"כ אי מדאורייי' בכ"מ בדבר שבערוה בעי' ב' האיך הקילו בעיגונא בדבר שלא נמצא כמותו בדאורייי' ומשו"ה מ' לי' לר"י דע"כ משכחת גם מדאורייי' ע"א בערוה והיינו המקדש בע"א היכא דשניהם מודים ואמנם י"ל דבעיגונא ה"ט דאפקעינהו רבנן לקידושין מני' וע' בנ"י פ' האשה רבה שם ובמ"ש בסוגי' דע"א ליישב דעת זו והינו ספיקא דר"י: רש"י ד"ה מהו הא דתני' ר"ל אף דאמר ר"י דמ' משמי':

דנפשי' הכא ע"כ כי הכא תנא לה משמי' דרבי' דאי משמי' דנפשי' האיך לא ידע מאי קאמר אי בהכחשה אי בהודאה אלא ש"מ הא דתני' כלומר דתני לה מאחריני:

אין ולא ע' רש"י ר"ל לאו דתחלה קאמר אין ובתר הכי לאו דא"כ לא הוה רפיא בידי' כ"א מיהדר קהדר בי' כ"א פעמי' אמר הכי ופעמי' אמר הכי: מאי לאו בע"א הק' הלח"מ לד' תה"ד דמחלק בין אם היו הקידושין בע"א או שאמר ע"א שנתקדשה בפני ב' לישני לי' דכה"ג מיירי וע"ש מ"ש דתי' הש"ס עדיף דאשמועי' דכה"ג אפי' ע"א ל"צ ואמנם לדעתי אדרבא כה"ג אפשר לרבא אפי' אמכחיש אסורה וכ"מ ד' תה"ד שם וא"כ ל"מ משני הכי דא"כ למה היא מותרת:

בפני פלוני ופלוני יל"ד לימא סתמא בפני שנים ונ' דלכאורה מ"ט לא עלה ע"ד רבא לתרץ הכי ונ' דרבא מ' לי' דאם אומר נתקדשה בפני ב' והלכו למ"ה קרובי' צריכין לחוש דלמא היום או למחר יביא שנים מן השוק ויעידו שכן הי' ומה להם בהכחשתה ומשו"ה משני לי' דמיירי שאומר בפני פלוני ופלוני וכיון שהוא אומרת דלהד"מ ממילא אין קרובי' צריכין לחוש לדברי':

ולנה בפונדקי כ' רש"י לאחר זמן ר"ל משום דבגט ישן פליגי התם ג"כ בי"ש ובי"ה והיינו שנתיחד עמה קודם נתנה ואמנם הך מתני' מיירי לאחר גירושין:

ולטעמיך הנה מלשון איתיבי' מ' דקאי ארבא לעיל י"ל דולטעמיך ר"ל לדבריך דלקמן פליגי אביי ורבא באשתו זנתה בע"א וכ' תוס' ביבמות דטעמא דאביי דברגלי' לדבר סגי בע"א ורבא לא ס"ל הכי וא"כ לטעמי' דאביי ל"ק מ"ש ארוסה מ"ש נשואה דבארוסה ליכא רגלים לדבר לא סגי בע"א משא"כ בנשואה דלבו גס בה והיינו וליטעמיך דקאמר הש"ס לדבריך דלא מחלקת בין איכא רגלי' לדבר לליכא מ"ש ארוסה:

דאיכא סהדי להאי כ' רש"י שנתקדשה לו כוונתו לכאורה לד' הראב"ד דלאו דמיירי שמעידי' שהיא אשת א' מהם דא"כ הו"ל כמאן דליתא ונ' כוונתו דסוגיין לכ"ע אזלא אפי' לר"ח דס"ל בהדי סהדי שקרא ל"ל כלומר דא"צ לדחוק דסוגיין דווקא כר"ה וז"נ כוונה רש"י ג"כ דאנתקדשה הוא דאיכא סהדי ומ"מ אינם מכחישין זא"ז וע' בזה ברשב"א והנה זה ק' ג"כ אד' תו"י שהביא רש"א שכ' דע"כ לא מיירי דאית לה ג"כ סהדי וק' דהרי ל"צ סהדי כ"א אחבילה ולא אכולא מלתא ומכ"ש דע"כ המה ג"כ אין להם עדים אכילא מלתא דא"כ היו צריכין לשחרר זא"ז דגרע משני' אומרי' נתקדשה דאית לה חזקת פנוי' משא"כ כה"ג כיון דאין אנו מכירין בהם אין להם חזקת בן חורין וצ"ע:

רש"י ד"ה גובה כתובתה וכו' הנה לפי פשוטו כוונת רש"י כמ"ש הרשב"א לאפוקי מהרמב"ן דס"ל חולקין והיינו משום דק' לי' מ"ש מן החבילה דקאמר אלא ש"מ דצריכה לגבות קודם חלוקה דווקא ולזה כ' רש"י דאינו כן כ"א אדרבא חוץ ממנה אי וא' גובה כ"א החבילה מנחת עד שיבא אלי' ורק היא גובה כתובתה ממנה וזה תו"ד הרשב"א ע"ש:

מאי לאו בע"א יל"ד לישני לי' שוב דמיירי ע"א אומר שנתקדשה בפני ב' והלכו למדה"י ומזה הי' נ' דהנה כל האמוראי' לעיל סיימו בדברי' ואפי' שניהם מודים לבר מרבה בר"ה דלא מסיים בה הכי ומ' דס"ל דבהכחשה אתמר והנ"מ דאי אפי' בשני' מודי' א"כ עיקר טעמא דבעי' קיום הדבר בשני' וא"כ אי ע"א אומר שנתקדשה בפני שנים מהניא עדותו משא"כ אם במודי' מהימן וא"כ בהכחשה ה"ט דע"א בהכחשה ולא כלום היא ואפי' אי מעיד שנתקדשה בפני שנים לא מהימן בהכחשה:

והנה קו' הרשב"א על הירושלמי למה השני ניטל חלק מן החבילה הרי הודה שהי' עבד ומה שקנה קנה רבו י"ל דהירושלמי אזיל למ"ד בשטר ע"י אחרי' נמצא שני' משחררין זל"ז בב"א ואין כאן מודה יותר מחבירו:

רש"י ד"ה ותסברא נ' כוונתו דלאו דכוונת הש"ס ע"א בהכחשה ר"ל שהבע"ד מכחיש לי' דא"כ למה לא מק' הש"ס לעיל עלי' דר"י דרפיא בידי' ותסברא בהכחשה אתמר ע"א בהכחשה צריכה למימר או"ו דלגבו הכחשת בע"ד ל"ק דהנה אנן מממון ילפי' ובממון אף דמכחיש לי' בע"ד מיחייב שביעה והכא דשבועה לא שייכא ממילא אסורא מספק ואמנם לזה כ' רש"י דהכא מידי אחרינא איכא דאיכא סהדא דמכחיש לי' והוסיף רש"י דנהי דנוכל לומר דבממון עד המסייע לא פטר משבועה ה"ט משום דע"י השבועה איכא לברורי האמת אבל הכא דל"ש שבועה ליכא למימר דנואסר מכח האי סהדא מספק כיון דאיכא סהדא דשרי לה מכח דמכחיש לי':

ונ' ד' המק' דהכא לא הוה הכחשה גמורה כיון דלא מסהיד כ"א שנתקדשה ותו לא וכד' הראב"ד ואפשר גם הראב"ד להכי כיון דע"כ המק' הכי מוקי לה דאל"כ אטו לא ידע דע"א בהכחשה לא מהני:

אי מה להלן הודאת בע"ד מזה מוכח דר"כ ור"פ במודי' פליגו ומהכא כ' הרשב"ץ דבהכחשה גם הסמ"ג מודה דכיון דגם ר"כ לא קאמר כ"א במודי': רש"י ד"ה הודאת בע"ד כלומר דאהודאתו נשבע ואי הודאתו לאו הודאה למה נשבע ואמנם כוונת רש"י בפסוק זה דליכא למימר דר"א מסברא קמק' דס"ל בממון הודאת בע"ד סברא הוא דא"כ היאיך לא עלה ע"ד לחלק בין חד לאחרי' דהתם לא הוה שוב סברא או"ו כ"א מקרא קיליף:

רש"י ד"ה חד לאחרי' ע' רשב"א ונ' ליישב דנהי דעכשו אין להם קרובי' הרי ברבות הימי' יהא להם קרובי' דאם אין הקידושין קידושין ל"מ אם נשאת לאחר דנ"מ בבני' אפי' אם נשאר תחתי' אם אין הקידושין קידושין הוי כאנוסת אביו ומפותתו דנ"מ טובא לענין קרובי':

ומ"מ רש"י לא רצה לפ' כפשוטו משום קו' הרשב"א:

ואמנם מ"ש הרשב"א משובר ע' רש"י ב"מ שם מ' דהשובר עצמו היינו מחילה ועדיף מנה כמבואר פ' אעפ"י דכותבת התקבלתי מהני טפי ממחילה ע"ש: ובענין קו' הרשב"א מכ' בכ"י לכאורה הא ר"מ פליג שם וקאמר הוולד ממזר ולת"ק עי"מ כרתי ולא בעי עדי' אא"כ אמאי לא תנשא ועוד ר"מ גופא לא קאמר כ"א משום דמשנה ממטבע ולא מדינא אלא דלשטת תוס' בגיטין פ' המגרש דגם לר"מ בעי' עי"מ לק"מ דמשום דבר שבערוה יהי' עי"מ: והנה הני תרי אמוראי דמס' להו נ' טעמם דמדאסקי' במקדש בע"א אפי' שני' מודי' לא מהני טעמא מאי אי הטעם משום דגם בממון כל קנין בעי שני' ושפיר ילפי' דבר שבערוה מני' בגזי"ש ובהא גופא אסתפקא לי' לר"י ופליגו בה ר"פ ור"כ או דלמא בממון לא אברו סהדי אלא לשקרי ובקידושי' הטעם כדכ' לעיל דלהכחשה ל"צ קרא:

וע' בריטב"א מה שהביא ראי' דאפי' מחיים מטלטלי' לרבנן לא משתעבדי לכתיבה ממשביע עידי קרקע אף דהתם בעידי מיתה ע"כ אי מחיים מטלטלי' משתעבדי לכתובה א"כ מ"ש כתובה ומ"ש בע"ח הא לאח"מ גם לבע"ח לא משתעבדי אלא ש"מ מחיים קאמר:

סוגי' דע"א נאמן באיסורין מה"ק לש"ש תרכ"ב

גיטין נ"ד מתני' יל"ד המפגל הו"ל למימר כי היכי דתני' לעיל המנסך למאי הל' נקט הכהני' שפגלו במקדש ונ' לתרץ בזה על ב' אופני' דהנה הש"ס בנדרי' ל"ו בעי למפשט מהכא דכהני שלוחי' דרחמנא מדלא מצי א"ל לתקוני שדרתיך ודחה הש"ס דקרא כ' אמנם למסקנא הרי קיי"ל שלוחי דרחמנא א"כ ע"כ קרא לדרשא אחריתי אתא וא"כ י"ל דווקא במקדש דזר פסול התם יכולין לפגל וגם במקדש דווקא כהני' אבל בבמה אפי' כהני' ובמקדש זר בשחיטה דלא שייך שלוחא דרחמנא אינם יכולין לפגל דא"ל לתקוני שדרתיך:

אמנם לר"י דס"ל דהיזק שאי"נ מה"ת פטור ורבנן קנסו שלא והא כ"א הולך בלא"ה א"ש דוודאי במטמא ומדמע ומנסך שייך זה וכן בפיגול במקדש דכהני' מעצמן זכו בו משא"כ בבמה או בזר בשחיטה כיון דהבעלי' יכולין למקריב בעצמן א"כ ל"ש שלא יהא כ"א הולך וממילא לא גזרו רבנן והיינו דקתני דווקא כהני' במקדש:

ואמנם ע"ד אחר יש ליישב מ"ט לא כייל תנא בקיצור המפגל בהדי המטמא וכו' דלעיל נ' דהנה הראב"ד הק' ע"ד ר"ת דע"א שאינו פועל אינו נאמן בלא הודאת בעלי' א"כ מאי קאמר חזקי' לעיל שוגג פטור כדי שיודיע' הרי אם יודיע לא יהא נאמן והנה באמת גם לר"י ק' קו' זו דלד' ר"ת צ"ל דשוגג דווקא בהודאת בעלי' אסור וזה דוחק ומ"מ ד' הראב"ד

להיפך מר"ת דאדרבא ע"א דעלמא נאמן בכל ענין בלא הכחשה ופועל גרע דבעי' בידו או אשכחי' וא"כ שפיר לא רצה התנא למכלל מפגל בהדי אינך דבמפגל יש חילוק כדקתני בבריי' דכל כהן המפגל פועל הוא משא"כ במטמא וכו' דמיירי בע"א דעלמא אין חילוק: ואמנם לד' ר"ת צ"ל ביישוב קו' הראב"ד דמיירי בשלח אחוי וכ"ת במנסך מאי שלח אחוי שייך י"ל דחזקי' ס"ל כמ"ד מערב ומ"מ שוב לא יוכל תנא למתניי' בחדא בבא דהנך דלעיל בעי' שלח אחוי ואי לאו אי אמר אינו יודע לא מהימן בשוגג כיון דפטור מלשלם משא"כ במפגל דהוי"ל פועל דעדיף בכ"ג נאמן:

ומ"מ בין למר ובין למר הא דלא קתני שוגגי' פטורי' משום דסמיך אדלעיל דמ"ש אמנם הא דמזידין חייבין הוה רבותא ומאי רבותא י"ל דלכאורה הוה ס"ד דליהוי כדינא דגרמי כמו דן את הדין וטימא את הטהור דלמאן דלא דאין דינא דגרמי בעו' ערבו עם פירותי' וכיוצא דווקא קמ"ל דכה"ג דהכא לא הוה דינא דגרמי וטעמא מאי דהאי דיבור חשיב מעשה כמו חסמה בקול דהוה מעשה אמנם י"ל דלר"י גם לר"מ הוה רבותא כיון דלר"י כל היזק שאי"נ קנסא הוי ודינא דגרמי גם לר"מ הוה קנסא א"כ ס"ד קנסא לקנסא לא עבדי' קמ"ל אמנם באמת י"ל דמצד הדין יהא פטור אמנם משום:

דאי פטרת לי' הני כהני קפדני ובכדי יפגלו ע"כ הוצרכו לתקן הכא והיינו דקתני בברייתא עלה דמתני' דהכא דווקא מפני תיקון העולם ואמרי' לעיל דלר"י אמזודין חייבין קאי דהיינו דאף דלכאורה ליהוי קנסא לקנסא קמ"ל דהכא ע"כ קנסו מפני תיקון העולם ואמנם באמת יש לחלק בין שחיטה לזריקה דבשחיטה דקעבד מעשה אף דהפסול ע"י מחשבה לא גרע מהא דאמרי' גבי שוחט בהמת חבירו לע"א דעבד בה מעשה אסרה משא"כ בזריקה דלא עבד שום מעשה בגוף הבהמה א"כ שפיר שייך לקרותו דינא דגרמי והנה משחיטה ואילך במקדש מצות כהונה והיינו דקתני הכהני' שפגלו במקדש כלומר אפי' בהני עבודות דבעי כהן דהיינו קבלה הולכה וזריקה דלא עבד מעשה בגוף הזבח מ"מ הקרבן פיגול ומזיד חייב ומ"מ לא תנא תנא בהדי' מפני תיקון העולם משום דשחיטה אין כאן תיקון העולם דעבד מעשה ובברייתא אדיוקא דכהני' במקדש דר"ל משחיטה ואילך דליכא מעשה קאי והתם אשמעי' דמפני תיקון העולם הוא דהוה:

הי' עושה עמו ונ' דל' עושה עמו ק' לי' לאביי דמ' דעדן עושה בהן ולהכי מוקי לברייתא שעדן בידו ורבא ק' לי' ל' יום פלוני דקתני סיפא דמ' שהוא זמן טובא וע"כ משום אשכחי' ולא א"ל נקט הכי:

והנה כ' רש"י דבידו היינו לפגל נ' דק' לי' לרש"י כיון דעיקר קו' הוה מסיפא א"כ הו"נ לאביי לשנויי כל שאינו בידו כדקאמר רבא סיפא דאשכחי' וכו' אלא ע"כ אבי' גם ברישא

חידש לנו דהא דנאמן פנינו דווקא כל שבידו לפגל והנה הרא"ש הק' ג' קושיות ארש"י חדא אי אחר המעיין בד' הרא"ש לא הק' כ"א ממטמא אבל ממפגל לא הזכיר כלל והיינו משום דמפגל יכול לפגל לפנינו לרש"י ויאמר כי הי' סבור שכך הוא הזמן כמו שאמר שחישב יפגל ויטמא יהא חייב לשלם והרשב"א לא חש לקו' זאת היינו משום דלשטתו דכל ע"א נאמן א"כ מצי מיירי שאומר בשוגג נטמאו ואמנם להרא"ש כה"ג לא יהא נאמן אם לא במפגל דהתורה האמונתו ומ"מ יש ליישב דמיירי שהשרץ יהא עדן מינח שם ויוכל להניחו וממילא יוודע שהטהרות טמאות אמנם גם קו' שלישית מיבמות גבי טבל של חבירו לא חש הרשב"א ליישב משום די"ל כיון דחטה אחת פוטרת הכרי שפיר מחשיב ידו אמנם ק' האמצעי' מס"ת תי' הרשב"א אבל בדוחק ואמנם ד' רש"י בעצמן ק' להולמן שכ' בסו"ד אבל ביום פלוני שכבר יצאו מידו אינו נאמן מ' דדווקא אם כבר יצאו מידו אינו נאמן ולזה נ' דמת רש"י מבואר כד' ר"ת בקידושין שם דע"א בשתיקה הוא דנאמן ופועל עדיף וס"ל לרש"י אליבא דאביי הא דפועל עדיף היינו משום דבידו לפגל אבל אם כבר אין בידו לפגל הרי הוא כע"א דעלמא דבשתיקה מיהת נאמן אבל אם כבר יצא מידו גרע מע"א דעלמא והיינו דקתני סיפא לאביי יום פלוני למימר דכה"ג אפי' בשתיקה לא מהימן והנה א"כ ממילא ל"מ ביבמות לא ק' דוודאי מיירי בשתיקה דמהי"ת יאמר שלא תיקן לו הכרי אפי' בהאי ס"ת דלקמן מיירי שהלוקח שתק ואם הי' ביד לבלר שפיר הי' נאמן לאביי מטעם ע"א בשתיקה:

וע' רש"י לקמן גבי ס"ת שכ' בהדי' הואיל ואינו בידך, והנה לד' ר"ת נבין שפיר במ"פ אביי ורבא דכל חד לטעמי' אזיל אביי ס"ל בקידושין דע"א אינו נאמן כלל כ"א היכא דשייך שתיקה כהודאה א"כ דיו לפועל שיהא נאמן כ"ז שהוא בידו ורבא דס"ל דשתיקה כהודאה הוא רק משום רגלים לדבר א"כ כיון שהי' בידו הו"ל רגלים לדבר אם לא באשכחי' ולא א"ל דאיכא רגלים לדבר בהיפך:

אמנם לד' הראשוני' צ"ל דפליגו אביי ס"ל פועל גרע משום דעלי' רמיא ורבא לא ס"ל הך סברא כ"א היכא דאשכחי':

והנה הרמב' כ' בהדי' סוף ה' משכב ומושב כד החולקי' שכ"כ ע"א נאמן אם לא הכחישו ש"מ הכחשה בעי' והנה כבר העיר הכ"מ סוף פהמ"ק על סתירת דברי' דבה' פהמ"ק פסק כאביי בה' משכב כרבא וכ' דד' הרמב' דמר א"ח ומר א"ח וכבר עמד עליו הגאון מהר"י עיי"ש בס' לחם יהודה דמה שייכות לומר כן ואמנם בר מן דין יל"ד למה זה כ' בה' פהמ"ק לא נחשדו ישראל על כך וכן כ' שם דאם הוא נאמן לו סומך עלי' ואם לאו שורת הדין אינו נאמן ואם בא להחמיר על עצמו ה"ז משובח וכ"ז לא כ' בה' משכב ולזה

נ' דק' לי' להרמב' אביי ורבא באיזו סברא לשטתו דע"א נאמן קמפלגי בפועל ומסתבר לי' סברת אביי עד"ז דהנה באמת ע"א נאמן דווקא באינו מכחישו ובכלל זה אם אומר אינו מאמינך אמנם בפועל מידי אחרינא איכא דכלל מסור בידן בעד שקר דיבורא אמר מעשה לא עבד והנה בשלמא עד דעלמא שאומר שראה שנטמאו הטהורות מצי בעה"ב למימר לי' אינו מאמינך כי להקניטני אתה מכוון אמנם כהן המפגל האומר שהוא עצמו פיגל וכן פועל האומר כי תי' נטמאו הטהרות כה"ג אמרי' אי לאו דקושטא קאמר לא נחשדו ישראל לשקר בכך וע"ז ק' לי' להראב"ד א"ה אפי' כבר יצא מידו יהא נאמן וזה שהשיג על הרמב' וכ' א"א כל:

שבידו נאמן כלומר ע"כ אין הטעם כד' הרמב' מדלא מהימן כ"א כ"ז שהיא כידו ואמנם ד' הרמב' דאם כבר הוציא מידו בחזקת כשרות שוב לא מהני הך לא נחשדו ישראל והו"ל כשאר ע"א ואי מהימן לי' שפיר ואם לאו יכול לומר איני מאמינך ואמנם מ"מ באמת הך סברא קאי וקיימא ולזה קאמר רב אמי שורת הדין אינו נאמן ואמנם ראוי להחמיר כ"ז שטת אביי ואמנם ד' הרמב' דרבא לא פליג עלי' בהא כ"א רבא מוקי לה בפועל העושה בשכירות וע"י עדותו מפסיד שכירותו ולזה אף שכבר יצא מת"י ג"כ מהימן כדר' אבהו לקמן אמנם דווקא דלא אשכחי' אבל אשכחי' ולא אמר לי' לא מהני האי מתוך דלא כפסק המחבר דבמתוך לא מהני אשכחי' וס"ל להרמב' דמסרו מיד ליד לא מקרי אשכחי' ולזה לא שאל ר' אבהו אי אשכחי' א"נ ס"ל לר' אבהו כאביי מהן הן דברי' בה' משכב והתם בעושה בשכר מיירי ובזה הרגיש הראב"ד ולזה השיג עליו וכ' דאי בשכר בכ"ג מהימן אפי' אשכחי' והנה א"כ שפיר אביי ורבא לדינא לא פליגו אלא אביי ס"ל דזבחי' דבריי' היינו סתם זבחי' דהיינו שלמי' דאין לכהן בהם כ"א חזה ושוק והו"ל עושה בחנם ולזה מוקי טהרות ג"כ בעושה בחנם ובהכי מיירי הרמב' בה' פהמ"ק ונקט טהרות בתר זבחי' כלומר דומי' דזבחי' ואמנם רבא מ' לי' סתם פועל העושה בטהרות בשכר מיירי וע"כ זבחי' לאו דווקא כ"א ק"ק שהכהן ניטל העור ולפעמי' כל הקרבן ובהכי מיירי הרמב' ה' משכב דנקט זבחי' בתר טהרות דסתם טהרות עושה בשכר:

ומיושבי' ד' הרמב' ופירושו במה שאמר רב אמי שורת הדין וכו' אמנם רש"י כ' הדין נותן כוונתו לטעמי' דס"ל ע"א אינו נאמן אלא פיעל הוא דנאמן והאי לאי פועל הוא כיון שיצא מידו וא"כ הדין נותן דלא עדיף מע"א דעלמא דאינו נאמן:

אר"י משום ר"י נ' דר' יוחנן לטעמי' הוא דיש להוכיח מכו"ג דאלו לחזקי' דס"ל ד"ת א' שוגג וא' מזיד חייב א"כ מה"ת חייב לשלם וממילא נאמן דמתוך שנאמן להפסיד שכרו נאמן להפסיד כל הקרבן:

וכ' רש"י כ"ג דפר ושעיר ויש לי לדקדק הרי פר מכסף כ"ג בא וא"כ פשיטא דמהימן ונ' דלכאורה גם משעיר אין ראי' למה שדחה הרמב"ן ריש גיטין ד' תוס' שכ' דע"א נאמן להתיר מוספרה לה ילפי' והק' הרמב"ן נדה שאני מתוך שנאמנת על עצמה נאמנת על בעלה וק' א"כ הכי כל עבודות יוה"כ אינן כשרות אלא בכו"ג ואי אמר פיגול ע"כ הוא בעצמו מקריב הקרבן השני ואי לא הוה פיגול א"כ מקריב חולין בעזרה וא"כ נימא מתוך שנאמן על עצמו נאמן על הציבור וצ"ל מי לא עסקי' שאירע בו פסול בין ראשון לשני ונמצא שמקריב הכהן שהתקינו תחתיו ושפיר ילפי' וא"כ גם מפר איכא הוכחה והנה ידוע ד' רש"י כהרמב"ן שכ"כ ביבמות דממעשים בכל יום פריך דמ' לי' מוספרה לה ליכא הוכחה ושפיר כ' דמפר ושעיר ילפי' כלומר דעיקר ילפותא מכהן אחר שמתקיני' תחתיו:

והנה כ' רש"י דכ' המקריב אותו וכו' נ' שבא ליישב קו' תוס' בסו"ד מנ"ל דמהימן ואמנם היאיך רמוז יוה"כ בפסוק זה ונ' כוונת רש"י דהנה באמת לא כ' כ"א לא יחשב דמ' פיגול הוא במחשבה וא"כ כל כהן ע"כ מפי עצמו נאמן אלא די"ל האי מחשבה היינו דיבור אמנם כיון דביוה"כ גם דיבור לא מהני א"כ שוב מחשבה מ' כפשיטה דאי ס"ד אין יוה"כ בכלל א"כ הו"ל למכתב דיבור בהדי' וממילא נדע דאין יוה"כ בכלל ואמנם מדלא כ' קרא כ"א לא יחשב ש"מ דגם יוה"כ בכלל:

ודע דתוס' המתינו להק' עד סו"ד דלבתר דמסקי דפיגול באמת לא הוה א"כ ליתא לתי' רש"י דקרא לא מיירי ע"כ בהא ומ"מ תי' שפיר בשלמא אי כל עבודת יוה"כ הי' לפנים א"כ ל"ש בהו פיגול אמנם הרי שחיטה קבלה הולכה היו בחוץ ושייך בהו פיגול והיאיך נימא דבעבודת פנים אפי' פסול אינו: והנה המתין רש"י לפ' מאיזו פיגול מיירי עד לבתר הכי והיינו דמתחלה נוכל לומר דקאי אשחיטה קבלה והולכה והפיגול היינו לזרוק הדם למחר ואמנם כדמסיק דבעבודת פנים שהיא גמר עבודה קאי הוצרך רש"י לפ' מהו הפיגול ופי' דהיינו להקטיר אימורין למחר:

והנה לא קאמר הש"ס כ"א קשיא והיינו משום דלא מסתבר מאחר דקפיד קרא וקאמר כל אדם לא יהי' באוהל מועד נימא דת"מ בפשפש ולול חזי': ס"ת ביד מי וכו' הנה מכאן הק' הרשב"א אב"ח שכ' דר' אמי ע"כ כרבא ס"ל והרי ר' אמי בפי' קאמר לעיל כאביי והנה כ' הרא"ש ליישב דהני תרתי עובדא מקמי דהדר בי' ר' אמי ולבתר דשמע מר"א בשם ר"י הדר בי' וק' התינח אם הי' הראש מפ' לעיל כרש"י ואמנם הרי הראש כ' לעיל דגם לאביי סגי ברשותו וא"כ ע"כ צ"ל דר' אמי מקמי דהדר בי' הוה ס"ל דבעי' בידו ממש ומנ"ל השתא דלבתר הכי כרבא ס"ל אם לא נאמר דהני ב' תי' בראש חדא לד' רש"י וחדא

לדעתו ודוחק ואמנם דווקא בשטת הרא"ש הדבר ק' ליישב אמנם עיקר הקו' שפיר יש ליישב דרב אמי לא הוה מ' לי' דפועל עדיף משאר ע"א כ"א אם בידו לפגל ואמנם:
מאחר דדייק לי' ר"י מכו"ג א"כ ע"כ פועל עדיף ושפיר הוה סבר כרבא: ואמנם בשטת החולקו' דס"ל אדרבא פועל גרע אין מקום לדברי' אלו ושפיר כ' הרשב"א בשטתם ואמנם מ"מ כ' הראב"ד שהניח הרשב"א בקו' מהך דכי"ג יש ליישב שפיר דרב אמי הוה סבר דפועל כיון שאין בידו לטמא גרע מע"א דעלמא והוכיח לו ר' אסי מכי"ג דלא היא כ"א כ"ז שהוא ברשותו לא גרע ואדרבא עדיף:
א"ל ר' ירמי' ע' רשב"א ולי נ' דר' ירמי' הוה סבר כפסק רמ"א סי' רפ"א ביו"ד דלחומש מיהת כשר ור' אמי השיב לי כד' הטו"ז דס"ת שאין אזכרות שלו כתובין לשמן אפי' לחומש פסול והיינו אינו שוה כלום דקאמר ונמצא ראי' לפסק הטו"ז וכ"מ מהא דאמרי' ס"ת שכ' עכו"ם יגנז ואפי' לחומש פסול מ' משום דפסולו בגופו אמנם גם לדברינו ע"כ צריך לחלק דאל"כ בגוילין לקמן מ"ט לא טעי בדר' ירמי' וע"כ היכא דכל הספר פסול וודאי אפי' לחומש פסול:
ומ"מ מדלא תי' כן הראשוני' מ' דכפסק רמ"א ס"ל וכד' הש"ך בנה"כ יו"ד שם:
ס"ת ביד מי ע' ראש ורשב"א וש"ך יו"ד שם לאיזו ענין שאל ר' אבהו ונ' דמקו' זו דייק המחבר למה שפסק סי' קל"ז סעי' א' דכ"ז שהוא בידו אפי' מכחישו נאמן דמ' לי' דר' אבהו משו"ה שאל לו דהשתא שהי' ביד לוקח ומטעם מתוך הוא דנאמן דווקא באינו מכחישו הוא דנאמן אבל אם הי' הבעלי' מכחישין אותו ואומרי' אנו ראינו שעבדת לשמן וכיוצא אינו מאמינך לא הי' נאמן כמ"ש הש"ך לקמן ד' המחבר שהשמיט מ"ש רי"ו דנאמן אפי' מכחישו גבי מתוך אמנם אם הי' ביד הלבלר הי' נאמן אפי' מכחישו ומ' לי' להמחבר כיון דאפי' הי' בידו ל"ש בגוילין שום מיגו אפי' ד' הרשב"א גבי אזכרות ל"ש כאן וע"כ משום שהוא בידו וא"כ לרבא דקיי"ל אפי' אינו בידו נאמן מה"ט אפי' מכחישו ומיושב קו' הש"ך שם מנ"ל להמחבר הא:
ובמ"ש דמתוך דווקא באינו מכחישו מיושב קו' הטו"ז שם מ"ש מאומרת קדשתני דלא אמרי' מתוך שנאמנת להפסיד א"ע נאמנת על קרובותי' דהתם הבעל מכחישה ואומר לא קדשתיך וכה"ג לא אמרי' מתוך:
טעי בדר' ירמי' ע' רשב"א בשם ר"ח וק' א"כ מאי יפסודו הרי הוא יעביר בקולמוס וצ"ל שרצה לנמר לו הס"ת:
יבמות פ"ח תוס' ד"ה מכלל יש ליישב קו' הראשונה ע"ד אחר דהנה כל מקום שהאמינה תורה ע"א בעי' שנים להכחישו וי"ל דדווקא אם קבלו בב"ד העדות וה"ט דבא' אומר

ראיתי ההורג שנתקשה הש"ך סי' קכ"ז מ"ט אמרי' דהוה כשני' משום דנתקבל עדות בב"ד אמנם בשוק וודאי לא מסתבר שיהא כשני' והנה בשלמא בשני עדי' דל"ש בהו הכחשה דתרי כמאה ואי נשאת לא מפקי' לה א"כ ב"ד למה לה משא"כ בע"א דע"א מכחישו משכח שכיח בעי' רשות ב"ד כי היכי דליבעי תרי להכחישו:

ועד"ז יש להסביר גם תי' קו' ב' בתוס' דבחד הו"ל למידך משום דבחד דעכ"פ אי אתי תרי ומכחשי לא מהימני א"כ הו"ל למידק משא"כ בתרי: ואמנם הרשב"א הק' עוד לשטת תוס' ורש"י דאע"א דמתני' קשקיל וטרי א"כ ל"ל להש"ס לאתויי כלל מתני' דכריתו' ונ' דהש"ס מייתי לה למימר דהתם ג"כ משום נאמנות הוה ולא משום שתיקה בהודאה:

אלא אי ק' לי הא ק' מ"ט לא מהדר הש"ס מיד דלמא משום שתיקה בהודאה ותדע דקתני סיפא כדמסיק בסוף בשלמא להרשב"א בתחלה קאי ללישנא דמתרץ דיבורו ולבסוף ללישנא דאדם נאמן מ"ע אבל לתוס' מא"ל ונ' דרש"י בא ליישב זה במ"ש לקמן ומדאפליג וכו' ר"ל בתחלה הוה סבר דרישא ג"כ ר"מ היא ולא רבנן ולבסוף מסיק דרישא וודאי כרבנן נמי אתיא:

ואמנם בעיקר קו' הרשב"א להך לישנא דטעמא דרבנן משום מתרץ דיבורי' הרי לא מק' הש"ס מידי נ' ד' תוס' ורש"י דוודאי לישנא דש"ס קאי להך לישנא דאדם נאמן ומ"מ גם לאידך לישנא הך ותדע א"ש דהנה רישא דמתני' לכאור' משנש שא"צ דפשיטא דפטור וע"כ אגב סיפא לקטא ומעתה בשלמא אי בשתיקה הטעם משום שתיקה כהודאה היינו דלא נקט טפי שותק חייב דהא ג"כ פשיטא משא"כ אי הטעם משום דמהימן א"כ טפי הו"ל למנקט שותק חייב דהוה רבותא טפי:

ואמנם הרשב"א הקשה אי הטעם משום שתיקה בהודאה ל"ל קרא ונ' לכאורה דלשטתו פריך דס"ל בהודאה ממש ואמנם למ"ש תוס' לקמן דלאו בהודאה ממש א"כ שפיר אצטריך אלא דיל"ד למה לא הביאו תוס' ראי' מזה לדבריו וצ"ל דמ' להו דמהא ליכא למשמע דהרי הכא המודה להע"א הם הבעלי' ועפ"י הודאה זו הכהן אוכל ס' חולין בעזרה ושפיר אצטריך קרא דאין זה דומה לגטמאו טהרותיך ונתנסך יינך וכיוצא:

והנה כ' רש"י מהימן ומתאכלי אפומי' נ' כוונתו דמהבאה אין ראי' דלמא ס' הוא דהוה ומצינו:

חטאת על הס' דהיינו חטאת העוף אמנם התם אינו נאכל ומדהכא מתאכל ש"מ שפיר דנאמן לגמרי:

ונ' דלזה כיון רש"י בקידושין ג"כ שכ' נאמן וכשר הקרבן כלומר המותר באכילה ולא היה ס' חטאת:

ומ"ש רש"י בי תרי א"ל אכלת חלב ר"ל דא"צ שיאמרו וחייב אתה הקרבן כמו בע"א אם הטעם משום שתיקה בהודאה כמ"ש רש"י הקידושין ע"ש והן הן ד' תוס' שם דצ"ל הי' לך לידע:

ומ"ש רש"י מ"ט מחייבי רבנן באשתיק כוונתו דלכאורה הו"מ הש"ס למימר במאי תחייבי רבנן אלימא באינו יודע אלא דהש"ס אדלעיל קאי דמוקי לה באשתוק:

מידי דהוה אחתיכה ס' חלב יל"ד הרי עכ"פ הוכיח הש"ס מחלב דלא מהימן ע"א ומאי מייתי השתא מחתיכה א"כ גם התם ק' וצ"ל דהא ל"ק לי' דקרבן שאני דאין הכהן רשאי להקריב חולין בעזרה עפ"י ע"א בלא הודאת בעלי' ובהכי מתיישב לן קי' עצומה למ"ש תוס' דמנדה ילפי' א"כ למה לא קאמר הש"ס בהדי' מידי דהוה אנדה דכ' וחפרה לה והוה א"ש טפי דהוה אתחזק איסורא והוה מדחי משום דבידה לטבול ובמ"ש א"ש דמאי חזית דילפינן מנדה לילף מקרבן חלב ולזה מייתי מחתיכה דהיינו מעשים בכל יום כמ"ש רש"י א"כ חזי' דמנדה ולא מקרבן ילפי':

והנה הרמב"ן ריש גיטין כ' דנדה שאני מתוך שנאמנת על עצמה נאמנת על בעלה ומק' לכאורה א"כ קרא דוספרה לה ל"ל וצ"ל דהא מלתא גופא מהתם ילפי' אמנם הנ"י בשמעתין כ' נדה שאני דאי אפשר וא"כ שפיר ק' א"כ קרא דיספרה לה ל"ל ונ' דהנה מצינו החרשת והשוטה פקחות מתקנות וא"כ מאי א"א דקאמר הנ"י וצ"ל כיון דקיי"ל אשה בהרגשה מתטמאה א"כ הא מיהת א"א ואמנם הבדיקה וודאי אפשר וגלי לן קרא כשם שסומכין עלי' בא"א כך סומכין עלי' באפשר והן הן ד' הנ"י:

והנה בגיטין הקשו בתוס' אי ס"ד בתרתי לריעותא ג"כ ע"א נאמן קרא דוספרה לה ל"ל ותי' דס"ד דהוה דבר שבערוה ואמנם למ"ש תוס' בשמעתין דסוגיין סברה דדבר שבערוה דבעי שנים ה"מ לאסור א"כ ליתא להאי תי' ונ' דד' תוס' בשמעתין דוספרה לה לא להתיר בלבד אצטריך אלא גם לאסור כהא דאמרי' הוחזקה נדה בשכנותי' בעלה לוקה עלי' דהתורה האמינתה בין לקולא בין לחומרא:

אמנם כוונת ד' תוס' במ"ש דס"ד לאסור בעי' שני' הי' נ' דלאסור היינו כשהיא מכחישתו ולכך בעי שנים משא"כ להתיר דמיירי בלא הכחשה לא בעי שני' והטעם דמממון ילפי' והתם ג"כ דווקא בהכחשה בעי שני' לא זולת: תוס' ד"ה מידי דהיה וק' לדברי' דעיקר חסר מן הספר דהו"ל להש"ס למימר אומר דאמרי' אין דבר שבערוה ה"מ לאסור ונ' דמתחלה ג"כ ידע זה אלא דהכי קמק' כיון דבלאסור בשאר אי' ע"א נאמן באומר חלב הוא ובדבר שבערוה בעי ב' למה בלהתיר נימא דדבר שבערוה קול משאר אי' ומשני דלעולם לא קיל כ"א גם בשאר אי' דינא הכי:

תוס' ד"ה מתוך חומר דחי בזה מסקנת הנ"י בלא טעם נ' טעמם דרוב פעמי' לא תוכל לדייק יותר כ"א אם האי עד עד אמת או שקר הוא כגון בארץ מרחק וכיוצא דבמקומו לא תוכל לדייק א"כ שוב לא הוה כ"א ע"א:

ואמנם כוונת תי' דהא דבעי' מה"ת ב' עדי' דליהוי עדות ברורה ומה"ת אין עדות ברירה פחות משנים אמנם כאן ע"י דדייקא ג"כ הוה עדות ברורה ודמי לב' עדי' של תורה עשאוהו כעין תורה ומ"מ דרבנן הוה:

ולע"ד נ' דלעולם מטעם אפקעינהו ואמנם לא הפקיעו כ"א ע"ד אם העדות אמת אלא דמ"מ מה"ת אסורה דאין דבר שבערוה פחות משני' לזה הפקיעו אבל אם העדות שקר לא הפקיעו וא"ש דאחין ראשון חולץ מה"ת ומסילק קו' הנ"י:

קידושין ס"ה ס"ו רש"י ד"ה אכלת וחייב אתה קרבן כוונתו לד' תוס' דבעי' דווקא שאומר לו הי' לך לידע וכיוצא דשייך חיוב קרבן: שם נאמן העד וכשר כ"כ כוונת דברי' ביבמות אמנם אפשר ג"כ שבא לומר דלא דנאמן שממשכנין אותו כ"א אם מביא קרבן הקרבן כשר וכ"ה לשון הגמ' לקמן קרבן לא הוה מייתי והיינו משום דלא ממשכנין לי':

תוס' ד"ה א"ל ע"א הנה מ"ש כאן דהטעם משום שתיקה בהודאה אין כוונתם לד' ר"ת לקמן דאכתי לא נחתי לסוגי' דגיטין כלל כ"א כ' כן על סמך סוגי' דיבמות דמסקי' שם תדע דע"כ משום שתיקה כהודאה הוה טעמא ומה"ט כשכ' לקמן ד"ה נטמאו טהרותיך דמיירי שא"ל בפניך נטמאו כ' וכן צריך לפ' באכילת חלב ר"ל דבאכלת חלב מבואר בהדי' ביבמות דמיירי כה"ג וכיון דאביי וקטינהו בחדא מחתא א"כ גם נטמאו טהרותיך מיירי כה"ג: אלא שהרשב"א ביבמות הק' להך לישנא דאדם נאמן הרי לא מייתי הש"ס מידי: ואמנם תוס' ביבמות כבר יישבו זה במ"ש שם דע"כ טעמא דרבנן דעדות לא מהני לענין זה ובד' תוס' אלו מובני' ד' רש"א בזה שכ' דמ"ש תוס' אבל שני' נאמני' קאי לר"מ ולכאורה הרי באיני יודע גם רבנן מודו בשנים אמנם כד' רש"א מוכח בתוס' לקמן ד"ה ותנא תונא שכ' דנקט בסיפא לא אכלתי לרבותא דר"מ ואמאי לא כ' משום רבנן דבאיני יודע מודו ש"מ דס"ל כמ"ש רש"א דרבנן גם באיני יודע פליגי ומטעם שכ' שם ביבמות ועד"ז יש ליישב קו' הש"ך סי' קכ"ז ע"ד ר"ת מסוגי' דכריתות דמקשה רישא לסיפא לישני רישא באומר איני יודע וסיפא בשותק לא היא למאי דס"ד שם דמתני' רבנן א"כ ע"כ גם שתיקה דתרין היינו שותק ממש דבאינו יודע אפי' בתרין פטור לרבנן: ומ"מ הענין תמוה מאחרי שכבר החליטו תוס' דסוגיין מיירי בשותק דשייך שתיקה כהודאה א"כ מאי הקשו שני' מסוגיי' דגיטין וכן יל"ד למה בגיטין הקשו לאביי ורבא כחדא והכא לאביי הוא דמק' ולבתר דמשני לאביי שוב הקשו לרבא ונ' דה"ט משום דעיקר קושי'

שהקשו בגיטין לאביי ורבא כבר תירצו בסוגיין מקמי דמקשי ואמנם קו' בתר הכי היא עד"ז דמאחר דאביי קאמר בהדי' בשמעתין דבשותק ע"א נאמן לא זולת ובשותק אפי' בידו לא בעי' כמבואר מחלב ושורך נרבע א"כ ל"ל לאביי התם לתרץ רישא כל שבידו וסיפא באינו בידו לימא רישא בשותק וסיפא באומר אינו יודע והנה לרבא ל"ק להו דרבא מה"ט פליג אדאביי משום דל' ביום פלוני ק' לי' וא"כ ע"כ מוקי לה כדמוקי לה וכן אביי אלו הא דקאמר בידו הוה פירושו ברשותו ג"כ הוה א"ש דבא ליישב ל' ביום פלוני ואמנם לזה הקדימו תוס' דל' בידו דקאמר אביי היינו בידו ממש וא"כ ע"כ אביי לא דייק ביום פלוני ושפיר הו"מ לתרצו רישא בשותק:

ומה"ט הוכרחו ג"כ לתרץ דהתם אפי' במכחישו מ' לה' לאביי דאס"ד דבמכחישי לא מהימן לוקי רישא באינו מכחישו וסיפא במכחישו ואמנם נ' דלשטת תוס' דמ' להו דבידו היינו בידו ממש לק"מ דהתם וודאי נאמן במכחישו ומ' להו דגם רבא לא פליג עליה בהא אלא דלשטת הרא"ש היה קשה קצת דאיהו כתוס' ה"ל ומ"מ מפ' דבידו לאו בידו ממש א"כ דלמא במכחישו מודה אביי ונ' דמ"מ גם להרא"ש הרי בידו ממש ג"כ בכלל וא"כ היכא דבידו ממש הרי גם במכחישו מודה וא"כ מ' ממילא דאביי מוקי לה אפי' במכחישו:

ואמנם מ"ש הש"ך דהתוס' הוכרחו לכך לשטתם ומכח זה הקש' ע"ד לכאורה אין לו מקום דגם לד' תוס' הוה סגי לאוקמא סוגי' דגיטין באיני יודע ומ"מ הטעם למה בין לאביי בין לרבא נאמן במכחישו שהניח הש"ך בתימא תימא על תמיהתו דהיינו שכ' תוס' בסו"ד וכשאדם עושה שליח דמהימן עלי' כבי תרי אם לא דאשכחו' ולא א"ל:

באו"ד הייני דוקא להתיר והנה בריש גיטין הסבירו יותר משום דאמרינן דהוה בידו ואמנם יל"ד לאביי דס"ל דהוה בידו לא מהני א"כ למה באמת נאמן מחתיכת בשר לומר של שחיטה היכא דאין ביה"ש ניכר ונ' דודאי אי חזי' בהמה שלומ' קמן בחיי' דהוה בחזקת אי' ואח"כ הביאו אותה בהמה עצמה לפנינו מתה ואין ביה"ש ניכר למימר רו"מ אצל שחיטה מומחין כה"ג צ"ל משום דהוה בידו אבל חתיכת בשר שהובא לפנינו הרי אנן סהדי דאיכא שחוטה ואיכא נבילה א"כ כל חתיכת בשר ס' שחוטה ס' נבלה ושפיר ע"א נאמן:

רש"י ד"ה וצריכא מזה דייק תוס' רי"ד דד' רש"י כר"ת דבעי' שתיקה כהודאה והנה כ' רש"י ומותרין לטהורי' וכן גבי שורך נרבע ומותר להקרבה ומאי בעי רש"י בזה מזה דעתו לדייק דדברי רש"י דוודאי להיות עדות העד עדות גמורה אכ"ע בעי' שתיקה כהודאה ממש אבל לגבי נפשי' כיון דלא אמר לעד תיכף ומיד איני מאמינך ש"מ דחושש לדבריו

ממילא שויה אנפשי' ס' חד"א ואסור ולזה כ' רש"י ומותר לטהורי' כלומר לאחרים אפי' אי שתיקה לאו כהודאה לאחרים הוא דמותר וכן ומותר להקרבה אבל לגבי דהאי גברא אסור משום ס' חד"א והביא לרש"י לזה קו' הראשונים מאשת זנתה דאי שתיקה כהודאה גם רבא מודה כמ"ש תוס' בזה ליישב וכן סמיא וינאי ומקוה כולהו עניני שהוקשו הראשוני' ואמנם למ"ש א"ש הכל דלקמן מיירי דאיהו שתק וכן בסמיא וכן בינאי רבים מישראל חששו לדברי העד וכן במקוה אם באנו לחוש לדבריו פסולו ביחיד וכ"ת מ"ש ינאי ומ"ש שאר בן גרושה ינאי כהן גדול הי' ושליח ישראל ג"כ א"כ מי שחשש לד' העד לא חזי להיות משא"כ כהן הדיוט מאן דחייש לד' העד לא יתן לו להקרוב ומ"מ א"ש גם כן עד"ז הא דאמר שמואל אליבא דאביי אי מהימן לך דלאו גזלנא היא דאי גזלנא הוא אפי' לחוש לדבריו א"צ וז"נ כוונת רש"י ד"ה אשתו זנתה שכ' מהו ליאסר העד עלי' כלומר לשוויה זונה שתהא אסורה לכהן אם ימות הבעל לא מיבעיא לן כיון דלא מיירי משתיקה כהודא' אבל עלי' הוא דקמבעיא לן:

והנה תוס' ביבמות תי' הקו' מסמיא ומגזלנא ובשמעתין שתקו מכל זה ולא עוד אלא שכ' דקסבר רבא דטעמא דשתיקה וכו' מ' דלאביי שתיקה כהודאה ממש:

וא"כ ק' מסמי' וממה דאמר דלאו גזלנא הוא ונ' דבמ"ש הרשב"א בתשובה סי' תתל"ז דהך מעשה דסמיא מיירי שלא הכחישתו האשה וצריך להוסיף דאיהי לא מהימנא כמשנ' אחרונ' בנדרי' אלא דמ"מ מהניא שתיקה כהודא' לד' העד וא"כ שפיר הוה בסמיא שתיקה כהודא' אמנם אימתי אם העד לאו גזלן אבל אם העד גזלן הודאה דידה בלאו דידי' לא מהני והיינו דאמר שמואל ואי לא לא תיפוק וק' פשיטא בשלמא לרבא שפיר לאפוקי מאביי אבל לאביי בגזלן מהי"ת יפיק אבל לפמ"ש משום הודא' דידה ס"ד דיפוק ולהכי קאמר לי' שמואל דדברי' מצ"ע לאו כלום הן ואמנם מה שדייק הרשב"א שם בד' רש"י שכ' לא הכחישתו נ' הל' הכחישתו מצי קאי אנוכח זכר לבעל ואנקיבה נסתרת:

ומ"מ גם מינאי נ' ד' תוס' עד"ז דמיירי שאם לא הכחישתו להאי סהדי ושפיר הוה לי' הודאה ולא ק' מידי כ"א ממקוה פסולו ביחיד שהק' הריטב"א ונ' דהנה הרשב"א הקשה לקמן מאי שלח אחוי איכא אי ביחיד לא מהימני לי' דלמא השתא הוא דאתרע כשמדדו שנים ולכאורה הי' אפשר לומר דהרי חזי' כמה בציר וממתינין שוב מהאי מדידה וחזי' אי שוב כציר כולי האי:

ואמנם נ' דודאי כל כמה דלא ידעי' דחזקה במקוה אתרעי וודאי לא מהני ע"א אמנם כי מדדי' וחזי' דחזקה דמקוה אתרעאי שוב מהני עדות ע"א דלא נימא השתא הוא דאתרעאי וא"כ ל"ק גם אדברי תוס' דר"ל מקוה פסולו ביחיד אי חזי' דחזק' דמקוה אתרעי:

והנה הרשב"א הק' וכי אביי לא יליף דבר דבר מממון והנה לד' תוס' דבעינן שתיקה בהודאה לק"מ והרשב"א לשטתו הק':

והנה בגיטין צידדו תוס' אי לאביי בדבר שבערוה הוה דאוריי' או ברבנן ולכאור' הוה מ' דבסוגיין ס"ל דהוה דרבנן דעל קו' ממקדש בע"א תי' רק אקידושי כסף ולא אקידושי ביאה דמהי"ת נימא דעשה בעולתו ב"ז ואמנם אי דרבנן הוה א"ש דבביאה כיון דלא ניחא להו לא תקנו אמנם א"כ לא מקשי מידי מסוטה דהרי התם מדאוריי' קאמר וכן ממ"ש דקסבר רבא וכו' מ' דלאביי הוה הודאה ממש וא"כ הוה דאוריי' וצ"ל דבאמת נוכל לומר כמ"ש תוס' רי"ד דאביי פליג במקדש בע"א אלא דהו"ל לש"ס למימר ופליגא דאביי ואמנם אי בקידושי כסף אביי מודה אף דבביאה פליג שפיר שתיק הת"ס: אשתו זנתה בע"א ולא קאמר א"ל ע"א אשתך זנתה ולמ"ש בד' רש"י או בד' תוס' כשטת רשב"א בתשו' או למ"ש תוס' ביבמות מה"ט משנה הלשון למימר דמיירי בגוונא אחרינא:

תוס' ד"ה א"ר טרפון יש ליישב קצת דטעמא דבן גרושה משום דהך דהוה מחזקי' לי' עלה דהיינו חזקת אבי' אלימתא היא אלא דמכח אמי' פסול הוא וא"כ ה"ה במקוה כ"ז שהי' לה חזקה הך חזקה אלימתא אף דהשתא חסרא משא"כ אם לא הי' לה חזקה מעולם דוודאי דמיא לבעל מום דלא הוה לי חזקה מעולם:

ודע דפלוגתא דר"ט ור"ע ר"ט ס"ל אי לאו קרא דבעל מום לבן גרושה לא אצטריך קרא ור"ע ס"ל אי לא קרא דבן גרושה לבעל מום לא אצטריך קרא: ולמ"ש הרמב"ן דבס' מיירי צ"ל דקרא דבעל מום לוודאי לא אצטריך ואם אין ענין לוודאי תנהו ענין לספק:

תוס' ד"ה שלח לא כ' מכאן מוכח משום די"ל דווקא לברר נאמן אבל כל שלא בירר לא כד' תוס' דמ' דנאמן אפי' כ"ז שלא בירר:

ובגליון שו"ע או"ח שלי כ' דטעם המנהג שלא לקדש הלבנה עד מוצאי יוה"כ ע"ד המדרש שהקב"ה קבע יום הדין בכסא כשהלבנה מכוסה שתהא החמה ע"א וע"א אינו נאמן לכך אין אנו מזכירין הלבנה עד מוצאי יוה"כ אחר גמר הדין וע' עוד לקמן בסוף פ' האומר:

סנסני' קטני' בסוגי' דע"א נאמן באי':

מ"ש הש"ך דתוס' לטטמיי' הוכרחו לומר דרבא אפי' במכחישו קאמר אינו מוכרח דאכתי הו"מ תוס' לאוקמי באומר אינו יודע דבע"א דעלמא אינו נאמן והתם נאמן משום דהי' פ"א בידו:

ומ"ש עוד דגם היכא דאית לי' מיגו יש לספק אי מהימן נ' דזה תליא במ"ש הר"ן והריטב"א בפ' האומר לעיל מ"ט האב אינו נאמן בקטנה נשבית במיגו דאי בעי אמר

קודשתי' וגירשתי' או מסרתי' לפסול עיי"ש דמ' בהדי' להירושלמי מהני מיגו בע"א ולהריטב"א ל"מ:
וע' תוס' כתובות סוגי' דעדי' שאמרו שכ' מיגו לבי תרי לא אמרי' מ' דבע"א מהני מיגו:
יל"ד מ"ט הטור והמחבר סי' רפ"א לא חילקו גבי אזכרות בין אשכחי' בפ"א וא"ל מאחר דפסקו סי' קכ"ז כרבא וצ"ע:
בענין מ"ש הטו"ז שם להק' הרי גם בגוילין לא פסיד כולא אגרי' יל"ד הרי הבעה"ב א"צ ליקח אותו:
הימנו כלל וכי חומש נותן לו לכתוב ואפי' העורות הי' של בעה"ב צריך לשלם לו דמשנה מד' בעה"ב נקרא גזלן:
מ"ש רש"י ביבמות דהראי' משום דמתאכל אפומי' למדתי מד' הנ"י דאי לאו אכילה מחולין בעזרה אין ראי' דלמא צוותה תורה להביא גם על ס' חטאת אבל אכילת חטאת הבא על הס' הוה איסור והיתר:
ויש לי קצת עיון דלמא להכי כ' קרא אם הכהן הוא הע"א ושפיר יוכל לאכול וכ"ת הו"ל נוגע בדבר אטו נוגע מדאוריי' פסול ויש ליישב קצת עם ד' תוס' לקמן דלא אמרי' מסתמא שוגג הי' ואכתי לא ידע ואינו מספיק: מ"ש תוס' דס"ד להתיר נאמן ע"א טפי היינו משום דלהתיר מסייע לי' חזקה אין אדם חוטא משא"כ לאסור י"ל לצעירי' קמכוין:
צ"ע דנעלם מרמ"א וש"ך וטו"ז סי' קכ"ז ד' הח"ר פה שכ' בהדי' דירך שאינו מנוקר אינו דומה לטבל כד' הטו"ז וד' הש"ך בנה"כ צ"ע דבטבל אין הטעם משום שהתרומה מעורב דהרי כהן מותר בתרומה ובמדומע תרומה כחולין ואטבל כ"ז שלא קיים מצות הפרשה חייב וא"כ אין זה ענין כלל למנוקר: ומ"ש הטו"ז דעכ"פ אם נתנו לו במתנה נאמן צ"ע כיון דמיירי באינו בידו וצ"ל כד' תוס' ריש גיטין כיון שבידו לשכור מקרי בידו ה"נ כן ומ"מ שלו בעי' דלמה ישכור בשל אחרי':
והנה הרמ"א קכ"ז כ' בהדי' כד' הפוסקי' דבנשים הכל תלוי באי' וודאי נאמנות ולא כד' תוס' דבטרחא תליא מלתא וצ"ע בש"ך סי' פ"ד שהשיא ד' רמ"א אלו לכוונה אחרת:
ואולי ס"ל דתרתי בעי' טרחא ואי' ספק:
ד' הרא"ש כלל י"א פ' הניזקי' בענין עד מפי עד סותרי' ד' הראש פ' המדיר ואפשר דהתם לענין ממון קאמר ומ"מ סותרין דברי' שם ד' הרא"ש פ' שבועות העדות וצ"ע:
ומ"ש תוס' בס"ד דלאסור הוא דבעי' שני' בדבר שבערוה אבל לא להתיר היינו משום דלהתיר שייך חזקה אין אדם חוטא ולא לו וזה עצמו סברת תוס' בקידושין שכ' דהא דע"א נאמן באי' היינו להתיר ור"ל ג"כ מטעם חזקה זו ואמנם בקו' י"ל ג"כ כוונתם משום

דלהתיר ילפי' מוספרה לה וכמו שכ' הרא"ש פ' אלו מגלחין הביאו הב"י יו"ד סי' קכ"ז והתימא שהראש סותר עצמו בזה עם מ"ש בגיטין פ' הניזקין דבס' ע"א נאמן לאסור מכ"ש ממה דנאמן להתיר וצ"ע וכן סותרין דברי' בגיטין שם ג"כ עם מ"ש בפ' המדיר דעד מפי עד אין הראשון נאמן להכחיש השני בלא עדים והיינו יכולין לתרץ דבגיטין לענין אי' קאמר דנאמן והתם לענין ממון כ' דאינו נאמן אמנם בפ' שבועת העדות דקאי ג"כ לענין ממון החליט ג"כ בפשיטות דנאמן וזה צ"ע:

ומה שדחי תוס' ביבמות ד' הנ"י דהטעם משום אנן סהדי בפשיטות נ' דלד' הנ"י מאי מק' הש"ס לא לחמור ולא ליקול הרי דינא הרי כיון דאי לא דייקת הוולד ממזר דאנן משום סהדי שרינן לה ממילא נאמנים מדאוריי' דוודאי דייקת ז"נ סברת תוס':

רש"י וכשר הקרבן נ' כוונתו לתרץ ל' נאמן דקאמר אביי הרי הטעם משום שתיקה כהודאה לד' רש"י ד"ה וצריכא וע"ז כ' רש"י דאי הוה אמר אביי חייב ס"ד חייב קרבן ואינו נאכל ולא ידעי' עדיין דנאכל לזה קאמר אביי נאמן דגם הקרבן כשר:

והנה למה דדחו הראשוני' דלמסקנא באמת לית לי' לאביי שתיקה כהודאה יל"ד דא"כ למה לי' לאביי למנקט כלל כולהי אינך לא לינקט כ"א שורך נרבע דל"ש שתיקה בהודאה וממילא ודעי' נאמנות העד בכ"מ:

ואמנם למ"ש רש"א דגרסי' נטמאת ג"כ צ"ל דאביי אמסקנא דשורך נרבע סמוך דאין לחלק בין קרבן לשאר אי':

והנה לא ביארו הפוסקי' ד' הרי"ף כמאן אי כר"ת אי כשאר פוסקי' ונ' מדהשמיט הרי"ף כולא סוגי' ולא הביא כ"א מסקנא פלוגתא דאביי ורבא ומעתה בשלמא אי שוחק לאו דווקא שפיר ידעי' דבשאר אי' מודה רבא משא"כ אי שותק דווקא א"כ לא סגי בזה דלמא התם אפי' בשוגג פליג רבא אבל בשאר אי' לא בעי' אפי' שותק אע"כ כהרשב"א וסייעתו ס"ל:

והנה הש"ך הכריח מהרמב"ם פ"ט מנזירות דס"ל כהרשב"א ולי נ' דבמקומו דהיינו סוף הל' משכב ומושב מוכרח כן מדנקט בהכחישו אינו נאמן ע"א ולא נקט אינו יודע ש"מ דבאינו יודע מהימן ע"א:

והנה מ"ש תוס' דבמקדש בע"א מיירי במקדש בכסף ילה"ק א"כ מאי פריך רבא תו מלנה עמו בפונדקו דלמא התם כ"ע מודו דלא בעיל לשם זנות וצ"ל דאליבא דאביי הסכימו תוס' כזאת כרבא לא נחית לחלק בהכי:

בענין אשתו זנתה בע"א פ' האומר:

כ' רש"י ליאסר העד עלי' כוונתו מאחר דמשום שתיקה הטעם לאביי א"כ עלי' היא דאסורה משא"כ אם:

מת קודם שגירשה אין העד יכול להחזיקה לזונה שתהא אסורה לכהונה: והנה כ' הרי"ף דגם לרבא דוקא בבא לצאת י"ש חייב לגרשה ול' הרמב' שהיא אסורה עלי' אי מהימן כבי תרי ונרא' דק' לי' להרי"ף לרבא ל"ל לאהדורי כולא מלתא דשמואל הוו"ל בקיצור אי מהימן לך כבי תרי א"וו דרבא הביא ראי' לדברי' מד' שמואל בשלמא לדידי ס"ד אפי' אי לא מהימן כבי תרי מ"מ חייב לצאת י"ש קמ"ל אי לא לא תיפוק אפי' לצאת י"ש אבל לאביי אי גזלנא הוה פשיטא דלא תיפוק:

והנה נחלקו הב"י והרש"ל היכא דשותקת אי מדינא אסורה והנה בתשו' הרשב"א סי' אלף רל"ז שכ' דסוגיין מיירי שאינה מכחישתו ואהא כ' הרי"ף דאם בא לצאש י"ש יוציא ש"מ כהב"י:

ואמנם לכאורה מדכ' הטור סי' קע"ח דיתן כתובה ואי בשותקת מאי כתובה וצ"ל דאח"כ חזרה בה ואמרה דשתקה שלא חששה לד' העד ולענין כתובה מהני משא"כ לעניין אי':

והנה בענין סתירת תשו' מהר"ם בר"ב אי גם לדידן דאיכא חר"ג שייך האי דינא דמהימן כבי תרי אולי י"ל ג"כ דהיכא דשותקת גם עכשיו יוכל לומר דמהימן לי' כבי תרי הואיל ואיכא בלא"ה רגלים לדבר והיכא דהיא מכחישתו אינו יכול לומר דמהימן כבי תרי וצ"ע בשנים:

והנה מ"ש ה"ה דטעם שבועה זו שכ' הרמב' הוא משו' דאשכחן שגם סוטה אמרה תורה להשביע שלא זנתה יל"ד הא התם לאחר קינוי וי"ל כיון דמשקה עפ"י עצמו א"כ קינוי לא מעלה ולא מוריד דאדרבא אמרי' דודאי שמעה לקולו ולא נסתרה אמנם מיושב בסברה זו קו' הב"ח האיך נאמין לה בשבועה והנה הח"מ יישב בעוברת ע"ד ואכתי שלא זנתה ק' ואמנם אחרי שמצינו שבועה זו בתורה שפיר משבעי' לה:

והנה מה שדימו האחרונים זנתה לאמנה וריבי' אין הנדון דומה דהתם לא חתמי סהדי אעולה משא"כ הכי השטר בתקפו אלא שנמחל שעבודו ע"י זנותה: תוס' ד"ה הקם בסו"ד וינאי כהן מבית חשמונאי הי' אפשר כ"כ לדחות ד' הראשונים דבאמת ינאי עשה שלא כהוגן וע"ז כ' כיון דמבית חשמונאי ובאותה שעה עדן לא נזרקה לו מינות וודאי כהוגן עשה:

בענין יש קידושין ויש עבירה פ' האומר:

כ' רש"י ואין עבירה בנישואין ר"ל דלאו עבירה בקידושין קאמר דא"כ בסיפא דקתני ויש עבירה בקידושין תינח פסולי כהונה ממזרת ונתינה לישראל א"ל הא התם עיקר הלאו

בנישואין אלא ש"מ אנישואין קאי: רש"י אלמנה לכ"ג קסבר קידושין תופסין וכו' יל"ד אסיפא הו"ל לרש"י לפ' כן דבאלמנה שפיר י"ל הטעם כר' סימאי ונ' דק' לי' לרש"י לאיזו ענין נקט תנא כלל פסולי כהונה דלענין שהולד חלל קרא כ' וע"כ לאשמעי' דיש קידושין אדרב' להא לא אצטרי' דהשתא בשאר חייבי לאוין יש קידושין בפסולי כהונה מבעי' אלא ש"מ תנא דידן כר' ישבב ס"ל דגם באלמנה לכ"ג הטעם משום קידושין תופסין בחייבי לאוין:

רש"י ד"ה הוולד כמוה יל"ד מ"ט הקדי' רש"י נכרי לשפחה ותו פשיטא דלאחר שנתגייר כשר הוא כיון דכקטן שנולד דמי ונ' דרש"י בא לאשמועי' כי היכי דבנכרית ע"כ הוולד כשר דכקטן שנולד ה"ה בשפחה הדין כן אף דבשפחה אם בא עליה ישראל והיתה חרופה בקרת תהי' וס"ד דעכ"פ וולד פגום משום דעברו שני' על לא יהי' קדש משא"כ בנכרי' קמ"ל מדכלליהו תנא גבי הדדי ש"מ שרווייהו חד דינא אית להו:

רש"י ד"ה מצרי שני ע' רש"א אפשר ליישב מאחר דמבואר דאפי' בעמוני שנשא מצרי' דינא הכי והתם אין עבירה דגר מותר בממזרת וא"כ אין שייך לומר דכ"מ דסיפא בא לאתויי הא דתינח ישראל שנשא מצרית דיש עבירה עמוני שנשא מצרית מהיכן ידעי: בענין כל שאין לה עלי' קידושין פ' האומר שם:

והיתה לאיש אחר יל"ד למה כ' לן קרא זה בנישואין שניים ונ' דה"ט דאף בקרובי הבע' אין קידושין תופסין ובזה מיושב קו' תוס' רי"ד דלמא ולא לבן האשה קאמר דא"כ למה נכתב האי קרא בנישואין שניי':

תוס' ד"ה מה"מ ע' רש"א בענין קו' תוס' מהכל מודי' אמנם כוונת תוס' ע"ד קו' הריטב"א דאי פשיטא להש"ס דהא בהא תלי' א"כ מ"פ מה"מ ובענין קו' רש"א לתי' התוס' דסוגיין קאי לר' יושע אמ"פ מהכל מודים דקאי לשמעון התמני נ' דלק"מ דמ"מ האי היקישא ע"כ גם שמעון התמני דריש ואמאי מודה בנדה ואי ק' הא קשיא למה לא פריך הש"ס כדמשני דמאחות אשה יליף ג"כ מהכל מודי' ונ' דלהכי קאמר הש"ס מה אחות אשה שהיא ערוה לאפוקי נדה דלא מקריא ערוה משא"כ לקמן דכ' תועבה וגם נדה בכלל: א"נ משום דאיכא למפרך מה לנדה שיש לה היתי' לאחר זמן מאי אמרת אשת איש יוכיח הא פריך לי' בלא"ה מאשת איש משא"כ לקמן דמהיקישא יליף ל"ש פרכא:

תוס' ד"ה לחומרא ולתי' נ' שכיון רש"י במה שהביא הך דיבמות וא"צ להגי' כמו שהגי' רש"א ורש"ל:

אמנם הרשב"א כ' בפשיטות דממזר הוה חומרא נ' כוונתו משום דאיסורו איסור עולם ועי' בריטב"א:

תוס' ד"ה ומה יבמה ע' רש"א ונ' דכיון דמ"מ היקישא דאחות אשה גלי לן דהאי ק"ו לאו פריכא היא מנדה א"כ שפיר פריך הש"ס אפי' חייבי לאוין נמי:
רש"י ד"ה וכי יש אהובה נ' כוונתו דבשלמא וכי יש שנואה פריך הש"ס שפיר כלומר דאטו קרא ברשע מיירי דעובר על לא תשנא אמנם מאי פריך וכי יש אהובה לזה כ' רש"י הכוונה אטו באהבתו תלי' מלתא וממילא ה"ה בשנואה הכי פירושו:
וכר' סימאי צל"ע לר"ע למאי הל' אצטריך האי כי תהיין בשלמא לרבנן אצטרי' דלא נילף חייבי לאוין ג"כ בק"ו אלא לר"ע דלא קאי אלא אאלמנה לכ"ג הרי באלמנה לר' סימאי מלא יחלל ילפי' ואדרבא הרי איכא למטעי ולמימר דהיכא דאין הויה יוכל לבכר ולא היא דאפי' ממזר בנו הוה מ"מ וצ"ע:
בעולה לכ"ג ע' רש"י וי"ל בעולה לאו דוקא כ"א בוגרת ומוכת עץ: מעם אחד בעי' אפשר דמל' שתי יליף כמו שני השעירי' דילפי' שיהיו שוים או מהאחת והאחת דמ' ג"כ השתוות ודבר זה למדתי מביאור החכם רוו"ה בהפטרה ליום א' דר"ה:
תוס' ד"ה אמר קרא ע' רש"א וי"ל דלרש"י ק' להו כיון דקאמר רש"י דל' לא תתחתן בם הכוונ' שאין קידושין תופסין א"כ לא לתפסו קידושין בז' עממין בגירות והא ליתא דנתינה לישראל יש לה קידושין כדתנן ואינם ד' רש"י לקמן דנתינה מידי אחרינא אית בה:
גמ' הניחא יל"ד דגם לר"ש איצטריך כי יסיר דמיירי בגויותן וע"ד אנו יודעי' דלא תתחתן היינו אפי' בגירותן ואי לא כ' כי יסיר הו"א דלא תתחתן היינו בגיותן דווקא משום לא יסיר ואולי דהכא פליג אדרבא וממילא מיושבי' ד' רש"י א"נ במסקנא הוא דקאמר רבא:
יל"ד עמ"ש הריטב"א דגבי שפחה קרא אינו מיותר דהאי עם החמור וודאי מיותר דלמאי נ"מ כ' לן קרא וצ"ע:
בענין רט"א יכולין ממזרי' ליטהר שילהי פ' האומר:
רש"י ד"ה ליטהר כוונתו דק' לי' ליטהר שהיא מהנפעל דמ' הוא יטהר עצמו וזה אינו לזה כ' רש"י דהכוונה כי גם פסול זרעו נכלל בו ומפסול זרעו יטהר עצמו:
עו"ש בן חורין ומותר בישראלית כוונתו דגם ר"א מודה דהוא בן חורין אלא דס"ל דאסיר בישראלי' דהוה בן חורין ממזר כמו שהי' תחלה עבד ממזר והיינו דקחדית לן ר' טרפון:
ויל"ד כיון דכל עיקר שזרעו טהור היינו משום דאינו מתייחס אחרי' א"כ מאי עצה היא זו לסבי' עצה שלא ישא אשה כלל ובוודאי לא יהיו לו בני' פסולי' וש"מ דמ"מ קיים מצות פ"ו בזה לר"ט מידי דהוה אשה לריב"ב דס"ל דמצווה על פ"ו ואף דאין בני' מתייחסי' אחרי' ומ"מ יש ליישב בזה דלכאורה למאי דמסקי' דר"ט לכתחלה קאמר ואמאי נקט

ל' דיעבד במתני' ולמ"ש ה"ק לענין לאו דלא יהי' קדש לכתחלה קאמר ולמאי נ"מ אם כבר קיים פ"ו אמנם אי עדן לא קיים משום פ"ו לכתחלה לאו שפ"ד כדכ' קרא להקי' שם המת ואמר תחת אבותיך יהי' בניך ואין לומר דבאמת ר"ט לא קאמר כ"א במאן דכבר קיים פ"ו דא"כ מאי קאמר ר' שמלאי לאוקפוזיכני' אקדתתך פי' רש"י מקמי דנסיבת הרי אדרבא מקמא דנסיב לא קאמר ר"ט אלא ש"מ דבכ"ג קאמר ר"ט וכדכ':

רש"י ד"ה או דיעבד קאמר בסו"ד דביאת שפחה הפקר וקדישות נ' כוונתו ליישב קו' הראשוני' למה יהא ממזר פטור מלאו דלא יהי' קדש וע"ז כ' רש"י דל' קדש הוא מל' הפקר וקדישה היינו מופקרת וא"כ קפידא דקרא שלא יפקיר בר ישראל זרעו כי במעי שפתה הוה הפקר אבל בממזר אדרבא יפקיר ליפקיר דלא לרבו ממזרי' בישראל והיינו היכא דמ"מ יהא הוולד תחת כנפי השכינה שיהא חייב במצות כעבד מיהת ולא לעכו"ם:

ובתוס' רי"ד כ' משום דכ' בבני ישראל וק' א"כ אפי' גרי' יהי' שרוים לישא שפחה וצ"ע:

והנה לד' הרמב' מיושב במתני' לקמן דלא נקט עבדי' וממזרי' מותרי' זב"ז דדווקא שפחה שרי ולא עבד:

וע' בי"ש סי' ט"ז ד' הרמב' בקי' זאת ולהרמב' מיושב קו' תוס' בסוגי' דחציו עבד דעבד אסור בממזר אמנם קו' הבי"ש על הרמב' מעכו"ם ועבד ביבמות ל"ק דעכ"פ תרגום אונקלוס מיהת מפ' הלאו אעבד אלא דלא קיי"ל כוותי' ומ"מ אי הוה ס"ל להאי מ"ד יש ממזר מחייבי לאוין הוה אמרי' דסבר כאונקלו' דתנא הוא:

עבד אין לו חייס יל"ד מה עלה ע"ד המק' להק' וכי לא ידע זה דעבד אין לו חייס ויש ליישב קצת:

דה"ק דתזדבין באמה העברי' והוה סבר דאמה עברי' מיהת מותרת לעבד כנעני והוולד לאדון כמו בעבד עברי ושפחה כנעני וע"ז דחה הש"ס דהכא ל"ש למימר דהוולד לאדון כיון שאינו מתיחס אחר העבד ואמנם למסקנא באמת ל"ש זה דקטנה אין לה בני' דבני' הרי הן כסימני' וגדולה לא מציא מזבן נפשה כמבואר ב"מ י"ב ע"ב בתוס' ד"ה מאי בעי' גבי' וד' הרמב"ן פ' משפטי' תמוהי' בזה:

ויל"ד הרי אם עדן לא נשא אשה אין רבו מוסר לו שפחה ומאי קאמר אי אקדמתיך וצ"ל דכר' בתמורה דף ל' ס"ל דסבר אפי' אינו נשוי רבו מוסר לו שפחה ועדן צ"ע שוב הראו לי קו' זו:

זיל גניב ע' רש"י ומ"מ ק' מאי עלה ע"ד התרצן והנה הרשב"א כ' דהוה סבר דלטהר דורותי' שרי נ' כוונתו דאנן אר' שמלאי ק' לן דלמה לו למחטי ולהשיא עצה לאי' שיזכה

הממזר וע"ז כ' הרשב"א דגם לר' שמלאי ולכל ישראל יש זכות כזה שלא ירבו ממזרי בישראל:

והתוס' רי"ד כ' כיון דמעיקרא כדי לשלם עשה וק' הרי ברייתא שלימה שנינו ר"פ איזהו נשך דאפי' ע"מ לשלם תשלומי כפל איכא לאו ונ' ד' תוס' רי"ד כד' הרמב' ה' גניבה שכ' דלאו דאוריי' הוה כ"א שלא ירגיל עצמו בכך ונ' דמהכא נפקא לי' להרמב' כיון דלא הוה דאוריי' א"כ כיון שעושה להכשיר זרעו שרי אפי' מדרבנן וכ"ת קרא למאי אתא נ' דע"מ למקט מודה הרמב' דהוה דאוריי' ורק בע"מ לשלם אמר הרמב' ומסוגיין דהכא וקרא לע"מ למיקט אתא וכן מורה ל' הרמב' שם:

ואמנם כשאני לעצמו הייתי אומר דקו' הש"ס מעיקרא הי' נהי דהממזר לא מפקיד אלאו דלא יהי' קדש להכשיר זרעו מ"מ כיון דהלאו במקומו קאי הרי גם השפחה מצווה עלי' ולא תשמע לו וע"ז שפיר משני לי' זיל גנוב ומדינא יהא מותר בשפחה ומשום אי' גניבה כיון דא"צ להשתתף עם אחר וודאי עביד:

ובענין קו' רש"א נ' דלעולם בהם תעבודו ל"ש אם קונה העבד עצמו בכסף מאדוני' ודווקא אם בחנם מוציאו לחירות שייך זה והאי אושפיזיכני' כסף הוא לי' והי' פודה הוולד מאדוני' ואמנם לפי שעה הי' מבריח ע"כ נכסי' דאם אין לו ונמכר כ':

והנה יש עוד נ"מ בין ר"ת לרמב' בעמוני ומואבי דלר"ת אסורין בשפחה ולהרמב"ם שרי וכ"כ בי"ש נ"מ זו סי' ד' סקל"ה וע' בס' עשרה מאמרות שכ' דכוונת ישי אבי דוד ע"ה שהי' תובע שפחתו להכשיר זרעו דלמא עמוני ואפי' עמוני' והן בעון דקאמר דוד לפי שהי' בן תמורה ולד' ר"ת אין מקום לזה דעמוני אסור בשפחה:

הדרן עלך פ' האומר, בעזר אל עלי גומר ונתחיל לבאר פ' עשרה יוחסין בעזר מאתו ישועות עתות חוסן:

ריש פרק, רש"י ד"ה נתני ע' בי"ש סי' ד' ג' שיטות בענין נתיני' נתעוררו הראשוני' אי עבדות גזר עלי' למה חרורי וגירי מותרי' בהם ולכאורה הו"מ לאתויי מלעיל דיש להם קידושין והנה לכאורה ד' רש"י כהרמב' דמדאוריי' אין לאו בנתינות ולא קיי"ל כרבא פ' הערל והי' מיושב בזה קו' תוס' לעיל ד"ה אמר קרא לא תתחתן ואמנם אין הכרח דלעולם רש"י כהרמב"ן והריטב"א וסייעתם ס"ל דדור ראשון דאוריי' והיינו מתני' דאלו הן חליקי' אמנם כיון דעלה סנחריב ובלבל כל האומות א"כ בימי עזרא לא הוה שוב נתין דאוריי' כ"א מדורות הראשוני' שהיו ישראלי' דאותן לא בלבל וא"כ הנהי וודאי דוד גזר עליהם:

ארץ ישראל יל"ד למאי נ"מ ואפשר לענין אם שכר בהמה בחו"ל דאינו רשאי להוליכה לא"י דבכ"מ בא"י לגבו חו"ל הוה כהר לגבי בקעה:
רש"י ד"ה ומבני לוי ע' ריטב"א ונ' דרש"י אמתני' קאי דאמרי' לעיל דהאי עלו ר"ל עזרא העלום וא"כ שפיר ק' לי' לרש"י הרי עזרא לא העלה לוים עמו:
לא מידי דאקרי קדש יל"ד לא לכתוב קרא כ"א קדש דהיינו תרומה לא יאכלו ואי תרומה לא יאכלו קדשי' פשיטא דלא יאכלו וצ"ל דאי לא כ' קרא כ"א קדש ה"א דקאי אקדשי' דהרי גם קדשי' אקרי קודש ומייתירא לחוד דרשי' חדא בתרומה:
גירי וחרורי מנל"ן יל"ד דלמא עבדי' ג"כ בכלל ואמאי קאמר גירי וחרורי וצ"ל דל' אליהם קדריש דעבד כיון דאסור בבת ישראל ל"ש למקש' להו אליהם שהרי לא נזדווגו להם:
אין משתמשין באשה ע' ב"י סי' כ"א מ"ש בזה על ד' המרדכי ודחה דברי' כי תלמיד טועה כ' כן ואמנם גם בפג"א הביא דברי' אלו בשם ר"ש בר"ב והביא ראי' מש"ס כתובות דהאשה חייבת להציע המטה קמי ארחי ופרחי והצעת המטה דבר של חונה הוא ז"נ תו"ד שם ולכאורה יש לדחות דדווקא שלא בפני' מיירי:
קול באשה ערוה ע' בי"ש סי' כ"א דדווקא בשאילת שלם הוה קול דיבור ג"כ ערוה ובזה יש ליישב קו':
בסוגי' דלכאורה מאי קאמר ר"נ ע"י שליח א"כ יהא בשליח קול באשה ערוה אלא דאם גם תאמר להשליח שישוב שלם לר"י מ"מ ר"י הרי לא ישמע קול אשה ובשליח כיון שאין השלם שלו לא הוה גבי' קול דיבור ערוה ואולי יש לדחות דשליח אשה קטנה קאמר ודוחק ומ"ש א"ש טפי:
ע' ב"י סי' ב' מ"ש לדחות ד' הא"ז בהגמ"ר פ"ב דיבמות והד"מ יישב כי כוונת הא"ז לד' הר"ן דהיודע עכ"פ יתרחק ואמנם כיון שהא"ז דייק למלתי' ממה דאמר רבא ספ"ק דיבמות ועמוקה משאול א"כ ש"מ דלא אמרי' כיון שנטמעה נטמעו א"כ אין לדבק כ"א במשפחות ידועות לא זולת: והנה הרמ"ה שהביא הטור סי' ב' ק' ג"כ עליו קו' ר"ת מהא דאמרי' או גלי א"כ ש"מ דאדם שאינו ידוע כלל מותר ג"כ להשיאו וצ"ע:
ממזרי ונתיני יש לדקדק פתח בתרתי וסיים בחדא דמתני' לא אשתעי כלל בתר הכי ואמנם לד' הרמב' שכ' דנתיני דרבנן א"כ וודאי לא אצטריך קרא וכן לד' הריטב"א דדור ראשון דאוריי' א"כ כ"כ לעיל למאי דבא סנחריב ובלבל האומות ל"ש דור ראשון ממילא ג"כ לא אצטריך קרא אמנם לד' ר"ת דכל נתיני' דאוריי' ק' וי"ל דמ"מ כיון דבממזרי' כ' בהדי' עד עולם ואפ"ה שרי מכ"ש נתיני' דלא כ' בה' בהדי' עד עולם כמו בעמוני ומואבי':
ואמנם אי ק' הא ק' מנ"ל לר' יוסי בשטת ר"ת דאטהר אתכם קאי אממזרי' דלמא דווקא

אנתיני' דקילי ולא אממזרי' כלל ונ' דכיון דכ' ומכל גילולי' אטהר אתכם ובשלמא ממזר דע"י זנות קאתי הוא בכלל גילולי' משא"כ נתיני' מאי גילולי' שייך ותלמיד א' השיב דל' אטהר אתכם לא שייך כ"א אמי שהוא מאתנו משא"כ נתיני' שאינו מאתנו:

והנה הש"ס לא הק' ר"מ האי אתכם מאי עביד לי' ונ' דדרוש לה לדר"ע בשלהי יומא מי מטהר אתכם אביכ' שבשמים והכוונה לר"ע נ' דקאי על וטהרתם כשאתם מטהרין עצמכם אף הקב"ה מטהר אתכם ע"ד אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה:

כדמתרגם רב יוסף ע' רש"י דהאי ממזר ר"ל נטרד כממזר ואמנם למ"ש רמב"ן פ' תצא דל' ממזר הוא ע"ד מוזר הייתי לאחר יען כי הוא מוזר גם לאבותי' ועכשו בגולה נתקיים בנו מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי אתא האי ממזר כפשטא אלא שיל"ד לפי"ז הקורא לחבירו ממזר היאיך סופג מ' דלמא למוזר נתכוין ע"ד וישב ממזר באשדוד ולרש"י א"ש דאין ממזר יוצא מידי פשיטו:

הל' כר' יוסי הנה בתוס' זבחי' הקשו הל' למשיחא ותי' דנ"מ דא"צ להתרחק ממשפחות שאינם ידועי' ולפ"ז שטתם כשטת הריטב"א והר"ן בשם הר' יונתן דבאינם ידועי' פליגי והר' חיים שתי' שם בתוס' באופן אחר י"ל דכהרמב"ן ס"ל דאודועי' קאי וי"ל פרפרת לאה דהא דא"ר יוסף אי לאו דאר"י א"ש הל' כר"י הוה אתי אלי' וכו' ה"ק הנה לפי פשיטו מ' דבידועי' פליגו כד' הרמב"ן אא"כ הל' למשיחי' ומאי קאמר ר"י א"ש הל' כר' יוסי ורב יוסף הוא דקמותיב כן כד' התוס' שם בזבחי' לפי גרסתם שם ש"מ דר"י א"ש ס"ל דבאינם ידועי' פליגי וא"כ אי לאו דאמר הל' כר' יוסי כ"א ה' אומר הל' כר"מ הוה אתי אלי' ומפיק מינן וכו' ולזה לא קאמר רב יוסף לר"מ אתא אלי' וכו' דמר"מ לא ידעי' מידי באינם ידועי' ובידועי' ל"ש אתא אלי' וכמ"ש הר"ן ולהכי אצטריך רב יוסף לדר"י א"ש:

והנה הרי"ף שהביא ג"כ להא דהל' כר' יוסי ואין דרכו כלל להביא הל' למשוחא א"כ מ' ג"כ דחולק על הרמב"ן וס"ל דבאינם ידועי' פליגי וכגון דא לכאורה הו"ל לפ' ולזה נ' דלעולם כהרמב"ן מב"ן ס"ל ומ"מ נ"מ בזה"ז אם לע"ל גם ידועי' טהורי' א"כ בזה"ז ע"כ אינם ידועי' טהורי' דקרא והי' לה' מגישי מנחה בצדקה ג"כ אזה"ז דלע"ל לא אצטריך דהרי גם ידועי' טהורי' ואמנם א"כ ק' קו' הר"ן האי כסף דקאי לע"ל וישב מצרף ואי גם ידועי' טהורי' כסף ל"ל ונ' דזו כוונת הרי"ף שב' לעיל גבי ר"ט והיינו דאמרי' כסף מטהר ממזרי' והק' הר"ן הרי אנן למשפחה שנטמעה מוקמי' להאי דריב"ל אמנם ד' הרי"ף דהיינו לר"מ דווקא דידועי' לא יטהרו לע"ל ואצטריך קרא למשפחה שנטמעה שתהא טהורה לע"ל ואצטריך כסף שפיר אבל למאי דקיי"ל כר' יוסי ע"כ האי כסף

מוקמי לדר"ט דממזר נושא שפחה נמצא דהא דאר"י אמר שמואל הל' כר"ט תלי' בהא דאר"י א"ש הל' כר"י וכמ"ש:

והנה יל"ד בד' הר"ן דהכא מק' אד' הרמב"ן דהא האי קרא דוישב מצרף בלע"ל משתמו והרי גם לדידן הק' הר"ן לעיל הך קו' ונ' כוונתו דלדידן מ"מ יש ליישב דמדלא כ' האי בצדקה גבי וישב מצרף דנדע דלע"ל יעשה הש"י צדקה זו וכ' בפ"ע בסיפא דקרא ש"מ דה"ק דיהי' מגישי מנחה בצדקה שעשה הש"י עכשו משא"כ להרמב"ן דלא מוקמי' הא קרא לעבדות אלא משום דלממזרות לא אצטריך ואמנם אימתי לא אצטריך לע"ל א"כ גם עבדות די לע"ל:

תוס' ד"ה חמשה קהלי ע' רש"א ויש עוד להוסיף קו' ע"ד הא האי בקהל ה' אדידן קאי ומאי גבי דהו שכ' תוס' ואמנם כוונת תוס' נ' פשוט דהנה הנך בקהל אתי למילף עד"ז דאי לא הוה כ' כ"א חדא הו"א בכהני' הוא דלא יבא דאנהו קהל ה' מקרי וכן כולהו ואמנם התינח בממזר ועמוני ומואבי שהן מין בפ"ע משא"כ פצוע דכא שיוכל להיות כהן ובן לוי וכו' ומהי"ת נימא דגלי לן קרא דלא נימא בכהני' הוא דלא יבא אם הוא כהן כשם שמותר בישראל מותר בכהני' והיינו דל"ש קהל לגביי' דלא מסתבר דאתא האי קהל לגלויי מידי, וע' בריטב"א:

נושא כהנת ע' בריטב"א דכ' בני אהרן ולא בנות אהרן ויל"ד מהי"ת נימא דכהנת אסורה לינשא לפסול כיון דבנה עכ"פ לאו כהן דהלך אחר הזכר ואפשר משום דגבי בת כהן כי תהי' לאיש זר כ' כי תהי' אלמנה ושבה אל בית אביה מלחם אביה תאכל והיינו אם לא נבעלה לפסול לה ס"ד דקפיד קרא בהכי לכתחלה מיהת קמ"ל דלא:

רש"י ד"ה חד נ' דכצ"ל לא יבא עד עולם ולא בקהל:

כהני ולויי מחד קהל נפקא כ' רש"י דשבט א' אקרי קהל עד"ז י"ל דר"י לטעמי' דס"ל במס' הוריות דשבט א' אקרי קהל א"כ מסתבר לאוקמי קרא אכהני ולויי ולא אכהני לחוד דניהוי האי קהל כפשוטו משא"כ לדידן לרבנן התם דגם שבט א' לא אקרי קהל וא"כ גם אי קאי אכולא שבט לוי ג"כ קהל לאו דווקא וא"כ גם אי קאי אכולא שבט לוי ג"כ קהל לאו דווקא וא"כ שפיר מוקמי' לי' אכהני לחודיי':

ולאידך לישנא י"ל דפלוגי אי בעי' בהיקש מופנה דלמ"ש תו"י האי קהל רק להיקישא אתא:

רש"י ד"ה תרי קהלי כוונתו דבתי' דלעיל א"ש ל' תרי קהל, דקאי אכהני ולויי ואמנם בתי' זה הכוונה רק דאצטריך תרי קרא:

רש"י ד"ה לא הוזהרו כשירות כוונתו רק לפ' ל' כשירו' ופסולות ואמנם לא בא למעט אלמנה לכ"ג דאף דלא נפקא מהשוה הכ' כדאמרי' ביבמות מ"מ ילפי' לה מלא יקחו: וע' בי"ש סי' ד' מ"ש ליישב ד' הרמב' דגבי גר ל"ש האי כללא דהלך אחר הזכר ויש לדחות דהתם משו' לו הלך אחר פסולו הוא וכן מ"ש לעיל סימן ב' ליישב דלא הוה ס' ממזר משום די"ל בשעה שנולד נודע שהוא ממזר ואמנם בדורותי' מאי איכא למימר הרי בניו שנולדו במקום שאין מכירין אותו לא נודעו לעולם וצ"ע:

בענין שתוקי בישראל ר"פ י' יוחסין:

מתני' כהני לויי וכו' ק' פשיטא הרי קרא בכו"ג בתולה מעמיו יקח וכל ישראל בכלל ונ' דתנא אירשא קאי די' יוחסין עלו מבבל והנה ייחוס הכהן עד המזבח דממזבח ולמעלה אין בודקין ייחוס לוי על הדוכן וייחו' ישראל אסטרטיא של מלך וסד"א דלגבי ייחוס ללוי ייחוס לישראל לא חשיב וכן גבי ייחוס כהני ייחוס לווי לא חשיב קמ"ל דלא היא כ"א כהני וכו' מותרין לבא זה בזה:

ולויי וכו' ע' רש"י כוונתו דכולא מתניתן בזה לדיוקא אתא דכהני' אסורי' בגיורת ומשוחרר' וכ"ת אמאי לא תני לה בהדיה והוה מקצר ושונה י"ל דבגיורת ומשוחררת פחותות מבנות ג' איכא פלוגתא ביבמות ואי הוה תני לה סתמא בהדי' הוה סתמא דלא כר"ש ולא בעי תנא למנחת נפשי' לפלוגתא ולהכי שבקא אדיוקא וממילא למר כדאי' לי' ולמר כמאי ליה: ודע דמ"ש רש"י בחזקת זונה למ"ד כדקיי"ל נמי דאפי' פחותות מבנות ג' לאו דווקא זונה כ"א הכ' עשאה זונה ובזה א"ש הא דלא אמרינן לענין זה גר שנתגייר כקטן שנולד דכאן גזיה"כ הוא כך:

רש"י ד"ה אינו מכיר את אביו כוונתו דלאו דאבא שאול דסיפא פליג את"ח כ"א ברישא מיירי שאמו אינה רוצה לפרסם ממי הוא ולהכי הו"ל שתיקי: רש"י ד"ה רוב כשרי' לכאורה יל"ד למ"ד רוב וקרוב הולכין אחר הקרוב א"כ כיון דעל הרוב קרובי האשה מצויין אתה בבית דהיינו אחים ואחיות ולמה אהני בזה מיעוט פסולין כיון דהמיעוט קרובים אצלה א"כ ניזל בתר קרוב וצ"ל דמ"מ הקרובים אינן מצויי' אצל קרובותי' בזנות ואפי' רובא כה"ג לדידן לא מפסדי וה"ה קרוב למאן דאית לי' הא למה זה דומה למאי דאמרי' רוב מצויין אצל שחיטה מומחין אף דרוב העול' אינם מומחין כיון דאינם מצויין אצל שחיטה לית לן בהו ה"נ כיון דאינם מצויין לגבה בזנות לית לן בהו:

וז"נ ג"כ כוונת רש"י שכ' מיעוט פסולין ממזרי' וקרובי' ר"ל דקרובי' לחודיי' אפי' למיעוט לא יחשבו דאל"כ ק' כמ"ש למ"ד הולכי' אחר קרוב ולא בהדי ממזרים הוה מיעוט וממזרי' לחודיי' שוב הוה מיעוטא דמיעוטא ומ"מ נ' כוונת רש"י דנתני' אינם בכלל האי

מיעוט דרש"י לטעמיה דס"ל נתני' דוד גזר עלי' וכאן בד"ת מיירי ואין להק' הרי עמון ומואב לא הות מיעוט כיון דלא פסלי כ"א לאחר שנתגיירו דקוד' לכן הו"ל כשאר עכו"ם וגרי' עכ"פ הוו מיעוטא:

וע' בריטב"א שהק' הרי רבא פוסק כר"א דשתיקי אסור בממזרת ותי' דבישראל גם ר"א מודה דמותר וצ"ל דלא גריס הריטב"א בסוגיין בקהל וודאי הוא דלא יבא דהיינו עכ"פ דלא כר"א:

ואמנם מד' הריטב"א אלו מבואר דפשיטא לי' דר"א מדאוריי' קאמר דאל"כ לא מק' מידי וטעמי' נ' דלמאי דמסקי' דבישראל אסור משום מעלה ביוחסין ואי ר"א מדרבנן קאמר טעמא מאי אע"כ מדאוריי' ואמנם הר"ן כ' בהדי' דכה"ג שייך ג"כ מעלה:

ויש לומר בזה סנסן למ"ש הרשב"א כאן דלד' הרמב' דס' ממזר רק מטעם ס' דאוריי' מותר א"כ לר"א דס"ל אפי' על חתיכה א' ס' חלב מביא אשם תלוי א"כ ס' ממזר אסור וי"ל דס' ממזר מותר מטעם דרוב כשרי' ומ"מ ס' קהל אסור לר"א וע':

והנה הרשב"א והריטב"א שני' הקשו קו' א' אלא דהריטב"א קרי לי' ס"ס והרשב"א קרי לי' רוב ואולי פלוגתיי' אי בעי' יוכל להתהפך דהכא הרי אינו יכול להתהפך דאם תאמר דלמא אזלא איהי א"כ ממילא אסורה דקבוע דאוריי' וד' הריטב"א דלא בעי' יכול להתהפך וד' הרשב"א דבעי' ומ"מ רובא מיחשב לי' כאן משום דבלתי ספק האחר הוה מחצה:

ואולי פלוגתיי' בענין ס' א' בגופו וס' א' בתערובות אלא דהכא כיון דב' הספיקות נולדו כא' לכאורה כ"ע מודו דכה"ג הוה ס' בגופו וס' א' בתערובת ס"ס:

ומ"מ מד' שני' נלמוד דלמסקנא אפי' ידעי' דאזלא איהי לגביי' מ"מ הוה ס' המותר לבא בקהל ודווקא ברוב פסולין הוא דכ' הרשב"א דאסור ואמנם ד' רש"י אין נ' כן שכ"כ דלמא אזלא איהי וכו' אין זה אלא ס' מבואר לכאורה מדברי' דהס' היינו משום דמס' לך אי אזלא איהי אבל בס' קבוע לא סגי לך ונ' דדייק רש"י כן מד' רבא דלמה לא אמר בקיצור רוב כשרי' ומיעוט פסולין והו"ל ס' והתורה אמרה או"ו אי לאו דמספקי' ג"כ דלמא אזלו אינהו לגבה משום ס' קבוע לחוד לא אמרי' דשרי' קרא דכיון דהא דשרי רחמנא ס' ממזר חידוש הוא כל כמה דמצינן למעוטי עדיף וכ"ת הא הוה ס"ס ומיעוטא ל"ל ד' רש"י דלא הוה ס"ס:

והנה הביא הרשב"א ד' הרמב"ם דדייק מסוגיין דס' דאוריי' מה"ת לקולא וד' הרשב"א וכן ד' הר"ן ספ"ק דמכלתין דהרמב"ם יליף מס' ממזר לכל התורה וזה ק' טובא דא"כ למה זה אצטריך טעמא למה אמרו וחכמי' לא ישא הרי בכל ס' דאוריי' אמרי' מדרבנן מיהת

לחומרא ותו למה בממזרת מותר הרי ס' דאוריי' מדרבנן לחומרא לכ"ע אע"כ בממזר מידי אחרינא משום דגלי לן קרא להתירא א"כ ש"מ דלא ילפי' מני' לשאר דוכתי והנ"ל בכוונת הרמב' הוא דמסוף ד' רבא יליף דקאמר דגם בממזרת מותר האי שתיקי דרוב כשרי' משום קהל ס' וק' דלמא הא דגלי קרא בס' קהל יבא היינו ס' דרוב פסולין דאיכא כעין ס"ס להתירו בממזרת כמו ברוב כשרי' להתירו בבת ישראל משא"כ ברוב כשרי' דאיכא ס"ס שלא להתירו בממזרת מנ"ל דכה"ג גלי קרא אלא לאו ש"מ דע"כ כה"ג דרוב כשרי' אצטריך קרא דבס' קהל יבא משים דכה"ג בכל התורה ספיקא לחומרא משא"כ ברוב פסולין ס' כי האי בכל התורה לקולא ולא אצטריך קרא וא"כ ש"מ דס' דאוריי' לקולא מה"ת ורבא דנקט ד"ת כשר מ"ט רוב כשרי' וכו' ה"ט משום דמדרבנן אפי' כה"ג פסול וכן משום דבעי לאשמועי' דאפי' כי האי הוה בכלל ס' קהל יבא וכמ"ש ומיושב בזה לאיזו ענין סיים רבא הא דס' קהל יבא או"ו למ"ש: ונמצא דשפיר דייק הרמב' למלתי' משמעתין אף דס"ל דממזר קיל משאר ספיקות וכמ"ש:

ולד' רש"י צ"ל דרבא סיים למלתי' משום דבא ליישב דלא תימא לפי ההצעה אסור בממזרת מה"ת:

ובשאר העניני' שבין הרשב"א והרמב"ם בזה ע' בחידושינו ספ"ק דמכלתין: כל כי הני מזני ואזלי לכאורה אדרבה תולין מקולקל במקולקל וצ"ל דלקולא אמרי' הכא באי' דרבנן ולא לחומרא:

רש"י בת שתיקי' ע' רש"א אמנם כוונת רש"י דזנות ברווקא הוא דמצוי כדאמרי' בע"פ הב"ה מכריז על רווק שאינו ריטא אבל בנשוי אשה אין זנות מצוי ולהכי כ' רש"י דתחלה בא עלי' בזנות:

רש"י אלא לא שכיח נ' דקשה לי' לרש"י על פי' קמא דאין הדמיון עולה התם בהאי לחודא לא חיישי' אבל בכל ישראל מיהו חיישי' ולזה בחר רש"י בפי' בתרא אמנם לפי' בתרא האי ה"נ לא שכיח מיותר ונ' דתרוויי' אתנהו דלא שכיח קמי' היינו שישא אחותם וה"נ לא שכיח היינו דכל שתוקי לא שכיח:

אשת איש בבעלה תולה אף דגם אנן תלי' דרוב בעולת אחר הבעל הכא דהשליכתו ס"ד דגרע לזה אמרי' דוודאי הך דהשליכתו לאו א"א הוה דבבעלה תולה:

והא דלא אמרינן רוב פנויות היינו משום דיולדת מ"מ רובן א"א והיינו ג"כ דאמרי' מיעוט אסורות דרוב אסורות אינם יולדות:

אסיפי אסופי' ה"ה דהו"מ למימר שתוקי' לא ישא אלא לרבותא קאמר דאפי' אסופי' לא ישא ואפשר דהמק' הוה סבר דאם שתוקי' כיון דהאי לא השליכה אידך נמי לא השליכה

והתרצן הוא דהשיב דאדרבה אטו כולהו תשליך וה"מ למפרך שתוקי' לא ישא אלא דעדיפא פריך:

רש"י משלפי הדמי' וכ"ת דלמא בתר הכי נזדווג לה בעלה אא"כ הרי רוב בעולות אחר הבעל:

אבי' ואמו כ' הרמב"ם או אמו וכ' ה"ה דכ"ה בירושלמי אא"כ הו"ל להרמב' לאשמעינן דבתר הכי שני' נאמני' כמ"ש בירושלמי א"וו הרמב' סברא דנפשי' קאמר דכיון דאין שייך כאן עדות דמאי עדות יש בענין זה אם הוא אביו ממילא אינו נאמן ומכ"ש אמו א"וו חכמים אמדו דעתם כך א"כ מה לי חד מה לי תרוויי' ומשו"ה השמיטו בגמ' דילן ד' הירושלמי דגם אח"כ שני' נאמני':

בענין נאמנות פ' י' יוחסין:

אלא ערער תרי יל"ד פשיטא מהי"ת נימא דנאמנת נגד שני' ואמנם עפ"י ד' הר"ן עמ"ש בתי' שני' מיושב גם תי' א' דס"ד כיון דחכמי' האמנוה אפי' נגד שני' ג"כ האמיני' לכך איצטריך:

ל' ה"ה פ' ט"ז מאי"ב ה' י"א דחי' נאמנת מטעם אין אדם משים עצמו רשע אינו מדוקדק כ"א ר"ל אין אדם חוטא ולא לו:

והנה מ"ש המ"ל שם דלכל הפוסקי' היכא דאיקבע אי' ס' ממזר אסור ל"מ כן מד' הרשב"א והריטב"א לעיל ועי' מ"ש שם:

ועוררני תלמיד א' דכל ד' המ"ל תמוהים דמ"ש הר"ן דתהא החי' נאמנת להקל לאו משום כשר כ"כ כ"א משום כהן ולוי והתם וודאי צריך סברא ונ' דברי המ"ל דבכהן ולוי ל"ש כ"מ שהאמינה תורה ע"א דבשלמא ממזר בקהל הוה דבר שבערוה וליבעי תרי וכיון דהאמינו חכמי' חד הו"ל כתרי משא"כ בכהן ולוי דלענין תרומה ודוכן מיירי הו"ל אי' וע"א מדינא נאמן באי' ועי' בזה בש"ך יו"ד סי' קכ"ז א"וו אכשר קאי הר"ן ומ"מ גם זה יש לדחות דגם בכהן שייך דבר ערוה דאם תוחזק לכהן אסור לישא גרושה ואם נשא הוולד חלל א"כ גם התם י"ל דליבעי תרי וצ"ע:

תוס' ד"ה נאמן בעל המקח בפי' ד' ר"ת ע' בריטב"א ורשב"א:

ולפ"ז צ"ל ע' רש"א ורש"ל ולדעתי האי ולפי"ז צ"ל קאי אדלקמן שבאו להק' מב"מ:

וע' ברמב"ן מלחמות ד' ר"ח ונוטה מד' ר"ת דלר"ת בנקט זוזי מחד אפי' אין מקחו בידו האי דנקיט זוזי מני' אנן סהדי דלדידי' מכר ולא מטעם נאמנות המוכר כ"א מטעם אנן סהדי וע' בזה בש"ך סי' רכ"ב:

ולד' ר"ת זה ישבע וזה ישבע דהאי דנקט זוזי לחוד לאו ראי' הוא ונמצא ד' רש"י בריש ב"מ שכ' דנשאל לבעלי' ג"כ אזלי בשטת ר"ח לא בשטת ר"ת ומ"ש נשאל להם היינו בשלמא ברייתא דידן ע"כ בעדי' מיירי כמ"ש הריטב"א דאל"כ מאי קמ"ל אלא מתני' דב"מ מהי"ת דבעדי' מיירי ולזה כ' ר"י דנשאל להם:

והנה כ' ה"ה פ"כ מה' מכירה דגם ד' הרמב' כר"ת דעד המסייע פוטר משבועה וכ' הכ"מ דלא ידע מאי דוחקי' דה"ה לפ' כן ודברים תמוהי' דהרי ליישב קו' הראב"ד מ"ט ברישא אין כאן הוצרך לפ' כן דברי הרמב' אלא דלהכ"מ ק' לי' אחר שהסכי' ד' הרמב' לד' הר"ח ולר"ח אין כאן קו' מב"מ כלל וא"כ מנ"ל להרמב' דעד המסייע פוטר וזה אינה קו' דהרי מסתבר מיהת הכי ואם אינו מוכרח מסוגי' זו:

ואמנם לא רצה הכ"מ להשוות ד' הרמב' לד' ר"ת משום דמלשונו מ' דבנקיט זוזי מחד מהאי דנקיט דידי' הוה המקח:

ונחזי זכותא מאן נקיט ע' ריטב"א וכו' עלי' הש"ך סי' כ"ג דכוונת הריטב"א אם כ' לאחר שבע"ד יצאו מלפני הדיין ור"ל דהוה להש"ס לשנויי שכ' לאחר שיצאו מלפניו וזה דוחק מהי"ת נוקמי בהכי וכי אורחא הכי הלא אורחא למכתב פס"ד כ"ז שבע"ד עומדין לפני הדיין ולזה נ' דכוונת הריטב"א ממ"נ אם הבע"ד השני מודה שהדיין מסר בפניו זה הפס"ד לחבירו א"כ מאי בעי גבי' וע"כ דהבע"ד טוען כי בפניו לא נתן לו הפס"ד ואמאי והא הדיין נאמן ע"ז שנתן לו בפניו ומ"מ הפוסקי' מיירי שאנו יודעי' ע"י עדים שנתן לו בפניו וממילא שפיר כ' דמהני וע' עוד לפנינו: והנה מ"ש הש"ך ע"ד הב"ח גבי פס"ד שאינו מבורר נ' דתלי' בפלוגתת רש"י ור"ח גבי מקח והב"ח בשיטת רש"י שפיר כ' דכיון דהדיין לחד הוא דיהיב זכוותא א"כ הו"ל כנקיט זוזי מחד דמהימן אף שאין מקחו בידו ואמנם הש"ך לטעמי' דפסק כר"ח שפיר כ' דאם אינו מוחזק ל"מ עדות הדיין טפי מע"א כיון דליכא עדים דהאי יהיב:

ומ"מ בד' הב"ח אפשר ליישב ד' הריטב"א דקשה לי' להריטב"א למה קאמר הש"ס מאן נקט לימא מאי כ' בה א"וו דרכן הי' שלא הי' כותבין כ"א אתה זכאי ולא כ' אתה פלוני ולהכי קאמר מאן נקיט וע"ז:

הק' הרי"ף שפיר דלמא מחבריו נפיל ומאי מהני עדות הדיין וע"ז מסיק דקאי אאישא וממילא אין כאן פלוגתא דהפוסקי' מיירי בפס"ד מבורר ושפיר כ' דמהני וכה"ג גם הריטב"א מודה:

וניהדר ונידייני' ע' ריטב"א ולמד הש"ך מדברי' דאפי' בעודן לפניו צריך לחזור ולדין היכא דלא שייך חילוף הטענות כוונתו דמאחד להריטב"א קו' ראשונה קאי אעודן לפניו

מסתבר דגם קו' שניי' קאי לפניו ובהא מסתלק תלונת התומי' על הש"ך דלכאורה מ"ש הש"ך דגם בעודו לפניו אין הדיין נאמן על חילוף הטענות הוא נגד הריטב"א דאל"כ מאי מק' הריטב"א אי משום חילוף הטענות גם בעודן לפניו לא יהא נאמן ושפיר מק' הש"ס אמנם למ"ש שפי' כ' הש"ך דלהריטב"א באמת קו' הש"ס אריש גופא למה יהא נאמן בעודן לפניו:

והנה בסוף הסי' דחה הש"ך ד' מהריז"ל דס"ל דבשני' א"צ לחזור ולידון והדבר תמוה א"כ אין לדבר סוף ונ' כוונת הש"ך דהיכא שעדי' מכחישי' אותם ואנו מאמיני' לדיינא מטעם שכ' הסמ"ע מ"מ היכא דאפשר למיהדר ולמידן צריך לחזור ולידון:

ואמנם מה שהחזיק הש"ך בפשרי' בסבר' מהריז"ל אף שכ' לעיל דלד' תוס' אפי' דן באומד הדעת צריך לחזור ולידון צריך לומר דפשרן גרע מדן באומד הדעת:

והנה מה שדחה הש"ך ד' הר"ש במהר"ם מר"ב אפשר ליישב ד' הקדמין דמ"ש הש"ך דאפי' אם בע"ד עומדין ג"כ אינו נאמן י"ל דס"ל להר"ש דקו' הגמ' הי' אריש ג"כ וכמ"ש הריטב"א ואמנם מ"ש הש"ך לא שבקת חי וודאי הר"ש לא קאמר כ"א בדיין קבוע לדין כמבואר מדברי' אלא שיש עוד אחר וא"כ לא שייך ל"ש חי וממילא גם הש"ס הו"מ לאוקמי ברייתא ג"כ כה"ג וא"ש ל' דיין וליתא לד' הש"ך:

רש"י ד"ה אמו כל ז' כ' הלח"מ פ"ב מה' נחלות דמל' רש"י מ' דאבי' אינו נאמן תוך ז' ע"כ כוונתו דאם החזיקו אבי' תוך ז' ומת דאם הוא חי הרי יכול להחזיקו אחר כאן אפי' אם הוחזק מאמו אע"כ כמ"ש ואמנם לכאור' אין כוונת רש"י לכך כ"א לתת טעם למה האמינו חכמי' לאמו וע"ז כ' רש"י דעל הרוב אין אבי' מכירו אז וא"כ הוצרכו להאמין לאם:

ויל"ד למה לא אוקמי' לעיל בערער דאב וצ"ל דהא נמי פשיטא אמנם למאי דפליגי רבנן חוץ מבכור נראה דזה כוונת רש"י ולא דבממזר מודו וא"כ שפיר נקט לאפוקי מרבנן:

והנה הלח"מ הק' אמאי לא קאמר הראב' אפי' הוחזק שאינו בני נאמן לומר שהוא בנו ולא תי' כלום והסמ"ע רע"ז תי' בפשיטות דממ"נ עפ"י עצמו כ"כ הרמב"ן דאינו נאמן ועפ"י עדי' ג"כ כה"ג אינו נאמן וע"ש ונ' דעיקר קו' הלח"מ למאי דמ' מד' ה"ה דהרמב"ם לית לי' סברת הרמב"ן א"כ הדרן קו' לדוכתא נמצא מקו' זו מוכרת דגם הרמב"ם כהרמב"ן ס"ל:

תוס' ד"ה כשם וי"ל וכו' יל"ד הרי קרא בשתי נשים קאמר ותו לא ומנ"ל דמיירי כלל כה"ג ונ' ד' תוס' דאס"ד דקרא דווקא קאמר א"כ יכיר ל"ל פשיטא הא כה"ג אית לי' מיגו דיהיב לי' במתנה האי פי שני' אלא ש"מ משום לפסול האחרי' בעי' יכיר אלא שיש להשיב הרי נ"מ היכא דליכא מיגו כגון שנתן לו א' מתנה ע"מ שלא יתנו לאחר ואם יתן מתנתו בטלה ולא זכה בה ושפי' בעי' יכיר וכמ"ש המ"ל בזה בשם מהרי"ט וז"ש הוא

סברת מהרי"ט והמ"ל הניחו בצ"ע משום דלמסקנא גזיה"כ הוא ואין הטעם משום מיגו כלל וצ"ע ונ' דמטעם זה נאיד רבי' אלי' מתי' קמא של תוס':

ואמנם מ"ש בתו"י ליישב לר' אלי' ל' כשם דקאמר ר"י נ' דא"צ דמשום דבבכור מודו רבנן ובבן גרושה פליגי א"כ שפיר קאמר ר"י כשם: ולסיים שיעורי הזמן בד' אגדה י"ל דשלשה מעידין באדם ביום הדין נשמתו של אדם כדאמרי' משוכבת חיקך שמור פתחי פיך והיינו חיה דנשמה אקרי חיה כדכ' וחיתו באור תראה, גופו של אדם כדאמרי' קורות ביתו ואיברי' והיינו אמו ואביו זה הקב"ה הוא העד הוא הבע"ד ברוך הוא ועד"ז יל"פ ג"כ הא דאמרי' לעיל חיה נאמנת לומר זה כהן וכו' כי יש כמה מדריגות בעבודת ה' והכל תלוי בלבו של אדם והאדם יראה לעיני' ונשמתו של אדם מעידה מי היה כהן בעבודתו ומי פחות ממנו שהי' לוי ומי עבודתו פסולה דהיינו נתין וממזר ואמנם כ"ז שהנשמה נקראת לדין אם היא נשארה בתמתה שלא יצא עלי' עוררין אבל יצא עלי' עוררין אינה נאמנת כדכ' בדור המבול לא ידון רוחי באדם בשגם הוא בשר וד' רז"ל לא דין ולא רוח ועד"ז יש להמליץ ג"כ נאמן הדיין לומר כי הש"י יודע מי מהמקיימו מצות הרבה שלא זכה לכך כ"א ע"י שזכהו הש"י בעושר ובבריאות וכיוצא ומי מהעוברי עבירות אשר העניות והייסורין העבירום ע"ד קונם והיינו לזה זכיתי ולזה חייבתי ואמנם האי חייבתי לא מהני כ"א כ"ז שהאמונה עומדת בתקפה והיינו כ"ז שהבע"ד עומדין לפני' ב"ה וב"ש שאין להם חסרון ואז הש"י מלמד זכות:

עלי' והא דנאמן בעל המקח יל"פ על שמעון אחי עזרי' כו הת"ח היא בעל המקח ואמנם אין כל מחזיקי' נקרין מחזיקין כי יש מי שמחזיק לת"ח והת"ח צריך לעבוד אותו על א' הרבה וכיוצא וזה אינו יודע כ"א הת"ח, והיינו נאמן הת"ח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי כלומר זה החזיקני וזה לא החזיקני והנה אמרי' בשבנא אחי הלל דיצא ב"ק אם יתן איש כל הון ביתו וכו' והיינו דלאחר לימוד לא מהני האי מקח והיינו דאמרי' אימתי בזמן מקחו בידו אז שייך מכירה גבי' ותו לא, והנה אמר שהע"ה כי טוב סחרה וכו' פתח בכסף וסיים בחרוץ כוונתו נ' דוודאי לסחור עם הת"ח הוא טוב מכל מסחור משום דבטוח שהרווח יגיע מה שאין בטוח אפי' במסחר כסף והיינו כי טוב סחרה מסחר כסף ומ"מ לעסוק בתורה עצמה ולהעמיד בה תולדות עדיף עוד מזה והיינו ומחרוץ תבואתה הפירות של התורה עצמה עדיף עוד מחרוץ שהיא על כסף על א' הרבה וז"ש דוד ג"כ טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף ועד"ז אמר שהע"ה ג"כ כי לקח טוב נתתי לכם ר"ל התורה היא לקח טוב ואמנם בשביל זה מ"מ תורתי אל תעזובו שלא תרצו לעסוק בה כ"א לקנותה מיד הת"ח כי הן אמת אשר עץ חיים היא למחזיקי' בה ואמנם תומכי' היינו

התופש בה עצמה הוא מאושר, הש"י ישים חלקינו מעוסקי בתורתו לשמה ויזכני לראות בבנין אריאל בב"א:

סוגי' דראוה מדברת כתובות י"ג תחלת ימות הקי"ץ תרכ"ב:

מתני' ראוה יל"ד ראו פנוי' מדברת הו"ל למתני דל' ראוה מ' דאלעול קאי ולעיל לאו בפנויי' מיירי תנא כ"א בארוסה ונשואה ונ' דלא רצה תנא למתני ראו פנוי' דס"ד דווקא פנוי' דמצי מיירי ברוב כשרי' אצלה כגון בעיר שרובה משיאין לכהונה ובאמת ר"ג אפי' ברוב פסולין ואפי' בארוסה מכשיר אם אמרה מארוס כדאמרי' לקמן להכי קסתים לן תנא ותנא ראוה למימר דאפי' בארוסה דאיירי' בה לעיל בשמעתין נאמנת לר"ג ומהכא נפקא לי' לריב"ל דר"ג אפי' ברוב פסולין מכשיר ואמנם כי היכי דלא נטעי אליבא דר' יושע דדווקא ברוב פסולין פוסל נקט איש פלוני וכהן הוא וממילא ידעי' דגם אפנויי' קאי דאי בארוסה מה לי אם הוא כהן או לא וממילא ידעי' דבתרתי פליגי:

מה טיבו הנה ל' מה טיבו מ' לכאור' כמ"ד נסתרה דשייך לומר מה טיבו ר"ל פרוץ בעריות הוא או לא אמנם למ"ד נבעלה יל"ד מה ל' מה טיבו מי הוא זה הו"ל למימר ואפשר דבאמת הו"מ הש"ס לדקדק כזה אמ"ד נבעלה אלא דבלא"ה אסקי' בתיובתא וכן מורין ד' הרמב' פ' י"ח מה' א"ב דשונה ל' המשנה ונקט מי הוא זה משום דהרמב' קאי אנבעלה דלר"ג דקיי"ל כוותי' נסתרה פשיטא ומ' לי' להרמב' דתנא דנקט נסתרה לרבותא דר' יושע הוא דשייך ל' מה טיבו:

אמנם יש ליישב גם למ"ד נבעלה ל' מה טיבו דהנה עיקר טעמא דר"ג משום אשה מזנה בודקת ומזנה כמ"ש תוס' לקמן בסוגי' דר' יוסי ואמנם אימתי שייכא חזקה זו בנבעלה ברצון משא"כ בנבעלה באונס וכמ"ש תוס' לקמן והיינו ל' מה טיבו אונס הוא ובאונס נבעלה או ברצון נבעלת:

ועד"ז יש ליישב ד' הרמב' הנ"ל התמוהי' מאוד ולא הרגישו בו נושאי כליו דנקט לתרתי בבי דמתני' נבעלה והיתה מעוברת ותרוויי' להכשיר בה וכ' על מעוברת ולא עוד ויל"ד מאי ולא עוד ולמ"ש א"ש דהנה היא נאמנת מטעם חזקה בודקת וזה לכאור' לא שייך כ"א בנבעלה ברצון ומעתה ה"ק הרמב' ל"מ ראוה שנבעלה ואי באונס נבעלה הו"ל לצעוק כמו שאמרה תורה צעקה הנערה ומדלא צעקה ברצון נבעלה וודאי נאמנת מחזקה דבודקת אפי' היתה מעוברת דלא ידעי' אי באונס אי ברצון אלא שהיא אמרת ברצון נבעלה ג"כ נאמנת:

דרך אחר ביישוב ד' הרמב' האלו י"ל דהנה הבי"ש ססי' א' עורר דלכאור' למה מהני תרי רובי למאי דקים לי' להרמב' דאמרי' מדאפקרה נפשה לגבי האי אפקרא נפשה

לאחריני לימא ה"נ אפקרה נפשה לפסולין אחרי' ותי' דלענין זה אמרי' כאן נמצא וכאן היה ומעתה הן הן ד' הרמב' דהרמב' מסיק שם דבכ"ג בעי תרי רובא וק' מאי אהני לימא מדאפקרא נפשה ואמנם אמרי' כאן נמצא והנה בראוה שנבעלה וודאי שייך כאן נמצא אבל בהיתה מעוברת לכאורה מאי כאן נמצא שייך דהרי לא ידעי' באיזו מקום נבעלה ומ"מ צ"ל כיון דכאן נמצאת מעוברת אמרי' כאן נמצא והיינו ולא עוד דנקט הרמב':

איש פלוני וכהן הוא הנה לכאור' מאי דנקט וכהן הוא היינו דאם אמרה כשר הוא אכתי נימא מנא ידעי' אטו אשה בקיאה ביוחסין משא"כ אם אמרה כהן הוא ממילא שפיר ידעי' דכשר הוא והיינו דהוסיף לן תנא בבריית' לקמן ואמר בן אחי אבא הוא כלומר דכה"ג ג"כ מציא שפיר למידע דכשר הוא וי"ל דגם תנא דמתני' תרתי נקט ור"ל או כהן הוא והיינו או דאמרה: איש פלוני ואנן ידעי' דהאי פלוני כשר או דאמרה כהן הוא וי"ל עוד דהנה טעמא דר' יושע דס"ל זנות רצה אחר הפסולין וס"ד דאם אמרה כהן הוא ותולה קלקלתה במיוחס כי האי גם ר"ג מודה דכולי האי לא מהימנא קמ"ל דאפי' כה"ג מהימנא:

נאמנת מכאן הק' הרמב"ן במלחמות לקמן אשיטת רש"י דלר"ג אפי' בנאנסה מוקמי' לה אחזקה א"כ מאי נאמנת דקאמר הא אין הטעם משום נאמנותה כ"א משום חזקה ונ' דבלא"ה ד' רש"י לכאורה תמוהין מאד ברוב פסולין מאי אהני לן חזקה הא רובא עדיף ואפי' סמוך מיעוטא לא מהני וכמ"ש תוס' לקמן וע"כ משום חזקה בודקה ומזנה ובנאנסה לא שייך זה אע"כ כוונת רש"י לקמן עד"ז הנה ר' יוסי אשמועי' רבותא דריב"נ הכשיר ברוב כשרי' וק' למאן אשמועי' הך רבותא אי לר"ג כיון דאפי' ברוב פסולין מכשיר והיינו משום דחזקה בודקת ומזנה מסייע לחזקה דידה מכ"ש אי רוב כשרי' מסייע לחזקה דידה וממאי דאשמועי' דרוב מסייע שפיר איכא למטעי ולמימר דרוב מסייע הוא דמהני לא זולת וא"כ שפיר תנא תנא דידן נאמנת משום דמתני' אפי' ברוב פסולין איירי והתם וודאי הטעם משום דנאמנת דבודקת ומזנה ואדרבא מל' נאמנת דייק ריב"ל דאפי' ברוב פסולין מיירי ר"ג דברוב כשרי' למה לי נאמנותה:

ועד"ז יש ליישב גם קו' שני' של הרמב' אד' רש"י לקמן אי סוגי' לר' יושע למה לא פריך הש"ס לעיל אדריב"ל למה פוסל ר"י ברוב כשרין וע"כ משום דידע דמעלה עשו ביוחסין ומאי פריך תו לקמן זו תו"ד הרמב"ן ולמ"ש א"ש דכבר כ' דעיקר הטעם ר' יושע משום דס"ל אדרבה חזקה זנות רצה אחר פסולין וחזקה דגופא לי' לי וא"כ סמוך מיעוט פסולין לחזקה זנות רצה אחר הפסולין והו"ל ספיקו ואסורה ע"ד שכ' תוס' לר"ג ואמנם כ"ז

שזנתה מדעתה משא"כ לקמן דקאי אנאנסה דל"ש זנות רצה אחר הפסולין שפיר פריך הש"ס למה לא ניזל בתר רוב כשרי':

והיינו דאמר ר"י לא מפיה וכו' לא כמו שאתם אומרי' דנאמנת מטעם דבודקת ומזנה אדרבא חזקה זנות רצה אחר הפסולין הרי היא בחזקת בעולה לנתין ולממזר:

והנה למ"ש הראשוני' דלמ"ד נסתרה נסתרה ק' למה לא תהא מותרת מטעם ס"ס וע' ברא"ה ונ' דר' יושע בעצמו בא ליישב זה והנה לא קאמר ר' יושע הרי וו בחזקת שנבעלה דמ' דקאי אעכשיו כ"א ה"ק כיון דאין אפוטרופוס לעריות לא מפיה אנו חיין לא אהני לן דברי' דאת"ל דלא משקרא מ"מ אמרי' מדאפקרא נפשה לגבי האי אף לגבי פסולין אפקרה נפשה והיינו הרי זו בחזקת בעולה מקודם לכן לנתין ולממזר:

י"ל האי לא מפיה ע"ד שכ' רש"י פ' נח דע"י זנות אנדלמוסיא בא לעולם וכיון שהיא זונה מביאה אנדרולמוסי' והיינו לא מפיה אנו חיין דקאמר ר' יושע:

והנה למ"ש לעיל דטעמא דר' יושע משום דאמרי' מדאפקרה נפשה ק' א"כ מאי קאמר עד שתביא ראי' לדברי' א"נ תביא ראי' דהאי בועל כשר הי' אכתי איכא למיחש מדאפקרה נפשה וצ"ל דר"י ה"ק דיש כאן ס"ס ספק אם אומרת אמת דהאי בועל כשר הוא ואת"ל אומרת אמת דלמא אכתי מדאפקרה נפשה והיינו דקאמר אם תביא ראי' דתו ליכא כ"א מדאפקרה לחוד מה"ט לחוד לא פסלי' לה:

וי"ל עוד על מ"ש ר"י ה"ז בחזקת בעולה לנתין ולממזר דעיקר טעמא דר' יושע דבשלמ' היא אית לה חזקה אבל וולד הרי לית ליה חזקה וכיון דלית לי' חזקה הרי הוא פסול ומדפסלי' לוולד אי אתה יכול להכשירו לאמו ואמנ' אין הוולד פסול אא"כ נבעלה לנתין ולממזר דגוי ועבד הבא על בת ישראל הוולד כשר וא"כ צריך ר' יושע שפיר למימר דהרי היא בחזקת בעולה לנתין ולממזר דאי לאו משום האי חששא הוה מודה ר' יושע כיון דהוה הוולד כשר ועד"ז יש להבין במ"פ הני תרי מ"ד אי ר"ג מכשיר בבתה או לא מ"ד מכשיר ס"ל דגם ר"ג ס"ל דלא מפלגי בין דידה לבתה ואדרבה כיון דדידה ג"כ מכשרי' גם לבתה מכשרי' וע"ד שכ' הראשוני' להסביר ד' רש"י לקמן כדעבד דמי ע' ברא"ה ואמנם מ"ד פוסל ס"ל דר"ג מפליג בין דידה לבתה ובזה א"ש דלמ"ד פוסל ל"ק לי' ל' מה טיבו של עובר וכמו שהעור הרש"א לקמן משום דמ' לי' דלרבותא נקט הכי לר"ג ל"מ ברישא דעדן לא דיינן על העובר פשיטא דמכשרי' אותה ולא דיינן על העתיד אפי' בסיפא דהעובר לפנינו מ"מ לא דייני עלי':

ועד"ז יל"פ ד' רש"י במתני' שכ' בפנויי' ומשום חששא דפסולין וכו' כוונתו דאף דברישא עלה דידה דנינן מ"מ כיון דאיכא חשש נתין וממזר לגבי וולד ואם הוולד פסול היא

ממילא פסולה מה"ט פסלה ר' יושע: אלא דעדן יל"ד דהו"ל לרש"י לציין אד' ר' יושע לכך נ' דכוונת רש"י עד"ז דמ' לי דר"ג ור' יושע פליגי מהיפוך להיפוך דלר"ג אם היא בת כהן ואומרת שנתעברה מכהן גם לזה מהימנינן לה ואין העובר פוסל אותה מתרומה ולר' יושע אפי' אם היא בת ישראל חיישי' שמא נבעלה לפסול לה ופסולה לכהונה ואמנם כ"ז:

בסיפא אמנם ברישא דעדן אינה מעוברת ע"כ בפנוי' בעלמא וז"ש ראוה מדברת לא מיירי בבת כהן כ"א בפנויי' דעלמא וממילא ע"כ רק משום חשש שנבעלה לפסול אנו דנין לא שמא נבעלה מישראל ואינו כהן דהרי הבעולה אינו פוסל מתרומה משא"כ אי אביאת פסול אנו דנין התם לא בעי' מעוברת כי בביאה לחוד נפסלה מן הכהונה:

וכ' עוד רש"י נאמנת וכשירה לכהונה ולא מספקי' לה וכו' נ' כוונת רש"י דלכאורה מאי אהני לן הא דנאמנ' אכתי דלמא מדאפקרה נפשה לגבי פסול ולזה כ' רש"י דנאמנת וממילא כשירה לכהונה ולא מספקי' לה כלל והטעם דהא דנאמנת משום דחזקה אשה מזנה בודקת ומזנה וממילא לא אמרינן מדאפקרה ואי קשיא סוגיא דיבמו' דאמרי' מדאפקרא ממ"נ לב' לישני קמאי דאתמ' עלה דהך בי' יוחסין א"כ מיירי בלא נבדקה וכ"ז שלא נבדקה לא אמרי' בודקת ומזנה כ"ז שהיא לא אמרה אפי' ללישנא בתרא דרב אפילו בנבדקה פליג א"כ רב כר' יושע דלית לי' הך סברא:

ובזה מדוקדק מ"ט קאמרי רבא מסתבר מלתא דרב דלרב בכל ג' לישני הכי מיירי משא"כ לשמואל יש ליישב ק' תוס' ביבמות ולקמן לאביי בלי"ק ביבמות ולקמן מאי קאמר ר' יוסף חדא דהא קמודה אכתי נימא

מדאפקרועד"זא ותי' תוס' ביבמות תמוה מאוד דא"כ דהאי חדא שייך בדאדך לא מק' אביי מידי ולמ"ש א"ש דסוגי' דלקמן לא אזלא אליבא דרב ואליבא דרב דווקא קאמר אביי למלתא ביבמות וכ"ת היינו שוב מה דקאמר רב יוסף הא אמר שמואל הל' כר"ג לא היא מר"ג עדן לא ידעי' ומ"מ לית לן דרב דקיי"ל הל' כאבא שאול דע"כ ג"כ ס"ל בודקת ומזנה דאל"כ אמאי מכשר ומ"מ דלמא לא מכשיר כ"א לוולד דהוה דיעבד אבל בדידה דהוה לכתחלה לא ידעי' ואצטריך מודה או הל' כר"ג ואמנם תוס' לטעמיי' דהכריחו לקמן דע"כ כולא סוגי' אוולד קאי א"כ שפיר הקשו ואמנם למ"ש הרש"א לדחות דבריו וכן הביאו פי' אחר הרא"ה בשם הר"י בן מיגש שפיר י"ל כמ"ש: אלא אי קשיא הא קשיא דרבא דייק למלתיה מבת ישראל אנוסת כהן דתאכל להני לישני קמאי דגם רב מודה בנבדקה ובלא נבדקה דווקא מיירי רב א"כ מאי ראיה יש הא התם ע"כ נבדקה דאל"כ מנא ידעי' דילדה כהן ואמנם אין כאן קו' דהתם נבדקה לא אהני דמאי עדיפות דנבדקה

משום דאמרה דבודקת ומזנה התינח בעלמא אי דנינן אם נבעלה לפסול או לא משא"כ התם דאנו דנין אם מכהן או מישראל נבעלה אי ס"ד דאמרינן מדאפקרה מאי בודקת ומזנה שייך הרי מ"מ לכשר נבעלה:

אא"כ יק' באמת מ"ט רבא לא אמר כאביי למה לא נימא מדאפקרה וצ"ל דכיון דעכ"פ הוא מודה כי ממנו נבעלה ובשעה שנבעלה ממנו היתה עומדת בחזקת שתתעבר ממנו ותהא מותרת לאכול בתרומה אכתי מוקמי' לה אהך חזקה: ובזה נבא אי"ה ליישב ד' הרמב' התמוהי' בה' ייבום שפסק כאביי דבכ"ג היא זקוקה ליבום ולא מחזקי' להוולד בדידי' דאמרינן מדאפקרא והניחו ה"ה בתימא ולמ"ש א"ש דבאמת התם ל"ש בודקת ומזנה וממילא מסתברא כאביי דאמרי' מדאפקרא ובשלמא בבת כהן נחלק רבא עלי' משום דהוה לה כעין חזקת היתר לתרומה משא"כ לענין ייבום דאדרבא אשתו בחזקת זקוקה וכיון דל"ש בודקת ומזנה גם רבא מודה לאביי דאמרי' מדאפקרא:

והנה במשנתינו לא דקדק רש"י כלל על ל' וכהן הוא כ"א בקידושין וכן לעיל בסוגיי' ובמ"ש במתניתן די"ל דמתני' לענין בת כהן מיירי שפיר אצטריך למימר וכהן הוא ואמנם סוגיא דקידושין ע"כ לא ס"ל הכי דא"כ מאי פריך לתני וכן הי' אבא שאול אומר כדבריו דדלמא בבת כהן פליג אבא שאול וכ"ת מ"ט משו' דהתם לא שייך בודקת ומזנה דא"נ מישראל כשר אסורה לאכול ור"ג דמתיר למ"ש הטעם משום חזקת היתר דידה וא"כ מאי פריך הש"ס אלא דמ' לי' להש"ס דגם לר"ג אינה נאמנת וכהן היינו מיוחס ושפיר אצטריך רש"י התם לפרושי כהן הוא מיוחס הוא אלא דפי' לעיל עדן צריך יישב:

רש"י ד"ה נסתרה מבואר מדברי' דקאי בשטת תוס' דבאמת לזעירי מיירי דמודה שנבעלה אלא דבמגו לא מהימנינן משא"כ אם אומרת לא נבעלתי מהימנא מטעם ס"ס וכן הבין דבריה' הרא"ה ונחלק עלי' ואמנם בכ"ז העיר רש"י דמ"מ אצטריך להך דמעלה עשו ביוחסין והיינו דאל"כ נהי דר' יושע לית לי' מגו וחזקה בוודאי אית לי' ע"כ חזקה אין כאן מטעם מעלה עשו ביוחסין וכ"ת הרי חזי' גבי משארסתני נאנסתי דאיכא ג"כ מגו וחזקה ופליג ר' יושע התם איתרעאי חזקתה דהרי עכ"פ עכשיו אין לה בתולים משא"כ הכא דעל חזקת היתר לכהונה אנו דנין והך חזקה לא אתרעאי ובזה מיושב קו' תוס' על רב אסי הרי ר' יושע לית לי' מגו והיינו בלא חזקה משא"כ הכא דאיכא חזקה בהדה:

וד' רש"א שכ' ע"ד תוס' דאזדי בשטתם לקמן לא זכיתי להבין דאליבא דזעירי פלפלו לקמן משא"כ רב אסי:

ע"כ מדמוקי למתני' בראוה שנבעלה ש"מ דגם באמרה ס"ל דמודה ר' יושע: ול' מדברת לזעירי נ' בתוך הדברי ר"ל שמתנהגת עמו:

בשלמא לזעירי ידוע היכא דאמרי' בשלמא הוה קש' לן מידי ונ' דגם הכא ק' לן הרי גם נסתרה ל' מעליא ואמאי נקט תנא ל' סתום וכ"ת באמת במאי נתיישב זה נ' לכאורה מכאן ראיה לשטת תוס' דמיירי שמודה שנבעלה ולהכי נקט לשון דמשתמע לתרי אנפי דנדע דבאמת לא נסתרה לחוד הוה ולשטת הראשוני' י"ל דלרבותא דר"ג נקט דס"ד נסתרה היינו פ"א וכה"ג אמר ר"ג דנאמנת לומר לא נבעלתי משא"כ במדברת למ"ש דהיינו שהיתה מתנהגת עמו ונסתרה כמה פעמים מודה ר"ג קמ"ל דאפי' כה"ג פליג וכ"ת הרי מסיפא ידעי' דאפי' בנבעלה פליג ר"ג לא היא דס"ד בסיפא אוולד קאי דהוה דיעבד ע"ד שכ' הראשוני' לקמן משא"כ מדידה לא מיירי מסיפא א"נ ע"ד שכ' רש"י כיון דמכשרין לוולד ע"כ גם לדידה מכשרי' אבל ברישא דבדידה לחוד מיירי דהוה לכתחלה מודה ר"ג כה"ג לכך צריכא מדברת:

בשלמא לזעירי היינו דקתני תרתי ע' רש"י נ' כוונתו דק' להש"ס לזעירי לא לתני כ"א סיפא וכ"ת א"כ לר' יושע לא נדע לא היא אם בוולד דהוה רק דרבנן דד"ת ס' ממזר מותר והוה דיעבד מחמיר ר' יושע מכ"ש ברישא דפסול כהונה דאוריי' בדידה דהוה לכתחלה דמחמיר ר' יושע ומ"מ קאמר הש"ס דניחא דלכתחלה נדע אבל דיעבד לא נדע דנימא דדיעבד אהני לדידה חזקתה משא"כ וולד דאין לו חזקה וז"ש רש"י דאע"ג דלא ראוה שנבעלה פסולה: רש"י ד"ה בבתה מבואר מדברי' דלמ"ד ר"ג מכשיר בבתה אפי' לכהונה מכשיר וכ"מ ל' נאמנת דמ' לגמרי וכ"ת א"כ מאי מק' הש"ס פ' י' יוחסין דלתני וכן אבא שאול אומר כדברי' דלמא אבא שאול בפסולי כהונה פליג וכ"ת טעמא מאי היינו משום דלגבי פסול כהונה אפי' גוי ועבד פוסל הו"ל רוב פסולי' משא"כ לענין ממזר דהוה רוב כשרי' וכמו שפי' רש"י גבי ד"ת ס' ממזר מותר ע"ש י"ל ג' אופני' חדא דהש"ס קאי למ"ד דגם לכהונה אין הוולד פסול בגוי ועבד:

א"נ דא"כ קשי' לריב"ל דכללא כייל מאן דמכשיר אפי' ברוב פסולין מכשיר והרי אבא שאול אלא ע"כ גם לכהונה מכשיר:

ותו כיון דע"כ טעמא דאבא שאול משום אשה מזנה בודקת ומזנה א"כ ממילא גם לכהונה כשר:

תוס' ד"ה חדא ע' רש"א וצ"ל ד' רש"י דל' עובר ל"ק לי' להני מ"ד משום די"ל דלרבותא נקטא דאף דהעובר פסול היא כשירה:

ונ' דבאמת בסברא פליגי מ"ד מכשיר בבתה ס"ל עיקר סברת ר"ג משום בודקת ומזנה והך חזקה שפיר מהני גם לוולד משא"כ מאן דפוסל ס"ל עיקר סברת ר"ג משום חזקת היתר דידה וא"כ הוולד אין לו חזקת היתר:

לימא דלא כר' יושע ע' רש"י נ' כוונתו דאף דגם לזעירי מיירי באומרת שנבעלה מ"מ ע"כ מחזקי' לה בנבעלת מדלא מהימני' לה במגו והא דמהימנא למימר לא נבעלתי היינו מטעם ס"ס וא"כ באשת איש דליכא ס"ס תתסר ומיושב שפיר קו' תוס' דלרב אסי ל"ק דאיהו ס"ל דבאמת גם במגו מהימנא א"כ לא מחזקי' לה בנבעלה כלל משא"כ לזעירי וכמ"ש אלא אי קשיא קו' תו"י למה פריך מרב דווקא לפרוך מהא דקיי"ל אין אשה נאסרת על בעלה אלא ע"י קינוי וסתירה ומכח קו' זו נ' להכריח שטת תוס' דמיירי באומרת ונבעלה וא"כ קו' הש"ס הי' עד"ז דהנה הטעם דאומרת לא נבעלתי מהימנא היינו משום ס"ס ומ"מ במגו תו לא מהימנא וע"כ משום דנתייחדה קמן והנה א"כ משכחת לה שפיר גם באשת איש אוסרי' על הייחוד כגון באומרת טמאה אני לך דבלא ייחוד אין בדברי' כלום ואמנם בייחוד למה לא תיאסר כשם דהכא הייחוד דוחה המגו למה לא יועיל התם הייחוד לאוסרה והיאיך קאמר רב כללא אין אוסרין על הייחוד ואמנם קו' זו לרב דווקא שייכא דקאמר אין אוסרין על הייחוד מ' בשום גוונא אבל מהא דאין אשה נאסרת אלא בקנוי וסתירה לק"מ דהתם לא מיירי כ"א תייחוד דהיינו סתירא לחוד דלא מצי לאוסרה ובייחוד לחוד גם הכא לא נאסרה:

ואמנם לפי' שאר הראשוני' וודאי ק' קו' תו"י והי' נ' דלכאורה יל"ד לאיזו ענין מייתי הש"ס הך דמלקין על הייחוד ולזה נ' דהש"ס דהכא קאי למ"ד גם בא"א מלקין ואמנם מכריזין ומעתה בלאו האי דמלקין לא הוה ק' להש"ס דהכא שאני דלכתחלה אסרי' לה להנשא ואם אח"כ נשאת באיסור שפיר תצא משא"כ באשה תחת בעלה שפיר קאמר רב דאין אוסרין אותה משום דרוב פעמי' איכא לעז בני' ואמנם למאי דקאמר רב מלקין אפי' בא"א ולא חיישי' ללעז משום דמכריזין א"כ אף אתה יכול לאוסרה ולהכריז על בני' שהם כשרי' ואמנם א"כ דווקא מרב דקאמר מלקין ק' משא"כ מהא:

דאין אשה נאסרת אלא ע"י קינוי וסתירה לק"מ דהתם משום לעז אין מוציאין אותה ע"י סתירה לחוד:

האמנם כ"ז אינו שוה לי משום דלא הזכירו תוס' וכל הראשוני' כלל וכלל קו' זו של תו"י ש"מ דמ' להו דלק"מ ונ' דה"ט דוודאי אין לדמות להוציא אשה מבעלה על ייחוד למאי דאסרי' להך פנוי' להנשא לכהן ובמ"ש וא"כ אין כאן קו' כלל מהא דאין אשה נאסרת על בעלה אלא ע"י קינוי וסתירה ואמנם מרב הכי קמק' דרב סתמא קאמר אין אוסרין על הייחוד מ' אשת איש שנתייחדה אף שמת בעלה אין אוסרין אותה לכתחלה להנשא שוב לכהן ומ"ש בין זו לפנויי:

תוס' ד"ה ואין אוסרין בסו"ד וק"ק יל"ד מאי קצת קשה דקאמרי הרי ע"י קו' זו כל התי' נסתר דהרי בהדי' קאמר ר"פ דלזעירי הוא דק' לי' ונ' כוונתם דבאמת יש ליישב קו' ר"פ ונימא דהא דהכא אוסרין על ס' אחד היינו טעמא לר' יושע דס"ל כיון דחזי' שזנתה מאן דחשידא אזנות חשידא נמי אנתין וממזר משא"כ בייחוד מהי"ת נימא מאן דחשידא אייחוד חשידא אאי' א"א ואמנם כ"ז לרב אסי דמיירי בראוה שנבעלה ואמנם לזעירי דבאמת לא ראוה שנבעלה ולדידן רק אייחוד חשידא ואיהו דאמרה שנבעלה הפה שאסר הרי התיר ואמרה דלא נבעלה לממזר ופסול ואמאי לא ביהמנה אלא ש"מ דמשום ייחוד עצמו כבר חשידא אזנות אלא דכ"ז דאיכא ס"ס לא מצי' לאוסרה ומדמודי' דאין באן אלא ס' א' משעת ייחוד אסרי' לה וא"כ בא"א בליכא כ"א ס' א' למה לא תיאסר והיינו דלזעורי דווקא פריך ולא לרב אסי ואמנם כ' ק"ק משום דכולי האי לא הו"ל להש"ס למסתם כ"א לפ': רש"י ד"ה ביוחסין בכהונה נ' שבא ליישב בזה קו' הרמב"ן על רש"י דמפ' לקמן ריב"נ כר' יושע א"כ הרי כבר ידעי' דמעלה עשו ביוחסין ומ"פ שוב מי בעי' תרי רובי ולא הק' כן לעיל גבי פוסל ברוב כשרי' וזה נ' דבא רש"י ליישב דהנה החילוק בין דידה לבתה בדידה אפסולי כהונה אנו דנין וס' מה"ת אסורה ושפיר מסתבר דגם ברוב נוכל לגזור אטו קבוע משום מעלה בכהונה ואמנם בבתה על ממזרת אנו דנין וס' ממזר ג"כ מה"ת מותר ודי שגזרו רבנן בס' גופא למה יגזור יעוד ברוב אטו ס' ומעתה היינו דכ' רש"י הא דמשני הכא מעלה עשו ביוחסין היינו בייחוסי כהונה ולהכי לקמן גבי דריב"ל דקאמר דר"י פוסל ברוב כשרי' מ' לי' בדידה דהיינו לכהונה והתם שפיר גזרי' אטו קבוע דהוה דאוריי' משא"כ לקמן קאי אמאי דמסיים ר"י א"ר אבל פי' א' מצפורי ובעל הוולד שתוקי ש"מ דאפי' בוולד גזרי' אטו קבוע ואהא פריך מי גזרי' דאטו יהא ס' ממזר דרבנן חמיר משאר אי' דספיקן דאוריי' ולא גזרי' רוב אטו קבוע ותו דאיכא גם בהא מעלה עשו ביוחסין:

תוס' ד"ה מעלה עשו תימא דמ' דמיירי בא"א פי' לדברי' כיון דעיקר קו' משום דבס' א' מחמרי' א"כ ע"כ בא"א מיירי:

ואמנם מ"ש דגם למ"ד מלקין ומכריזין ק' יש ליישב לכאורה דרב לעולם בתרוויי' סתמא קאמר בין במלקין בין באין אוסרין אלא דמלקין קאי בתרוויי' בפנויי' ובא"א לכ"ע בין לר"ג בין לר"י ואין אוסרין לר"ג בתרוויי' בפנויי' ובא"א משא"כ לר' יושע אא"א דווקא קאי:

ואולי דהני תרי מ"ד התם בפלוגתא דרב אסי וזעירי פליגי:

באו"ד ואור"ת נ' כוונתו דל' דרב הכי מ' מדלא קאמר בקיצור מלקין ואין אוסרין על הייחוד ש"מ כל חד לחודא מיירי והנה תי' תו"י צריך קצת הסבר כוונתם דהמק' והתרצן פליגי בדזעירי דהמק' הוה סבר דגם לא נבעלתי מהימנא והתרצן השיב לו דלא נבעלתי באמת מהימנא ובמגו הוא דלא מהימנא ואמנם ק' היכן רמיזא הא בד' הש"ס ונ' מדלא קאמר שאני יוחסין דהוה מ' דביוחסין בכ"ג מחמרי' וקאמר מעלה עשו ביוחסין ש"מ דה"ק מעלה א' עשו ביוחסין דהיינו דלא מהימנא במגו ותו לא דבלא נבעלתי באמת מהימנא:

באו"ד וא"ת בנדרי' וכו' צ"ע מאי ענין קו' זו לכאן וכי בל"ז לא ידעי' דאין אשה נאסרת בשביל ייחוד וכן הק' הר"ן שם באמת הקו' מהא דבעי' קינוי וסתירה דווקא ונ' פי' דברי' עד"ז דבאמת ביבמות כבר תי' תוס' קו' זו וכ' דהתם מיירי שאמרה טמאה אני לך ומשום האי ייחוד מהימנא דהוה רגלי' לדבר ואמנם לתי' ר"ת ע"כ ליתא להאי תי' דלדברי' ע"כ אין אוסרין בא"א כלל על הייחוד מדפליג לה רב באנפי נפשי' דבאמת גם בפנויי' משכחת לה דאין אוסרי' באומרת לא נבעלתי אלא משום דזמנין אוסרין לא נקט לה רב בהדי אשת איש וא"כ ע"כ בא"א לא אסרי' לה כלל אפי' אמרה טמאה אני וא"כ ק' הך דנדרי' וע"ז תי' נואף שאני: באו"ד והר' יוסף דשליטן תי' לכאורה הי' מ' דהר' יוסף פליג אד' תוס' ומפ' לסוגי' כהראשוני' דאי כד' תוס' דבמגו מיירי מאי מגו שייך באנוסת אביו ואמנם כד דייקת ל"ק דעיקר מלתא דלזעירי:

בחד ספיקא אסר ר' יושע ואלו ידעי' דנתייחדה עם פסול דלא הוה ס"ס אפי' בלא נבעלתי אסרי' לה וא"כ באנוסת אביו דליכא ג"כ אלא חדא ספיקא כיון דנתייחדה עם האב תהא אסירה לבן:

בן אחי אבא הוא כ"כ לעיל דתנא בא לפ' דהא דתנן לכהן ר"ל שיודעת בבירור שהוא כשר שהוא מפורסם לכהן וע"ז קאמרה ברייתא ה"ה אם אומרת בן אחי אבא הוא דיודעת ג"כ בבירור היינו הך:

בשלמא לזעירי היינו דקתני תרתי נ' הא דקאמר בשלמא משום דבאמת גם לזעירי יל"ד למאן קתני אי לר' יושע אפכא הו"ל למתני לחורבא או לסתר דהוה לא זו א"ז והשתא הוה זו ואצ"ל זו ואי לר"ג לא אצטריך דהרי גם במעוברת תנן דמכשיר וע"ז קאמר בשלמא דמ"מ י"ל דרבותא הוה לר' יושע ואמנם משום דהל' כר"ג אפכא ואתנייה:

זו עדות יל"ד מאי בעי תנא בל' זה והנה רש"י כ' אינה נאמנת לינשא לכהן וק' ג"כ פשיטא ונ' דר"ג דברייתא זו חדות לן מלתא חדתא דלא ידעי' עד השתא דהנה עד עכשיו ידעי' דטעמא דר"ג או משום חזקה דגופא או משום דבודקת ומזנה ואמנם בברייתא קאמר לן

ר"ג דבר חדש דוודאי לו הי' אמת שנבעלה לפסול היתה אסורה להנשא מכל וכל וודאי דלא מהימני' אבל עכשו דאינה אסורה כ"א לכהן ה"ז חזקה דלא שביק אינש היתורא ואכיל אסורה וכיון דהעידה בעצמה שמותרת לכהן הרי היא כשורה לעדות זו ואעפי"כ קאמר ר' יושע דאינה נאמנת וכ' רש"י אף דלינשא לכהן מיירי מ"מ אינה נאמנת:

והנה מברייתא זו הי' לו להרמב"ן להק' ע"ד רש"י לקמן דמבואר כאן דמטעם עדות הוא דקאמר כ"ג אשר מזה נ' דד' רש"י דמתני' לקמן בטוענת מיירי ואי משום קו' תוס' דהרי אין כאן מגו וגם ל"ש בנאנסה בודקת ומזנה למ"ש אא"צ לכך כ"א מטעם לא שביק היתירא ואכיל איסורא מהמני' לה והאי תנוקת ע"כ לאחר שגדלה טענה בבירור דלכשר נבעלה ולהכי קאמר הש"ס שפיר דאפי' ברוב פסולין נמי מכשר ר"ג:

ואמנם אא"צ לחזקה זו כ"א ברוב פסולין דלא סגי בחזקה דידה לחודה וכמ"ש תוס' דאכתי רובא עדיף ולכך אצטריך לחזקה דלא שביק משא"כ ברוב כשרי' לא אצטריך לחזקה זו ובזה נבין ד' רש"י שכ' בפ"י יוחסין דהא דמכשיר בבתה לכהונה מיירי מ' מדבריו שם וכן בשמעתין דגם מאן דפוסל לא פסול אלא לכהונה יק' מנ"ל הא אמנם למ"ש א"ש דלכאורה היינו יכולין לומר הא דפוסל בבת"ה היינו משום דכבתה ל"ש שביק היתירא ואכיל איסורא דהרי הוא פסול לכל אלא למ"ש דאא"צ לכך כ"א ברוב פסולין ולגבי ממזרות כיון דגוי ועבד אין עושין ממזר הו"ל רוב כשרי' ומהי"ת לא ניהימנה או"ו לכהונה מיירי דהו"ל רוב פסולין וכ"ת אכתי מ"ט לא ניהמנה י"ל דבתורת עדות מהימני' לה על עצמה משום דמצטרף בהדי חזקה דלא שביק חזקת גופה משא"כ בוולד דאין כאן חזקת הגוף לא סגי בהך חזקה דלא שביק מול הרוב פסולין זה טעם ר"א ואמנם טעם ר"י דבלאו חזקה דלא שביק איכא חזקה דבודקת ומזנה וממילא אפי' בוולד מהימנא ברוב פסולין אפי' לכהונה:

ומבואר פלוגתת ר"י ור"א אי אמרי' חזקה בודקת ומזנה:

בשבו' שנשבית לכאורה בקיצור שי"ל עדים שנשבית הו"ל למימר ונ' דלאפוקי עיר שכבשוה כרקום דהתם אם אמרה שהיתה במחבוא נאמנת דאפי' לא אמרה תלי' במחבוא:

רש"י ד"ה בעדות אשה בגופה נ' כוונת רש"י דלכאורה בכלל עדות אשה בגופה דבת כהן נאמנת לומר לכהן נבעלה ומותרת בתרומה אפי' לר"א דכן מ' ל' וכהן הוא נאמנת ואמנם ד' רש"י אינו כן, דלהא מלתא אינה נאמנת דבשלמא לענין פסול שייך בודקת ומזנה אבל לענין שהבועל כהן מאי בודקת ומזנה שייך דהרי אם גם ישראל הוא האי בועל מ"מ כשר הוא:

אבל עדות אשה בבתה יל"ד מ"ט לא קאמר בוולדה כדמסיים הוולד שתיקי ונ' דמהא דייק לי' לרש"י דלר"א לכהונה הוא דבתה פסולה משא"כ לענין ממזרות וא"ש דנקט בתה דווקא דנדע דלכהונה דווקא מיירי וכ"ת א"כ לר' יוחנן אמאי נקט בתה נ' דגם הא מלתא יישב לן רש"י לקמן גבי משתקן מדין כהונה דנקט רש"י תרתי עבודה ותרומה דס"ד לענין עבודה בעי' זר זרעו מיוחס אחריו אבל לא לענין תרומה ודייק ר' יוחנן להא מלתא מל' בתה דתנא תנא דמ' אפי' בתה משתקין והיינו ע"כ לענין תרומה דבת לאו בת עבודה היא ונ' דגם לשון הש"ס לקמן מאי לאו שתיקי ופסול דהוא ל' מיותר דל' שתיקי לעצמו כדאי אלא ש"מ דר"ל דוודאי שתיקי לאו דווקא אמנם לכה"פ פסול לכהונה הוה:

השבתני כ' רש"ו תשובה גמורה ונצחת ר"ל דמה שהשיבו על שבוי' דהטעם משום עדים זה לאו מלתא והאי תי' אינו עולה יפה ותי' אחר הו"ל לתרץ: תוס' ד"ה השבתני צריך פי' לכאורה מאי חזקה היא זו דבודקת ומזנה ונ' די"ל דהנה פנוי ופנוי' הוה:

איסורא בעלמא לרוב הפוסקי' משא"כ נתין וממזר ועבד הוה לאו ואפי' עכו"ם מיהת חמיר אף דלא דמי לבועל ארמית דהזרע ממנו עובד עכו"ם וי"ל רבנן ס"ל חשוד לדבר קל אינו חשיד לדבר חמור וממילא אמרי' דנהי דלאי' פנוי' לא חששה לאי' חמור חששה ור' יושע ס"ל דחשוד לדבר קל חשוד לחמור כר"מ בבכורות פ' עד כמה:

א"נ גם ר' יושע מודה דאינו חשוד אמנם ר' יושע ס"ל כד' הרמב"ם ולא כת"א דלאו דלא יהי' קדש קאי אפנוי' וא"כ גם פנוי' חמור והיינו דקאמר הרי היא בחזקת בעולה לנתין דמה לי' האי לאו מהאי לאו:

אא"כ ק' להרמב' דס"ל דגם פנוי' בלאו מ"ט דרבנן דס"ל בודקת ומזנה ולכאורה הטעם ע"ד דאמרי' ביבמות דאלמנה לכו"ג י"ל כתיבה דאינה מרגילתו משום דפוסלת את בני' א"כ חזי' דבודקת שלא לפסול את זרעה אלא דהרמב' לא פסק התם האי טעמא ואמנם ה"ה כ' הטעם משום דמס' לי' פסק בכתיבה דמס' לא מפקי' ממון וי"ל ה"ה מה"ט הכא דיעבד דווקא מכשרי' ברוב פסולי' אף דר"ג יוכל להיות דאפי' לכתחלה מכשיר היינו משום דאיהו סבירא לי' האי טעמא דמרגילתו אבל שמואל מס' לי' ופסק דיעבד דווקא אין מוציאין ואמנם ברוב כשרי' אא"צ להאי טעמא כלל דרובא מסייע לחזקה:

ואמנם מד' רש"י מבואר ד"ה מכשיר אפי' וכו' דמשום חזקה לחוד מכשרי' לה והאי וודאי ק' הרי איכא רוב כנגדה ונ' ד' רש"י דנהי דסמוך מיעוטא לחזקה לא הוה כ"א פלגא ופלגא מ"מ כיון דטוענת ברי מהימנא מטעם ע"א נאמן באי' כ"ז דלא אתחזק אי' וכ"ת הא הוה דבר שבערוה ס"ל לרש"י דגם בדבר שבערוה בעי' אתחזק דווקא כפשטא דלישנא דש"ס בגיטין הכא אתחזק אי' הו"ל דבר שבערוה וכו' מ' בלא אתחזק לא והטעם

דדבר דבר בגירושין כ' והתם אתחזק אי' וכ"ת א"כ בקידושין למה בעי' ב' עדי' ה"ט משום דאתחזק היתירא וזה אפשר גם ד' הרמב"ם ומ"מ צ"ל דד' רש"י דסוגי' דר' יוסי לקמן בטוענת מיירי דבלא טוענת מאי אהני חזקה:

ועד"ז יש להבין ד' רבה מ"ט דר' אלעזר ולמה לא קאמר מ"ט דר' יוחנן דמכשיר בבתה ולמ"ש א"ש דכיון דטעמא דמהימני' לה משום דלא אתחזק אי' גם בוולד מהימנא דלא אתחזק ג"כ ואמנם טעמא דר"א דבאמת לא מהימני' לה אלא דמס' לא נוכל להוציאה מחזקתה משא"כ הוולד דאין לו חזקה עדן ומ"מ י"ל לכהונה דווקא קאמר משא"כ לישראל שוב בוולד רוב כשרין אצלה כדרבא פי' י' יוחסין:

שם באו"ד ופר"י בדוחק כוונת השקלא וטרי' בתוס' דכיון דנאמנת לומר לא נבעלתי א"כ חשבי' לי' לס"ס ולמה שוב לענין מגו מדמה לה לשבוי' דלא נאמנת לומר לא נבעלתי וע"ז תי' דהוה מגו גרוע:

וגליון זה לפי דעתי מקומו אקו' ר"ת לקמן דהתם ג"כ ליכא כל דמיעוט אינם פרוצין וע"ז תי' דמ"מ הפרוצין וודאי בעלוה:

והנה תי' ר"ת הרוב ככל הכי פי' כיון דר' יושע שמע להו לרבנן דאפי' ברוב מכשירין שפיר פריך להו משבוי' דאם ברוב מהימני' לה דלכשר נבעלה גם בשבוי' נאמין לה שלא נבעלה:

ומ"ש תוס' וליכא למימר במדברת כוונתם דלענין מעוברת כבר נצחם בלא"ה ר' יושע דכריסה בין שיני' אלא לענין מדברת הוא שהק' עלי' וא"כ י"ל מ"מ דמדברת עדיפא משבוי' וע"ז תי' מה שתי' וא"צ לד' רש"א:

ואמנם יל"ד למה לא יקרא רוב פסולין דהכא רובא דתליא במעשה ר"ל בשבוי' נהי דרוב נכרי' פרוצי' בעריות האי רוב הרי תליא במעשה ולא מק' הש"ס תיפוק לי' ואין מקום לד' גליון תוס' עד"ז ולכאורה יש לדחוק דסוגי' לרבא בבכורות דלא מחלק וזה דוחק אמנם למ"ש תוס' בבכורות דתשמיש דאדם לא חשיב מעשה ולא כמ"ש תוס' ביבמות דבאשתו דווקא לא חשיב מעשה א"כ לק"מ ויש כאן ראי' מסוגי' לד' תוס' בכורות:

תוס' ד"ה מכשיר סו"ד לזעירי ע' רש"א וע' פ"י יוחסין מ' כד' רש"א אלא דהתם כ' רק לר' יוחנן דלית לי' מעוברת ל' מעליא ור"א אית לי' והכא הוסיפי דל' מה טובו של עובר מ' טפי כר' יוחנן ומ"מ ל' כדאיתא התם שכ' בקידושין ק' דלרב אסי איתא הכא ורב אסי בתיובתא:

ומי אמר ר' יושע אינה נאמנת יל"ד על האי לשנא הכי הו"ל למימר תנן ר"י אומר וכו' ורמנהו ונ' דהנה אביי נקט לשנא דברייתא אינה נאמנת ולא נקט ל' דמתני' מ' דאלשנא

דברייתא דווקא ק' לי' ונ' כוונתו דגם אביי ידע דיש לחלק בין חדא ספיקא לתרי ספיקא אא"כ צ"ל דלא נבעלתי באמת נאמנת והנה במתני' נוכל לומר דמיירי שאומרת לכשר נבעלתי ובמגו דווקא לא מהימני' לה משא"כ בברייתא דאמר ר' יושע מ' אינה נאמנת כלל א"כ ק' דר"י אדר"י והיינו דאמר אביי ומי אמר ר"י האי לשנא דאינה נאמנת ואמנם רבא לקמן אסקי' לעולם גם בברייתא מיירי ר"י דווקא בחד ספיקא ואמנם משום דלר"ג העיקר תלוי' בנאמנות שלה דאלים לי' ברי להכי קאמר ר"י דאינה נאמנת:

דברי שלה לא מהני מידי ובס"ס אין הטעם משום נאמנות שלה כ"א מצד עצמו מותרת: רש"י ד"ה אינה נאמנת ולא אמרי' אוקמא אחזקה כוונת דל' מי אמר ר"י אינה נאמנת הוה מ' דנאמנת אנאמנת פריך וזה אינו כ"א קו' אביי הי' דע"כ לר"י חזקתה ל"מ מידי דאל"כ למה לא נאמין לה בברי בהדי חזקה ורמינהו וכוונת רש"י להביא ראי' לשטתו לקמן דהאי ס"ס ל"ד כ"א ר"ל תרי חזקות וכמ"ש רש"י לקמן דאי כפי' הר' יוסף א"כ אמאי לא אסיק אביי לחלק בין הכא להתם דרש"י לטעמי' דמוקי פלוגתא דר"ג ור"י בחד ספיקא: נמצא זה א' מן הטעמים למה מיאן רש"י בפי' הר' יוסף ונ' דק' לי' ג"כ לד' הר' יוסף דהאי ס"ס הוה ס"ס גמור א"כ האי עדות דר"י וריב"ב ל"ל וכי לא ידעי' דס"ס מהני וכן ב' קו' תוס' מבת בפ' יוד יוחסין ולמה פליג ר"ג אלא דק' קצת לפי רש"י לתי' רבה דבודקת וניסת למה נקט ר"י אלמנת עיסה אעיסה גופא הו"ל למנקט וצ"ל לרבותא דאפי' באלמנתו אמרי' שבדקה ותקרה אם היו גירושי אמו חמותה קרוב לה או לא:

ואמנם אין לומר דגם להר' יוסף לא הוה ס"ס גמור דשם אונס חד הוא י"ל לא מבעי' אם הבעל הראשון ישראל והשני כהן וודאי נ"מ בין ראשון לשני אם הוא כהן או לא אפי' אם הראשון ג"כ כהן י"ל נ"מ דאם הוא בנו של שני והוא אמר שאינו בנו הרי נאמן וממילא דמראשון בא ואפי' ס' חלל לא הוה:

ואמנם הר' יוסף מיאן בפי' תוס' דהוא הפשוט משו' דס"ל ס' א' בגופו וא' בתערובות לא הוה ס"ס והתימא על הר"י דהוא שאומר כן ולמה הוצרך לדחוק מ"ט פליג ר"ג נימא משום דכה"ג לא הוה ס"ם וצ"ל דבא הר"י ליישב אפילו בשטת ר"ת והתימא על הרשב"א בתשובה סי' ת"א שהביא מסוגי' זו ראי' לשטת ר"ת ולא הזכיר דבאמת פליג ר"ג וכוותי' קיי"ל וצ"ע: הם השתא וכ"מ יל"ד למ"ש תוס' לעיל דלר"ג באמת בודקת ומזנה א"כ מאי הכי השתא דקאמר רבה דמי דהוא מלתא דפשיטא ומזה ראי' למ"ש לעיל דסברת תוס' זו דווקא לר' יוחנן דמה"ט מכשיר גם בבתה אבל לר"א דפוסל בבתה לית לי' הך סברא והנה רבה מפ' לעיל ד' כ"א מ' כוותי' ס"ל ושפיר קאמר הכי השתא שהכהנים שומעי' לכם לרחק י"ל דלד' ר"י קאמר ר"ג מה שאומרת בפסולי יוחסין לרחק דהיינו במדברת

ומעוברו הכהני' שומעי' לכם אבל מה שאתה אומר כאן לקרב אין שומעי' לכם והוה מ' מזה דגם ר"ג לא קאמר אלא דיעבד:

רש"י ד"ה חד ספיקא בסו"ד שמא היינו מכירי' בו נ' כוונתו דאף דר' יושע אזיל בתר חזקה מ"מ מחמי' הכא בהאי ספיקא ואינו מאמין לברי דידה משום דלמא בין היום בין למחר יבורר שלפסול נבעלה הלכך נראה דהא בהא תליא לר"ג מה"ט אלי' לי' ברי משום דקיל לי' שמא ולר"י קיל לי' ברי משום דאלים לי' שמא:

קידושין ע"ד ואמר ר"י אמר שמואל הל' כר"ג יל"ד מה ענין זה לכאן הלא הקו' הי' דלתנו וכן אבא שאול אומר כדברי' וי"ל דאי לאו דהל' כר"ג הייתי אומר דלהכי לא תנא לדאבא שאול התם דלא לקבע הל' כר"ג והשתא ר"ג התם יחיד דר"א שמותי ואבא שאול כאן יחידאה אבל מדאמר ר"י א"ש הל' כר"ג א"כ שפיר ק' לתני וכן הי' אבא שאול:

ויע"ל דלכאורה היינו יכולין לומר דאבא שאול בהא פליג עם ר"ג דלר"ג מהימנא אפי' להא מלתא דהוה כהן ולאבא שאול להא מלתא לא מהימנא ולהכי נקט ר"ג כהן הוא דאפי' להא נאמנת אא"כ ת"ק דמתני' ואבא שאול פליגי אדר"ג דת"ק אי פליג אאבא שאול פשיטא דפליג אר"ג ואי לא פליג ג"כ פליג אר"ג מיהת וא"כ למה תו קאמר ר"י א"ש הל' כר"ג אע"כ האי כהן לאו דווקא וז"ש רש"י כהן הוא מיוחס הוא דאס"ד כהן ממש לא מק' הש"ס מידי: רש"י ד"ה חדא להכשיר בה מבואר מדברי' דמפ בה אם בת כהן הוא מאמיני' לה דלכהן נבעלה ובהכי מיושב למאן דפוסל בבתה ל' מה טיבו של עובר זה משום דבעובר תליא מלתא אם מותרת היא בתרומה ואמנם סוגי' דכתובות דקאמר דרב אסי כר"י דמכשיר בבתה ואמאי נימא לעולם כר"א וסיפא אצטריך לזה כהן אלא ש"מ לא ס"ל התם הכי כ"א כמ"ש שם דכפ"ג אינה נאמנת דל"ש בודקת ומזנה:

ואמנם מנ"ל לרש"י דסוגיין הכי ס"ל נ' דק' לי' לרש"י גם למ"ד מכשיר בבתה לישני הכי דלר"ג אינה נאמנת כ"א לגבי ממזרות ולאבא שאול גם לכהונה נאמנת ואמנם א"כ האי נאמנת לחצאין וא"כ גם בה הוה לחצאין דלענין תרומה מה"ט גופא משום דרוב היינו כל ישראלי' פוסלין אותה אינה נאמנת וזה לא מ' לי' להש"ס כ"א כיון דאמרי' נאמנת לגמרי מ' בין בה בין בבתה:

ובשאר דברי' שכ' רש"י בדבור זה נ' שבא ליישב קו' אחרת דלמא אבא שאול בתה דווקא מכשיר והיינו לענין ממזרות דאיכא רוב כשרי' וע"ז כ' רש"י ב':

תי' חדא דע"כ למאן דפוסל בבתה ר"ל ג"כ לענין כהונה דווקא דלענין ממזרות מהי"ת כיון דרוב כשרים אצלה וא"כ לדידי' אבא שאול גם לכהונה מכשיר ואצטריך לומר דר"א ור' יוחנן מהיפך להיפך פליגי בפי' ד' אבא שאול אף בתה ולא בתה לבד קאמר

והיינו מדקרי לשתוקי בדוקי ממש ואי ס"ד דאין אמו נאמנת לגמרי הרי הו"ל למימר שתוקי בודקין את אמי אלא ש"מ דגם לכהונה מכשיר והיינו אף ב"פ שכ' רש"י דהוא ל' תימא לכאורה: הל' כאבא שאול ע' רמב"ן במלחמות ס"פ בתולה למאי הל' אצטריך וי"ל ע"ד אחר דאי מדאמר שמואל הל' כר"ג נהי דאמר ר"י דר"ג בבתה ג"כ מכשיר י"ל ע"ד שכ' רש"י פ' האומר גבי ינאי דדווקא אם אנו דנין על האם גם הבת כשרה דכה"ג מיירי ר"ג היתה מעוברת אבל לא אם אנו דנין על הוולד לחוד כגון שהאם כבר ניסת לישראל או שהיא גרושה בלא"ה ואמנ' אבא שאול לא מיירי כלל א"כ ידעי' דאפי' כה"ג מכשיר והיינו הל' כאבא שאול ובזה מובנים דברי תוס' לעיל בעובדא דינאי שהשיגו על רש"י ואמנם ר"י לעצמו ע"כ בדר"ג הכי מפ' דאל"כ כדמק' ר"א עלי' מעדות אשה בבתה למה לא משני לי' דהכי מיירי אם אינו דנין על האם כלל ש"מ דל' עדות אשה בבתה מ' לי' לר' יוחנן אבתה לחודא ומ"מ אצטריך רבא לפסוק כאבא שאול שלא ליתן פ"פ לבע"ד לחלוק:

כתובות י"ד ע"ב רש"י ד"ה מן העין מן העיין, דרש"י בש"ס לקמן הבואר דס"ל כשטת הטור דסגי בתרי רובא אפי' בתוך דלא כהרמב' שכ"כ אבל פי א' מצפור וכו' הוולד שתוקי דבחד רובא לא מכשר ולהרמב' י"ל איכא תרי רובא ומהכא נ' דנפקא ליה להרמב' מדלא אמרה ברייתא אבל בחד רובא ונקט מצפורי מקי' רחוק כוונתו דאי כפי' הרמב' הו"ל למימר בצפורי ודלא נקט אבל בחד רובא היינו דס"ד דדווקא רוב סיעה ל"מ משום דיותר תלוי' ברוב הקרובי' ולהכי נקט אפי' הי' מרוב העיר מ"מ לא מהני כיון דליכא תרי רובא ואפשר גם הרמב' הכי מפ' ומ"מ חזינן דיותר מסתבר לתלות ברוב העיר מברוב סיעה ולהכי ס"ל דבעיר גופא לא מהני תרי רובא ומ"מ כ' כאן רש"י מה"ט דל"ת דל' ירדה בא לאותי דחוק לעיר הי' ולחומר' דבעיר ל"מ תרי רובא לזה כ' רש"י דעין היינו מעיין בעמק היא ושייך בי' ל' ירידה אפי' בתוך העיר ג"כ:

סוגי' דראוה מדברת כתובות י"ד ע"ב וט"ו ע"א:

שם אם רוב העיר הכפל לשון ברש"י קשה מאוד ונ' כוונתו דל' משיאין לכהונה אין הכוונה שהם מיוחסין שהכהני' אינם נמנעו' כלל לישא מהם אם כהנים נושאי' מהם אינם נפסלי' בביאה ונקט רש"י בנותי' ואלמנותי' משום דלמ"ד אלמנת עיסה דהיינו ס' אסורה בתר אלמנה אזלי' ולמ"ד מותר מ"מ מודה בבת דאסורה להכי נקט רש"י בנותי' ג"כ:

ד"ה דאמר כמאן דבעי' רוב כשרי' נ' כוונת רש"י מדלא קאמר במ"ע אי בטוענת וכר"ג ש"מ דבהא מס' לי' מידי דוודאי בטוענת מיירי מתני: ועפי"ז למאי דמשני הש"ס איני

ר"ל דלא מיירי כ"א באינה טוענת כ"א בין בטוענת בין באינה טוענת וריב"נ בתרווייי' כר' יושע ס"ל וממילא ל"ק קו' תוס' דק' הל' אהל' דקיי"ל כשמואל וכר"ג וכרב באי' דפסק כר' יוסי י"א היא אנן כרב קיי"ל בהא דפסק כר' יושע אפי' באינה טוענת אבל בטוענת לא אצטריך רב למפסק כר' יוסי באינה טוענת לא היינו מכשירי' בתרי רובא דד' רש"י דכי היכי דלר"ג לא מהני ואזיל בזה רש"י לטעמי דמפ' לעיל תרי ספיקי היינו תרי חזקה וס"ל לרש"י דאם לר"ג ל"מ בלא ברי תרי חזקי ה"ה תרי רובא דמ"ש דלר"ג הכל בברי תליא מלתא ואנן בהא קיי"ל כר' יושע אבל בטוענת לא פסק רב כר' יוסי ומודה רש"י לפי' הר' יוסף טו"ע ולפי התוס' דס"ס דלעיל ס"ס ממש הוא וי"ל שפיר דתרי רובי עדין מס"ס דלא הוה כ"א כרוב וכמ"ש הרשב"א בזה בתשו' סי' ת"א משא"כ לרש"י וודאי מסתבר דהני תרי חזקי עדיפי דהוו תרי חזקי ממש ותרי רובא לא הוה תרי רובא ממש דתרי רובא ממש היינו כההיא דטבעת של ע"ז פי' א' לרובא ומרובא למרובא משא"כ הכא אלא ש"מ דלר' יושע קאי ואי ק' קו' הרמב"ן אי כר' יושע למה לא פריך הש"ס לעיל אדריב"ל למה לא סגי ברוב י"ל לע"ד בפשיטות דלעיל ס"ד דטעמא דר' יושע מדקאמר בחזקת בעולה לנתין וכו' ש"מ טעמי' לכאור' משום דזנות רצה אחר הפסולין אבל השתא דסגי בתרי רובי לר' יושע ואי ס"ד זנות רוצה אחר הפסולין גם תרי רובי ל"מ ש"מ דמשום גזירתי קבוע נגעי בה וק' מ"ש הכא דגזרי' ובעלמא לא גזרי':

תוס' ד"ה כמאן ואיירי נמי כשראוה מדברת ע' רש"א וכ"ת דלמא לא ראוה ומה"ט מהנה רוב לר' יושע משום דאיכא מיגו גמור א"כ גם רוב לא בעי: א"נ נוכל לפ' נ' דק' אתי' קמא קו' הרמב"ן למה לא פריך הש"ס לעיל מיד למה לא סגי וכ"ת כתי' הרמב"ן דעיקר קו' לר"ג הו"מ למפריך לעיל מאי קמ"ל ריב"ל דר"ג ברוב פסולין נמי מכשיר פשיטא דברוב: לחוד אלא ש"מ דעיקר קו' הש"ס משום דמסקי' דריב"נ בין בטוענת בין באינה טוענת בעי לכתחלה תרי רובי ואהא שפיר מק' וכקו' הר"ן ומשני דמ"מ כיון דלכתחלה אין סומכין לריב"נ על טענותי' הו"ל טוענת כאינה טוענת ובאינה טוענת ע"כ משום יוחסין גזרו אטו קבוע וה"ה בטוענ' ודע דלאו דר"ל דריב"נ דעת שלישית הוא דא"כ כה"ג וודאי הו"ל לפרושי לש"ס אלא ה"ק ריב"נ דלכתחלה ס"ל כר' יושע אין חילוק בין טוענת לאינה טוענת ובתרווייי' בעי' תרי רובי ה"נ לריב"נ כן ובדיעבד הוא דמחלק בטוענת כר"ג ובאינה טוענת בתרי רובי כר' יושע ועד"ז מובנים דברי' לקמן ד"ה וליוחסין שכ' ה"מ לשנוי' וכו' כוונתם דמ"מ לא משני הכי דבין לתי' קמא בין לתי' בתרא מ"מ ריב"נ באינה טוענת כר"י ס"ל ולר"י לא אזיל בתר חזקה ובזה מסולק ג"כ ק' רש"א ע"ד תוס' לקמן ד"ה מאן דמתני דדלמא ר"ח מפ' כפי' תוס' דמ"מ צ"ל דריב"נ דעת שלישית היא לרב חנן בר

רבא וזה דוחק דל' דאמר כמאן מ' דאינו דעת ג' ובשלמא לפי' תוס' ס"ל לתי' קמא לגמרי כר' יושע או דר"ג ג"כ מודה ולתירץ בתרא בלכתחלה כר' יושע ובדיעבד כר"ג אבל אי בחד רוב מיירי א"כ ק' דאמר כמאן דלר"ג לא בעי' ולר' יושע לא מהני:

והנה ד' הרמבם דבעי גם בטוענת לכתחלה תרי רובי כהאי תירץ של תוס' ואמנם למ"ש ליתא למ"ש הכ"מ דלהרמב' באינה טוענת לכתחלה לא סגי בתרי רובא דלא היא דא"כ שוב הוה ריב"נ ד' שלישית דלר"ג ממ"נ או דמהמני לכתחלה או דל"מ כלל ולר' יושע וודאי מהני:

הולכין אחר רוב העיר וכו' הל' לכאורה ג"כ מ' כשטת הטור דמ"מ אי איכא רוב העיר אפי' בעיר מהני אי איכא תרי רובי וצ"ל להרמב' דר"ל דוודאי רוב העיר עיקר אפילו חוץ לעיר טפי תלי' בא' מבני העיר ומ"מ מקילינן בתרי רובא ודווקא חוץ לעיר אבל בעיר כיון דבלא"ה מסתבר דבעיר יש לתלות יותר לא מהני תרי רובי:

תוס' ד"ה דלמא י"ל המשך דברים דבל"ז היינו יכולי' לומר דהכא בדרך דווקא קרי לי' פי' דלא הדרא לניחותא מיד והתם נקט קדיש בשוקא דבדרך לאו אורחא כלל לקדש דמאין יהיו לו עדים בדרך ובשוקא הוא דאמרי' הדרא לניחותא ולזה הציעו תוס' תחלה דאפי' בשוקא קאמר הכי דמהני פי' וכן מוכח מתינוק מושלך וכמו שכ' ואהכי אזדא קו' לקמן:

גמ' וא"ר זירא יל"ד וכי ר"ז אמר זה הלא מברייתא דט' חניות ומוארב לו וקם עלי' ילפי' ונ' דאפשר דס"ד מוארב לא ילפי' דהתם הטעם ושפטו העדה והצילו העדה והא ראי' דר"ש יליף מהתם נתכוין להרוג את זה והרג את זה ומט' חניות לא ילפי' כ"א דבר דלא נייד כבשר אבל בני אדם דניידי ס"ד דלא שייך קבוע גבייהו ולהכי מייתי מר"ז דאמר כל קבוע ל"ש ב"ח ובנ"א בכלל שייך דין קבוע:

תוס' ד"ה וליוחסין לא ע' רש"א ומ"ש בסו"ד דאפשר לומר דבאמת דווקא משום וולד בעי' תרי רובא ולא משום דידה זה לכאורה לא יתכן דהרי עלה דמתני' קאמרי' דבעי' תרי רובי ובמתני' בוולד לא מיירי כ"א בדידה וכן מ"ש רש"א ע"ד תוס' לקמן דאדרבא לרש"י אליבא דרבא בר רב חנן ק' ריב"נ דאמר כמאן ג"כ אינו מובן דמשום הך קו' קאמר רבא בר רב חנן דהוראת שעה היתה:

רש"י ד"ה אבל ליוחסין לא סו"ד ק"ק להולמן דלכאור' דווקא למ"ד גיורת פחותה מג' אסורה קאי רב ונ' ד' רש"י דע"כ האי אבל ליוחסין הוה דומי' דלהחיותו דהיינו דע"כ קודם שגיירוהו דלאחר שגיירוהו פשיטא ודומיא דהכא קאמר רב ליוחסי' לא ואמנם נ"מ ג"כ לאחר גיורת פחותה מבת ג' אסורה לכהן:

והנה בפלפול העצום פה בין הרז"ה והרמב"ן ראיתי דבר תמוה כי שני' הביאו ראי' מאלמנת עיסה מר חשיב לה לרוב פסולין ומר לרוב כשרי' ונ' דהרז"ה מפ' אלמנת עיסה כרש"י וממילא כיון דעל אשה ידועה אנו דנין אין כאן רוב כשרין והרמב"ן מפ' לה כתוס' ושפיר יש שם רוב כשרים: קידושין ע"ה וצריכא ע' רש"א ונ' להסביר דהנה רב אמר הל' כר"א ור"א ע"כ ברוב פסולין ג"כ קאמר דאל"כ נהי דס"ל ספיקן בוודאן אסור משו' דבספיקן רוב כשרים אצלה ספיקן בספיקן אמאי אסור א"וו משום דבכלל ספיקן לר"א רוב פסולין וגזרי' דלמא אתי רוב כשרי' יישא רוב פסולין וא"כ ש"מ דאפי' ברו' פסולין קאמר רב דס"ל כר"א:

מאי שתוקי בדוקי ע' תוס' ריי"ד שכתב אפי' הארוס מכחישה כה"ג שהיא מכחישתו לא אמרה תורה יכיר יכירנו ונ' דנפקא לי' מהא דאמרי' בכתובות דאפי' כי לא מודה מכשיר ר"ג מ' לי' דלא מודה היינו מכחישם: והנה ד' הרמב' דווקא אם אמרה לכשר הוא דמהימני' לה אבל אומרת לפסול לא והק' הבי"ש על מה שחולק ה"ה דה"ט דס' ממזר בקהל מותר מה"ת ולהכי הימנוה גם בדרבנן מדרבנן משא"כ להתיר בממזרת וע"ש שפלפל והח"מ תי' משום בודקת ומזנה לא מהימני' לה וזה תימא דלא מצי' דאינן טעני' בודקת ומזנה אלא:

היכא דהיא טוענת ואמנם לענ"ד לא עיין יפה בד' הרמב"ם דהא דכ' ממזר מותר בקהל מה"ת כ' הרמב"ם וכ' דמ"מ מדרבנן אסור והא דס' מותר בממזרת מה"ת לא כ' כלל כ"א סתמא דבמחזרת אסור ש"מ דס"ל דרבא לת"ק הוא דקאמר דס"ל שתוקי מותר בממזרת וקאמר רבא דה"ט דמה"ת בין בקהל בין בממזרת מות' אלא דבקהל מעלה עשי ביוחסין משא"כ בממזרת אוקמוה אד"ת וא"כ ר"א דקיי"ל כוותי' ואוסר שתוקי בממזרת ש"מ דס"ל דווקא ממזר וודאי דרשי' אבל קהל וודאי לא דרשי' דאל"כ טעמא מאי וכי שייך גבי ממזרים מעלה עשו אתמהה וא"כ אין כאן קו' כלל וממילא תי' הב"ח ע"ד הרמב' עולה יפה דהרמב' מחלק בין דאוריי' לדרבנן ובממזרת דאוריי' הוה וכמ"ש, וביבמות אי"ה נדבר בד' הב"ח:

אלא שנ"ל דא"צ לדברי' כ"א ד' הרמב' דהודאתו לא מהני כ"א בנו דאמרה תורה יכיר יכירנו משא"כ מה שנוגע הודאתו לאחרי' לא מהני הודאתו וכ"כ הרמב' גבי אם אומר הארוס שאינו ממני דאף דהוולד ממזר מ"מ היא לא נפסלה ומעתה בשלמא בתרומה נאמן לומר שהוא בנו וממילא מותר בתרומה אבל בייבום נהי דנאמן עלי' מ"מ לא מצי פטר לה מייבום דדלמא גם לאחרינא אפקרה נפשה ולאו דחיישי' לכך כמו שהבין ה"ה כ"א דלאו הא בהא תליא ומה"ט הוסיף הרמב"ם וקאמר אעפ"י שהוא בנו ליורשו ר"ל

לענין בנו מהימן לגמרי אבל לא זולת וכ"ת בממזר מ"ט לא מהני מודה התם מידי אחרינא דאמרינן בממזר גם רבא מודה לאביי דאמרי' מדאפקרה דאי לאו דאפקרה נפשה תחלה לכשרי' לא הוות מפקרה נפשה לפסולתן מיד וממילא מיושבים דברי רמ"א ג"כ דאף דפ' בה' ייבום כהרמב' ובממזר ג"כ מ"מ בכהן שמודה מותר הבן לישא כפיו וה"ט דבייבום לאו כל כמינא לפוטרה וכמ"ש דאין זה יכיר ובממזר הכל מודים דאמרי' אפקרה משא"כ בנ"כ דשייך יכיר שפיר הימני' תורה לאב:

ודע דעל רמ"א היא דק' מעיקרא דפסק בה' ייבום כהרמב' משא"כ על הרא"ש עצמו שממנו הוציא רמ"א דין זה בכהן לק"מ דגם בייבום ס"ל דמודה מהני: והנה יש לומר דהרמב"ם לאו מדעתי' כ' להא דייבום אלא משום דק' לי' תנא ביבמות קאי ונקט להא דבן אנוסה ומופטה לענין תרומה ולא נקט לענין ייבום לא מהנה מודה:

וכ"ת גם בתרומה נימא דלגבי דידה מיהת לא מהני הודאתו ואמאי לא תאכל לא היא לגבי דידה איהו עצמה מהימנא כיון דאמרה דידעה בנפשה דלא אפקרה נפשה ואין כאן מכחישה ולא דיימא משא"כ ביבמה האי דנסיב לה לא מצי מאמין לה ועוד אטו אהך פנויה דן הרמב' אאשתו דן דמאשתו אין לו בני' ואיהי לא ידעה כלל אי האי פנוי' קושטא או שקרא קאמרה: וכ' הרא"ש בתשובה דהרמב' מודה במיוחדת ונ' דע"כ הכי הוא דתנן פי' כיצד מי שיש לו בנו מ"מ פוטר מן הייבום חוץ משפחה והנכרית וק' אטו שפחה ונכרית בנות קידושין נינהו וא"כ אפילו בישראל בפנויה אינו פוטר אלא ש"מ דבמיוחדת פוטר ואמ"ל דבשפחה ונכרי' אינו פוטר:

יבמות ס"ט ע"ב מסתברא מלתא דרב ע' רש"י והרשב"א הק' עלי' מקידושין ואפשר ד' רש"י קאמר רבא מלתא דרב דווקא משום דבא ליישב קו' הש"ס בקידושין וס"ל דהכא מיירי דאיכא חשש אפקרה ולהכי גרע דכוודאי חשבי' לי ומייתי ראיה מדמותרת האם לאכול על ידו בתרומת ויש לפקפק ע"ז: ואמנם י"ל דלהכא קאמר רבא מלתא דרב דלשמואל הכל בבדיקה תליא מלתא וס"ל עיקר כלי"ב בקידושין וא"כ בדיקה וודאי בעיא בכ"ג:

אלא לאו מני' דיומא וכו יל"ד במ"פ הני ב' לשני דללי"ב אמר רבא אהא גופא צריכא למימר ובלי"ק ניחא לי' והי' נ' דמזה יש ראי' לד' הב"ח דבדאוריי' אמרי' מדאפקרה ובהא גופת פליגי דלי"ק סבר דבאוריי' אמרי אפקרה ול"ש צריכא למימר דס"ד תרומה דאוריי' י"ל קמ"ל דלא ולי"ב ס"ל דגם בדאוריי' לא אמרי' אפקרה ושפיר ק' צריכא למימר ונמצא דהרמב"ם מה"ט גופא דפסק כלי"ק פסק ג"כ דבדאוריי' אמרי' מדאפקרה:

ובהא גופא יש לתרץ מ"ט באמת פסק הרמב' כלי"ק דלכאורה כיון דמדאוריי' ס' ממזר מותר בקהל ולרב ס' ממזר הוא דהוה כפסק הרמב' גופא וכסוגיא דקידושין וא"כ לא הוה כ"א מלתא דרבנן ולמה לא פסק הרמב' כלי"ב לקולא וכמו שבאמת פסקו ש"פ ואי אמרי' משום דנ"מ לענין מתני' וס"ל לרמב"ם דתרומה דין דאוריי' יש לה א"כ דעיקר פלוגתא דהני לישני תליא במק"א אי אמרי' בדאוריי' אפקרה או לא וא"כ שפיר פסק הרמב' לחומרא ומה גם למ"ש לעיל דקשה ליה להרמב' למה לא נקט תנא לענין ייבום האי דינא גופא אלא ש"מ כלי"ק:

רש"י ד"ה דלא דיימא כלל בא ליישב ל' כלל דר"ל לא מני' ולא מעלמא ומתני' דבא עלי' פ"א לא יותר וזה לא מקרי דיימא:

תוס' ד"ה א"ל אביי דברי' תמוהי' לכאורה דא"כ מאי קאמר אביי לרב יוסף ובהא כי לא מודה הא תרוויי' בהדי הדדי קאמר רב יוסף וצ"ל דלפי"ז בלא"ה:

ק' מאי חדא ועוד דקאמר ולא קאמר דמודה והל' כר"ג והיינו דק' ליה לאביי דע"כ משו"ה פליגת להו בתרתי משום דסגי בועוד לחודא דבחדא דאמרת וודאי לא סגי ואמאי פלגת אלא ש"מ דבועוד סגי והיאיך: ד"ה איכא דאמרי ר"ל דללי"ב לאו דאמרי' דאם מודה לא מפסיד דיימא כ"א אפכא דלא דיימא מהני לאביי וסמכו עצמם אמ"ש אח"כ דמודה היינו דיימא מדפשיט רבא ממתני':

כתובות י"ג ע"ב וי"ד ע"א רש"י ד"ה אין מנאי מ' מדברי' דמפ' ל' מודה כהר"י בן מיגאש והרמב"ן והרא"ה הקשו עלי' היאיך שייך לומר כן וכן רמזו בתוס' ונ' כוונתם דאומר קים לו בגווה דלא מפקרה נפשה דכה"ג גם ר"י מודה ואין זה דומה כלל לסוגי' דיבמות ולא מודה היינו שאומר אמת בא עלי' אבל יוכל להיות שגם אחרי' באו עלי' והיינו סוגי' דיבמות ודווקא לר"ג נאמנת ולעולם מיירי דאיתא קמן ולענין וולד דני' נקרי' לי' דיעבד משום דאי פסלת לי' ע"כ אתה מוציאה מבעלה אף דהוא לא שוי' חד"א:

ודע דהא דלרש"י וולד לחודא מקרי לכתחלה היינו לר"ג אבל אנן קיי"ל כרבא בקידושין דפסק כאבא שאול ואפי' וולד לכתחלה מכשרי' ומ"מ קיי"ל כשמואל דלכתחלה בעי' רוב כשרי' לגבי דידה דלא מיירי בה אבא שאול: ענין ספיקן בוודאן פ"י יוחסין:

וודאן בוודאן ע' רש"י ויל"ד למ"ד נתיני' בזה"ז דרבנן למה באמת יהא נתין מותר בממזרת ונ' דבאמת קהל גרי' לא אקרי קהל אלא דלאחר י' דורות נשתקע שם גירות ואסור בממזרת אמנם הנך נתיני' כיון דאסרו אותם חכמי' לבא בקהל לא נשתקע שם גירותן מהם ומה"ת מותרי' בממזרת: ואמנם הק' תלמיד א' לפי"ז לר"י דאוסר גר בממזרת והא נתין אסור במחזרת למ"ד נתיני' דרבנן וא"כ לימא האי ור"י אוסר אוודאן בוודאן דהיינו

נתין בממזרת קאי ונ' דא"כ הו"ל לתנא למתני לדר"י בתר ר"א כיון דר"י אף אוודאן בוודאן פליג:

וודאן בספיקן וספיקן בוודאן ע' רש"י יל"ד תרתי ל"ל וכי מה חילוק יש מה"ת בין ממזר לממזרת ונ' דהנה ד' הר"ן דטעמא דר"א משום מעלה עשו בספיקות וזה הי' דעת הבי"ש דגם לר"א הוא רק דרבנן וס"ד דבדידה עשו מעלה דלא מפקדה אפרי' ורבי' ולא תנשא אם היא ספק משא"כ בדידי' דהפקיד אפ"ו לא עשו מעלה דלא שבקת לי' להנשא כ"א גיורת ולאם שכיחא וגם בניו צריכין לישא גיורת דווקא קמ"ל דל"פ רבנן ואמנם באמת מזה כעין ראי' לדברי שכ' לעיל בסוגי' דראוה מדברת דלר"א מדאוריי' ספיקן בוודאן אסור והטעם משום דרוב כשרי' אצלה ולית לי' הך דרשא דקהל וודאי נהי דדרשא דממזר וודאי אי' לו ורבא לד' ת"ק קאמר הכי לעיל ובה גופא פליגי ת"ק ור"א אי דרשי' קהל ס' או לא וכ"ת להרב"ם הרי בלא"ה כל ס' דאוריי' מה"ת מיהת לקולא היינו היכא דאין רוב נגד הספק משא"כ דאיכא רוב כשרין ומ"מ גם ספיקן בספיקן אוסר ר"א דלמא מתרמי בהדדי ס' שרוב כשרי' עם ס' שרוב פסולין כגון ארוסה שעברה אל יבמה שנשאת ליבם תוך ג' חדשי' וילדה ס' דהוולד השני ס' ממזר והתם הוה ס' גמור: כ' תוס' רי"ד דר"א ע"כ ס"ל דגר מותר בממזרת דאל"כ למי ישא וזה כד' רש"י דגם בנתינה אסור הס' לר"א: תוס' ד"ה גיורת ע' רש"א ולכאורה לא תי' רש"א כ"א אדלעיל אבל בזה ק' טובא הא תנא לי' רישא וצ"ל דעכשו שפיר מנה מקשי משא"כ אי גם לעיל הוה קו' אלימתא ק' על התרצן מה עלה ע"ד לתרץ חצי דברי אשה כהנת ע' רש"י כוונתו לאפוקי מגי' הראשוני' דגרסי בסיפא לויי' וישראלי' ומפ' דרישא בכהני' מיירי דא"כ אמאי נקט כהנת דווקא ואמנם הראשוני' יישבו זה במ"ש דטעמא דקנסי' בלויי' טפי משום דאורחא בכהני' למיסב כהנת וממילא אפי' אי אזל חד ולא נסיב לא קנסוהו:

והנה כוונת הרז"ה במה שהביא ראי' לד' רש"י מהירוש' דכוונת הירושלמי דלהכי קנסי בלויה וישראלי' טפי דאם לא יצטרכו בדיקה כ"א כהנת לא ישא כהן כהנת כלל וע"כ החמירו בלוי' וישראלי' טפי שישאר כהני' כהנת: והרמב"ן דחה דברי' דל' הירושלמי בקו' לא מ' הכי ואמנם מה שהק' דהרי ראוי לקניס בלוי' טובא דאינם מיוחסי' כ"כ צ"ע דמ"מ כיון דלחללה ליכא למיחש ולענין ממזרות אין כאן חשש ולמה יקנסו:

תוס' ד"ה הנושא פי' כהן שבא לישא וכו' היינו כפי' הר"ת פ' האשה שנתארמלה דלא כרש"י שם ומ"מ ק' הא הך מתני' או כר"מ או בקרא עלי' ערער ומה שייך כאן שטת ר"ת ונ' דעתם דדווקא אלוי' וישראלי' דבעי בדיקה משום ממזירות הוא דמוקמי' כר"מ אבל

לענין כהן בכהנת לא כ"א מיירי כה"ג שכ' ומעתה גם ד' רש"י פ' האשה שנתארמלה מיושבין דוודאי לענין:

חשש ממזירות קיי"ל כחכמי' דבלא קרא עליו ערער כל המשפחות כשורות וא"ש סוגי' דיבמות או גלי או נסיב דהתם לענין ממזירות אבל לענין כהן משום חשש חללי' לכ"ע החמירו טפי והיינו דאינו נאמן להשיאו אשהוהן הן ד' רש"י שכ' לוי' וישראלי' לכהן מיירי מתני' לא זולת וס"ל דאי לאו כהן אפי' ר"מ לא חייש לממזירות כ"א בכהן מטעם שכבר חשו לחללי' וכמ"ש רש"י בגמ' לקמן ודאמר ר"מ כל הארצות עיסה היינו כמ"ש הרמ"ה משפחה שאינה ידועה:

והנה כל דברינו כלולי' בד' ה"ה פ"כ מאי"ב בתי' שני ע"ד הרמב' ומה שהק' עליו הבי"ש הרי הרמב' פסק פי"ט דבעי' ערער דווקא היא תימא לכאורה אטו מיירי התם הרמב' לענין מזבח לענין נישואין קמיירי: ודע כי קו' ה"ה פ"כ היא קו' הראב"ד פי"ט ובד' ה"ה קו' הראב"ד מתורצת:

מי שהי' חתום עד נ' דרש"י לא גרס עד כ"א חתים בערך:

ר"א ב"א תני י"ב הק' מכאן ה"ה על הרמב' דנקט עשרה ומ"מ המחבר והטור העתיקו דברי' נ' דס"ל דד' הרמב' דר"א כ"א ברייתא הוא דתלי ופליגי על מתני' ולמתני' עשרה הוא דבעינן ותו לא וכ"ת היכי משכחת לה עשרה צ"ל כיון דמשום חומרא בעלמא הוא די' לבדוק אם אבי' ואם אביו בזווג האחרון:

ממשכנין על הצדקה ע' בריטב"א ולדברי' מיירי בפסק דווקא ואמנם בב"ב גבי אכפיי' רבא לרבה בר נתן לא מצי מיירי כה"ג דאם רבה ב"נ נדר הי' משלם בלא כפיי' וצ"ל כד' תוס' שם פ' השותפין ע"ש:

אמו מישראל מקרב אחיך קרינא ע' ביבמות פ' ה חולץ דחי תוס' מזה ד' רש"י בסוטה דאגרי' אמו מישראל הוה ויש לחלק המלך חמור דהדרא אהדרי' קרא מקרב אחיך תשים לא תוכל לשים אשר לא אחיך הוא:

וע' תוס' פ' מצות חליצה ותוס' רי"ד בזה:

בענין פסולי כהונה פ"י יוחסין:

רש"י ד"ה ישראל שנשא חללה ודווקא ישראל וכו' ונ' דרש"י בא ליישב בזה דלכאורה מאי משני הש"ס איידי דתנא וכו' הלא גם בבא קמיא מייתרא דמדקתני בת זכר פסולה ידעי' דבת חללה כשרה ולזה כ' רש"י דסד"א דאפי' לכהן כשרה להכי אצטריך למתני' דדווקא אם נשאת לישראל הוא דבתה כשרה לא זולת:

גמ' מידי דהוה אמצרי ואדומי יש להסביר קצת ע"ד דאמרה האשה חכמה לדהע"ה וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח דהיינו דכל הפסולין שפסל התורה פתחה להם פתח ממק"א לשוב לקדושה דהיינו באיזו מהן כשרי' לדורות ובאיזו מהן הנקבות מותרות והנה בחללי' סד"א דהנקבות אסרה תורה וע"כ הדורות מותרת כמצרי ואדומי קמ"ל לעולם ואדרבה הנקבות לדורות דהיינו בת בתה מישראל ובת בנו מישראל:

תנא נמי סיפא ויל"ד הלא בסיפא הו"מ למתני' לעולם ורישא ל"ל ונ' דזה בא הש"ס ליישב במאי דסמוך וקאמר מתני' דלא כר' דוסתאי כלומר סיפא אבל רישא דלא מיירי מנשאת לישראל גם לר' דוסתאי אצטריך דאי הוה כמצרי ואדומי הרי בלא ישראל דור שלישי שרי:

בעם א' ויל"ד גבי לא יטמא בעמי' מאי דריש ואולי התם ג"כ בא למעוטי דבעי' שיהא לו קוברין מישראל דווקא ואי לא אף דאיכא קוברין גוי הוה מת מצוה:

רש"י דהא לא יחלל וכו' ואמנם מהא אין ראי' דגם אדידה נוכל למדרש כן, ולזה מייתי רש"י ממתני' ואמנם מאי בעי רש"י בזה שכ' הא הדירה מותרת וכו' וכי מאי אכפת לן בזה הרי גם ממתני' דקתני אינו פסול כ"א עד שידור ידעי' דאינו מחולל ונ' דאמתני' הייתי אומר דתחלה צריך לגרשה ואח"כ צריך לידור הנאה שלא יעשה עבד כזאת ולעולם אם אינו מגרשה כגון שמתה הוא מחולל וגירושין שפיר אהני לי' דבעמוד והוצא קאי והו"ל כלאו הניתוק לעשה דאם מקיים העשה הו"ל כאלו תיקן הלאו משא"כ לפי מה דתני עלה דנודר ועובד הרי מבואר דאינו מחולל:

תו"י ושמא אין כאן צד השוה ר"ל דפסול דידה ופסול זרעה תרי עניני נינהו:

ע' רש"א מ"ש בסוף דברי' לתרץ דחללה היינו הזרע הנה התו"י ק' להו לכאורה זרעו ל"ל הרי מחללה ידעי' אלא ש"מ דחללה קאי אדידה ולד' רש"א צ"ל דוודאי אי לא כ' זרעו שפיר הוה אמרי' דחללה היינו איהו אבל השתא דכ' זרעו אזרעו מוקמי' לה:

איזו היא חללה שעקרה מד"ת וכו' נ' דר"ל דאף דחלול זרעו לא כ' כ"א בכו"ג ולאו דלא יחלל ליתא אלא בכו"ג מ"מ גם מכהן הדיוט הוה פסול זרעו דאורייי':

והנה הקו' דלילף מבת כהן כי תהי' דהיא נפסלת שהביא רש"א י"ל דהתם שאני דהוה לאו השוה בכל משא"כ גרושה ואלמנה:

בענין שאר אי' כהונה פ"י יוחסין שם:

גרושה גרושה וכו' נ' דנקט הש"ס תרתי דאי נקט אלמנה לחוד הו"א התם ל"מ שמות מוחלקין משום דהדר אהדרי' קרא לשם א' כ"א בתולה מעמיו יקח משא"כ בגרושה

דכהן הדיוט ואי נקט גרושה וכו' הו"א דמיירי שנתגרשה מאיש א' ב"פ דלא הוה שמות מוחלקי' להכי אצטריך אלמנה:
זנתה ונתחללה נ' דכולהו דנקט דלא נימא דזינתה תחלה הוא דאינו לוקה אלא א' אבל נתחללה נתגרשה לוקה שתים קמ"ל דכל חד דקדי' אינו לוקה אלא א':
ולא אתרי בי' אל תשתה ע' תוס' רי"ד שכ' דאפי' כר"י מלוי בר יהודה דאמר חבר א"צ התראה מתי קמה ולא זכיתי להבין דהא בהא פליגו לרבנן בהתראה תליא מלתא וכשם דחבר צריך התראה כך צריך התראה על כל אכילה משא"כ לריב"י מאן יימר דכה"ג באמת באכילה שניי' אין לו דין חבר: רש"י ד"ה נבילה ע' ריטב"א ותוס' שבועות שתי' ונ' דרש"י לטעמי' דס"ל דהא דאמרי' בחולין בחזקת אי' עומדת היינו אבר מה"ת ואף דמתה לפנינו מ"מ מחזיקין מאי' אבר מן החי לנבילה וה"נ ס"ל לרש"י היא היא ואמנם דווקא אבר מה"ח מנבילה דב' אי' משם א' הן דשחיטה מבטלת שני' משא"כ התם גבי מליקה שהק' הריטב"א דאין ענין זרות לנבילה שייכות כלל שפיר כ' רש"י דלבתר מיצוי דם פקע בי' מוקדשי' וחייל אי' זרות ונבילה בב"א:
כל שהיא ביקח וכו' יל"ד כיון דהטעם משום אי' חל על אי' ל"ל כלל היקש זה וצ"ל דלא תימא אי' כהונה שאני ולפי"ז אפי' לאינך נותי' להך סברא: תוס' ד"ה פרט לאלמנה נ' הא דהדרי בה' מתי' קמא אף דבאמת איכא ברייתא ביבמות דר"ש לית לי' מוסיף כמו שכ' תוס' בכריתות והריטב"א כאן משום דק' להו קו' בכריתות דלמה לא מייתי הש"ס טפי הך דיבמות ושם כ' ליישב זה:
רש"י לכו"ג מיבעי' כוונתו לד' הריטב"א דהאי ק"ו לאו דווקא וכצ"ל ע"כ דאל"כ הרי אין עונשין מן הדין:
וע' בי"ש מה שכ' ליישב קו' הב"י על החולקי' על הרמב' והניח ד' הרמב' בתימא דהרי לא קיי"ל כאביי דעונשין על גילוי מלתא ואמנם הרמב' ע"כ ס"ל דעונשין על גילוי מלתא שכן פי' ה"ה דברי' בה' מ"א במ"ש דלוקין על שאר בהמות טמאות מק"ו דגמל ושפן וכן בה' עדות במ"ש דעדי שהוזמו לאחר מעשה לוקין מק"ו והכל משום גילוי אע"כ ד' הרמב' דע"כ פליג רבא עלי' דאביי בבתו דווקא דבתו לא כתיבא כלל בקרא וא"כ לכולא מלתא לא מהני ק"ו אפי' אי רק הוה גילוי מלתא משא"כ בה' מ"א דעכ"פ לאו מכלל עשה כתיבא וכן בה' עדות לאו שאין בו מעשה כתיבא התם גם רבא מודה דמהני גילוי מלתא וא"כ ה"נ הא דנפסלו הני כולהו ע"י בעילת זר לכהן הרי כ' בהדיא אלא דנוכל לומר דדווקא לענין תרומה דקולא מאי' נישואין הוא דאפסלה כה"ג וודאי מהני גילוי מלתא:
עו"ש בענין פסילי כהונה פ"י יוחסין:

רש"י ד"ה כו"ג באלמנה מבואר מדברי' כד' החולקי' על הרמב' דכו"ג ל"ד ומ"מ ד' הראב"ד לחלוק גם על רש"י דלרש"י גם בכהן הדיוט חייב משום לא יחלל אף דלא גמר ביאה ולהראב"ד בגמר ביאה דווקא נמצא דלהראב"ד כו"ג דווקא אבל אלמנה לאו דווקא וטעם הראב"ד משום דמגזי"ש זרעו הוא דגמרי' וא"כ בעי' גמר ביאה והש"ס דפריך מב' שמות להראב"ד הו"מ לשנויי דבלא גמר ביאה איירי אלא דהאמת משני והנה מכח קו' זו דב' שמות בא ה"ה להכריע ולומר דאלמנה ל"ד וכו"ג דווקא ואמנם עדן ק' מגרושה וחלוצה דע"כ בכהן הדיוט מיירי דבכו"ג מ"ק חלוצה דרבנן הרי כל חלוצה אלמנה היא וא"כ מבואר דגם כו"ג ל"ד וצ"ע:

וחלוצה דרבנן ע' רש"א וד' צ"ע דמ"ק דחליצה איסור מוסיף מאי מוסיף שייך בזה הרי קודם חליצה היתה אסורה לכ"ע חוץ מיבם ועכשו לכ"ע שריא וליבם הוא דאסורא ולמה תקרא זה מוסיף ומה גם להרמב' דס"ל חלוצה ליבם אינו כ"א דרבנן ודרשא דלא יבנה אסמכתא ואמנם קו' רש"א נ' דלק"מ דע"כ האי תנא אי' לי' אי' חל על אי' דאל"כ למה לי' לאפלוגי בין אלמנה וגרושה לגרוש וחלוצה לפלוג באלמנה גופא ולימא גרושה ואלמנה אינו חייב אלא א' כברייתא דלעיל דבעי' כסדר הזה:

רש"י ד"ה בעל ליבה ע' בריטב"א ורז"ה פי' ד' רש"י ואמנם תוס' ב"מ שם כתב ליישב בע"א דמ"ל דלרבא אינו חייב על לא יקח כלל ע"ש בתי' בתרא: תו"י ד"ה במה הצד וצריך להוסיף ואין לומר דמיירי שנשא גיורת דאין ביאתו בעבירה ומ"מ פסלה דהיינו בת גר וגיורת דהוה שריא או בת זנה דהכא לר"י מיירי דס"ל קהל גרים איקרי קהל והוה ביאתו בעבירה ואמנם עוררני צורבא מרבנן דמצי' טפי פוסל בביאתו לאחרינו וכן מטין ד' רש"י: וע' ריטב"א מ"ש ליישב טעם ראב"י וד' ק' להולמן דהא גופא דגם פוסל בביאה נילף במה הצד:

כל זרע ע' תוס' רי"ד כוונתו דהכי קרי ר"י זרע האב כל זרע והתם קרי לי' מקצת דמו וע"ז תירץ דהתם לאו אזרע דנינן דהכל הולך אחר האם והזרע נהי דהוה כל זרע קרי לי' מקצת דמו משא"כ הכא דאזרע דנינן: מ"ש בי"ש דבצד א' ישראל בעי' ג"כ הורתו בקדושה ע"כ ר"ל אביי ישראל דאי אמו ישראלית אין זו גיורת ומ"מ באבי ג"כ ק' פשיטא כיון דאמו היא דהוה גויה גיורת גמורה הוה דאין זה קרוי' בנך:

בענין יכיר מ"י יוחסין:

רש"י ד"ה ממזר שנולד מחייבי כריתות ר"ל כיון דאומר בני זה היאיך יכול לומר ממזר הוא בשלמא בסיפא בעובר באמת אומר שאינו בנו ולזה כ' רש"י שאומר שאינו מאשתו כ"א משאר חייבי כריתות:

רש"י ד"ה וחכ"א אינו נאמן אפסולי' קיימי והק' התוס' רי"ד הרי בפי' אמרינן בב"ב שם דגם בבכור פליגי ולכאורה אין משם הקו' עצומה כ"כ דלמא ס"ל לרש"י רבנן דשמעתין היינו דמתני' מודה בבכור אבל עדיפא הו"ל להק' דא"כ מ"פ הש"ס יכיר ל"ל כיון דלבכור אצטריך ואמנם ד' רש"י דל' אינו נאמן שאמרו חכמי' מ' לגמרי אין לו נאמנות ואפי' לא הוחזק לפנינו וע"ז הוא דכ' רש"י דלענין בת גרושה הוא דאמרי חכמים אינו נאמן כלל אבל לגבי בכור היכא דליכא חזקה מודו רבנן והתם בדאיכא חזקה הוא דפליגי רבנן:

והנה הביא התוס' רי"ד שם בשם הרי"ף דאין הל' כר"י אלא היכא דלא הוחזק נ' ג"כ טעמי' ע"ד שכ' הרא"ש ב"ב שם ע"ד בה"ג מדלא קאמר ר' אבא סתמא הל' כר"י ש"מ דלאו לגמרי הל' כר"י והתוס' רי"ד דחה דברי' דבסוגי' דב"ב עיקר פלוגתיי' בהוחזק מדאמרי' הל' כר"י ש"מ דבהוחזק הל' כר"י וה"ל ג"כ להק' הרי בסוגיין מוכח דבלא הוחזק גם רבנן מודו וא"כ מאי הל' כר"י:

וע' בענין הוחזק מ"ש להק' הלח"מ ע"ד הרמב"ם בה' נחלות שם הסמ"ע רע"ז יישב הקו' בטוב טעם ואמנם ד' הסמ"ע תליין בפלוגתת הרשד"ם והריב"ל במ"ל ה' נחלות שם דלהריז"ל דס"ל להרמב"ן בכ"ג נאמן האב להכחיש העדי' ליתא לד' הסמ"ע:

ונ' דגם לתוס' רי"ד ק' לי' הא דלא אמר ר' אבא בהדי' הל' כר"י ומשו"ה צידד לומר דלמא בשאר פסולין לא קיי"ל כר"י ואמנם דבריו תמוהים מסוגי' דהחולץ תו דאמרי' הל' כרנב"י ואי אין הל' כרנב"י ולא שייך כאן תירץ הרא"ש ב"ב שם אד' בה"ג דנ"מ גם לענין בכורה דהיינו לבה"ג שכ' עכ"פ היכא דנ"מ לענין פסולין קיי"ל כר"י משא"כ מד' תוס' רי"ד מ' דלענין פסולין לא קיי"ל כלל כר"י וביבמות שם הק' אפסולין אנו דנין וצ"ע:

וראיתי לבאר ד' הרא"ש ב"ב שם דאין לומר דבה"ג אליבא דר"י גופא ורצה להוכיח דזה אינו מדאמר ר"י דנאמן לומר בן גרושה וכ' דדלמא מיירי שע"י שאינו בכור או שהוא בכור הוא בן גרושה והרב בפלפלא חריפתא כ' לבאר ולא ביאור כלום ונ' דמשכחת לה עד"ז ראובן גירש אשתו ע"ת ולאחר זמן מת ולא ידעי' אם נתקיים התנאי וה"ה גרושה ואסורה לכהן זה שנשאה או אלמנה כי לא נתקיים התנאי והנה לכהן זה בן מאשה אחרת וידעי' בר כמה הוא ואם בנו מאשת ראובן הוא הבכור א"כ נשאה כהן זה קודם שמת ראובן וממילא הבן בן גרושה כי ע"כ נתקיים התנאי דאל"כ הו"ל ממזר וכה"ג מצי לומר גם לענין בן חליצה שמת היבם לאחר זמן:

ובמסקנא דייק הרא"ש ממתני' דר"י אומר דנאמן על העוב' שבמעי' דע"כ לאו לענין בכורה מיירי דממ"נ אי אית לי' אחר הרי אין זה בכור ואי לית לי' מאי יכיר שייך זה תו"ד ולכאורה יש לדחות דיש לו ב' נשי' ושתיהן מעוברת והא מוקדמת והא' מאוחרת

ואומר על המוקדמת כי עוברה ממזר וממילא שייך אאידך יכיר אלא דכוונת הרא"ש דא"כ דבלא הכרח בכורה לא קאמר ר"י דנאמן עיקר חסר מן הספר ולא הו"ל לתנא למסתם היכא דאינו נאמן לרבנן דהיינו בכ"ג נאמן לר"י:

ועתה נבא לד' הרא"ש ביבמות שכ' דהא דאר"י נאמן אתה לפסול עצמך היינו לשוויי' לנפשי' חתיכא דאיסורא ולא לפסול בת ישראל וכן רמזו תוס' שם ויש לי לדקדק כיון דלדברי' גוי מאי שויא חתיכא דאיסורא שייך גבי גוי ותו אטו אמרה תורה גוי אסור בבת ישראל לבת ישראל אסרה תורה למנסב גוי וכיון דהתם להא מלתא לא מהימן א"כ מאי שוי' חד"א דכ' הרא"ש ותוס' וצ"ע ואפשר דמשו"ה כתב הרא"ש אח"כ דנ"מ לנמקין: ואמנם באמת לא ידעי' למה לא יוכל לאסור עצמו על בנות ישראל ונ' משום דס"ל שוי' חד"א:

היינו מטעם הודאת בע"ד כק' עדי' וזה ל"ש בגוי ועדן צ"ע גבי קדשתיך מהיכן פשיטא ליה להרא"ש דאינו נאמן לאסור עצמו על הקרובי' ונ' דהתם משום דהיא מכחישתו:

שנפלו לו כשהוא גוסס וכן הביא הטור והב"י בשם נ"י ב"ב שם חולק ועיקר דברי' דמאחר דקיי"ל כר"י לא דרשי' יכיר אגוסס ולכאורה לא הי' צ"ל מאחר דקיי"ל כר"י כ"א מאחר דלא קיי"ל כר"מ אלא דקושטא דמלתא קאמר אבל דברי' תמוהי' אטו מל' יכיר דרשי' להא מלתא אנן לא אמרינן אלא דפשיטא דנאמן האב דהרי אית לי' מגו וע"ז אנו משיבין זמנין דלית לי' מגו כגון בגוסס ומדכ' רחמנא יכיר נאמן וא"כ כ"ש לר"י דנאמן וכמ"ש הב"י תחלה לד' הטור ונ' ד' הנ"י דקשה לי' קו' תוס' בשמעתין אטו גוסס לאו בר הקנאה הוא וס"ל לענין בכורה אצטריך קרא דבעי' אשר ימצא לו ובאותה שעה שהוא גוסס לא מקרי תו ימצא לו כי מה חפצו בביתו ולרבנן ע"כ גלי קרא משא"כ לר"י ושפיר כ' הנ"י אלא שקיצור כדרכו:

ועתה נבא לסו"ד הנ"י שכתב אבל חלק פשוט נוטל דממ"נ אי מהימני' לי' שהוא בנו א"כ מנא ילפי' מיכיר כיון דכ' הנ"י דלר"י לא דרשי' יכיר אגוסס מ"ק חלק פשיט מ"ט נוטל ולמ"ש הי' אפשר לומר דימצא לו הוא דלא מקרי בגוסס וכמ"ש ומ"מ יכיר מהני לחלק פשוט אא"כ למה סיים הנ"י דגוסס הרי הוא כחי דמ' הא נפלו לו לאחר מיתה לא מהני ואמאי כיון דמטעם יכיר אתי' עלה ולא מטעם ימצא לו דל"ש כ"א גבי בכורה ונ' דהנ"י לענין ירושת האם קאמר להתחיל לאחין מן האב דקיי"ל דאינו יורש את אמו בקבר להתחיל לאחין מן האב ואהא קאמר הנ"י דבגוסס לא מקרי בקבר והביא שפיר ראיה ממס' שמחות דתנינא התם דנוחל ומנחיל:

ומתוך דברינו יתיישבו לנו ד' הסמ"ע סי' רע"ז שכ' דהרמ"א שלא כ' כאן דאפי' בנפלו וכשהוא גוסס מהני יכיר סמך עצמו אמ"ש כן סי' רע"ט גבי פשיט ולכאורה נעלמו ממנו ד' הנ"י הנ"ל דמחלק בין בכור לפשוט ולמ"ש א"ש דהנ"י מיירי לענין בן יורש אמו להנחיל וכמ"ש אבל לענין זה בני לא מיירי דכיון דלא דרשי' יכיר אגוסס גם לענין זה בני לא דרשי' ואמנם הרמ"א שכ' הדין לקמן רע"ט לענין זה בנו שפיר כ' הסמ"ע דה"ה לענין בכור דתרווייי מיכיר נפקא ובאמת הו"מ רמ"א למנקט דאפי' אנכסי' שנפלו לאחר מיתה נאמן כיון דמיכיר ילפי' וימצא לו לא בעי' בפשוט אלא לרמז אבכור נקט גוסס ז"נ כוונת הסמ"ע:

תוס' ד"ה נפלו וכו' ע' רש"א ותי' עולה יפה לגי' תוס' לפנינו דהך דשמחות לענין נדר והקדש מתני' דלא הוה מידי דאתי ממילא אמנם באמת ד' תוס' שלפנינו חסרון ועיקר הגי' במס' שמחות נוכל וכו' וכמו שהוא בראש והך דנדרו נדר הוא בערכין וא"כ מדמק' תוס' משמחות הו"מ לאקשייי משמעתין ונ' דלק"מ דבשמעתין הוה אמרי' דס"ד דגוסס לא מקרי ימצא לו וכמ"ש לד' הנ"י להכי אצטריך קרא דמקרי ימצא לו ומ"מ גזיה"כ הוא דהוה לענין בכורה ועדן אינו מוכרח דהוה כחי ולהכי אצטריכו תוס' להק' ממס' שמחות: ואמנם מסקנת ד' תוס' ק' להולמן דע"כ צ"ל לפי דברי' דבושתתק מהני הרצון ובגוסס לא מהני והדרא קו' משחט בו שני' לדוכתא דאין גוסס גדול מזה וא"כ הרכין לא מהני ודיבור בשחט בו שנים ל"ש כלל דמדקתני או רוב שני' ש"מ דשני' ממש קאמר ואיך יוכל לדבר וא"כ איך יוכל לגרש ואמנם בריטב"א יישב זה דכ' דסתם גוסס כבר נטרפה דעתו ומשו"ה לא מהני הרכין וא"כ י"ל דווקא גוסס מחמת חולי משא"כ בשחט בו שני' לא אמרי' נטרפה דעתו והכי מסתבר וראיתי כי גם הראש רמז לזה שכ"כ ונשחטה ונשתתק לא שכיח וק' נשתטה מאן דכר שמי' אע"כ כמ"ש הריטב"א דטעמא דגוסס משום דנטרפה דעתו וכה"ג בנשתתק לא שכיח:

ועדן ק' מהניחו זקן או חולה דאמרי' אבל גוסס לא וא"כ אפי' גוסס של חולי ג"כ מצי לגרש וצ"ל דוודאי אם בדקוהו וחזי' דלא נטרפה דעתו שפיר מצי לגרש אלא דרוב גוססין כבר נטרפה דעתן וכה"ג מיירי בשמעתין: ודע שיש קיצור בד' הרא"ש במ"ש דומי' דזקן קאמר ר"ל דרבא כייל התם גוסס עם זקן שהגיע לגבורות וזקן שהגיע לגבורות וודאי יכול לגרש בעצמו זה כוונת הרא"ש:

בענין קדשה אביה בדרך פ"י יוחסין:

מתני' האומר לשלוחו יל"ד מה ענין משנה זו לכאן לעיל פ' האומר הוה שייכא ונ' לאשמיעי' צריכותא הוא דנקטא תנא הכא דהיינו דס"ד אשה אינה בקיאה ביוחסין וכיוצא להכא תנן דיני יוחסין תחלה:

קדשה אביה בדרך הנה תוס' וכל המפ' לא יישבו מלת בדרך דנקט הש"ס ונ' דלהכי נקטא דלא תימא דמיירי שהיא ידעה שקיבל אביה הקידושין מיירי: דווקא וא"כ דווקא במכחישתו פליגי קמ"ל דפליגי בגוונא דהא לא ידעה כלל שאבוה קיבל הקידושין ולא מיירי במכחישתו דווקא:

והנה למסקנא יש כאן ג' שטות שטת תוס' דבמכחישתו שמואל מודה דשטת תוס' רי"ד דבכ"ג אפלגו ושטת הרמ"ה דבאינה מכחישתו רב מודה והנה לתוס' רי"ד ולרמ"ה ק' היאיך קאמר אידי ואידי כשמואל כיון דגם במכחישתו שמואל פליג ובשלמה לתוס' רי"ד י"ל דשמואל מס' לי' בהא גופא אי הכי תרי ברייתות ל"פ וא"כ במכחישתו הדין עם רב או דלמא פליגי וא"כ נקטי' לחומרא ואפי' במכחישתו מצרכי' ב' גיטין משא"כ אידי ואידי כרב אין לומר דאם רב ג"כ מס' לי' אי פליגי הו"ל למיזל לחומרא כדקיי"ל בשל סופרי' הלך אחר המיקל אמנם להרמ"ה וודאי קל אדרבה אידי ואידי כרב הו"ל למימר וחדא במכחישתו כרב וחד באינו מכחישתו דגם רב מודה דצריכה גט משני' וצ"ע:

והנה מה דפשיטא לי' לרש"א תוס' ד"ה קדשה אביה דאם היא קבלה קידושין דע"כ צריכה גט לרב וודאי ולשמואל מס' ע' בלח"מ וח"מ ובי"ש דאדרבא אם היא קבלה קידושין בצפרא אפי' לרב אינה צריכא גט דאיכא ב' חזקות כנגד בגרה לפנינו חזקת נערות היינו חזקת רשות אבי' וחזקת פנויי' ע"ש:

והנה קו' הלח"מ על הרמב' בזה מדוע אם היא קבלה קידושין בס' בגרות צריכה גט הלא הוה ב' חזקו' וכמ"ש יישבה שפיר הבי"ש במ"ש דכה"ג דמי לס' קידושין דעלמא ר"ל דמה לי ס' יש בקידושין פרוטה או לא או ס' אשה זו ראוי' לקידושין או לא ור"ל דהו"ל כס' חסרון ידיעה דלא מהני בי' שום חזקה משא"כ שמעתין דדנינן כיון דהשתא בגרה וכיוצא זה ל"ש למקרי ס' חסרון ידיעה:

והנה הריטב"א בשמעתין נסתפק בזה אם כה"ג רב פליג או לא אמנם הריטב"א מיירי היכא דשני' קבלו קידושי' דומיא דפלוגתן דאז ליתי לקו' הלח"מ דהרי עכ"פ אין לה חזקת פנוי' וגם המחבר שדרכו להעתיק ל' הרמב' שינה כאן הל' נקט היכא דשני' קיבלו הקידושין ש"מ דק' לי' ג"כ קו' הלח"מ ולא נהירין לי' ד' הבי"ש:

ואמנם ספיקת הריטב"א היכא דשני' קבלו הקידושי' נ' דהוה בהא דהנה די רש"י ותוס' ותוס' רי"ד דטעמא דרב לא הוה משום דחזקה דהשתא אלימא מחזקה דמעיקרא כ"א

משום דרגילות לבא מצפרא ע"ד שכ' תוס' בריש נדה ולקמן בשמעתין או בד' רש"י דיומא דמשלם שית אין כאן חזקה כלל וע' לפנינו ועיקרא דהא מלתא בנוי עפ"י שמעתא קמייתא דנדה דבין שמאי בין הלל מודו דבעי' תרתי לריעותא לדחות חזקה דמעיקרא ואמנם הריטב"א דחה זה דדלמא לרב טעמא התם דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתא ובזה הוא שצידד כאן הריטב"א דאם טעם דרב כרש"י וסייעתו א"כ בשאר ס' מודה רב דצריכה שני גיטין משום טעתא דרב דחזקה דהשתא אלימא דלמא גם כאן כשתצא מס' בוגרת נימא מדהשתא בגרה בשעת קידושין נמי בגרה ועדן צ"ע: ובביישוב ד' הרמב' כשהביא הכ"מ בשם נכד הרמב' הר' ישמעאל הק' הח"מ א"כ מאי קאמר הש"ס אילימא בתוך ששה ולא נעלמו מהח"מ ד' תו"י ע"ד רש"י כ"א קושייתו כי הוא דבר והפוכו אחרי כי הששה חדשי' המה הבגר והבי"ש הק' מל' מצפרא ולי ק' יותר מזה כיון דאין כאן שום סימני בגרות מאי מכחישתו שייך לומר וכי בשני' מציא מכחשא לאבוה איהו בקי טפי מנה אשר ע"כ נ' ד' הרמב' ע"ד אחר דק' לי' להרמב' קו' תוס' ד"ה ושמואל מאי מק' לשמואל דווקא הרי לרב ג"כ ק' דאטו בלא תרתי לריעותא תדחה חזקה דהשתא לחזקה דמעיקרא אע"כ סוגי' דשמעתין באמת הכי הוה מ' להו דבהא פליגי רב ושמואל אבל מאחר דמסיק רב אשא הל' כרב וחזינן סוגי' דעלמא דבחדא לריעותא כ"ע מודו דחזקה דהשתא לא מציא לדחויי לגמרי חזקה דמעיקרא א"כ ע"כ רב ושמואל במלתא אחריתא פליגי שמואל ס"ל דסימני בגרות דתנן בנדה הרי הן כסימני נערות וכ"ז שלא הביאתן הרי היא בחזקת נערה אמנם מודה שמואל דמקמי ששה חדשי' לא אתיין וכמ"ש תו"י וגם לאחר ששה לא מתאחרן כדאמר שמואל גופא אין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשי' בלבד וביומא דמשלם שית אי חזי' מצפרא בגרה מצפרא ואי מערב מערב ורב ס"ל דסי' בגרות ל"ד כ"א ל' בגר מפ' תנא בנדה ולעולם לי' חדשי' תליא ויומא דמשלם שית כלאחר שית ומצינו לרב דס"ל כ"כ הכי גבי תקופה במס' תענית יום ס' כאחר ס' וא"כ ל"ש כלל לרב כאן לא חזקה דמעיקר ולא חזקה דהשתא ומאחר דקיי"ל כרב שפיר השמיט הרמב' סימני בגרות לגמרי ופסק דיומא דמשלם שית הלאחר שית ומודה הרמב' דסוגיי' דידן לא ס"ל כן אמנם מ' לי' דסוגיין אזלא למאן דפסיק כשמואל ואנן דקיי"ל כרב וקיי"ל בעלמא דחזקה דהשתא בלא תרתי לריעותא לא דחיא חזקה דמעיקרא כלל ע"כ טעמא דרב כמ"ש:

ומתוך דברינו נתבאר דמ"ש תוס' ד"ה ושמואל דע"כ רב לא קאמר כוונתם אסוגיי' דנדה וכ"כ שם בהדיא:

ומ"ש בענין מה שפלפל כאן תוס' רי"ד מכל הטומאות כשעת מציאתן דגם מ"ש ראי' וגם להקל אמרי' כן דחו תוס' שם דלהקל דאמרי' משום דאיכא תרתי לטיבותא דהיינו חזקת טהרה וגם מחט חלודה ושבורה לפניך ומ"מ מ"ש להק' בשב שמעתתא ע"ד תוס' רי"ד דמחלק בין ס' מגע לס' בטומאה ממה דמדמה הש"ס בנדה להך פלוגתא דר"מ ורבנן הא דקופא שנשתמשו בה טהרות בזויות זו ושרץ בזויות אחרת דהרי התם ס' מגע יש ליישב ולומר דמדר"מ עכ"פ מייתו שפיר דאם אפי' בס' טומאה לא קאזיל ר"מ בתר שעת מציאה בס' מגע לא כ"ש ומיירי דידעי' בבירור שהי' השרץ בקופה בשעה שנשתמשו בה בטהרות ולר"מ מ' להש"ס דלא אמרי' כאן בזויות זו נמצא כאן הי' ועדן צ"ע:

ומ"ש השב שמעתתא להק' לד' הט"וז יו"ד שצ"ז דשמואל אדשמואל כל דברי' נכללי' בד' תוס' פ' המדיר שם ע"ש וד' הטו"ז תמוהי' וצ"ע:

רש"י ד"ה על גבי בכלים שהוטבלו ובמק"א פי' אדם וכלים דכאן דייק רש"י ל' נעשו דקאי אכלים שנעשו בהם דאי באדם עשו הו"ל למימר ונ"מ דלכלי' מדאוריי' לא בעי' מ' סאה כ"א שיכולי' לטובלן בתוכו בב"א וכה"ג ע"כ מיירי דאל"כ אפי' מ' סאה לא מהני וא"כ אס' דרבנן אנו דנין ומ"מ כדאורייתא דנינן לי' ונ' דהיינו דאמרי' בנזיר רביעית דמקוה בטולי בטלוהו כלומר כאלו לא הי' מעולם הדין כן דהיינו דבדאוריית' משוי' לי':

בין ברה"י נקט לה לאפוקי מדר"ש דאמר ברה"י תולין וכן רמז רש"י: רש"י ד"ה הי' בודק את החבי' נ' דק' לי' היאיך יוכל לבודקו הרי הוא טבל ומ' לי' דלא בדק כ"א החביות שלא תחמיץ את היין ומ"מ להלן גבי ג' ימים ל"מ כן:

כשבא לשתות מאה לוגין נ' דרש"י נקט מאה לוגין ליישב קו' תוס' רי"ד שהקש' כיון שכבר שתה מאי אהני לי' בתיקונו ולזה כ' דמיירי שהיכון לו לשתות ק' לוגין ועדן הם בעין ומה שלא רצה רש"י לפרש כמו שפי' תוס' רי"ד דמיירי במוכר אולי משום דתרומות מוכר דרבנן דדרש' ואכלת ולא מוכר זרעך ולא לוקח:

תוס' ד"ה כל ג' ימים וודאי רש"י לא הביא כ"א ב' מ"ד נ' ד' רש"י כמ"ש הריטב"א דהא דפליגי אמוראי התם בפי' דהך ברייתא לאו משום דהל' כבריי' זו דהרי כר"ש אתיא אלא משום דנ"מ לענין ריחא חלא אי הוה חלא או חמרא וא"כ רק מאותן ב' מ"ד דפליגי בהא נ"מ לדידן ולא ממ"ד השלישי דאיהי וודאי ס"ל דהלכ' כהך ברייתא ולהכי שבק רש"י להאי מ"ד מאחר דמסקי כאן מאן תנא חביות ר"ש:

וליישב ד' הרמב' התמוהי' שפסק כרבנן גבי מקוה ובריייתא דהבי' אשר קו' זאת נעלמה מהכ"מ ה' תרומות שם שלא יישב כ"א למה פסק כהך דחביו ולא הסתירה ממקוה לחביות נ' בנדקדק מאחר דכבר אסקי' גבי מקוה דהוה תרתי לריעותא לאיזו ענין מייתי

הש"ס שוב מחבית ונ' דהנה תוס' נדה שם הק', מאחר דילפי' מנגע דאזלי' בתר חזקה אף דאית לה ריעותא מ"ט לא ילפי' ג"כ דאזלינן בתר חזקה אפילו בתרתי לריעותא דהרי בנגע חסר לפניך וחזקת טהרה ותירץ דחסר לא מהני כ"א דומי' דמקוה שאינו מתחסר בב"א וא"כ ע"כ אתה מחזיק ריעותא למפרע ואף אנו נאמר דבשעתא דטבל כבר הי' חסר משא"כ בנגע דלמא בב"א חסר ולמה נחזיק כלל ריעותא למפרע זה תו"ד וא"כ אם גם בחומץ נאמר הרי החמיץ לפניך צריך אתה לומר דאין דרך יין להחמיץ בפ"א וא"כ ע"כ אתה מחזיק ריעותא למפרע ומעתה ע"ז הי' המק' דן אם ביין לא אמרינן שמתחמץ בב"א והוה שפיר תרתי לריעותא דומיא דמקוה או נימא כי יין לפעמים מתחמץ בפ"א ודומה לנגע ומסקי' דדומה למקוה ואמנם הני אמוראי בב"ב שם תרוויי' ס"ל דחמרא עם סילוק ידי' מיעקר וא"כ אין כאן תרתי לריעותא ושפיר אמרי' מכאן ואילך ספק ומעתה ר"ח מסורא דרמי חבית אמקוה הוה פשיטא לי' דחמרא לאו בב"א מיעקר ומשו"ה קשה לי' ומשני מאן תנא חבית ר"ש היא אבל לסוגי' דב"ב באמת אין חבית דומה למקוה דבמקוה הוה תרתי לריעותא הוה וודאי וביין לא הוה כ"א חדא לריעותא הוה ס' כמו לשמואל הכא ושפיר פסק הרמב' כתרוויי':

וכ"ת אי לא הוה כ"א חדא לריעותא אפי' ס' לא ליהוי דומי' דנגע וי"ל דבין הכא בין ביין נהי דוודאי לא הוה שבגרה מצפרא ונתחמץ מקודם מ"מ אורחא דמלתא הכי הוה ולכך ספיקא הוה:

תוס' שני' ד"ה אדרבא נ' משום דבעי' למימר דלא ליהוי כ"א ספק ולא וודאי כדאמר ר"ח מסורא לזה קאמר ל' אדרבא:

תוס' ד"ה מי איכא למימר מבואר מדברי' דלא ניחא להו בד' רש"י דמשום דחזקת נערות עשוי להשתנות באותו יום חזקת בגרות אלימא דמ' שיהא שוין כ"א הטעם משום דרגילות לרב ושמואל ע"כ לית:

לי' הך סברא דרגילות ולזה כ' ד"ה אלא הכא דלשמואל הטעם כמ"ש רש"י דחזקת נערות עשוי להשתנות ולכך ספיקא הוה ומיושב ג"כ לשמואל בתר חזקה קמייתא כמו בנגע כיון דליכא כ"א חדא לריעותא אלא דבנגע אינו עשוי להשתנות מיד ביציאת הכהן מן הבית והכא עשוי להשתנות:

וע' בשב שמעתתא שהקשה אד' רמ"א שפסק במלמד כהמרדכי והמרדכי לטעמיה דפסק כר"נ משא"כ לרמ"א דפוסק כר' יעקב ליתא להאי דינא וכ' ליישב עם ד' הר"ן ק' קצת דעיקר חסר מן הספר דלמה לא אמר דטעמא דר"י דהך חזקה דבריאות לאו חזקה הוא ולזה ק' דהנה מה טעם ש"מ אם עמד חוזר דאנן סהדי דאי לאו דמצוה מחמת מותה הוה

לא שבק נפשא ערטילאי וא"כ ע"כ רוב בריאי' לא יהבי' מתנת בריא בכולהו נכסי דאל"כ ליכא אומדנא בשכ"מ וא"כ כל שטר מתנה הבא לפנינו בכולהו נכסי אנו דנין שהוא משכ"מ דרובן יהבי מתנה בכולהו ולא מבריא דאין רובן יהבי מתנה בכולהו ומעתה היינו עיקר טעמא דר' יעקב ואמנם באמת אי לאו דמסייע להאי רובא חזקת ממון לא היינו הולכין בממון אחר הרוב והוה שוב עיקר הטעם משום חזקה ושפיר נקט הש"ס חזקה ואף דלרב קיימא ורב ס"ל הולכין בממון אחר הרוב ניחא ליה להש"ס למנקט סברא דחזקה משום דלא קיי"ל כרב בהולכין בממון בתר רוב וקיי"ל כר' יעקב ומ"מ היינו דווקא בהאי שטר מתנה דהתם משא"כ במלמד דאדרב' רוב הלומדי' בקיאי' כמ"ש השב שמעתתא גופא גם ר' יעקב מודה דחזקת ממון לחודי' לא מהני כיון דעכשיו הוא ג"כ ברי ושפיר פסק כן הרמב':

ואפשר הר"ן שלא כ"כ ס"ל דאפי' בצד החזקה אין הולכין בממון אחר הרוב: בענין סוקלין ושורפין על החזקות פ"י יוחסין:

מתני' מתה ואלו בני' לא נקט אין ברורין דס"ד משום דאין ברורין הוה ריעותא משא"כ מתה דלא הוה ריעותא:

תוס' ד"ה ומביא ע' רש"א י"ל ד' רש"ל דחדא חזקה אלימתא עכ"פ בעי' ובשלמא ברישא איכא חזקה דכרוכין לא בעי' ראי' שהם שלו משא"כ בסיפא הא גופא דסגי בראי' שמתה הוא משום דאיכא ראי שלו ואי לא הוה ראיה לזה היינו צריכין לראיה שתם בני המיוחסת:

והנה ד' התוי"ט שהק' לד' תוס' דבני' דסיפא לא הוה כבני' דרישא ג"כ ע"כ כד' רש"א דלד' רש"ל לא הוה מק' ובטעות הוסיפו בד' תוי"ט שם ד' רש"ל:

ואמנם תי' התוי"ט צריך הסבר נ' כוונתו דמתני' מוסיף וקתני ברישא א"צ ראי' כלל ובתר הכי ראי' על הבני' ובתר הכי ראי' על האשה ובתר הכי תני ראי' על שני' ולהכי נקט חד לשנא בכולהו דעדן לא תי' התוי"ט עיקר הקו' מהי"ת יהא צריך ראי' על האשה אלא כמ"ש דחדא לשנא נקט: ואמנם נ' ליישב ד' רש"י עפ"י הירושלמי דמתני' דהביא ראי' על הגדולי' צריך להביא על הקטני' דשמא גרשה בנתיים ומעתה הכי תנן דס"ד דלמא גרשה במדה"י ואח"כ החזירה כשהיא גרושה ומתני' בכהן מיירי וא"כ פסולה לו קמ"ל וא"כ ס"ד היינו דווקא ברישא דאין שום ריעותא לפנינו משא"כ במתה גם לגירושין נחוש קמ"ל דמ"מ לא חיישי':

ועד"ז נ' ליישב רבותא דכולא מתני' דס"ד אימת מהני כרוכין דנימא שהם שלו ברישא שנשא אשה לפנינו משא"כ אשה נשאתי במדה"י דלא ידעי' כלל שנשא אשה כ"א עפ"י

דאם ס"ד דלא מהני חזקת כרוכין שהם שלו קמ"ל דגם הכא מהני ואמנם סיפא וודאי ק' פשיטא דצריך להביא ראי' על שני' ובשלמא לד' תוס' י"ל דמשום דברישא סגי אם מביא ראי' שהם בני המתה קמ"ל בסיפא דבעי' שיביא ראי' שהם בני מיוחסת משא"כ לרש"י דגם ברישא צריך להביא ראי' שהם בני המיוחסת כיון דאין כרוכין סיפא מאי קמ"ל וצ"ל דס"ד בשלמא ברישא דסיפא דחזי' שהוא עמה כאיש עם אשתו היא דלא בעי' עידות על הנישואין משא"כ בסיפא דסיפא דהכל עפ"י דבורו לא ניהמני' על הנושואין כלל ובעי' ראי' שהם שלו קמ"ל:

גמ' בכרוכין ובירושלמי טעם אחר ולית לי' כרוכין ופלוגתיי' דלגמ' דידן גרסי' הביא ראי' על הגדולי' א"צ להביא ראי' על הקטני' ש"מ דבכריכין תלי' מלתא אמנם הירושלמי גריס בהיפך א"כ שפיר ע"כ לאו בכרוכין תליא מלתא:

ומביא ראי' על הגדולי' ע' רש"י והל' מוקשה דקיצור הו"ל למתני' בד"א בקטני' ולכאורה הי' אפשר לפ' דה"ק כי היכי דמהני כרוכין אאם שאם כרוכין אחרי' סגי ה"נ באחי' כדלקמן תינוק ותינוקת שהגדילו וצ"ל דמ"מ לא ידעי' שהם בני אם אחת אם גם ידעי' שהם אחי' וע"כ כפי' רש"י אבל בשתי נשים אין לפ' וברמב' פ"כ מאי"ב שם מ' דמיירי שבא בב' נשים וצ"ע:

שבא לפנינו בשתי נשים דא"כ אדרבא חזקה דכרוכין אלימתא טובא דבתרא דהך דכרוכין וודאי מחזקי' להו ומ"מ לפי' רש"י ק' ליהמני' במגו דאי בעי אמר לא הי' לו מעולם כ"א אשה א' וצ"ל דמ"מ השתא כשאומר שהיו לו שתי נשים שוב אין כאן חזקה כלל דאנן סהדי דאם מתה א' הבני' כרוכין אחרי השניי' על כרחה ומאי אהני לן מגו כיון דליתא לחזקה דכרוכין ומ"מ לא רצה רש"י לפ' דר"ל דידעי' שהי' לו שתי נשים דא"כ לא שייך בד"א באשה א' דהתם ע"כ אינו רוצה לומר דידעי' בבירור שלא הי' לו כ"א אשה א' אע"כ הכל אדיבורו קאי:

תוס' ד"ה לא שני ע' תו"י כתיבות שם שתי' דהתם בכתובות מיירי בכרוכין ור"ל לריש לקי' דאמר אבל ליוחסין לא אבל לר' יוחנן דבכרוכין אפי' ליוחסין מהני ע"כ מיירי התם באין כרוכין:

ובענין קו' רש"א ע"ד ר"ת נ' דהנה לר"ת צריך לומר דקדשי הגבול לאו דווקא כ"א קדושת הגבול וק' אמאי לא קאמר קדושת הגבול אע"כ דבאמת לר"ל לתנא דמתני' גם לתרומה בעי' כרוכין דלא מחלק בין תרומה להשיאו אשה ור' דהתם היא דס"ל לחלק ולדידי מתני' דבעי' כרוכין לא קאי אתרומה ומ"מ ע"כ תרומה ג"כ בכלל קדשי הגבול:

והנה לר"ת צריכין אנו לומר דס"ל כד' תוס' רי"ד לעיל פ' האומר גבי אינו נאמן לסקיל דמ"מ חזקה מהני אף דליכא מעשה בהדי דהרי התם היא אצל אבי' וע' בזה בס' שערי תורה ח"ב וכן ע"כ ד' ר"ת בזה דהרי גם כאן ליכא מעשה ויותר נפלא מזה דלד' ר"ח מ' ע"כ דס"ל כד' הב"ח דלא בעי' חזקת ל' יום וא"כ צ"ע למה אין האב נאמן לסקול ויש לחלק:

ומ"מ לד' תוס' מובן במ"פ ר"ל ור' יוחנן דר"ל ס"ל דבעי' מעשה עם חזקה וע"י אמירה בעלמא ל"ש חזקה ור"י ס"ל דאפי' ע"י אמירה שייך חזקה אבל לרש"י ק' במ"פ והי' נ' לומר דד' רש"י דלגמ' דידן ס"ל כד' הס"ד בירושלמי כאן דר"ל לית לי' כלל הא דשורפין וסוקלין על החזקות ופלוגתי' לכאורה דר"י יליף הך חזקה ממכה אביו ואמו ור"ל ס"ל שאני התם דאיכא רוב כדאמרי' בחולין אמנם זה דוחק דבמסקנא לא קיי"ל בירושלמי הכא ופשטא דשמעתין מ' ג"כ דבשורפין תרומה הוא דפליגי לא זולת ולזה נ' בנבאר תחלה ד' הרמב' שהביא הך דירושלמי דממכה אבי' ילפי' הך חזקה והק' הבי"ש סי' י"ט למה לא יליף הש"ס בחולין ג"כ חזקה ממכה אבי' ויליף מנגע ודברי' צ"ע דמנגע ע"כ צריכין למילף דנדע דאפי' במקום חזקה קמייתא כי האי דהתם דכלי הבית הו"ל חזקת טהרה מ"מ אזלי' בתר חזקה ותו דאפי' היכא דאתרע חזקה אזלי' בתרא כמ"ש תוס' ריש נדה דבנגע ילפי' כה"ג משא"כ בחזקה ז' דליתא לכל זה לא מצינו למילף אמנם הא קשיא טובא א"כ דהתם טעמא משום חזקה הוא היאיך בעי' למילף הש"ס בחולין רוב מנה וכן כיון דהתם איכא רובא היאיך יליף הירושלמי חזקה מנה ונ' ליישב דתרוויי' אתנהו דלכאורה יש להק' דא"נ דאיכא רובא התם מ"מ היאיך מכה אבי' במיתה הא הוה התראת ספק דהא קיי"ל כר' יודא דהאב נאמן לומר שאינו בנו אף דאיכא רובא וא"כ דלמא אמר האב שאינו בנו ודנימא דבאמת לא חייבה תורה מכה אבי' כ"א בשכבר אמר האב שהוא בנו דתינח להרמב"ן וסייעתו דס"ל כיון שהכיר שוב אינו חוזר ומכיר לד' החולקי' מא"ל וכן להרמב"ן יש לדקדק א"כ אמאי אצטריך קרא בבן סורר ומורה ואמרו לאפוקי אלמי' הרי אינו נעשה בן סורר עד שיאמר האב שהוא בנו מלבד שכל הענין דחוק או"ו התם טעמא משום דאיכא חזקה שאתחזק שהוא בנו ובמקום חזקה ל"ש התראת ספק כמ"ש תוס' בסוגי' דבטלו מביטל א"כ ש"מ דאיכא חזקה דסוקלין עלי' וכד' הירושלמי ואמנם חזקה זו מאי הוה משום דהגדיל בתוך הבית ואמנם מזה לא ידעי' אלא דהיא בן לאמו וכיון שהוא כרוך אחרי' הרי היא גדל בתוך הבית בן לאבי' מנא ידעי' אכתי אלא ש"מ משום דרוב בעילות אחר הבעל א"כ שפיר ידעי' תרוויי' ומעתה

י"ל טעמא דר"ל דדומיא דהתם ילפי' דווקא דאיכא חזקה ורובא משא"כ הכא דליכא אלא כרוכין אחרי' לבד לא סמכי' אחזקה:

ודע דמ"ש תוי"ט כאן דאם נאמן לפסול כ"ש להכשיר ל"ש כ"א בפסול ממזירות ואי מתני' בכהן לק"מ דהרי הוא נאמן לפוסלו ולא להחזיקו דהתם ל"ש האי כ"ש:

ונבא לד' מהרי"ק הנה האחרוני' מ' להו דמהרי"ק לא דייק לי' כ"א מהא דנקט ר' יוחנן מלקין לחוד וסוקלין לחוד ואמנם לי נ' דק' למהרי"ק עוד דקדוק עצום דמדעסק הש"ס בסוגיין דהכא למה לא נקט בפשיטות מלקין על החזקות כגון שאמר כהן אני ונשא גרושה ה"ז לוקה וכמ"ש הרמב' פ"כ מאי"ב ולמה נקט נדה דווקא או"ו דאי הוה נקט כהן אני דהיינו חזקה בלא ראי' דהרי לא מהימני' לי' באמת אינו לוקה ודלא כמהרי"ק ואמנם כד דייקת אשכחת דק' לי, למהרי"ק דכולא הך מלתא דמלקין על החזקות מיותר דכיון דהורגין על החזקות מלקין לא כ"ש אע"כ דלאו בחדא מחתא נינהו כ"א במלקין לא בעי' ראיה וכ"ת:

אמאי לא נקט כהן דהוה ק' לן הא גופא מנ"ל דבמלקין לא בעי' ראי' וע"ז מייתי הש"ס דמנדה ילפי' הא מלתא דאמרה תורה בועל נדה לוקה ומנא ידעי' דהרי אין אשה מטמא אלא בהרגשה ומאן יימר דארגשה אע"כ היא נאמנת להחזיק עצמה לנדה הרי דבנדה סגי בחזקה בלא ראי' ומיושב קו' השערי תורה מנ"ל למהרי"ק הא מנדה ומ"מ מסתבר דראיה קצת בעי' משום דאיכא למימר דלמא עכ"פ בעי' דידעי' שראתה דאף דראה בלא הרגשה לא מטמאה בכ"ז ראיה איכא וד' הביי"ש דבאמת וספרה לה אמרה תורה והיא בלא ראי' נאמנת והא דנקט הש"ס הוחזקה נ' דל"ק לי' למהרי"ק דכבר בא רש"י ליישב זה שכן כ' רש"י שראוה שכינותי' לובשת בגדי נדות היום ומה בעי רש"י במלת היום אע"כ ליישב דמה"ט נקט הוחזקה למימר דאי עבדה ועשה מיד הוה חזקה והא דבלא ראיה מלקין היינו לאחר זמן והש"ס רק נדה בעי למנקט משום דמהתם ילפי' וממ"נ כיון דמנדה ילפי' אי הוחזקה בזמן א"צ ראי' כלל:

והנה הביי"ש כ' דמרמב' ל"מ כן ולי נ' דהרמב' ע"כ כמהרי"ק ס"ל כיון דפסק בפ"כ דמי שהחזיק עצמו לכהן לוקה אם נשא גרושה והתם ליכא ראי' כלל וע' מ"ל שם ואמנ' דווקא במלקין ס"ל כן משא"כ בדי"נ כיון דפסק סתמא גבי אב נאמן לאסור ואינו נאמן לסקול ש"מ דבעי' ראיה ג"כ בדי"נ והתם ליכא ראיה ודלא כתוס' רי"ד שם וכן מוכרת מדילפי' ממנה אביה והתם איכא חזקה וראי':

ובענין קו' השב שמעתתא ע"ד הרמב' האלו דלמה לא יהי' בנו וודאי חלל דהרי קיי"ל כר' יודא י"ל דלכאורה באמת לר"י למה יהא נאמן לפסול העובר הרי מיכיר יליף ר"י ויכיר

ל"ש כ"א לאחר שיצא לעולם וצ"ל דהתם שאומר אינו בנו וכיון דהאמינתו תורה כ"ש דנאמן מקמי דאית לי' חזקה כדעביד הגמ' צריכותא לעיל ואמנם כ"ז אם אומר שאינו בנו משא"כ אם אומר כי הוא בן גרושה י"ל דבעי' יכיר דווקא ועל העובר לא מהימן: והנה לד' הב"ח והטו"ז מיושב ג"כ דנקט מלקין מנדה להב"ח לאשמעי' דלא בעי' ל' יום ולטו"ז דלא בעי' אמתלא ואמנ' יש עוד לחלק באופן אחר בין אשת איש לשאר קרובי' דבאשת איש דאיכא לכל אשה חזקת פנויי' בעי' ל' יום להוציא מחזקה קמייתא משא"כ בשאר קרובים:

בענין סמיך מיעוט לחזקה פ"י יוחסין:

רש"י ד"ה ואין שורפין דבר שהוא טמא מתוך חזקה ולא מתוך שהיא ראי' נ' דרש"י בא ליישב בזה קו' הראשוני' על רש"י במ"ש דמדבצק בידו ממילא נגע בעיסה ואמנם על הטיפוח באשפה אנו דנין והקשו עלי' א"כ מאי אהני לן חזקת טהרה דעיסה כיון דוודאי נגע מידי דהוה אמקוה דלעיל דאמרי' העמד טמא על חזקתו ולא אמרי' העמד טהרות משום דוודאי נגע ולזה כ' רש"י דבשלמא התם האי טמא וודאי דטבל הי' טמא וודאי וכיון דהעמידנו על חזקתו א"כ שפיר אמרי' בוודאי נגע דטהרות טמאי' משא"כ הכא דהתינוק אינו טמא כ"א משום דרוב תינוקות מטפחין אין חילוק אם וודאי נגע או לא: א"נ י"ל דבאמת מה"ט לא נקט לרש"י תינוק שנגע דבוודאי נגע לא שייך חזקת טהרה דעיסה ואף זה ס' ממש מ"מ וודאי לא הוה וממילא מיושב קושי' תוס' לרש"י למה לא נקט נגע:

תוס' ד"ה שדרכו של תינוק ע' רש"א וי"ל דגם לתוס' נקט בצד העיסה דאיכא עוד ספק אם נגוע בעיסה ג"כ ואפ"ה רבנן מטמאי':

בסו"ד אדם טהור ע' רש"א י"ל דלהכי נקט אדם טהור ר"ל דלא מחזקי' להנך שושני' כלל דמהאי קבר אתי כ"א אמרי' מעלמא אתי אבל אי הוה מחזקי' להו מהאי קבר גם ר"מ מודה דאדרבה יותר מסתבר שהתינוק טימא את עצמו ונטלן מדנימא אדם אחר טימא עצמו או אדם שהי' כבר טמא דווקא נתן לו: רש"י ד"ה סמוך מיעוטא וכו' יל"ד מ"ט לא קאמר הש"ס הכי בהדי' ור"מ לטעמיה ורבנן לטעמיי' ועוד יל"ד לר"מ נהי דאתרע ליה רובא מ"מ פחות ממיעוט לא הוה האי רובא ור"מ הרי חייש למיעוטא מ"מ טפי מספיקא לא הוה והוה ס' דאין בו דעת לישאל וספיקו טהור והנה כ"ז לר"מ אבל לרבנן פליגי בהא ר"י ור"ל ר"ל ס"ל דלרבנן מיעוטא כמאן דליתא וא"כ אפי' ס' אין כאן ושפיר שורפין את התרומה ור"י ס"ל דלעולם לרבנן ג"כ אמרי' סמוך מיעוטא והו"ל ס' וכ"ת הרי אין בו דעת לישאל ע"ז תניא לקמן דעשאו חכמי' כיש בו דעת לישאל ומעתה רש"י

כ' פירושו על הא דאמר ר"ל זו היא חזקה ואליבי' כ' רש"י מ"ש ואמנם הש"ס לא ר"ל ר"מ לטעמי' ורבנן לטעמיי' דלאו בהא פליגי:

תוס' ד"ה סמוך מיעוטא עשאם חכמים ע' רש"א וי"ל דמתרנגולים דייקו תוס' דלא מצינו שיחלוק ר"מ וע"כ צריך לחלק בין תינוק לתרלגולי' לר"מ ובשלמא אי בתינוק לא הוה פלגא ופלגא א"כ י"ל דס' דתרנגולים לא הוה מיעוטא משא"כ אי תינוק הוה פלגא ופלגא א"כ אין לך ספק קרוב מזה ואמאי פליג ר"מ:

ובזה מיושב לן קו' עצומה בד' תוס' דלמה לתוס' לאתויי ראי' מיבמות דלר"מ הוה פלגא ופלגא והרי א"נ לא הוה פלגא ופלגא מיעוט מיהו הוה עמ"ש לעיל אמנם למ"ש א"ש דמיעוט ל"ק להו דשפיר ס"ל לר"מ דלא משאל בדבר שיש בו דעת אבל מפלגא ופלגא ק' להו מ"ש מתרנגולי':

באו"ד רוב גרוע י"ל דה"ט דהמה רוב גרוע משום דהבצק בידו וא"כ אצטריך למנקט בצק בידו ואא"צ לד' רש"א:

ואילו איזו חזקה נ' דדייק הש"ס הרי משום דאמר ר"י אין זו חזקה מ' דאיכא חזקה ששורפין עלי' וע"ז פריך איזו חזקה ששורפין ודקאמר ר"מ לעיל אין שורפין על החזקות ר"ל יש חזקות שאין שורפין ואמנם דקרי לי' לרוב צפרדעי' חזקה נ' דהישב רש"י דאי משום רוב הו"ל השתא לברורי אם איכא רובא אבל מדידעי' מקמי הכא דהוה רוב הרי הבית מוחזק ברוב שרצים טהורי':

והנה הביא תוס' בכמה מקומות ראי' ברורה מדאמרי' לר"מ פסח וקדשי' ולא קאמרי' בשר תאוה ש"מ דמדרבנן חייש ר"מ למיעוטא ולא מדאורייי' ומ"מ פקפקו בזה בכמה מקומות ונ' משום דאפשר לומר דודאי לרב אשי דיליף רוב משחיטה ש"מ דהאי מיעוט דהיינו נקב במקום שחיטה כשאר מיעוטא חשוב לי' וק' עלי' מבשר תאוה לר"מ אע"כ דמדרבנן הוא דחייש ר"מ אבל אנן לא ילפי' רוב משחיטה וס"ל דהאי מיעוט, מיעוטא דמיעוטא הוא ול"ק מבשר תאוה ושפיר י"ל דמדאורייי' חייש ר"מ:

בענין מ"ש הראה בשער א' מבית השחיטה דמטעמא דהכ' יודעי' דנבלה אסורה וא"כ כל המצוי אצל שחיטה מומחין ותמה עליו הרשב"א אטו שחיטת אינו מומחה נבילה נ' כוונת הרא"ה מאן דלא ידע דיש שום ה' שחיטה בעולם הלא יכול להמית הבהמה באיזו מיתה שירצה ג"כ לא יהא נבילה כמשמעה ומדטרח ושחט דווקא ש"מ דידע שיש ה' שחיטה בעולם ואי לא ידע להאי שחיטה למה שוב ישחוט אע"כ וודאי ידע:

בענין אי' יחוד פ"י יוחסין:

רש"י ד"ה לא יתיחד לכאורה מה בא רש"י להציע כאן ד' הש"ס ולא קאמר בגמ' מפ' ונ' דהנה מל' דמתני' דלא נקט עם נשי' ונקש שתי נשים דייק רש"י לקמן דמתני' דכל עסקי' דווקא עם תרי אסור והטע' כמ"ש הרא"ש על קו' מה לי תרי משום דלאו עם כלם יחטא והשאר יגלו עלי' וז"ש רש"י ולא תירא מחברתה שאף היא תעשה כמותה כלומר הא בטפי דלא שייך זה מתיירא הימנה:

גמ' מה"מ מ' דפשיטא לי' דהוה דאורייתא ומנ"ל ותו למה לא מק' תחלה מה"מ ובתר הכי מ"ט ונראה דמשום דחזי' דרבנן גזרו משום דעתן קלות אפי בתרי אף דתרי לא שכיח ש"מ דחדא דאורייתא הוה ומסיק דלכה"פ אסמכתא איכא בדאוריי' ומה"ט קרי לי' הרמב' ד' קבלה:

מה שהק' הפרישה למה לא הויא גוי' בכלל פנוי' שדוד גזר כבר יישב הר"ן משום דגוי' לא שכיחא ונרא' כוונתו בימי דוד שהי' ישראל עם אחד בארץ לא גזרו מטעם זה על גוים אבל אחר החורבן שנתיישבו גוים הרבה בארץ מאז הוה גוים שכיחא ולפיכך גזרו ב"ד של חשמונאי עלי':

גמ' אימא צייתי לי' הל' הזה ק' ביותר וכי משום דלא סני לי' ישמע לו לעבוד ע"ז אתמהה ונ' דאלא תחמול קאי דכ' במסית דמתני' ילפי' אין טוענין למסית וא"כ גם הוא עצמו אין יכול לטעון על עצמו וס"ד דדווקא היכא דסני לי' דמחמת שנאתו בא להעביר בר ישראל על דת ובוודאי מזיד היה להכי אין טוענין לו משא"כ היכא דרחמא לי' ודלמא שוגג הוה נימא דב"ד יצותו לו קמ"ל:

כל שלשים יום הק' הכ"מ למה דפסק הרמב' דבזה"ז הכל דין פריצי' יש להם למה פסק הכא כרבנן ותי' דביה"ק כפתח פתוח לר"ה דמי וק' א"כ למה בשני נש' ואיש א' יקבר והלח"מ בה' אבל תי' דהרמב' ס"ל בשעת אנינות תביא ליבי' וק' ג"כ הא רבנן לית להו הך סברא וצ"ל דגי' הרמב' כרש"י בלישנא קמא וא"כ רבנן הדרי בהו מהך סברא ומשום מעשה שהי' גזרו בשני נשים אבל בשני אנשים לא גזרו ואמנם לדידי נ' דהא גופא גזירה רחוקה היא ובמקום מצוה לא גורו כולי האי והניחוהו אעיקרא דדינא:

ונ' דהרמב' דייק למלתי' מדנקט ר"ח בר פפי ור' צדוק ששני' באו כבר לידי נסיון ועמדו בנסיון ש"מ דמי שלא יבא עדן לידי נסיון לא: ואמנם מ"ש הרמב' גבי מי שעסקו דאו שיהא אשתי עמו או לא יהנה מאותו אומנתו היינו ג"כ משום דכשרי' לא מהני להרמב"ם אבל לשאר פוסקים סגי בא' כשר:

אך מה שהק' א"כ למה הביא הרמב' הך דאנשי' בפני' הנה אי הוה מפ' הרמב' כרש"י וודאי לא הוה ק' מידי דהתם משום דחיישי' שיבא לידי ייחוד ולעולם עדן:

אין כאן אמנם הרמב' מפ' דמיירי שכבר אירע ייחוד להם שפיר הק' הר"ן ואמנם הרמב' כבר יישב זה שכן כ' לא יתייחדו עם אשה א' ש"מ דעם נשים הרבה וכה"ג מיירי הך ראשונים מבפני' לקמן:

תוס' ד"ה מלקין ע' רש"א ודבריו תמוהי' דבמי שאינו פוסל אפי' בא עלי' לא פסלה וייחוד מאי עבדתי' ואפשר נ"מ לעניין דיימא דבלא דיימא מני' בביאה אמרי' מדאפקרה ובייחוד לא אמרי:

בעלה בעיר ע' רש"י ותוס' נ' דק' לי' לרש"י אי ס"ד דאפי' איתתא ליכא אמאי נקט במתני' אשתו עמו ולא נקט בעלה עמה אלא ש"מ דהתם לגמרי שרי והכא אי' איכא והא דהק' תוס' מרב יוסף לקמן הנה בלא"ה יל"ד הא רב יוסף בבית הי' ובאשתו עמו וודאי ליכא איסורא וצ"ל משום דרב יוסף סגי נהור הוה לא מקרי אשתו עמו ואמנם עכ"פ עדיף מבעלה בעיר:

מתני' יישן עמהם בפונדקי מכאן ראיה לד' הראב"ד שכ' דישן כדרך דמי ולהכי נקט לרבותא דבאשתו עמו אפי' ישן שפיר דמי:

והנה כל האחרוני' דחי ד' מהרי"ו גבי אשה עם עגלן ומ"מ נהוג עלמא כיותי' ואפשר דדרכי' שלנו שאני דשכיחי בהו רבים ודמי למה שאמר גבי יי"נ בין הגיתות שאני:

רחמנא וגער בי' בשטן הכוונה כי השטן עושה רצון ה' והוא מוכרח לכך ואם הש"י גוער בו שלא יתגרה בצדיק גם הוא שמח:

רש"י דפריש מנאי מחמת זקנה יש לדייק מד' רש"י קצת דס"ל דאין האשה יכולה למחול על עונתה בזמן שהבעל בעיר דאל"כ מ"ט זקנה דווקא: בע"ה ח"א לסיומא דמס' קידושין ר"ח אדר תרכ"ג:

מתני' ולא ילמד אדם את בנו וכו' ר"מ לעולם ילמד אדם את בנו וכו' נ' דהני ב' תנאי פליגי בהא דמסקי' פ"ק דמכלתין דאמרי' וללמדו אומנות מנ"ל דכ' ראה חיים עם אשה אם אשה כמשמעו כשם שחייב להשיאו אשה כך חייב ללמדו אומנות ואם אשה זו תורה כשם שחייב ללמדו תורה כך חייב ללמדו אומנות והנה ת"ק סבר אשה כמשמעו וחייב ללמדו אומנות שיוכל לפרנס את אשתו ועיקר קפידא דליהוי לי' שלמא בביתא לא זולת ואמנם אם יהי' לו אומנות בין הנשים אשתו תחשדנו שנותן עיניו באחרת ואם תהא פרנסתו שפוי' מ"מ תתקוטט עמו ועלי' אמר שהע"ה פת חריבה ושלוה בה מבית מלא זבחי ריב ואמנם ר"מ סבר אשה זו תורה והטעם משום הא דאמר ר"ג בן ר"י הנשיא באבות יפה ת"ת עם דרך ארץ וכו' ויל"ד דתחלה אמר יפה ת"ת עם דרך ארץ דמ' יפה ותו לא ולבסוף אמר וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה אמנם הכוונה לומר כי

באמת שני' צריכין וא"א לזה בלא זה אבל יפה היא אם התורה עיקר ודרך ארץ טפל וע"ז אמר כי לא תאמר א"כ יפה עוד מזה תורה לחוד ע"ז אמר לא כן כ"א כל תורה שאין עמה מלאכה ע"כ יגיעת שני' דווקא משכחת עון וכן אמר ר"מ עצמו באבות הוה ממעט בעסק ועסוק בתורה וע"ז אמר כאן דלא די במה שלא יהא לו מריבה בתוך ביתו כ"א צריך שיהא אומנתו נקיי' וקלה שלא יבטל מד"ת והנה המובן במלת נקיי' ביארו בגמ' ואמרו עלי' שאין מעמידין מהם מלך וכו"ג ואמנם הרמב' בה' מלכי' חלקה להך ברייתא ומפ' להא דאין מעמידין מהם מלך מספר ואילך נ' טעמו משום דמצינו במס' עדיות עד שבאו שני גרדיי' והכריעו כל חכמי ישראל ואס"ד דגרדות היא אומנות שאין מעמידין ממנה מלך לא היו מתעסקין בה ת"ח גדלי' כהני וכ"ת הרי עכ"פ סורו רע נ' היינו בע"ה אבל בת"ח שיכולין לעמוד על עצמן לל"ב כדאמרי' בר"ח ור' אושעי' דהיו אושכפי ומתקני מסאני לזונות ולא מסתכלי בהו וקרי להו רבנן קדישי:

ואמרו עוד עשרה דברי' נאמרי בגרע נ' דגרע זה הוא משל על האיש שאינו עוסק במלאכה כלל וסומך עצמו על שלחן אחרי' ועליו אמר שהע"ה חכם עצל בעיניו משבעה משיבי טעם כי הוא אומר למה זה הבל איגע הלא אחרים ייגעו בשבילי וכה"א הכסיל חובק את ידיו כלומר אינו עוסק במלאכה ואוכל את בשרו ר"ל את קרוביו ואמרו כי גרע זה עשרה מדות רעות נאמרו בו מהלך על צידו כעני' כלומר נ' דמשפיל עצמו בפני מיטוביו ואמנם רוחו גסה כי אל"כ למה לא יעסוק במלאכה אמנם אומר בלבו כגון אני ראוי לכל איש לפרנסוני ונחלה באחרי' וישב כלומר בראש לעיני צרה לתת לאחרי' אע"פ שפרנסתו קלה וגם עיני רעה במיטיבא אוכל הרבה משל אחרי' ומוציא קמעא משלו וחשוד על העריות כמ"ש המתגאה כאילו בא על העריות כלן ועל הגזל משום סעודה שאינה מספקת ועל שפיכות דמים משום רכילות ובא בר קפרא וחזר ד' ר"מ וק' מאי קמ"ל ב"ק אע"כ מלתא חדתא אתא לאשמועי' וקאמר עלי' רב יודא מאי הוא מחטא דתלמיותא והכוונה ע"ד שכ' בחו"ה בשער חשבון הנפש כי לולא היו כל העולם משתדלי' בתקנת הכל היו כולם נזוני':

בנקלה אמנם מאחר שכל א' מעכב על חבירו כבד העולם על יושבי' וז"ש שילמד את בנו להתחבר באומנותו עם כל העולם וכשם שאין החורש חורש כ"א תלם שלו כך לא יכנס האומן במערפיא של חבירו ועי"ז תהא אומנותו נקיי' שלא יהא בה גזל וקלה כמ"ש החו"ה ואמר ר' כי תכלית אומנות נקיי' עוד לדבר אחר כי כל אומנות יש בו מעלותי' ופחיתותי' והבן שרואה הוריו באומנות פחותה אזי יורש פחיתיותי' והרואה אותן באומנות מעולה נוחל מעלותי' ואמר עוד יש אומנות שהאומן נהנה יותר מאשר

העולם נהנין ממנו והיא הבסם היושב כל היום במקום ריח טוב וההנאה שנהנין ממנו הוא מועטת כי היא הנאה מותרית ויש אומנות להיפך שהעולם נהנין יותר מאשר הוא נהנה והוא הבורסי שמלאכתו תועלת כוללת וא"א בלא בורסי והוא מתייגע ומהפך בריח רע ואמר אח"ז דרך כלל העולם בכללו נחלק בין משפיעי' המה הצדיקי' אשר בזכותם העולם ניזון ומקבלי' השפע ע"י אחרי' והראשוני' המה מכוני' בשם זכרי' והשניי' בשם נקיבות ואמר אשרי מי שבניו זכרי' אוי למי שגם בניו נקיבות שאינם יכולים לזכות לעצמן וסיים ר"מ ויתפלל למי שהעושר שלו שהכל לפי זכותו וכ' תוס' דזכותו היינו מזלו וע' תוי"ט ורש"א ונ' דאדרבא ק' להו לתוס' קו' תוי"ט אם הכל לפי זכותו תפלה מאי אהני או"ו דהיינו מזלא וממילא אהני תפלה דהש"י יכול לשנות המזל ואמנם דקרי לי' למזלא זכותא נ' דהיינו דאמרי' בנדה המלאך מביא הטפה לפני הב"ה ואומר טפה זו מה תהא עלי' עני או עשיר והיינו ע"כ לפי זכות האבות באותה שעה והיינו כי המזל שנולד בו הוא הזכות שהנחילו לו אבותיו וכדתנן בעדיות האב זוכה לבן בנוי בכח בעושר ומ"מ כיון דלא זכות דידי' הוא שפיר מהני התפלה ובברייתא בגמ' מסיים בה שנא' לי הכסף ולי הזהב הכוונה ואס"ד דתפלה לא מהני א"כ מאי לי הכסף דאמר קרא הרי הכל במזלתא תליא אלא ש"מ דתפלה מהני ועי"ז בא ר"ש בן אלעזר ואמר כי לא היתה התורה צריכה עמה מלאכה כמו דרשב"י בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתך נעשית ע"י אחרי' ואם הש"י מפרנס בגלל האדם כל משמשיו אינו דין שיפרנס האדם המשמש את קונו ואמנם הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם והטעם כי רשב"י אחרי שישב במערה ולא הי' אפשר לו לבטוח זולת בה' הי' הי' מבטחו והת"ח היושבים בין יושבי תב כאשר יבאו שלוחי דרחמנא ויפרנסו אותם המה משימים בטחונם ח"ו בנדיבי' האלו ועי"ז מקפחי' פרנסתם ואחרי רואי' ואומרי' כי התורה צריכה עמה מלאכה וז"ש אלא שהריעותי מעשי ועי"ז וקפחתי פרנסתי ומסיים בה בברייתא עוונותיכם הטו אלה ר"ל האנשי וחטאתיכם מנעו הטוב מכם ובברייתא קאמר בה ראית מימיך צבי קייץ ר"ל יש מבני אדם שיאמרו הלא כל מכשירי לעסוק באומנות זה החריצות להיות אוגר בקיץ וזה הגבורה להיות סבל וזה המרמומית להיות חנוני ואם אין רצון הש"י שאהי' מתפרנס באומנות זו למה נתן לי מכשירי' כאילו וע"ז השיב לו רשב"א והלא הצבי יש בו מדת החריצות והארי גבורת הסבל והשועל ערמימות החניני וכולן הקב"ה מפרנסן א"כ אף אתה עסוק בתורה ולזה אתה צריך החריצות והגבורה והערמומית לא לאומנותיך:

בענין טוב שברופאי' לגיהנם פי' רש"י ג' פירושי' ועל כלם ק' א"כ מאי טובו אם יש בו מדה זו ובשם הגאון מו"ה עקיבא איגר זצ"ל שמעתי כי המדות הטובות שברופאי'

המה האכזריות כי רחמן לא יוכל להקיז דם ולחתוך מכה וכיוצא אם יצטרך וכן לא יהא נאמן כ"א יגיד לחולה מעמדו לפעמי' יקרב מיתתו והיינו הטוב המדות הטובות שברופאי' מביאין בני אדם אחרי לגיהנם וזה שאנו אומרי' בי"ח כי הש"י הוא רופא נאמן א"צ לכזב וגם רחמן ואמנם נ' לפ' כי הנה הרוב מהרופאי' הם אשר יבטחו בחכמתם ויכפרו לגמרי בישועת ה' וכמ"ש עלי' הרמב' בפ' חלק ואמנם הטובים שבהם יאמינו כי לה' הישועה אבל אשר יוכל הש"י לרפאות מבלעדי רפואתם וכמ"ש בתוה"ק כי אני ה' רופאיך והסרותי מחלה מקרבך את זה יכפרו ולזה אמרו הטיב שברופאי' לגיהנם:

ואמרו כשר שבטבחי' וע' רש"י וע' תוי"ט והנה פי' רש"י הוא לפי גרסתו טוב שבטבחי' ולא שייך פי' תוי"ט ואמנם לפי גרסתינו כשר שבטבחי' ל"ש פי' רש"י ומפי אמ"ו הגאון ח"ס צוקלל"ה שמעתי ע"ד הלצה הנה הטבח הוא הנכשל ביותר במדת שקר כי א"א לו לכוון לשקול עצם כמגיע לכל ליטרא בשר והכשר בהם המתיירא שיתקיים בו זכור את אשר עשה לך עמלק שהוא העונש על מדות שקר וכמ"ש רש"י פ' כי תצא עושה עם עמלק שותפות שמתקיים בזה קללת רז"ל:

ואמנם נ' לפ' הענין כי הכשר שבהם ודואג שלא יאכיל ס' טריפות לישראל עושה שותפות עם טבח עכו"ם וסתם טבח עכו"ם הוא במדת עמלק כי התנהגותו עם הב"ח הוא באכזריות והדבק עמו לומד ממעשיו:

והנה אחר שראה ר' נהוראי ד' אבא גוריא אמר א"כ כי רוב האומניות יש בהם סכנה לאבד את נפשו:

בפחותיותי' אמר למה זה אכניס בני לסכנה הניח אני כל האומניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה ואמר כי מפני מה אתם נמנעי' משום כל הנהנה מד"ת נוטל חייו מן העולם אם גם הדבר כן שאוכל משכרה בעוה"ז מ"מ הרי הקרן קיימת לו לעוה"ב הלא נפשו מטוהרה ושאר אומניות אינן כן כ"א גם הקרן בסכנה ואומר עוד כי שאר אומניות לא יועילו כ"א בבחרות ובעת הבריאות אבל התורה בנערותו אם גם נקראת תושיה שהיא מתשת כח לומדי' ע"ז אמר הנביא וקוי ה' יחליפו כח חדש ואמר יעלו אבר כנשרים ע"ד שכ' הרדקישעי' שם כי הנשר ע"י התגברות כח האש בו מאבד נוצי' ואמנם יעלו לו מחדש וכן התורה הנמשלת לאש מתשת כח לומדי' ואמנם יעלו אבר כנשרים:

והנה אנכי תולעת ולא איש הרואה חסדי ה' כי לא תמנו כי זה ג' שנים אשר החלותי מס' קידושין בעזר הנותן ליעף כח נפלתי על ערש דוי ואמרתי נגזרתי וה' הטה חסדו לי בזכות אדמ"ו וצוק"ל וזכני לגמור מס' זו ברוב חסדו ואנוכי היודע תשישות כחי מעיד אני עלי שמים וארץ אשר אך בחסד ה' אשר גמל עלי זכיתי ללמוד כל דף ודף שבו

ולו השבח והתהלה ויה"ר שיחדש עוד כנשר נעורי לתורתו ולעבודתו וסיים כי בימי הבחרות אינו ליכר כי ישועת ה' היא על הת"ח לעסוק בתורה אבל בימי זקנתם אם יזכו שלא יפסוק ישיבה מעל שלחנם אז ניכר חסד ה' על יריאי' והיינו עוד ינובון בשיבה דשינים ורעננים' יהיו להגיד כי ישר ה' צורי ולא עולתה בו כי מה שהתור' מתשת כח לומדי' עי"ז לא יפסידו מאומה ואומר וכה"א ואברהם זקן בא בימי' וה' ברך את אברה' בכל כי בימי נעורי' כסבורין אנשי דורו שחריצותו עשה לו את החיל אבל בעת היותו זקן בא בימים ובכל זאת ברך ה' את אברהם אותו ידעו הכל כי לא חריצותו עשה לו החיל כ"א וה' ברך את אברהם בכל הכל הוא ברכ' ה' עליו וסיים מצינו שקיים אברהם אבינו כל התורה ולכאורה איידי דאיירי באאע"ה הביא גם את זאת אמנם נ' כי התנא בא ליישב קו' תוס' ריש מכילתין אמאי תנן האשה נקנית בה"א וע"ז הביא כי אאע"ה קיים כל התורה עד שלא נתנה וזה הי' כי אחרי שעלה אאע"ה למדרגת הנבואה ודבקה נפשו בה' שמע להשי"ת עוסק בתוה"ק כל יום כמ"ש ז"ל ג' ראשונות עוסק בתורה וכו' ואהי' שעשועי' יום יום ועי"ז ידע רצון קונו וז"ש עקב אשר שמע אברהם בקולי ששמע בקול ששמע ממנו ועי"ז וישמור משמרתי מצותי חקתי וגו' ומהיכן מגיע אברהם למדרגה זו ע"י הכוסף והדביקות והחשק לדבק בקונו כמ"ש אברהם אוהבי והנה אמר שלהע"ה על התורה אם תבקשנה ככסף יל"פ לפי פשוטו כי הכסף והמטמונים לא ימצאו כ"א תחת הארץ במקום נמנע ונכרת מיושבי תבל כן הרוצה לקנות כתר תורה מהא בעיני' כל עסקי העולם כאין וכאופס וידמה בעיני' בעת עוסקו בתור' כאלו יושב עם רשב"י במערה אמנם העוסק בתורה ונפשו קשורה בהבלי העולם אינו זוכה לבא עד תכליתה וז"ש אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא ואמנם אל תאמר אם ארגיל עצמי במדה זו ישנאו הבריות אותי וארז"ל לעול' יהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות ע"ז אמר אל תירא כי העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה והיינו אעפ"כ ימצא חן ושכל טוב וגו' כי כל שרות המקום נוחה הימנו רוח הבריות נוחה הימנו והנה ה"י ענין זה באאע"ה שבחר לו להיות יושב מדברות ורועה צאן למען תשוטט מחשבתו בה' ית' וקנה התורה ככסף, ואמנם י"ל כסף הוא מנכסוף נכספת וכיוצא והנה רוב הלומדים תוה"ק נכספים לקנותה אבל בעוה"ר נתקיים בהם מתאווה ואין נפשו עצל ולזה אמר לפי כסופך יהא וגיעתך וזה אם תבקשנה ככסף וגו' וא"כ ע"כפ מצינו באאע"ה שזכה לתורה בכסף ע"י הכסף שהי' בו לדבק בקונו נפתחו לו שערי חכמה וכנגד זה ציוה לנו השי"ת לקנות האשת נעורי' אשר תתמשל התור' בה כי הוא תוציא תולדות הגוף לפועל כשם שהתורה תוציא תולדות הנפש לפועל ג"כ בכסף

ואמנם אבותינו על הר סיני אשר קבלו הלוחות האבן ע"י מרע"ה והן הי' השטר קידושין כמ"ש רז"ל שיבר את הלחות אמר מוטב תדון בפנויה ואל תידון באשת איש מצינו אשר קנו את התורה המאורשה לקהלת יעקב בשטר וכנגד זה קידושי שטר באשה ואמנם לע"ל כאשר יתקיים בנו כי יבעל בחור בתולה ומשיש חתן על כלה ישיש עלי' אלדי' יהי' האירוסין ע"י ביאה ושכנתי בתוכך ואמר קראי עוד אישי ולא תקראי עוד בעלי וכנגד זה המה קידושי ביאה באשה והיינו דרמז לן תנא האשה היינו האשה דידועה אשת חיל שהיא תוה"ק נקני' בג' דרכים בכסף בשטר וביאה וכנגד זה באשה דידן ואמנם שטר וביאה מצינו בקרא כסף היכן מצינו ע"ז הביא התנא מאאע"ה וע"ז בא הרמז כסף קיחה קיחה משדה עפרון ולזה סיים קיים אאע"ה כל התורה עד שלא ניתנה שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וכמ"ש לפ' ועי"ז וישמור משמרתי וגו' ומהיכן זכה לשמוע בקולי ע"י הכסף הגדול אשר כסף לאביו שבשמים וא"כ ראה ראינו כי האשה נקנית בג' דרכים בכסף וכו' וכמ"ש:

והיינו הדרן עליך מס' קידושין וסליקא לה מס' מ' קידושין אם תתקשה בסיפא מאי שייכות להא דקיים א"א לכאן חזור לראשה ותתקשה מאי ל' האשה ותתקני' זה בזה בידך: ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה יה"ר מלפניך ה' או"א כשם שזיכתני לסיים מס' קידושין כן תעזרני להתחיל ספרים אחרים ולסיימם ללמוד וללמד לשמור ולעשות ויתקיים בנו ברחמיך הרבים ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעיך ומפי זרע זרעיך מעתה ועד עולם א"ס:

בענין מדליקין מנר לנר לחנוכה תרמ"ה

בענין מדליקין מנר לנר לחנכה תרמ"ה:

יל"ד מדליקין נר מנר הו"ל למימר ונ' דזה הביא להההוא מרבנן למימר דנר מנר דהיינו שלא ע"י קנסא באמת שרי ודווקא מנר לנר דהיינו ע"י ד"א כגון קנסא הוא דאסור ואמנם ר"א בר אהבה דאמר משום אכחושי ג"כ מודה דאם מדליק נר מנר ל"ש אכחושי כדאמרי' במדרש ע"פ כי נר מצוה נמשלה הצדקה לנר מה נר זה אפי' מאה מדליקין בו אין אורה חסר כך אין אדם מימני מן הצדקה אמנם אם נוטל הנר הדולק ומדליק בו נר אחר כה"ג הוא דשייך אכחושי דוודאי כה"ג נפחת מן השמן ג"כ ואמנם המק' שהק' ממנורה לא אסיק אדעתי' לחלוק בהכי ומ"מ הש"ס לא קאמר כ"א קשיא משום דיש לתרץ ולחלק כמ"ש והיינו דקאמר הש"ס בתר דאתותב ר"א בר אהבה מאי הוה עלה ר"ל משכחת לה מ"מ אכחושי מצוה או לא ומשני אי הדלקה עושה מצוה והו"ל דומיא דמנורה ע"כ כה"ג

דהוה דומיא דמנורה דהיינו נר מנר ליכא אכחושי אבל מנר לנר עדן י"ל דשייך אכחושי אבל אי הנחה עושה מצוה ולא הוה דומיא דמנורה כלל וודאי י"ל דאפי' נר מנר אסור אמנם רש"י פי' דלמ"ד ביזוי מצוה מיירי ובהדלקה ל"ש ביזוי אי עושה מצוה משא"כ אי הנחה עושה מצוה ע' בדבריו לקמן:

וכ' רש"י מנר לנר דחנוכה כדמפ' טעמא לקמן נ' כוונתו דלכאורה ע"כ מיירי רב במהדרין מן המהדרין דבעינן אחר דהיינו שמדליקין כ"א בפ"ע לא מסתבר כיון דהדלקה במקומה בעי' שיוכל להדליק שלא ע"י קינסא וא"כ הא גופא יחשב לכאורה לביזוי מצוה שידלק הטפל שהוא רק משום הידור מנר א' שהוא עיקר לזה כ' רש"י כיון ששני' דחנוכה לית לן בה וטעמא דרב כדמפי' טעמא לקמי':

רש"י ד"ה טעמא דרב נ' דרש"י בא לומר דהא דפשיטא להוא מרבנן דטעמא דרב משום ביזוי מצוה משום דקאמר מנר לנר והיינו כשמדליק ע"י קיסם וכמ"ש לעיל:

ואמנם ר"א בר אהבה דאמר לא תציתו לי' משום דא"כ שמואל אפי' ע"י קנסא מתיר ומנ"ל הא דבמנורה נוכל לאוקמי בפתילות ארוכות שלא ע"י קינסא ומ"ד שמואל אפי' כה"ג מתיר ס"ל דדוחק לאוקמי במנורה בפתילות ארוכות והנה הרמב' בה' תמידין כ' מושך הפתילה דהיינו פתילות ארוכות ובה' חנכה כ' מדליקין נר מנר ושנה ל' הגמ' למימרא דדווקא נר מנר שלא ע"י קינסא וכן הבין הראב"ד דבריו והשיג וכ' דגם ע"י קינסא שרי והתימא שלא השיג ג"כ בה' תמידין:

אכחושי כ' רש"י דמחזי נ' דבא רש"י ליישב לר"א בר אהבה ל' מנר לנר וע"ז כ' רש"י דמחזי כאלו שואב נר השני משמנו של ראשון ויש להוסיף עפ"י מה שכ' תוס' לקמן בסוגי' דשמן שריפה דשמן מקרי בעין בעת ההדלקה והכי קאמר רש"י מאחר דמחזי כמאן דשקול נהורא דמי כמאן דשואב לחלותי השמן:

והוצרך רש"י לבאר כן דלכאורה הי' אפשר לפ' דאכחושי מצוה היינו דנר ראשון עיקר והשני רק הידור בעלמא אא"כ לא מק' הש"ס ממנורה דהתם כולא חדא מצוה ולכך האריך רש"י לבאר:

וכ' רש"י משרגא לשרגא מביא נר אצל נר ר"ל דלא תימא לר"א בר אהבה נקט מנר לנר דאסור להולך הנר הדולק אבל נר מנר באמת שרי לא היא אדרבא להוליך הנר הדולק וודאי אסור אפי' מביא נר אח"כ ג"כ אסור ול' מנר לנר פי' כמ"ש רש"י וכמ"ש:

גמ' סלע של יל"ד רישא מאי קמ"ל פשיטא דאין שוקלין חולין אצל מעשר ואי קת"ל לא הו"ל למתני אפי' ונ' דרישא מיירי שלא תיקן עדן החומש ורוצה לישקל דינרין לצורך החומש וגם זה ל"ת לר"א דאמר יאכל קודם שנתן החומש אפי' לר"י דפליג פ' הזהב

שם היינו משום שמא יפשע אבל אין החומש מעכב ומ"מ שפיר קאמר אפי' דהתם בסיפא בא לחלל עצמו ובהכי מתיישב לן לכאורה לחנכה הכי תרווייהו נרות מצוה אבל התם מאי מצוה איכא היתר הוא דנתנה תורה אבל לא מצוה ואמנם למ"ש הקו' מרישא דלגופא לא אצטרך וע"כ אחומש קמיירי וחומש זה דומה לנר שני שהוא מן המהדרין: זו נר מערבי פי' דה"ק קרא העדות וערך אותו לפני ה' והיינו נר מערבי: רש"י ד"ה נר מערבי ד' רש"י הבאים המה עמוקים מאוד וצריכין ביאור מ"ש רישא ה"ג ממנה הי':
מתחיל ר"ל דלגי' דידן ממנה הי' מדליק יל"פ דבפתלה ישנה הי' מדליק וכיון דעתיד לכבותה אין בה קדושה כ"כ ולק"מ ואמנם לגי' תו"כ ממנה הי' מתחיל מבואר דנר מערבי של יום מתחיל להדליקה:
רש"י בפתילה ישנה כ' רש"י דבפתילה או אוחזה בידו או מניחה בכלי דאין לומר דמכבה אותה ומדליק בקונסא ממזבח העולה דא"כ לא מק' הש"ס מידו ודלא מ' להש"ס באמת לפ' כן דא"כ כי היכא דתנן מצאו שכבה מדליקה ממזבח הי"ל לפ' גם בהדלקה כן ואמנם דנימא דבפתלה ישינה מדליק לכל הנרות מ' להש"ס דהו"ל מורידין בקדש דנר מערבי לבדו מקרי לפני ה' ואמנה הך קינסא יכול להיות שמדליקה מפתילה הישנה הוה ביזוי מצוה אלא דהא דקאמר גם למ"ד אכחושי ק' ר"ל דאיהו ס"ל דבביזוי מצוה גם שמואל מודה ולהכי לא קאמר בקיצור דרב משום דלמ"ד אכחושי אדרבה לשמואל ק' ואמנם כי קאמר סוף סוף לרב ק':
ומ"ש רש"י דהאי תנא סבר מזרח ומערב מונחים דאז הטעם משום דלפני ה' הוא ילף לה שפיר מקרא משא"כ אי דרום וצפון מונחים גם השאר לצד מערב מקרי לפני ה':
ומ"ש רש"י ליישב מדוע מתחיל בהאי כוונתו דלמ"ד צפון ודרום ונר אמצעי היינו המנורה א"כ הטעם משום דכ' אל מול פני המנורה וצריך להדליק המנורה שהוא נר האמצעי תחלה:
וכי לאורה הוא צריך נ' הכוונה מאחר דענן אש על המשכן לילה מנורה למה וכ"ת אש של מעלה הי' חושך והלא כל הארבעי' שנה הלכו לאור של עמוד ככ' ובעמוד אש לילה להאיר להם:
קשי' לא קאמר תיובתא משום די"ל ע"ד שכ' רש"י תנא דהך ברייתא סבר מזרח ומערב מונחי' נמצא דנר מערבו יש לו מעלה דמקרי לפני ה' ואעפי"כ מדליקין ממנו והיינו דק' למ"ד אין מדליקין ואמנם האי מ"ד ס"ל דרום וצפון היו מונחים ונר מערבי היינו המנור' עצמה ואין לה שום מעלה על האחרות ושפיר מדליקין משא"כ בנ"ח עיקר מצותה נר

אחד והשאר למהדרין קאתי ושפיר י"ל דהו"ל אכחושי מצוה כלומר שמצות הטפל אינה כמצות העיקר:

א"נ י"ל דוודאי להאי תי' דש"ס דלעיל דמאי דתניא מצותה משתשקע החמה היינו לשיעורא א"כ הוה דומיא דמנורה דכ' יערך שתהא דולקת וכמו שפי' רש"י בחומש אבל להאי תי' דאי לא אדליק מדליק אבל שיעורא אין כאן א"כ במנורה דהוה שיעורא ל"ש אכחושי מצוה דנותן בה שמן כ"כ ג"כ שיוכל להדליק ממנה ג"כ אבל בנ"ח דליכא שיעורא שייך שפיר אכחושי:

מאי הוה עלה ד' הרמב' דגמ' פריך אי קיי"ל כרבה דפסק בהא כשמואל או לא וקאמר הש"ס חזי' אי הדלקה עושה מצוה ג"כ מדליקין מנר לנר דומיא דמנורה משא"כ אי הנחה עושה מצוה ומאחר דקיי"ל הדלקה עושה מצוה ילפי' ממנורה ורב דלא יליף ס"ל אכחושי מצוה ואתותב אבל בקונסא גם שמואל מודה וד' הראב"ד דכרבה וודאי קיי"ל והש"ס פריך אי רב רק בנר מנר קאמר וא"כ בקונסא שמואל מודה ומסיק דמנר לנר ע"כ רב מודה משום דהדלקה עושה מצוה וע"כ שמואל גם בקונסא פליג אא"כ גם במנורה הו"ל להראב"ד להשיב ונ' ד' הראב"ד דאי הדלקה עושה מצוה גם בקונסא ליכא ביזוי מאחר דעביד הדלקה הו"ל תשמישי מצוה נזרקין וא"כ י"ל במנורה דכ' מערב עד בקר דגם המצוה בעי' פתילות ארוכות דווקא אמנם עד"ז צ"ל דד' הראב"ד כהרז"ה דהא דאסור להשתמש לאורה היינו תשמיש חול אבל של מצוה מותר דאל"כ למה קינסא שרי:

ואמנם הר"ן כ' לעיל דאפי' דאסור תשמיש מצוה מנר לנר הו"ל מב"מ ולא בטל וק' א"כ אמאי קאמר הש"ס דלמ"ד מנר לנר א"ש הך דמע"ש ואמאי לא ליהוי לחלל מע"ש כמו מנר לנר ולשרי וצ"ל דבנ"ח כולא חדא מצוה היא ההידור כמו ההדלקה משא"כ במע"ש דכ"א מצוה בפ"ע:

וע' רש"י בענין הנחה ר"ל דהרי אפי' הדליקה חש"ו יצא י"ח ולא עביד בהדלקה שום מצוה:

והנה בסברת האבעי' אי הדלקה עושה מצוה או הנחה הי' נ' מאחר דקיי"ל כבתה אין זקוק לה ע"כ מתרצי' הך בריי' דמצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל בתי' קמא דאי אדליק מדליק או לשיעורא והנה לתי' בתרא דבעי' שיתן בה שמן כשיעור שתדלק משתשקע וכו' וודאי מ' דהנחה עושה מצוה אבל לתי' דאי לא אדליק מדליק דאפי' מדליק ברגע אחרונה של השיעור די' וא"כ רק הדלקה עושה מצוה אא"כ אנן דקיי"ל דהדלקה עושה מצוה לא בעי' לדידן שיעורא והמחבר הביא בשם יש מי שאומר דאפי' למ"ד הדלקה עושה מצוה בעי שיעורא ואפשר באמת מה"ט כ' יש מי שאומר משום

דפשט הסוגי' מ' כמ"ש דאי הדלקה עושה מצוה לא בעי שיעורא ומ"מ יק' מנ"ל למימר דאי הנחה עושה מצוה הדלקה לאו כלום היא ואפי' הדליקה חש"ו יצא ולזה נ' דהאבעיא הוה אנן וודאי קיי"ל כתי' בתרא דלשיעורא אתמר אבל מבעי' לן אי כי היכא דלתי' קמא: הנחה לאו כלום היא לתי' בתרא שוב הדלקה לאו כלום הוא או גם לתי' בתרא הדלקה עושה מצוה אלא דצריך שיעורא בשעת הדלקה:

הי' תפוש נ"ח כ' רש"י משהדלוקה עד שכבתה נ' פי' דבריו דלכאורה ד' הש"ס אינם מובנים דלמא משו"ה לא עשה ולא כלום משום דהדלקה במקומה בעי' והכי הי' תפוש בידו או"ו דק' להש"ס ל' הי' תפוש התופס הו"ל למימר או"ו הדלקה במקומה בעי' ואח"כ הי' תפוס בה כל ימי הנחתה וא"כ שפיר מוכח דהנחה עושה מצוה והן הן ד' רש"י:

עששית שהיתה דולקת כ' רש"י לשם מצות חנכה מע"ש נ' דהך מימרא לאו רישא סיפא דמאחר דמסיים למו"ש מכבה הו"ל למימר כל השבת כולו ולא כל היום כולו ותו לאיז' ענין נקט למ"ש דווק' א"וו ה"ק ל"מ בחול שמותר לכבות הנ"ח אחר זמן מצותה והוא לא כיבה ע"כ לצרכו קבעי לה ופשיטא שצריך לכבותה אפילו הי' בשבת שלא היה יכול לכבותה וס"ד כיון דהדליקה מע"ש לשם חנכה הנחה עושה מצוה ולא צריך לכבותה קמ"ל דהדליקה עושה מצוה וצריך לכבותה ועכ"פ שפיר כ' רש"י דמיירי שהדליקה מע"ש לשם חנכה דהיינו עיקר רבותא ומ"מ לא קצה ריב"ל לפ' שהיתה דולקת כל השבת שמא יטעה אחד ויאמר דווקא בשבת צריך לכבותה דהנחה לאו למצוה היתה כ"א משום דלא הי' רשאי לכבותה אבל בחול ש"ד להכי סתום לה ריב"ל למומר דשבת לרבותא בעלמא נקט:

והנה עכ"פ אין בדברי ריב"ל שום חידוש דין כ"א דהדלקה עושה מצוה ואמנם דלמא אדרבא לעול' הנחה עושה מצוה וכל יום בעי הנחה חדשה דכל יום מצוה בפ"ע וע"ז מק' הש"ס א"כ עיקר חסר מן הספר דהו"ל למתני מגביהה ומניחה ומדליקה א"וו הדלקה עושה מצוה ס"ל והיינו רבותא: והנה המחבר שבק טעמא דהדלקה עושה מצוה ונקט לטעמא דהרואה אומר וכ' הב"ח דבזה"ז מיירי המחבר שגם בפנים הוה הדלקה במקומה ואמנם המחבר לא הביא בשום מקום דהנחה בפנים מהני ורמ"א הוא שהביא כך וכן ק' ל' מ"מ שכ' המחבר דמ' דלמאי דקיי"ל הדלקה עושה מצוה היה מסתבר שיצא ואמנם לפי' תי' הטו"ז דס"ל להמחבר למאי דנחתי' לטעמא דהרואה אומר שוב לא פשיטא לן כלל דהדלקה במקומה בעי' ומשו"ה שבק להו וד' המחבר מיושבין אבל גוף הענין צע"ג:

ויל"ד מאחר דפשיטא מדקא מברכי' להדליק וכי רב לא בריך להדליק ואמנ' אי אליב' דרב קמבעי' ופשטי' דע"כ בקנסא פליגי א"ש ואמנם לד' הרמב"ם דקנסה אסור ק' וצ"ל

ע"כ דבאמת הש"ס פשיט דרב מודה מנר לנר אלא דאנן לא קיי"ל כשמואל בקינסא דאמרי' שמואל לטעמא דקאמר לעיל וכי נר קדושה יש בו ואביי הוא דטעה, הוא סבר דטעמא דרב משום אכחושי ומנר לנר נמי אסור וסבר דרבה עביד כשמוא' ובאמת רב מודה מנר לנר ורבה כרב עביד: ויע"ל דאביי הוה סבר דרב ס"ל הנחה עושה מצוה ולכך אין מדליקין מנר לנר וא"ש בזה דאביי כששמע מר' ירמיה בשם רב דכבתה אין זקוק לה לא קיבלה מיני' משום דמ' לי' דרב סבר הנחה עושה מצוה וע"כ כבתה זקוק לה וכ"כ המחבר קיי"ל הדלקה עושה מצוה לפיכך כבתה אין זקוק לה ולבתר דשמעה מר"י שפיר קבלה דמהי"ת נימא דגם ר"י סבר אין מדליקין מנר לנר משום דהנחה עושה מצוה:

יל"ד מעיקרא מאי קמבעיא לן וכי לא ידעי' דמברכין להדליק ונ' דאפי' למ"ד הנחה עוש' מצו' והדליק' חש"ו כשר מ"מ בעי' שיהא ניכר שהוא לשם חנכה ול"ק לן דקדק דלהדליק ומ"מ פשטי' דהו"ל לברך על נר חנכה ויהא הכל בכלל אפילו הנחה אלא ש"מ דרק הדלקה עושה מצוה:

ויל"ד למה לא קאמר נ"מ דלא בעי' שיעורא והיה נ' ראי' מכאן לד' המחבר דאף דקיי"ל הדלקה עושה מצוה מ"מ צריך לתת שמן כשיעור:

תוס' ד"ה לאורה הוא צריך י"ל דהנה קיי"ל אף שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט להוריד השפע מלמעלה וכן הי' אפשר לומר דצוה הש"י על אור של הדיוט וממנו יבא אורה מן השמים ואמנם הרי כל מ' שנה אפי' בזמן שלא היה משכן ומנורה וכן בשעה שהי' המשכן מפורק הלכו לאורו של ה' ית':

תוס' ד"ה ובה הי' מסיים כבר עוררנו לעיל דרש"י הביא מתו"כ שהגי' הי' ממנה מתחלי וע"כ מסיי' היינו הטבה:

ומה שדקדקו עוד תוס' דלידליק מהפתילה הישנה כ"כ לעיל ליישב מאחר דנר מערבי להאי תנא מקרי לפני ה' הו"ל מורידין בקדש אם מדליקין המנורה ממנו מקרי מורידין בקדש:

ותוס' ד"ה מאי הוה עלה הא דלא תי' מיד כריב"ל י"ל משום דל' מאי הוה עלה מ' טפי להל' כמאן פסקינן:

א"נ דלתי' ריב"ם קיי"ל כשמואל ואנן אמרינן דאפילו מנר לנר אין מדליקין וז"ש במסקנא דמנר לנר לכ"ע שרי ומ"מ נהגו להחמור:

והנה הב"ח תי' ע"ד המחבר דנקט הדליקה בפנים והוציאה לא יצא משום הרואה אומר דהמחבר מיירי בזה"ז המחבר מביא ל' הרי"ף ובזמן הרי"ף הרי לא היו עדן מדליקין מבפני' ונ' דהנה רש"י פי' עששית שהדליקה לשם מצות חנכה ומאי הביא לפי' כן אלא

דק' לי' בשלמא אי לשם מצות חניכה מיירי שפיר דלא נקט מגביה ומניחה שכבר היתה מונחת בטפח הסמוך לפתח אבל אי מיירי שלא היתה, דולקת לשם חנכה א"כ וודאי שלא במקומה היתה וא"נ הדלקה עושה מצוה הו"ל למתני ומניחה ומדליקה משום דהדלקה במקומה בעי' ואמנם להרי"ף ל"מ לי' לפ' כן בתן בנר חנכה שמן שיהא דולק כל היום כולו א"וו שלא לנ"ח היתה דולקת ומדלא קאמר מניחה ומדליקה ש"מ דלא בעי' הדלקה במקומה והוציאוה בחוץ לא יצא משום הרואה אומר וכד' הטו"ז ומ"מ הרמב' באמת כ' בהדלקה בפני' והוציאוה לחוץ הטעם משום הדלקה במקומה בעי' ותימא שלא עמדו האחרונים ע"ד הרמב' אלו: ונתקשה הק"נ בד' הרא"ש בתי' קמא ונדחק מאוד לפ' ולדידי פי' ד' הרא"ש עד"ז מאחר דאכחושי אתותב אין כאן אלא ביזוי מצוה ומעתה אי הנחה עושה מצוה הוה מדליק מנר לנר ג"כ ביזוי ומדשרי שמואל להדליק מנר לנר ה"ה בקינסא שרי דתרווייהו ביזוי מצוה נינהו אבל אי הדלקה עושה מצוה א"כ מנר לנר ליכא ביזוי י"ל דשמואל מנר לנר דווקא מתיר אבל בקינסא מודה שמואל ומאחר דקיי"ל הדלקה עושה מצוה עכ"פ אפי' לשמואל אסור קינסא ורב מ"מ משום אכחושי אוסר מנר לנר:

וד' רמ"א שכ' דמ"מ אין מדליקין מנר לנר משום שהנר הראשון הוא עיקר והשני רק הידור וזה נגד הש"ס דמפ' אי הדלקה עושה מצוה מדליקין מנר לנר:

וד' ה"ה דס"ל כפשט ל' הרמב' דאוסר בקנסא וכתב דטעמא דהרמב"ם דשרי מנר לנר דהלכה כשמואל ושמואל גופא בקינסא וכמ"ש הרמב"ן והרמב"ן אפכא כ' דלא קיי"ל כשמואל בקינסא אלא כרב קיי"ל דדווקא מנר לנר מדליקין ע"ש וצ"ע:

בענין הבודק צריך שיבטל פסחים ו' לשה"ג תרמ"ה:

הבודק צריך שיבטל הנה לפום פשטא מ' דאשמעי' דבבדיקה לא סגי אבל מדפריך הש"ס לקמן וניבטלי' בד' דלמא באמת גם בד' סגי אלא ש"מ דה"פ כמ"ש רש"י סמוך לבדיקה מיד ואמנם מנ"ל להש"ס לדייק כן מד' ר"י נ' מדלא קאמר אחר הבדיקה צריך ג"כ ביטול או אעפ"י שבדק צריך ביטול ש"מ דה"ק כיון דהבודק צריך לבטל מיד אחר הבדיקה לא יבדוק לכתחלה ע"י אחר שאינו יכול לבטל כיון דהחמץ אינו שלו ל"ש ביטול וכמ"ש רש"י בשמעתין כמה פעמים:

ואף דכ' הר"ן דדווקא אם ביטול מטעם הפקר ס"ל לאחרי' דאינו מבטל ע"י שליח לרש"י דביטול השבתה שפיר דמ' ול' רש"י ל"מ כן כ"א מאחר דעיקר ביטול בלב אז לא שייך כ"א מי שהחמץ שלו לא זולת:

וכ' רש"י דהביטול היינו שיאמר כל חמירא דאיכא בביתא הדין לבטיל מבואר דלא ניחא לי' לרש"י שיאמר דדווקא חמירא דלא חזיתא אבל שאר החמץ אינו מבטל ואם ישאר חמץ בביתו יעבור עליו וכ"ת שיבטלו בד' או בה' ק' קו' הש"ס כיון דלאו זמן איסורא וביעורא הוא דלמא פשע ולא מבטל לי' לזה כ' רש"י שיאמר כל חמירא דאיכא בביתא הדין אלא שצריך ביאור כיון דלאחר הביטול ימלא כריסו ממנו מאי ביטול הוא זה ונ' דמה"ט כ' רש"י ל' בביתא הדין ולא קאמר כדאמרינן אנן ברשותי משום חמירא דמשירי מניחו בצנעא חוץ לביתו וזה לבד הוציא מן הביטול לא זולת:

מ"ט ע' רש"י ויל"ד דלפי פי' רש"י א"כ מפ' הש"ס ד' ר"י כפשטא דגם בטול צריך ואמנם במ"ש א"ש דתרווייהו ש"מ דצריך ביטול ומדקאמר הבודק צריך שיבטל ש"מ דסמוך לבדיקה צריך הביטול ומק' הש"ס תחלה כל מלתא דביטול למאי אצטריך ובתר הכי מק' אמאי תיכף לבדיקה צריך הביטול: הא לא חשיבי לכאורה בשלמא לד' תוס' דביטול היינו הפקר ודבר דלא חשוב ממילא מופקר אבל לרש"י דביטול מטעם השבתה מה לי חשיבי או לא וצ"ל דהענין אם ע"י שאמר ליבטל עושה חמץ הראוי ליהנות בו כעפרא דארעא חמץ שהיא כעפרא דארעא למה צריך ביטול:

אלא אי ק' הא ק' מאי קאמר וכ"ת כיון דמנטר אגב ביתא בשלמא לד' תוס' שפיר קאמר דהפקר כהאי דמנטר אגב ביתא לא שמי' הפקר אב בל לרש"י מה לי מנטר אגב ביתא או לא ואמנם מה"ט האריך רש"י טובא בזה וביאור דבריו דה"ק דשימור אפי' שלא מדעתי' משוי לי' דבר חשוב:

ואדרבא אפכא יש להקשות בשלמא לד' רש"י היינו דא"נ מנטר אגב ביתא חשוב אבל ביטול מהני דגלי דעתי' דלא מחשוב לי' אבל לד' תוס' דביטול מטעם הפקר וכיון דאמרת דמנטר אגב ביתא לא הוה:

הפקר מאי מהני הביטול וצ"ל דמ"מ כשמפקיר בפי' לאו כל במינא דשימור אגב ביתא לבטל מתורת הפקר:

סופי תאנים. נראה דלהכי נקט תרתי גוונא לאשמעי' דלא זו דתאני' וענבי' ששניהם מין אילן דמהני שמירת ענבים לתאנים אפי' במקשאות שאינן מן אילן מ"מ מהני וז"נ דבא רש"י להסביר שכ' מקשאות ומדלעות קרי כל האילנות ואטו קישואין ודלועין אילנות הם ואמנם כ' רש"י דמקשאות ומדלעות קאי אקישואין שבין האילנות ומה"ט מהני שמירה דידהו לאילנות: מ"ש רש"י פטור ממעשר אם לקטן בע"ה משום דלאחר הרי אסורי':

ומ"מ מ"ש או לן לאחר צ"ל ליהוי רישא דומיא דסיפא דמיירי:

אמר רבא גזירה שמא ימצא יל"ד א"כ לא בדק שפיר ולימא רבא שמא לא בדק יפה ודי בכך וצ"ל דהבדיקה וודאי היתה יפה אלא שמא גררה אח"כ חולדה גלוסקא יפה לבית: ואמנם כ"ז לפי' רש"י הש"ס דקו' הי' מ"ט הרי מבער כל הנמצא אבל לולא ד' רש"י הייתי מפ' דהש"ס הק' הרי כל הענין ביטול הוא גילוי דעת שאינו רוצה בחמץ ואטו בדיקה לאו גילוי דעת הוא ע"ז תי' שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתי' עליו מל"מ גילוי דעת דבדיקה אבל אם בטול בפי' וודאי מהני:

רש"י ד"ה ודעתי' עלי' דבריו צריכין ביאור דמ' מדבריו דבתוך הפסח מיירי רבא דקודם הפסח ליכא בל יראה וא"כ מאי מק' הש"ס אי משכחת ליבטלי' ומשני דלמא לאחר הזמן איסורא הרי כל תי' של רבא לא הוה כ"א לאחר זמן איסורו ואמנם פי' ד' רש"י הם עד"ז דרש"י בא ליישב ולרבא ביטול מאי טעמא מהני וע"ז כ' רש"י הנה התורה אמרה אך ביום הראשון תשביתו דהיינו ביטול לד' רש"י ואז ולא יראה לך חמץ אבל אם לא תקיים תשביתו אתה עובר על לא יראה לך וא"כ אם ביטול אפי' חס על הגלוסקא לשורפה, בב"י עכ"פ אינו עובר משא"כ אם לא יבטל הרי הוא עובר כל רגע בב"י וכוונת רש"י בכל רגע לאפוקי מד' תוס' דב"י לאו הניתן לעשה דתשביתו וכששורפו אח"כ ניתקן הלאו אבל לרש"י אינו כן כיון דתשביתו היינו ביטול ומצאתי דברי' אלו בס' צל"ח:

וכי משכחת לי' לביטלי' יל"ד כיון דחס עלי' לא מבטלה וצ"ל כיון דרמי רבנן עלי' כדמשכח חמץ צריך לבטלו לא ימנע ולשמוע ד' חכמים ומשני דכיון דלאחר זמן אי' אי משכח לי' לא מצי מבטל לי' לא יועילו רבנן בתקנתן:

רש"י ולאו ברשותא הוא דאינו שלו יל"ד בשלמא לתוס' דמטעם הפקר הוא ביטול שפיר דמה שאינו שלו אינו יכול אבל לרש"י מה לי שלו או לא ונ' הכוונה בשלמא דבר שעומד ברשותו ליהנות הימנו ואומר שיהא כעפרא דארעא היינו ביטול אבל בדבר שאין לו רשות ליהנות ממנו מאי ביטול שייך בזה הרי הוא לדידי' באמת כעפרא דארעא וזה ענין דלאחר אי' ל"ש ביטול: וז"ש רש"י בד' ר"א ברשותו להתחייב כלומר דאילו ברשותו ממש הי' יכול לבטל:

וניבטלי' בארבע וניבטלי' בחמש לכאורה ה"ק למר. כדאי' לי' ולמר מתי' הש"ס מבואר דה"ק וניבטלי' כ"ז שראוי לאוכלו או כ"ז שראוי ליהנות ממנו ומשני כל זמן שראוי לאוכלו לאו זמן איסורא הוא ולאח"כ לאו זמן ביעורא מיהת הוא:

וכ' רש"י וניבטלי' בד' למה הוצרכתו לבטל ומאי צריכותא שייך בזה ואמנם למ"ש דאם רוצה לבטל ולומר בביתא הדין ע"כ יוציא החמץ שמשייר חוץ לבית הוה צריכותא טובא:

וכן למ"ש דמשו"ה אינו עושה שליח לבדוק פשיטא דהוה צריכותא: וניבטלי' בשית הא דפשיטא למק' דבשית אף דאסור מדרבנן מצי מבטל נ' דה"ט ע"ד שכ' הטו"ז בכמה מקומות דמה דכ' בתורה בפי' אין כח ביד חכמים לעקור וא"כ ה"נ כיון דלרש"י תשביתו היינו ביטול וקאמר רחמנא אך חלק א"כ כ' בהדי':

יבטל ולמה יעקרו חכמים מ"ש בתורה וע"ז משני כיון דעכ"פ רמי רבנן איסורא עלי' הו"ל אינו שלו וכמ"ש רש"י ומאי ביטול שייך ומ"מ לא עקרו תשביתו דאטו שריפה לאו תשביתו וז"ש רש"י ולא' מצי מבטל לי' בלבו אבל לשורפו יכול ויקיים ג"כ תשביתו אבל עבר עליו ויעבר בב"י וזה תו"ד רש"י:

המקדש אשה ר"ל דל"מ דר"ג בקטנה שקדשה אמה ואחיה מיירי דאתי דרבנן ומבטל דרבנן כ"א סתם המקדש מיירי באשה גדולה שקי' דאוריי': כ' רש"י ולמעלה מתחלת דכיון דס"ל לרש"י דחטי קרדנייתא לאו נוקשה נונה א"נ נוקשה דרבנן ג"כ לא הו"ל למימר אפי' חטי קרדניי' או"ו אשעות דרבנן קאי ואשמעי' אף דבעלמא ס' דרבנן לקולא הכא כעין דאוריי' אזלי' לחומר' אפי' בדרבנן:

וכ' רש"י כל דמקדש אדעתי' דרבנן מקדש והפקר ב"ד הפקר וי"ל כיון דהפקר ב"ד הפקר למה לי' אדעתי' דרבנן מקדש אלא דקו' זו י"ל גם בפ' השולח דאמרי' בסוגי' דאפקעינה כל דמקדש אדעתי' דרבנן מקדש: ומק' תינח דקדוש בכספא וכ' רש"י משום דהפקר ב"ד הפקר וק' א"כ ל"ל אדעתי' דרבנן מקדש וצ"ל דהתם ה"פ דנהו דהפקירו התם ממון המקדש מ"מ היא באת לידי הפקר זה מידו ובההיא הנאה מקדשה לי' וע"ז צריך אדעתי' דרבנן ורבנן שהפקיעו ממונו ונתנוהו לדידה וממילא משלה קדשה ובשמעתין י"ל ג"כ ד' רש"י עד"ז דמאחר דהיא ידעה דחמץ זה שמקדשה בה הוא אסור ואעפי"כ מתקדשת לו ש"מ דאי' דרבנן לא חשיב אצלה ובוודאי תמכור החמץ ותיהני מדמיו ואמאי לא מתקדשה וע"ז צריך אדעתי' דרבנן מקדש ורבנן הפקיעו ממון זה ממנו וכאילו לא נתץ לה מאומה:

גמ' ובתר אי' לא מצי מבטל יל"ד טובא מאי ס"ד שיהא יכול לבטל לאחר זמן אי' הרי אינו שלו ובשלמא לרש"י דהא דאינו מבטל לאחר זמן אי' היינו דהתורה אמרה אך חלק כלומר קודם שיחלק היום תשביתו דהיינו תבטלו י"ל מנ"ל דהכי דרשי' לקרא דלמא אך ל"ד וכולא יום ראשון שרי לבטל אבל לתו' דביטול מטעם הפקר וכי יפקיר דבר שאינו שלו ונ' דלעיל ילפי' הא דלא מבטל לאחר זמן אי' מדר"א דאמר עשאן הכ' כאילו הן ברשותו ויש לבאר ענין זה מאחר דמן התורה חמץ לאחר הפסח מותר בהנאה וא"כ

לאחר הפסח יהי' ברשותו ועשאו הכ' כאילו עכשו ברשותו ואמנם אם מפקירו ויהי' גם לאחר הפסח אינו ברשותו דלמא כה"ג לא עשאו הכ' כאילו ברשותו:

מבטלו בלבו הנה לרש"י י"ל דר"ל דבאמת גם לרש"י מהני הפקר אמנם בשבת ויו"ט דאסור להקנות מרשות לרשות לא יפקיר כ"א מבטלו בלבו וע"ז קאמר א' שבת וא' יו"ט ר"ל ל"מ בשבת דהפקר אסור אפי' ביו"ט ג"כ ולתוס' צריך לומר דוודאי ל"מ ביטול בלא דיבור כ"א אמור כל חמירא דדיו דהפקר א"צ שלשה אבל בפיו עכ"פ צ"ל וקאמר שיהי' ביטול בכל לבו שלא יהא לבו חלוק עליו וקאמר ל"מ ביו"ט שהתירו להפקיר אפי' בשבת התירו: ואמנם למסקנא ה"ק אף דהחמץ בעין אבל מ"מ קודם זמן יכול לבטלו ול"מ ביו"ט אף דהגיע זמן איסורא מ"מ עדיין לא נתחמץ:

תוס' ד"ה שמא ימצא המעיי' בד' רש"י יראה שדחקו לפ' כן ולא כד' תוס' חדא דל' יפה מיותר ותו למאי אצטריך לומר ודעתי' עלוי' הרי הש"ס לא קאמר כ"א פירורין בטלו וגלוסקא כל שיצאה מכלל פירורין לא בטלה וצ"ל לד' תוס' דמאחר שהתחיל לבדוק הרי גלי דעתי' דאינה רוצה בחמץ בביתו וכ"כ מדמק' הש"ס מ"ט וכמו שפי' רש"י הקו' דהרי בדק ואי רבא ר"ל שלא בדק יפה הול"ל שמא לא בדק יפה ודי אע"כ כמ"ש לעיל דחייש שמא תגרר חולדה או עכבר לשם גלוסקא ואמנם כיון דכבר גלי דעתי' דלא ניחא לי' היתירא ניחא לי' דלקני לי' חצירו אי' לא ניחא לי' דלקני ואמנם בגלוסקא יפה י"ל דדעתי' עלי' וניחא לי' דלקני:

תוס' ד"ה משש שעות י"ל ד' רש"י דל' קרא ע"כ לחוד דמבן עשרים ומעלה וודאי אחר עברו עשרים אלא שתוס' הק' ממ"א שהוא ל התלמוד ואמנם כיון שאמר עשאן הכ' ובל' הכ' ומעלה:

וע' רש"א כוונתו דלמא לעולם ר"א ג"כ מתחלת שש קאמר ומדרבנן כדר"ג אא"כ לא הי' לו לומר עשאן הכ':

הביא דעה שי"ל ליבטל וגם הפקר הנה מ"ש שיאמר הפקר בפי' י"ל למען ידע ענין הביטול ואמנם מה שצריך שיאמר ליבטל נ' הטעם שלא יאמרו בכל הפקר מהני בינו נבין עצמו:

והנה גי' הראש דדעתי' עלוי' וכ"ה ל' הרמב"ם הנה לד' הרמב"ם דלא מהני הביטול אלא אם שכח א"ש ל' דדעתי' עילוי' אבל להרא"ש מה ענין דדעתי' עילוי ונ' דכוונתו כמ"ש לעיל דבאמת בדק שפיר אלא שגלוסקא זאת הי' מעיקרא דעתא עילוי וגנזה ומ"מ עובר עלי' ולא בטלה אלא אם ביטל בפיו: ומדכ' הראש על חיטי קרדניי' דשרירן ויבישן וכ"ה ל' הרי"ף מ' דס"ל כרש"י דאינו אלא ס' חמץ:

וז"נ ג"כ פי' ד' הרמב"ם שכ' ואם לא ביטל עובר על בל יראה ותמה הראב"ד ואמנם כוונת הרמב' לד' רש"י דאין תקנה ללאו זה דהרי להרמב"ם ג"כ השבתה היינו ביטל כרש"י וכמ"ש בפ"ב ואין כאן ניתק לעשה ומה"ט פסק הרמב"ם הקונה חמץ בפסח לוקה משום דעבד מעשה ולד' תוס' אם שורפו לבסוף אינו לוקה וקצת ראי' יש לד' הרמב' ורש"י דאדמפלגי ר"י ור' יעקב בנותר מ"ט אין לוקין אי משום דניתק לעשה או משום לאו שאין בו מעשה ליפלגו בקונה חמץ בפסח אמנם אם לא מקרי ניתק לעשה א"ש: בענין קדושה ראשונה קדשה לשעתה זבחים ק"ז ע"ב לסיומא דמס' זבחים: קדשה לשעתה נ' דלה"ק קדשה לשעתה דמאחר דהא דקדשה לע"ל ילפי' ממנוחה ונחלה לומר דאחר נחלה שוב אין היתר א"כ קידוש למה לי וע"ז קאמר: דקידוש בעי עכ"פ לשעתה וממילא קדשה ג"כ לע"ל וקרא דנחלה לאחר קידוש מיירי:

המעלה כ' רש"י בחוץ נ' דכ"כ דלכאורה נ"מ מפלוגתת ר"י ור"ל פלוגתא אחרת דלר"י מותר להקריב במקום המקדש מיהת אעפ"י שאין בית כד' ר"א דמייתי הש"ס ולר"ל אסור להקריב ולזה כ' רש"י דהכא לענין מעלה בחיץ פליגי ור"י לחימרא וכ"ת לר"ל מאי אי שייך י"ל בנתרץ קו' תוס' למה לא מק' לר"ל ממתני' דמנוח' ונחלה כדתק' במגלה לר"י ולמ"ש גם ר"ל מודה דאי' במות שייך גם בזמה"ז אלא דס"ל דאי' במות לאו בקדושת הבית תלי' כ"א אף דבטלה קדושת הבית תמ"ת אי' במות במקומו עומד אלא דשחוטי חוץ לא שייך כיון דאין כאן פתח אוהל מועד ור"י ס"ל באמת כל הבית ראוי להקרבה אלא בזמן שיש מזבח במזבח תליא מלתא ולהכי ס"ל לר"י לעיל נ"ט שהקדישן בזמן שהמזבח פגום נדחין אבל כשאין מזבח כל בית הבחירה ראוי להקרבה והן הן ד' רש"י שכ"כ לתרץ קו' תוס' מדר"י לעיל דמזבח פגום גרע מאין מזבח כלל:

ואמנם ר"ו במגלה דאמר מקריבין לכתחלה שפיר מק' עלי' ממתני' ומ"מ מה דמסיק תנאי היא מבתי ערי חומה ק' להבין דהא דקדשה לע"ל ינפי' ממנותה ונחלה וההיא בענינא דקרבנות כתיב כ' בפ' ראה אבל לענין בתי ערי חומה בכיבוש הארץ תליא מלתא ומה ענין קרבנות לשם וצע"ג:

ומכ"ש דיק' להרמב"ם דמחלק בה' בית הבחירה בין קדושת המקדש דכ' והשמותי את מקדשיכם קדושתן אף שוממין לקדושת הארץ ונראה דהנה הטו"א במגילה הק' למה לא מתרץ הש"ס בזבחים עלי' דר"ל ג"כ תנאי היא מהני תנאי דמגילה ונ' דזה הי' קשה להרמב"ם וס"ל דהני ב' סוגי' בהא פליגי סוגי' דמגילה מדמה קדושת הארץ לקדושת הבית ושפיר קאמר כתנאי וסוגי' דזבחים מחלק ע"ד שחילק הרמב"ם ול"מ למימר כתנאי ופסק הרמב"ם כסוגיא דזבחים דהוה סוגיא במקומה:

סוגי' דהשוחט בשבת לש"ש תרמ"ו:
השוחט בשבת ובוהכ"פ אעפ"י שמתחייב בנעשו שחיטתו כשירה, יל"ד מאי קמ"ל פשיטא בשלמא לרבא דאמר כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ס"ד דהכא גם כן השחיטה פסולה מה"ט קמ"ל דלא שייך הכא הא מלתא ומטעם שכתב המפ' אבל לאביי דס"ל מהני מאי קמ"ל והיה נ' לומר דס"ד דהוה מומר בתחלת שחיטה וסוף שחיטתו פסולה וכמ"ש באמת הרמב' בפ' המשנה קמ"ל דבפ"א לא הוה מומר אא"כ התינח שבת ויו"כ ל"ל וקושיא זו גם לרבא ק' דתרתי ל"ל ונ' דלמ"ש תוס' ריש מכלתין דשחיטת נכרי נבילה משום דכתב וזבחת ואכלת מי שמצווה על הזביחה אתה אוכל מזביחתו וא"כ ס"ד כיון דבשבת אסרה תורה וחיובה סקילה על השחיטה אפילו ישראל לא מקרי בר זביחה בשבת קמ"ל וכ"ת באמ' טעמא מאי נ' דבאמת יק' לד' תוס' א"כ חש"ו שפטורים מכל המצות אמאי שחיטתן כשירה באחרים רואין אותן וצ"ל כיון דעכ"פ איסר להאכילם מדאורייי' בידים אינו זבות שפיר מקרי בר זביחה וא"כ בשבת ג"כ ה"ט כיון דעכ"פ אסור לאכול בשבת אינו זבוח מקרי כל ישראל בר זביחה ואמנם התינח בשבת דשייך אכילה אבל ביוה"כ דאכילה גופא אסורא ס"ד דל"ש בר זביחה קמ"ל וא"כ באמת טעמא מאי ונראה מדצותה תורה לשחוט בבית המקדש בנן בשבת בין ביוה"כ וכל ישראל ראוי לאותה שחיטה שפיר מקרי בר זביחה ואמנם כ"ז לד' תוס' הנ"ל אבל למ"ש הרמב"ם דשחיטת נכרי נבילה לאו מקרא דואכלת וזבחת ליתא לכל מ"ש וצ"ל דעיקרא דמלתא כרבא הנ"ל ויוה"כ נקט לאשמעי' שבת דומיא דיוהכ"פ מה יוהכ"פ אסורה באכילה לימא אף שבת כן:
והנה הרמב"ם בפי המשנה כ' דע"כ מתני' לא מיירי במזיד דאי במזיד כיון שחתך בעור נעשה מומר לחלל שבתות ושחיטתו פסולה וכו' ואם תרצה לבאר יותר אחר שחתך מקצת סימנא נעשה מומר נ' פירושו דאי משום עור אכתי נוקי לה שנגלד עור הצוואר ע"י חולי ואין כאן טריפה ולזה כ' דעכ"פ במקצת סי' נעשה מומר והק' הר"ן בחי' חולין הא הו"ל מקלקל בחבורה והרמב"ם גופא פסק דמקלקל בחבור' פטור ולא נעשה מומר ונ' דפלוגתיי' בהא תליא ד' הרמב' דמקלקל ע"מ לתקן הו"ל מלאכת מחשבת אפי' נתחרט ולא תיקן אח"כ דאל"כ קורע ע"מ לתפור ומוחק ע"מ לכתוב ל"ל למתני הרי ע"כ חייב משום התיקון לחוד אלא ש"מ כדכתב דהקלקול עצמו הו"ל מלאכת מחשבת וא"כ שפיר נעשה מומר ואמנ' ד' הר"ן כיון דעכ"פ אינו חייב על הקלקול כ"א משום דעתיד לתקן כולא חדא מלאכה הוה וצ"ע:

ועד"ז יש לתרץ קו' שניי' שהק' שם הר"ן הרי הש"ס בס"ד מק' ונוקמא במזיד ונרא' למ"ש דהטעם דהוה מומר משום מקלקל ע"מ לתקן הנה בפ' ב"מ מתני' ר"י פוטר בכלן חוץ מן הפתיל' קאמר הש"ס בחד לישנא דטעמא דר"י דבעי' סותר ע"מ לבנות וא"כ הכא: ל"ש ע"מ לבנות במקומו כלל ולר"י להאי לישנא פטור והנה מאחר דל' דמתניתן אעפ"י שמתחייב בנפשו מ' דבמזיד מיירי ע"כ דחקה לן מתניתן לאוקמי אליבא דר"י דבעינן ע"מ לבנות במקומו ולא הוה מומר אבל מאחר דלא קיי"ל כר"י בענין זה שפיר כ' הרמב' דלא משכחת דינא דמתני' במזיד:

והנה הר"ן שם הביא תי' קמא של תוס' דבס"ד מוקמא לה בצנעא דלא נאסרה השחיטה אבל מאחר דבמסקנא ע"כ מוקמא ל"ש שוגג משים דומיא דיוה"כ וע"כ גם לענין פרהסיא אמרי' דומיא דיוה"כפ וע"כ אתה צ"ל דבפ"א לא נעש' מומר ומטע' שכ' הר"ן הנ"ל:

ונבאר קצת מדוע בע"א אין חילק בין פרהסי' לצינעא ודווקא בשבת יש חילק והרי כ' רש"י חולין ה' דשבת חמירא כע"א והרי ע"א חמירא ומכ"ש דק' לגי' מג"א סי' ש"ו חמירא מע"א ונ' דטעמא דבע"א כיון דמודה בע"א הרי הוא כופר בכל התורה ופרהסיא ל"ל אבל בשבת דהטעם משום דמכחיש מעשה בראשית כמ"ש רש"י זה ל"ש כ"א אם עושה בפרהסיא שמבזה המצות שבת ואינו מאמין בה משא"כ כשעושה בצנעא דלמא לתיאבון הוא דעביד אף שמאמין במע"ב ועד"ז נרא' דגם לגי' מג"א כוונת רש"י חילול שבת בפרהסיא חמור:

ואמנם משום תוס' תי' הר"ן מבצנעא מאחר דאמרי' וניקמא במזיד ור"מ הא ר"מ אי' לי' מומר לד"א הוה מומר לכל התורה והק' הרא"ש יוסף התם לענין עדות מיירי והרי יכול להיות כאן עדות ע"י אחרים וצריך להוסיף הרי גם בדיקת סכין בעי' וכי העדים יבדקו הסכין בשבת וצ"ל דמיירין שבדקו הסכין במ"ש:

והביא הרא"ש יוסף בשם תבו"ש דכוונת תוס' דהו"ל למתני אם אחרים רואין שחיטתן כשירה וי"ל דהנה לעיל תי' רב אשי דהם שוחטין קאי אמומר ומק' הש"ס וכולן אהיא והניחו בקי' ולכאורה י"ל דכולן קאי אשאר מומרין שלא לתיאבון דבעי' לר"מ אחרים רואין אותן מאחר דמומר לד"א הוה מומר לכל התורה אלא דלא ניחא להש"ס לאוקמי מתני' כר"מ דלא קיי"ל כוותי' ואמנם השתא דאמרי' ונוקמא במזיד ור"מ בצנעא לא תק' אם אחרים דלר"מ היינו וכולן דתנן ברישא וליתא לד' התוב"ש וצ"ל דד' תוס' כרבינו ירוחם דכ' שלא לתיאבון הוה אפיקורס ולא מהני אחרים רואין:

ומה דפשיטא להו לתוס' דיש סברא שנעשה באותה שחיטה מומר אין לפ' דס"ל כד' הרמב"ם דכולי האי לא הוה ממנעי בעלי תוס' לבאר ונ' דעתם דהא דבעי' לאוקמי במזיד

היינו משום דתנן מתחייב בנפשו וא"כ ע"כ מיירי ג"כ שקיבל התראה ואמרי' ס"פ השוח' כיון שהתיר עצמו למיתה אין לך מומר גדול מזה ומ' להו דה"ה לענין שתהא שחיטתו פסול' וע"ז דחו דלענין שחיטה י"ל דבפ"א לא נעשה מומר:

ואכתי קש' האיך עלה ע"ד דבאותה שחיטה דנעשה מומר שחיטתו פסולה והרי מתני' דאותו ואת בנו ובשלמא לר"ל דמוקי מתני' בראשון לע"א ושני לחולין י"ל כמ"ש רש"י דמיירי בשני' בני אדם אבל לר"י דמוקי בשני לע"א ק' וכן הקש' הר"ן בחי' וצ"ל כתי' הר"ן שם והוא בבד"ה לרא"ה בשם הרמב"ן דשחיטת מומר לא הוה כ"א שחיטה שאינה ראוי' ולרבנן הוה שחיטה אלא שהרשב"א במ"ה שדא בי' נרגא הרי שחיטה לע"א הוה זבחי מתים ואפי' לרבנן לא מקרי שחיטה וראיה מקו' י"נ לר"ה ס"פ השוחט ואי אמרת אסרה אשחוטי חוץ אמאי מחייב מחתך בעפר הוא ור"ל דלא הוה רק שחיט:' שאינה ראוי' דא"כ בשחוטי חוץ לכ"ע לא מבעי' שחיט' ראוי' והקו' אלימא אבל ד' הרשב"א תמוהים מאי בעי מהרמב"ן תק' לי' מתני' דשוחט לע"א משום או"ב ואמנ' קו' זו ע"כ צריך לתרצה דמתני' ריב"ב וריב"ב הוא דס"ל ס"פ השוחט אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ומיירי בבהמת חבירו וא"כ גם על הרמב"ן לא ק':

אלא ארא"ה בבד"ה ובר"ן ס"פ השוחט יש להק' שכ' שם אפי' למ"ד אינו אוסר מ"מ השחיטה לא מהני בה והו"ל כמיתה מאיליה וא"כ ל"ש למקרי לה שחיטה שאינה ראוי':

והביאו תוס' ב' ראיות דבפ"א לא נעשה מומר ולכאור' לראיה ראשונה דווקא באותה שחיטה לא נעשה מומר ולראייה שניי' אפי' שחיטה שנייה כשירה דהכא מיירי שכבר היה מומר ואעפי"כ שחיטתו אינה פסולה רק משום ששחט לע"א ולא משום שחיטת מומר ובזה מובן למה לא הביאו ראי' חלי"ק דמק' ג"כ אר"נ וסיעתו ממהיא מתני' דשנים אוחזין וק' תיפוק לי' משום שחיטת מומר אלא ע"כ דאכתי לא מוכח אלא דבאותה שחיטה לא נעשה מומר וזה כבר ידענו מראי' ראשונה אבל מלי"ב מוכיח דאפילו שחיטה שניי' כשירה ולענין שלישי' נ' דתליא בפלוגתא דר' ורשב"ג אי בב' זמני הוה חזקה ובזה נתבארו ד' הג"א שכתב באותה שחיט' וודאי לא הוה מומר ובשניי' אין ראיה ברורה:

והנה מד' הרמב' פ"א מה' שחיטה מ' דשוחט בשבת דווקא בשוגג שחיטתו כשירה אבל במזיד פסול' ולא כ"כ בהדיא משום דבעי' בפרהסיא ג"כ ואמנם מ' שם דה"ה ביוה"כ במזיד שחיטתו פסולה ונרא' דמהכא:

נפקא לי' להרמב"ם לד"א צריך בדיקת סכין ומי יבדוק לו סכין ביוה"כ וע"כ במזיד שחיטתו פסולה מדלא תנן כ"א בשוגג שחיטתו כשירה: ואמנם הטור דלא פסק כן

במומר לד"א כהרמב' לעיל סי' ב ומ"מ מ' מלשונו דבמזיד אין שחיטתו כשירה צ"ל כד' הטו"ז משום דלדידי' איסור עולמית וביוהכ"פ לענין זה דינו כשוחט בשבת ובזה נתיישב לן דקדק עצום דהטור נקט ל' דמתניתן בשבת וביוהכ"פ והרמב' כ' ביוהכ"פ ובשבת דל' הטור מ' דיוה"כ משום מומר לד"א שינה ל' המשנה ונקט יוה"כ קודם לשבת למומר דמצ"ע במזיד אסור:

רש"י ד"ה ונסבין ד' רש"י תמוהים דעיקר דמוקי לה דאסורה באכילה ליומא משום דדומיא דיוה"כ קתני כמ"ש רש"י לבסוף ולא משום דמוקי למתני' כר"י ונ' דלכאורה אמאי לא מוקי לה כר"מ ובמזיד וכ"ת ל"ש קתני לא היא דהרי תנן בהדי' אעפ"י שמתחייב בנפשו ש"מ דבמזיד מיירי אא"כ הו"ל למתני תחלה יוה"כ ואח"כ שבת שיהא מתחייב בנפשו קאי רק אשבת משא"כ השתא תנן סתמא בשבת וביוה"כ מ' דל"ש תנן והנה בב"ק נחלקו ר"א ורבינא אי קיי"ל כר"י או כר"י הסנדלר ודייקי חבריא דרב ע"כ ס"ל הל' כר"י ומוקי מתני' דלא כר"מ דכולהו סתמו אליבי' משום דבעי למוקמי מתני' כהל' משא"כ אי הוה ס"ל כר"י הסנדלר וא"כ מתני' ע"כ דלא כהלכתא למה לא מוקי רב מתני' כר"מ ותני יוה"כ ושבת וזה תוכן ד' רש"י דמשום שבת דומיא דיוה"כ הוה מצי לאוקמי כר"מ אלא משום דבעי לאוקמי כר"י דס"ל כוותי':

ויע"ל דק' להו לחברוא מאי קמ"ל רב דאסירה באכילה ליומא מתני' היא במ' תרומות המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ומה לי מבשל מה לי שוחט או"ו רב בא לאשמעי' דמתני' ר"י היא דאפי' בשוגג לא יאכל: ויל"ד מה קאמר הי' ר' יהודא ומייתי לי' ממוקצה אטו לא ידע הך פלוגתא דר"מ ור"י וי"ל דק' לי' דמתני' סתמא תנן ומשכחת לה שוחט בשבת דלא עביד מידי כגון שזרק סכין לנועצה בכותל והלכה ושחטה כדרכה דקיי"ל שחיטתו כשירה והתם לא עביד מידי ואמאי אסורה באכילה ליומא ולהכי רצה להביא מטעם אי' מוקצה עד דלא מסיק לי' וע"כ צ"ל מתני' כמ"ד שחיטה בעי כוונה ושפיר אסורה באכילה ליומא אם שחיטתו כשירה:

תוס' ד"ה ר"י אבל לרבנן שרי באכלה יל"ד מאן ניהו רבנן הרי לר"מ דווקא שרי באכילה ונ' דתוס' כיוונו למתני' דתרומות הנ"ל דסתמא הוה וקרי לי' תוס' רבנן:

ותנן בשוגג יאכל, ויל"ד למאי הל' הציעו תוס' הקדמה זו הרי בפשיטות הו"ל לאקשווי פשיטא דאסורה באכילה דצריך למולחה ונ' דהו"מ לשנווי דאדיוקא נקט למימר דא"צ בכדי שיעשה ואך ליומא אסורה לא זולת אבל מדאמרי' ר"י הוא ולרבנן שרי אפי' ליומא וודאי ק':

ומ"ש תוס' דעבר ומולחה ולא כ' דשכח ומולחה נ' משום דלקמן דאמרי' מותר לבריא באו יצא דמ' ל' מותר דאפי' לכתחלה תותר באכילה וע"ז כ' דאם עבר ומלחה מיירי אלא שהר"ן הק' אי אמרת בשר חי אסור בלא מליחה א"כ הו"ל מתקן ואמאי מותר פי' א"נ האי תיקון דרבנן מ"ש ממעשר בשבת דמזיד לא יאכל ונ' דלמה דדחי' רפ"ב דביצה דהאי דמעשר באי' לי' פירי אחרינה אבל אי לית לי' במקום עונג שבת לא גזרו רבנן א"כ י"ל הכא בדלית לי' ולכך לא גזרו רבנן:

באו"ד ככר שחתך לפום רהיטא הוה מ' דמפ' לה בבשר חי אבל ממאי שהביאו לקמן מהך שמעתא דפי' ממקום למקום שרי מבואר דאצלי מפ' לי' כפי' רש"י וראיתם רק דאף דהדם אוסר הככר מ"מ הבשר שרי משום דלא פי':

והנה הראי' שהביא מכבד לד' ר"ת שכ' תוס' בסוגי' דכפדא דמדאורייתא דם הכבד שרי כדאמרה ילתא אין ראי' מכבד וצ"ל דלא כ' תוס' כן בשטת ר"ת אמנם בפ' כ"צ בסוגי' דמולייתא כ' תוס' דברי' אלו בשם ר"ת עצמו וצ"ע: והנה לד' ריבא פ' כ"צ גבי אומצא דאסמיק דכל בשר שחולטין אותו בחומץ שרי בלא מליחה הוה ראי' טובא אלא דתוס' לא חתו כאן לסברת ריבא: באו"ד ולקמן בשמעתין יל"ד דהך ראי' בדוכתא הו"ל לתוס' להקדימה ומ"ט שבקו לה אדבתרא ונ' משום דיש לדחות דלמא מיירי שמלחו לצורך החולה ונשתייר וכ"ת למה לא נגזור גם במליחה שמה ירבה בשבילו י"ל כיון דקיי"ל אין עיבוד באוכלין אף דאי אסרת לי' בלא מליחה המליחה הוה תיקון אבל רק מדרבנן איסור ובדרבנן י"ל דלא גזרו שמא ירבה בשבילו ועד"ז יתיישבו ד' הרמב' שאוסר בשר חי בלא מליח' והיאיך יתרץ דברי ר"ד מנהרדעי דמותר לברי באומצא וע"כ כמ"ש דמיירי שמלחה לצורך החולה ולזה הביאו תוס' תחלה ההוא דבר אווזא והתם בבשר תפל מיירי וקרי לי' אומצא הרי אומצא דלא מליח מ' ה"ה אומצא דר"ד מיירי בלא מליחי:

ותימא שלא הביאו תוס' ראיה ממתני' דמנחות חל יוה"כ להיות ע"ש הבבליי' אוכלי' בליל שבת שעיר יוה"כ והתוי"ט בהך משנה הק' מזה אד' הרמב' הנ"ל ותי' דאין שבות במקדש והתירו להם שלא יבא לידו נותר ועד"ז יתיישבו ג"כ ד' תוס' שלא הביאו ראי' מהך אמנם הדבר צע"ג אם שייך אין שבות במקדש בענין זה:

רש"י ד"ה את הדילועון התלושין לטעמא אזיל שכ' בפ' אין צדין דבמוקצה דמחובר גם ר"ש מודה אא"כ מנ"ל לר"י כלל דר"ש מיירי בנתנבלה ביו"ט דלמא דומיא דדילועין קאמר ובנתנבלה מעי"ט וכ"ת תרתי ל"ל סד"א לבהמה דמזונותיה עליך שרי למטרח באוכלא אבל לא בכלבים קמ"ל וצ"ל דא"כ לא ניתני כ"א נבילה לכלבים ואנא ידענא

כ"ש לבהמה אלא דהוה מוקמא לה בנתנבלה מעיו"ט ולהכי תנו תרתי חדא בנתלשו מעיו"ט ולבהמה וחדא בנתנבלה ביו"ט ומ"מ אפי' לכלבים שרי למטרח:
שם ברש"י ד"ה הכא נמי ומוקצה אסורה מדרבנן נ' כוונת רש"י למ"ש לעיל דגם בס"ד מדומיא דיוה"כ יליף לה והתם דאורייתא וס"ד דר' אבא בשטת רבה פ' אלו עוברין אמרה דס"ל מוקצה דאוריי' ולזה כ' רש"י דאף דמוקצה דרבנן שייך דומיא דיוה"כ דהרי למסקנא גם לר"י דמבשל לא איסור אלא מדרבנן וקרי לי' דומא דיוה"כ:
רש"י ד"ה נשחטה כשהיא שחוטה נ' כוונתו דלכאורה גם בנתנבלה נימא הוברר דלאכילה עומדת דלגבי ברירה אדרבה תולה בדעת אחרים יש ברירה ולזה כ' רש"י דהכא הכנה בעי' וכשהיא שחוטה הוברר שהכינה משא"כ כשנתנבלה:
שם לא נשחטה כגון זו רצה רש"י ליישב דהרי גם הכא שחטה ואמאי לא אמרינן הוברר לזה כ' רש"י מדאמרי' ושחיטתו כשירה ע"כ לאו למומר להכעיס חשבי' לי' דא"כ שחיטתו פסולה וא"כ אי ס"ד דאתמול הי' בדעתו לשחטה והניחה לשחטה בשבת הו"ל מומר להכעיס או"ו מאתמול לא הי' דעתו לשחטו והיום מאיזה טעם השיאו יצרו לשחטה:
גמ' בהמה ביו"ט היכי שחטי' יל"ד דלמא ע"י הכנה כההוא דתנן עומד ואומר זה וזה אני נוטל ונ' דממתני' סוף ביצה מק' דתנן אין משקין ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין את הבייתיות ומ' לי' דהך מתני' ר"י הוא ואי ס"ד בעי' הכנה מדבריות מ"ט לא:
גמ' ה"נ דלא אתכן מאתמול יל"ד א"כ הדרא קו' לדוכתא בהמה ביו"ט היכא שחטו וכן אביי למה לא קאמר בקיצור בהמה ביו"ט היכא שחטי' ונ' דר"י ה"ק בהמה גם לאכילה עומדת וביו"ט דזמן שחיטה הויא אי שחטה מוכנת הוה מעיקרא משא"כ בשבת דלאו זמן שחיטה כשהגיע שבת ולא שחטה הו"ל לא אתכן וע"ז פריך אביי כיון דע"כ מודית דהוה מוכן לאכילה א"כ אוכלא דאפרת הוא ור"ל בלי אוכלא דאפרת דהא דחסר הכשר שחיטה ל"ש למקרי לי' נולד: רש"י ד"ה סחיטה אב מלאכה נ' כוונתו משום דמדמי לקמן סחיטה דלא גזר ר"י לשחיטה ואי סחיטה לאו אב מלאכה י"ל בשחיטה מחמרי' טפי: גמ' אין דתנן וכו' יל"ד א"כ ל"ל להביא כלל מוקצה מחמת מיאוס לייתו מיד הך דנרות של מתכת ונ' דגם המתרץ ידע דיש לדחות דשאני התם דדחיא בידים אמנם התינח אי לאו משכחינן דר"י אי לי' בשאר דוכתי מוקצה אבל מאחר דאי' לי' מוקצה מחמת מיאוס מסתבר דבכל מוקצה מחמת אי' ג"כ אוסר ר"י והש"ס בדחוי בעלמא דחי לי' וכמ"ש תוס' בשמעתין:

ר"מ אומר במזיד לא יאכל כ' רש"י דבשבת קאמר וכ"כ בפ' מרובה וסיים והכי מוכח בהכל שוחטין, כוונתו לד' תוס' דאי עולמות קאמר הו"ל להש"ס לשינוי מיד שחיטתו כשירה קתני בין לו בין לאחרים ומ"מ בפ' אלו נערות כ' רש"י דר"מ לא יאכל עולמות קאמר ונ' דהא דלא משני הש"ס מיד שחיטתו כשירה בין לו בין לאחרים אינה קו' כ"כ דהאי תי' דמתרץ עדיפא מני', אמנם כוונת תוס' דמאחר דמ"מ אצטריך האי שינוי אליבא דר"י הסנדלר ל"ל לר"מ תי' אחרינא וזה באמת יש לתרץ דבעדנא דמק' הש"ס ולוקמא במזיד ור"מ היינו משום דמתחייב בנפשו תנן ואמנם כר"י הסנדלר ליכא לאוקמי במזיד דלדידי' לכ"ע אסור עולמות ואין שחיטתו כשירה אמנם לבתר דמתרצי' דדומיא דיוה"כ קתני מק' מנ"ל דבשוגג ור"י דלמא בשוגג ור"י הסנדלר ולא תפשוט לן דסתם לנא כר"י דחקי' לתרוצי הא דשחיטתו כשירה ובלאו תי' קמא לא הוה ק' מידי ודחקו לרש"י בכתובות לפרושי הכי משום דלא ניחא בהאי תי' איידי דתנא רישא בדידי' תנא נמי סיפא בדידי': ובפ' כל הבשר בסוגי' דכל שתעבתי מק' הש"ס מעש' שבת ליתסר ומשני אמר קרא קודש היא ולא מעשיה והקשה תוס' דלמא לענין הנאה מועטי' קרא באכילה ליתסר ונ' דכיון דלאו דלא תאכל כל תועבה א' אי' אכילה וא, אי' הנאה במש' וכ' קרא קודש להוציא מעשה שבת מן הכלל והו"ל דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ואי אתה יכול להחזירו לכללו עד שיחזרנו הכתוב בפירוש:

ד' רש"י בפי' דברי ר"י כבר עמד עליה' רש"ל ורש"א ונבאר בע"ה א' לא' ד' רש"י דסוגי' דידן מחולקת עם סוגי' דפ' הנזיקין דסוגי' דפ' הנזיקין מפ' דר"י לו דווקא אוסר לבו ביום, ועד"ז יש לתרץ ג"כ למה שביק הש"ס תי' דמבשל אבתרא משום דמס' לי' פי' ד' ר"י, ומטעם קנס שוגג אטו מזיד אבל לאחרינא לא שייך וטעם סברת הש"ס דל' יאכל למ"ש מ' הוא יאכל למ"ש אבל אחריני אפי' בו ביום אכלו, אמנם סוגיא דידן דמוקי מתניתן דאסורה באכילה לכ"ע ביומא ע"כ לא ס"ל משום קנסו שוגג דלאחריני ל"ש קנס וע"ז הקשה רש"י מנ"ל בשמעתין לפ' ד' ר"י הכי דאפילו לאחריני אסור דלמא מתני' דלא כר"י ור"י לו דווקא אוסר משו' קנסו שוגג אטו מזיד ופי' רש"י דק' להש"ס א"כ עולמית ליתסר כמו במזיד ואמנם צ"ע מ"ש דלא כר"ת ולא כר"י הסנדלר מצית מוקמת לה וצ"ל דכר"מ וודאי לא מתוקמא דמדקתני שבת דומיא דיוה"כ אבל כר"י הסנדלר דל"ק כ"א שחיטתו כשירה קתני דמ' בין לו בין לאחרי' כה"ג מקרי ודקדק דאם רק לאחרים מותרת באכילה ג"כ שייך שחיטתו כשירה אמנם הא תליא אי כר"י הסנדלר מדאוריית' קאמר א"כ מתני' דלא כר"י הסנדלר דקתני שבת ויוה"כ בהדי הדדי ולר"י הסנדלר מעשה שבת במזיד מדאוריית' אסור מכ' קדש ומעשה יוה"כ עכ"פ לאו דאוריי' ורש"י דלא דחי דע"כ

ר"י היא משום דכיון דכר"מ לא אתיא וגם כר"י הסנדלר לא אתיא ואמאן תרמיי' משום דכולא שקלא וטריא קאי אחבריי' דס"ל לרב מתני' ר"י הוא ומנ"ל דרב ס"ל אליבא דר"י הסנדל' מעשה שבת דאורייתא דלמא דרבנן ומטעם קנס וה"ה ליוהכ"פ ומעתה הני תרי סוגי' בהא פליגי סוגי' דהנזיקין ס"ל כמ"ד מעשה שבת דרבנן ושפיר איכא לאוקמא מתניתן דידן כר"י הסנדלר ומפ' ד' ר"י כפשטן דהוא לא יאכל ומטעם קנסו שוגג וסוגיא דידן אזלא כמ"ד מעשה שבת דאוריי' וע"כ מתני' כר"י ולא כר"י הסנדל' ומה"ט נ' ג"כ דרש"י מפ' ד' ר"י הסנדלר כמ"ד מעשה שבת דאורייתי' משום דזה עיקר הסברא דע"כ מוקמא מתני' כר"י ולא כר"י הסנדלר והנה רש"י פ' אלו נערות מפ' ד' ר"י כבפ' הנזיקין ונ' טעמא משום דמי לי' התם בגיטין סתמא דש"ס קא מסיק הכא משא"כ הכא בשמעתין אליבא דחברי' הוא דאזלא ומחזי כשקלא וטרי' בעלמא אמנם בב"ק שוב פי' כשמעתין ונ' טעמו מאחר דמייתי התם מ"ד מעשה שבת דאורייתא ולדידי' ע"כ כשמעתיו ס"ל ואף דגם באלו נערות מייתי הך פלוגתא דמעשה שבת אי דאוריי' אי דרבנן י"ל דבאמת למ"ד דרבנן מפ' הכי והיינו סוגיא דגיטין, והק' תלמיד א' למ"ד מעשה שבת דרבנן משום דכ' כי קדש היא, היא קדש ואין מעשי' קדש הא לא"ה אסרינן מכל שתעבתי לך א"כ יוהכ"פ דלא כ' קרא ליתסר מכל שתעבתי ונ' דמדאמדה תורה שבת הוא קדש ואין מעשי' קדש הרי כל מעלת יוה"כ משו' דאקרי שבת וא"כ גם יוה"כ בכלל וודאי לאידך מ"ד ליכא למילף ג"כ יוה"כ משום דכ' מחלליה מות יומת וכי היכי דממעטי' שוגג ה"ה ליוה"כ:

תוס' ד"ה בשוגג יאכל יל"ד מהי"ת נימא דיאכל למו"ש קאמר דהוצרכו תוס' להביא דמותר מהי"ת נימא דאסור ונ' שכ' דאפי' נפ' כרש"י בכתובות דבמזיד לר"מ לא יאכל עולמות מ"מ בשוגג אפי' בו ביום מותר:

ולא הביא ראי' מסוגי' דלא אמרי' נוקמא בשוגג ור"מ משום דלאחריני עכ"פ שרי ולא שייך אסורה באכילה ליומא:

לא סגי להו מראי' דפ' הנזיקין משום דאיכא למימר דסוגיא דשמעתין פליגי אהך סוגיא אמנם מה שהביאו ראיה מפ' כירה קשה קצת דהתם לאו אדר"מ דבריי' קאי כ"א אמתני' דמ' תרומות אמנם הא גופא גופא ק' הרי לכאורה לא קיי"ל כהך מתניתן דמתניתן דידן בשמעתין סתם כר"י ונ' דה"ט דהך לישנא דקאמ' התם ל"ש לחומרא פשיט ליה כלומר ע"כ פליג ר"מ אר"י במבשל דלא אתו לאערומי אבל בשכח מודה ליה:

ואמנם מה שכ' דע"כ לר"מ לא יאכל היינו בו ביום בין לו בין לאחרים היה די להביא מדבעי לאוקמי מתניתן כר"מ ורב הא קאמר אסורה באכילה והיינו בין לו בין לאחרים ומנ"ל להא לרב ול"ל לתוס' להאריך בזה: וכ"כ רש"א להאי פירושו ונ' כוונת תוס' דלמא

לעולם לא יאכל דנקט ר"מ אדידיה קאי ומשום דלא יאכל עולמות אבל לאחרים לא ידענא מאי ס"ל לר"מ וקאמר רב דאסורה באכילה ליומא וי"ל דקים ליה לרב דר"מ הכי ס"ל וע"ז כ' תוס' א"כ מהי"ת דמתני' ר"מ דבמתני' קתני דומיא דיוה"כ ע"כ ס"ל דאסורה באכילה ליומא ובדר"מ אינו מבואר דדינא הכי ובדר"י מבואר אי ר"מ לא יאכל עולמות ס"ל א"כ ק' ל' שחיטתו כשירה דמ' בין לו לאחרים וכ"ת דאין דקדוק זה ק' כ"כ אלא לתרוצי דלא מוקמי חבריא מתני' כר"י הסנדלר ע"כ מתרצים הכי אבל לר"מ אין זה דקדוק דאם מותרת לכ"ע אפי' זר מן השוחט שייך מ"מ שחיטתו כשורת הרי אי אמרת הכי הו"ל מזיד דר"מ מזיד דר"י ומנ"ל להש"ס דאליבא דר"י בשוגג מוקי לה חבריא דלמא במזיד א"כ משום דבמזיד ק' ל' שחיטתו כשירה נמצא דקו' זו של ועוד ק' אדלעיל וכ"מ מל' תוס' פ' אלו נערות שכ' ג"כ האי:

וכ' ומדאצריך דמ' דקו' ועוד אינו קו' מדאצטריך וע"ז כ' וכ"ת דבמזיד דר"י כמזיד דר"י הסנדלר וא"כ אכתי י"ל דר"מ לא יאכל עולמות קאמר קשה אמאי אצטריך ר"י הסנדלר לפ' דין מזיד דלא פליג בהדי ר"י כלל וכ"ת מאחר דאשמעי' שוגג דפליג בהדי' ר"י נקט נמי מזיד אכתי תק' סוגי' דב"ק ומ"מ יש לתרץ דהא דק' לן ל' שחיטתו כשירה היינו משום דמתרצי' דלר"י הכי תנן אעפ"י שבמזיד מתחייב בנפשו בשוגג שחיטתו כשיר' והא גופא ק' פשיטא וצ"ל דס"ד כיון דבמזיד לא יאכל עולמות ס"ד דבשוגג מיהו איהו אסור מטעם קנס קמ"ל דאפי' לדידי' וא"כ ע"כ עיקר רבותא דשוגג לר"י לגבי דידי' וא"כ ע"כ הך דשחיטתו כשירה דתנן ר"ל אפילו לדיד' וע"ז מק' הש"ס א"כ גם לר"י הסנדלר א"ש בשוגג ואדרבא לר"י לא הוי רבותא כ"כ כ"א דלא נימא קנסא שוגג אטו מזיד אבל לר"י הסנדלר דס"ל מעשה שבת דאורייתא הוה רבותא טפי דמחלקים בין שוגג למזיד והיינו דמקש' ונוקמא כר"י הסנדלר ולא קאמר ודלמא כר"י הסנדלר אתיא א"וו ר"ל דלר"י הסנדלר א"ש טפי וכמ"ש ומשני דמ"מ לא א"ש בשוגג ל' שחיטתו כשירה אבל לר"מ ובמזיד דל"ק לן ל' אעפ"י שמתחייב בנפשו שפיר שייך לשון שחיטתו כשירה כיון דלאחרים מיהת כשירה:

ועד"ז מתורץ עוד הפעם למה מפ' רש"י הסוגיא לר"י הסנדלר אליבא למ"ד מעשה שבת דאוריי' היינו משו' ס"ל כמ"ש דעיקר קו' הש"ס ונוקמא כר"י הסנדל' היינו משום דהוה סבר נר"י הס נדלה הטעם משום דמעשה שבת דאוריית' וס"ד אפי' בשוגג אסור קמ"ל:

כ"ז כ' לפ' ד' תוס' כאן בחולין אבל בפ' אלו נערות האריכו תוס' קצת וכ' דאדמק' משוגג למזיד לק' כפשוטו ממזיד גופא ע"כ צ"ל דס"ל מקו' המקשה אין קשיא דמאחר דנ'

לו דוחק לאוקמי מתני' בשוגג ומשום דמחייב בנפשו קתני בעי לדחוקי ולפ' דאסורה באכיל' ליומא דקאמר רב היינו לדידי' אבל על התרצן ק':
רש"י קצץ לו דלעת נרא' דטעם הי"מ דהואיל דאיכא חולה בתוך ביתו ל"ש מוקצה ורש"י ס"ל מאחר דלא קצץ מע"ש ע"כ הוה סלקא דעתי' דלא לצטרך ליה והו"ל מוקצה:
ונ' דרב דלא חייש לירבה בשבילו היינו דא"נ ירבה לא ירבה היכא דעבד אי' ממש כ"א יקח חתיכה גדולה תחת קטנה וכה"ג נ' דליכא איסורא דאורייתא ואין זה דומה לג' גרוגרות בעוקץ א' דמ' התם במנחות דמ"מ איכא איסורא דהתם תלש ע"י קציצה זאת ג' מחוברין משא"כ הכא וז"נ ג"כ טעמא דבמילא מים לא גזרינן במתניתן דשבת שמא ירבה משום דעכ"פ במלוי אחת ממלא:
תוס' ד"ה כי מורי למ"ש לעיל ראי' תוס' משכח דווקא למאן דמפ' ל"ש להתירא אבל למ"ד ל"ש לאיסיר' אין ראי' משם:
תוס'. באו"ד והרי מבשל דבשוגג יאכל אולי י"ל דבשב' הכל תלוי במלאכת מחשבת ובשוגג לא מקרי מלאכת מחשבת משא"כ בגוי שעשה מלאכה במזיד לצורך ישראל:
באו"ד מיהו יש לימר נרא' לפ' דהא דרב מוקי לר"מ כה"ג היינו משום דר"מ אי' לי' מוקצה דאי לא הוה פליגי בשוחט וע"כ הא דנקט מבשל מיירי דראוי לכוס י"ל דמיירי שהי' טוב כ"כ לו כמו לאחר בישול וכה"ג ל"ש כלל:
באו"ד אבל קש' אולי י"ל דהשוגג היה שלא ידע שהבריא וא"כ הי' מכוון לעשות מצוה וכה"ג וודאי לא גזרו רבנן:
באו"ד מלתא דלא שכיח נ' דדווק' לר"מ דס"ל בבישול לא גזרו משום דראוי לכוס א"כ ע"כ לא גזרו כ"א בשוחט לחולה והבריא דליכא מוקצה ושפיר אמרי' דבמלתא דלא שכיח לא גזרו אבל לר"י דגם במבשל גזר א"כ גזרו על כל מלאכת מחשב' ל"ש למימר דהיכא דלא שכיח לא גזרו והיינו דאסור ר"י: תוס' ד"ה כי שרי וי"ל דדומיא ולכאור' י"ל בפשיטות כיון דהיכא בלא הי' לו חולה אסור מטע' מוקצ' וכי לא ידענו מאי' מוקצה ומה"ט הוה נקט יוה"כ משום אי' מוקצה:
תוס' ד"ה כגון שהי' נ' דקו' דווקא למ"ד דבבע"ח גם ר"ש מודה והוה כגרוגרות וצמוקין משא"כ אי ר"ש דווקא בגרוגרות וצמוקין איסור דעדיפא מבע"ח אין להביא ראי' מבע"ח לגרוגרות וצמוקין:
תוס' ד"ה כגון שהי' לו חולה לכאורה קו' למ"ד מודה ר"ש בבע"ח שמתו דלמ"ד חלוק א"כ בע"ח קולי מגרוגרות וצמוקין ואין לפשוט' ואמנם החי' רשב"א כ' דלגבי שחיטה וודאי מודה ר"ש עי עיי"ש:

אמנם מה שנתק' שם הרשב"א לסברא ראשונה שכת' אכתי קשה מאן דס"ל כר"י אטו משתיק לי' י"ל דרב פשיטא לי' דמודה ר"ש בבע"ח שמתו ושפיר מק' לי':
וכן י"ל בד' הרשב"א שם דפשיטא ליה דבשר ראוי לכוס ובשבת קכ"ח ע"א מבואר דדוקא בר אווזא חזי לאומצי ושאר בשר טפל לא חזי לאומצא והוה מוקצה עיי"ש:
ובעיקר קוש' הרשב"א ע"ד רש"י נ' ד' רב וה"ק הא דקאמר רב אסיר דווקא בלא היה לו חולה מבע"י והא דקאמר מבשל מותר אפילו בנחלה היום דווקא במה דראוי לכוס לא זולת:
תוס' ד"ה כגון שקצץ הא דפשיטא לתוס' דקרא ודלעת א' היא כן פי' רש"י ס"פ בכל מערבין אהא דר"י אפי' אקרא חדתא:
אמנם ע' פ' מי שהחשיך שם נחלקו ר"ה ור"י אי מתני' נקט דלועים דומי' דנבילה דרכיך או נבילה דומיא דדילועין ש"מ דלאו כל דלועין שוין: ב"ק ע"א תוס' ד"ה מה קדש לא לכתוב לא קדש ולא לכם וצ"ע הרי מכל שתעבתי הייתי אוסר אף בהנאה ועכ"פ אצטריך לכם ובפ' כל הבשר באמת לא כ' תוס' כ"א דלא לכתוב קדש וצ"ל דתוס' דהכא אזדא לחזקי' דס"ל לא תאכל איסר אכילה משמע ולא הנאה אבל בחולין דקאי סוגיא לר' אבוה קו' אינה כ"א לא לכתוב קדש ועד"ז צריך לפ' ג"כ מ"ש בדבור הסמוך הוה אסרי' באכילה ר"ל ג"כ באכילה אפי' לחזקיה:
והנה מה שהקשה תוס' ד"ה בשלמא מלצעורי קמכוין י"ל לכאורה דמיירי במתיר עצמו למיתה דאין מומר גדול מזה כדאמרי' פ' השוחט שם: ומה שצריך להבין מאי נ"מ מפלוגת' דרב אחא ורבינא מאחר דלא קיי"ל כר"י הסנדל' והרמב"ן במלחמו' פ' כירה כ' י"ל דבהא גופא פליגי אי הל' כר"י הסנדלר ונתקשה לפי"ז מאי קאמר למ"ד דרבנן מ"ט דרבנן דפטרי וקשה הא מ"ד מדרבנן מודה דלר"י הסנדלר מדאורייתי' איסור והו"ל שחיטה שאינו ראוי' ותי' דכיון דלא קיי"ל למ"ד זה כר"י הסנדלר ל"מ להש"ס לאוקמי רבנן דלא כהלכ' ודבריו צ"ע דעכ"פ רבנן כר"ש ס"ל דשחיטה שאינה ראוי' ל"ש שחיטה ואנן הרי לא קיי"ל כר"ש:
ואפשר כיון דעכ"פ בכיסוי הדם הדם קיי"ל כר"ש אין דוחק לאוקמי רבנן כר"ש:
ומה שנ' בענין פלוגתיי' דלמ"ד מעשה שבת דרבנן א"כ הרי מיעטה תורה בהדיא היא קדש ואין מעשי' קדש ואעפי"כ קניס ר"י הסנדלר א"כ מה לי שבת מה לי יוה"כ וב"ס גם במבשל ביוה"כ קניס אמנ' למ"ד דאוריי' ויליף לה ממה היא קדש אף מעשי' קדש ורבנן לא גזרו מידי א"כ בשבת דכ' קרא הוא דאסור ר"י הסנדלר אבל לא ביוה"כ ומעתה הנה תנא דידן תנא אעפ"י שמתחייב בנפשו שחיטתו כשירה ואוקימנא כר"י וה"ק אף

במזיד מתחייב בנפשו שחיטתו כשירה אבל במזיד לדידי' מיהת אסור וקאי הך דיוקא אף איוה"כ ומתחייב בנפשו ל"ד כ"א כמ"ש הרמב' ולוקה ביוהכ"פ אבל למ"ד דאורייתא ור"י הסנדלר בשבת דווקא אוסר ה"ה לר"י דווקא בשבת קניס לדידי' אבל לא ביוהכ"פ ומתחייב בנפשו דווקא אשבת קאי:

ומ"מ לד' הרי"ף לא הועלנו בדברינו מאומה מאחר שכ' דמדקיי"ל הכ' כד' המיקל ש"מ דליתי' לדר"י הסנדלר וגם אמאי שביק לדרב דדריש בפרקי' כר"י ונ' דהרי"ף מס' ליה בפי' ד' ר"מ שאמר סתמא לא יאכל עולמות אם הפי' כד' רש"י ותוס' דאיהו לא יאכל בו ביום וא"כ ר"מ מיקל לגבי ר"י בין בשוגג בין במזיד ורב בין בשוגג בין במזיד דרוש בפרקין כר"י משום ע"ה או דלמא ר"מ במזיד כר"י הסנדלר ס"ל דבין הוא בין אחרים לא יאכלו וס"ל מעשה שבת במזיד דאורייי' וא"כ רב בשוגג הוא דדריש כר"י משום ע"ה וע"ז מייתי פלוגתא דרב אחא ורבינא אי אפי' ר"י הסנדלר ס"ל מעשה שבת דאורייי' ומאחר דקיי"ל כמיקל א"כ גם לר"י הסנדלר הוה רק דרבנן ומהי"ת נימא מאחר דר"מ בשוגג לא קניס כלל דבמזיד כר"י הסנדלר ס"ל א"וו ר"י בין במזיד בין בשוגג מיקל וממילא אמרי' דרב כי דריש בפירקא כר"י בין בשוגג בין במזיד דריש והכי קיי"ל:

בענין ט' ציבורין פסחים פ"ק לשה"ג תרום:

ואתא עכבר ושקל ב' רש"י ונכנס בבית לא רצא רש"י לפ' כפ' תוס' דלענין אכילה מיירי משם דכולה סוגיין לקמן לענין בדיקה מיירי:

אלא שיל"ד א"כ עיקר חסר מן הספר דלא קאמר ונכנס לבית ונ' דבאמת יל"ד מאי קאמר היינו ט' חניות הרי כאן איכא ס"ס שמא מצה ואת"ל חמץ דלמא אכלו כלו ואמנם למאי דקיי"ל דבעי' שיהי' ב' הספיקות נולדו בבב"א אין כאן ס"ס דכיון דאתא עכבר ושקל יש לנו לדון אם החתיכה שבפי העכבר מותר ואסרי' אותה וממילא אנו צריכין לבדוק שהרי החזקנוה בחמץ: ולד' ר"ת דלא בעי ב' הספיקות בב"א י"ל דלא מהני בוקבוע ס"ס כי היכי דרובא לא מהני ס"ס לא עדיף מרובא ואמנם להפוסקים דס"ס עדיף מרובא אנו צריכין לתי' קמא שכתבנו:

ואין לומר דמה"ט לא הוה ס"ס משום דשם אונס חד הוא דהכא ס' א' מתיר יותר מחביר' דספק ראשון אם מצה הוא שרי אפי' באכילה וספק שני באכילה מ"מ אוסר אלא מבדיקה פטור:

תוס' ד"ה היינו ט' חניות והכא ספיקא דרבנן נ' דרש"י שנה וכפל לנו דקבוע כמחצה על מחצה י"נ כוונתו דקבוע הו"ל כתערובות חד בחד ובחד בחד לא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא:

באו"ד שלא ביטל וק' הליבטל עתה וכ"ת דמיירי ל אחר זמן אוסירו א"כ צבור של חמץ מנ"ל וכ"ת דאותו צבור של חמץ של גוי א"כ בפשיטות דל"מ בי' ביטל כיון דלאו דילי' ונ' ד' תוס' דבאמת יש זמן לבטלו אבל לקמן בסמוך מיירי שבייל בשעת בדיקה וממילא סמכי' אשאני אומר והכא מיירי שלא ביטל בשעת בדיקה ואנן לא מורונן לו דליבטל השתא שלא יסמוך פעם אחרת על ביטל בלא בדיקה:

בא"ד דאי לא הכי פשיטא לכאורה הוא שפת יתר בתוס' ונ' כוונתם וכ"ת דמיירי בבית שאין מכניסין בו חמץ דא"צ בדיקה כיון דעכ"פ עכשיו עכבר הכנוס לשם ס' חמץ ס' מצה פשיטא דצריך בדיקה ועדן צ"ע:

בא"ד מ"ש נמצא בפי עכבר לכאורה הי' מ' מד' רש"י שכ' כאן נמצא ע"ג קרקע דס' לי' סוגיין דלא כרב דאי כרב גם בפי עכבר נקרא פירש וכקו' תוס' וע' לפנינו:

גמ' תשע חניות יל"ד בשני חנויות סגי למנקט ונ' דבשני חנויות פעמי' שא"צ לקבוע וכגון שיש בחנות נבילה הרבה יותר מבשני החנויות המוכרים כשירות משא"כ בתשע דעכ"פ יש יותר בתשע מבחנות א' וע"כ משום קבוע אתינין עלה:

כולן מוברות נ' פירושי דכולן בוואדאי מוכרות בחניות נבילות ושחיטות ואזיל זבין ולא אמר שחיטות הוי לי' איהו דנחות לספיקא אפסיד אנפשי' אפי' בלא קבוע אבל הכא מיירי שאינן מוכרות רק בשר שחיטה וע"כ משום קבוע אתי' עלה דאל"ה שפיר עבוד דסמוך ארובא:

רש"י ד"ה ולקח מא' מהן בתוך החנית לכאורה י"ל כוונת רש"י דאף דלא קיי"ל כרב דבשר שנתעלם מן העין אסור וא"כ אפי' ע"ג קרקע מותר וכמ"ש רש"י מ"מ מודינין לרב דגם נמצא ביד גוי מקרי פריש ושרי והכא בלקח מן החנות דווקא מיירי וזה דלא כמ"ש לעי' בכוונת רש"י בנמצא:

רש"י באו"ד דנפקא לן מוארב לו וקם עלי' י"ל כוונת רש"י דאין לומר לעולם באוסורא אעי' בקבוע אזלי' בתר רוב והכא בדו"נ דכ' והצילו העדה הוא דפטור דא"כ עלי' דכתב רחמנא ל"ל הא איכא למטעי ולומר כר"ש דנתכוון לזה והרג את זה פטור או"ו התורה גילה לנו דקבוע לא מקרי עליו וא"כ ע"כ באיסורו ג"כ דינא הכא:

לכאורה מדלא מייתא הש"ס הך שו"ט אתשע צבורין דלעיל היה ראי' לד' הרמא' דבקבוע מחמרי' אף דביטל ואמנם יש לדחות דה"ט דלא קאי בט' צבורין משום דכאן הו"ל ס"ס ולכאורה למ"ש הראב"ד דבעי' דווקא ביטול ק' טפי דהו"ל לאסוקי אט' צבורין וה"מ שלא ביטל אבל ביטל פטור מבדיקה ונ' דהא הוה פשיטא דאמרי' ספיקא דרבנן לקולא משא"כ השתא בב' צבורין דידעי' דלחד בית עייל ס"ד דגרע טפי קמ"ל:

ויל"ד לכאורה ב' צבורין ל"ל לינקט ציבור א' של חמץ ואתא עכבר ושקל ולא ידעי' להי עייל אי לבדוק או לאינו בדוק דתלי' באיני בדיק והכי קיי"ל אפי' בקדירה א' דלא ידעי' אי נפל לתוכה אי' דרבנן או היתר אמרינ' וודאי היתר נפל ונ' דבשלמא בלא ידעי' כלל אי עייל וודאי אמרי' לא עייל ומקמי' לביתא בחזקת בדוק משא"כ השתא דע"כ עייל ס"ד דגרע קמ"ל:

רש"י בד"ה היינו שני קופות סיים רש"י דילפי' משם לקולא כוונת רש"י דלעיל אמרי' היינו ט' חניות בין לקולא בפירש בין לחומרא בלא פירש אבל הכי נהי דמנקט תנא תרומה מ' דדווקא בתרומה דרבנן אמרי' הכי מ"מ אין אני יכולין ללמוד משם לחומרא דהכא שאני דאיכא חזקת בדוק: רש"י סאין של פירות נ' כוונת רש"י אליבא דר"י דמיקי לה ביבמות כשרבו חולין על התרומה פי' ומדאורייתא חד בתרי בטל ואמנם זה בפירות דווקא יבש ביבש אבל לא בלח דבעי' לכה"פ ס':

כ' רש"י וידוע שנפלה כוונתו למ"ש לעיל דלהכי נקט ב' קופת וב' סאין משום דבא לאשמעי' אפי' ידוע שנתרבו תרוויי' אבל בקופה א' ג"כ מיירי בלא נתרבה פשיטא דלא אמרינן איסורא נפל ובזה א"ש מ"ט בדאוריי' לא מוקמ' בחזקת היתר הרי חזקה דאוריי' אע"כ משום דבעינן דנתרבה: וכ' עוד רש"י דמותרין ר"ל החולין נ' דכוונתו דלא תימא דאפי' התרומה מותרת דמיירי שרבו חולין על התרומה לזה כ' רש"י דעיקר הסברא הוה דמקמי' בחזקת היתר וזה לא שייך כ"א בחולין:

תוס' ד"ה לר"י קאי כוונתם דמדפשיטא להש"ס דבתרומה דרבנן מיירי ש"מ דלר"י קאי ואמאי לא אדכר הש"ס מידי מזה וע"ז כ' תוס' סוגי' דלא כר' דלר"י אינו ענין כלל לב' צבורין דהתם משום רביי' הוא:

וסיימי תוס' ומיירי בככר גדול כוונתם מדמסקינ' דבדארי' לא אזלי' לקולא גם גבי צבורין ואמאי הא בצבורין איכא ס"ס אלא ש"מ דע"כ כולא שמעתין אפי' בט' צבורין לא מיירי כ"א בככר גדול ול"ק לרש"י למה לא מחלק בין גדול לקטן משום דמהכא שמעי' דע"כ בגדול מיירי ויש ליישב קצת בזה דקדוק הלח"מ מדוע לא חלקי תוס' לעיל משום דהכא מוכח להו טפי דלא גרע ס"ס בדאוריית' מדרבנן:

גמ' מדאוריי' בבטול סגי יל"פ וביטיל באמת בעי ויל"פ מדבדק וודאי ביטל דהבודק צריך שיבטל ונ' דהרמב' נקט פי' האחרון ולכך לא הזכור דמיירי בביטול כיון דבבדק קאמר ממילא ביטל:

ויל"ד לד' הר"מ בכ"מ דטעם הרמבי משום דלענין אכילה הוחזק לחמץ א"כ ל"ל להרמב' למתלי טעמא בקבוע ולד' בה"ה א"ש:

רש"י ד"ה אם נשאלי ואין ב"ד יוכל לטמאי נ' דבא ליישב ק' תוס' אמאי נקט ועשה טהרות או"ו להורות דאיהו' וודאי כיון דלבו נוקפו אסור לכנס למקדש אבל לגבי טהרות דביד ב"ד להורות אין בידם לגזור טומאה: גמ' בב"א ד"ה טמאי לר"ל דווקא בב"א אלא דפליגי מאי נקרא ב"א: רש"י ד"ה בזה אחר זה שכ"א סיפר נ' הטעם משום דעל עצמו סופר כי הוא בחזקת וודאי טהור ממילא מוקמינן לי' אחזקתי אבל אחברי' אין עלינו לחקור מזה באיזו חזקה הוא ובזה נ' דתלי' פליגתא דר"י ור' יוסי דר"י ס"ל אנו אומרים לו כיון שאתה מוחזק בחזקת טהרה טהור אתה ועל חבירו אין משיבין לו כלים ור' יוסי סבר כיון דבא לשאול עלי' ועל חבירו וודאי חבירו דומיא דעלי' ג"כ בחזקת טהרה וע"כ אנו צריכים להשיב על שני' וטהורים אין אנו יכולין ואמרי' טמאי':

והנה רש"י בענין שמעתין שבק לעלי' ועל חבירו ולא הביא כ"א ב"א ונ' למ"ש א"ש דמאחר דשואל על בית חבירו ע"כ הוא בחזקת בדוק דאל"כ מה זו שאלה וא"כ גם ר' יהודה מודה לר' יוסי:

וע"ד הרמב' דלא מחלק כ' הכ"מ דדע' משום ס"ס וזה כבר נדחה בדברי הלח"מ דהרמב' לא מחלק בט' צבורים בין ככר גדול לקטן משום דס"ל כמ"ד בלחם משורא וא"כ גם כאן אזדא לה הס"ס:

ונדחה בזה ג"כ ד' המל"מ שהרגיש מסוגי' דכתבות דמחבואה א' מצלת אפי' אינה מחזקת אלא אחת וה"נ שמא אכלתו הרי בלחם משיירי':

ובלא"ה אין סוגי' הגמ' תופס ד' המל"מ דעכ"פ מאי קאמר היינו שני שבילין אדרבא התם בכתובת הק' הש"ס משני שבילין ותי' אבל היינו שני שבילין ליכא לפרושי דר"ל דומיא דמחביאה:

ס' על ס' לא על תוס' שם כוונת דברי' וכ"ת לס' טומאה ברה"י מדמי לה דלא מהני חזקה הרי לעיל לרה"ר מדמה לה ונ' דרש"י שכת' עכבר נטל חמץ בחצר בא ליישב זה דלעיל מיירי שנטל מרה"ר והוה ס' ברה"ר וכאן מיירי שנטל בחצר הו"ל ס' בחצר:

תוס' ד"ה ס' ביאה אבל רש"י וכ' ובב"ב נ' ע"ב:

סייעי תוס' לפי רש"י בע"א מדמסקי' דמשום ס"ס מידו רבנן ש"מ דבס"ד דמתוקמא בר"ה לא אצטריך לס"ס וד' תוס' דהכא וכן דרש"י בשמעתין דלעולם איכא ס"ס אלא ס"ל דס' טומאה ברה"י לא מהני ס"ס ומסיק הש"ס דהכא ביי"נ כי איכא ס"ס לכ"ע מהניי ורש"י דשמעתין אתי עלה ממק"א כיון דמיירי שבדק ואח"כ ביטל הו"ל ס' דרבנן וגם רבנן מודו ומ"מ קאמר הש"ס בפלוגתא דר"א ורבנן משום דבלא ביטיל תלי' בפלוגתיי':

והנה ה"ה כ' טעם הרמב' דפסק כאן לחומר' משום דעיקר בדיקת חמץ על ספק ניתקנה ואמנם הרמב' כ"כ דווקא בקבוע שהרי ס' טעם המתירין משום שאין כאן קבוע והכא מאי קבוע שייך ועוד לפימ"ש לעיל דהרמב' לא הזכיר מביטל משום שמבית בדוק מיירי ובוודאי ביטל וה"נ מ"ש וצע"ג: תוס' ד"ה על ובדק ורש"י פי' ולעיל פי' רש"י ג"כ הכי ושתקי תוס' ונ' דלעיל י"ל בלא ביטל איכא פלוגתא אבל כאן מה יעשה ותי' תוס' ק' להלים דמהיות טוב אל תקרי רע ולזה דמיירי לאח"ז איסרו דל"ש ביטל אבל באמת ביטל בשעת בדיקה אל חמץ זה לא היה בכלל הביטל ונ"מ אם מצא חמץ לר"מ הוא הוא ולרבנן תלי' באחר שמצא בהיתר:

רש"י אי חמץ שקל וכוון דחזינא צריכין לבדוק לכאורה היה מקום לדבר' אלו בתר דמסיק הש"ס היינו ט' חניות ואמנם כוונת רש"י דאין לפ' כפי' התוס' אי חמץ שקל ואסור באכילה דא"כ מאי קמ"ל היינו ט' חניות פשיטא הוא או"ו אבדיקה נחתא וה"ק כיון דחמץ שקל אי ידעי' בבירור היה צריך בדיקה ה"נ כיון דקבוע לא מקרי ספק כמו כן צריך בדיקה אפי' אחר ביטל דלא הוה כ"א דרבנן מאחר דמחזקי' לי' לחמץ וודאי:

והנה בענין זה רש"י והרמב' שוין דביטל לא מהני בקבוע אבל ס' אכלתי' כגון בככר קטן י"ל דד':

רש"י כהטור דמהני ס"ס והרמב' הוא דלית לי' ס"ס ונ' הטעם דלטעמא אזיל דס"ל ס' דאורייתא מה"ת לקולא אלא דרבנן החמירו ואמנם ס' קבוע בהדיא אסרה תורה וכל ס' דאתיליד בי' הו"ל כאולי אתילד בוודאי דאוריי' והיינו שכ' הרמב"ם בכל ספיקות שפטורין מן הבדיקה שאין כאן קבוע כלומר דבקבוע הוא דמחמרינ' משום דמה"ת ה"ל כוודאי אלא דצ"ע מס' על דמחייב הרמב' ועמד עלי' ה"ה ולשטתו תי' שפיר אבל אנן לדידן צריכן ביאור ונ' ד' הרמב' דכי היכי דבקבוע ל"ש לן בין דאוריי' לדרבנן ה"נ באתחזק אי' והתם כיון דנכנס עכבר לחצר שלפני הבית וחמץ בפיו והחמץ איני נמצא בהחצר הו"ל כאתחזק אי' דגם בדרבנן ספיקא לחומרא: תוס' ד"ה הייני י"ל מאחר דאמרי' כל קבוע כמחצה ע"מ א"כ הו"ל כתערובות חד בחד ובחד בחד אפילו בדרבנן לא אזלי' לקולא ונ' ד' תוס' דבאמת ס' דאוריי' מה"ת לחומרא אלא דהתורה גלתה לנו במקום רוב אין כאן ספק אמנם במקום קבוע אמרה תורה דאין כאן רוב וא"כ הספק במקומו עומד ובדאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא נמצא דלד' רש"י והרמב"ם ל' קבוע כמע"מ דווקא והוה חד בחד ולא אזלנ' לקולא וז"ש הרמב"ם דאין כאן קבוע כלומר כיון דבדק איירי כל בודק מבטל, ובשלומא בוקבוע הו"ל חד בחד ואפי' בדרבנן אזלי'

לחומרא משא"כ באינך ספיקא אזלינן בדרבנן לקולא לבר מעל וכמ"ש ותוס' לית להו הך סברי כ"א טפי מספיקא לא הוה קבוע:
והא דלא מסתבר לתוס' לאוקמי בלא ביטל היינו ג"כ מטעם שכ' מאחר דבדק וודאי ביטל ואי לא מיירי כה"ג הו"ל לש"ס לפי':
ואמנם בר מן דן לא ניחא להו האי תי' דל' היינו ט' חניות ק' דהכא שאני דאיכא חזקת בדוק ואולי הנה רובא בט' תנוי' הוא העדיף שברובא כד כדאמרינן פ"ק דחולין רובא דאיתא קמן כגון ט' חניות לא קמיבעיא ואעפי"כ ליתא במקום קבוע ואמנם האי חזקת בדוק הוה חזקה קלישא דהרי בעאל ובדק ולא אשכח לא סמכי' אבדיקה ואמרי' דמ"מ דלמא לא בדק שפיר ואמאי יהי' קבוע לגבין פחות מלגבי רוב:
באו"ד דלענין אכילה קמבעי ליה ויל"ד א"כ פשיטא דהיינו ט' חניות ונ' דלהכי מייתי תוס' הכא הך ק' למימר דאדרבא אפכא מסתברא דלאו היינו תשע חניות דהוה כנמצא ביד נכרי:
אלא שצריך ביאור דע"כ מיירי כה"ג דאי לא"ה תנא ידעי' דמהכא שקלא העכבר דלמא מעלמא שקלא וצ"ל דנוכל לומר שראינו לעכבר זה מטייל בין הציבורין ובוודאי מהכא שקל אא"כ הדרא ק' לדוכתא פשיטא דהיינו ט' חניות ואולי י"ל דס"ד ס' איסורא לא גרע מס' טומאה ברה"י דאמרי' באין בו דעת לשאול ספיקו טהור וא"כ בנמצא ביד גוי הוא דבעי' רוב אבל בפי עכבר אפי' ס' שרי קמ"ל:
והנה עיקר פלוגתת תוס' עם רש"י נ' עד"ז דלכאורה מאי קשה להו לתוס' הא בדיקת חמץ דרבנן מאחר דאמרה תורה כל קבוע כמחצה על מחצה אטי חד בחד בדרבנן אמרי' ספיקא לקולא וצ"ל דד' תוס' דמחצה ע"מ ל"ד כ"א הענין ס' דאוריי' מה"ת לחומרא אלא דגלתה תורה במקום רוב לא שייך ספק ובקבוע אמרה תורה דאין כאן רוב ונשאר הספק על מקומו וממילא בדאורייתא לחומרא ובדרבנן לקולא וא"כ לד' הרמ' דס' דאוריי' מה"ת לקולא ע"כ צ"ל דקבוע מחצה על מחצה ממש ואינה דומה לשאר ספק ואפי' בדרבנן אזלי' לחומרא בחד בחד וכמ"ש ויש להביא ראיה נגד ד' תוס' דלד' תוס' למה בעי' בב' ציבורין שאני אומר בלא"ה נימא ס' דרבנן לקולא וצ"ל דמיירי שב' הבתים של אדם אחד וא"כ אי אתה יכול ליפטר שני' כמו בשבילין לקמן וצ"ע ע"י שנהייתי ונוחלתי לא זכיתי לבאר הסוגי' הזאת מכאן ואילך וה' יכפר בעדי:
ב"ה בענין נו"נ אין קרבין בי"ט ביצה פ"ב תחלת הקיץ תרו"ם ואי"ה לשבועות:
פי' רש"י במתני' דטעמא דבי"ש משום דכת' לכם ואף דמיד אמתני' בא עולא ופי' טעמא דבי"ש משום דכ' חג מה חג ונ' בא רש"י לרמז שד' הבריית' לקמן עיקר דטעמא דבי"ש

משום לכם ואמנם עולא דלא רצה לפי' כן משום דקשה ליה הא שפיר קאמרי בי"ה לכם ולא לנכרים ואמנם לכאורה מהי"ת הא צריך קרא למעוטי נכרים וצ"ל משום דאמרי' מתוך ס"ד דאפי' נכרי נמי שרי ואפשר דבנכרי שמוטל עלי' לזנו צורך קצת נמי מקרי ואמנם התינח לבי"ה דאי' להו מתוך אבל בי"ש דלית להו מתוך שפיר ל"צ קרא למעוטי נכרים וה"ט דתני' דבריי' ואמנ' עולא י"ל דסביר כרבה דלא במתוך פליגי בי"ש ובי"ה כ"א בעירב והוצאה וא"כ הדרה ק' לדכתא אפי' לבי"ה למה לי קרא למעוטי נכרי ומה"ט קאמר עולא דלאו בלכם פליגי כי אם בחג אלא דיל"ד לר"ע דלית ליה ג"כ מתוך בפ"ק דפסחים למה לי' קרא למעוטי נכרים וי"ל דס"ד משום הואיל לישתרו כמו האופה מיו"ט לחול קמ"ל קרא ולא לנכרים:

ויל"ד כיון דכ' לכל נפש לגבוה אתיא מק"ו לכך אצטריך לכם ומאן דפסק לכם ולא לנכרים באמת מק"ו מפיק לגבוה:

והנה אי טעמא דבי"ש מלכם אהדרי בי"ה ולא לנכרי' אבל לעולא בי"ה האי חג מאי עביד לי' ונרא' דמהכא יליף בי"ה דבעי' חובות הקבוע להם זמן והיינו דכל חג מה חג קבוע לו זמן אף כל שקבוע לו זמן לאפוקי נו"נ וכ"כ רש"י בהדיא לקמן ד"ה שתי לחם: גמ' יעל שלמים שהן של יו"ט שקריבין יל"ד הא תנן לה במתני' יצ"ל דה"ק כשם שאתם מודים בשלמי' כך תהי' מודים בעולות:

וע' רש"י דלרשב"א בהא פליגי חגיגה יש לה ב' מעלות קבוע לה זמן ונאכלת לבעליו וס"ל לבי"ש דבלא ב' מעלות לא היתרה תורה ובי"ה ס"ל דבחד סגי או נאכל לבעלים או קבוע זמן כמו עולת ראי':

שם סומך עלי' מעי"ט הנה במתני' מ' דלא בעי בי"ש סמיכה כלל ובא האי תנא ופיר' כיון דכ' בהדיא בקרא דשלמים בעי סמיכה אין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה כיון דהתורה אמרה להביא שלמי' בכל יו"ט אבל הא דתיכף לסמיכה שחיט' מדרשא ילפי' בהא העמיד' חכמים דבריהם וא"ל בי"ה כשם שאתם מודים בטלו חכמים לשלמי שמחה ביו"ט כך עליכם להודות שלא בטלי תיכף לסמיכה שחיטה דאל"כ נח היה להם לתקן לשחוט שלמי שמחה מעיו"ט ולקיים תיכף לסמיכה שחיטה:

ונ' דהא דנקט נדרי' ונדבות דס"ד בנדרים גזרו משו' שמא ישהה ויעבור על בל תאחר ואי תנא נדבות ס"ד נדבות לא צריך לאתינהו אבל נדרים דכ' ובאתם והבאתם שמה לא גזרו לזאת אצטריך תרווייהו:

כ' ע"ב רש"י ד"ה אף א' וחיישי' שמא יפשע הנה שלא רצה רב לפרש רק שמא יאנס משום דאונס לא שכיחי' אבל הדבר תימא לומר דהתורה התירה משום שמא יפשע ונ'

דהכי פרישי' דהא דזהרי עלמי' בעולת ראיה היינו משום דכ' בהדה ולא יראה פני ריקם ואם אתה מצריכו לקיים מיד ביו"ט ראשון מצוה זאת לא יפשע ואם אתה אוסרו ביו"ט ראשון הר כבר פטרת אותו מלא יראה פני ריקת שוב יפשע ולא יבא עוד לראות פנים שלא יתחייב בעולת ראי':

רש"י ד"ה והלא כבר כ' וחגותם אותו כוונת רש"י דמכאן אין קריבון דבעי' דומיא דחג שקבוע לו זמן:

ויום האחרון צ"ע לבי"ש מהי"ת יגיא ביו"ט האחרון עולה הרי לכם כ' וצ"ל דטעמא דביש דלא מיקרי קבוע זמן עד יו"ט האחרון אבל ביו"ט האחרון מודה בי"ש וצ"ע:

וכ"כ בצל"ח לעיל י"ב ותימא דלא מייתי ראיה מכאן:

וכן בדין נ' דאהא דס"ל נו"נ קריבין ביו"ט קאי דנהי דבלא"ה לא שייך כירת רבך סתומה כיון דמייתי קרבנות שקבוע להם זמן מ"מ אין שלחן רבך מלא כמו שלחנך:

אמר ר"ה י"ל דר"ה לתרוצו לדעולא קאי דשביק לטעמא דברייי' ונקט משום דכ' חג דאי מטעמא דברייי' א"כ אין לנו קרא לנו"נ שאין קרבין ביו"ט שהרי לכם קאי ולא לנכרי אבל לטעמא דעולא אתא שפיר דבעי קבעי להם זמן:

תוס' בד"ה אמר עולא וי"ל וכ' ויל"ד א"כ הו ק' ל"ל וחגותם חג י"נ דלכאורה אדרבא אף דכתב חג דרשי בי"ה לה' כל דלה' וצ"ל דה"ק תוס' דד' בי"ש משו' דכ' תרי קראי חג ולכם הוא דלא דרשי לה' כל לה':

באו"ד מכל מקום קשיא ע' רש"י ונ' ד' תוס' דבאמת בי"ה לעצמיי' לא בעי הך דרשא ולקמן לבי"ש דלית להו מתוך הוא דמק' דמ"מ הרי כל לה' אבל עולא דקאמר דבהא פליגי בי"ש ובי"ה הוא דק' להו לבי"ה ל"ל קרא וכ"ת א"כ למסקנא לבי"ה קרא ל"ל גם זה ניחא בתי' התוס':

תוס' ד"ה נדרים ונדבות וה"ר שמואל מפ' נ' דק' לי' אפי' רש"י דא"כ לאבא שאול האי חג מאי עביד לי' בשלמא לת"ק ילפי' דבעי קבוע להם זמן א"נ ק' לי' קו' תוס' בסמוך הא בי"ה נמי דרשי ולא לגבוה:

באו"ד מדלא מוקי לה דברי' תמוהי' הם הרי מדקאמר הש"ס דר"ש בן הסגן כאבא שאול מוכח דלא בא שאול נו"נ קרבין ביו"ט דאל"כ אדרבא כת"ק הו"ל לאוקמא ונ' משום דרצי לסיי' לכך נ' כפי' ראשון ודלמא נימא דבעולות נו"נ גם אבא שאול מודה ובשלמים הוא דפליגי לזה כ' דא"כ גם אבא שאול דרש לכם ולא לגבוה דהייני בעולות:

תוס' ד"ה השוחט עולת נדבה ותימא ולמ"ש לעיל דביו"ט האחרון מודה בי"ש נקט עולת נדבה משום יו"ט האחרון:

והנה מסוגי' זאת צע"ג על הרמב' שמחלק פ"א מה' יו"ט לענין מתוך בין היצאה והבערה לשאר מלאכות א"כ מהיכי פשיטא לי' לר"י בר אבדימי דאין חילוק בין שחיטה להוצאה ונ' בנבאר מאין עלה ע"ד הרמב' לחלק בזה וגם בפי' המשנה כאן ביאר כן ונ' דק' לי' להרמב' אי בכל מלאכת או"נ אמרי' לבי"ה מתוך א"כ הואיל ל"ל והנה לדעת תוס' דלענין מתוך בעי' צורך קצת לא קשי' מידי דבאמת היינו ענין הואיל דע"י הואיל הוה בכל מלאכות או"נ צורך קצת אבל:

כבר ביאר הרב המגיד דד' הרמב' כד' רש"י דלא בעי צורך קצת וק' הואיל ל"ל הא מדארי' אמרי' מתוך ומדרב' גם הואיל לא מהני אלא מיו"ט לשבת ע"י עי"ת ולזה מ' להרמב' דאנן לדידן לית לן מתוך כ"א לענין הוצאה והבערה ולשאר מלאכות אמר הואיל והואיל ע"כ אמרי' מדמהני עי"ת מאחרי דכ' והכינו וא"כ צרכי שבת אין נעשין ביו"ט ואמנם מ"ד צרכי שבת נעשין ביו"ט אין צריך הואיל כלל וא"כ ר"י בר אבדימי וכן ר"י לקמן דקאמר הבערה ובישול אינה משנה אי' להי דצרכי שבת נעשין כיו"ט ור"י דמוקי טעמא דביצה משום משקין שזבי ודאי לית לי' הכנה דרבה דאי ביצה מטעם הכנה אסור ל"ל משקין שזבו ושפיר לא מחלקי במתוך בין מלאכת או"נ למלאכת או"נ וסברתם פשיט דבתורה כ' בפי' לא יעשה מלאכה אך אשר יאכל לכל נפש ובפ' אמור כתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו ש"מ דמלאכת א"נ לאו מלאכת עבודה היא והיינו ענין מתוך דקאמרי בי"ה דכיון דלצורך שרי שוב לא מקרי מלאכת עבודה ואמנם לדידן אמרי' כל מלאכת עבודה אתי למעוטי הוצאה דמלאכה גרועה הוא וכן הבערה דכ' בה בהדיא ביום השבת ותו לא:

באו"ד דמהיכי ת"ל מלכם ולא לגבוה וכ"כ תוס' לקמן כ"ו ע"ב ד"ה ולא לנכרי' ולית להו תוס' סברת רש"י דנו"נ מחג ילפי' דבעי' קבוע להם זמן וצ"ע א"כ מאי קאמרי בי"ש לבי"ה והלא כבר נאמר לכם הלא ידעי' דאצטריך לנו"נ ובי"ה אמאי לא אהדרי לבי"ש הכי ונ' ד' תוס' דהא דאצטריך קרא לנו"ל דלא היינו דס"ד דמותר משום מתוך וכמ"ש תוס' בדיבר הסמוך דמקרי צורך קצת אמנם ה"ד לבי"ה דאית להו מתוך ואמנם בי"ש דלית להו מתוך לדדהו לא אצטריך קרא לו"נ כלל ומיית' ראי' לנפשיי' דע"כ לא דרשי כל לה' דהרי כ' לכם ולא לגבוה וע"כ אעולת ראיה אצטריך ולא לנו"נ וכמ"ש ולטעמיא אהדרי להו בי"ה נהי דלית להו מתוך ולא אצטריך קרא לנו"נ אבל לנכרי' וכלבי' אכתי אצטריך ואמנם כלבים ודאי בעי קרא משום דכ' לכל נפש כדאמר ר"י הגלילי דברייתי' אבל נכרי' אגב גררה נקטי' ובאמת בנכרי משום דאמרי' מתוך ואצטריך קרא לנכרי שברשתו ועליו לזונו דהוה שפיר צורך קצת:

והנה רש"י פי' דהאי לה' דנקט הש"ס היינו חג לה' ולכם הייני לבדו יעשה לכם אבל הרמב' בפי' המשנה על הא מתני' אבל לא עולת מפ' לכם היינו עצרת יהי' לכם ולה' הייני עצרת לה' ובחבורו פ"א מהיו"ט גבי לכם ולא לנכרים מפ' כרש"י הוא לבדו יעשה לכם וכן בפח מתו"מ גבי שתי הלחם איני דוחה יו"ט כ' ג"כ כרש"י מהוא לבדו יעשה לכם וכן מסתבר דהנהו קראי עצרת לה' ועצרת לכם אפלגי בהו ר"א ור"י או כולו לה' או חציו לה':

ונ' לבאר מה דמק' להרמב' בפ' המשנה לפ' דלא כרש"י דלכאורה ק' מאי מק' בי"ש לבי"ה מלכם אטו בי"ש לית להו לכם ולא לנכר' אלא ש"מ דבי"ש ילפי' להא ממה דכ' יעשה לכם בפ' בא ולא לנכרים וק' להו מעצרת תהיה לכם אלא ש"מ ולא לגבוה ואמנם בי"ה מפקי להאי קרא דפ' בא אמוגמר דבעי' שוה לכל נפש כדאמרי' כתובות ז' ע"א ואצטריך להו עצרת תהיה לכם ולא לנכרים וק' א"כ נו"נ דאין קריבין מנ"ל וצ"ל כמ"ש רש"י דדרשי' מה חגיגה הקבוע לו זמן אף כל הקבוע לו זמן לאפוקי נו"נ והיינו דאמר ר"ה לבתר דמייתי הש"ס לדאבא שאול דס"ל לבי"ה נו"נ קרובין ביו"ט וא"כ לא ילפי' מחגיגה מסתברא לכאורה דלת"ק דאסר נו"נ היינו מדרבנן וקשה הרי שתי הלחם דחובת היום וליכא למגזר ולמה לא ידחי יו"ט אע"כ מדאוריי' אב מחגיגה ליכא למילף דשתי הלחם הרי דומה לחגיגה וע"כ מלכם דפ' בא וכ"ת הא אצטריך למוגמר הוה סגי דלכתוב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה ואכתי לכם ל"ל ש"מ לכם ולא לגבוה היכא דאפשר מעיו"ט והנה בפ' המשנה נקט הרמב' לדעולא ולבריית' ומפ' לה כפשיטא אעצרת ולמסקנא ע"כ צ"ל כדפריש ולכם דעצרת לר"א ור"י:

דרוש והספד על הגאון יואל רעכניץ

דרוש והספד על הגאון מו"ה יואל רעכניץ אב"ד בקהל פאקש ועל גיסי הגאון מו"ה ישעי' בייערן אב"ד בקהל פאטאק ועל הרב מו"ה מהר"ם טרעביטש בפעסט ז' א"ר תצוה תרמ"ו:

בתנחומא רפ"ז ילמדנו רבינו קטן לכמה נימול וק' וכי לא אמר הש"י לאברהם ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר וחזר ושנאו בפ' שמיני ימ' בשר ערלתו כך שנו רבותינו קטן נימול לשמנה מ' טעם כשם שנימול יצחק אבינו ועדן ק' מ"ט ארשב"י בא וראה שאין חביב לאדם יותר מבנו והוא מל אותי למה אר"נ בר שמואל כדי לעשות רצון בוראו הוא רואה בנו שופך דם ממילתו ומקבל עליו בשמחה, א"ר חנינא ולא עוד אלא שהוא מוציא

הוצאות ועושה אותו היום של שמחה מה שלא נצטווה הוא שהכ' אומר ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהלתיך:

ויל"ד מה ענין האי מאמר לפ' ואתה תצוה:

ארז"ל בפ' ראד"מ תני' רשב"ג אומר כל מצוה שקבלו ישראל עליהם בשמחה עדיין עושין אותה בשמחה ואיזו זו מילה שכ' שש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב פי' רש"י אמרתיך אמירה יחידות ונ' לבאר דאנו אומרי' אחר קדושא דסדרא ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן הטועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו וצריך ביאור ואמנם הענין אמרה תוה"ק בפ' התוכחה תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל ויל"ד א"כ עניי ישראל שבאותו הדור אמאי לקו, ואמנם הפי' ע"ד אחר תקנו לנו רז"ל בברכת ק"ש ערבית ונשמח בדברי תורתיך ובמצותיך לעולם ועד כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, הענין אחרי כי החכם מכל אדם והעשיר שנ' עליו ויתן את הכסף כאבנים אמר כי מה הוה לאדם בכל עמלו וברעיון לבו שהוא עמל תחת השמש כי כל ימיו כעס ומכאיבים וא"כ אדם זה למה נברא אמנם לתכלית זה התחיל החכם ספרו מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש וד' רז"ל תחת השמש אין לו יתרון הא למעלה מן השמש ע"י מצות ומע"ט יש לו יתרון ובדברים האלה חתם ספרו סוף דבר אחרי הראיתיך כי חיי העוה"ז המה כעס ומכאובי' הכל נשמע את אלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האד' לתכלית זה נברא והעוה"ז פרוזדו' בפני העוה"ב התקן עצמך בפרוזדור כדי שתיכנס לטרקלין ומעתה האדם המבין כדי לתכלית זה נוצר למען ייטב לך לעול' שכלו טוב שאין בו כעס ומכאובים הוא אשר ישמח בתורה ובמצות כי זה חלקו מכל עמלו וז"ש ונשמח בדברי תורתיך ובמצותיך לעולם ועד כי הם חיינו ולא הנאת העוה"ז ואורך ימינו למען יאריכון ימיך לעולם שכלו ארוך ואמנם הכסיל אשר בחושך הולך ולא יבין תכליתו והוא בעוה"ז כשור לעול וכחמור למשא עליו הכ' אומר ואדם ביקר בל יבין נמשל כבהמות נדמו האיש הזה כל ד"ת עליו למשא ולכל מצוה שהוא עושה עמל הוא עושה ולבסוף יפרוק עול תורה מעל צווארו וז"ש תחת אשר לא עבדת את ה' אלקוך בשמחה ובטוב לבב מרב כל ר"ל כל המצות היו רב עליך וכמשא יכבדו ממך ואדרבה העני והאביון אשר חייו בעוה"ז אינם חיים עליו לשמוח הרבה במצות ומע"ט וכמ"ש דהע"ה לולי תורתיך שעשעי אז אבדתי בעניי והנה בדחיי שאר או"ה הכל מלא מאמונת העוה"ב ואמנם תוה"ק ממכה על בינתינו שנבין כי אין תכלית שמירת שבת ועתיית סוכה ואכילת מצה וכיו"ב להשיג ע"י עוה"ז כ"א עוה"ב וזה שאנו אומרים ברוך אלקינו שבראנו לא לאכול ולשתות בעול' הזה כ"א לכבודו והבדילנו

מן התועים ובמה ע"י שנתן לנו רק תורת אמת ולא האריך בה בשכר הנצחי כ"א וחיי עולם החיים ארוכים נטע בתוכינו כי אנו מרגישי' ע"י כי יש לנו טובה צפונה והנה כל יותר שהמצוה קשה עלינו נדע כי שכרה מרובה כמ' רז"ל לפום צערא אגרא ואחרי כי המילה היא הקשה שבכל המצות אנו קובעים אותו ליום שמחה להראות שמחתינו בעבודתינו לו ית' מצוה שקבעו עלי' רק מילה בלבד וז"ש דהע"ה לא די שאיננו עצב על שפיכת דם בנו אדרבה שש אנכי על אמרתוך כמוצא שלל רב ומעתה אם גם אמרה תורה ביום השמיני ימול ובן שמונת ימים י"ל דהתורה נתנה זמן זה להאב לבל יאחר אבל אם האב משתוקק לקיים מצוה זאת מקודם ע"ד זריזין מקדימין י"ל יישר כוחו וע"ז מק' המדרש קטן לכמה ימים נימול כלומר רשאי האב למולו קודם ח' ומתרץ לא כ"א דווקא לח' ומייתי ראי' דאברה' שהי' זריז ביותר כ' וימל אברה' את יצחק בנו בן שמונת ימים ואמר הטע' כאשר ציה אותו אלקים כי כן נצטווה מפי הגבורה שלא ימל קודם ח':
והנה אמר הכ' ואתה תצוה ויקחו שמן זית זך כתית למאור אמר אף כי הדרך לטחון הזתים ברחים אבל אז ידבקו בהם ויכבה הנר טרם זמנו ולזה בעי' כתית וככ' יהי' כל המצות לא מן הבא בידו כ"א אחר היגיעה והחפוש להראות כי עבודתינו ליוצרינו היא מאהבה וזה יגרום להעלות נד תמיד שלא תכבה אור תוה"ק לעולם:
סיומא ירושלמי ספ"ז דברכות כד דמך ר' סימון בר זבידא עאל ר' אילא ואפטר עילוי ארבעה דברים תשמישו של עולם וכולן אם אבדו יש להן חליפין כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזיקו ברזל מעפר יוקח ואבן יצוק נחושה אילו אם אבדו יש להן חליפין תבל ת"ח שמת מי מביא לנו תמורתו והחכמה מאין תמצא ואיזה מקים בינה:
נ' דהנה לטובת אנשי העולם ברא הש"י דדברים הנזכרים זהב תכליתו למען בנקל יעשו אנשי העולם מקח וממכר מסוף העולם ועד סופו והכל בנקל ע"י זהב שערכו יקר בכל העולם ואמנם משא ומתן במקום דיו בכסף אשר כמו כן ערכו יקר ולא כמו הזהב והנחושת להביא טרף לבית דבר יום ביומו והברזל לעניים המבקשים לחם יעשו בו פעלתם ואמנם אם יאבד מן העשיר בעל הזהב זהבו יוכל להתפרנס במקום קרוב בכסף ואם יאבד מבעל הכסף כספו יביא טרף דבר יום ביומו לביתו בנחשת ואם גם:
נחשת לא יהי' לו יקח לו כלי הברזל ויעשה בו מלאכת יומו וזה הענין יש להם תמורה שאמר ר' אילא והנה כ"ז לתועלת הגוף אמנם לתועלת האמתי שיחי' אדם נפשו לנצח נצחים ברא הש"י החכמים המאירי' לעולם כשמש כמו שדרשו רז"ל על וזרח השמש ובא השמש עד שלא שקעה שמשו של משה זרחה שמשו של יהושע ואמנם החכמים האלה נקרא להם בכתבי קדש ג' שמות דבורה אמרה ואוהביו כצאת השמש בגבורתיו,

דניאל אמר והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ואמר עוד ומצדיקו הרבים כככבים לעולם ועד והענין הצדיקים הדבקים בה' ואהבתו וכל מעשיו רק לפרסם כחו וגבורתו של שמו הגדול בעולם המה יעמדו בכח ויגזרו כיהושע שאמר שמש בגבעון דום, וכאלי' זכור לטוב שאמר אם יהי' טל ומטר כ"א לפי דברי וכחוני המעגל שאמר לא כך שאלתי ורחב"ד שאמר יאמר לחומץ וידליק וכאלה אין מספר ולזה אמרה דבורה ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ואמנם דניאל כיון על כת אחרת ה"ה הלל הזקן שאמר אם ראית דור שהתורה חביבה עליו פזר ואם לאו כנס וע"ז אמר והמשכילים אם יפעלו בתורתם יזהירו כזהר הרקיע אם העולם צלול וראוי לקבל אור החמה אזי יזהירו, ואם העולם תשוך תקדרות השכל אזי גם המה יכניסו אורם, ואמנם מצדיקי הרבים המה בעלי החשבון החושבים על נפשותם אחרי כי חיי האדם תהו וכשאני לעצמו מה אני לא ישגיחו במעמד אנשי העול' כי אם יעטו על השלל וישגיחו ככל אשר לאל ידם על תשב"ר וככל אשר יוכלו להצדיק נפש ישראלי ישתדלו בזה וז"ש ומצדיקי הרבים המה כככבים שלא ישגיחו ויאירו גם באישון לילה, ואמנם אמרו רז"ל תמה אני אם יש בדור מי שמקבל תוכחה והסבה כי החולה שלא ירגיש חליו יקוץ ברפואות הרופא ואמר שהע"ה אזן שומעות תוכחת חיים המה הדברים אשר לב האדם ישיב לעמתו בן אדם מה תכליתך בעוה"ז אזי בין חכמים תלין, וארז"ל דעה קנית מה חסרת דעה חסרת מה קנית, הכוונה במלת דעה דעת את ה' כמ"ש דהע"ה לשלמה בני דע את אלקי אביך, ודעה זאת מביאה האדם להתבונן אם כגמול מאת ה' עליו ישיב לו ועי"ז בא להשכל שישכיל להטיב דרכיו וע"ז אנו מתפללי' חננו מאתך דעה הדעת אותך ומזה נבוא לבינה ומבינה להשכל וארז"ל במס' אבות אם אין דעת אין בינה ואמנם אם אין בינה אין תועלת בדעת, וז"ש כי הת"ח תשמישו של עולם כשם שהזהב והכסף והנחשת תשמישו אבל אלו יש להם תמורה וכמו שאמרנו, אבל ת"ח שהם ג"כ תשמישו של עולם יש כשמש ויש כזהב הרקיע ויש כככבים אבל בזמן שנפטרין מן העולם אין להם תמורה ומדוע והחכמה מאין תמצא והטעם ואיזה מקום בינה איה האנשים המתבוננים בתכליתם שילכו אצל חכם להורות להם הדרך ועי"ז והמשכילים וזהירו כזהר הרקיע, ודור שאין התורה חביבה עליו כנס עד ירחם ה' את יעקב ומאיר עיני ישראל בתורתו בב"א:

בע"ה מילי דהספידא על ההוא סבא ה' ליפמן גראס בן פ"ה עש"ק כ"ח א"ר תרמ"ו:

סוף פקודי ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו, הענין ור"ס ויקרא דבר אל ב"י כ' רש"י דברים כבושים בשבילכם הוא נדבר עמי יל"פ דאף שבהר סיני כ' ויקרא אל משה ביום השבוע מתוך הענן מ"מ כששרתה שכינה על המשכן לא הי' כח ברוח

משה לבוא בתוך הענן עד שקרא אליו ה' וביאר זה הכ' ע"ד שכ' הרמב' בח' פרקים על מה שארז"ל כל הנביאים נתנבאו באספקלריא שאינה מאירה ומרע"ה באספקלריא המאורה, וביאר הרמב"ם ענין האספקלריא המה מדות פחיתיות הבאים מהגוף שהי' גם בנביאים אלא שבשאר נביאי' נקראו חסרונות אלו אספקלריא שאינה מאירה ובמרע"ה אספקלריא המאירה דעכ"פ אספקלריא עדן הוה וז"ש ולא יכול משה לבוא מעצמו אל אהל מועד כי שכן עליו ר"ל על משה הענן המפסיק ואמנם בעת הגיע הזמן שיצווה מרע"ה לצור ישראל המצות שניתנו באהל מועד קרא אליו ה' וא"ל אמור לישראל אני מעצמי איני במדרגה לבא אל מועד, ואמנם בשבילכם נדבר עמי ואם הייתם עוד במדרגה יותר טובה לא הייתם צריכים לי:

בגמ' ברכות א"ל לר"י איכא סבי בבבל תמה אמר על האדמה כ' כיון דא"ל דקמקדמי ומחשכי לבי כנשתא אמר היינו דאהני להו אמר דהע"ה אתהלך לפני ה' בארצות החיים ויל"ד מה זה ל' אתהלך אהלך הול"ל ונ' דהחילוק בין א"י לחו"ל, א"י עצמה מביאה ליושב בה קדושה לרוה"ק כמ"ש רז"ל במ' סוטה תני' משמי' דר"מ הדר בא"י ואוכל חולין בטהרה ומדבר בלה"ק מובטח שתשרה עליו רוה"ק, ובחו"ל ל"ש חולין בטהרה ולא סגי דלא לדבר כ"א בלה"ק ומה"ט אמר דהע"ה כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמור לך עבוד אלהים אחרים כלומר הישיבה בחו"ל מונע רוה"ק ממנו ומי יודע עד היכן הדברי' מגיעי' וז"ש אתהלך מעצמי כדרך ההתפעל לפני ה' בארצות החיים בא"י והנה אמר הכ' הן בקדושיו לא יאמין ויודע בעל התאנה: אימתי הגיע זמן ללקט תאינתו אשר ע"כ סבי לא שכיחי כולו האי, משא"כ בא"י אין דאגה מדבר וכמ"ש הכ' למען ירבו ימיכם על האדמה ואמנם האיש אשר בקומו בבקר דרכו הראשין לבית ה' ויתפלל שם על מזונותיו שיהי' בהיתר ולא באיסור ולעת ערב כשניציל באותו יום ממכשיל במו"מ יתן שבח והודיה על אשר לא עזבוהו איש כזה גם בחו"ל אין דאגה ממנו והיינו דקאמר ר"י היינו דאהני להו:

להקמת מצבת ה' אברה' ברוין מילדי שוראן חושב קיהר יום ה' וישלח תרום:

ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שהו בן אוני ואביו קרא לו בנימין ע, רש"י ורמב"ן ותמת רחל ואקבר' בדרך אפרת היא בית לחם ויצב יעקב מצבה על קבורתה היא מצבת קבורת רחל עד היום כ, ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן יכו פ' הרמב"ן כ"ז שלא ילדה רחל לא ביקש יעקב שישלחוהו לבן כי יאמר מה יעשה בביתך עם אשתך העקרה אבל באשר ילדה אמר שלחינו והיה די שיאמר כאשר ילדה רחל את יוסף ל"ל ולזה פי' רשי" דע"י שנולד יוסף לא ייירא יעקב עוד מפני רש"י ע"ד שנ'

והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה[הנה יעקב איש תם היתה מדתו להתהלך לפניו בתומו והרשע ילך לדרכו והיה צופה ומביט] וע"י יוסף ובית עשיו לקש וק' שוב דהו"ל למימר ויהי כאשר נולד יוסף ילדה רחל ל"ל ונבאר תחלה הכונה בית יעקב אש ובית יוסף להבה הנה יעקב איש האמת היתה מדתו להתהלך לפניו בתומו והרשע ילך לדרכו והיה צופה ומביט עשרים שנה כל מעשי לבן ואמנם יוסף לא כן היתה מדתו כ"א ככל מה שרואה באחיו ולא יישר בעיניו היה מאיא לאביו והנה מדת יעקב נמשל לאש בלא להבה שלא יזיק לאחרי' ומדת יוסף הוה לבדה כדי, לאכול בלהבה עשיו לקש ואמנם מאין בא יוסף למדה זאת הוא מאמו שלקחה את התרפים להפריש אבי' מע"ז וזה ענין מאמר שהביא רש"י ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ידע יעקב כי ע"י מדת רחל יזכה יוסף למדתו שהיא להבה ולא נתיירא שוב מעשי' והנה גם בני לאה הודו כי רחל עקרת הבית כי ממנה נתפשטה הלהכה בכל בית ישראל ולזה אמרו במגילת רות כרחל וכלאה אשר בני שתיהם את בית ישראל והנה בלאה כתי' ותצא דינה בת לאה כי היתה אמה רכה בטבע ולא מנעה את כתה מלראות בבנות הארץ ואירע מה שאירע וזה שרמז הכ' ותקבר בדרך אפרת היא ר"ל בית לחם כי ממנה יצא לחם לכל ישראל והנה עיקר צערה של רחל במיתתה היה שלא תוכל לגדל בנה זה כמו שגדלה ליוסף וע"ז קראתו בן אוני ואמנם יעקב אמר אחרי שלקח הש"י לילד הזה אמו ב"ס נתן בו נשמה קדושה שלא יצטרך להדרכת אמו והנה אמר קהלת לב חכם לימינו וע"ז קרא לו אבי' בנימן ר"ל בן ימן ההולך בדרך ימין וכן היה בנימן פה ואינו מדבר והיה אחד מהנכנסים חיים לג"ע ולמען יודע בעתיד עם מי הדין אם עם רחל שדאגה שלא יהי' בנה כיוסף יען מתה או כיעקב שקרא לו בן ימן ויצב יעקב מצבה על קבורתה הוא מצבת קבורת רחל עד היום שנידע צדקתה ונבואת יעקב אודות בנה:

הק' בתוס' על מ"ש רז"ל פ"ב בשבת כשמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה וה' אמרי' בעלמא אין תחלת דינו של אדם אל' על ד"ת שנ' פוטר מים ראשית מדון ונ' דתנן באבות אם אין תורה אין דרך ארץ אם אין דרך ארץ אין תורה הכוונה דהמדה הראשונה בדרך ארץ הוא מדת מודה בטובה ואשר יש בו מדה זאת יבא מעצמו להודות לבוראי ית' על כל תגמוליה' עלי' ואמנם הדרך להודאה זאת הוא התורה מה הוא שואל מעמך והיינה אם אין תורה אין דרך ארץ הלא בלי תורה לא ישלים נשיו לה' ואמנם מי שאין בו דרך ארץ ולא יגמול לאיש חסדו ממילי' לא יבא לתורה ולזה שואלין תחילה היה לך דרך ארץ בין אדם לחבירו ואם יאמר לאו אם אין

דרך ארץ אין תורה ואם יאמר אין אזי שואלין אותו קבעת עתים לתורה ואמנם גם שאלה ראשונה על ד"ת היה:

בע"ה מילי דהספידא על מות הזקן ה' פייש רייז זקן בן פ"ו שנים עש"ק במדבר כ"ג אייר תרום שוראן יע"א:

שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהי' ברבות פ' במדבר שתולים בבית ה' אלו תנוקות של בית רבן בבאי הנה סוף שנת תר"ט לא מצאתי מלמד לבני עניי' העשירים היה להם מורים לילדיהם לא זולת והתקנתי בסיומת הזקן הזה חברת ת"ת ושכרתי שני מלמדי' לבני עניים ומהם יצאו ת"ל כמה תלמידים משכילים וזה עמד עד שנת תרי"ג שנתיסד בית חוניך הנערים לעשירים ולעניים וכ"ז תחת פקידת הזקן הנ"ל ונתקיים בו עוד ינובון בשיבה דשני' ורעננים יהי' והיה שכרו שכר מצוה שכתב לו ס"ת אשר הוא לתפארת בקהלתינו והניחו אחרי' ברכה ועי' רש"י קהלת ע"פ אוהב כסף:

שפ' אוהב מצות מל' נכספה נפשי לא ישבע מצות ומי אוהב בהמון לא תבואה גם זה הבל אפי' עשה אדם כמה מצות ולא עשה מצוה הקבועה לדורות כגון ס"ת מה הנאה יש לי והענין כי בימי חיי האדם חצי' זכאי וחצי' חייב ואם הניח מצוה אחרי' לעת שלא יחטא המצוה הזאת תכריעיהו לזכות ומה גם בזמנינו אשר בעו"ה בתי מדרשות שוממים אין לנו שויר לקבוע לדורות רק המצוה הזאת:

כי כל ימינו פנו בעברתיך ע"ד שאמר שהע"ה כל ימי' כעס ומכאובי' כלונו שנינו כמו הגה אותן השנים שהם שנינו לרצון הם לנו כמו הגה כמו הגיון אשר לא יצא לפועל ע"ד שאמרו ברבות פ' אחרי אמרתי להוללי ל' אל תהולו אמר להם הקב"ה אברהם לא שמח בעולמו ואתם מבקשים לשמוח וע"ז סיים ימי שנותינו בהם אף שכלו בעברתיך כי כאשר ייסר איש את בני ה' מוסר' ובכל זאת ביסורי' אלו ימי שנותינו שבעים שנה ואם בגבורות שאני מתגברים על יצרינו נחיה שמונים אבל ורהבם אם מבקש האדם אחרי רהב זה מבוא לידי עמל ואין ועי"ז כי גז הגוזז החיים חוש קודם זמנו ונעופה יל"פ י"ל עוף ומל' עייף במשלי יעשה לי כנפים ועוף השמים ואמר למנות ימינו כן הודע מה שהודעתיך למנות ימינו עד"ז כי זה מביא לבב חכמה ויה"ר שיתקיים בנו כי אורך ימים ושנות חיים ושלים יוסיפו לך א"ס: בע"ה דרוש ט"ז אב פ' ואתחנן תרום ובו הספד על הגאון מו"ה חיים הרש מאנהיימער אב"ד באנגיואר זצ"ל והמאה"ג מו"ה שלמה ג"פ ראב"ד באונגוואר והמאוה"ג מו"ה פינחס שטיין אב"ד דטורוק מיקלאש:

ברבות ס"פ זאת הלכה אדם מישראל שהיה עומד ומתפלל מהו שיהי' מותר לו להתפלל בקול גדול כך שנו חכמים היה עומד ומתפלל יכול ישמוע קולו כבר פרשה חנה וחנה הוא מדברת על לבה יכול יהי' מתפלל שלשתן כאחת כבר פ' בדניאל וזמנין תלתא ביומא הוה ברך על ברכוהו ומצלא יכול יהא מתפלל בכל שעה שירצה כבר פ' דוד ערב ובקר וצהרים אשירה ואהמה וישמע קולי יכול יהא תובע צרכי' ויוצא לו כבר פ' שלמה לשמוע אל הרנה ואל התפילה רנה זה קילוסו של מקום ותפלה לצרכי' של אדם:

טרם נבא לבאר בע"ה ד' המדרש עלינו לקונן על האבידה שאבדנו ביום י"ז בתמוז העבר הוא היום שנשתברו בו הליחות הוא היום ששרף אפוסטמוס התורה והיום הזה ההפך עלינו לקחת מעל ראשוני מאיר עיני חכמים בהלכה הגאון אמיתי רכב ישראל ופרשי' מו"ה חיים צבי מאנהיומער אב"ד באונגוואר במיתת הגאון הזה נתקיים בנו נבואת ישעיה ע"ה כי הנה האדון ה' צבאות מסיר מירושלים ומיהודה כל משען ומשענה כל משען לחם ומשען מים הכוונה בירושלים כמ"ש רש"י בשיר השירים כונוי ליראים ושלימים וביהודה שער עם בני ישראל והכוונה בלחם כמשמעו כי כל העולם ניזון בשביל חנינא בני וצדיק יסוד עולם ומשען מים הוא התורה שנמשלה למים שנ' הוי כל צמא ר"ל בני האדם אשר יצרם בוער בקרבם בראתי יצה"ר בראתו תבלין תורה והמשען הוא מה שהאדם נשען עליו וזו הלחם כי אם אין קמח אין תורה ומשענה מה שהמשען נשען עליו וזו משען מים והנה המשען מים הוא אשר אבד לירושלים ליראים ושלמים כי מ' יפרק היות ומי יתרץ שברים אם המאיר עיני חכמים בהלכה לקח מאתנו וליהודה אבד המשען לחם כי ע"י העמלים בתורה הבטיח לנו הכ' ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה: תנן במ' אבות ר"ש אומר אל תעש תפלתך קבע כי אם רחמים ותחנונים לפני המקום שנ' כי חנון ורחום הוא ורב חסד ונחם על הרעה כוונת התנא למול המחקרים האומרים כי התפלה עצמה אינה פועלת שישתנה הש"י מרצון לרצון כ"א תכלית התפלה שיתן המתפלל הודאתי כי הוא מאמין כי ביד ה' החכמה והתבונה והבריאות והפרנסה וכמו שאמר דוד והעושר והכבוד מלפניך ואתה משל בכל ובידך לגדל ולחזק לכל זהו תכלית התפלה ל"ד כת מן המחקרים ואם התפלה רק לזה ניתקנה יוכל האדם לסדר תפלתו כדרך שקירא בתורה ולא שיבקש רחמים ורצון אחרי כי זה מן הנמנע ועל הכת הזאת הואל ר"ש באר כי לא כן כ"א אל תעש תפלתך קבע לאמור כי כשם שאנו מחויבים לקרוא ק"ש שחרית וערבית כך עלנו לסדר תפלתינו לא זולת כי לא כן הדבר כ"א רחמים ותחנונים לפני המקום ואל יקש עליך משינוי מרצון אל רצון שהרי הקב"ה כ' בעצמו ונחם על הרעה ואמנם תוכן הענין הוא כך אמרה תוה"ק פן תואכל

ושבעת ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך ואמרת בלבבך כחו ר"ל כח שכלי שאני חרוץ במו"מ ועוצם ידי זריזות במלאכתו עשה לי חי' וזכרת מי הוא הנותן לך הכח השכלי שוב החונן לאדם דעת א"כ שוב עליך לכל תשכח את ה' והנה מחשבה הרעה הזאת אשר הוא הכפירה בהשגחת הבור' ב"ה וכפיית הטובה:

הוא המעלה אף כלפי מעלה אשר עי"ז לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר ולתכלית זה ניתקנה התפלה וראשיתה אנו מאמין באמונה שלימה כי אתה חונן לאדם דעת ואמנם יש כת אחרת האומרים בצדקתו וביושר לבבי עשה ה' לי חיל וגם זה הוא שנוי לפני המקום ב"ה כמ"ש וידעת כי לא בצדקתך וביושר לבבך אתה בא לרשת כי עם קשה עורף אתה ומול הכת הזאת אני מקדימין ידענו ה' רשעני ואנו מבקשים מלפניך השיבינו אבינו לתורתיך ומסיימים הרוצה בתשובה וסלח לנו וכל ואח"ז נציע צרכינו כי כשם שהתפללנו על חנינות הבעת בי הוא הכח לעשות חיל כך אני מתפללים רפאינו שנהיה בריאי' ויהיה לנו עוצם יד לעשות חיל ואחר זה אנו מתפללים על הפרנסה ברך עלינו את השנה הזאת נמצא דאין כאן שינוי מרצון אל רצון כי הרצון שהיה חסר מטרם ויתפללנו היה מצדינו ע"ד שלא כוני למטת האמת ולא הייני כדאי שתרד לנו השפע ועכשיו שהאירו עינינו והגעני אל האמת אין כאן מונע שימנע השפע מאתנו ומעתה העושה תפלתו קבע וגומר בדעתו כי התפילה לא תציליהו מצרה ותכלית התפילה שבחו של מקום הרי הוא מתפלל בקול רם ובאה חנה ופרשה וחנה מדברת על לבה רחמים ותחנונים וגלל כן וקלה לא ישמע וכן הוא העושה תפלתו קבע לספר שבחו של מקום נמצא דהשלש תפלות ביום המה ע"ד ה"ג קדושות ודי' אם יאמרם בב"א משא"כ אם התפלה רחמים אין מן הדרך לבקש רחמים ג"פ בזה אחר זה שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן ואמנם הזמן הקבוע לתפלה ערב ובקר וצהרים ענין אחר בגו כי כתות בני אדם נחלקות בענין השפע לג' כתות הכת האחת המה קשי יום ומבוקר לערב יוכתו להשיג להם מחיה והכת השניי' הוא אחרי שעמדה בצרה זמן זמנים החל אור ישועתם לצמוח והכת הג' המה אשר שפעת טובתם עד למרבה וה"ג כתות האלו המה נרמזים בג' זמני תפלה הערב מרמז על הכת אשר העולם חשך בעדם והבקר אותן שמתחילי' לצאת מצרה לרוחה והצהרים המה אשר שמש צדקה זורחת להם והג' זמנים מרמזי' כי כל הג' כתות ישאו ידם בתפלה לה' אלו בתפלת רחמים ואלו ברון והודיה ואמנם אחרי שנתברר לנו כי תכלית התפלה רחמים ותחנונים נאמר כי ישאל אדם צרכיו וילך לו לזה פירש שלמה לשמוע אל הרנה לספר תחילה בפסיקה דזמרה ובג ברכות

ראשונות שבחו של מקום ואח"כ אל התפלה וכן מצאנו כתפלתי של משה שאמר תחילה אתה החילתי שבחו של מקום ואח"כ תפלתו אעברה נא ואראה:

סיומא גמ' ר"ה פ"א תניא א"ר שמעון ד' דברים הוה ר"ע דורש צום הרביעי זה ט' תמוז שבו הבקעה העיר צום החמי' זה ט' באב שבו נשרף בית אלקינו צום השביעי זה ג' בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ללמדך ששקילה מיתת צדיקים כשריפת בית אלקינו צום העשרי זה י' טבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים ובמ' איכה מצינו שסילוקן של צדיקים קשה לפני הקב"ה יותר מק' תוכחות חסר שתים שכ' בהם והפלה ה' את מכותך ובחורבן ביה"מ שכ' ותרד פלאים אבל בסילקן של צדיקים כנני יוסף להפלי' את העם הזה הפלא ופלא וכ"כ למה ואבדה חכמת חכמי' ובינת נבוניו תסתר:

ונ' לבאר דהנה עיקר אבילות על חרבן ביה"מ מבואר בס' קינות נפלה עטרת ראשוני אוי נא לנו כי חטאנו הכוונה כ"ז שביה"מ היה קיים אדם חוטא ונכנס לביה"מ ומבי' קרבן ומתכפר לו אבל עכשיו משחרב ביה"מ הקב"ה גובה חובתו בטובתו מזה בגופו ומזה בממונו וז"ש נפלה עטרת ראשינו ר"ל חרב ביהמ"ק אוי נא לנו כי חטאנו וכו' ארז"ל הני בריוני דהוו בשבבותא דרי זירא כל זמן שהיה ר"ז קיים לא חזרו בתיובתא כד דמיך ר"ז הדרי בתיובתא אמרו עד השתא הוה מגן עלן עכשיו מאן מגן עלן וזה מ' הספדן פ' אלו מגלחין ככו לאובדי' ולא לאבידה והיינו דאמרין ששקילה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו אמנם ל' מיתה מצאנו בצדיקים אחר שמלאו מספר ימי' כדמצינו באהרן הכהן ובמרע"ה כ"כ את מספר ימיך אמלא שהקב"ה ממלא שנות' של צדיקים מיום ליום ואמנם בעת שהדור גונב דעת של מעלה ומחניף לפנים לצדיקי הדור והנ' ממעשי' שהם עובדים השם ית' אבל הקב"ה שהוא חופש כל חדרי בטן ובחן כליות ולב יודע מהם שאין לבם לה' ית' כ"א להחניף לבו"ד לעשות רצון מנהיגם וע"ז אמרי חז"ל גנב קשה מגזלן שזה השוה כבוד המקום לכבוד הבריות וזה לא השוה והקב"ה מסלק הצדיקים קודם זמנם וז"ש יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממנו לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמי' ובינת נבוני' תסתתוזה הנקרא סילוקן של צדיקים קודם זמנן והנה אם הצדיק ממלא מספר ומי' יראה עולמו בחיי' משה מסר ליהושוע אהרן מסר לאלעזר ולא יאריך ימים אשר יבא הממלא מקום הצדיק ויכיח במישור לעוזבי אורח יושר ודברי' יהי' נשמעים כי כבר שמו על לבם במות הצדיק לעזוב דרך רשע אבל אם הצדיק נסתלק קודם זמנו והטעם לקיים בדורו ואבדה חכמת חכמי' ויאריכו ימים בלא מורה:

ומנהיג ואין איש שם על לב אזי הוא ק' מק' קללות ומחורבן ביה"מ שע"י שני' חזרו ישראל בתשובה ולא כן בסלוקן של צדיקים ואמנם אחת הוא תיקותינו במ' ישעי וחיכיתי לה' היסתיר פני' מבית יעקב ומאותה שעה וקותי לו שירחם ה' את יעקב בב"א:

בע"ה דרוש לחינוך ביהכ"נ פ' ראה תרמ"ו ט' מעגיער:

ראה אנכי נותן וגו' הנה ל' ראה שהוא מורה על דבר תמוה צריך ביאור וברבות ר"פ זאת אר"א משאמר הקב"ה הדבר הזה מאותה שעה מפי עליון לא תצא הרעות והטוב אלא מאליו הרעה באה על עושה הרעת והטובה באה על עושי הטובה:

הנה כי כן ביאר הרמב' בח' פרקין פ' המקראות בס' הקינות מפי עליון לא תצא הרעות והטוב כי צדיק ורשע לא קאמר והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ואם כן איפה מה יתאונן אדם חי כאשר הש"י נותן לו כרשעתו הלא הוא גבר על חטאיו הרי הבחירה בידו להיות טוב:

ואמנם דבר זה שהבחירה לפנינו הוא אליה וקוץ בה לולא היה האדם חפשי מיצה"ר ולא היתה הרשת פרושה לרגליו אבל חבל על עיסה שנחתומה מעיד עליה שהוא רעה שנ' כי יצר לב האד' רע מנעוריו ואין תקוה להנצל מרשת זו כי אם ללכת בדרך תוה"ק וכמו שאמר שהע"ה כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחת מוסר אמר ע"ד שאמר בן סזאי הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה ששכר מצוה מצוה, ושכר עבירה עבירה, אמר כי כשם שצריך האדם למאכל ומשתה להברות את גופו כן צריך למצות ומע"ט להברות את נפשו כי כל מצוה שיעשה האדם כובש על ידה היצה"ר אשר יפתהו ללכת בדרך כזב ומעט מן האמת דוחה הרבה מן השקר כשם שמעט מן האור דוחה הרבה מן החושך וכל מצוה שיעשה האדם תתחזק נשמתו על ידה להשתוקק לעשות מצות אחרת והיינו שמצוה גוררת מצוה ואם יעשה אדם ח"ו עבירה יתגבר יצרו בקרבו ויחשך לו דרכו לירד מטה מטה כמו כ' הוי מושכי העון בחבלי שוא וכעבותות העגלה חטאה בתחילה מצוה לעשות מלאכה בשבת ע"י משרתיו שהוא אסור מדברי סופרים ל"ד קצת או רבי הפוסקים כי לד' סמ"ג גם זה דאוריית' מקרא דכל מלאכה לא יעשה בפ' בא שכ' רש"י ע"י אחרים ואחרי כן מניח בהמתו לעשות מלאכה בשבת אף שהזהיר הש"י על זה במעמד כל ישראל על סיני אף כי שאר האומות שאנחנו דרים ביניהם לא יעשה כן ביום חגיהם אח"כ יעשה מלאכה בעצמו אף שכ' בתורה מחלליה מות יומת ושלא נאמר כי לא נאמר זה כי אם על מלאכה כבידה כבוקע עצים וכיו"ב כתב בצדו לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת שהוא קלה שבקלות ואין קלה כמעט הימנה וספרה לנו תוה"ק כי משך ארבעים שנה שהי' אבותינו במדבר לא

נהרגו בב"ד של משה כי אם שני חוטאום האחד היה מגדף השם והשני מקושש עצים כלומר עושה מעצים מפוזרי' חבילות חבילות ושניהם נהרגו על פי ד' בסקילה ואמר שוב בן עזאי מצוה גוררת מצוה מוסיף והולך בלב האד' אהבת ה' ומצותיו עד שמגיע למדריגת דהע"ה שאמר נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה ואמר שש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב והיינו ששכר מצוה יהי' די לך בעשותך מצוה אחרת וכן בשכר עבירה החוטא יוצא מעון שהוא יודע רבונו ומתכוין למרוד בו ועליו אמר הכ' והנפש אשר תעשה ביד רמה כי הוא מתפאר ברשעו ולא חלק הכ' אצלו בין עבירה לעבירה כ"א קראו הכ' את ה' הוא מגדף כלומר שאומר על דברי ה' ית' על תוה"ק שהוא סכלות וכאלו אומר כי המצוה כזה סכל והיינו את ה' מגדף הלכך הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה כי כבר עותה מדרכה ונטתה עם היצה"ר וזש"כ כי נר מצוה כל מצוה שאדם עושה מאיר לו ומצילו מלכת בדרך חשך תאוות העולם הזה ואמנם המטה אזנו לשמוע תורה תאיר בקרבו כאור יומם וזה ותורה אור ואמנם ודרך חיים תוכחות מוסר כי ענין תוכחות מוסר עולה על הכול כי האדם אם הוא נענע ונדכה ורוחו שפלה עליו לא יחפוץ אפילו בטובות עצמו וצריך לדברי ניחומים למען לא יירש תרתי גיהנם בעוה"ז ובעוה"ב ואשר שמנה לחמו מרוב טובה כמו כן לא ימהר ויחיש לעשות טובה לנפשו אשר ע"כ אמר החכם הן לעשיר הן לרש ודרך חיים תוכחות מוסר וכן אמר שהע"ה שמעו מוסר וחכמו ואל תפרעו כי מוסר בלא חכמה ובלא תורה לא יגיע אל תכלית כ"א שמעו מוסר וחכמו הוסיפו חכמה ואז ואל תפרעו ומעתה נבין מ' הכתוב ראה דבר הפלא ופלא אנכי נותן לפניכם היום במה שאני נותן לפניכם לבחור מעצמכם בזה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה כי אם תשמעו אל מצותי אחרי שאנכי לא משלחי בכם בענין זה הרי תקבלו שכר טוב בעולם הזה ע"ד שאמרו רז"ל עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו וכמ"ש אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם וכיו"ב ואמנם אם ע"י שנתתי לכם:

הבחירה תבחרו ברע אזי אתם גרמתם לכם הרעה הזאת וזה שהאדם בעצמו גורם לרעה לנפשו הוא פוערניות בכפלים כמ"ש על ס' הקינות נהפך לבי בקרבי כי מכה מרותו לולא אני בעצמי גרמתי לי ע"י שמרה מרותי לא היה כבד עלי כל כך וז"ש את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלוכיכם וגו' והקללה עם לא תשמעו ואז יתקיים הוי משכי העון בהולי שוא וכעבותות העגלה חטאה כי סופכם ח"ו לעבוד אלקים אחרים ואמנם אמר בקללה אם לא תשמעו ובברכה אשר תשמעו לרמז למ"ש כי הברכה עיקרה כשתגיע למדריגה אשר יהיה בעינך שכר מצוה ותאמר עם דוהע"ה גם אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב:

סיומא גמ' ברכות פ"ק תנא אבא בנימין אומר אין תפלתו של אדם נשמעת כ"א בביה"כ שנ' לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפילה ופי' רש"י דבביהכ"נ שאומרים שם תשבחות ויל"ד אם מתפלל אדם בביתו ג"כ אומר שירות ותשבחות כדעתרי' לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל גם צריך ביאור למה קראו חז"ל למקום תפלתינו בית הכנסת ולא אחזו ל' הכתוב ושמחתים בבית תפלתי:

אמר המשורר מה ידידות משכנותיך ה' צבאות נכספה גם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל חי גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתה אפרוחי' את מזבחותיך ה' צבאות מלכי ואלוקי והכתבים האלו צריכין ביאור עמוק וכי חצרות ה' המה הדור לצפור ודרור אמרו רז"ל בפי' הראה צפור בחלום ישכים ייאמר כצפרים עפות כן יגן ה' טרם יקדמני פסוק אחר כצפור נודדת מיקנה כן איש נודד ממקומו הענין הוא משני כתבים האלו מבואר כי הנשמה אשר בקרבינו נמשלה לצפור ואף שהי' נתינה בקרבינו איננה משולבת בגופינו כאשר הגוף עצמו מורכב מחלקים שונים ומזגים שונים אבל הנשמה תחופף עלינו ומשפעת לנו השכל בו ננהג כל ענינינו אבל אמר הכתוב אם ישים עליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף באת ישא אלקים נפש ברגע אחת יאסוף נשמתו אליו וע"ז אמר שלמה הע"ה כצפור נודדת מיקינה יען היתה שם רק כאורח ללין כן איש נודד ממקומו ועד"ז אמר ישעי' ל"א כצפרים עפות כן יגן ה' אם תבקש להבין השגחת הש"י עליך קח לך מהצפור הנשמה אשר בקרבך כעוף יעוף ולא שזפתה עין אדם ובכל זאת המתנהגת כל ענינך כציפרים עפות המגיני' על האדם להטותו מרע לטוב כן יגן ה' צבאות ואמנם המשורר הומשל הנשמה לצפור והגוף לדרור ואמר מה ידידות משכנותיך ה' צבאות למה זה נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' ואמר הטעם אם יתפלל האדם בתוך ביתו מקום אשר צרכי גופו נעשים בעת יעמוד להתפלל מאוויי גופו יבלבלו תפלתו ורעיוניו ישוטטו הנה והנה לא כן בבית ה' בעת עמדו שם גם הגוף יעזוב מאויו ויחד עם נפשו ירנן לאל חי וז"ש לבי שהיא נפשי ובשרי גופי ירנן שמה לאל חי ואמר כי ביתו הוא לצפור רק קן כי רוב ענינים הנעשי' שמה נוגעים לו אבל בחצרות ה' שמה מגעת הנפש גם צפור הנשמה אשר ביתו הוא קן לה כמ' שהע"ה כצפור נודדת מקנה בחצרו' ה' מצאה בית ודרור הוא הגוף המשוטט מסוף העולם עד סופו לבקש טרף וביתו הוא לה לבית בית ה' הוא קו לה וכשם הקן תכליתו לשות הדרור שם אפרוחיו ככה בית ה תכליתו להביא שם טפינו למען תהיה יראת ה' על ראש וידעון שדון שיש אדון לעולם והיינו אשר שתה אפרוחי' את מזבחותיך ה' צבאות והנה התפילה היא סדורה לנו מאנשי כנה"ג ואמנ' כוונתינו בתפילתינו זאת הוא תעכב ע"י רגשות ליבינו בעת

התפלה כי המתפלל בכוונה תפלתו ברנה וישמח בכל מלה ומלה שיתן כבוד לשמו ית' ואמנם זה יהיה בחצרות ה' מקום אשר לבו נפשו ובשרו וגופו ירננו אל אל חי וכמ"ש ולזה קראו רז"ל בית תפלתינו בית הכנסת ע"י שהוא מכניס שלם בין גופו לנשמתו וזה כוונת אבא בנימין אין מפלתו של אדם כ"א בבית הכנסת מקום שמכניס שלם בין גופו לנשמתו וזה ניכר ע"י הרנה בשעת התפילה שנאמ' לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום הרנה שם תהיה תפילה כי ע"י הרנה תתקבל התפילה:

בע"ה דרוש לחינוך ס"ת בבית האלמנה מ' מרים דבורה דייטש שוראן ש"ק וירא תרמ"ז:

אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה נ' לפ' ל' אשת חיל למה נסמך אשת לחיל אמנם הכוונה תכלית האשה להיות לעזר לבעלה ואם האשה תתאמץ בכל כח להשיג על ידה לבעלה כל טוב אזי תקרא אשת חיל כי הוא העזר לעשות חיל ואמר מי ימצא כמו מי ישיג כמו ומצא ידו כדי גאולתו ובאמת אמר הכ' מצא אשה מצא טובה ויפק רצון מה' כי ה' שהסכים על ידן הוא המופת כי מצא רצון מה' וז"ש ורחוק מפניני' מכרה כי הפנינים דולין אותו מן הים ואולי על שם כך נקראו פנינים והאשת חיל היא מתנה מן השמים וזה ל' ורחוק כגובה שמים מעל הארץ ואמר בטח בה לב בעלה ושלל:

לא יחסר לא אמר בוטח בה לב בעלה כ"א ל' בטח ל' עבר דקרא שהאיש נקרא לדר במרום ובעת הזאת בטח בה לב בעלה ומסר הכל בידה ושלל לא יחסר ר"ל ע"ד שאמר במקום אחר שש אנוכי על אמרתיך כמוצא שלל רב הפ' האדם בעולם הזה כאשר מבזבז ממונו במצות ומע"ט לא ידמה כמה יגדל שכרו לעוה"ב אבל במקום הגמול בעת יזכה לרב טוב הצפון כמו שאמר דהע"ה מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך יהיה השלל רב שישיג כמוצא מציאה שלא קנה אותה וכן המנוח ה' עזריאל נתקיים בו אשת חיל עטרת בעלה ע"י שבטח בה ושלל לא יחסר וגדולה שמחתו בארץ החיים היום הזה כפל כפלים משמחת בני משפחתו בעולם הזה ואמר גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה לא אמר כל ימי חייו כי זה אין מן התימא כל אשה בעלת שכלת תגמול לבעלה טוב ולא רע בעוד בחיים חייותו אבל האשת חיל אף לאחר הפרד בעלה מאתה גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה תשכיל בכל עת שיאכל בעלה בארץ החיים פרי כספו אשר הניח אחריו ומעתה האריך שהע"ה בשבחה של אשת חיל הזאת בהנהגת ביתה וזה יען אמרו רז"ל אשה חסיד מבלה עול' כשהשני' נותני' דעתי' לקנו' לה' חיי עד יארע להם אשר עניני ביתה מקלקלים עי"ז ולזה ביאר שהע"ה כי באשת חיל אשר הוא מספר שבחה לא כן הדבר כ"א לא תעמוד לאחור בהנהגת ביתה משאר הנשים אשר כל ענינם ולבם רק על זאת וחתם דברו ואמר צופיה כאשר תסתכל בהליכות בימה[משאר הנשי' אשר כל

עניני ביתה ולבם רק על זאת וחתם דבריו ולחם עצלות לא תאכל עניני ביתה המה ע"צ היותר טוב אשר באפשרות יאמר כי יוכל להיות אשר לע"ע בעוד בני' בימי בחורותי' יש בהם שיאמר הלא היתה אמנו תוכל לעשות בהמון הזה אשר בזבזה על מצוה א' לעשות מעשים טובים הרבה אבל יבא העת אשר קמו בניו ויבינו מה רבה חכמת אמם שבחרה במצוה הזאת העומדת לעד ויאשרוה ובעלה המשתתף פה עמנו בשמחת תוה"ק ויהללה ואמר רבות בנות עשו חיל בעניני הנהגת הבית רבות בנות עשו חיל אבל ואת עלית על כלנה ומה טעם כבר ביאר למעלה באמרו פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה הכוונה האם לבה יהמה לדרוש לבניה ובנותיה מוסר השכל אבל אחרי ידעה כי בניה אשר למדו חכמות הרבה יותר ממנה אולי יאמרו מה ידעת ולא נדעה בזבזה על מצוה זאת של כתיבת ס"ת ממון לאמור בני אהובייי ראו במה חפצי הנני נותן לפניכ' ותורת חיים הא שעשועיכם במשמרתה תעמודו ובזה ובזה תקיימו מצות כיבוד אב ואם וביאור עוד דבריו ואמר שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' היא תתהלל ביאר שהע"ה בחכמתו כי כל אשת חיל תשתדל בשני דברי' הא' להנהיג ביתה במידה ומקל ומשורה שלא יהי' גורלה כמו שאמר שהע"ה וכרקב בעצמותיו מבישה וזאת שנית שתנהיג ביתה בכבוד והדר לפי עשרה ואמנ' השני מדות אלו הא' למצוא חן בעיני בעלה שיראה היאיך היא חסה על כספו והשנית להתכבד בעיני חברותי' וע"כ אמר שקר החן האשה אשר רק תשתדל למצוא חן בעיני בעלה והבל היופי האשה אשר רק תשדל להיות ביתה בתכלית היופי אמנם אשה יראת ה' היא תתהלל כי בזה אין שקר ואין הבל ואמנם אם האשה ע"י שתבקש לעשות מע"ט לא תשדל להביא לביתה טרף שיהיה מעמד ביתה בתכלית השלימות אין זאת מדה טובה אבל אם האשת חיל היה משאה ומתנה ע"ד אשר ההון שהניח בעלה בידו עלה על כפלי כפלים ואח"כ מההון שהוא השתדלה בו תעשה מצות אזי הוא תהוללת וז"ש תנו לה מפרי ידיה שהפירות שידיה עשו ועי"ז ויהללוה בשערים מעשיה:

סיומא מצוה על כל איש מישראל לכתוב לו ס"ת שנ' ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ומאחר שאין כותבין התורה מגילות מגילות הפי' שיכתבו להם כל הס"ת והנה יש לעיין אם גם האשה מצווה לכתוב לה ס"ת או לא והנה אין ספק לכאורה כי אם הבעל כותב לו ס"ת אשתו פטורה אבל אם הבעל לא הספיק לזה ואשתו אחריו מספקת אם היא מצוה בכך וטרם נחקור על ענין זה נבוא אל מקיר המצוה במ' סנהדרין פ' כו"ג אמר רבא אעפ"י שהונחו לו אבותי' של אדם ס"ת מצוה לכתוב משלו וטעמא בעי אמנם הענין הוא כך ארז"ל במ' מנחות פ' הקומץ רבה הכותב ס"ת כאילו קבלה מסיני והטעם כי הלוקח

ס"ת אחרי כי תוה"ק מקור החכמות אין מן התימא אם יקנה אותה אדם מבין כאשר קונה שאר ספרי חכמה אבל המייגע עצמו או שלוחו ונותן שכר עמלו בשלם זה להורת כי אמונתו בתוה"ק היא כאילו קבלה מסיני והנה אמר זכור את יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחרב והודעתם לבניך ולבני בניך הביאור כמ"ש הרמב' במרע"ה לא האמינו אבותינו מפני האותות והמופתים כ"א כל הששים רבוא כ"א עמדו לפני הר סיני ושמעו קול אלקים חיים מדבר מתוך האש וזה שסיימה תוה"ק ולא קם נביא עוד כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים לעיני כל ישראל כי כלם שמעו משה ידבר והאלקים יעננו בקול והנה א"א ע"ה שהי' בו כל המדות טובות אשר תמצאנה לא ייחסו הכ' כ"א במה:

שאמר הש"י כי ידעתיו למען אשר יצוה את ביתו ואת בניו אחריו ושמרו דרך ה' כי כל אדם הנברא בעוה"ז דומה לאילן נטוע אשר אם יכרת ועוד מחליף ככה משפט האדם אשר בבא עת פקודתו ישאיר אחריו ברכה אשר בניו ילכו בדרכיו וישמרו דרך ה' ואז וחיתו באור תראה הרי הוא כעדיין חי בעוה"ז כי כל הנהגה טובה ומצוה טובה שיעשו הבנים יחשב לאבותם כאילו הם עשאוה וע"ז אמר דהע"ה הנה נחלת ה' בנים אם הבנים ה' נחלתם שכר פרי הבטן כדאי הוא צער הריון ולידה וגידל בנים להשיג בנים יקרים כאילו ומעתה מה יעשו האבות ללכת בדרך אאע"ה לצוות בניו אחריו ושמרו דרך ה' אמרה תוה"ק אעפ"י שהניחו לו לאדם אבותיו ס"ת אין די בזה כי מה יעשה הבן בס"ת שנפל בגורלו לא כן אם האב מבזבז הון רב לכתוב ס"ת לעצמו הרי הוא אומר בזה ליוצאי חלציו בני מה אומר לכם פרט ופרט שתשמרו שבת קודש וי"ט ותרחיקו ממאכלות אסורות הי לכם ס"ת שכתבתי כל אות ואות בתוכו קדש קדשים ואם אבותיכם נאמנו בעיניכם ויקרים לכם הזהרו בכל מה שכ' בס"ת הקדושה ואך בזה תקיימו כיבוד אב ואם לא זולת ומעתה אתרי שזה תכלית כתיבת ס"ת אם האב לא זכה לגדל בניו עד היגיע ימי עלומם ומסר הון לאשת בריתו גם עליה המצוה להניח צוואה זאת אחרי' ואחרי בעלה ברכה למען ידעון בניה ובני בניה איזו דרך ילכון ואני טרם אכלה לדבר אמרתי אספרה כמו הנה עברו שלשים וארבע שנים מעת נהיית ונחלית האשה הכבודה הזאת בחיי בעלה ויום עש"ק היה והיתה בסכנה גדולה ובאו בני ביתה לשנות את שמה לטובה ואף כי בעש"ק המדובר נקראתי על ש"ק באחת היישובי' אשר תחת דגלי הלכתו לביהכ"נ לעשות רצון המבקשי' ועלה בגורל שם מרים ועשה בלבי אית לטובה עד שיצאו דמעות מעני יען מרים חיתה קרוב למאה ועשרים ושש שנים כי ביצי"מ כבר היתה בת פ"ו וחיתה במדבר ארבעים שנה גם משבע נביאות שעמדו להם לישראל הי' שתים הא' מרים הנביאה והא' דברה והנה שני השמות צמודים ויהי בשובי מהיישיבה ביום א'

נתבשרתי כי ת"ל חליה נתמעט ויצאה מידי סכנה ועתה בע"ה עברו עלי' שלשים וארבע שנה וזכתה לקדש שם שמים ברבים אשה יראת ה' תתהלל יוסף ה' ימים על ימי' ותזכה שיהי' צאצאי' כמותה לתהלה ולתפארת אמן: